1929 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

THOMAS MANN

BÜYÜLÜ DAĞ

İKİNCİ CİLT

CAN

ROMAN

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN
İRİS KANTEMİR

Can Yayınları: 890

Der Zauberberg, Thomas Mann
© S. Fischer Verlag, Berlin, 1924
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 1998
Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti.
aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1998
6. basım: Mayıs 2011
Bu kitabın 6. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Erkal Yavi
Kapak düzeni: Semih Özcan

Kapak baskı: Çetin Ofset
İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-510-872-8

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM. TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Thomas Mann
BÜYÜLÜ DAĞ
1929 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

İKİNCİ CİLT

ROMAN

Almanca aslından çeviren
İRİS KANTEMİR

CAN YAYINLARI

THOMAS MANN'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
DİĞER KİTAPLARI

BUDDENBROOKLAR / *roman*
SEÇİLEN / *roman*
TONIO KRÖGER / *roman*
VENEDİK'TE ÖLÜM / *uzun öykü*

Thomas Mann, 1875'te Almanya'da doğdu. 1898'de yayınladığı ve *Der kleine Herr Friedemann* (Küçük Bay Friedemann) adı altında topladığı ilk öykülerinde, daha çok Schopenhauer ve Nietzsche ile Wagner'in etkisi altında kalarak sanatçının yaratma sorununa odaklanmıştı. Mann'ın sonraki yapıtlarına da sık sık yansıyacak olan bu sanatçı sorunsalı, biri manevi yaşamı, diğeri eylemi temel alan iki karşıt yaşam görüşünden besleniyor ve sanatçının bir şeyler yaratarak varoluşun anlamsızlığına karşı koyma mücadelesini sergiliyordu. Bu ilk öyküleri, büyük bir tüccar ailenin gücünü kaybetmesini konu alan ve 1901'de yayımlanmasının ardından Mann'ı üne kavuşturan *Buddenbrooklar* adlı toplumsal roman izledi. 1903'te yayınladığı *Tonio Kröger* ile 1912'de çıkan *Venedik'te Ölüm*, bu gerilimden beslenen yapıtlardır. Daha sonra, savaş imgesinin Avrupa'nın ölümü olarak da yorumlanabileceği romanı *Büyülü Dağ*'ı yazan Mann, Hitler iktidara gelince Almanya'dan ayrıldı. 1929'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Mann, sanatçının *tin* ile *yaşam* arasında kalan çelişkisini sergileyen bakış açısını daha da derinleştirdi. 1936'da ABD vatandaşlığına geçti ve Almanya'nın karanlık tablosunu çizdiği *Yusuf ve Kardeşleri* dörtlemesini yayımladı. Dörtlemenin ardından yazmaya koyulduğu *Doktor Faustus*'ta ise besteci Andreas Leverkühn'ün yaşamöyküsünün ışığında, Alman kültürünün barbarlığa yenik düşmesini anlattı. 1955'te Zürich'te öldü.

İris Kantemir, Ankara'da doğdu. TED Ankara Koleji ve DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdikten sonra uzun bir süre Almanya'da kaldı. Yurda döndükten sonra ODTÜ, Kadıköy Maarif Koleji ve Boğaziçi Üniversitesinde ders verdi. 1990 yılında emekli oldu. *Cumhuriyet Kitap*'ta yazıları yayımlandı. Hermann Hesse'den *Bozkırkurdu* ve *Masallar*, Thomas Mann'dan *Seçilen* ve *Büyülü Dağ*, Amy Tan'dan *Mutfak Tanrısı*, Carson McCullers'tan *Düğünün Bir Üyesi*, Juli Zeh'ten *Kartallar ve Melekler*, Ketil Norstad'dan *Erling'in Düşüşü* ve Carl Gustav Jung'dan *Anılar, Düşler, Düşünceler* gibi kitapları Türkçeye kazandırdı.

Die Herausgabe dieses Werkes wurde aus Mitteln von INTER NATIONES, Bonn gefördert.

Bu kitap, Inter Nationes, Bonn Kuruluşu'nun desteğiyle yayınlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ CİLT

Önsöz 9

BİRİNCİ BÖLÜM 11

Varış 11
34 Numara 20
Restoranda 24

İKİNCİ BÖLÜM 31

Vaftiz Çanağı - İki Biçimiyle Büyükbaba 31
Tienappel'lerde - Hans Castorp'un Ahlaksal Durumu Üzerine 43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 53

Saygın Kararma 53
Kahvaltı 56
Şaka-Viacticum-Yarım Kalan Keyif 64
Satana 75
Zihin Açıklığı 85
Bir Sözcük Bile Fazla 92
Tabii ki Bir Hatun! 97
Herr Albin 102
Satana Onur Kırıcı Önerilerde Bulunuyor 106

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 119

Gerekli Bir Alışveriş 119
Zaman Duygusu Üzerine Arasöz 130
Fransızca Konuşmayı Deniyor 134
Siyasal Bağlamda Sakıncalı 140
Hippe 146
Analiz 158
Kuşkular ve Tereddütler 165
Sofra Başı Sohbetleri 170
Artan Korku / İki Büyükbaba ve Alacakaranlıktaki Sal Gezintisi 178
Derece 201

BEŞİNCİ BÖLÜM 229

Sonsuzluk Çorbası ve Birdenbire Aydınlanma 229
"Tanrım, Görüyorum!" 254
Özgürlük 274
Merkür'ün Değişik Ruh Halleri 281
Ansiklopedi 294
Humaniora 312
Araştırmalar 331
Ölüler Dansı 354
Büyücüler Gecesi 397

İKİNCİ CİLT

ALTINCI BÖLÜM 11

Değişimler 11
Biri Daha 38
Tanrı Devleti ve Kötü Bir Kurtuluş Üzerine 60
Patlayan Öfke... ve Utanç Verici Bir Şey Daha 90
Geri Püskürtülen Saldırı 105
Operationes Spirituales 123
Kar 157
Bir Asker Olarak - Ve İyi Huylu 193

YEDİNCİ BÖLÜM 245

Kıyıda Bir Gezinti 245
Mynheer Peeperkorn 254
Vingt et un 263
Mynheer Peeperkorn (Sürüyor) 286
Mynheer Peeperkorn (Bitişi) 333
Büyük Uyuşukluk 348
Dolu Dolu Ses Uyumu 361
En Çok Kuşku Uyandıran Şey 382
Aşırı Huysuzluk 416
Gök Gürlemesi 446

ÖNSÖZ

Çok eskilerde kaldığı için üzeri tarihin küfüyle kaplı olan ve anlatırken iyice geçmişe gidebilmek için olabildiğince geçmiş zaman kiplerinin kullanılmasını gerektiren Hans Castorp'un bu öyküsünü (nasıl olsa okuyucu onun hoş ama sıradan bir genç olduğunu anlayacak) biz gerçekten anlatmaya değer bulduğumuz için öykünün hatırına anlatıyoruz, yoksa Hans Castorp'un hatırı için değil. Bu arada Hans Castorp'un hakkını yememek için herkesin başına her şeyin gelemeyeceğini ve aslında bunun onun öyküsü olduğunu da belirtmeden geçmememiz gerekiyor.

Öykümüzün eski oluşunun ona bir zararı yok, tersine iyi bile çünkü tarih gibi, öyküler de eski zamanlarda geçmiş olmalıdırlar ve bir öykü ne kadar eskiyse bu, hem öykü açısından hem de geçmiş zaman kipleriyle mırıldanan sihirbaz anlatıcısı açısından o kadar iyi olur. Günümüzdeki birçok insan gibi –öykü anlatıcılarının da onlardan aşağı kalır bir yanı yok– öykümüzün de sorunu şu: Yıllarla bağlantısı olmayan eskiliği günlerle de ölçülebilecek gibi değil; sırtına binen yaşlılık yükü güneşin çevresindeki yörüngelerle de bir tutulamaz, yani kısacası, geçmişte kalmış olmasını aslında zamana borçlu değil. Bunu demekle zaman denen gizemli öğenin sorunlu ve kendine özgü ikili doğasına şimdilik şöyle bir değinmiş oluyoruz.

Ama biz apaçık ortada olan bir durumu yapay bir bi-

çimde belirsizleştirmeyelim: Öykümüzün olağandışı eskiliği, belirli bir dönüm noktasından ve yaşamlarımızı ve bilinçlerimizi paramparça eden derin bir çatlaktan önce oluşmasından kaynaklanıyor. Öykü o zamanda geçiyor ya da şimdiki zaman kiplerini kullanmak istemezsek, o zamanda, çok uzun yıllar önce, dünyanın eski günlerinde, başlamasıyla bir sürü şeyin başladığı ve başlayanların da bir türlü sona eremediği Büyük Savaş'tan önce geçti. Demek ki çok önceleri olmuş değilse de gene eski sayılır. Bir öykünün eski olma niteliği ne kadar 'önce'ye dayanırsa öykü o denli yoğun, tam ve masalsı olmaz mı? Üstelik bizim öykümüzün, doğası gereği az da olsa masallara özgü yönleri de var.

Öykümüzü, ayrıntılara özen gösterip hiçbir noktayı göz ardı etmeden uzun uzun anlatacağız. Bir öykünün kısa ya da sıkıcı oluşu ne zaman anlatımı için gerekli olan yer ve zaman yüzünden olmuştur ki? Aşırı titiz olmamızın uyandıracağı iticilikten korkmadığımız gibi, ancak inceden inceye anlatımın gerçekten eğlendirici olabileceği görüşünü kendimize daha yakın buluyoruz.

Demek ki, bizim Hans'ın öyküsünün anlatıcısı bu işi öyle bir-iki dakikada bitirmeyecek ve ne bir haftanın yedi günü ne de yedi ay bu işe yetecek. Öykü onun çevresinde ağlarını örerken geçecek olan dünya günlerinin pek farkına varmaması kendisi açısından iyi olur. Tanrı aşkına, öykünün yedi yıl sürecek hali yok ya!

Evet, işte başlıyoruz.

ALTINCI BÖLÜM

Değişimler

Zaman nedir? Bir gizdir – elle tutulamayan ve her şeye kadir olan. Dış dünyanın bir önkoşulu, mekânda var olan ve hareket eden cisimlerle kaynaşmış ve bütünleşmiş bir hareket. Ama hareket olmasaydı, zaman olur muydu? Sor bakalım! Zaman mekânın işlevi mi? Ya da tam tersi mi? Yoksa ikisi özdeş mi? Bir soralım dedik! Zaman durağan değildir – doğası bir fiile benzer ve her şeyin zamanını belirler. Neyin zamanını mı? Değişikliğin! Ne 'şimdi' 'o zamandır' ne de 'burası' 'orası'dır. Her iki olguda da hareket aradadır. Oysa biz, zamanı kapalı bir devre gibi dairesel bir hareketle ölçtüğümüz ve 'o zaman' sürekli 'şimdi'de, 'orada' da 'burada'yla yinelendiği için, rahatça, hareketin ve değişikliğin durgunluk ve durağanlık demek olduğunu söyleyebiliriz. Üstelik, tüm umarsız çabalarımıza karşın, ne zamanın bittiği noktayı düşleyebildiğimiz ne de mekânın çevresine kısıtlı bir sınır koyabildiğimiz için pek başarılı olmasa da, hiç yoktan iyidir diye, onların sonsuz ve uçsuz bucaksız olduklarını 'düşünmeye' karar vermişiz. Ama bir şeyi sonsuzluk ve sonu olmayan diye varsaymak, sınırlı ve sonu olanı mantık ve matematik bağlamında yadsımak ve ikisini de birbirine orantılı olarak sıfıra indirgemek anlamına gelmez mi? Sonsuzlukta art ardalık, sonu olmayanda da yan yanalık olası mı? Bizim uydurma son-

suzluk ve sonu olmama varsayımımız uzaklık, hareket ve değişiklik kavramları ya da evrende sonu olan cisimlerin varoluşuyla bile nasıl çakışır? Sen yine de durmamacasına sor bakalım!

Hans Castorp bu tür soruları evirip çeviriyordu kafasında – geldiğinden beri bu tür ölçüsüz düşüncelere ve sızlanmalara açık olmaya başlamış ve zihni, bedelini çok fena ödediği büyük bir istekle bu tür yakınmalara cüret eder olmuştu. Bu tür soruları kendine, iyi yürekli Joachim'e ve artık zaman yittiğinden beri karlar altında kalmış olan vadiye bile soruyor ama hiçbirinden yanıta benzer bir şey kesinlikle alamıyordu – en az yardımcı olanın hangisi olduğu belli değildi. Aslında, yanıt alamadığı için bu soruları kendine soruyordu. Özellikle de, Joachim'i bu konulara çekmek olanaksızdı –Hans Castorp'un bir akşam Fransızca olarak söylediği gibi– çünkü onun aklında, bazen ona yaklaşarak bazen de yok olarak oyununu sürdüren bir umutla düzlükte asker olmaktan başka bir şey yoktu ve son zamanlarda verdiği savaşı bir darbede bitirmeye yatkın olmuştu. Evet, hizmet aşkıyla yanan disiplinli, iyi yürekli, dürüst ve sabırlı Joachim başkaldırmaya eğilimli olmuş, aşağıdaki laboratuvarda, daha doğrusu herkesin dediği gibi 'lab'de, hastaların enfeksiyon derecelerini saptayan 'Gaffky ölçümüne' karşı çıkar olmuştu. Uygulanan bu örnek analizinde, yalnızca birkaç ayrı basil mi olduğu ya da basillerin bol miktarda mı olduğu saptanıyor ve buna göre hastalara bir Gaffky numarası veriliyordu. Her şey buna bağlıydı. Her hasta bu numaradan iyileşme olasılığının derecesini hiç şaşmadan anlayabildiği gibi, orada kalış süresini de saptayabilirdi; bu süre 'altı ay' için şöyle bir uğramaktan tutun da, aslında burada geçirilecek gerçek zaman yanında pek bir şey demek olmayan 'ömür boyu mahkûmiyet'e dek gidebilirdi. Joachim işte bu ölçüme inanmamaya ve karşı çıkmaya başlamıştı ama yetkililere karşı açıkça bunu ortaya koymuyor, yalnızca masa arkadaşlarına ve kuzenine yakınıyordu. "Yetti artık beni aptal yerine koydukları!" demişti yüksek sesle, iyice yanık yüzüne kan hücum ederek. "İki hafta önce Gaffky'de 'iki' çıktım, iyi,

çok umut verici – derken bugün dokuz, bol miktarda, düzlük yine hayal oldu. Ne durumda olduğunu nasıl bileceksin, Tanrı aşkına! Dayanılır gibi değil. Yukarıda Schatzalp diye biri yatıyor, Yunanlı bir çiftçi, Arkadya'dan bir aracı göndermiş; hızla ilerleyen bir vaka; her gün ölümünü bekliyorlar, oysa tükürüğünde bir tane bile basile rastlanmamış. Öte yandan, ben buraya geldiğimde, sağlığına kavuştuğu için gitmek üzere olan şişman bir Belçikalı yüzbaşı vardı, Gaffky'si on olan, küçücük bir lekesi olmasına karşın basil kaynıyordu. Gaffky'nin canı cehenneme! Öleceğimi bilsem de eve gidiyorum." İşte Joachim böyle yakınmış ve bu denli yumuşak ve ağırbaşlı birinin açıkça isyan etmesi herkesi üzmüştü. Ne zaman Joachim her şeyi bırakıp düzlüğe dönmekten söz etse, Hans Castorp'un üçüncü bir kişinin Fransızca olarak söylediği bazı şeyler aklına geliyordu ama bir şey demedi. Kuzenine Frau Stöhr'ün yaptığı gibi kendi sabrını örnek almasını söylese iyi mi olurdu? Karoline Stöhr ona biraz alçakgönüllü ve sabırlı olmasını ve onu hiç yitmeyen bir dirence ve iradeye örnek olarak almasını önermişti; günün birinde tümüyle iyileşmiş bir eş olarak kocasına geri dönmeyi istediği için, Cannstatt'ta iyi bir ev kadını rolünü yadsımıştı. Hayır, Hans Castorp bunu yapmayı hiç istemiyordu çünkü özellikle, karnavaldan beri vicdanı rahat değildi, yani Joachim'in bir şeylerin kesinlikle farkında olduğunun ve bunu bir ihanet, terk ediş ve sadakatsizlik olarak aldığının bilincindeydi, özellikle de Joachim'in günde beş kez karşılaştığı –Joachim her defasında ciddi ve kibar, gözlerini yere indirip tabağına bakıyordu– bir çift yuvarlak kahverengi göz, kendini tutamayıp gülmeler ve portakal çiçeği parfümü düşünüldüğünde. Hans Castorp 'zaman'la ilgili aklına geleni söylediklerine Joachim'in gösterdiği suskun isteksizliğin altında, vicdanını suçlayan askerce bir ahlakın yattığını sezinliyordu. Vadiye, karlar altında yatan bu kış vadisine gelince; Hans Castorp kusursuz şezlongunda yatarken aynı metafiziksel soruları ona da yöneltiyor ama zamanın içinde orada sessizce duran dorukları, tepeleri, kenarları ve kızılımsı ormanları, yeryüzü günlerinin sessiz akışı içinde, kâh gök-

yüzünün derin mavisiyle ışıldıyor, kâh sislere gömülüyor; bazen günbatımında alev alev yanıyor, bazen de ay ışığının büyüsünde pırlanta sertliğinde parlıyor, ama suskunluklarını hiç yitirmiyordu. Hep kar vardı – inanması zordu ama altı uzun ay geçmişti. Konukların tümü kar görmekten bıkıp usandıklarını, artık kardan tiksinti geldiğini, yazın olan karın bile yetip arttığını, her Allahın günü yığınla kardan, kar tümseklerinden ve karla kaplı yamaçlardan bıkıp usandıklarını söylüyorlardı, insan dayanamazdı buna; insanın hem zihnini hem de ruhunu öldürüyordu. Gözlerini, daha doğrusu yüreklerini korumak için yeşil, sarı ya da kırmızı camlı gözlük takıyorlardı.

Vadi ve dağlar altı aydır kar altındaydı demek! Hayır, yedi! Biz öykümüzü anlatırken zaman, yalnızca anlatıma ayırdığımız değil, aynı zamanda Hans Castorp'un ve burada karın içinde onun kaderini paylaşanların zamanı da iyice 'geçmiş'e dönüşüyor ve beraberinde değişiklikler getiriyor. Hans Castorp'un tahmin ettiği ve karnaval günü meydandan dönerken öfkelenen Herr Settembrini'ye de biraz fazla aceleyle ilettiği gibi her şey olup bitiyordu. Yaz dönümünün kapının ağzında olduğu söylenemezdi ama Paskalya beyaz vadiden geçip gitmiş, nisan ayı ve Hamsin Yortusu ufukta görünmüştü; bahar yakında gelecek ve karlar eriyecekti. Tümü değil kuşkusuz, çünkü yazın tutmadan yağacak olan karı saymazsak güneye doğru olan tepelerde ve Ratikon sıradağlarının yarıklarında her zaman kar oluyordu. Ama durağan olmayan yılın beraberinde değişiklikler getireceği kesindi çünkü Hans Castorp'un Frau Chauchat'dan kalemi ödünç almasının ve küçük bir anı notu yazmasını istedikten sonra geri vermesinin üzerinden altı hafta geçmişti – o armağanı şimdi cebinde taşıyordu. Hans Castorp'un burada kalmayı tasarladığı sürenin iki katıydı bu.

Hans Castorp'un Clavdia Chauchat'yla tanıştığı ve sorumluluklarına düşkün Joachim'den çok daha geç saatlerde odasına çıktığı geceden beri altı hafta geçmişti. Frau Chauchat'nın ayrılıp geçici olarak Dağıstan'a, Kafkaslar'ın ardındaki o Doğu'ya doğru olan ülkeye gittiği sabahtan be-

ri de. Frau Chauchat'nın gidişinin geçici olduğunu ve dönmek niyetinde olduğunu –zamanı belli olmasa da ümit ettiğini; hayır, kesinlikle dönecekti– bunun kesinlikle böyle olacağını daha önce okuyucularımızla paylaştığımız yabancı dilde yapılan konuşma sırasında değil de bizim öykümüzün zamanla bağlantılı akışına sessiz bir ara verip işi arı zamana bırakmamızdan öğrendi Hans Castorp. Her neyse, genç adam bu güvenceye ve umut dolu avunmaya o gece otuz dört numaralı odasına çıkmadan kavuşmuştu. Ertesi gün bırakın Frau Chauchat'yla tek kelime etmeyi, onu doğru dürüst görmedi bile. İki kez görebildi, o da uzaktan. Bir kez yemekte: Frau Chauchat mavi eteğini ve beyaz yün kazağını giymiş olarak gelmiş, kapıyı çarpmış ve son kez zarif bir biçimde masasına doğru süzülmüş ve Hans Castorp'un kalbi öylesine yerinden fırlayacakmış gibi çarpmıştı ki, Fräulein Engelhart'ın keskin bakışı olmasa, neredeyse elleriyle yüzünü kapayacaktı. Sonra da öğleden sonra giderken. Orada değildi Hans Castorp, gidişini çıkış yoluna bakan koridordaki pencerelerden birinden izlemişti.

Gidişi, Hans Castorp'un geldiğinden beri gördüğü gidişlerden farklı değildi – bavulları taşıyacak olan kızak ya da fayton rampada durmuş, hizmetliler bavulları bağlamıştı. Ana girişte, sanatoryumun konukları toplanmıştı – iyileşse de, iyileşmese de, ölse de yaşasa da düzlüğe inecek olan kişinin dostları ve bu olayın tadına varmak için işlerini kaytaran izleyiciler. Sonra idareden resmi giyinmiş biri, bazen doktorlar bile gelir, konuk, genellikle ışıl ışıl bir gülümseme ve o ânın verdiği heyecanla gergin, kapıdan çıkar ve kibarca dostlarını ve uğurlayanları selamlardı. Bu kez gülümseyerek, kolları çiçek dolu çıkan Frau Chauchat oldu. Geniş bir şapka ve kenarlarına kürk geçirilmiş uzun bir seyahat paltosu giymişti, yanında da ona bir süre eşlik edecek göçük göğüslü memleketlisi Herr Buligin vardı. Doktorların onayıyla da olsa, umarsızlıktan her şeyi göze alarak rahatsız bir vicdanla bırakılıp gidilse de, her yolcunun olduğu gibi Frau Chauchat da sevinçli ve heyecanlıydı çünkü ne olursa olsun yaşam değişecekti. Yanakları kızar-

mıştı ve biri dizlerine bir battaniye örterken –büyük bir olasılıkla Rusça– sürekli konuşuyordu. Yalnızca Frau Chauchat'nın memleketlileri ve masa arkadaşları gelmemişti; birçok konuk da oradaydı. Dr. Krokowski de geldi – etkileyici gülümsüyor, sakalının altından sapsarı dişleri görünüyordu. Başka çiçekler de verildi. Büyük teyze, Rusça 'konfeti' dediği bonbonlar armağan etti. Fräulein Engelhart ve Mannheimlı da çıktılar ama Mannheimlı fazla sokulmadı, uzaktan karamsar bir ifadeyle izlerken gözleri Hans Castorp'un olduğu pencereye kaydı ve ifadesi değişmeden bir süre ona baktı. Başhekim Behrens gelmedi – büyük bir olasılıkla onunla özel vedalaşmıştı. İzleyenlerin el sallayışları ve bağrışmaları arasında atların dizginleri çekildi ve kızak hareket edince Frau Chauchat'nın bedeni arkasındaki yastıklara yaslandı, gülümsüyordu. Çekik gözleri, çarçabuk binanın ön yüzünü taradı ve bir an için Hans Castorp'un yüzünde takılı kaldı. Hans Castorp bembeyaz kesilmişti, hızla odasına gidip balkona çıktı ve aşağıdaki köye doğru çanlarını şıngırdatarak yol alan kızağı bir kez daha görebildi. Sonra kendini sandalyenin üzerine attı ve cebinden armağanı çıkardı – bu kez kızılımsı kahverengi bir kalemin yongaları değildi bu; görmek için ışığa tutmak zorunda olduğunuz dar bir çerçeveye oturtulmuş bir cam parçası, Clavdia Chauchat'nın iç portresiydi; yüzü olmayan ama göğüs boşluğundaki organlarını, bedeninin üst bölümünün narin kemiklerini ve onları bir hayalet gibi yumuşakça saran etinin biçiminin göründüğü bir resim.

Ona o zamandan beri kaç kez bakmış ve kaç kez dudaklarına bastırmıştı. Zaman beraberinde değişiklikler getirmişti, örneğin Clavdia Chauchat'yla aynı mekânı paylaşmadan yaşamayı öğrenmesi gerekiyordu ve bu sanılandan çok daha çabuk oldu: Burada zaman buna göre biçimlenmişti ve amacı alıştırmaktı – alışmamaya alışmak olsa da. Günde beş kez zengin sofradan önce şangırtılı çarpmayı duymak olası değildi artık çünkü olmuyordu ve Frau Chauchat çok çok uzaklarda kapıları çarpıyordu; bu onun varoluşu ve hastalığıyla bütünleşmiş olan kişiliğinin bir ifadesiydi – zamanın mekândaki cisimlerle iç içe olduğu gibi.

Belki de *buydu* hastalığı, başka bir şey değil. Gözle görülemez yokluğuna karşın, Hans Castorp'un zihninde gözle görülemeyen varlığını sürdürüyordu. Bu yerin ruhi ve koruyucu meleği olan kadını yalnızca, düzlüklerin huzur dolu küçük şarkısına hiç uymayan acı-tatlı taşkın bir saat süresince tanımış, onu sahiplenmiş ve dokuz aydır iç resmini yıpranmış kalbinin üzerinde taşır olmuştu.

O bir saat içinde titreyen ağzı yarı bilinçsiz, yarı boğuk birçok taşkınlıklar gevelemişti, bazıları yabancı, bazıları da anadilinde: Öneriler, istekler, çılgın planlar ve hırslar ve tümü de reddedilmişti. Örneğin, bu koruyucu meleğe Kafkaslar'ın ötesine kadar eşlik etmek, arkasından gitmek ya da onun özgürce seçeceği bir sonraki durağında onu beklemek gibi mantıkdışı bir sürü şey. Bu sıradan gencin yaşadığı bir saatlik maceradan kazancı, pek de belirli olmayan bir güvenceydi. O da, Frau Chauchat'nın az bir olasılıkla ya da büyük bir olasılıkla er ya da geç, onu özgür kılan hastalığı nedeniyle dördüncü kez kalmak üzere buraya döneceğiydi. Oysa, ne zaman dönerse dönsün, Frau Chauchat'nın da ayrılırken ona dediği gibi, o zamana dek Hans Castorp oradan çoktan ayrılmış olacaktı. Hans Castorp, bazı kehanetlerin gerçekleşmeleri için değil, tersine engel olmak için yapılan bir tür büyü olduklarını anlamasaydı, Frau Chauchat'nın kehanetindeki alaycı tona dayanabilmek daha da zorlaşacaktı. Bu tür kehanetler, ilerde ne olacağını alaycı söyleyerek geleceğin utançtan yerin dibine girmesini ve o şeyi biçimlendirmemesini sağlarlar. Bu yerin ruhu paylaşılan konuşmada ve onun dışında da onun için, '*joli bourgeois au petit endroit humide*' demişti ve bu bir bağlamda, Settembrini'nin 'yaşamın sorunlu çocuğu'yla eşanlamlıydı. Asıl soru şuydu: Bu karışmış kişiliğin hangi yönü ağır basacaktı, kentsoylu yanı mı yoksa öbürü mü? Ama cin, kendisinin birkaç kez gelip gittiği gibi, Hans Castorp'un da, tam zamanında geri geleceğini hesaba katamamıştı. Aslında Hans Castorp burada yukarıdaki birçok kişinin yaptığı gibi bir daha gelmek zorunda kalmamak için buradan bir yere kımıldamıyordu. Karnaval gününün alaycı kehanetlerinden biri doğru çıkmış, Hans Castorp'un

ateş çizelgesi kötülemişti – ilk önce, dimdik yükselişini, yukarıya doğru çıkan tırtıllı eğriyi, duraksayıp birazcık aşağıya inişini, sonra da her zamanki düzeyinden biraz daha yukarıda inat edişini kaygıyla izlemişti. Önemsenecek ciddi ateş o güne dek olan bulgularla ilintisi olmayan bir ateşti ve başhekim, "Genç dostum, sizden beklemediğimiz kadar zehirlenmişsiniz," demişti. "İğne yapmayı deneyelim bakalım. Onlar işe yarar. Üç-dört ay sonra aslan gibi olursunuz, uygulayacağımız tedavi yolunda giderse." Ve böylece, o günden sonra Hans Castorp'a sabah yürüyüşünden döndüğünde çarşamba ve cumartesi günleri haftada iki kez iğne yapılmaya başlandı. Bu iğneler için lab'e gitmesi gerekiyordu.

Bazen doktorların biri, bazen de öbürü yapıyordu iğneleri; bu işte başhekimin üstüne yoktu – iğneyi çarçabuk batırıyor ve bir hamlede ilacı içeriye zerk ediyordu ama iğneyi batırdığı yere aldırmadığı için canınız korkunç acıyor ve o yerde uzun süre yanan bir sertlik kalıyordu. İğneler, içerdikleri güçle tüm organizmayı sarsıyor, ağır bir sporun yaptığı gibi sinirlere neredeyse bir şok etkisi yapıyor ve geçici olarak hemen ateşi yükseltiyorlardı. Başhekim tüm bunların olacağını önceden söylemişti ve dediklerinden de hiçbir sapma olmadı. Sıranız geldiğinde, işlem hızla yapılıyor ve panzehir ya koldan ya kalçadan bir çırpıda cildin altına aktarılıyordu. Başhekim o gün havasındaysa ve tütünden kafası dumanlı değilse bunu fırsat bilip biraz sohbet ediyor ve Hans Castorp bu konuşmaları şöyle yönlendiriyordu:

"Geçen sonbaharda, sizinle evinizde kahve içerken yaptığımız konuşmayı düşündükçe çok mutlu oluyorum, Başhekim Behrens. Daha dün ya da evvelki gün kuzenime de söyledim."

"Gaffky'si yedi," dedi başhekim. "Son sonuçlara göre. Oğlan zehri atmamaya yemin etmiş sanki. Gidip belinde kılıç sallansın diye benim her zamankinden çok canıma okuyor, kuşbeyinli. Beş tane çeyrek yılcığı kafama kakıyor, duyan da sonsuzluktan söz ediyor sanır. Öyle ya da böyle gitmeye kararlı – size de söylüyor mu bunu? Onun vicda-

nına hitap etmelisiniz, hem de zorlayarak. O oğlan, sizin o kasvetli sisinizi soluyup sağ üstteki lekeyi onunla doldurursa bu onun sonu olur. Onun gibi bir kabadayının fazla beyin hücresine gereksinimi yok ama siz daha aklı başında ve uygar olduğunuz ve daha iyi bir eğitimden geçmiş olduğunuz için aklını başına getirin ki aptalca bir şey yapmasın."

"Ama bunu yapıyorum Başhekim Behrens," diye yanıtladı Hans Castorp, dizginleri elinde tutarak. "Ne zaman söylenmeye başlasa yapıyorum ve aklını başına alacağını umuyorum. Ama buradaki örnekler her zaman iyi olmuyor, zarar veriyorlar. İnsanlar buradan sürekli ayrılıyorlar düzlüğe gitmek için, izin almadan. Üstelik bu gerçek bir ayrılışmış gibi küçük bir kutlama da yapılıyor; bu da zayıf kişilikli birine çekici gelebilir. Örneğin, daha geçenlerde... ayrılıp giden kimdi? Bir hanım, İyi Ruslar Masası'ndan, Madam Chauchat. Dağıstan'a gittiğini duydum. Dağıstan'ın iklimini bilmiyorum ama sanırım deniz kenarından daha az zararlıdır. Ama bizim burada yukarıdaki tanımımıza göre, coğrafi açıdan dağlık sayılsa da, yine de düzlüktür – o konuda fazla bilgim yok. Ama tam iyileşmemiş biri, temel kavramların olmadığı ve kimsenin bizim buradaki kuralları anlamadığı bir yerde nasıl yaşar? Dinlenme kürleri ve ateş ölçümleri ne olacak? Aslında dönmek niyetinde; bana şöyle bir sözünü etmişti – söz nereden ona geldi ki? Neyse, o gün hatırlarsanız size rastlamıştık Başhekim Behrens, daha doğrusu siz bize rastlamıştınız çünkü biz bir bankta oturuyorduk. Hangi bank olduğunu bugün gibi hatırlıyorum, size gösterebilirim bile – tütün içiyorduk, yani ben içiyordum çünkü kuzenim ne hikmetse tütün kullanmaz. Siz de içiyordunuz ve markaları değiş tokuş etmiştik, yine aklıma geldi. Sizin Brezilyalının harika olduğunu ama ona genç deli dolu bir taymış gibi davranılmazsa sizin başınıza iş açan, soluğunuzu kesen ve neredeyse öbür tarafı boylamanıza neden olan o iki sigarillonun yaptığını yapacağını düşünmüştüm ama bir şey olmadı; şimdi artık hatırladıkça gülebiliriz. Bir süre önce, Bremen'den iki yüz Maria Mancini daha ısmarladım; o

markaya çok düşkünüm çünkü bana çok hoş geliyor. Gümrük ve posta parası insana çok koyuyor; siz de benim hesabıma sürekli eklemeler yaparsanız yerli tütüne razı olmam gerekecek – vitrinlerde güzel şeyler var. Sonra resimlerinizi görmemize izin vermiştiniz –daha dün gibi–, ne kadar hoşumuza gitmişti. Yağlıboyayla nelere cesaret etmişsiniz, ben dünyada yapamazdım. Bu arada Frau Chauchat'nın resmini de gördük, cildi kusursuz vermişsiniz. İnsana esin verdiğini söylemek zorundayım. O zamanlar modelinizi tanımıyordum, yalnızca görmüşlüğüm vardı ve adını biliyordum. Sonra, gitmeden kısa bir süre önce, onunla tanışma olanağını buldum."

"Bak sen!" dedi başhekim. Geçmişe dönmemizde bir sakınca yoksa, okuyucumuza Hans Castorp'u ilk muayenesinde biraz ateşi olduğunu söylediği zaman da başhekimin böyle dediğini hatırlatmak isteriz. Ve başka bir şey demedi.

"Evet, tanıştım," diye vurguladı Hans Castorp. "Burada eş dost edinmenin hiç de kolay olmadığını deneyimlerimden öğrendim ama Frau Chauchat'yla benim aramda son anda bir arkadaşlık kuruldu ve konuşmaya başladık..." Hans Castorp dişlerinin arasından soluklandı. İğne yerini bulmuştu. "Of!" diyerek soluğunu içine çekti. "Önemli bir sinire geldi Başhekim Behrens. Ah, evet, evet, çok kötü acıyor. Sağ olun, biraz ovmak iyi geliyor. Ve böylece birbirimizi tanıdık, konuşmamızdan demek istiyorum."

"Demek öyle, ya sonra?" dedi başhekim, başını sallayarak; yüzünde sorusunun karşılığında kendi deneyimini de haklı çıkaracak olan övgü dolu bir yanıt bekleyen birinin ifadesiyle.

"Sanırım Fransızcam pek iyi değil," dedi Hans Castorp geçiştirmek için. "Başka ne beklenirdi ki? Ama insanın aklına gerektiğinde bir şeyler geliyor. Fena gitmedi."

"Kesinlikle inanırım. Ve?" dedi başhekim, onu yine sıkıştırarak. Sonra da, kendiliğinden bir katkıda bulundu: "Hoş değil mi?"

Hans Castorp o sırada yakasını ilikliyordu; bacakları ve dirsekleri ayrık, ayakta duruyor, tavana bakıyordu.

"Her zaman olan bir şey," dedi. "İki kişi ya da iki aile aynı çatı altında birbirinden habersiz haftalar geçirir, sonra birbirlerini tanıyıp severler ama bir tarafın oradan ayrılmak üzere olduğu anlaşılır. Sanırım pişmanlık duyulacak böyle şeyler hep olur. İnsan yine de, birbirinden haber almak istiyor, mektupla demek istiyorum. Oysa Frau Chauchat..."

"Oysa, o istemiyor, değil mi?" dedi başhekim, içten bir kahkaha atarak.

"Hayır, lafını bile duymak istemiyor. Kaldığı başka yerlerden size arada sırada yazıyor mu?"

"Aman, Allah korusun!" diye yanıtladı başhekim. "Aklına bile gelmez. Yazmaya üşenir ilk önce; sonra, nasıl yazabilir ki? Ben Rusça okuyamıyorum, gerektiğinde çat pat bir şeyler gevelerim ama tek kelime bile okuyamam. Siz de öyle sanırım. Eh minik kedicik bayağı güzel Fransızca ve biraz da abartılı bir Almanca miyavlayabiliyor ama yazmaya gelince... ne yapacağını bilemez. İmla sevgili dostum! Kendimizi avutmamız gerekiyor. Er ya da geç geri dönecek, her zaman yaptığı gibi. Tarza ya da huya bağlı derim her zaman; bazıları arada sırada gidip geri dönmek zorunda kalırlar, bazıları da geri dönmesi gerekmeyecek kadar uzun kalırlar. Kuzeniniz şimdi giderse, siz daha buradayken onun törenle geri dönüşüne tanık olabilirsiniz; bunu, ona benim adıma iletin."

"Başhekim bey, sizce ben daha?.."

"Siz mi? Ben kuzeninizden söz ediyorum! Orada aşağıda, burada dayandığı kadar dayanabilecek. Haddim olmayarak benim kişisel görüşüm böyle ve sizden bunu ona iletmenizi rica ediyorum."

Hans Castorp'un zekice yönlendirdiği bu konuşma böyle sürer giderdi ama sonuçta hiçbir yere varamayacağı ve kesinlik kazanmayacağı belliydi – zamanından önce ayrılan biri dönene kadar Hans Castorp'un orada ne kadar kalması gerekeceği belirsizdi, ortadan kaybolan kadına gelince, sonuç bir hiçti. Mektup yazmayacağına ya da onun yazmasına izin vermeyeceğine göre, zaman ve mekân onları ayırdığı sürece, ondan bir haber alması olanaksızdı. Durup düşündüğünde zaten başka ne olabilirdi ki? Mek-

tuplaşmalarını düşünmesi çok kentsoylu ve bilgiççe değil miydi? Üstelik onunla konuşmayı bile gereksiz bulurken? O karnaval gecesinde onun yanında otururken onunla uygar Batı'nın kurallarına göre mi konuşmuştu? Yoksa, yabancı bir dilde, bir düşün pek de o kadar uygar olmayan dilinde bir şeyler mi geveleyip durmuştu? Öyleyse, arada düzlükteki evine yaptığı gibi muayenelerinin iyi ya da kötü sonuçlarını bildirmek için mektup ya da kart yazmanın ne anlamı vardı? Clavdia, hastalığının sağladığı özgürlüğü bahane ederek yazmaktan kurtulmakta haklı değil miydi? Konuşmak ve yazmak – bunlar harika hümanist ve cumhuriyetçi başarılardı. Kötülük ve erdem üzerine bir kitap yazıp Floransalılara incelik katarak onlara konuşmayı öğreten ve cumhuriyetlerini siyasi kurallara göre bir sanat gibi yönetmelerini sağlayan Herr Brunetto Latini'nin yaptığı gibi...

Bu düşünceler Hans Castorp'u Lodovico Settembrini'ye götürdü ve hastayken yazarın, ansızın odasına girip ışığı yaktığı günkü gibi yüzü kızardı. Hans Castorp metafiziksel bilmecelerle ilgili sorularını rahatlıkla Herr Settembrini'ye yöneltebilirdi ama bunu ancak onu kışkırtmak ve huzurunu bozmak için yapabilir, derdi günü bu dünyadaki yaşam olan bir hümanistten yanıt alabileceğini düşünemezdi. Karnaval gecesinden ve Settembrini'nin hızla piyanonun olduğu odadan çıkışından beri Hans Castorp'la İtalyan'ın arasına, birinin vicdanının rahat olmayışından, ötekinin de eğitsel bağlamda öfkeye kapılmasından kaynaklanan bir soğukluk girdiği için birbirlerini görmezden gelmeye başlamışlar ve haftalardır tek kelime etmemişlerdi. Hans Castorp, Settembrini'nin gözünde hâlâ yaşamın sorunlu çocuklarından biri miydi? Hayır; ahlakı mantıkta ve erdemde arayan birinin gözünde büyük bir olasılıkla kayıp biriydi artık. Ve Hans Castorp'un yüreği Herr Settembrini'ye karşı katılaştı; yolları çakıştığında kaşlarını çatıp suratını buruşturuyor, Herr Settembrini de ışıl ışıl kara gözlerini, kınayan bir ifadeyle ona dikiyordu. Buna karşın, şöyle bir geçerken bile olsa ve ne dediğini anlamak için Batı kültürünü iyice özümsemiş olmak gerekse

bile, edebiyat adamı onunla yeniden konuştuğunda Hans Castorp'un yüreğindeki buzlar hemen çözüldü – daha önce de değindiğimiz gibi, haftalar sonra. Akşam yemeğinden sonra, artık çarpmayan kapıda karşılaştılar. Settembrini duraksamadan genç adamın yanından geçmek üzereyken, "Eh, mühendis bey, narları nasıl buldunuz?" dedi.

Hans Castorp şaşırmış ve sevinmiş, gülerek, "Affedersiniz, ne dediniz Herr Settembrini? Narlar mı? Biz hiç nar yemedik ki. Ben şimdiye kadar... hayır, bir dakika, bir kez nar suyuyla soda içmiştim. Bana çok tatlı geldi," dedi.

Onu geçmiş olan İtalyan, omzunun üzerinden geriye baktı ve, "Tanrılar ve ölümlüler bazen gölgeler diyarını ziyaret etmişler ve geri dönüş yolunu bulmuşlar. Oysa, yeraltının sakinleri bilirler ki onların diyarının meyvesini yiyen artık sonsuza dek onlarındır," dedi.

Ve üzerinde sonsuza dek onun bir parçasıymış gibi duran pastel renkli kareli pantolonuyla yürüdü gitti, büyük bir olasılıkla, bu denli derin bir anlamdan kafası iyice karışmış olan Hans Castorp'u geride bırakarak. Bir dereceye kadar doğruydu da bu; her ne kadar böyle olması beklendiği için hem öfkelenmiş hem de hoşuna gitmişse de. "Latini, Carducci, falan filan, beni rahat bırakın!" diye söylendi kendi kendine.

Her şeye karşın, buzların çözülmesinden duygulanmış ve sevinmişti çünkü kalbinde taşıdığı o zafer işareti ölümcül armağana karşın, Herr Settembrini'ye düşkündü ve onun varlığına çok önem veriyordu; onun tarafından yadsınmak ve tümüyle dışlanmış olmak, ona bir öğrenciyken istenmemek ve Herr Albin gibi gözden düşmenin yararlarından keyif almaktan çok daha ağır gelebilirdi. Ama akıl hocasıyla konuşmaya cesareti yoktu ve bu nedenle Herr Settembrini sorunlu çocuğuna yaklaşana dek haftalar geçti.

Paskalya, zaman denizinin dalgalarının tekdüze ritmiyle kıyıya vurdu ve Berghof bunu, hiç değişmeyen bir bezginlikten sakınmak için tüm zaman aşamalarını ve dönüm noktalarını nasıl kutluyorsa öyle kutladı. Sabah kahvaltısında her konuğun tabağının yanında minicik bir

menekşe demeti, ikinci kahvaltıda boyanmış bir yumurta ve akşam verilen ziyafette de üstü şekerle süslenmiş çikolatadan bir tavşancık buldu.

"Hiç deniz yolculuğu yaptınız mı, tenente – ya da siz mühendis bey?" diye sordu Settembrini, yemekten sonra ağzında kürdanıyla kuzenlerin masasına gelmişti. Konukların çoğu gibi, kahve ve konyakla oyalanarak dinlenme küründen on beş dakika çalıyorlardı. "Bu tavşanlar ve boyanmış yumurtalar bana, büyük bir gemideki yaşamı hatırlatıyor; zihninizin derinliklerinde hep canlı kalan ve onu kemiren ürkünç durumu yüzeysel olarak unutmanızı sağlayan bir lüksün içinde haftalarca bomboş bir ufka ve tuzlu bir çöle bakarsınız. Bugünün ruh halini tanıyorum; eskiden o büyük gemilerden, dışta da bir dünya olduğunu hatırlayabilmek için takvime bağlı bir özlemle karada kutlanan bayramları izleme hali bu. Karada bugün Paskalya değil mi? Bugün karada kralın doğum günü gibi, biz de elimizden geldiğince kutluyoruz, sonuçta insanız, değil mi?"

Kuzenler onayladı. Doğruydu gerçekten. Kendisiyle yeniden konuşulmasından duygulandığı ve vicdan azabından tam kurtulamadığı için Hans Castorp bu yorumları abartılı bir biçimde övdü, çok esprili, seçkin ve edebi buldu ve Herr Settembrini'nin duymak istediğini düşündüğü her şeyi söylemeye çaba gösterdi. Gerçekten de Herr Settembrini'nin canlı bir biçimde betimlediği gibi, büyük bir geminin konforu, gerçek durumu ve onun getirdiği tehlikeleri yalnızca yüzeysel olarak unutturuyordu ve Hans Castorp'un da ek bir yorum yapmasına izin verilirse, bu konforun, eskilerin İblis dedikleri (memnun etmek için klasiklerden bile okumaya başlamıştı) fazla önemsenmeyecek bir kışkırtmacılığı da vardı. "Ben Babil kralıyım!" ya da onun gibi bir şey; tek kelimeyle, gizli bir haddini bilmezlik. Oysa, ifade etmesinde bir sakınca yoksa, öte yandan, gemideki lüks insan ruhunun ve insan onurunun büyük bir zaferini de ihtiva (ihtiva!) ediyordu çünkü insanoğlu lüksü ve konforu tuzlu ve köpüklü derinlere taşıyıp orada cesurca sürdürüyor ve çizmesini öğelerin ve ilkel güçle-

rin boğazına dayıyor ve böylece insanın yarattığı uygarlık, kaosa galip geliyordu.

Herr Settembrini ayakları ve kolları çapraz, bıyığının kıvrımını kürdanıyla sıvazlayarak dikkatle dinlemişti. "İlginç," dedi. "İnsan, düşüncelerini genel bağlamda bile ortaya koyarken kendini ele vermeden ve tüm benliğini katmadan edemiyor; bilincinde olmadan bir mecazda olduğu gibi yaşamının ana öğelerini ve sorunlarını özetleyemiyor. Siz de az önce aynı şeyi yaptınız mühendis bey. Söylediğiniz şeyler kişiliğinizin temelinden geliyordu ve kişiliğinizin şu andaki durumu bile şiirsel ifadesini yitirmedi. Daha önce de olduğu gibi hâlâ deneme aşamasındasınız."

"*Placet experiri*!" dedi Hans Castorp İtalyanca'nın yumuşak c'siyle ve gülerek onayladı.

"*Sicuro* – dünyayı keşfetmek ahlak açısından yoksunluk değil de saygın bir tutkuysa. İblisten söz ettiniz ve tam o sözcüğü kullandınız. Oysa, karanlık güçlere karşı akıl iblisi insanlığın en yüce biçimidir ve bu nedenle kıskanç tanrıların öfkesini çeker; *per esempio*, böyle bir lüks gemi dibi boylarsa bu onurlu bir batıştır. Prometheus'un yaptığı da iblisçe bir şeydi ve onun İskit kayalıklarında bizim adımıza çektikleri bir azizlikti. Peki, biri insan soyuna düşman akıldışı güçlerle giriştiği şehvet deneyimlerinde mahvolursa bu tür şeytanlığa ne demeli? Bunda bir onur var mı? Böyle bir şey onurlu bir davranış olur mu? *Si o no*?"

Hans Castorp boş olmasına karşın kaşığıyla fincanını karıştırıyordu.

"Mühendis bey, mühendis bey," dedi İtalyan, başını düşünceli öne doğru uzatıp kara gözlerini bir noktaya dikerek. "Cehennemin ikinci katmanından ve mantığı etin şehveti uğruna feda eden acınası günahkârları sağa sola fırlatan fırtınadan korkmuyor musunuz? *Gran Dio*, sizi tepetaklak sağa sola fırlatılırken gözümün önüne getirdiğimde üzüntüden ben de bir ölü gibi yere yığılabilirim."

Onu böyle şakalaşırken ve şiirsel konuşurken görmek hoşlarına gitti ve güldüler. Ama sonra Settembrini, "Sanırım, karnaval gecesi şarap içerken benimle vedalaştığınızı hayal meyal de olsa anımsıyorsunuzdur – öyle bir şey oldu.

Şimdi de sıra bende. Görüyorsunuz, sizinle vedalaşmak için önünüzde duruyorum. Sanatoryumdan ayrılıyorum."

Her ikisi de çok şaşırdı.

"Olamaz, şaka yapıyorsunuz!" diye bağırdı Hans Castorp, başka bir olayda da bağırdığı gibi. Neredeyse, o zamanki kadar dehşete kapılmıştı.

"Hiç de değil," diye yanıtladı Settembrini. "Söylediğim gibi. O kadar şaşırmanıza gerek yok. Size daha önce de ilerde iş dünyasına dönme umudum geçerlilik kazandığı anda, tası tarağı toplayıp aşağıda, vadide bir yerde kalacağımı söylemiştim. Ne yapayım – zamanı geldi. Burada varlığımı sürdürebilirim – ama yalnızca burada. Hüküm, kesin hüküm, ömür boyu. Başhekim Behrens açıkladı bunu, o kendine özgü neşesiyle. İyi öyleyse, ben de ne gerekliyse onu yaparım. Aşağıda bir yer kiraladım ve bu dünyada sahip olduğum birkaç parça şey ve yazarlık malzememi yakında oraya taşıtacağım. Yer köyde, buradan fazla uzak değil. Karşılaşırız; sizi de gözden kaçırmam ama şu anda aynı yeri paylaşan biri olarak size veda ediyorum."

Settembrini'nin Paskalya açıklaması işte böyle oldu. Kuzenlerin çok duygulandıkları açıkça belli oluyordu. Tekrar tekrar konuştular yazarla ve kararıyla ilgili ayrıntılı sorular sordular: Tek başına dinlenme kürünü aksatmadan nasıl yapacağını, sorumluluğunu aldığı karmaşık ansiklopedi görevini, o insan acısı ve bunun kökünün kazınması üzerine olan edebiyat başyapıtını nasıl hazırlayacağını ve Herr Settembrini'nin dediği gibi baharat satan birine ait olan binadaki odasını sordular. Adam üst katı Bohemyalı bir kadın terzisine kiralamıştı, o da yanına kiracı alıyordu.

Bu konuşmalar geçmişte kaldı. Zaman hızla ilerliyor ve değişiklikleri beraberinde getiriyordu. Artık Uluslararası Berghof Sanatoryumu'nun bir konuğu olmayan Settembrini'nin kadın terzisi Lukacek'in evine taşınmasının üzerinden haftalar geçmişti. Kızakla değil de yürüyerek ayrılmıştı sanatoryumdan. Üzerinde, kollarına ve yakasına ince bir kürk şerit geçmiş kısa sarı paltosu, bu dünyadaki malvarlığını ve yazarlık malzemesini el arabasında taşıyan bir

adamın eşliğinde, kapının önünde bir salon kızının yanağından bir makas aldıktan sonra bastonunu sallayarak uzaklaştığı görülmüştü. Daha önce de değindiğimiz gibi nisan ayının dörtte üçü geçmişin gölgelerine karışmıştı ama hâlâ kış hükmünü sürdürüyordu; oda sabahları altı ya da yedi derece oluyordu, dışarısı da dokuz; bir mürekkep hokkasını dışarıda bırakırsanız ertesi sabah kaskatı kesilip bir kömür parçasına dönüşüyordu. Ama baharın geleceğini biliyorlardı. Güneşin açtığı günlerde arada sırada soluğunu sezinleyebiliyordunuz. Yakında uzun sürecek olan karların erimesi başlayacak ve Berghof'ta kaçınılmaz değişiklikler olacaktı. Başhekim her ne kadar erime dönemine karşı olan önyargıya karşı savaş açmış olsa da, her gün yemekte, hastaları dolaşırken ya da muayene ederken söyledikleri ve otoritesi bu değişiklikleri önleyemiyordu.

Kış sporu yapanlarla mı, yoksa hasta insanlarla mı uğraşıyormuş? Neden illa da donmuş kar diye tutturuyorlarmış? Yakında başlayacak olan karların erime zamanını sağlıksız bir dönem mi sanıyorlarmış? Tam tersine sağlığa en iyi gelen zamanmış. Bu dönemde, tüm vadide yılın diğer zamanlarına oranla çok daha az yatalak hasta olduğu kanıtlanabilirmiş. Tüm dünyada ciğerlerinden hasta insanlara asıl içinde bulundukları dönem kötü geliyormuş. Bir damla aklı olan burada kalır ve hava koşullarının güçlendirici etkisinden yararlandıktan sonra tüm iklimlere karşı bağışıklık kazanıp her türlü vartayı atlatırmış; kuşkusuz tümüyle iyileşmeye niyeti varsa olurmuş bunlar vb... Başhekim için böyle konuşmak kolaydı, oysa, karların erime dönemine karşı önyargı neredeyse saplantıya dönüştüğü için kaplıca boşalıyordu. Yaklaşan baharın kanları kaynattığı ve uyuşmuş kalmış insanları bile canlandırdığı da oluyordu – her neyse, Berghof'tan 'çılgın' ve 'yanlış' ayrılışlar dikkati çekecek kadar artmıştı. Örneğin, Amsterdamlı Frau Salomon. En güzel ipek iç çamaşırlarını gösterdiği muayenelerden büyük zevk almasına karşın tam çılgın ve yanlış bir ayrılıştı onunki; izin almamıştı ve ayrılışı daha iyiye gittiği için değil tersine daha kötüye gittiği içindi. Hans Castorp'tan çok önce, bir yıl kadar oluyor-

du, hafif bir enfeksiyon yüzünden gelmiş ve üç aya mahkûm olmuştu. Gelişinden dört ay sonra, 'dört hafta içinde' tamamen iyileşeceği söylenmiş ama altı hafta sonra iyileşmesi söz konusu bile olmaz olmuştu ve en azından dört ay daha kalması gerekmişti. Bu böyle sürdü gitti – burası yukarısı ne hapishane ne de Sibirya tuz ocakları olmadığına göre bu zamanı en güzel iç çamaşırlarını göstererek değerlendirmişti. Ama karların erime dönemi yaklaşıp da bir beş aya daha mahkûm edilince –son muayenesinde ciğerinin üst bölümünden ve sol omzunun altından hırıltılar gelince– sabrı tükendi ve bağıra çağıra buna karşı çıktıktan sonra, Köye, Meydana, Uluslararası Berghof Sanatoryumu'na ve doktorlarına lanetler savurarak, rüzgârlı ve nemli Amsterdam'a dönmek üzere yola koyuldu.

Yapılan akıllıca bir iş miydi? Başhekim Behrens kollarını ilk önce havaya savurup sonra gürültülü bir biçimde baldırlarına vurarak, Frau Salomon'un en geç sonbaharda bir daha gitmemek üzere dönmek zorunda kalacağını söyledi. Söylediği doğru muydu? Bunu zamanla göreceğiz çünkü bu rahat yere daha çok uzun yeryüzü zamanıyla bağlıyız. Ama Frau Salomon tek örnek değildi. Zaman her zamanki gibi çok önemli olmayan değişiklikler getirdi. Yemek salonundaki yedi masada da, İyi Ruslar Masası'nda da, uzunlamasına da, enlemesine de boş yerler vardı artık. Ama bu görüntüden sanatoryumun dolu mu boş mu olduğunu anlayamazdınız çünkü tüm yıl boyunca olduğu gibi yeni gelenler oluyordu; bazı odalarda da özgürce hareket edemeyen ağır hastalar olabilirdi. Ama dediğimiz gibi, hareket özgürlükleri kısıtlı olmayan bazı insanları artık yemek salonunda göremiyordunuz ve bunlardan bazılarının yokluğunun ve o yerin boş olmasının çok daha derin bir anlamı vardı: Doktor Blumenkohl ölmüştü. Yüzündeki o buruk ifade –ağzında acı bir tat varmışçasına– giderek artmış, sonra yataktan çıkamaz olmuş ve ölmüştü. Ne zaman öldüğünü kimse bilmiyordu çünkü olay her zamanki gibi özenle gizlice halledilmişti. Bir gedik. Bu gediğin yanında Frau Stöhr oturuyordu ve bu durum onun tüylerini ürpertiyordu. Bu nedenle, daha önce Miss Robinson'a ait olan

ama onun iyileşip ayrılmasından sonra boş kalan genç Ziemssen'in yanına geçti. Artık karşısında, Hans Castorp'un yanında oturan ve yerine sadık kalmış olan öğretmen vardı. Başka ayrılanlar da olduğu için masanın o tarafında yalnız kalmıştı. Giderek zayıflayan ve neşesini yitiren öğrenci Rasmussen sonunda yataktan çıkamaz olmuş ve *moribundus* olduğu kesinleşmiş, büyük teyze yanına yeğenini ve dolgun göğüslü Marusya'yı alarak geziye çıkmıştı. Gezi diyoruz çünkü herkesin dediği buydu ve yakında dönecekler demekti bu. En geç sonbaharda döneceklerdi nasıl olsa. Böyle bir durumda nasıl ayrılıp gittiler denebilir ki? Yaz dönümüne şurada ne kalmıştı ki? Hamsin Yortusu da yakındı ve bu durumda, yazın en uzun günü gelip geçtikten sonra yıl yokuş aşağıya kışa doğru inişe geçecekti – demek ki büyük teyzenin ve Marusya'nın dönüşüne pek bir şey kalmamıştı. Bu da iyi bir şeydi çünkü gülmeyi seven Marusya henüz iyileşmemiş ve zehirlerinden arınamamıştı. Fräulein Engelhart'ın bu konuda bilgisi vardı ve kahverengi gözlü, dolgun göğüslü Marusya'nın tüberkülozdan kaynaklanan tümörleri olduğunu ve birkaç kez ameliyat edildiğini biliyordu. Öğretmen bildiklerini Hans Castorp'a aktarırken Hans Castorp göz ucuyla Joachim'e bakmış ve onun başını tabağına doğru eğdiğini ve yüzünün parça parça kızardığını görmüştü.

Neşeli büyük teyze masa arkadaşları olan kuzenlere, Frau Stöhr'e ve öğretmene bir restoranda veda yemeği vermişti; şampanyası, havyarı ve her şeyiyle tam bir ziyafetti ve bu yemek boyunca Joachim neredeyse fısıldar gibi söylediği birkaç sözün dışında ağzını açmamış, cana yakın büyük teyze de ona neşelenmesini söylemiş ve hatta görgü kurallarını hiçe sayarak ona sen diye hitap etmişti. "Bunu dert etme oğlum, üzülme. Haydi, yiyelim, içelim, keyfimize bakalım. Yakında döneceğiz nasıl olsa. Derdi dert etmeyelim. Tanrı sonbaharı göz açıp kapayana dek getirir. Sen karar ver, üzülecek bir şey var mı bunda?" demiş, ertesi sabah, yemek salonundakilere armağan olarak birer kutu konfeti dağıttıktan sonra iki kızı da yanına alarak küçük gezisine çıkmıştı.

Peki, Joachim ne durumdaydı? Rahatlamış ve zihni biraz huzura kavuşmuş muydu, yoksa masanın bir kenarını boydan boya boş bulduğunda ruhu büyük bir yalnızlık çekmeye mi başlamıştı? Ondan hiç beklenmeyecek isyankâr bir sabırsızlık göstermesinin ve onu sustalı maymun gibi oynatmayı sürdürürlerse çılgın gidişlerden birini gerçekleştireceğiyle ilgili savurduğu tehditlerin Marusya'nın gidişiyle bir ilgisi var mıydı acaba? Yoksa en azından şimdilik gitmemesinin nedeni, başhekimin karların erime dönemine düzdüğü methiyelere kulak vermesi ve Marusya'nın, temelli değil de, orada, yukarıdaki zamanın göz açıp kapayana dek geçecek beş küçük biriminden sonra yeniden döneceğini bilmesi miydi? Ah, büyük bir olasılıkla bunların tümü aynı derecede geçerli nedenlerdi. Hans Castorp, Joachim'le bu konuyu hiç konuşmadan da bunun böyle olduğunu biliyordu. Joachim daha önce giden birinden nasıl söz etmediyse o da bu konuya hiç değinmiyordu.

Bu arada, yeni gelen ve günde beş öğün yemekten önce, çorba bile gelmeden sahanda yumurta sipariş eden inanılmaz iştahlı Hollandalıların arasında boş kalan Settembrini'nin yerine kim yerleşmişti? Akciğer şoku boyunca cehennemi yaşayan Anton Karlovitch Ferge. Evet, Herr Ferge kalkmıştı artık; *pneumothorax*'sız da durumu düzelmiş, günün büyük bir bölümünü ayakta, giyinmiş olarak geçirip dolaşabiliyor ve yemeğe babacan gür bıyığı ve nedense onun kadar babacan görünümlü öne iyice çıkık gırtlağıyla katılabiliyordu. Kuzenler, yüce şeylerden hiçbir şey anlamadığını iddia eden bu azize yakınlık duyuyorlar, yemeklerde ya da uygun olduğunda sis içinde ya da erimiş karlara bata çıka yürüyüş yaparken onunla lastik ayakkabıların nasıl imal edildiği ya da Rus İmparatorluğu'nun Semerkant ve Gürcistan gibi uzak köşeleri üzerine sohbet ediyorlardı.

Yollar erime yüzünden neredeyse yürünemeyecek gibiydi ve her taraf sis içindeydi. Başhekime sorarsanız bunlar sis değil buluttu. Hans Castorp'a göre de kelime oyunu. İlkbahar, hazirana dek zehir gibi bir kışın getireceği yüzlerce zorlukla uğraşmak zorunda kalacaktı. Martta hava

öylesine ısındı ki hafif giyinip gölgeliği kullansanız bile balkonda şezlongda yatamıyordunuz; bazı hanımlar yazın geldiğini varsayarak kahvaltıya muslin giysilerle bile inmeye başladılar. Haksız da sayılmazlardı çünkü burada, yukarıdaki garip iklimin bir mevsimi tam bir meteorolojik keşmekeşe çevirmesi insanları şaşırtıyordu ama bunun yanı sıra, buradaki insanların davranışında ileriyi görememek ve hayal gücü eksikliği de rol oynuyordu – anlık yaşadıkları için her şeyin her an değişebileceğini göremeyen, değişikliğe doymayan ve o sabırsızlıkla zamanı tüketen insanlar. Aylardan marttı, bahar gelmişti, demek ki neredeyse yaz olacaktı, muslin giysilerinizi çıkarır ve sonbahar gelmeden onlarla gösteriş yapardınız. Bahar gelmedi ama. Nisan ayında günler kasvetli, soğuk ve nemliydi, sürekli tipiye, yeni ve ıslak kara dönüşen yağmurlar yağıyordu. Balkonda yatarken parmaklarınız uyuşuyordu – çift devetüyü battaniyeler yine kullanılır oldu, içi kürk kaplı uyku tulumları da. İdare kaloriferleri yakmaya karar verdi ve insanlar baharın onları aldattığını söyler oldular. Ay sonu geldiğinde her yer karla kaplanmıştı, ardından da fön rüzgârları esmeye başladı, bu konuda deneyimli ve duyarlı olanların daha önceden gelişini bildikleri gibi: Granit tepelerin üzerinde en küçük bir bulut bile görünmeden Frau Hessenfeld ağlama nöbetlerine tutulmaya başladı, Fräulein Levi yatağa düştü, Frau Stöhr de, tavşan dişlerini göstere göstere saat başı batıl inancına yenik düşüp ansızın bir kanama geçireceğini söyler oldu çünkü fön rüzgârlarının böyle şeylere neden olduğu söyleniyordu. Şimdi de, sıcaktan durulmuyordu. Kalorifer yandığı için insanların gece balkon kapılarını açık bırakmalarına karşın, ertesi sabah oda ancak on bir derece oluyordu. Kar hızla eriyordu – buz grisi rengini almış, delikler ve gözenekler açılmıştı. Yığınlar çöküyor ve sanki yerin dibine batıyorlardı. Her yerden sular sızıyor, dökülüyor, damlıyordu. Kar damlalar halinde düşüyor, sonra sel halinde ormana akıyordu. Sokaklarda yığınla kar temizliyorlardı; çayırların üzerindeki solgun renkli halılar çabucak kaybolmayacak denli kalın bir beyazla kaplı olmalarına karşın yok olmuşlardı. Garip

şeyler oluyor, vadiye doğru yürürken daha önce görmediğiniz ilkbahar sürprizleriyle karşılaşıyordunuz – bir peri masalının parçasıydı bunlar sanki. Önünüzde geniş bir çayır açılıyor, ardında da, sağında kara mahkûm Scaletta Glasieri olan Schwarzhorn'un karla kaplı huni biçimindeki tepesi kule gibi yükseliyordu. Bir yerinde samanlığın gizli kaldığı geniş alan incelmiş olsa da hâlâ karla kaplıydı ve karın içinden orada burada aralarından kuru otların çıktığı büyük kaba toprak parçaları görünüyordu. Kuzenlerin dikkatini bu çayır çekti – kar örtüsü ne garipti: Ağaçlı yamaçlara bakan arka tarafında kar kalındı ama öne doğru, kışın etkisiyle rengi atmış ve yıpranmış olan çimenin olduğu yerde küçük çiçekleri andıran kar serpintileri vardı. Daha yakından baktıklarında şaşırarak eğildiler – bunlar kar değil çiçekti; kar çiçekleri, çiçekten karlar, kısa saplı çanaklar, beyaz ve beyazımsı mavi bir tür çiğdem, binlercesi; öylesine sıktılar ve karla öylesine bütünleşmişlerdi ki kardan ayırt edemiyordunuz.

Yanılgılarına güldüler – gözlerinin önündeki mucizenin sevinciyle de; organik yaşamın bu hoş kar benzetmesi yeniden yeryüzüne çekingen çıkmaya çabalıyordu. Birkaç tane koparıp narin taç oluşumlarına baktılar, onları incelediler, yakalarına takıp odalarına götürdüler ve su bardaklarına koydular – çünkü vadinin cansız donukluğu bazı sapmalar dışında çok çok uzun bir zaman sürmüştü.

Ama kar çiçeklerini kısa bir süre sonra gerçek kar örttü; onlardan sonra çıkan mavi kardelenlerin ve kırmızı çuhaçiçeklerinin başına da aynı şey geldi. Evet, ilkbahar kışı alt edebilmek için ne büyük bir mücadele veriyordu! Burada, yeni kışa, tipilere, dondurucu rüzgârlara ve yanan kaloriferlere kadar tutunabilmek için uğraştığında on kez geri püskürtülmüştü. Mayıs başında (biz kar çiçeklerinden söz ederken mayıs gelmişti bile) balkonda oturup düzlüğe bir kart yazabilmek kasım ayının neminde olduğu gibi, olanaksızdı, parmaklarınız buz kesiyordu ve vadideki ağaçların yarısı ocak ayındaki gibi kupkuruydu. Yağmur günlerce aralıksız yağıyordu. Şezlongun sağladığı koruma olmasa o kadar saati dışarıda, bulutların ıslak yapışkanlı-

ğında yüzünüz nem içinde geçirmek olanaksızdı. Ama sonuçta bunlar bahar yağmurlarıydı ve giderek böyle oldukları kanıtlanıyordu. Altındaki karın neredeyse tümü eridi ve ortalıkta hiç beyaz kalmadı, yalnızca orada burada yama gibi buz grisi yerler vardı; çayırlar gerçekten yeşeriyordu artık.

O sonsuz beyazlıktan sonra yeşil çayırları görmek ne büyük mutluluktu! Başka yeşiller de vardı, yeni çıkmış çimenden çok daha incelikli ve hoş bir yumuşaklığı olan karaçamların yeni çıkmış iğne yapraklarıydı bunlar. Hans Castorp tazelikleri ve yumuşaklıkları dayanılmaz olduğu için kendini tutamayıp onları okşuyor ve onlara yanağını sürüyordu. "İnsanın botanikçi olacağı geliyor," diyordu yanındakine. "Buradaki kışlardan sonra doğanın uyanışını gözlemlemek insana öylesine zevk veriyor ki bilim adamı olmaya karar verebilir insan. O yamaçta gördüklerin kantaron, sağdaki şu küçük sarı menekşe gibi olanın adını bilmiyorum. Bak burada düğün çiçekleri var, daha aşağıdakilerden pek farklı değil, *Ranunculaceae* ailesinden, yanılmıyorsam çift cinsiyetli, görüyorsun, bir sürü *stameni* ve *piştili* var, *androecium* ve *ginoecium*. Yaşamın bu yönü konusunda daha fazla bir şeyler öğrenmek için bir botanik kitabı almam gerekiyor. Dünya nasıl da renkleniyor!" "Haziranda daha da güzel olur," dedi Joachim. "Vadinin yabani çiçekleri ünlüdür ama sanırım onları bekleyemeyeceğim. Senin botanik hevesin sana Krokowski'den geçti, değil mi?"

Krokowski mi? Ne demek istiyordu? Ah, elbette! Krokowski son zamanlarda bir botanikçi gibi konuşur olmuştu. (Zaman birçok değişiklik getirdi diye, Dr. Krokowski artık konferans vermiyor diye düşünmek büyük yanılgı olur.) Redingotu üzerindeydi ama yalnızca yazları giydiği ve yakında yine giyeceği sandaletlerini çıkarmıştı ve her zamanki gibi on beş günde bir pazartesi günleri, Hans Castorp'un henüz yeniyken kan içinde geldiği yemek salonunda konferanslarını sürdürüyordu. Psikanalist, dokuz ay boyunca, aşktan ve hastalıktan söz etmişti; hiçbir zaman yarım saati ya da kırk beş dakikayı geçmeyen bu kısa konuş-

malarla küçük bölümler halinde düşünce ve bilgi hazinesini ortaya seriyordu ve herkes bu işin sonsuza dek süreceğini sanmaya başlamıştı. İki haftada bir gelişigüzel Binbir Gece Masalları'na dalıyor ve Şehrazad'ın meraklı prense anlattığı gibi her bir masalı dinleyicisini memnun etmek ve şiddete yönelik davranışları önlemek için seçiyordu. Dr. Krokowski'nin anlatımındaki özgürlük insana Herr Settembrini'nin emeğini adadığı işi, yani, acının ansiklopedisini çağrıştırıyor ve bu konu da, o tasarım gibi zengin bir uygulaması olduğu son zamanlarda botanik ya da daha doğrusu mantarlar konusuna girmiş olmasından anlaşılıyordu. Bu arada esas konudan biraz sapmış, daha çok yarı şiirsel yarı acımasız bilimsel nitelikli değişik düşünceleri içeren konuşmalarla aşktan ve ölümden söz eder olmuştu. İşte bu konuşmalar sırasında, Doğu Avrupalı aksanıyla, *r*'leri tek bir dil vuruşuyla seslendirerek, botaniğe, daha doğrusu, kimyasal yapılarında protein, glikojen ve hayvansal karbonhidratların olduğu, yeryüzünün alacakaranlık dünyasının ürünleri olan mantarlara, hayvanlar âlemine çok yakın olan bu olağanüstü yaratıklara değinir olmuştu. Dr. Krokowski özellikle klasik çağlardan beri biçimi ve içerdiği güçler nedeniyle ünlü olan tek bir tür mantardan söz etmişti – biçimi aşkı, kokusu da ölümü çağrıştıran bir tür yenebilir mantardı bu ve sonu *impudicus* sıfatıyla bitiyordu. Mantarın sporları yeşilimsi bir sıvı taşıyor ve bu sıvı çan biçimi tepesinden damladıkça çevreye çürümüş bir ceset kokusu yayılıyordu. Günümüzde bile, cahil çevrelerde bu mantarın bir afrodizyak olduğuna inanılıyordu.

Erime dönemini başhekimin propagandalarıyla atlatmaya çalışan Savcı Paravant, bunun hanımlara biraz fazla geldiğini söyledi. Prensip sahibi bir kadın olduğundan çılgın bir ayrılış yapmamak için inatla her şeye göğüs geren Frau Stöhr bile masa arkadaşlarına Dr. Krokowski'nin klasik mantarının 'tanınmaz' olduğunu açıkladı ve zavallı kadın böyle diyerek inanılmaz çamlarından birini daha devirerek hastalığını bile lekeledi.

Hans Castorp'u şaşırtan, Joachim'in Dr. Krokowski'nin botanikle ilgili konuşmalarına değinmesiydi çünkü

Clavdia Chauchat ya da Marusya gibi konuları nasıl hiç açmıyorlarsa psikanalistten de söz etmezler, adını bile anmazlar ve yaptığı işler ve tarzı karşısında susarlardı. Oysa şimdi, yabani çiçeklerin açmasını beklemeyeceğini söylediği zamanki gergin tonla asistanın adını anıyordu. Sevgili Joachim, son zamanlarda neredeyse dengesini kaybetmiş gibi görünüyordu. Ne zaman konuşsa sesi gerginlikten titriyordu ve artık o yumuşak ve ağırbaşlı halini kaybetmişti. Onu umutsuzluğa iten Gaffky sayıları mıydı? Yoksa sonbahara dek burada, yukarıda kalmak ya da çılgın bir ayrılış arasında mı bocalıyordu?

Aslında, Joachim'in sesindeki gerginliğin ve alaycı bir tonla botanik üzerine olan son konuşmaya değinmesinin tümüyle farklı bir nedeni vardı ve Hans Castorp bunu bilmiyordu, daha doğrusu, kendisi eğitsel ve yaşamsal bağlamda sorunlu bir çocuk olarak o şeyin ne olduğunu çok iyi bilmesine karşın, Joachim'in bundan haberi olduğunun farkında değildi. Kısacası, Joachim kuzeninin bir üçkâğıdını yakalamış, istemeyerek bu ihaneti duymuştu. Hans Castorp karnaval gecesi yaptığına benzer bir ihanette bulunmuştu; demek ki bu artık alışkanlık halini almıştı.

Zamanın ritmi, tekdüzeliği, sapmaları ve hep aynı olan bölünmeleriyle bitip tükenmeyen bir tekdüzelik içinde olduğu için günler öylesine insanı şaşırtacak denli aynıydı ki, bugünü ertesi gün varsayabileceğiniz gibi, bu durağan sonsuzluğun nasıl olup da değişiklikler getirebileceğini anlayamıyordunuz; okurlarımızın da hatırlayacağı gibi, şaşmaz programın bir bölümü de Dr. Krokowski'nin saat üç buçukla dört arası viziteye çıkıp odadan odaya ya da daha doğrusu, balkondan balkona, bir şezlongdan öbürüne dolaşmasıydı. Hans Castorp'un yatay pozisyondayken asistanın ona uğramadan geçmesine alındığı Berghof günlerinden biri o zamandan beri kendini birçok kez yinelemişti. Ağustos ayının konuğu artık bir 'arkadaş' olmuştu. Dr. Krokowski kontrole geldiğinde ona sık sık böyle hitap ediyordu ve Hans Castorp'un Joachim'e söylediği gibi, dilin tek vuruşuyla *r*'yi seslendirdiği bu askeri sözcük asistanın ağzında berbat bir hale dönüşüyorsa da, onun, bir yandan

babacan bir güven hissi veren, öte yandan da karamsarlığı yüzünden kuşku yaratan o canlı, sert ve neşeli haline yakışıyordu.

"Ee, arkadaş, nasılız bakalım?" dedi Dr. Krokowski, karı koca Rus barbarların balkonundan geçip Hans Castorp'un şezlongunun başucunda biterek ve her günkü gibi ellerini göğsünde kavuşturmuş yatan hasta, 'arkadaş' sözcüğünü sevecen bir öfkeyle karşıladıktan sonra gözleri doktorun kara sakalının altından görünen sarı dişlerine takıldı. "İyi dinlendik mi?" diye sürdürdü Krokowski. "Ateş çizelgesi iniyor mu, çıkıyor mu bugün? Eh, fazla önemi yok. Düğün gününe kadar düzelir. Selamlarımı iletirim." Ve yine o berbat tınısı olan bu sözlerden sonra –selama salam gibi bir şey diyordu– Joachim'in balkonuna geçmek üzere yoluna devam etti. Viziteden çok ne olup bittiğine bakıyordu çabucak.

Kuşkusuz arada sırada biraz daha uzun bir süre kalıyor, geniş omuzları ve erkekçe gülümseyişiyle 'arkadaş'la hava, gelenler, gidenler, hastanın ruh halinin iyi mi kötü mü olduğu, özel yaşantısı, evi ve tasarıları üzerine sohbet ediyor, sonra da, "Salamlarımı iletirim," deyip gidiyordu. Hans Castorp değişiklik olsun diye ellerini bu kez ensesinde kavuşturmuş olarak gülümseyerek her soruya yanıt verir, her ne kadar iğrenç bir duygu içine işlemişse de, her şeye hazır bir yanıt bulurdu. Konuşurken seslerini alçalttıkları için, bölme balkonları tam ayırmıyorsa da Joachim neden söz ettiklerini anlayamazdı, niyeti de yoktu zaten. Kuzeninin büyük bir olasılıkla ateş çizelgesini göstermek için yerinden kalkıp Dr. Krokowski'nin arkasından odaya girdiğini duyar, Dr. Krokowski'nin koridora açılan kapıda görünmesi biraz uzayınca sohbet ettiklerini anlardı.

Peki, 'arkadaşlar' hangi konuda sohbet ediyorlardı? Joachim hiç sormazdı; ama onun gibi yapmayıp bu soruyu sorarsak, genel anlamda o tür erkeklerin ve arkadaşların paylaşabileceği oldukça çok entelektüel malzeme vardı çünkü her ikisinin de dünyaya oldukça idealist bir bakış açıları vardı – biri, eğitim yoluyla, maddenin, ruhun güna-

hı ve bir uyarının neden olduğu berbat bir tepki olduğuna inanmıştı, öbürü de bir doktor olarak, organik hastalıkların ikincil bir olgu olduğunu öğretmeye alışıktı. Evet, konuşabilecekleri çok şey olduğunu, maddenin madde olmayanın onursuz bir dejenerasyonu, yaşamın maddenin yüzsüzlüğü, hastalığın da yaşamın arsız bir biçimi olduğu gibi konularda sohbet edebileceklerini söyleyebiliriz. Dr. Krokowski'nin yaptığı konuşmaları temel alırsak sıranın, aşkın hastalığa yol açan bir güç olmasına ve belirtilerinin fiziksel olmayan doğasına, 'eski'ye ve 'yeni' alanlara, çözülebilen zehirlere ve aşk iksirlerine, ışığın karanlık bilinçaltına işlemesine, psikanalizin yararlarına ve belirtilerin aktarılabileceğine gelebileceğini varsayabiliriz. Ama bunları nereden çıkartıyoruz ki? Bizimki yalnızca varsayım ve Dr. Krokowski'yle genç Hans Castorp arasında hangi konuların geçtiğiyle ilgili kanılarımız.

Üstelik, artık konuşmuyorlardı – birkaç hafta gibi kısa bir süreden sonra kesilmişti konuşmaları. Dr. Krokowski son zamanlarda, bu hastasına öbür hastalarından farklı davranmıyor, vizitelerinde, "Ne haber, arkadaş?" ve "Salamlarımı iletirim," demekle yetiniyordu. Oysa Joachim, daha önce de sözünü ettiğimiz gibi, Hans Castorp'un bir ihaneti olarak aldığı bir keşifte bulunmuştu. Bunun hiçbir biçimde casusluğa yönelmeden saf bir asker olarak rastlantı sonucu olduğunu söylemeliyiz. Bir çarşamba sabahı, dinlenme kürünün ortasında masör tarafından tartılmak üzere bodrum katına çağrılmıştı ve işte olanlar o zaman oldu. Joachim, soldaki organik odasının ve köşeyi dönünce sağda, iki basamakla inilen ve kapısında Dr. Krokowski'nin kartvizitinin olduğu psikanaliz odasının arasındaki genel muayene odasına bakan merdivenin muşamba kaplı dar basamaklarından inerken olduğu yerde donakalmış, Hans Castorp'un iğne olduğu genel muayene odasından çıktığını, iki eliyle kapıyı kapadıktan sonra, sağa sola bakmadan sağa dönerek sessiz adımlarla üzerinde kartvizit olan odaya yöneldiğini görmüştü. Hans Castorp kapıya eğilip içeriye kulak verdikten sonra kapıyı çalmış ve Joachim,

r'leri egzotik bir biçimde söyleyen bariton bir sesin içeriden "Girin!" diye seslendiğini duymuş ve kuzeninin Dr. Krokowski'nin analitik ininin alacakaranlığında kaybolduğunu görmüştü.

Biri Daha

Uzun günler – güneş saatine göre en uzunları; nesnel bağlamda astronomik uzunluklarının ne her bir günün geçmesiyle ne de günlerin tekdüze çabucak uçup gitmeleriyle bir ilgisi var. İlkbahar noktası geçeli üç ay olmuş, yaz gündönümü gelmişti ama doğal yıl burada, yukarıda takvimi çekingen izliyordu. İlkbahar doğru dürüst geleli ancak üç gün olmuştu. Yazın boğucu havasından uzak bir ilkbahardı bu – ışıl ışıl gümüşi bir gökyüzünün altında, çiçek açan çayırların bir çocuğun boya kutusu gibi rengârenk olduğu keskin kokulu, hafif ve ince hava vardı.

Hans Castorp yamaçların çiçeklerle örtüldüğünü gördü; Joachim'in geldiğinde dostça hoş geldiniz demek için birkaç tane toplayıp odasına koyduğu kandilotu ve boruçiçeği tomurcuklarıyla aynı çiçeklerdi bunlar. Yıl kendi döngüsü içinde ilerlemişti. Zümrüt yeşili çimenin yanı sıra yamaçlardaki ve geniş çayırlardaki topraktan organik yaşam nasıl da fışkırıyor, yıldızlar, çanlar, çanaklar ya da gelişigüzel biçimlerde, güneşe doymuş havayı hoş kokularıyla nasıl da dolduruyordu! Neler çıkmamıştı ki: yabani karanfiller ve menekşeler, papatyalar, margaritler ve kırmızı sarı çuhaçiçekleri. Hans Castorp'un düzlükte gördüğünü hatırladıklarından –ilgilendiyse kuşkusuz– çok daha iri ve güzel çiçekler, ayrıca başları eğik sondanalar – yöreye özgü mavi, mor ve pembe, kenarları oyalı küçük çanlar.

Hans Castorp bu sevinç kaynaklarını topluyor, demet demet odasına taşıyordu ama başka bir nedenle; amacı

odasını süslemekten çok onları bilimsel bir gözle incelemekti. Tasarımını gerçekleştirmek için kendini donattı, bir genel botanik kitabı, bitkileri çıkarmak için minik bir kürek, bir kurutulmuş bitki koleksiyonu ve güçlü bir büyüteç alıp gelirken getirdiği yaz giysilerinden birini giyerek –yılın kendi döngüsü içinde ilerlediğinin başka bir kanıtı– balkon bölümünde çalışmaya koyuldu.

Odadaki eşyaların yüksekliklerine göre, her tarafta, balkondaki şezlongun üzerindeki küçük sehpanın üzerinde bile su bardaklarına konulmuş taze çiçekler duruyordu. Solmaya yüz tutmuş ama henüz tamamıyla kurumamış çiçekler balkonun zeminine ve korkuluğun üzerine serpiştirilmiş, bazıları da nemlerini çeksin diye kurutma kâğıtlarının arasına özenle yerleştirilmiş ve üzerlerine bastırsın diye taşlar konmuştu; Hans Castorp kuruduklarında onları yapışkan kâğıtla albümüne yapıştıracaktı. Dizlerini büküp bacak bacak üstüne atmış yatıyor, ters çevrilmiş kitabın dışı göğsünün üzerinde bir kavis oluşturuyordu. Daha önce, çanağını daha iyi inceleyebilmek için çakısıyla bir bölümünü kestiği taçyapraklarının üzerine büyüteci tutmuş, sıradan mavi gözleriyle merceğin gücü altında şişip etlenen yapraklara bakıyordu. Ercik saplarının ucundaki başçıklar sarı polenlerini saçıyorlardı; boyuncuğun dişi organının içinde dik durduğunu, onu yardığınızda da, polenleri ve polen keseciklerini çanağın içine akıtan ince kanalı görebiliyordunuz. Hans Castorp sayıyor, inceliyor, karşılaştırıyor, çanak ve taçyapraklarının, erkek ve dişi organların yapısına bakıyor, onları şemalarla ve çizimlerle karşılaştırıyor ve bildiği bitki yapılarının bilimsel açıdan doğru olduğunu anlayınca memnun oluyor, bilmediklerinin de sınıfını, grubunu, türünü ve hangi aileden geldiğini Linné'den saptayarak çalışmasını sürdürüyordu. Zamanı bol olduğu için karşılaştırmalı morfolojiye yönelerek botanik sistematiğinde oldukça ilerleme kaydetti. Albümündeki her bir kurutulmuş bitkinin altına güzel bir el yazısıyla, doğabilimin onlara soylu bir biçimde verdiği Latince adları yazdı. Joachim albümünü ona gösterdiğinde şaşırıp kaldı.

Geceleri yıldızları inceliyordu. İlerleyen yıl onu büyü-

lüyordu – oysa, daha önce hiç ilgisini çekmeyen yirmi yaz dönemi geçirmişti yeryüzünde. Biz hiç düşünmeden 'ilkbahar gündönümü' gibi terimler kullanıyorsak, bu konuya değindiğimizde bu terminolojinin Hans Castorp'un düşünce tarzını yansıtacağını bilmemizden. Çünkü son zamanlarda sağa sola terimler saçmaya merak sarmıştı. Kuzeni bu konudaki bilgisine şaşıp kalıyordu.

Yürüyüş yaparlarken, "Güneş yakında Yengeç Burcu'na girecek," deyiveriyordu. "Bunun ne demek olduğunu anlıyor musun? İlk yaz burcu bu. Sonra Güneş, Aslan ve Başak Burcu'ndan geçip sonbahar dönencesine doğru ilerleyecek, eylül sonundaki gündönümüne doğru; gök büyük kuşağını geçtikten sonra, geçen martta Koç Burcu'na girdiği zaman yaptığı gibi."

Joachim huysuzlaşarak, "Haberim yok," dedi. "Neler saçmalıyorsun. Koça girmiş? Burç mu?"

"Evet, burç. Eski göksel işaretler – Akrep, Yay, Oğlak, Kova ve diğerleri; insan böyle bir şeye nasıl ilgi duymaz ki? On iki tane bunlar, hiç olmazsa bunu bil, her mevsim için üç tane, yükselen ve alçalan, güneşin geçtiği bir burçlar döngüsü. Harika bir şey! Düşün, eski bir Mısır tapınağının duvarında çizili bulmuşlar, Afrodit Tapınağı'nın – yeri gelmişken, TED yakınlarında bir yerde. Çok rica ederim, Kaldeliler bile o zaman bunları biliyorlarmış. Sami ya da Arap kökenli büyücülerden oluşan, astroloji ve kehanette çok iyi eğitilmiş bir kavim bunlar. O zamanlar içinde gezegenlerin dolaştığı gökyüzü kuşağını incelemişler ve onu on iki yıldız kümesine ya da burca bölmüşler; *dodecatemoria*, bize kadar böyle gelmiş. Bu olağanüstü bir şey! İşte insanlık, bu!"

"Şimdi de yine insanlık diye tutturdun, aynı Settembrini gibi."

"Evet, aynı Settembrini gibi ya da tam onun gibi değil. İnsanlığı olduğu gibi almalısın ama yine de olağanüstü. Yattığım yerden gezegenleri izlediğim zaman aklıma Kaldelilerin bildikleri geliyor ama çok zeki olmalarına karşın tümünü bilmiyorlarmış. Ben de onların bilmediklerini gö-

remiyorum. Uranus daha yeni, yüz yirmi yıl önce teleskopla keşfedilebildi. "

"Daha yeni mi?"

"Rica ederim, daha önceki üç bin yılla karşılaştırınca yeni diyorum. Oysa, yattığım yerden gezegenleri izlerken o üç bin yıl da oldukça yakın bir tarih gibi geliyor ve kendimi onları gözlemleyen ve onlarla ilgili şiirler yazan Kaldelilere yakın hissediyorum ve işte insanlık bu demek."

"Eh, iyi, kafanda parlak düşünceler var."

"Sen onlara parlak diyorsun, benim içinse onlar özel – nasıl nitelediğin önemli değil. Ama bundan üç ay sonra Güneş Terazi Burcu'na girdiğinde, günler geceyle gündüz eşit olana dek kısalacak, aşağı yukarı Noel zamanına kadar, bunları biliyorsun. Ama şunu unutma: Güneş kış burçlarında ilerlerken, Oğlak, Kova ve Balık'ta, gün uzamaya başlıyor, sonra da ilkbaharın başladığı noktaya geri dönüyoruz; Kaldeliler zamanından beri üç bininci kez. Sonra yıl yeniden yaza girene dek günler uzamayı sürdürecek."

"Bunu bilmeyecek ne var?"

"Hayır, bu hokkabazlık gibi bir şey. Günler kışın uzuyor ve en uzununa geldiğimizde, yani, yazın başlangıcı olan 21 Haziran'a, yeniden kısalmaya başlıyorlar ve bu durum kışa doğru artıyor. Sen belli diyorsun ama, belli olan bölümünü göz ardı edersen dehşete düşebilir insan çünkü tutunacak dal kalmaz. Çok büyük bir şaka gibi çünkü kışın başlangıcı aslında ilkbahar, yazın başlangıcı da aslında sonbahar. Dolap beygiri gibi dönüp duruyoruz; aslında döngüde başka bir dönüm noktası olan bir şey olacak diye oyalanıp duruyoruz çünkü döngü esnek dönüm noktalarından öte bir şey değil, bu yüzden de eğri ölçülemiyor, belirli bir yönü yok ve böylece sonsuzluk dosdoğru ve dümdüz ilerde değil, daha çok bir dönme dolap."

"Yeter!"

"Gündönümü!" dedi Hans Castorp. "Yaz gündönümü kutlamaları, dağda ateş yakıp alevlerin çevresinde dans edilir el ele tutuşarak. Hiç görmedim ama bazı ilkel kabilelerin öyle yaptığını duydum; aynı zamanda sonbaharın

başlangıcı olan yazın ilk gününü kutluyorlar, yılın doruğu – ondan sonra yıl yokuş aşağı gider. Peki yerlilerin neden sevindiklerini bana açıklayabilir misin? Neden öylesine sevinip bağrışıyorlar? Belki de yeniden karanlığa doğru ilerledikleri için. Yoksa güne dek her şey tırmandığı ve dönüm noktası olan yaz gündönümünün gelmesine mi? Doruğa varıldığında duyulan hüznün coşkusuna mı? Gördüğün gibi aklıma gelen sözcüklerle ifade etmeye çalışıyorum. Hüzün ve coşku – coşkulu bir hüzün. Ve işte yerliler onun için ateşin çevresinde bağırıp dans ediyorlar. Yapıcı bir umutsuzluktan yapıyorlar diyebilirsin, döngünün şakasının onuruna, sonsuzluğun sürekli bir yönü olmaması nedeniyle her şeyin geri gelmesinden."

"Öyle diyemeyeceğim," diye mırıldandı Joachim. "Lütfen, bana yüklenme. Akşamları orada yatarken karmaşık düşüncelerle uğraşıyorsun."

"Evet, itiraf ediyorum – sen daha pratik konularla kendini oyalıyorsun, Rusça dilbilgisi gibi. Yakında bülbül gibi konuşursun, evlat, bu da bizim işimize yarar, bir savaş çıkarsa, Tanrı korusun."

"Korusun mu? Tam bir sivil gibi konuşmaya başladın. Savaş gerekli bir şeydir. Moltke'nin dediği gibi, savaş olmazsa dünya kısa zamanda bozulur."

"Evet, öyle bir eğilimi var. Bunda haklısın," diye ekledi Hans Castorp, Babil'i fetheden ve Sami oldukları için Yahudi sayılabilecek olan savaş taraftarı Kaldeliler konusuna yeniden dönmek isteğiyle. Bunları konuşurken önlerinde yürüyen ve konuştuklarını duydukları için susup arkalarına bakan iki beyefendinin farkına vardılar.

Kaplıcayla Belvedere Oteli'nin arasındaki anacaddedeydiler ve Davos Köyü'ne dönmek üzereydiler. Vadi, yumuşak ve canlı renkleriyle pazar giysilerine bürünmüştü. Nefis bir hava vardı, temiz, kuru, güneş içinde; her tarafı kır çiçeklerinin kokusu sarmıştı.

Önlerindekinin Lodovico Settembrini olduğunu fark ettiler. Yanında biri daha vardı ama onları tanımamıştı ya da başını hemen çevirip yanındakiyle elini kolunu sallaya sallaya sohbetine devam etmişti ve adımlarını hızlandırdı-

ğına göre onlarla karşılaşmak istemiyordu. Oysa kuzenler ona yetişip kibarca eğilerek selam verdiklerinde gerçekten memnun olmuş gibi yaptı ve, "*Kapristi*!" diye bağırdı. "Hay Allah!" Sonra da onlara yol vermek istercesine yana çekildi ama onlar demek istediğini anlamadılar ya da böyle bir şey beklemedikleri için üstünde durmadılar. Uzun bir aradan sonra gördükleri için gerçekten memnun olduklarından durup elini sıktılar ve hatırını sorduktan sonra tanıştırılmayı bekleyerek yan gözle yanındakine baktılar. Ve böylece, Settembrini'yi yapmak istemediği bir şeye zorlamış oldular. Oysa onlara 'resmen tanıştırılmak' son derece doğal ve mantıklı geliyordu. Settembrini de bunu yaptı ve zorunlu el kol hareketleri ve hoş sözcüklerle onları arkadaşıyla tanıştırdı; yarı durur yarı gider bir durumda el sıkıştılar.

Yabancının, Settembrini'yle aynı yerde kalan onun yaşlarında biri olduğu ortaya çıktı. Kadın terzisi Lukacek ona da bir oda kiralamıştı. Anlayabildikleri kadarıyla adı Naphta'ydı. Ufak tefek, cılız, sinekkaydı tıraş olmuş ve itici denebilecek kadar çirkin biri. Kuzenler şaşırdılar. Nasıl oluyorsa, her şeyi keskindi; yüzüne egemen olan kemerli bir burun, büzük küçük bir ağız ve ince çerçeveli gözlüğünün camlarının arkasında soluk gri gözler – koruduğu suskunluğu bile sözlerinin haşin ve mantıklı olacağını gösteriyordu. Burada âdet olduğu üzere ne şapkası ne de paltosu vardı ama çok iyi giyinmişti; üzerindeki, beyaz çizgili lacivert şık takım elbisenin sade ama çok iyi kesimli ve modaya uygun olduğu kuzenlerin deneyimli gözlerinden kaçmadı ama meraklı bakışları hemen Naphta'nın onları baştan aşağı süzen keskin bakışlarıyla karşılaştı. Lodovico Settembrini yıpranmış ceketini ve kareli pantolonunu çok zarif bir biçimde taşımasa, arkadaşının yanında çok sönük kalacaktı. Oysa, öyle durmuyordu – ütülendiği için ilk bakışta pantolonunu yeni bile sanabilirdiniz. Bu terzinin işi kuşkusuz, diye düşündü kuzenler. İleri yaşı yanındakine daha uyuyorsa da, şık ve kaliteli giysiler dışında çirkin Herr Naphta'nın kuzenlerle ortak bir yanı daha vardı, o da ten renkleriydi. Çiftlerden biri yanık tenliyken öbürü sol-

gundu. Joachim'in yüzü kış boyunca daha da bronzlaşmıştı, Hans Castorp'unki ise sarı saçının altında pembelikten parlıyordu. Buna karşın, Herr Settembrini'nin siyah bıyığına çok yakışan soylu solgunluğu güneşten hiç etkilenmemiş gibi duruyor, arkadaşıysa sarışın olmasına karşın –donuk ve renksiz bir sarı; açılmaya yüz tutmuş alnından dümdüz arkaya taranmış – daha koyu renkli ırklara özgü dönük beyaz tenliydi. Dörtlüden ikisinin bastonu vardı, Settembrini'nin ve Hans Castorp'un. Joachim kendini asker saydığı için baston kullanmıyordu; Naphta da el sıkıştıktan sonra ellerini hemen arkasında kavuşturmuştu. Küçük, zarif ellerdi bunlar, tıpkı ayakları gibi ama bedeniyle uyum içindeydiler. Soğuk almış gibi görünüyordu ama hiçbiri garip halsiz öksürüğüne aldırmadı.

Settembrini gençleri gördüğü zamanki sıkılganlığını ya da rahatsızlığını çabuk atlatmışa benziyordu. Neşesi yerindeydi ve esprili konuşmasıyla birbirleriyle kaynaşmalarına yardımcı oldu. Naphta'ya, '*princeps scholasticorum*' diye takılıyordu örneğin. Aretino'dan bir alıntı yaparak o gün, '*neşenin gönlünde taht kurduğunu*' ve bunun baharın işi olduğunu iddia etti. Bahara övgü yağdırmaktan öte bir şey yapamazdı. Beylerin bildiği gibi yukarıdakilere karşı pek iyi şeyler düşünmüyordu ve onları sık sık aşağılamıştı. Ama insan Alp baharının değerini takdir etmeliydi çünkü bu günlerde yörenin tüm dehşetiyle uzlaştırabiliyordu insanı. Düzlükteki baharın karmaşasından ve kışkırtmalarından eser yoktu, ne derinden derine kaynamalar, ne nemli kokular ne de bunaltıcı nem yerine, berraklık, sükûnet ve yalın kuru bir hoşluk vardı. Tam ona göreydi bu, harika!

Dördü pek de düzgün olmasa da yan yana yürüyorlar ama karşıdan gelen insanlarla karşılaştıklarında sağda yürüyen Settembrini yola inmek zorunda kalıyor ya da biri örneğin, solda Naphta'yla hümanistin arasında yürüyen Hans Castorp arkada kaldığında sıra bozuluyordu. Naphta soğuk algınlığının boğuklaştırdığı sesiyle gülüyor ve sesi çatlak bir porselen tabağın kenarına parmağınızın boğumuyla vurduğunuzda çıkan çatlak sesi andırıyordu.

Başıyla İtalyan'ı göstererek, sözcükleri uzata uzata, "Bizim şu Voltaire'e, akılcıya kulak verin," dedi. "Doğaya övgüler yağdırıyor çünkü en verimli dönemi bile gizemli nemlerle kafamızı karıştırmıyor, tersine bize klasik bir kuruluk sağlıyor. Nemin Latincesi neydi?"

"Mizah!" diye haykırdı Settembrini sol omzunun üzerinden arkaya bakarak. "Bizim profesörün doğayla ilgili gözlemleri, kırmızı çuhaçiçeğinin üzerindeki lekelere baktığında, Katharina von Siena gibi onları İsa'nın yaraları olarak görmesi demek."

"Bu mizahtan çok hazırcevaplık," diye karşı çıktı Naphta. "Ama, yine de ruhlarımızı doğaya aktarmalıyız çünkü buna gereksinimi var."

"Doğanın," dedi Settembrini, omzunun üzerinden konuşarak, "bizim ruhlarımıza gereksinimi yok. Kendisi ruh onun."

"Teklik kavramınız size sıkıcı gelmiyor mu?"

"Ah, demek sırf eğlenmek için dünyayı iki düşman kampa bölüp Tanrı'yla doğayı birbirinden ayırıyorsunuz."

"Ruh ve tutkudan söz ederken benim aklımda olana sizin eğlence diye bakmanız ilginç."

"Sizin gibi böyle ciddi olmayan amaçlar uğruna abartılı sözcükler kullanan birinin beni demagog olmakla suçlaması şaşılacak bir şey."

"Demek hâlâ ruhun utanmaz olduğunda ısrar ediyorsunuz, öyle mi? Ama özündeki ikililik onun suçu değil ki. Antitez ve dualizm; harekete geçiren, tutkulu, diyalektik, ruhsal prensip bunlardır işte. Dünyayı iki düşman kampa bölünmüş olarak görmek ruhtur işte. Teklik düşüncesi sıkıcıdır. *Solet Aristoteles quaerere pugnam.*"

"Aristo mu? Aristo evrensel düşünceleri bireye aktardı ve buna Panteizm denir."

"Yanlış. Bireyde özlü bir karakter olduğunu varsayarsan, yani, gerçek Aristo taraftarları olan Thomas ve Bonaventura'nın yaptığı gibi, her şeyin özünü evrenselden özele indirgeyip dünyayı en yüce düşünceyle olan bütünlüğünden ayırırsan, bu Tanrı'nın dışında bir şey olur ve Tanrı onu çok aşar. Bu da klasik Ortaçağ demektir beyim."

"Klasik Ortaçağ, aman ne hoş bir birleşim!'

"Özür dilerim ama ben bu yerine pek yakışan klasik sözcüğünü olduğu yerde bırakmak isterim, yani bir düşüncenin doruğuna vardığı yerde. Antik çağlar her zaman klasik değildi. Sizde bir olumsuzluk olduğunu görüyorum... mutlak olana ve kategorilerin daha geniş kapsamlı uygulamalarına karşı. Ruhun belirsiz olmasını istiyorsunuz ve de ruhun demokratik bir süreç olmasını."

"Sanırım, ruhun ne kadar mutlak olursa olsun tepki gösteren güçlerin savunucusu olamayacağı düşüncesinde birleşiyoruz."

"Yine de, her zaman özgürlüğün savunucusu olmuştur."

"Yine de mi? Özgürlük her zaman kardeşçe bir sevginin yasası olmuştur, nihilizmin ve kötülüğün değil."

"Her ikisinden de korkuyorsunuz."

Settembrini kolunu havaya savurdu ve çekişme kesildi. Joachim şaşkınlık içinde birinden öbürüne bakıyordu; Hans Castorp kaşlarını kaldırmış, gözlerini yola dikmişti. Naphta'nın sözleri katı ve haşindi, oysa, özgürlüğün daha geniş bir tanımını savunan oydu. Özellikle, "Yanlış!" derken ş sesini dudaklarını uzatarak söylemesi, sonra da ağzını büzüşü çok rahatsız ediciydi. Settembrini ona genelde abartılı bir biçimde karşı çıkmış ama yorumuna, örneğin, ana noktaları kabul ettirmeye çalışırken belirli bir sıcaklık katmıştı. Naphta susunca, kuzenlere yabancının kimliğiyle ilgili bilgi vermeye başladı. Naphta'yla tartışmasından sonra gerekli bulduğu açıklamalardı bunlar. Naphta sözünü kesmedi, aslında, pek de ilgilenmiyordu. Settembrini, onun Fredericianum'da üst sınıflara klasik diller dersi veren bir profesör olduğunu söyledi, statüsünü belirtirken, İtalyanlara özgü bir abartıyla. Naphta'nın kaderi Settembrini'ninki gibiymiş. Beş yıl önce sağlığı bozulduğu için oraya gelmiş ve uzun süre kalacağını anlayınca sanatoryumdan ayrılıp o da Terzi Lukacek'ten bir oda kiralamış. Parlak bir Latince uzmanıymış çünkü bir mezhebin –bu noktayı tam belirtmemişti– okulunda eğitim görmüş, yüksek bir okulda, akıllıca davranıp kendine iyi bir yer edinmiş ve

orasını onurlandırmış. Kısacası Settembrini, biraz önceki tartışmaya ve o tartışmanın birazdan yinelenmesine karşın çirkin Naphta'dan övgülerini esirgemiyordu.

Settembrini şimdi de Naphta'ya kuzenleri anlatıyordu ve anlaşılan ona daha önce de bu gençlerden söz etmişti. Bu genç mühendis üç haftalık bir ziyaret için buraya gelmiş ama Başhekim Behrens bir leke bulunca kalmıştı. Öbürü de Prusya ordusunun umudu Teğmen Ziemssen'di. Ayrıca, Joachim'in öfkesinden ve ayrılmayı düşünmesinden de söz etti ve genç mühendisin işe dönmekte aynı sabırsızlığı göstermediğini söylemenin onu kırabileceğini eklemeyi de ihmal etmedi.

Naphta yüzünü buruşturarak, "Beylerin ağzı laf yapan bir avukatları var. Düşüncelerinizi ve arzularınızı başarılı bir biçimde yorumladığına hiç kuşkum yok. İş iş... Özür dilerim ama beni insanlığın bir düşmanı, bir *inimicus humanae naturae* olmakla suçlayacak yakında. Çalışmakla ilgili kopardığı şamatanın alışılagelmiş etkisinin olmadığı ve onun idealine karşıt düşüncelerin karşılaştırılamayacak denli yüceltildiği zamanları hatırlamaya cüret edersem. Örneğin, Bernard von Clairvaux'nun, Herr Lodovico'nun düşünde bile göremeyeceği kusursuzluk basamakları adında bir öğretisi vardır. Ne olduğunu bilmek ister misiniz? Ona göre, kusursuzluğun ilk basamağı 'değirmende, bir üst basamağı' sürülmüş tarlada, bir üstü de, bunu Settembrini sakın duymasın, 'dinlendiğin yatak'ta bulunur. Değirmen bu dünyadaki yaşamı simgeler. Hiç fena bir seçim değil doğrusu. Sürülmüş tarla, dünyevi insanın ruhunu yani, din adamlarının ve vaizlerin çalışma alanını. Daha yüce bir düzey. Yatağa gelince..."

"Yeter! Biliyoruz!" diye haykırdı Settembrini. "Beyler, şimdi size hovarda yatağının amacını ve kullanımını anlatmaya başlayacak."

"Bu kadar tutucu olduğunuzu bilmiyordum, Lodovico. Kızlara göz kırparken de gördüm sizi. Sizin o dini umursamaz açık görüşlülüğünüze ne oldu? Yatak, düşünsel bağlamda, iki sevgilinin, Tanrı'yla birleşmek amacıyla bu dünyadan ve onun yaratıklarından kopup birleştiği yerdir."

"Aman, *andante, andante*!" diye karşı çıktı İtalyan, neredeyse ağlamaklı. Herkes güldü buna. Sonra Settembrini onurla, "Ah, hayır, ben Avrupalıyım, bir Batılıyım. Sizin derecelemeniz tam Doğu'ya göre; Doğu eylemden nefret eder. Lao-Tzu, yerle gök arasında hiçbir şey yapmamak kadar hayırlı bir şey olmadığını ve insanlık eylemlerden vazgeçmiş olsa yeryüzüne tam bir barışın ve mutluluğun egemen olacağını öğretir. Alın size biriyle yatmayı!"

"Deme! Peki, Batı mistisizmi? Ya kiyetizm? Fenelon'un da savunduğu gibi, her eylemin kusurlu olduğunu ve bunun tek başına iradesini uygulamak isteyen Tanrı'yı gücendireceğini varsayan bu öğretiye ne demeli? Molino'nun önerilerine değinmem yeterli. Kanımca, dinlenerek ruhsal açıdan selamete erebileceğini sanmak tüm insanlık için geçerli bir şey."

Tam bu noktada Hans Castorp saflığın verdiği yüreklilikle söze karıştı ve boşluğa bakarak, "Düşünceye dalmak, kendini çevreden soyutlamak – bunlar boş şeyler değil, mantıklı geliyor. Burada dünyadan elimizi eteğimizi iyice çekmiş olarak yaşıyoruz denebilir. Beş bin feet yükseklikte şezlonglarımıza uzanıyor –şaşılacak kadar rahatlar– ve dünyayı ve onun yaratıklarını yukarıdan izleyip onu bunu düşünüyoruz. Gerçeği söylemek gerekirse, durup düşündüğümde, yatağım –yani, şezlongum demek istediğimi anlamışsınızdır– son on aydır çok yararlı oldu çünkü benim düzlükte o kadar yıldır düşündüğümden çok daha fazlasını düşünmemi sağladı; bunu yadsıyamam," dedi.

Settembrini ona ışıl ışıl parlayan hüzünlü gözlerle baktı. "Mühendis bey," dedi sıkıntılı bir sesle ve onlara duyurmadan öğüt verecekmişçesine onu kolundan yakalayıp öbürlerinden biraz uzaklaştırdı. "Size kaç kez, bir insanın kim olduğunu ve ona uygun düşen düşünceleri bilmesi gerektiğini söyledim. Bir Batılıyı, ne önerilirse önerilsin, tek bir şey ilgilendirir: akıl, analiz, iş ve ilerleme, yoksa bir keşişin tembel döşeği değil!"

Naphta söylenenleri dinlemişti. Arkaya bakıp, "Keşişler! Avrupa toprağındaki kültürü ve Almanya'nın ve Fran-

sa'nın balta girmemiş ormanlarla ve bataklıklarla kaplı olmamasını onlara borçluyuz. Bize tahıl, meyve ve şarap vermelerini de. Keşişler beyim, büyük işler başardılar."

"Ebbè – öyleyse!"

"Çok rica ederim. Din adamları için iş bir amaç değildi; öyle olması uyuşturucudur; dünyayı düzeltmek ya da ticari çıkar sağlamak da değildi. Tümüyle münzevi bir tutum, tövbekârlığın bir parçası ve bir kurtuluş yoluydu. Tensele karşı koruma sağladığı gibi şehveti de öldürüyordu. O tür işin, izin verirseniz söyleyeyim, tümüyle asosyal bir niteliği vardı ve katıksız bir dinsel bencillikti."

"Açıklamanıza çok teşekkür ederim; çalışmanın insan iradesine karşın, direnebilmesine çok sevindim."

"Evet, insanın niyetine karşın. Burada gözlemlediğimiz yararlı olanla insancıl olan arasındaki ayrım."

"Ne yazık ki, dünyayı bir kez daha ikiye böldüğünüzü görüyorum."

"Hoşnutsuzluğunuza yol açtığım için üzgünüm ama *Homo Dei* düşüncesinin arınabilmesi için insan karmaşık olanları birbirinden ayırmalı ve düzene sokmalı. Siz İtalyanlar para değiş tokuşunu ve bankacılığı icat ettiniz, Tanrı sizi bağışlasın. Ama İngilizler ekonomik toplum savını ortaya attılar ve bu nedenle de insanlığın koruyucu meleği onları hiçbir zaman bağışlamayacak."

"Ah, ama aynı koruyucu melek canlıydı ve o adanın büyük ekonomistleriyle birlikte çalışıyordu. Bir şey mi diyecektiniz, mühendis bey?"

Hans Castorp ilk önce yadsıdı ama sonra kendini tutamayıp konuşmaya başladı; Naphta ve Settembrini onu gerginlik içinde dinlediler. "Demek ki, kuzenimin mesleğine sıcak bakıyorsunuz ve onun bir an önce işine başlamak için sabırsızlandığını anlıyorsunuz, Herr Naphta. Ben tam bir sivilim ve bu yüzden kuzenim beni kınıyor. Hiç askerlik yapmadım ve katıksız bir barış taraftarıyım; rahip olmayı düşündüğüm bile oldu; bunu arada dile de getirdim, kuzenime sorabilirsiniz. Kişisel tercihlerimi bir yana bırakırsak, ki belki de bırakmamak gerekiyor, askerliğe karşı büyük sempati duyuyorum, çok ciddi bir yanı var, münze-

vi bir yaşantı bile denebilir sanırım, biraz önce siz de aynı sözcüğü kullandınız ve ölümle karşılaşacağınızı da hesaba katmanız gerekiyor, sonuçta rahipler de başka neyle karşılaşıyorlar ki? Askerlerin *bienseance*'ları ve rütbe kavramları buradan geliyor; otoriteye boyun eğmeleri ve İspanyol tarzı onurları da. Sert bir üniforma yakası ya da kolalı bir yaka takmak arasında pek bir fark yok, sonuçta her ikisi de münzevi bir tutum, sizin o kadar güzel ifade ettiğiniz gibi. Bilmem size düşüncelerimin izlediği yolu aktarabildim mi?"

"Ah, evet, pek güzel," dedi Naphta, bastonunu evire çevire gökyüzüne bakan Settembrini'ye bakarak.

"Ve bu nedenle de," diye sürdürdü Hans Castorp, "sizin de biraz önce ifade ettiğinize göre, kuzenimin eğilimlerine hak vermeniz gerekiyor. 'Kral ve kilise'yi ya da dünyalarını düzen içinde görmek isteyen iyi niyetli insanlar ikisi arasındaki bağlantıyı haklı çıkarmak için başka hangi sözcükleri kullanıyorlarsa, o anlamda söylemiyorum. Hayır, benim demek istediğim profesyonel askerliğin, yani, askeri hizmetin –ve buna gerçekten hizmet deniyor– ticari amaç gütmediği ve sizin de dediğiniz gibi, İngilizlerin, bir bölümü Hindistan'da, bir bölümü de ülkelerinde yapılan resmi geçitlerde işe yarayan bir avuç askere sahip olmasına neden olan ekonomik toplumsal savla bir ilgisi olmadığı."

"Devam etmenizin bir anlamı yok," dedi Settembrini, sözünü keserek, "entelektüel bağlamda bir askerin yaşantısını tartışmaya değmez; bunu söylerken amacım kesinlikle teğmeni aşağılamak değil, tümüyle, özü olmayan masum bir yaşam biçimi olmasından. Bildiğimiz anlamda bir asker şu ya da bu amaç için tutulan bir vatan uşağından öte bir şey değildir. Kısacası, askerler İspanyol Karşı Reformasyonu'nda ya da Napoléon ve Garibaldi gibileri için savaştılar; şimdi de Prusya askeri var. Ne için savaştıklarını bilsem askerlerden konuşabilirdim."

"Dövüşmelerinin mesleklerinin bir parçası olduğu gerçeğini hepimiz kabul ediyoruz. Bu gerçek konuyu entelektüel bağlamda tartışmamız için yeterli olmayabilir ama

onları kentsoyluların onayladığı yaşam biçiminin dışında tutmak için yeterli bir neden."

"Sizin 'kentsoyluların onayladığı yaşam biçimi' dediğiniz şey," dedi Settembrini; bunu söylerken ağzının kenarları bıyığının altında gerildiği için dudaklarının ucuyla konuşuyor, yakasından uzattığı boynunu garip bir biçimde arkaya veriyordu, "her zaman aklı ve ahlakı savunmaya ve ne yolla olursa olsun bunları kararsız zihinlere aşılamaya hazır olmuştur. "

Derin bir sessizlik oldu. Gençler utanarak önlerine bakıyorlardı. Birkaç adım daha attıktan sonra Settembrini boynunu düzelterek, "Bu beyle sık sık tartışmamızı garipsemeyin, her zaman dostça ve anlayış içinde oluyor bu," dedi.

Herr Settembrini'nin kibarlığı ve insancıllığı işe yaradı ama o âna dek iyi niyetini koruyan ve konuşmanın kırıcı olmadan süreceğini umut eden Joachim, baskı altında ve gerginmişçesine, birdenbire elinde değilmiş gibi konuşmaya başladı. "Rastlantı sonucu size yetiştiğimizde biz de savaştan söz ediyorduk," dedi.

"Duydum," dedi Naphta. "Birazını duydum ve arkama baktım. Politika mı konuşuyordunuz? Dünyanın durumunu mu?"

"Yok, hayır," dedi Hans Castorp gülerek. "O bize göre bir konu değil. Kuzenim mesleği gereği politikadan uzak duruyor, ben de memnun oluyorum, hiç anlamam. Buraya geldiğimden beri hiç gazete okumadım."

Settembrini, daha önce de olduğu gibi bunu yerilecek bir şey olarak niteledi ve hemen bu konuda bilgi sahibi olduğunu kanıtladı. Olanları doğru buluyordu çünkü uygarlığa yarayacak bir yol izleniyordu. Avrupa'da genel bir barış ve silahsızlanma havası esiyordu. Demokratik düşünceler gelişiyordu. Jöntürklerin devrimci ayaklanma için hazırlıklarını tamamladıklarını el altından öğrendiğini iddia ediyordu. Türkiye anayasal bir ulus devlet olacaktı, insanlık için ne büyük bir zafer!

"İslamiyet'in özgürleşmesi," dedi Naphta alaycı bir tonda. "Aman ne iyi. Aydınlanmış fanatizm – harika. Bu si-

zi de biraz ilgilendiriyor." Joachim'e dönmüştü. "Abdülhamit tahttan inerse, bu sizin Türkiye üzerindeki etkinizin sonu demektir; İngiltere himaye eden ülke olur. Settembrini'nin bağlantılarını ve bildiklerini yabana atmayın." Kuzenlere söylemişti bunu ve küstahça sözlerdi bunlar. Onların bunu yapmaya niyetleri yokmuş gibi davranıyordu. "Ulusal devrimlere gelince neyin ne olduğunu o çok iyi bilir. Ülkesindeki dostlarının İngiliz Balkan Komitesi'yle sıkı bağları var. İlericileriniz başarılı olursa, Reval kararları ne olacak, Lodovico? Yedinci Eduard Rusların Çanakkale'den geçmesine izin vermeyecek, Avusturya da kendini toparlayıp Balkanlar'da daha aktif bir politika izlemeye başlarsa..."

"Sizin bu felaket tellallığınız!" diye karşı çıktı Settembrini. "Nikolaus barışseverdir. Haag toplantılarının olağanüstü ahlaksal gerçekliğini ona borçluyuz."

"Doğrudur, Rusya'nın Uzakdoğu'daki şanssızlıktan sonra biraz soluk alması gerekiyordu."

"Yazıklar olsun bayım. İnsanlığın toplumsal kusursuzluk özlemiyle alay etmemelisiniz. Bu tür çabalara engel olan herhangi bir ülke, kuşkusuz, ahlaksal açıdan aforoz edilmeye mahkûmdur."

"Politika, herkese ahlaksal bağlamda uzlaşma zemini hazırlamazsa ne işe yarar?"

"Pan-Germanizm'i savunuyorsunuz demek? Öyle mi?"

Naphta eğri omuzlarını silkti. Garip çirkinliği yetmiyormuş gibi bedeni de biraz yamuktu. Yanıtlama gereğini duymadı.

Settembrini ne düşündüğünü söyledi: "Bu söylediğiniz ne açıdan bakılırsa bakılsın acımasız bir alay. Demokrasinin soylu çabalarını uluslararası politik kurnazlık olarak yorumlamakta kararlısınız."

"Bu çabaları idealizm ya da bir tür dindarlık diye almamı mı istiyorsunuz? Lanetlenmiş uluslararası bir düzenin artık iyice cılızlaşmış hayatta kalabilme güdüsünden başka bir şey değil bu. Felaket izleyecek ve izlemeli bunu ve her yönden de her türlü yaklaşıyor. Örneğin, İngiliz po-

litikasına bakın. İngiltere'nin Hindistan'ın çevresinde tampon görevi görecek ülkelere gereksinim duyması yasaldır. Ama sonuçları ne olur? Petersburg'da egemen olanların Mançurya'daki kayıplarını telafi etmek zorunda olduklarını ve kendi devrimcilerini başka bir yöne çekmenin onlar için hava ve su kadar önemli bir gereksinim olduğunu Eduard da, sizin ve benim kadar biliyor. Oysa, Rusların Avrupa'ya doğru genişlemesine engel olamıyor ve bu arada Petersburg ve Viyana arasında sinmiş olan rekabeti uyandırıyor."

"Oo, Viyana! Çürümüş bir imparatorluğun başkenti ve Kutsal Roma İmparatorluğu'nun mumyalanmış bir kopyası olduğunu fark ettiğiniz için o evrensel engel için kaygılanıyorsunuz demek. "

"Ben de sizin bir Rus hayranı olduğunuzu düşünüyorum – büyük bir olasılıkla, Sezar-Papa karışımına insancıl bir yaklaşımınız var."

"Demokrasi bayım, Hofburg'dan çok Kremlin'den ümitli ve Luther'le Gutenberg'in ülkesinin bu durumda olması aşağılayıcı."

"Yalnızca aşağılayıcı değil, aynı zamanda da aptalca. Ama öylesine aptallık yazgının bir aracıdır."

"Oo yazgıymış! İnsan aklının yazgıdan daha fazla irade göstermesi yeterlidir ve yazgı budur işte."

"İnsan yazgısı neyse onu ister. Kapitalist Avrupa da bunu yapıyor."

"İnsan savaştan yeterince nefret etmezse onun kaçınılmaz olduğuna inanmaya başlar."

"Nefret etmeye ulus devletten başlamazsanız mantığınızda bir boşluk var demektir."

"Ulus devlet dünya işlerine yol gösteren bir ilkedir – siz her ne kadar onun şeytan işi olduğunu sansanız da. Oysa, devletler özgür ve eşit olduğunda, zayıflar ve küçük gruplar baskılardan korunduğunda, adalet yerini bulmaya başladığında, ulusal sınırlar saptandığında..."

"Sınır olarak Brenner geçti, biliyorum. Avusturya'nın tasfiye edilmesi. Bunları savaşsız nasıl yapacağınızı bir bilsem."

"Benim ulusal kurtuluş savaşını lanetlediğimi hiç duydunuz mu? Doğrusu bilmek isterim."

"Ama daha şimdi öyle..."

"Hayır, Herr Settembrini'nin söylediklerini onaylamam gerekir," dedi Hans Castorp; başını konuşana göre bir o tarafa bir bu tarafa eğerek. "Kuzenimle sık sık onunla bunu ve bunun gibi konuları konuşma olanağımız oldu – demek istediğim, kuşkusuz, onun düşüncelerini geliştirip ifade edişini dinledik. Kuzenim de sanırım hatırlar, Herr Settembrini birçok kez, hareket, başkaldırı ve dünyayı daha iyi bir yer yapma ilkelerinden coşkuyla söz etti –barışçıl bir düşünce sayılmaz bu sanırım– ve mutlu evrensel dünya cumhuriyeti kurulana dek daha çok uzun zaman mücadele etmek gerektiğini belirtti. Aşağı yukarı söylediklerini aktarıyorum ama kullandığı sözcükler kuşkusuz benimkinden çok daha elle tutulurcasına canlı ve edebiydi. Söylediği bir tek şey tam aklımda kalmış çünkü koyu bir sivil olduğum için bana ters gelmişti; aynen aktarabilirim: Güvercinlerin ayaklarıyla olmasa da kartalların kanatlarıyla –kartal kanatları beni ürkütmüştü– öyle bir günün geleceğini ve evrensel mutluluk istiyorsak ölümcül darbenin Viyana'ya vurulması gerektiğini söyledi. Bu nedenle Herr Settembrini'nin savaşı yadsıdığı söylenemez. Haklı mıyım Herr Settembrini?"

"Oldukça," dedi İtalyan kısaca ve bastonunu sallayarak başını öbür tarafa çevirdi.

"Kötü," dedi Naphta çirkin bir gülüşle. "Şimdi de öğrenciniz savaşa eğiliminiz olduğunu ortaya çıkarıyor. *Assument pennas ut aquilae*..."

"Voltaire bile uygarlığı yaymaya yarayan savaşları onaylamış ve İkinci Frederik'e Türklere savaş açmasını önermiştir."

"O da tersine onlarla müttefik olmuştur – ha, ha, ha! Gelelim dünya cumhuriyetine. Mutluluk ve birlik sağlandığında hareket ve başkaldırı ilkelerine ne olacağını sormayacağım bile çünkü o zaman başkaldırı suç olmaya başlar."

"Siz de bu beyler gibi, benim insanlığın ilerlemesinin sonsuz oluşunu kastettiğimi biliyorsunuz."

"Düzenli dönemsellik ve maddenin kalıcılığı yasalarından öğrendiğimize göre hem zamanda hem de mekânda, her tür hareket bir döngüdür. Kuzenimle daha önce bunları konuşmuştuk. Hareket belirli bir yönü olmayan kapalı bir sistem olduğuna göre ilerlemeden nasıl söz edilebilir? Akşamları orada yatarken burçlar kuşağına –yani, görebildiğimiz yarısına– bakıp eski bilge halkları düşündüğümde..."

"Düşüncelere dalıp hayal kurmak yerine," diye sözünü kesti Settembrini, "yaşınızın ve ırkınızın verdiği içgüdülere güvenmekten vazgeçmemelisiniz. Ayrıca, bilim konusundaki eğitiminiz de sizin ilerlemeyle olan bağınızı güçlendirmeli. Zamanın ölçülemez genişliğinde yaşam *protozoerden* insana nasıl ilerlediği ve geliştiği gözlemlendiğinde insanlığı kusursuzluğa götürebilecek daha çok olasılık olduğunu kabul etmek zorunluluğu doğuyor. Matematiğe bağlı kalındığında o da kusursuzluktan kusursuzluğa yol açan bir sarmala götürüyor insanı. İnsanın başlangıçta iyi, mutlu ve kusursuz olduğunu ama toplumsal yanılgılar sonucunda yoldan çıkıp bozulduğunu ve toplumu yeniden eleştirel bir bakış açısıyla yapılandırdığında yeniden iyi, mutlu ve kusursuz olacağını savunan 18. yüzyılımızın düşünce biçimi sizi rahatlatabilir."

"Herr Settembrini'nin eklemeyi unuttuğu," diye sözünü kesti Naphta, "Rousseau'nun idilinin, sözde akılcı bir yolla, Kilise'nin insanın günahsız ve devletsiz olduğu döneme ve Tanrı'nın bir çocuğu olarak Tanrı'ya yakınlığına geri dönmesi gerektiği doktrininin canına okumasıdır. Dünyevi biçimler çözüldükten sonra, yeryüzünün ve gökyüzünün, doğalın ve doğaüstünün birleştiği Tanrı devleti kurulacak. Kurtuluş her şeyden üstündür. Sizin kapitalist dünya cumhuriyetinize gelince, sevgili doktor; bu bağlamda içgüdüden söz etmeniz çok garip. İçgüdü kesinlikle ulus devletin yanındadır çünkü Tanrı insanlara dünya halkının değişik devletlere ayrılmasına neden olan doğal içgüdüler vermiştir. Savaş..."

"Savaş!" diye bağırdı Settembrini, "savaş bile, sevgili bayım, sırasında ilerlemeye hizmet etmeye zorlanmıştır; sizin o çok sevdiğiniz dönemdeki, yani, Haçlı Seferleri dönemindeki belirli olayları hatırlarsanız o savaşlar uygarlık adına halklar arasındaki ekonomik ve ticari ilişkileri sıkılaştırmış ve Batılıları tek bir düşünce altında toplamıştır."

"Birdenbire o düşünceye karşı nedense çok hoşgörülü oldunuz. Size kibarca şunu hatırlatmak isterim ki Haçlı Seferleri her ne kadar uluslararası ticareti canlandırdılarsa da uluslararası uzlaşmaya bir yararları olmadı, tersine, halklara kendilerini öbür halklardan ayırmayı öğrettiler ve ulus devlet kavramını körüklediler."

"Kesinlikle doğru, en azından belirli bir halkın din adamlarıyla olan ilişkilerini. Evet, hiyerarşik aldatmacaya karşı ulusal onurun gelişmesi o döneme rastlar."

"Ama, sizin hiyerarşik sahtekârlık dediğiniz şey insanlığı aynı ruh altında toplama düşüncesinden başka bir şey değildir."

"Biz o ruhu biliriz – teşekkürler ama kalsın."

"Ulusal çılgınlığınızın Kilise'nin dünyayı fetheden kozmopolitanlığından nefret ettiği belli. Bunu savaşa olan nefretinizle nasıl bağdaştırdığınızı bilebilsem. Devletin antik çağlarını taklit etmeniz sizi yasayı olumlu yorumlayanların öncüsü yapıyor kuşkusuz ve böyle biri olmanız..."

"Haydi canım, sizin uluslararası hukukunuz *ius divinium*'un bir kez daha Rousseauvari bir canına okumasından başka bir şey değil; bunun da ne doğayla ne de mantıkla ilgisi var, vahiye dayanıyor."

"Terimler üzerinde tartışmayalım, profesör. Benim doğal ve uluslararası hukuk diye onurlandırdığıma sizin *ius divinium* demenizde bence bir sakınca yok. Önemli olan ulus devletlerin olumlu yasalarından daha üstün olan evrensel bir yasanın yükselmesi ve taraflar arasındaki tartışmalı konuların hakem görevi yüklenen mahkemelerce çözülmesidir."

"Hakem mahkemeler – ne fikir ama! Ölüm kalım meselelerinde karar veren, Tanrı'nın isteğini yerine getiren ve tarihe yol gösteren burjuva bir hakem mahkemesi. İyi,

böylece güvercin ayakları sorunu çözülmüş oluyor. Peki, kartal kanatları ne olacak?..."

"Burjuva uygarlığı..."

"Saçma, doğum kontrolü olsun diye kıyameti koparırlar, çocuk büyütme ve eğitim harcamalarının kısıtlanmasını isterler, biz de bu arada kalabalıktan boğulmak üzereyiz; tüm meslekler öylesine insan kaynıyor ki yakında daha önceki savaşlar, bir parça ekmek için yapılacak kavgaların yanında solda sıfır kalacak. Açık alanlar ve yeşil kentler! Irkın güçlendirilmesi! İyi de uygarlık ve ilerleme savaş olmayacak dediğine göre neden güçlensin ki? Savaş bu sorunların icabına bakacak ve ırkı güçlendirmeye de, doğumların azalmasına da çözümler üretecek."

"Şaka yapıyorsunuz, ciddi olamaz artık bu. Konuşmamız tam zamanda bitti. Eve geldik," dedi Settembrini ve bastonuyla kuzenlere bahçe kapısının önünde durdukları küçük evi işaret etti. Davos Köyü'nün girişine yakın bir yerde, yoldan küçük bir bahçeyle ayrılan mütevazı bir yapıydı burası. Çıplak köklerden yükselen yabani bir asma ön kapının üzerini ve duvarı sarmış, bir dalı küçük bir bakkal dükkânına vitrin görevi gören giriş katının bir penceresine doğru uzanmıştı. Settembrini giriş katının baharatçıya ait olduğunu söyledi. Naphta'nın ve terzinin yeri bir üst kattaydı, kendisi de çatı katında stüdyo tipi sakin bir yerde kalıyordu.

Naphta şaşılacak bir içtenlikle yeniden görüşmeyi umut ettiğini söyledi. "Bizi ziyaret edin. Daha doğrusu gelip beni ziyaret edin derdim, Dr. Settembrini'nin eski bir dostunuz olmanız nedeniyle daha fazla hakkı olmasaydı," dedi. "Ne zaman isterseniz gelin, küçük bir tartışmayı ne zaman canınız çekerse. Gençlerle düşünce alışverişi yapmayı severim, büyük bir olasılıkla eğitim geleneğinden tümüyle yoksun değilim." Settembrini'yi işaret ederek, "Kürsü başkanımız, eğitimle ilgili tüm eğilimlerin ve görevlerin burjuva hümanizminin bir parçası olduğunu savunuyorsa bunu onunla tartışmak gerekir. Yakında görüşmek üzere."

Settembrini, sorunlar olduğunu söyleyerek karşı çıktı;

teğmenin oradaki günleri sayılıydı, mühendis de, kuzeninin arkasından bir an önce düzlüğe gidebilmek için dinlenme küründe gösterdiği gayreti iki katına çıkaracağını söyleyerek karşı çıktı.

Gençler; her ikisine de hak verdiler; ilk önce birine sonra da öbürüne; Naphta'nin davetine eğilerek teşekkür ettiler, sonra da, Settembrini'nin itirazlarına başlarını olumlu sallayarak ve omuz silkerek karşılık verdiler. Böylece, sonucun ne olduğu anlaşılamadı.

"Ona taktığı ad neydi?" diye sordu Joachim, Berghof'a giden dolambaçlı yolda tırmanırlarken.

"Yanlış anlamadıysam, 'kürsü başkanı'ydı," dedi Hans Castorp. "Ben de aynı şeyi düşünüyordum. Bir tür şaka olmalı, birbirlerine garip adlar takıyorlar. Settembrini, Naphta'ya '*Princeps Scholasticorum*' diyor; hiç de fena değil. Skolastikler Ortaçağ'da bir tür yazmandılar, dogmatik filozoflardı da diyebiliriz. Konuşmada birkaç kez Ortaçağ lafı geçti – aklıma ilk gün Settembrini'nin burada yukarıda bazı şeylerin Ortaçağ'ı hatırlattığını söylediği aklıma geldi. Adriatica von Mylendonk'un adı yüzünden konu açılmıştı. Onu nasıl buldun?"

"Küçük adamı mı? Pek olumlu değil. Söylediği bazı şeyler hoşuma gitti. Hakem mahkemeleri aldatmaca bir saçmalık kuşkusuz. Çok ısındım diyemem. Güzel şeyler söyleyebilir biri ama kuşku uyandıran biriyse ne işe yarar bu? Onun da kuşku uyandıran bir yanı olduğunu kabul et. 'Birleşme yeri'yle ilgili anlattıkları kesinlikle kuşkulu. Ayrıca, burnu da Yahudi burnu, bir daha gördüğünde iyi bak. Sami ırkından gelenler ancak öyle çelimsiz yapıya sahip olabilirler. O adamı ziyaret etmeyi gerçekten düşünüyor musun?"

"Tabii ki onu ziyaret edeceğiz," diye noktayı koydu Hans Castorp. "Çelimsiz olmasına gelince – bu tam asker ağzı. Kaldelilerin de burunları öyleydi ve yalnız ezoterikte değil, her şeyde zehir gibi adamlardı. Naphta'da da öyle gizemli bir şeyler var. İlgimi çekmedi değil. Nasıl biri olduğunu bugün anlayamadım ama onunla yeterince beraber

olursak ikimiz onu çözebiliriz. Ondan bir-iki şey öğrenme olasılığını göz ardı etmiyorum."

"Ay, burada yukarıda öğrenmekten bıkıp usanmadın, biyolojin, botaniğin ve elle tutulamaz dönüm noktaların bitmiyor. İlk geldiğin gün 'zaman' diye tutturdun. Burada olmamızın nedeni daha akıllı olmak değil, daha sağlıklı olmak – sağlığımıza tam kavuşalım ki düzlüğe dönebilmemiz için bizi serbest bıraksınlar."

"Özgürlük dağlardadır," dedi Hans Castorp şarkı söylercesine düşüncesizce, sonra da, normal tonda, "söyle bana özgürlük nedir?" diye sürdürdü konuşmasını. "Naphta ve Settembrini işte bunu tartışıyorlardı ve anlaşamadılar. 'Özgürlük kardeşçe sevgidir,' diyor Settembrini ve bu sözler atası *Carbonaro*'dan geliyor sanırım. Ama *Carbonaro* ne denli yürekli olursa olsun, bizim Settembrini de ne denli yürekli..."

"Doğru; iş kişisel yürekliliğe dönünce rahatsız oldu."

"Naphta'nın korkmadığı bazı şeylerden korkuyor sanırım ve özgürlüğü ve yürekliliği biraz uyduruk. Sence, kendini *kaybedecek ya da yitik düşmeye razı olacak* kadar yürekli midir?"

"Durup dururken neden Fransızca konuşmaya başladın?"

"Hiç işte. Ortam o kadar uluslararası ki! Bundan kim daha çok hoşlanır acaba? Burjuva dünya cumhuriyetini savunan Settembrini mi, yoksa hiyerarşik kozmopolitanlığı savunan Naphta mı? Çok dikkatli dinledim biliyorsun ama tam anlayamadım. Onlar konuştukça kafam daha çok karıştı."

"Her zaman öyle olur. İnsanlar konuşup düşüncelerini sergilemeye başladıklarında sonuç hep kafanın karışmasıdır. Sana hep diyorum, önemli olan bir insanın ne düşündüğü değil, doğru dürüst biri olması. En doğrusu da hiçbir fikir sahibi olmayıp yalnızca görevini yapmak."

"Evet, vatanın bir uşağı olarak yaşam yalnızca biçimden oluştuğuna göre bunu söylemen doğal. Benim içinse farklı. Ben bir sivilim ve bir yere kadar yalnızca kendimden sorumluyum. Ama bu kadar kafa karışıklığı beni ra-

hatsız ediyor – biri, bir yandan uluslararası dünya cumhuriyetini savunup savaştan nefret ederken bir yandan da öylesine vatansever ki tek sınır olarak Brenner Geçidi'ni kabul ediyor ve bunun için bir uygarlık savaşında savaşmaya hazır; öbürü de, ulus devletin şeytan işi olduğunu iddia ediyor ve tüm insanların birleşmesini isterken doğal içgüdüler yasasını savunuyor ve barış konferanslarıyla dalga geçiyor. Doğru dürüst anlayabilmek için kesinlikle gitmemiz gerekli. İşimizin daha akıllı olmak değil, daha sağlıklı olmak olduğunu söylüyorsun. Bu ikisinin birbiriyle uyumlu olması gerekir, tamam mı! Buna inanmıyorsan dünyayı ikiye bölmüş olursun – bu da her zaman çok büyük bir yanılgıdır; söylemedi deme sonra."

Tanrı Devleti ve Kötü Bir Kurtuluş Üzerine

Hans Castorp balkonunda uzanmış yatarken astronomiye göre yaz geldiği ve günler kısalmaya başladığı için birçok yerde coşan bir bitki türü saptamıştı: Hasekiküpesi ya da *Aquilegia*'ydı bu; uzun saplı, mavi, menekşe rengi, bazen de kızılımsı kahverengi çiçek açan, geniş tabanlı bol yapraklı otsul bir bitkiydi. Her yerde büyüyordu ama özellikle onun da neredeyse bir yıl önce keşfettiği gibi daha çok çayırın ücra köşelerinde fışkırıyordu. Issız patikanın ve bankın olduğu ve tek başına düşüncesizce dolaşmasının tatsız bir biçimde sonuçlandığı yerde. Son zamanlarda oraya arada sırada gider olmuştu.

O günkü gibi gözün kara gitmezsen aslında çok da uzak bir yer değildi. Köyde kızak pistinin bittiği yerden başlayıp yukarıya doğru tırmanmaya başlarsanız, Schatzalp'ten inen pisti kesen birkaç tahta köprüyü geçtikten sonra –dönemeçleri, aryaları ve dinlenmeleri hesaba katmazsanız– yirmi dakikada ulaşabiliyordunuz. Hans Cas-

torp hava iyiyse ve Joachim, muayene, röntgen, iğne olma ya da tartılma yüzünden yürüyüşe çıkamıyorsa, genelde ikinci kahvaltıdan, bazen de birincisinden hemen sonra oraya gidiyordu. Çay saatiyle akşam yemeği arasında bu en sevdiği yere gider olmuştu. Burnunun çok kötü kanadığı o yerde banka oturuyor, başını yana eğip derenin akışını dinliyor, hasekiküpesinin bir kez daha öbek öbek fışkırdığı kapalı manzaranın tadına varıyordu.

Yalnız bunlar için mi geliyordu buraya? Hayır, orada yalnız kalıp hatırlamak, çok karmaşık oldukları ve birbirlerinin içinde düğümlendikleri için bazen düşten, düşünceden ve hayalden ayırt etmesi zor olaylarla dolu son ayları gözden geçirmek için orada oturuyordu. Maceralar yaşamıştı, hem de öylesine ki, ilk kez buraya geldiğinde başlayan kalp atışlarındaki düzensizlik sürüyor, kalbi ansızın durur gibi oluyor ama sonra yeniden atmaya başlıyordu. Yoksa çarpan kalbi, halsizken Pribislav Hippe'nin ona göründüğü tam o yerde mavi hasekiküpesinin sürekli çiçek açmak yerine yeniden çiçek açmasından ve başlangıçta niyetlenilen üç haftanın maceralarla dolu tam bir yıl döngüsüne dönüşmüş olmasından mı ürküyordu?

Orada çağlayanın yanı başında bankta otururken artık burnu kanamıyordu – geçmişte kalmıştı bu. İlk günlerde Joachim'in zor dediği ve gerçekten de öyle olan iklime uyma süreci, on bir ay sonra tamamlanmış varsayılabilirdi; bundan böyle önemsenecek bir şey olamazdı. Sindirim sistemi de uyum sağlamış ve düzene girmişti. Maria Mancini'nin tadı yerine gelmiş, kurumuş mukozası markanın hoş kokusunu duyumsamaya başlamış, uluslararası köyün vitrinleri çekici markalarla dolu olmalarına karşın Hans Castorp stoku tükendiğinde, duygusal nedenlerle aynı markayı Bremen'den getirtmekten vazgeçmemişti. Maria Mancini, dünyadan elini eteğini çekmiş biri için düzlükteki eski eviyle kendisi arasında bir bağ oluşturmuyor mu ve bu bağı arada sırada yolladığı ve zamanı yerel kavramlara göre kullanmaya başladığından beri araları giderek açılan kartlardan çok daha etkileyici bir biçimde sürdürüp korumuyor muydu? Alanların hoşuna gitsin diye genelde man-

zara resimleri yolluyordu, vadinin kışını ya da yazını betimleyen ve aylık kontrolün sonuçlarını, örneğin, doktorun gözlemi ve dinlemesi sonucunda oldukça iyileşme olduğunun anlaşıldığını ama bedenindeki zehirleri henüz tümüyle atamadığını, kronik hafif ateşinin birkaç küçük lekeden kaynaklandığını ve sabırlı olursa bunlar geçeceğine göre bir daha yukarılara gelmesi gerekmeyeceğini yazacak kadar az yerleri olan kartlardı bunlar. Bundan daha fazla edebiyat yapmasının ondan beklenmediğinden kuşkusu yoktu. Hitap ettiği dünya hümanizmle ve konuşma sanatıyla ilgili değildi zaten; aldığı yanıtların da onun kartlarından aşağı kalır bir yanı yoktu ve genelde orada kalışıyla ilgili mali sorunları –babadan kalma miras ve İsviçre frangına dönüştürüldüğü için birini harcamadan öbürü gelecek kadar onun avantajına olan havaleler– içeriyorlardı. James Tienappel imzalı birkaç satırlık daktiloda yazılmış mektuplar, büyük amcadan ve bazen denizci Peter'den iyilik dilekleri ve selamlar; hepsi bu.

Hans Castorp bu ara iğneleri kestiklerini yazmıştı eve. Bu kadar genç birine iyi gelmemişti iğneler; baş ağrısı, bitkinlik, iştahsızlık ve kilo kaybı olmuştu. Ateşini baştan biraz yükseltmişler ama geçirmemişlerdi. Ateş varlığını yüzünde öznel kuru bir kızarma olarak belirtiyor ve neme düşkün havası olan düzlüklerin bu çocuğu için uyum sağlamanın aslında uyum sağlayamamak demek olduğunu kanıtlıyordu. Rhadamanth da alışamamıştı, yanakları her zaman mosmordu. Joachim, "Bazıları hiç alışamaz," diye kestirip atmıştı ve anlaşılan Hans Castorp için de durum böyleydi. Buraya, yukarıya geldiğinde başlayan başının titremesinin geçmeye hiç niyeti yoktu; konuşurken, yürürken, mavi çiçekler açmış köşesinde oturup başından geçenlerin karmaşıklığını düşünürken bile tutuyordu. Hans Lorenz Castorp'un çenesini onurlu bir biçimde yukarıya doğru kaldırması torununda bir alışkanlığa dönüşmüştü ve bunu ne zaman yapsa, yaşlı adamın fırfırlı tören yakasının geçici olarak yerini alan sert yakasını, tören çanağının çukurunun soluk altın rengini, saygı uyandıran 'büyük büyük büyük' sözcüklerini ve bunların getirdiği gi-

zemli çağrışımları hatırlamadan edemiyor ve bunların tümü yaşam karmaşıklığı üzerinde düşüncelere dalmasına yol açıyordu.

Pribislav Hippe artık, on bir ay önceki gibi gözünün önüne canlıymışçasına gelmiyordu. Uyum sağlaması tamamlanmıştı ve benliği eskiden olduğu gibi uzak yerlerde dolaşırken bedeni bankın üzerinde hareketsiz oturmuyordu – bu tür şeyler olmuyordu artık. Bu anı geri geldiğinde canlı berraklığı sağlıklı ve normal sınırlar içinde kalıyor, sonra Hans Castorp göğüs cebinden cüzdanında taşıdığı küçük cam anıyı çıkarıyordu; yere paralel tutulduğunda ışığı yansıtan siyah, saydamlığı olmayan küçük levhayı. Göğe doğru tuttuğunuzda levha aydınlanıyor ve insanca şeyler göstermeye başlıyordu: bir insan bedeninin saydam resmini, kaburgaları, kalbin biçimini, diyaframı ve ciğerleri, köprücükkemiklerini ve kolların üstteki kemiklerini. Tümü solgun sis gibi bir ışık halkasıyla, insan etiyle sarılıydı ve Hans Castorp akıldışı sayılsa da bu etten karnaval gecesi tatmıştı. Bu anıya baktıktan sonra kaba tahta bankta arkasına dayanmış, kollarını kavuşturmuş ve başını yana eğmiş olarak mavi çiçek açan hasekiküpelerinin arasında çağlayanın sesini dinleyerek 'her şeyi' yeniden hatırladığında kalbinin teklemesine şaşmalı mı?

Organik yaşamın bu yüce olgusu, bu beden, o yıldızlarla donanmış buz gibi gecede araştırmalarını yaparken olduğu gibi yine gözünün önünden gitmiyordu ama şimdi içsel durumunu düşündüğünde genç Hans Castorp'un kafasına birçok soru ve ayrıntı takılıyordu. Zavallı Joachim bu tür şeylerin üstüne vazife olmadığını düşünürdü kesinlikle ama Hans Castorp bir sivil olarak kendini sorumlu hissetmeye başlamıştı. Düzlükteyken bunların hiçbirinin farkına varmamıştı, varmayacaktı da. Oysa, elinizi eteğinizi çektiğiniz bu yerde beş bin feet yükseklikten dünyaya ve onun yaratıklarına bakıp düşüncelere daldığınızda bunların farkına varıyordunuz – büyük bir olasılıkla çözülen zehirlerin bedenin çalışmasını artırması ve yüzünüzün kuru bir sıcakla yanmasına neden olması yüzünden olsa da. İçsel durumu düşündüğünde aklına Settembrini de geli-

yordu, babası eski Yunanistan'da doğmuş olan ve vatandaşın mızrağını insanlığın mihrabında kutsayarak, o yüce olgu için aşkın politika, başkaldırı ve belagat demek olduğunu söyleyen eğitimci laternacıyı hatırlıyordu. Yoldaş Krokowski'yi ve bir süredir onunla loş odada yaptıklarını da. Analizin iki yönünü de düşünüyordu: eylem ve ilerlemeye yararını ama öte yandan mezara ve onun tiksindirici anatomisine ne denli yakın olduğunu da. İki büyükbabasının resimlerini yan yana gözünün önüne getirip onların onurlarını düşünüyordu; farklı nedenlerle siyah giyiyordu ikisi de. Biçim ve özgürlük, zihin ve beden, onur ve onursuzluk, zaman ve sonsuzluk gibi uçsuz bucaksız karmaşıklığı da, hasekiküpesinin yeniden açtığını ve yılın döngüsünü tamamlamak üzere olduğunu düşündüğünde kısa bir süre başı fena halde dönüyordu.

Bu sessiz, resim kadar güzel yerde otururken kafasından geçen sorumluluk dolu düşüncelere bir de ad takmıştı: kralcılık oynamak. Çocukluğundan kalma bir oyundu bu ve her ne kadar beraberinde korku, baş dönmesi ve yüzünün daha da kızarmasına neden olan değişik türde kalp çarpıntıları getirse de hoşlandığı bir eğlence olduğu anlamına geliyordu. Bunların verdiği gerginlik yüzünden çenesini desteklemek gereksinimi duyuyordu ve bu eski yöntemin 'kralcılık' oynarken ve yüce olgunun gözünün önünden gitmeyen resmine bakarken duyduğu onura çok uygun olduğunu düşünüyordu.

Naphta yüce olguyu İngiliz toplum savına karşı savunurken '*Homo Dei*' terimini kullanmıştı. Sivil sorumluluk duygusu ve 'kralcılık' oynamaya ilgisi olduğuna göre Joachim'le birlikte ona kısa bir ziyarette bulunmaları gerektiğini düşünmesinde şaşılacak bir şey var mı? Bu düşünce Settembrini'nin hoşuna gitmemişti – Hans Castorp bunu hemen anlayabilecek kadar zeki ve duyarlıydı. Hümanist karşılaşmalarından rahatsız olup yinelenmesine açıkça engel olmak istemiş ve kendisinin onunla düşünce alışverişi yapıp tartışmasına karşın gençleri, özellikle de onu, farkına vardığı kurnaz sorunlu çocuğu eğitsel bağlamda ondan uzak tutmaya çalışmıştı. Eğitmenler böyledir

işte. Yetişkin olduklarını iddia ederek ilginç şeylerden kendileri zevk alırken gençlere bunları yasaklarlar ve hatta ne kadar toy olduklarını kabul etmelerini beklerler. Laternacının Hans Castorp'a herhangi bir şeyi yasaklama hakkının olmayışı iyiydi; buna kalkışmamıştı da. Sorunlu öğrencinin yapacağı, duygusallığını yenip masum rolü oynamaktı ve bunu yaparsa küçük Naphta'nın davetini içtenlikle kabul etmemesi için bir neden kalmıyordu ve bunu, ilk karşılaşmalarından hemen birkaç gün sonra, bir pazar günü ana dinlenme küründen sonra gerçekleştirdi ve ister istemez Joachim de onunla gitti.

Kapısının üzeri asmayla sarılı küçük ev Berghof'tan birkaç dakika uzaklıktaydı. Bahçe kapısından içeriye girip, bakkal dükkânının kapısını geçtikten sonra dar, kahverengi birkaç basamağı çıkınca başka bir kapının önüne geldiler. Zilin yanında bir tek ad vardi: Lukacek, Bayan Terzisi. Kapıyı, büyüme çağında, saçı iyice kısa kesilmiş, kırmızı yanaklı bir oğlan açtı; üzerinde valelere özgü çizgili bir ceket ve tozluktan oluşan bir tür üniforma vardı. Profesör Naphta'yı sordular ve kartvizitleri olmadığı için çocuğun adlarını iyice anlamasını sağladılar. Çocuk onları orada bıraktı ve Herr Naphta'ya haber vereceğini söyledi – unvan kullanmamıştı. Giriş kapısının tam karşısına düşen bir kapı açıktı ve günlerden pazar olmasına karşın Lukacek'in bir masanın üzerinde bacak bacak üstüne atmış dikiş diktiği görülebiliyordu. Solgun, kel kafalı bir adamdı; iyice iri kanca burnunun altından ağzının iki yanına somurtkan ifadeli bir bıyık sarkıyordu.

"İyi günler," dedi Hans Castorp.

"Selam," dedi terzi İsviçre şivesiyle, ne adına ne de görünüşüne hiç uymadığı için yapay ve garip gelen bir ifadeydi bu.

"Pazar günü de çalışıyorsunuz demek," dedi Hans Castorp başını sallayarak.

"Acil bir iş," diye yanıt verdi Lukacek kısaca.

"Şık bir şey sanırım," diye tahminde bulundu Hans Castorp. "Balo ya da parti gibi bir şeye yetişmesi gerekiyor, öyle mi?"

Terzi soruyu yanıtlamadı; ipliği dişiyle kopardı ve iğneye yeni iplik taktıktan sonra başıyla onayladı.

"Güzel oluyor mu?" diye yeniden sorulara başladı Hans Castorp. "Kollu mu?"

"Evet, kollu; yaşlı bir hanım için," diye yanıt verdi Lukacek, belirgin bir Bohemya aksanıyla. Valenin gelmesi kapı aralığındaki bu konuşmayı kesti. Herr Naphta'nın beyleri kabul etmekten memnun olacağını söyledikten sonra onu izlemelerini söyledi. Birkaç adım ötede sağda başka bir kapıyı açtı ve gençlerin girebilmesi için kapının arkasına düşmüş olan ağır bir askılığı kaldırmak zorunda kaldı.

Naphta ayağında terlikler yosun yeşili bir halının üzerinde duruyordu; konuklarını karşıladı.

Kuzenler girdikleri iki pencereli çalışma odasının lüksüne şaşırdılar – gerçekten şaşıp kaldılar çünkü derme çatma evden, o koridordan ve merdivenden sonra böyle bir şeyle karşılaşmayı beklemiyorlardı. Bunlarla karşılaştırıldığında Naphta'nın eşyaları çok şık duruyordu. Aslında öyle değillerdi ve Hans Castorp'a ve Joachim Ziemssen'e de normal koşullarda öyle gelmezlerdi. Oda öylesine zevkli ve görkemli döşenmişti ki yazı masasına ve kitaplığa karşın bir erkeğin odasına hiç benzemiyordu. Dört bir tarafta ipek vardı: şarap rengi ve mor ipek; biçimsiz görünümlü kapıları bunlar gizliyordu, ayrıca, pencerelerin üzerinde ipek volanlar, odanın bir ucunda da başka bir kapının karşısında duvarı baştan başa kaplayan goblen işlemenin önünde yine ipekle kaplı kanepe ve koltuklar vardı. Kenarları pirinç yuvarlak bir masayı kol dayama yerlerinde küçük yastıklar olan Barok koltuklar çevreliyordu. Bunların arkasına üzerinde ipek yastıkların durduğu aynı stilde bir kanepe konmuştu. Cam kapıları yeşil ipekle örtülmüş olan kitaplıklar pencerelerin yanındaki duvarlara yerleştirilmişti; iki pencerenin arasındaki yazı masası gibi onlar da maundandı. Kanepenin ve koltukların solunda bir sanat yapıtı duruyordu: Kırmızı ipeğe sarılmış bir kaidenin üzerinde boyalı bir tahta heykeldi bu, gerçekten ürkünç bir pieta – çok etkileyici ve çok garip bir Meryem

Ana. Başı örtülüydü, kaşları acıdan çatılmış, ağzı yeisten eğrilmiş, soluksuz; kucağında acıların insanı, ilkel bir figür, orantısız; kaba hatlı beden anatomi bilgisinden yoksun, iyice eğik başa dikenler saplanmış, yüzden ve bedenden kan damlıyor, yan tarafındaki yarada kan topakları ve ellerde, ayaklarda çivi izleri. Bu sergi parçası ipek odaya ayrı bir renk katıyordu kuşkusuz. Kitaplıkların üzerinden ve pencere kenarlarından görünen duvar kâğıdı da belli ki kiracının işiydi – üzerlerinde yerdeki kırmızı döşemenin üzerine serilmiş olan çizgili yumuşak halının yeşilinden yatay çizgiler vardı. Yalnızca alçak tavana doğal olarak bir şey yapılamamıştı – küçük bir Venedik avizesi dışında boş ve çatlaktı. Pencereler yere kadar inen krem rengi perdelerle örtülmüştü.

"Küçük tartışmamız için geldik," dedi Hans Castorp, sözlerinde durdukları için onları takdir eden, şaşırtıcı odanın sahibinden çok, köşedeki dinsel felakete bakarak. Naphta küçücük eliyle dostça onlara ipek koltuklara oturmalarını işaret etti ama Hans Castorp büyülenmiş gibi dosdoğru tahta heykele yöneldi ve elleri kalçasında, başı yana eğik önünde durdu.

"Burada neyiniz varmış meğer," dedi yavaşça. "Harika bir şey. Kederin böylesini görmemiştim. Çok eski bir şey, değil mi?"

"On dördüncü yüzyıl," diye yanıt verdi Naphta. "Büyük bir olasılıkla Ren bölgesinden. Etkilendiniz, değil mi?"

"Hem de nasıl," dedi Hans Castorp. "Etkilenilmeyecek gibi değil ki. Hiçbir şeyin bu kadar çirkin, özür dilerim, ama aynı zamanda bu kadar güzel olabileceğini düşünemezdim."

"Ruhun kendini ifade edebildiği bir dünyadan olan yapıtların çirkinlikleri her zaman güzellik boyutunda, güzellikleri de çirkinlik boyutundadır. Bu gerçekten bir yasadır. Ruhun güzelliğinden söz ediyoruz, özünde aptal olan etin değil. Ve de aynı zamanda soyut," diye ekledi. "Bedenin güzelliği soyuttur. Gerçeklik yalnızca içsel olanda, dinsel ifadede vardır."

"Tanımlamaları ve ayrımları ne güzel ifade ettiniz," dedi Hans Castorp, sonra da emin olmak için, "On dört mü?" diye sordu. "Bin üç yüz bilmem kaç mı? Evet, Ortaçağ yani; kitapta, son zamanlarda üzerinde çalıştığım bazı özellikleri burada görüyorum. O çağı hiç bilmiyordum. Bence, ben bir teknoloji ve ilerleme adamıyım. Ama burada yukarıda tüm Ortaçağ düşüncesi karşıma çıktı. O günlerde ekonomik toplumsal sav yoktu, bu çok belli. Sanatçının adını biliyor musunuz?"

Naphta omuz silkti. "Ne fark eder ki," dedi. "Sormamamız bile gerekir çünkü yapıldığı zaman da kimse sormamış. Yazarı belli olmayan bir kitap gibi anonim, ortak bir ürün. Ortaçağ'ın parlak döneminde yapılmış – Gotik, *signum mortificationis*. Bunda, çarmıha gerilmeyi güzelleştirmek gereği duyan Roman dönemindeki gibi çarmıhı cilalama ve güzelleştirme bulamazsınız – ne kral tacı ne de görkemli bir zafer ya da azizlik var. Tüm yapıt acının ve insan etinin güçsüzlüğünün ortaya konusu. Gotik döneme dek zevkler karamsar bir münzeviliğe dönüşmemişti. Büyük bir olasılıkla siz, Üçüncü Innocent'in kaleme aldığı *De miseria humanae conditionis'i* bilmezsiniz; on birinci yüzyılın sonlarına doğru yazılmış çok esprili bir yapıttır ama bu yapıtlar o türü daha sonraları betimlemeye başladı."

"Herr Naphta," dedi Hans Castorp iç geçirerek. "Söylediğiniz her şey, her sözcüğü bile çok ilgimi çekiyor; *signum mortificationis* mi demiştiniz? Bunu aklımda tutacağım. Az önce kullandığınız 'anonim' ve 'ortak' sözcüklerinin de üzerinde ciddi olarak düşünülmesi gerekiyor. Ne yazık ki, papanın yazdıklarını bilmememde haklısınız – Üçüncü Innocent papaydı sanırım. Yapıtında münzevilik ve mizah olduğunu söylediniz yanılmıyorsam. Bu ikisinin bir arada olabileceği hiç aklıma gelmezdi ama şimdi düşününce, olur gibi geliyor – insanın zavallılığıyla ilgili her düşünce etin aleyhinde her türlü espriye yol açabilir. Yazdıklarını bir yerlerde bulma olanağı var mı? Latincemi ilerletirsem okuyabilirim."

"Kitap bende var," dedi Naphta, başıyla kitap raflarından birini işaret ederek. "Emrinize amade. Oturmaz mısı-

nız? Pietaya kanepeden de bakabilirsiniz. İşte ikindi kahvaltımız da geliyor."

Küçük vale, çay ve içinde kek dilimleri olan gümüş kaplı hoş bir sepet getirmişti. Ve içeriye, süzülür gibi hızlı adımlarla, zarif gülümsemesi ve 'vay, vay' ve 'accidenti'leriyle kim girdi dersiniz? Üst katta oturan ve beyleri görmek için uğrayan Herr Settembrini. Kuzenlerin geldiğini küçük penceresinden görünce onlara katılabilmek için üzerinde çalıştığı ansiklopedi sayfasını çabucak bitirip aşağıya indiğini söyledi. Gelmesi çok doğaldı – Berghof'un konuklarıyla uzun zamandır tanışıyorlardı ve derin düşünce farklılıklarına karşın Naphta'yla canlı bir ilişkisi olduğu kesindi. Gerçekten de ev sahibi hiç şaşırmadı ve onu onlardan biri varsayarak selamladı. Ama tüm bunlar, Hans Castorp'un onun gelişiyle ilgili iki değişik izlenim edinmesine engel olamadı. Birincisi, Herr Settembrini onu ve Joachim'i –aslında onu– çirkin Naphta'yla yalnız bırakmamak ve orada oluşuyla eğitim açısından bir denge kurmak; ikincisi de bu olanağı değerlendirip çatıdaki odasından çıkıp Naphta'nın ipek odasının ve doğru dürüst yapılan çay servisinin keyfini çıkarmak istiyordu. Sarı ellerini ovaladıktan sonra –serçeparmağının bitiminden aşağıya doğru kıldan siyah bir çizgi uzanıyordu– gözle görülebilen ve kendisinin de vurguladığı bir keyifle içinde çikolatadan damarları olan yuvarlak kek dilimlerini atıştırmaya başladı.

Konu hâlâ pietaydı ve Hans Castorp bir gözü pietada, Herr Settembrini'nin eleştirisini alabilmek için ona doğru dönmüş, ondan söz etmeyi sürdürüyordu. Oysa, Settembrini'nin bu süs eşyasından hiç hoşlanmadığı dönüp ona bakışından belliydi. O köşeye sırtını dönüp oturmuştu. Aslında ne düşündüğünü söyleyemeyecek kadar nazik olduğundan heykelin orantısızlığına ve anatomi açısından kusurlarına değinmekle yetindi. Söylediğine göre doğanın gerçekliğine böylesine bir ihanet onu hiç etkilemiyordu çünkü bu ilkel bir beceri yoksunluğundan kaynaklanmıyordu – özünde bilinçli bir kötülük ve düşmanca bir ilke vardı. Naphta da hınzırca onaylayıp sorunun kesinlikle

teknik açıdan becerisizlikten kaynaklanmadığını, daha çok ruhun doğanın sınırlarını aşması anlamına geldiğini söyledi – evet, bu yapıt doğaya boyun eğmeyi yadsımak ve ona dinsel bir horgörüyle bakmak demekti. Ama Settembrini doğayı bu denli ihmal etmenin ve onu irdelememenin insanlığı yanlış bir yöne götüreceğini savunup Ortaçağ'ın ve onu taklit eden dönemlerin düşkün olduğu saçma bir biçimsizliği seçkin sözcükler kullanarak Yunan ve Roma mirası olan klasisizmin biçim, güzellik ve doğal bir dindarlıktan kaynaklanan iç huzuruyla karşılaştırmaya başladı ve insanlığın ilerlemesinde ancak bunların etken olacağını söylediğinde Hans Castorp onun sözünü kesti; tüm bunlar, kendi bedeninden utanç duyan Plotinus'la ve akıl adına, rezalet diye nitelendirdiği Lizbon depremine karşı çıkan Voltaire'le nasıl bağdaşacaktı? Saçma mıydı? Evet, bu yapıt da saçmaydı ama ona göre, konu entelektüel bağlamda değerlendirildiğinde saçmalık gerçeklikten ve verilerden kurtulmak, bağlanmaya karşı onurlu bir isteksizlik ve doğa gibi aptal güçleri yadsımak olduğu için Plotinus ya da Voltaire'inki kadar onurlu bir davranış gibi geliyordu insana.

Naphta'nın çatlak bir porselen tabak gibi ses çıkaran gülüşü öksürmeye başlamasıyla kesildi.

Settembrini nazikçe, "Esprilerinizle ev sahibine zarar veriyor, bu lezzetli keklere de nankörlük ediyorsunuz; bence alınan armağanları iyi değerlendirmek demek olan minnet sizi ilgilendiriyor mu merak ediyorum?" dedi.

Hans Castorp utanınca sevimli bir ifadeyle konuşmasını sürdürdü: "Herkes sizi şakacı biri diye biliyor, mühendis bey. Sizin iyi olana arkadaşça takılmanızın onu sevmemeniz anlamına gelmediğinden hiç kuşkum yok. Siz de biliyorsunuz ki entelektüel bağlamda doğaya onurlu bir biçimde karşı çıkmak ancak insanın onurunu ve güzelliğini unutmamakla olur, onu lekelemek ve aşağılamak amacı güdülmese de bunu başarmakla değil. Ayrıca, o dönemin ne tür insanlıkdışı bir dehşet ve kana susamış bir hoşgörüsüzlük getirmiş olduğunun da farkındasınızdır. Bunlar olmasaydı arkamda duran şu eski yapıt da olmazdı. Size

inançlara karşı çıkanlara yapılan baskıları ve kendi yüce egemenliğine karşı çıkan her şeye rahipçe iğrenç bir öfkeyle karşı çıkan kanlı Konrad von Marburg'un ürkünç soruşturmalarını hatırlatmam yeterli. Kardeş sevgisinde kılıcın ya da yakılmanın araç olarak kullanılmasını onaylamadığınıza hiç kuşkum yok."

"Ne olursa olsun sevgi uğruna yapılmıştı bunlar," dedi Naphta. "O düzen Kilise'nin dünyayı kötü vatandaşlardan kurtarabilmesi için işliyordu. Tüm dinsel cezalandırmalar, yakarak öldürmek ve aforoz etmek bile, ruhları sonsuza dek lanetlenmekten kurtarmak için yapılıyordu – aynı şeyi Jacobenlerin çılgın yok etme zevkleri için söyleyemeyiz. Her tür işkencenin ve her bir kanlı adaletin öbür dünyaya inançtan kaynaklanmadığını düşünmek hayvanca bir saçmalıktır. İnsanlığın aşağılanmasına gelince; onun tarihi burjuva ruhunun güçlenmesiyle çakışıyor. Rönesans, aydınlanma dönemi ve on dokuzuncu yüzyıl bilim ve ekonomi öğretileri bu aşağılamayı körükleyecek hiçbir şeyi, en ufak ayrıntıyı bile göz ardı etmediler ve bu da, modern astronomiyle başlanarak, Tanrı'nın ve Şeytan'ın bu yaratığa sahip olabilmek için büyük bir istekle mücadele ettikleri yüce bir yer olan evrenin merkezi küçük, önemsiz bir gezegene yöneldi ve hiç olmazsa şimdilik, astrolojinin de temelini oluşturan, insanın evrendeki yüce yerine son verildi."

"Şimdilik mi?" diye kurnazca sorarken Settembrini'nin yüzündeki ifade, kurbanının tökezleyip bağışlanamaz suçlar itiraf etmesini bekleyen bir Engizisyon yargıcınınkini andırıyordu.

"Kuşkusuz, birkaç yüz yıllığına," diye onayladı Naphta soğukça.

"Yanılmıyorsam, Skolastiklerin onuru da bu bağlamda kurtulacak, bu sürecin başlaması yakındır. Ptolomeus Kopernikus'u alt edecek. Günümüzde helyosentrizm savına fikir adamları karşı çıkıyor, onların çabaları büyük bir olasılıkla amacına ulaşacak. Bilim, Kilise dogmasının dünya adına korumak istediği tüm onurları ona verebil-

mek için kendisini felsefi açıdan zorunlu hissedecektir."

"Nasıl? Nasıl? Düşünsel güçler mi? Felsefi zorunluluk mu? Amaçlarına ulaşmak mı? Ne tür bir gönüllülükten söz ediyorsunuz siz? Peki önkoşulsuz araştırma ne olacak? Ya saf bilgi? Peki, özgürlükle sıkı sıkıya bağlantısı olan gerçeklik ve onun, sizin yeryüzünü katlettiklerini söylediğiniz, oysa, aslında bu gezegenin en güzel ve kalıcı süsleri olan fedaileri ne olacak?"

Herr Settembrini'nin etkileyici bir soru sorma biçimi vardı. Dimdik oturuyor ve küçük Naphta'yı erdemli sözlerle topa tutuyor, sesi sona doğru öylesine yükseliyordu ki karşısındaki kişinin utanıp susmaktan öte bir olasılığı olmadığına kuşkusu kalmadığını hissedebiliyordunuz. Konuşurken elinde bir parça kek tutmuştu ama böyle sorulardan sonra onu yemekten vazgeçip tabağına geri koydu.

"Sevgili dostum," dedi Naphta tatsız bir sükûnetle. "Saf bilgi diye bir şey yoktur. Aziz Augustinus'un, 'Anlayabilmek için inanıyorum' cümlesiyle özetlenebilecek olan Kilise biliminin geçerliliği kesinlikle doğrudur. Anlamanın aracı inançtır; düşünsel olan ikincildir. Sizin önyargısız biliminiz bir düş. İnanç, bir dünya görüşü, bir düşünce, kısacası irade, her zaman vardır, ondan sonra bilimin onu inceleme ve kanıtlama görevi devreye girer. Sonunda hep '*quod erat demonstrandum*'a varırız. Psikolojik bağlamda, kanıtlama düşüncesi güçlü bir istek içerir. On ikinci ve on üçüncü yüzyılın büyük skolastikleri dinsel açıdan yanlış olan bir şeyin felsefi açıdan doğru olamayacağında hemfikirdiler. İsterseniz dini bir yana bırakalım. Felsefede yanlış olanın, bilimde doğru olamayacağı düşüncesini kabul etmeye yanaşmayan bir insan ırkı insanca sayılamaz. Kutsal makamlar Galilei'nin savlarını felsefi bağlamda saçma buluyorlardı. Bundan daha ağır bir iddia olamaz."

"Ha, ha, bizim zavallı büyük Galilei'nin iddiaları daha geçerli çıktı. Hayır, ciddi olalım, profesör. Bu iki dikkatli gencin önünde bir tek sorumu yanıtlayın, lütfen: Siz gerçeğe, nesnel bilimsel gerçeğe inanıyor musunuz? Ve ona ulaşmaya çalışmanın ahlakın en yüce yasası olduğuna? İn-

sanlığın ruhsal tarihinin en parlak sayfalarının onun otoriteye karşı kazandığı zaferlerle dolu olanlar olduklarına inanıyor musunuz?"

Başlar Settembrini'den Naphta'ya döndü. Hans Castorp başını Joachim'den çok daha hızlı çevirmişti. "Böyle bir zafer olanaksız çünkü otorite insanın kendisi, ilgilendiği şeyler, onuru ve onun kurtuluşudur ve insanla gerçek arasında bir çelişki olamaz. İkisi birbirine denk düşer," diye yanıtladı Naphta.

"Demek ki gerçek..."

"İnsanın yararına olan her şey gerçektir. Doğa onda özetlenir; tüm doğada yaratılan bir tek odur ve doğa onun içindir. Her şeyin ölçüsüdür o ve onun kurtuluşu gerçeğin ölçütüdür. İnsanın kurtuluşu açısından uygulamalı olmayan teorik bilgi öylesine ilginç olmaktan uzak ki ona hiçbir gerçeklik değeri yüklemeyip onu tümüyle yadsımamız gerekir. Hıristiyanlığın yüzyılları doğabilimlerinin insan açısından hiçbir önemi olmadığı görüşünde birleşmekle geçmiştir. Büyük Konstantin'in oğluna hoca olarak seçtiği Lactantius soruyu açıkça ortaya koymuştur: 'Nil'in kaynağının neresi olduğunu bilmesi ya da fizikçilerin gökyüzüyle ilgili saçmalıkları onu ruhsal bağlamda kurtuluşa götürebilir mi?' diye sormuş. Bunu yanıtlayın bakalım! Platon'un felsefesinin öbürlerine yeğ tutulmasının nedeni doğayla uğraşmayıp Tanrı'yı tanımaya yönelmesidir. Sizi temin ederim ki insanlık bu noktaya geri dönecek ve gerçek bilimin değersiz bilgi peşinde koşmaktan çok, zararlı ilkeleri ve önemi olmayan düşünceleri elemek, yani kısacası, içgüdü, ölçülü olma ve seçim olduğunu açıklayacak. Kilise'nin karanlığı aydınlığa karşı savunduğuna inanmak çocukça bir şey. Tersine, yalnızca kurtuluşa giden yolu amaç edinen manevi değerleri göz ardı etmeye yönelik her türlü çabayı ve önyargısız bilgi edinmeye kalkmayı suç ilan etmekle doğru olanı yaptı, hem de üç kat doğru yaptı. İnsanı karanlığa yönelten ve yöneltmeyi sürdürecek olan, önyargısız, yani felsefi olmayan doğabilimidir."

"Sizin öğretinize pragmatizm denir," diye yanıt verdi Settembrini. "Ve bunun ne denli zararlı olduğunu anlama-

nız için politika dünyasına aktarmanız yeterli. Devletin çıkarına olan her şey iyi, doğru ve adildir; kurtuluşu, onuru ve gücüdür ahlak ölçüleri. İyi, bununla her tür suça giden yolu açmış oluyorsunuz. İnsan gerçeğinin, bireyin adaletinin ve demokrasinin ne olacağını göreceğiz."

"Burada biraz mantık kullanmamızı öneririm," dedi Naphta. "Ya Ptolomeus ve Skolastikler dünyanın zaman ve mekânda sonsuz olmadığını söylemekte haklılardır, ki o zaman Tanrı her şeyden üstün olur ve Tanrı'nın ve dünyanın karşıtlığı ve dolayısıyla insanın da dualistik varoluşu sürer ve tek ruhsal sorunsalı, tüm toplumsal sorunsalları ikincil yapan, duyularının algıları ve duyularının ötesinde olan arasındaki çelişki olur ki, ben mantık açısından yalnızca bu tür bireyselliği kabul edebilirim; ya da tersine, Rönesans dönemi astronomları evrenin sonsuz olduğunu söylemekle gerçeği buldular ve dolayısıyla ne duyuları aşan bir dünya ne de dualizm var, dünyanın ötesi dünyanın içinde, Tanrı'nın karşıtı ve doğa sayılmıyor ve insanın kişiliği birbirine düşman iki prensibin savaş alanı olmak yerine uyum ve bütünleşme içinde, insanın çelişkisi bireysel çıkarlarıyla toplumun çıkarları arasındaki çelişkiye indirgenmiş ve böylece, putperestlik zamanlarında olduğu gibi devletin amacı ahlak yasasına dönüşmüş olur. Ya biri ya da öteki."

"İtiraz ediyorum," dedi Settembrini, kolunu uzatıp çay fincanını ev sahibine doğru tutarak. "Modern devletin bireyin kölelik cehennemi olduğu konusundaki düşüncenize itiraz ediyorum. Üçüncü kez de, bize önerdiğiniz can sıkıcı olasılığa, Prusyalılığa ya da Gotik tepkiye itiraz ediyorum. Demokrasinin tek ilkesi devletin mutlakiyetine karşı bireyin düzeltici bir rol oynamasıdır. Gerçek ve adalet bireysel ahlakın tacının değerli taşlarıdır ve devletin çıkarlarında çelişkili bir durum olursa, bu öğeler ona düşman gibi görünebilirler ama aslında devletin daha üst düzeyde –aşkın bile diyebiliriz– iyiliğine yöneliktirler. Rönesansın devleti tanrılaştırmasının kökeni olduğuna gelince; ne kadar yapay bir mantık! Rönesans ve Aydınlanma'nın ulaştığı başarılar –ulaşma sözcüğündeki mücadeleyi vurguluyo-

rum beyim– insanın bireysel kişiliği, insan hakları ve insan özgürlüğüdür."

Herr Settembrini'nin muhteşem karşılığı süresince soluklarını tutmuş olan dinleyiciler rahatladılar. Hans Castorp biraz dikkat ederek de olsa elini masanın kenarına vurmaktan kendini alıkoyamadı. Dişlerini sıkarak, "Harika!" diye haykırdı. Joachim bile Prusyalılıkla ilgili sözlere karşın çok memnun kalmış gibiydi. Sonra her ikisi de bir az önce geri püskürtülmüş olan karşı tarafa baktılar. Hans Castorp öylesine kendini kaptırmıştı ki, domuzcuğu çizerken olduğu gibi dirseklerini masaya dayayıp çenesini eliyle destekleyerek yakından Naphta'nın yüzüne bakmaya başlamıştı.

Sıska elleri kucağında, yüzünde haşin bir ifadeyle, sakin oturuyordu. "Sohbetimize mantığı katmaya gayret ediyordum," dedi. "Siz de beni yüce gönlünüzle yanıtladınız. Rönesans'ın liberalizm, bireysellik ve hümanistik vatandaşlık gibi kavramların kaynağı olduğunun oldukça farkındayım ama sizin etimolojik bağlamda vurgulamalarınız bende etki yapmıyor, sizin ideallerinizle savaşan kahramanlık çağının uzun bir süre önce sona ermesi de. O ideal-ler öldü ya da daha doğrusu kuyrukları titremek üzere, bitirmeyi umut ettikleri de yeniden ayaklarını kapının aralığına soktu bile. Yanılmıyorsam kendinizi devrimci diye nitelendiriyorsunuz ama gelecekteki devrimlerin özgürlükle sonuçlanacağını sanıyorsanız fena halde yanılıyorsunuz. Beş yüz yıl sonra özgürlük ilkesi yararlılığını yitirecek. Kendini Aydınlanma'nın çocuğu gibi gören ve eleştiri ve egonun kurtuluşu ve beslenmesi ve mutlak yaşam biçimlerinin parçalanması üzerine kurulmuş bir eğitim yöntemi belagatte anlık başarılar elde edebilir ama bilenler ve anlayanlar için hiç kuşkusuz çok geri kalmış sayılır. Gerçek eğitime kendini adamış olan tüm kurumlar eğitimde yalnızca tek bir ana nokta olduğunu her zaman bilmişlerdir. Bu ana nokta da mutlak otorite, demir gibi sağlam bir bağlılık, disiplin, fedakârlık, egoyu yadsımak ve kişiliği zorlamaktan oluşur. Gençlerin özgürlük sayesinde muratlarına ereceklerini düşünmeleri sevgiden yoksun bir yanılgıdır

çünkü onların en büyük arzuları boyun eğmektir."

Joachim olduğu yerde doğruldu; Hans Castorp kızarmıştı. Herr Settembrini heyecan içinde güzel bıyığını burdu.

"Hayır," diye sözünü sürdürdü Naphta. "Çağımızın gizemi ve emri kurtuluş ve egonun gelişmesi değildir. Çağımızın gereksinimi, istediği ve kendi için yaratacağı şey, terördür."

Son sözcüğü o âna dek söylediklerinden çok daha yumuşakça, hiçbir el kol hareketi yapmadan söylemiş, yalnızca, bir an için gözlük camları parlamıştı. Dinleyicilerden üçü de irkildi, Herr Settembrini bile ama kendini çabucak toparladı ve gülümsedi.

"Size kim ya da ne diye sorsam, olur mu?" diye sordu. "Gördüğünüz gibi kulak kesildim. Soruyu nasıl soracağımı bilmiyorum – kim ya da ne olacak bunun aracı, sözcüğü yinelemek benim için hiç hoş değil, bu terörün?"

Naphta gözleri çakmak çakmak, yüzünde haşin bir ifadeyle sessiz oturuyordu. "Emrinizdeyim. Daha önce insanın ideal bir ilk dönemi, koşulsuz, zorlamalardan uzak bir dönemi olduğunu varsaymıştık yanılmıyorsam. Tanrı'yla ilişkisi dolaysız ve çocuk gibi saftı o zamanlar ve ne hükümranlık ne hizmet ne yasa ne de ceza vardı; ete bağımlılık, sınıf farkı ve iş de yoktu. Yalnızca, eşitlik, kardeşlik ve ahlaksal kusursuzluk geçerliydi."

"Çok iyi. Katılıyorum," dedi Settembrini. "Ete bağımlılık dışında öbürlerine katılıyorum – insan, öbür hayvanlardan pek farkı olmayan, üst düzeyde gelişmiş bir omurgalı olduğuna göre ete bağımlılığın her zaman geçerli olduğu apaçık ortada."

"Öyle olsun. İnsanın düşüşle sona eren, yasasız, Tanrı'yla çocukçasına bir ilişkide olduğu cennette benzer ilk durumunu temel olarak kabul ediyorum. Devletin, günahı göz önüne alan ve adaletsizliğe karşı koruyan ve bu nedenle ilk egemen güç olarak kabul ettiğimiz toplum sözleşmesine dek bu yolda yan yanayız."

"*Benissimo*!" diye haykırdı Settembrini. "Toplum söz-

leşmesi – o Aydınlıktır, o Rousseau'dur. Hiç düşünmezdim ki..."

"Özür dilerim ama işte şimdi yol ayrımına geldik. Her tür otorite ve egemenliğin aslında insanlar için olduğunu ama sonra onların tüm yasal ve başka güçlerini prenslerine aktardıklarını varsayarsak, düşünce çizginize göre öncelikli olanın insanların krala karşı başkaldırmaları olduğu sonucu çıkar. Oysa biz..."

'Biz mi?' diye düşündü Hans Castorp dikkatle dinlerken. 'Biz de kim? Settembrini'ye sonra bu bizin kim olduğunu sormam gerekiyor.'

"...Biz, kendi açımızdan," diye sürdürdü konuşmasını Naphta. "Sizden daha az devrimci değiliz ama biz her zaman mantıksal açıdan öncelikli olarak, Kilise'nin laik devletten üstün olduğu görüşündeyiz. Devletin Tanrısızlığı alnında yazmasa bile, insan yalın bir tarihsel gerçeği göz önünde bulundurursa devletin kaynağının Kilise'ninki gibi Tanrısal bir kurum olmadığı ortaya çıkar ve bu da devletin, kötülüğün bir belirtisi olmasa bile en azından ciddi bir gereksinimin ve günahkâr bir yetersizliğin kurumu olduğunu kanıtlar."

"Devlet, bayım..."

"Ulus devletle ilgili düşüncelerinizi biliyorum. 'Vatan sevgisi ve sınırsız bir şan ve şöhret hırsı her şeyden üstündür.' Vergilius'un sözleri bunlar. Siz onu biraz liberal bireysellik katarak düzeltiyorsunuz ve bunun adına demokrasi diyorsunuz; oysa özünde devletle olan ilişkinize hiç dokunmamış oluyorsunuz ve onun ruhunun para olduğu gerçeğinin sizi hiç rahatsız etmediği ortada. Yoksa buna karşı mı çıkıyorsunuz? Antik dönem kapitalistti çünkü devleti bir idole dönüştürüyordu. Hıristiyan Ortaçağ laik devletin kalıtımsal olarak kapitalist olduğunu anladı. 'Para hükümdarımız olacak.' Bu, on birinci yüzyıldan kalma bir kehanettir. Bunun gerçekleşip yaşamı gerçeğe dönüşmüş bir cehenneme çevirdiğini yadsıyor musunuz yoksa?"

"Sevgili dostum, sıra sizde. Terörün aracı olan o büyük bilinmezi öğrenmek için sabırsızlanıyorum."

"Dünyayı mahveden özgürlüğün aracı olan sosyal sını-

fın bir sözcüsünün cüret ettiği bir merak bu. Gerekirse, karşı görüşleriniz olmadan da idare edebilirim. Kentsoyluların siyasal ideolojilerini oldukça iyi bilirim. Sizin amacınız demokratik bir imparatorluk, bir dünya devleti, evrensel bağlamda ulus devlet ilkesinin yüceltilmesi. İmparatorluğunuzun imparatoru kim mi? Onu biliyoruz. Sizinki iğrenç bir ütopya ama yine de –tam bu noktada aşağı yukarı aynı düşüncedeyiz çünkü sizin kapitalist dünya cumhuriyetinizin bazı şeyleri aşmış bir yanı var– gerçekten, dünya cumhuriyeti laik devletin kendini aşmış halidir ve her ikimiz de çok ileride, ufukta, insanı ilk dönemindeki kusursuz dönemine benzer mutlak bir kusursuzluğun beklediğine inanıyoruz. Tanrı devletini kuran Büyük Gregor'dan beri Kilise insanlığı Tanrı'nın yönetimine yeniden sokmayı görev bildi. Papalığın geçici otorite iddia etmesi kendisi için değildi; vekâleten diktatörlüğün daha çok kurtarıcı bir amacı vardı ve dinsiz devletten Tanrısal devlete geçiş için bir araç, bir yoldu. Az önce öğrencilerimize Kilise'nin kanlı eylemlerinden ve onun cezalandırıcı hoşgörüsüzlüğünden söz ettiniz ama bu çok büyük bir saçmalık çünkü Tanrı sevgisinin tanımı barışçıl olamaz. Gregor'un kendisi de 'Kılıcını kan akıtmaktan koruyana lanet olsun!' demiştir. Gücün kötülük olduğunu biliyoruz. Ama Tanrı devleti gelirse kötülükle iyilik, bu dünyayla öbür dünya, ondan sonra da güçle ruh arasındaki ikilem geçici olarak yok olacak ve keşişlikle iktidarın birleştiği bir ilkeye geçilmek zorunda kalınacak. Terörün gerekliliği derken bunu kastediyorum."

"Peki, aracı! Aracı?"

"Hâlâ soruyor musunuz? Yoksa Manchester yandaşı olmanız, bireyin ekonomiye karşı zafer kazanacağına söz veren ve Hıristiyan Tanrı devletinin ilkeleri ve hedefleriyle aynı hedeflere sahip toplumsal bir savın varlığını görmenize engel mi oluyor? Kilise'nin büyükleri 'benim' ve 'senin' sözcüklerine yıkıcı sözcükler demişler ve özel mülkiyeti el koyma ve hırsızlık olarak tanımlamışlar. Doğanın Tanrısal yasasına göre yeryüzü tüm insanların mülkiyeti olduğu ve bu nedenle meyveleri herkesin ortak kullanımı-

na açık olduğu için özel mülkiyeti lanetlemişlerdir. Düşüşün sonucunda ortaya çıkan hırsın mülkiyet hakkını savunduğunu ve ayrıcalıklı mülkiyeti onun icat ettiğini öğretiyorlardı. Ekonomik faaliyetin ruhun, yani insanlığın kurtuluşu açısından tehlikeli olduğunu söyleyebilecek kadar da insancıldılar ve ticarete karşıydılar. Paradan ve maliyeden nefret ediyorlardı ve kapitalist refahın cehennemin yakıtı olduğunu savunuyorlardı. Fiyatın arz-talep hareketlerinin sonucu olduğunu açıklayan ekonomik ilkeyi içtenlikle lanetliyorlar ve piyasanın dalgalanmalarına göre yaşayanları komşularını sömürenler olarak görüyorlardı. Onların gözünde daha da çok lanet yağdırılacak bir şey vardı: O da, yalnızca zamanın geçmesini bekleyerek zamanı canice sömürmek ve böylece, evrensel ve Tanrısal bir kurum olan zamanı çarpıtarak kendi çıkarına ve başkalarının zararına kullanarak para kazanmak, yani, faiz almaktı."

"*Benissimo*!" diye haykırdı Hans Castorp heyecanından, Herr Settembrini'nin onay için kullandığı gözde sözcüğü kullanarak. "Zaman... evrensel ve Tanrısal bir kurum olarak – işte bu çok önemli!"

"Gerçekten de öyle," dedi Naphta. "Bu insancıl zihinler zenginliğin otomatik olarak artmasından iğrendiler, her türlü yatırımı ve faiz getiren her türlü işi tefecilik varsayıp zenginleri hırsız ya da hırsızların vârisleri varsaydılar. Daha da ileri gittiler. Aquinolu Thomas gibi genel bağlamda, ürünü değiştirmeden ya da geliştirmeden yapılan temel ticareti iğrenç bir meslek olarak gördüler. Dinsel olmadığı, ahlaksal bir eylem olduğu ve Tanrı yerine yaşama hizmet ettiği için işe yüksek bir değer gözüyle bakmaya eğilimli değillerdi. İş tümüyle yaşam ve onun sürdürülmesiyle bağlantılı olduğu için bireysel kâr ve toplum saygınlığının ölçütünün üretim çabası olmasını istiyorlardı. Onlara göre, köylüler ve zanaatkârlar saygındı ama tüccarlar ve işverenler değildi. Üretimin gereksinime dayanmasını istiyorlar ve kitle üretimi kavramını lanetliyorlardı. Eh, ondan sonra da, tüm bu ekonomi ilkeleri ve standartları yıllarca gömülü kaldıktan sonra komünizmin modern eylemiyle dirildiler. Uluslararası işin pazarlama ve yatırım

üzerinde egemenlik hak etmesinin ne anlama geldiğine dek örtüşme kusursuz. Günümüzde, kentsoylu-kapitalist çürümenin karşısına insanlığı ve Tanrı devleti kriterlerini çıkaran dünya proletaryasıdır. Proletaryanın diktatörlüğünün amacı, zamanımızdaki politik-ekonomik kurtuluş talebi kendi adına ve sonsuza dek egemenlik değil, yalnızca, haç simgesi altında geçici olarak zihinsel ve ruhsal karşıtlıkların geçici bir süre için ortadan kalkmasıdır. Dünyayı yöneterek dünyanın üstesinden gelmenin bir yoludur bu, bir geçiştir; amacı aşmaktır, devletin kendisidir. Proletarya Büyük Gregor'un görevini üstlenip istekle yanıp tutuşmaktadır ve elleri artık onunkiler gibi kan dökmekten kendini alıkoyamamaktadır. İşi terör onun; dünya kurtulsun, mutlak kurtuluş gerçekleşsin ve böylece Tanrı'nın çocukları sınıfsız ve yasasız bir dünyada yaşasın diye."

Naphta'nın haşin konuşması böyle bitti. Küçük topluluk susup kalmıştı. Gençler Herr Settembrini'ye baktılar, ondan bir tepki bekliyorlardı.

"Şaşılacak şey," dedi Herr Settembrini. "Sarsıldığımı itiraf etmek zorundayım, bunu beklemiyordum. *Roma locuta.* İnanılmaz bir konuşma! Gözlerimizle rahiplere özgü bir üslupla ölüme meydan okuyan bir sıçramaya tanık olduk ve eğer bu deyişte bir çelişki varsa, Herr Naphta bunu 'geçici olarak' kaldırdı. Ah evet, tekrarlıyorum, şaşılacak şey. Buna karşı çıkılabileceği hiç aklınıza geldi mi profesör? En azından salt tutarlılık açısından? Az önce, Tanrı'yla dünya arasındaki ikilem üzerine kurulu Hıristiyan bireyselliğini anlamamızı sağlamaya çalıştınız ve politik bağlamda saptanmış olan ahlaka önceliği olduğunu kanıtlamaya çalıştınız. Şimdi de diktatörlük ve terörle sonuçlanan bir sosyalizmi savunur oldunuz. Bu ikisini nasıl uzlaştırıyorsunuz?"

"Karşıtlar pekâlâ uzlaşabilir," dedi Naphta. "Ama orta karar ve geçici olanlar hiçbir zaman uzlaşamaz. Daha önce de söyleme cüretini gösterdiğim gibi bireysellik geçici bir şeydir ve bir dizi bölük pörçük şeyden oluşur. Sizin dinsiz devlet ahlakınızı birazcık Hıristiyanlık, birazcık bireysel haklar ve birazcık da özgürlük denen şeyle düzeltir; hepsi

bu. Buna karşın, bireysel ruhun kozmik ve astrolojik öneminden yola çıkan, toplumsal olma yerine dinsel olan, insanlığını kendisiyle toplum arasında bir çelişki yerine Tanrı'yla kendisi ve etle ruh arasında yaşayan bir bireysellik, işte böyle gerçek bir bireysellik yükümlülüğünü bilen ve sıkı bağları olan bir toplulukla çok iyi uzlaşabilir."

"Demek ki bu hem anonim hem de ortak," dedi Hans Castorp.

Settembrini gözlerini iri iri açarak ona baktı ve, "Susun, mühendis bey!" diye emretti, gerginliğinin neden olduğu bir sertlikle. "Bir şeyler öğrenin ama lütfen harekete geçmeyin." Sonra da Naphta'ya döndü: "Bir olası yanıt var. O beni biraz avutuyor. Ama tüm sonuçlarla yüz yüze gelsek iyi olur. Sizin Hıristiyan komünizminiz yalnızca endüstriyi değil, aynı zamanda, teknolojiyi, makineyi ve ilerlemenin kendisini bile yadsıyor. Antik dönemin çiftçilikten ve el sanatlarından çok daha değer verdiği, sizin deyiminizle pazarlamayı, para ve finans dünyasını yadsımakla özgürlüğü de yadsımış oluyor. Tüm özel ve tüzel ilişkiler ve söylemeye dilim varmıyor, bireyin kişiliği bile Ortaçağ'daki gibi toprağa bağımlı olacak ve yalnızca toprak insanın geçimini sağlayabilirse, özgürlüğü de yalnızca o sağlayabilir demektir bu. Zanaatkârların ve köylülerin ne denli saygın olurlarsa olsunlar toprakları yoktu, toprak sahiplerinin kuluydular. Ortaçağın sonlarına dek, insanların çoğu, kentliler bile öyleydi. Konuşmamızın arasında insan onurundan söz ettiniz. Oysa şimdi bireyi özgürlükten ve onurdan yoksun bırakan bir ekonomik sistemin ahlaklı olduğunu savunuyorsunuz."

"Onur ya da onur yoksunluğuyla ilgili söylenecek çok şey var," diye yanıtladı Naphta. "Ama bu çerçevede, özgürlüğe hoş bir jest gibi bakmak yerine bir sorun olarak ele alsanız size minnettar kalırım. Siz Hıristiyan ekonomi ahlakının tüm güzelliği ve insancıllığıyla özgür olmayan insanlar yarattığı düşüncesindesiniz, oysa ben, özgürlük sorunsalının ya da daha somut bir biçimde ortaya konulursa devlet sorunsalının ne denli önemli bir ahlak sorunsalı olursa olsun tarihsel bağlamda ekonomik ahlakın insanca

olmayan bir çöküşüyle, modern pazarlamanın ve yatırımların birçok ürkünç yönüyle, paranın şeytanca egemenliğiyle ve ticaretle bağlantısı olduğunu savunuyorum."

"Söylenmeyenlerin ve birbirine ters düşen sözlerin arkasına gizlenmeden açıkça en kara gericilerden olduğunuzu itiraf etmenizi sizden ısrarla istiyorum."

"Gerçek özgürlüğe ve insancıllığa yol açan ilk adım 'gericilik' kavramına duyulan ürpertici korkunuzu bir kenara atabilmektir."

"Eh, bu kadarı yeter," dedi Herr Settembrini sesi hafifçe titreyerek ve ikisi de boşalmış olan fincanıyla tabağını itip ipek kanepeden kalktı. "Bence bugünlük yeter, bir gün için yeter de artar bile. Profesör, zevk veren konukseverliğiniz ve canlı sohbetiniz için teşekkür ederiz. Berghof dinlenme kürü için dostlarımı geri çağırıyor ama onlara gitmeden önce yukarıdaki keşiş hücremi göstermek istiyorum. Gelin beyler. *Addio padre*!"

Şimdi de Naphta'ya 'padre' demişti. Hans Castorp kaşlarını kaldırarak bunu fark etti. Ufak tefek Naphta'ya gelip gelmek istemediğini sormadan kuzenleri yönlendirip birlikteliği bitirmesine ses çıkaran olmadı. Gençler de teşekkür edip vedalaştılar ve yine gelmeye yüreklendirildiler. İtalyan'la birlikte ayrılmadan önce Hans Castorp *De miseria humanae conditionis*'in eski püskü ciltsiz bir nüshasını ödünç almadan edemedi. Üst kata çıkan neredeyse çekme merdivene ulaşmak için yeniden Lukacek'in kapısının önünden geçtiler ve somurtkan terzinin hâlâ masanın üzerinde oturduğunu ve yaşlı hanımın uzun kollu giysisiyle uğraştığını gördüler. Üst kat, tam bir kat değil, tahta tavanını çıplak kalasların desteklediği bir tavan arasıydı, yazları bir tahıl ambarı nasıl kokuyorsa öyle kokan sıcak, ahşap kokulu bir yer. Tavan arası cumhuriyetçi kapitalistin kullandığı iki odadan oluşuyor, biri yatak odası, öbürü de 'acı çekmenin sosyolojisi'ne katkıda bulunan edebiyatçıya çalışma odası görevini yapıyordu. Genç arkadaşlarına oturduğu yeri neşeyle gezdirdi ve evini övmelerini sağlamak için uygun sözcükleri kullanarak müstakil ve rahat

diye niteledi – onlar da buna uyarak bir ağızdan onayladılar. İkisi de oturduğu yeri pek beğendiler – dediği gibi müstakil ve rahat bir yerdi. Yere serili yıpranmış küçük bir halısı ve köşeye sıkıştırılmış dar kısa bir yatağı olan küçük yatak odasına baktıktan sonra oradaki kadar az eşyanın soğuk bir biçimde yerleştirildiği çalışma odasına döndüler. Oturulacak yerleri hasırdan dört hantal eski sandalye kapıların kenarına simetrik konmuştu. Divan da köşeye itilmiş olduğu için odanın ortasında yalnızca üzerinde yeşil bir örtü olan yuvarlak bir masa duruyordu. Masanın üzerine ya dekor olsun diye ya da kullanıldığı için üzerine bardak kapatılmış sıradan bir sürahi oturtulmuştu. Küçük kitaplıkta kimi ciltli kimi ciltsiz bir sürü kitap düzensiz bir biçimde birbirine yaslanmış duruyordu. Açık pencerenin yanına, altından ancak bir kişinin basabileceği büyüklükte uzun tüylü bir halı parçasının göründüğü uzun titrek bacaklı bir kürsü konmuştu. Hans Castorp bir an için halının üzerinde durup denedi – Herr Settembrini'nin çalışma yeriydi burası; edebiyatın, insan acısının irdelenip ansiklopediye aktarıldığı yerdi. Hans Castorp dirseklerini eğimli yüzeyine dayayıp ayakta durup çalışmak için müstakil ve rahat bir yer olduğunu söyledi. Lodovico'nun uzun, zarif burunlu babasının bir zamanlar Padua'da aynı biçimde çalışmış olabileceğine değindiğinde gerçekten merhum bilginin kürsüsünün önünde durduğunu ve hasır sandalyelerin, masanın ve hatta sürahinin bile ondan kalmış olduğunu öğrenmekle kalmadı, hasır sandalyelerin bir zamanlar *Carbonaro* büyükbabaya da ait olduğunu ve o tarihte onun Milano'daki hukuk bürosunun duvarlarının önünü süslediklerini de öğrendi. Etkileyici bir şeydi bu. Sandalyeler genç adamların gözünde birdenbire bir devrimci kimliğine büründüler ve Joachim hiç duraksamadan bacak bacak üstüne atmış oturduğu sandalyeden kalkıp sandalyeye kuşku dolu bir bakış fırlattıktan sonra bir daha aynı yere oturmadı. Oysa Hans Castorp hâlâ kürsünün başında duruyor ve oğulun orada büyükbabasının politikasıyla babasının hümanizmasını birleştirip edebiyata nasıl döktüğünü dü-

şünüyordu. Sonra üçü birlikte evden ayrıldılar. Yazar onlara eşlik etmeyi önermişti.

Yolda uzun bir süre hiçbiri konuşmadı; suskunlukları Naphta yüzündendi – Hans Castorp sabredebilirdi çünkü Herr Settembrini'nin konuyu ev arkadaşına getireceğine ve bu yüzden onlarla birlikte çıktığına hiç kuşkusu yoktu.

Söyleyeceklerine giriş gibi gelen bir iç çekmesinden sonra İtalyan konuşmaya başladı ve, "Beyler, sizi uyarırım," dedi.

Hans Castorp onun bir an için susmasından yararlanarak, yapmacık bir şaşkınlıkla, "Neyle ilgili?" diye sordu. "Kiminle ilgili?" diye de sorabilirdi pekâlâ ama saflığını kanıtlamak için olayı kişiselleştirmemeye çalışıyordu. Joachim bile işin farkındaydı.

"Biraz önce konuğu olduğumuz kişiyle ilgili," diye yanıtladı Settembrini. "Hiç istemediğim ve niyet etmediğim halde sizinle tanıştırdığım kişiden söz ediyorum. Bildiğiniz gibi kader öyle istedi. Elimde değildi ama sorumluluğumu biliyorum ve bana ağır geliyor. Hiç olmazsa siz gençlere o kişiyle ilişkide olmanın düşünsel bağlamda tehlikeler getireceğini söylemek zorundayım ve sizden o kişiyle ilişkilerinizi sınırlı tutmanızı rica ediyorum. Biçimsel olarak mantığı kullanır ama doğasında karmaşa vardır."

Hans Castorp bunun doğru olduğunu, Naphta'da bir gariplik olduğunu, bazen garip şeyler söylediğini ve sanki güneşin dünyanın çevresinde döndüğüne inanır bir hali olduğunu söyledi. Ama kuzenler Herr Settembrini'nin dostlarından biriyle görüşmenin pek akıllıca olmayacağı sonucuna nasıl varabilirlerdi ki? Naphta'yı onun kanalıyla tanıdıklarını kendisi söylememiş miydi? Onunla Settembrini'yle beraberken karşılaşmamışlar mıydı? Naphta'yla yürüyüşe çıkıyordu, evine çay içmeye de gelmişti. Bunların tümü şunu kanıtlardı ki...

"Evet doğru, evet doğru mühendis bey," dedi Settembrini yumuşak, çekingen ama biraz titrek bir sesle. "Yanıt olarak bunlar söylenebilir, siz de bunu yaptınız. Tamam, sorumluluğu üzerime alıyorum. O beyle aynı çatı altında yaşadığımız için karşılaşmamız, konuşmamız ve tanış-

mamız kaçınılmazdı. Herr Naphta çok akıllı bir adamdır – ender bulunan cinsten. Tartışmayı seven bir yapısı var – benimki de öyle. Kim ne derse desin, eşitim olan bir karşıtımla söz düellosuna girme olanağını hiç kaçırmam. Yakın ya da uzak çevremde böyle biri yok. Onun beni, benim de onu ziyaret ettiğimiz ve birlikte yürüyüşe çıktığımız doğru. Tartışırız. Hemen hemen her gün tartışır, kanlı bıçaklı oluruz. İtiraf etmeliyim ki düşüncelerimizdeki çelişkiler ve onun düşüncelerine duyduğum tepki buluşmalarımıza ayrı bir renk katıyor. Böyle sürtüşmelere gereksinim var. Görüşler savaşma ortamı bulamazlarsa yaşayamazlar; benim görüşlerim sarsılacak gibi değil. Ama siz teğmen ve siz mühendis bey, kendi görüşleriniz için aynı şeyi söyleyebilir misiniz? Böyle entelektüel aldatmacalara karşı siz bu karmaşaya hazırlıksız giriyorsunuz. Onun gibi yarı fanatik, yarı kötü bir üçkâğıtçının etkisi altında kalırsanız hem kafanız hem de ruhunuz tehlikeye girer."

"Evet, evet," diye onayladı Hans Castorp. Kuzeni de kendisi de bu tür ruhsal tehlikelere oldukça acıkmışlar. Yaşamın sorunlu çocuklarının eski bir sorunuymuş bu – anlayabiliyormuş. Petrarca'nın o eski sloganı akla gelebilirmiş – Herr Settembrini ne demek istediğini anlarmış. Ama Naphta'nın söyledikleri de yabana atılır gibi değilmiş. Adil olmak gerekiyormuş. Geçtiği için artık kimsenin ödüllendirmeyi düşünmediği komünizm dönemine değinmesi harikaymış. Ayrıca, eğitim konusunda Naphta olmasa haberi bile olmayacağı şeyler duyması da çok ilgi çekiciymiş.

Herr Settembrini dudaklarını sıkınca Hans Castorp aceleyle kuşkusuz, taraf tutmadığını ya da kesin bir görüşü sahiplenmediğini ama Naphta'nın gençliğin isteğiyle ilgili söylediklerini dinlemeye değer bulduğunu ekledi. "Ama bana bir noktayı açıklamanız gerekiyor," diye sürdürdü konuşmasını. "Bu Herr Naphta – ona bu bey dememin nedeni çok sempati duymamam, tersine, ona mesafeli durduğumu ifade etmek için..."

Settembrini minnettar kalarak, "Çok akıllıca!" diye haykırdı.

"Evet, parayla ilgili bir sürü şey söyledi, dediğine göre

devletin ruhu mülkiyet, hırsızlık demek olduğu için ona karşı çıktı ve yanılmıyorsam genelde kapitalist refahın cehennemi besleyen yakıt olduğunu söyledi ve faizin yasak olduğu Ortaçağ'a övgüler yağdırdı. Oysa kendisi, –özür dilerim ama kendisi– insan o odaya girince şaşırıyor, her taraf ipekler içinde."

"Ah, evet," dedi Settembrini gülümseyerek. "O tür zevk çok tipiktir."

"O güzel eski eşyalar," diye sürdürdü hatırlayarak. "On dördüncü yüzyıldan kalma heykel, Venedik avize, o küçük vale ve dünya kadar çikolatalı kek. Tüm bunlar demek oluyor ki..."

"Herr Naphta," diye yanıtladı Settembrini. "Ancak benim kadar kapitalisttir ama..."

"Ama?" diye sordu Hans Castorp. "Yanıtınızdaki 'ama'yı bekliyorum Herr Settembrini."

"Ama onlar kendilerinden birinin sıkıntıda olmasına razı olmazlar."

"Onlar kim?"

"Babalar."

"Babalar mı? Babalar da kim?"

"Cizvitlerden söz ediyorum, mühendis bey."

Bir sessizlik oldu. Kuzenler belli ki çok şaşırmışlardı.

"Ne? Aman Tanrım!" diye haykırdı Hans Castorp. "Bu adam Cizvit mi yani?"

"İyi bildiniz," dedi Settembrini kibarca.

"Hayır... hiç... ama kimin aklına gelirdi ki? Demek bu yüzden ona *padre* dediniz?"

"O biraz abartılı bir nezaketti," diye yanıtladı Settembrini. "Herr Naphta rahip değildir. O düzeye erişememesinin nedeni hastalığı. Ama müritlik dönemini tamamlamış ve ilk yeminlerini etmiştir. Hastalığı nedeniyle ilahiyat çalışmalarını bırakmak zorunda kaldı. Sonra da birkaç yıl tarikatın okullarından birinde danışman olarak çalıştı, genç öğrencilere göz kulak oluyordu. Eğitime duyduğu ilgiye uyuyordu bu. Aynı ilgiyi burada da sürdürebiliyor, Fredericianum'da Latince dersi veriyor. Buraya geleli beş yıl oldu. Buradan ayrılıp ayrılmayacağı ya da ayrılırsa ne zaman gi-

debileceği belli değil. Tarikatın müritlerinden biri ama bağları zayıf bile olsa sıkıntı çekmez. Size yoksul bir insan olduğunu söyledim, yani, malı mülkü yok. Kurallar böyle ama tarikatın sınırsız bir serveti var ve gördüğünüz gibi kendi adamlarına iyi bakıyor."

"Hay Allah!" diye mırıldandı Hans Castorp. "Hâlâ böyle bir şeyin olabileceğinden haberim yoktu, düşünemezdim bile. Bir Cizvit – demek öyle. Ama söyleyin ona o denli iyi bakıyorlarsa neden öyle bir yerde – oturduğunuz yerle ilgili bir şey söylediğimi sanmayın, Lukacek'in yanında çok hoş bir yeriniz var, müstakil ve özellikle de çok rahat bir yer. Demek istediğim, amiyane tabirle, ensesi o kadar kalınsa neden farklı, daha büyük ve güzel bir yer tutmuyor, daha geniş bir yer, normal bir girişi ve büyük odaları olan? Tüm o ipeklerle saklanır gibi o delikte oturması garip."

Settembrini omuz silkti. "Kendine göre nedenleri olmalı," dedi. "Zevkine göre olabilir ya da taktiktir. Bence, yoksul yerde oturmak kapitalizm karşıtı vicdanını rahatlatıyor, yaşam tarzını telafi ediyor. Gizliliğin de rolü olmalı. Tüm giderlerinizin karşılanmasının Şeytan işi olduğunun bilinmesini istemezsiniz büyük bir olasılıkla. Dış yüzün gösterişsiz olmasını sağlar, ardında da tüm o ipeklerle rahipçe zevklerinizin tadını çıkarırsınız."

"Ne kadar ilginç," dedi Hans Castorp. "Benim için tümüyle yeni ve heyecanlı bir deneyim olduğunu itiraf etmek zorundayım. Biz yine de bizi tanıştırdığınız için minnettarız Herr Settembrini. Gidip onu ziyaret edeceğiz. Bu kesin. Böyle bir ilişki hiç beklenmedik bir biçimde insanın ufkunu genişletir ve bilmediği bir yaşamı öğrenmesini sağlar. Tam bir Cizvit! Tam demekle şu anda kafamdan geçenleri ve öğrenmem gerekli olanları kastediyorum. Demek istediğim, gerçekten öyle mi? Giderlerini Şeytan'ın ödediği biri için 'gerçekten' denmeyeceğini düşündüğünüzü çok iyi biliyorum ama demek istediğim bunu aşan bir soru. Gerçekten tam bir Cizvit mi? Kafama takılan bu. Bazı şeyler söyledi –ne olduklarını siz anlıyorsunuzdur– modern komünizmle ve proletaryanın kan dökmekten kaçın-

mayan Tanrısal ilkesiyle ilgili. Kısacası, daha fazla bir şey söylemeyeceğim ama bu durumda, özür dileyerek söylüyorum, vatandaşın mızrağı diyen büyükbabanız onun yanında tam bir kuzucuk kalır. Bu iş nasıl yürüyor? Baştakiler onu onaylıyorlar mı? Tarikatın, bildiğim kadarıyla, tüm dünyada ağını kurduğu hileli işler Roma öğretisine uygun düşüyor mu? Nasıl denir? Bu kabul edilmiş doktrinlere karşı yapılan aykırılık, uygunsuzluk ve aldatmaca değil mi? İşte Naphta'yla ilgili bunları merak ediyorum; sizin bu konuda ne düşündüğünüzü öğrenirsem sevinirim."

Settembrini gülümsedi ve "Çok basit," dedi. "Herr Naphta, her şeyden önce bir Cizvit. İkincisi de, bir entelektüeldir; öyle olmasaydı birlikte olmayı bu kadar istemezdim. Öyle olduğu için de sürekli yeni bileşimler, bağlantılar ve zamanına göre değişimler peşindedir. Gördüğünüz gibi bazı savlarına ben bile şaşırdım. Daha önce, bana bu kadar açılmamıştı. Sizin orada olmanızı bazı konularda son sözü söylemesi için onu kışkırtmakta kullandım. Yeterince garip ve yeterince iğrençti."

"Evet, evet. Ama neden *padre* olmamış? Yaşı uygun."

"Söyledim ya, geçici olarak hastalığı engel olmuş."

"İyi ama ilk önce Cizvit, ikincisi de değişimleri olan bir entelektüelse, bu ikincisinin hastalığıyla bir ilgisi olamaz mı?"

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Hayır, bir dakika Herr Settembrini, demek istediğim bir lekesi var ve bu onun rahip olmasını engelliyor. Ama değişimleri de onu engelleyecekti ve bu bağlamda değişimleriyle lekesi ikisi de bir arada. Demek ki o da yaşamın sorunlu çocuklarından – *lekesi olan hoş bir Cizvit.*"

Sanatoryuma varmışlardı. Ayrılmadan önce bir süre öndeki alanda durdular ve ana girişte dolaşan hastaların bakışları altında grup halinde biraz daha konuştular.

Herr Settembrini, "Bir kez daha söylüyorum genç dostlarım; sizi uyarıyorum. Tanıştığınıza göre, merak yüzünden dostluğunuzu ilerletmenize engel olamam ama yüreklerinizi ve zihinlerinizi güvensizlikle donatın ve eleştiride direncinizi hiç yitirmeyin. Onu tek sözcükle tanımla-

yacağım: O bir zevk düşkünüdür."

Kuzenler yüzlerini buruşturdular. Hans Castorp, "Nedir, nedir?" diye sordu. "Özür dilerim ama o tarikattan. Bildiğim kadarıyla onların yeminleri var, üstelik hastalıklı ve cılız."

"Saçmalıyorsunuz mühendis bey," dedi Herr Settembrini. "Bunun bedensel zayıflıkla bir ilgisi yoktur. Yeminlere gelince, zihinsel bağlamda kendini kısıtlamalar vardır. Daha geniş anlamda ve artık anlayacağınızı umduğum daha düşünsel bir açıdan söyledim size. Bir gün odanızda sizi ziyaret ettiğimi hatırlıyorsunuzdur – uzun süre, çok çok uzun bir süre önce. Hasta olduğunuz anlaşıldıktan sonra yattığınız sürenin sonuna doğru."

"Kuşkusuz hatırlıyorum. Alacakaranlıktı; odama girip ışığı açmıştınız. Dünmüş gibi hatırlıyorum."

"İyi. Konuşmaya başlamış ve Tanrı'ya şükürler olsun ki çoğu zaman olduğu gibi yüce şeylerden söz etmeye başlamıştık. Sanırım, yaşamdan ve ölümden, ölümün onurundan, yaşamın bir parçası ve önkoşulu olmasından ve onu yalnızca düşünsel bir ilke olarak ayırma yanılgısına düştüğümüzde nasıl iğrenç bir şeye dönüştüğünden söz etmiştik." Sonra Herr Settembrini sözünü, "Baylar," diye sürdürdü, gençlere daha da yaklaşarak; sol elinin baş ve orta parmağını gençlerin dikkatini çekmek istercesine açmış, sağ elinin işaretparmağını uyarırcasına onlara doğru uzatmıştı. Bunu iyice kafanıza sokun: Zihin bir hükümdardır, iradesi özgürdür ve ahlak dünyasını o belirler ve ölümü ikilemli bir biçimde ayrı tutarsa düşünsel iradenin harekete geçmesiyle ölüm gerçeklik kazanır ve bir olguya dönüşür – *actu*'ya; ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Yaşama karşıt çıkan kendi başına bir güç, karşıt bir ilke ve güçlü bir baştan çıkarıcı olur, krallığı da şehvet. Neden şehvet mi diyorsunuz? Ben de diyorum ki, çünkü çözer ve kurtarır, çünkü bir kurtuluştur ama kötülükten kurtuluş değil, kötü bir kurtuluştur. Geleneği ve ahlakı zayıflatır, disiplinden ve öz denetimden uzaklaştırır ve şehvete hazırlar. Sizi istemeden tanıştırdığım o adam konusunda uyarıyorum; onunla ilişkinizde ve konuşmalarınızda kendinizi

üç kat eleştiriyle donatın. Böyle diyorum çünkü onun tüm düşünceleri şehvetten oluşur; ölümün, o büyük baştan çıkarıcı gücün koruması altındadır. O gün de size söylemiştim mühendis bey. Kullandığım yararlı ve uygun sözleri aklımda tutarım, baştan çıkarıcı büyük bir güç; ahlaka, ilerlemeye, çalışmaya ve yaşama karşı olan. Ve gençleri onun şeytanca soluğundan korumak bir eğitmenin en yüce görevidir."

Hiç kimse bir şeyi Herr Settembrini kadar açık seçik ve yerinde ifade edemezdi. Hans Castorp ve Joachim Ziemssen söylediklerine içtenlikle teşekkür edip ayrıldılar ve Berghof'un ana girişinin basamaklarını çıktılar. Herr Settembrini de, Herr Naphta'nın ipekten hücresinin üst katındaki hümanist kürsüsüne geri döndü.

Anlattığımız ilk ziyareti, birinde Herr Settembrini'nin olmadığı birkaç ziyaret daha izledi ve her biri Hans Castorp'a, mavi çiçekler açan münzevi köşesinde oturup 'kralcılık' oynarken içsel gözünün önünde o yüce olgu, *Homo Dei* ne zaman canlansa, düşünecek malzeme sağladı.

Patlayan Öfke... Ve Çok Utanç Verici Bir Şey Daha

Ve böylece ağustos geldi ve olaysız kayıp giden ayın ilk günlerinin arasına kahramanımızın oraya, yukarıya gelişinin yıldönümü de karışıp gelip geçti. İyi de oldu çünkü Hans Castorp gelişini biraz huzursuzlukla bekliyordu. Bu da doğaldı – hiçbiri gelişlerinin yıldönümlerine bayılmıyor, bir yıl ya da daha uzun bir süredir orada olanlar buna hiç değinmiyorlardı bile. Yılın düzenli nabzındaki her bir düzensiz atışı özelleştirip eğlence ve kadeh tokuşturma olanağı olarak kullanıyorlar, doğum günlerini, muayene sonuçlarını, çılgın ya da izinli ayrılışları ve bunlar gibi olay-

ları kutlamak için restoranlarda yemekler yenip içkiler içilirken yıldönümlerinin tek armağanı suskunluk oluyor, başkalarının da bunları tam olarak hatırlamadığı varsayılıyordu. Zaman bölünmelerinin doğru dürüst geçmesine dikkat ediyor, gözlerini takvimden ve onun getirdiklerinin döngüsünden ayırmıyorlardı. Burada, yukarıdaki mekâna onları bağlayan bireysel zamanlarının ölçülmesi ve sayılması yeni gelenlere ve kısa bir süre orada kalacak olanlara özgüydü; buraya yerleşmiş olanlar övgülerini ölçülmeyen zaman, önemsenmeyen sonsuzluk ve her biri aynı olan günler için saklıyorlar ve her biri aynı duyarlılığı öbürlerinin de duyumsadığını varsayıyordu. Birine üç yıldır orada olduğunu söylemek çok patavatsızca ve zalimce sayılıyor ve bu hiçbir zaman yapılmıyordu. Başka konularda incelikten yoksun olan Frau Stöhr bile bu konuda kusursuz bir nezaketle davranıyordu. Böyle bir kabalığı hiçbir zaman yapmamıştı. Hastalığı ve bedenini rahat bırakmayan ateş büyük cehaletiyle bağlantılıydı kuşkusuz. Bir süre önce masa arkadaşlarına ciğerlerinin ucunda enfeksiyon olduğunu söylemek isterken 'afektasyon'dan söz etmiş, konu tarihten açılınca tarihleri hatırlamanın onun için 'Polycrates'in yüzüğü' olduğuna değinmiş, yanındakiler donup kalmıştı. Mutsuz zihni işe yaramaz tarihler ve olaylarla dolu olduğu ve başkalarının işlerine olan merakından, büyük bir olasılıkla hatırlamasına karşın örneğin, genç Ziemssen'e yıldönümünün şubatta olduğunu söylemesi dü şünülemezdi bile. Gelenek onu durduruyordu.

Hans Castorp'unkinde de aynı şey olmuştu. Kahvaltıda ona anlamlı anlamlı göz kırpmaya kalkmış ama boş bir ifadeyle karşılaşınca kendini tutmuştu. Joachim bile, 'üç hafta' kalacak olan konuğunu istasyonda karşıladığı günü çok iyi hatırlamasına karşın, kuzenine hiçbir şey söylememişti. Joachim konuşkan bir insan değildi, hele, Hans Castorp'un hümanist ve yanıltıcı düşünceleri olan tanıdıkları bir yana, buraya, yukarıya geldiğinden beri artan gevezeliğiyle karşılaştırıldığından beri. Ama son zamanlarda garip ve etkileyici bir suskunluğa bürünmüştü. Yüzündeki kaslar geriliyor ve tek heceli sözcükler çıkıyordu ağzından.

Köy istasyonunun onun için konukları karşılamak ya da uğurlamaktan öte bir anlamı olduğuna kuşku yoktu. Düzlüktekilerle düzenli olarak haberleşmeye başlamış ve kafasında giderek kararlar oluşmaya başlamıştı. Hazırlıkları neredeyse bitmek üzereydi.

Temmuz ayı sıcak ve güneşli geçti ama yeni ay girdiğinde hava kötüleşti – nemli ve kapalı bir hava vardı; yağmur ve kar karışımı yağışlar oluyor, sonra kara çeviriyordu. Arada sırada harika yaz günleri oluyordu ama eylül ayına dek hava kapalı gitti. İlk zamanlarda odalar daha önceki yaz günlerinin sıcaklığını korudular; içerisi on dereceydi, rahattı ama giderek soğumaya başladı. İnsanlar vadinin karla kaplanmasına sevindiler çünkü ısının düşmesi bir işe yaramamıştı ve ancak bu görüntü idarenin harekete geçip ilk önce yemek salonunda, sonra da tüm odalarda kaloriferi yakmasını sağladı. Böylece, dinlenme küründen sonra battaniyeleri kaldırıp odaya döndüğünüzde kuru ısı yanaklarınızın daha da alev alev yanmasına neden olsa da hiç olmazsa nemli uyuşuk elleriniz radyatörün sıcaklığını hissedebiliyordu.

Kış mıydı bu? Duyuların vardığı sonuç buydu ve insanlar yazın onları aldattığından yakınıyorlardı. Oysa, doğal ve yapay koşulların yardımıyla zamanı hem içlerinden hem de dıştan cömertçe har vurup harman savurarak kendi kendilerini aldatmışlardı. Mantık güzel sonbahar günlerinin uzak olmadığını söylüyordu; yaz demeye yeterince layık art arda gelen sıcak olağanüstü günler gelecekti – eğer güneşin daha alçaktan yoluna devam edeceğini ve günbatımının daha erken olacağını önemsemezlerse. Ama böyle bir avuntu kâr etmiyor ve kış manzarası morallerini çok kötü etkiliyordu. Kapalı balkon kapısının ardında duruyor, dışarıdaki tipiyi nefretle izliyordunuz – şu anda Joahim'in yaptığı da buydu.

Boğuk bir sesle, "Ne yani, yine kış mı geldi?" diye sordu Joachim.

Arkasında duran Hans Castorp, "Bunun için biraz erken ama ürkütücü bir kararlılık var sanki havada," diye yanıt verdi. "Kış, karanlık, kar, soğuk ve sıcak radyatörler

demekse, bunun kış sayılacağı kesin. Kışın yeni bittiğini ve karların henüz tam erimediğini düşünürsen bahar dün gibiymiş gibi geliyor insana, değil mi? Bir an için moral bozduğunu itiraf etmek zorundayım. İnsanın yaşama duyduğu temel sevgiyi yok ediyor – bak, ne demek istediğimi anlatayım. Dünya normalde insanların gereksinimlerini karşılayacak ve onların yaşam sevinçlerini onaylayacak biçimde kurulmuş kuşkusuz. Daha da ileriye gidip dünyanın doğal düzeninin, yani, yeryüzünün büyüklüğü, ekseni çevresinde ya da güneşin çevresinde dönme zamanını, gece gündüz ve mevsim dönüşümlerini, evrenin ritmini hesaba katıp tümünün bizim gereksinimlerimize göre düzenlendiğini söylemeyeceğim. Bu çok basite indirgemek olur; ukalaca da. Filozoflar buna ereksel derler. Ama Tanrı'ya şükürler olsun ki, gereksinmelerimizle doğanın genel bağlamda temel gerçekleri uyum içinde. Tanrı'ya şükürler olsun diyorum çünkü bu, Tanrı'ya övgüler yağdırılacak bir şey. Düzlükte yaz ya da kış geldiğinde bir öncekilerden farkı olmaz ama yeni sayılıp gelişlerine seviniriz – işte yaşam sevincimizin özü budur. Oysa burada, yukarıda bu uyum bozuluyor. Öncelikle gerçek mevsimler yok, senin de daha önce dediğin gibi; yalnızca birbirine karışmış yaz günleri ve kış günleri var. Ayrıca, geçtiğini fark ettiğin gerçek zaman olmadığı için yeniden kış geldiğinde yeni kış oluyor ama aslında eskisi geliyor ve pencereden bakarken duyduğun huzursuzluğun nedeni de bu."

"Teşekkürler. Durumu açıkladığına göre sanırım çok memnunsundur, Böyle olmasından bile memnunsundur ama... hayır! Yeter!" dedi Joachim. "Berbat bir saçmalık. Bunların tümü berbat, iğrenç bir saçmalık. Sen ne düşünürsen düşün, ben..." Odayı hızlı adımlarla geçti ve çıkıp kapıyı öfkeyle kapattı. Tatlı bakışlı güzel gözlerinin yaşla dolduğu kesindi.

Hans Castorp şaşırıp kaldı. Kuzeninin bazı konulardaki kararlarını hiçbir zaman ciddiye almamıştı; en azından yalnızca sözde kaldıkları sürece. Oysa Joachim'in suskunlaşması, yüz hatlarının böylesine gerilmesi ve az önceki gibi davranabilmesi Hans Castorp'un ürkmesine ve bu asker

adamın harekete geçebilecek kadar mert olduğunu anlamasına neden oldu. Kendisi ve Joachim için duyduğu korkudan yüzü sapsarı kesildi. *Büyük bir olasılıkla, ölecek* diye düşündü. Ama edindiği bilgi ikinci derecede bir bilgiydi ve eskiden beri kuşkulandığı ve hiçbir zaman bastıramadığı bir şeyin acısıyla birleşmişti. 'Buraya onu ziyarete gelmeme karşın beni burada yalnız bırakıp gider mi acaba?' diye düşündü. "Ne kadar ürkütücü, ne kadar saçma – öylesine ürkütücü ve saçma ki yüzümün buz kestiğini ve kalbimin düzensiz çarptığını hissedebiliyorum. Burada yalnız kalırsam –giderse öyle olacak; onunla gitmem de söz konusu değil– o zaman –kalbim durdu sanki– bir daha hiçbir zaman tek başıma düzlüğün yolunu bulamam."

Hans Castorp'un düşünceleri işte böylesine ürkünç bir çizgi izledi. Aynı gün öğleden sonra, ne olacağını iyice anlayacaktı. Joachim zarın atıldığını ve kararın verildiğini açıkladı.

Aylık muayeneleri için aydınlık bodrum katına inmişlerdi – çay saatinden sonra eylülün başında. Muayene odasının kuru sıcağına girdiklerinde Dr. Krokowski'nin masasında oturduğunu, başhekimin de duvara yaslanmış olduğunu gördüler. Kollarını kavuşturmuştu ve yüzü mosmordu. Elindeki dinleme aletini yavaşça omzuna vurup duruyordu. Tavana bakarak esnedi. "Selam çocuklar," dedi, kötü ruh halini, melankoliyi ve her şeye karşı bezginliği belli eden donuk bir sesle. Sigara içmişti anlaşılan. Sanatoryumla ilgili sorunlar da vardı onu sıkan. Herkes gibi kuzenlerin de bildiği terslikler. Ammy Nolting adında genç bir kadın iki yıl önce sonbaharda sanatoryuma kabul edilmiş, dokuz ay sonra ağustos ayında tamamen iyileşmiş olarak oradan ayrılmış ama eylül ayı henüz dolmadan kendini evinde iyi hissetmediğini iddia ederek geri gelmişti. Geçen şubat ciğerleri temiz olduğu için düzlüğe geri yollanmıştı. Ama temmuz ortasında Frau Iltis'in masasında yeniden yerini almıştı bile. Bu Ammy gecenin birinde Pire'de kurulu bir boya fabrikasının sahibinin oğlu olan Polypraxios adında, genç bir Yunanlı hastayla yakalanmıştı. Bu genç festivalde bacaklarının düzgünlüğüyle haklı olarak ilgi çe-

ken gençle aynı kişiydi. Onları birlikte kıskanç bir kız arkadaşı yakalamıştı; Ammy'nin odasına Polypraxios'un kullandığı yolu, yani balkondan balkona geçişi kullanmış ve öfke ve acı içinde öylesine haykırmaya başlamıştı ki insanlar koşup gelmişlerdi. Sanatoryum ayağa kalkmış, Behrens'e üçünü de, Yunanlıyı, Fräulein Nolting'i ve öfkeden deliye döndüğü için kendi onurunu düşünecek halde olmayan kız arkadaşını kovmaktan başka seçenek kalmamıştı. O sırada, Behrens, iki kızı da özel olarak tedavi eden asistanıyla bu tatsız olayı konuşuyordu. Kuzenleri muayene ederken bile melankolik ve bezgin bir ses tonuyla aynı konuda konuşmayı sürdürdü. Öylesine deneyimliydi ki bir yandan hastanın ciğerlerini dinlerken bir yandan da hem konuşup hem de bulgularını dikte ettirebiliyordu.

"Evet, evet baylar. Şu lanet olası libido," dedi. "Bu olay sizin hoşunuza gider kuşkusuz – sizin derdiniz değil ki. Veskular. Ama bir sanatoryumun şefine bunlardan gına gelir. Hırıltılı – inanın bana. Tüberküloza artan bir şehvetin eşlik etmesinde benim suçum ne? Biraz hırıltı mı var? Ben ayarlamıyorum ki bunları. İnsan ne olduğunu anlamadan bir dağ kulübesi bekçisine dönüşüyor. Sol omzun altında azalmış. Burada analiz olanağı sağlıyoruz – çok da işe yarıyor. Hırıltılı sesler çıkaran takım ne kadar içini dökerse o kadar şehvetli oluyor. Ben matematiği öneririm. Burası daha iyi, eski ses gitmiş. Bence matematikle uğraşmak şehvete karşı en iyi ilaçtır. Büyük sıkıntısı olan Savcı Paravant, kendini matematiğe adadığından beri –bu günlerde dairenin karesiyle uğraşıyor– sorunu azaldı. Ama çoğu, Tanrı yardımcıları olsun ya çok aptallar ya da çok tembel. Veskular. Gençlerin burada kolayca dejenere olabileceklerini bildiğim için önlemler almaya çalışıyordum; derken bir gün bir genç ya da bir sevgili gözümün içine baka baka bu işin beni neden ilgilendirdiğini sordu. O günden beri yalnızca doktorum. Hafif hırıltı, sağ üstte."

Joachim'le işi bitmişti. Dinleme aletini önlüğünün cebine soktu ve dev gibi elleriyle gözlerini ovuşturdu. Bunu 'düştüğü' ve karamsarlaştığı zamanlarda yapardı. Keyifsizliğinden esneyerek yarı mekanik bir biçimde ezberindey-

mişçesine, "Başını hep dik tut. İşler her zaman fizyoloji kitaplarında yazdığı gibi gitmiyor. Bir-iki şey aksıyor, Gaffky'yle olan sorunun da bitmiş değil – bir-iki derece yükseliş bile var. Bu kez altı ama bu dünyanın sonu değil. Buraya geldiğinde çok daha hastaydın, kanıtlamak için sana kayıtları gösterebilirim. Bir beş ya da altı Monet sonra – eskiden Almanca'da Monat yerine Monet dendiğini biliyor muydun? Bence kulağa daha hoş geliyor. Bundan sonra Monat demeye karar verdim."

"Başhekim bey," diye söze başladı Joachim – çıplak göğsünü öne doğru vermiş, hâlâ hazır ol vaziyetinde, topuklarını bitiştirmiş duruyordu. Yanık yüzü, Hans Castorp'un daha önce de fark ettiği gibi, sarardığında olduğu gibi pençe pençe kızarmıştı.

"Görevinizi burada altı ay kadar daha sürdürürseniz," diye sözünü kesti Behrens, duraksamasından yararlanarak, "çizmelerinizi filan parlatırsanız, tam bir asker olur İstanbul'u fethedebilir ya da Prusya ordusuna karşı durabilecek kadar güçlü olabilirsiniz."

Başhekim karamsar ruh hali yüzünden kimbilir daha neler saçmalayacaktı ama Joachim'in sarsılmadan duruşu ve konuşmaya, hem de cesurca konuşmaya kararlı oluşu onu durdu.

"Başhekim bey," dedi genç. "Ayrılmaya karar verdiğimi size bildirmek istiyorum."

"Bu da ne demek oluyor? Bizi terk mi ediyorsunuz yani? Orduya sağlıklı bir insan olarak katılmak istediğinizi sanıyordum."

"Hayır efendim. Hemen gitmek zorundayım – bir hafta sonra, bugün."

"Allah Allah, doğru mu duyuyorum? Havlu atıp bırakıp kaçacak mısınız? Bu firar demektir."

"Hayır başhekim bey, ben öyle düşünmüyorum. Kıtama katılmak zorundayım."

"Sizi altı ay dolmadan hiçbir yere yollamayacağımı söylememe rağmen mi?"

Joachim'in tutumu giderek resmileşiyordu. Karnını içeri çekti ve boğuk bir sesle, "Bir buçuk yıldır buradayım

başhekim bey. Daha fazla bekleyemem. Siz bana baştan üç ay demiştiniz. Tedavim sürekli uzadı; bir yıl, üç ay oldu ve hâlâ iyileşemedim," dedi.

"Bu benim kusurum mu?"

"Hayır, başhekim bey. Ama ben daha fazla bekleyemeyeceğim. Burada tam tedavi olana kadar beklersem bir fırsatı kaçıracağım. Aşağıya geri gitmem gerekiyor. Hazırlık yapmam ve bazı şeyleri halletmem gerekiyor."

"Bu kararınızı aileniz onaylıyor mu?"

"Annem onaylıyor. Her şey ayarlandı. Ekim birde yetmiş altıncı kıtaya katılacağım."

"Ne kadar riskli olursa olsun mu?" diye sordu Behrens, kanlanmış gözlerini ona dikerek.

"Evet, başhekim bey, evet efendim," diye yanıtladı Joachim; dudakları titriyordu.

"Eh, iyi öyleyse Ziemssen," dedi Başhekim. Yüz ifadesi değişti, vücudu gevşedi ve tutumu yumuşadı. "Öyleyse tamam Ziemssen," dedi. "Rahat! Gidin bakalım, yolunuz açık olsun. Ne istediğinizi biliyorsunuz anlaşılan. Sorumluluğu üstlenmişsiniz. Karar verdiğinize göre bundan sonra sorumluluk bana değil size ait. İnsan kaderini kendi hazırlar. Riski göze alıp yola çıkıyorsunuz. Benden günah gitti. Ama hiçbir zaman korkmayın, işler iyi de gidebilir. Sizinki bir açık hava mesleği. Size iyi gelebilir, paçayı kurtarırsınız."

"Evet, efendim."

"Peki, sivil toplumun genç üyesi, siz ne yapacaksınız? Siz de yolcusunuz sanırım."

Yanıt sırası Hans Castorp'a gelmişti. Orada, yüzü, bir yıl önce hasta olarak kabul edildiği muayene günündeki kadar solgun öylece duruyordu. O zaman da aynı yerde durmuş ve kalbi şimdiki gibi gümbür gümbür atmaya başlamıştı. "Bu sizin kararınıza bağlı, başhekim bey," dedi.

"Benim kararım mi? İyi öyleyse," dedi başhekim ve Hans Castorp'u kolundan yakalayıp kendine doğru çekti; göğsünü dinlemeye koyuldu ama bulguları dikte ettirmedi. Çarçabuk işini bitirdikten sonra "Gidebilirsiniz," dedi.

Hans Castorp, "Şey, yani... ama nasıl olur?" diye keke-

ledi. "İyileştim mi yani?"

"Evet, iyileştiniz. Sol üstteki nokta üzerinde durmaya değmez. Ateşinizin onunla bir ilgisi yok. Nedenini bilemiyorum. Sanırım, o da önemli değil. Benim kanıma göre taburcu olabilirsiniz."

"Ama başhekim bey, ciddi olamazsınız."

'Ciddi değil miyim? Ne demek istiyorsunuz? Neden böyle düşünüyorsunuz? Siz beni ne sanıyorsunuz? Ne yani, sizce ben bir dağ kulübesi bekçisi miyim?"

Öfkeden patladı. Yüzüne hücum eden kan yüzünün rengini menekşe moruna döndürdü. Ağzının bir kenarı ve bıyığı çarpıldığı için bir kenardan dişleri ortaya çıktı, kanlanmış sulu gözleri yuvalarından fırladı ve başını bir boğa gibi meydan okurcasına öne doğru uzattı.

"Buna izin veremem!" diye haykırdı. "Burası benim değil. Ben burada yalnızca çalışıyorum. Ben bir doktorum; yalnızca bir doktor, anlıyor musunuz? Kerhaneci değilim. Güzel Napoli'de Toledo'yu işleten Signor Amoroso hiç değilim. Acı çekenlere hizmet ediyorum. Benim için farklı düşünüyorsanız, ikinizin de canı cehenneme ya da nereye isterseniz oraya. Seçim sizin. Haydi, uğurlar ola!"

Uzun kararlı adımlarla kapıya doğru yürüdü ve röntgen odasına açılan kapıyı arkasından çarparak çıktı gitti.

Kuzenler çaresizlik içinde Dr. Krokowski'ye baktılar ama o burnunu önündeki kâğıtlara daha da sokmakla yetindi. Kuzenler telaş içinde giyindiler.

Merdivenleri çıkarlarken, Hans Castorp, "Berbattı," dedi. "Onu hiç böyle görmüş müydün?"

"Hayır, hiç görmedim ama idareciler bazen böyle öfkeden deliye dönerler. En doğrusu sesini çıkarmadan bunları geçiştirmektir. Polypraxios'un Nolting'le olan olayı nedeniyle canı sıkkın kuşkusuz. Ama gördün mü?" diye sürdürdü konuşmasını – galip gelmenin verdiği sevinçle göğsünün kabardığı görülüyordu. "Ciddi olduğumu anlayınca nasıl geri adım attı ve teslim oldu? Kararlı olduğunu göstermen ve geri adım atmaman yeterli. Artık aşağı yukarı izin aldığıma göre –paçayı kurtarabileceğimi kendisi söyledi– bir hafta sonra giderim." Sonra, söylediğini düzeltip,

"Üç hafta içinde kıtama katılmak üzere," diye ekledi. Kuzeninin durumuna hiç değinmiyor, coşkulu sevincini kendine saklıyordu.

Hans Castorp yanıt vermedi ve ne Joachim'in 'izninden' ne de kendisininkinden söz etti; oysa sözün doğal olarak oraya gelmesi gerekirdi. Dinlenme kürü için hazırlığını tamamladı, dereceyi ağzına soktu ve artık kusursuzlaşan yöntemiyle, düzlükte kimsenin bilmediği gizli sanatını icra ederek iki devetüyü battaniyeye çabucak sarınıp kendini kesintisiz bir silindir haline soktu ve soğuk ve nemli bir güz öğleden sonrasında harika şezlonguna sessizce uzandı.

Yağmur bulutları iyice aşağıya çökmüş, sanatoryumun flaması indirilmişti. Gümüş rengi camların dallarında hâlâ kar kalıntıları vardı. Orada öylece yatıp yapış yapış parmakları ve yüzü hızla buz keserken, bir yıl önce, ilk kez Herr Albin'in sesini duyduğu aşağıdaki ortak dinlenme yerinden yükselen sesler ona kadar geliyordu. Buna alışıktı ve başka türlü olabileceğini düşünmediği buraya özgü tarz onun orada güven içinde rahatça yatıp her şeyi gözden geçirme olanağını sağlıyordu.

Karar verilmişti. Joachim gidiyordu. Rhadamanth resmen, sağlığına kavuşmuş biri olarak değilse de, Joachim'in kararlığını anladığı için yarı yarıya onaylayarak onu taburcu etmişti. Trenle derinlere inip Landquart ve Romanshorn'dan, sonra da, efsaneye göre bir atlının buz tutmuş yüzeyinden geçtiği geniş ve derin gölün üzerinden Almanya'yı baştan aşağı kat ederek evine ulaşacak, aşağıdaki düzlükte, bir insanın nasıl yaşaması gerektiğini bilmeyen, derecelerden, kendini sarıp sarmalama sanatından, içi kürklü uyku tulumlarından, günde üç kez yapılan gezilerden ve insanın saymakla bitiremeyeceği bir sürü şeyden haberi olmayan insanların arasında yaşamaya başlayacaktı. Joachim'in burada bir buçuk yıldan fazla bir süre yaşamış olması ve artık o denli cahil insanların arasında yaşayacağı düşüncesi –yalnızca Joachim'le ve uzaktan kendisiyle de ilgili sayılabilecek bu düşünce– Hans Castorp'un kafasını öylesine karıştırdı ki gözlerini kapadı

ve elini kaldırarak bu düşünceyi kafasından kovdu. "Olanaksız, olanaksız," diye mırıldandı.

Oysa olanaksız olduğuna göre, bu onun yukarıda Joachim'siz yaşaması anlamına gelmiyor muydu? Evet, o anlama geliyordu. Öyleyse ne kadar bir süre? Behrens onu, bugünkü gibi değil, gerçekten taburcu edene dek. Her şeyden önce bu, zaman içinde öylesine belirsiz bir andı ki, Joachim'in arada sırada ölçülemez anlamına gelen bir ifadeyle belirttiği gibi, bunu ancak betimleyebilirdiniz; ikincisi de öyle olsa bile olanaksızlık olasılığa dönüşebilecek miydi? Tam tersi daha uygun düşüyordu. Doğruyu söylemek gerekirse, olanaksız olan ileride daha da olanaksızlaşmadan ona bir yardım eli uzanmıştı. Joachim'in çılgın ayrılışı ona bir destek, tek başına hiçbir zaman yolunu bulamayacağı düzlüğe giden yolda bir rehber olabilirdi. Hümanist eğitiminin bu olanaktan haberi olsa ne derdi? Elini tutup ona yol göstermesine izin vermesi için onu nasıl da zorlardı. Ama Herr Settembrini yalnızca bir temsilciydi – dinlemeye değer şeylerin ve güçlerin temsilcisiydi ama yalnızca onlar yoktu ki, ayrıca, şart da değildiler. Bu, Joachim için de geçerliydi. Evet, o bir askerdi. Dolgun göğüslü Marusya'nın dönüşüne çok az kala gidiyordu (kızın ekimin birinde döneceğini herkes duymuştu). Buna karşın, sivil Hans Castorp'un gitmesi olanaksızdı çünkü açıkça söylemek gerekirse o, ne zaman döneceğini bilmediği Clavdia Chauchat'yı beklemek zorundaydı. "Ben öyle düşünmüyorum," demişti Joachim, Rhadamanth firar etmekten söz ettiğinde. Joachim kuşkusuz, karamsar başhekimin öfkeden patlamasına göre yorum yapıyordu. Ama işler sivil Hans Castorp açısından farklıydı. Evet, onun açısından öyleydi! Buna kuşku yoktu. Bu soğuk ve nemli günde, orada yatmasının nedeni yönlendirici sezgisini karmakarışık duygularının arasından çekip çıkarabilmekti. Düzlüğe aldatmaca ya da yarı aldatmaca gidiş sansını kullanmak gerçekten görevden kaçmak olacaktı onun için; her ne kadar gücünü zorlasalar da, balkonunda ya da mavi çiçek açmış köşesinde onu çılgıncasına mutlu eden, o yüce imgesinin, *Homo Dei*'nin yüklediği sorumluluklardan kaçmak ve he-

yecanlı, 'kralcılık' oynama görevine ihanet etmek olacaktı.

Dereceyi ağzından, başhemşirenin ona bu zarif aleti sattığı gün dışında yapmadığı kadar şiddetle çekip çıkardı ve o günkü kadar büyük bir merakla ateşine baktı – Merkür hızla yükselmişti, otuz yedi sekizi, hatta dokuzu gösteriyordu.

Hans Castorp battaniyeleri üzerinden atıp ayağa fırladı, odaya girdi ve bir aşağı bir yukarı gidip geldi. Yeniden yatay duruma geçti ve Joachim'e yavaşça seslenerek ateşini sordu.

"Ben artık ölçmüyorum," dedi Joachim.

"Benim *'tempus'*um var," dedi Hans Castorp, Frau Stöhr'ü taklit ederek ama cam bölmenin ardından suskunluktan öte bir tepki gelmedi.

Daha sonra da hiçbir şey demedi; ne kuzeninin planlarını ne de kararlarını sordu. Zamanın azlığı göz önünde bulundurulduğunda zaten gerçekleştirilecek ya da gerçekleştirilemeyecek eylemlerle ortaya çıkacaktı nasıl olsa ve öyle de oldu – gerçekleştirilemediler. Hans Castorp eylem yalnızca Tanrı'nın iradesinde olduğu için her tür eylemin Tanrı'yı inciteceğine inanan kiyetistlere katılmış gibiydi ve o hafta içinde yaptığı tek şey Behrens'ı ziyaret etmek oldu. Joachim bu ziyaret sırasında konuşulanlardan adı gibi emindi. Kuzeninin başhekime bir anlık bir sabırsızlık sonucunda söylediği şeylerden çok oraya bir daha dönmemek için tam olarak iyileşmesi gerektiği konusundaki daha önceki uyarılarını göz önünde bulunduracağını açıklayacağını biliyordu. Ateşinin otuz yedi ya da sekiz olduğunu söyleyecekti; resmen taburcu olduğuna inanamıyordu, başhekim onu kovmamışsa kuşkusuz. Buna neden olacak bir şey yapmamıştı. Bu konuyu sakin düşünmüş ve Joachim Ziemssen'in tersine, tüm zehirlerinden arınana dek burada kalmaya karar vermişti. Başhekimin buna ne yanıt verdiği belliydi. "*Bon*, iyi öyleyse! Gücenecek bir şey yok!" demiş, sonra da aklı başında bir adamın böyle davranacağını ve zaten ilk bakışta, gemi azıya alan o kabadayıya oranla bir hasta olarak çok daha yetenekli olduğunu anladığını eklemişti.

Joachim konuşmalarının böyle geçtiğini varsayıyordu ve de yanıldığı pek söylenemezdi. Bu nedenle sustu ve kendisinin tersine kuzeninin hiçbir hazırlık yapmamasını sessizce izledi. Zavallı Joachim'in zaten kendine yetecek kadar derdi vardi. Bir de kuzeninin durumunu ve kaderini dert edinemezdi. İçinde fırtınalar koptuğunu anlamak zor olmasa gerek. Ateşini ölçmeyi bırakması iyi olmuştu belki de – söylediğine göre düşürüp kırmıştı dereceyi. Ölçmeyi sürdürmesi huzursuzluk yaratabilirdi, özellikle de Joachim'in aşırı heyecanlı durumunda; çünkü bazen sevinçten esmer yüzü yanıyor, bazen de olacakların verdiği kaygıyla sararıyordu. Sakin yatamaz olmuştu. Berghof'un tüm hastaları yatay pozisyona geçtiklerinde, onun günde dört kez odayı arşınladığını duyuyordu Hans Castorp. Bir buçuk yıl! Şimdi de düzlüğe inilecek, eve dönülecek ve sonunda –yarım bir izinle de olsa– kıtaya katılınacaktı. Az iş değildi bu, kesinlikle değildi. Hans Castorp huzursuz dolaşmalarını duydukça ona hak veriyordu. Joachim burada, yukarıda on sekiz ay kalmıştı, bir yıl döngüsü ve üstüne bir altı ay daha. Buraya iyice yerleşmiş, düzene ve şaşmaz yaşam tarzına alışmış ve tüm mevsimlerde yedi kere yetmiş kez her saat bunu yaşamıştı. Şimdi de eve, yabancı bir yere, cahil insanların arasına dönüyordu. Oraya uyum sağlayabilmek için ne gibi zorluklar bekliyordu onu? Joachim'in heyecanına sevinç kadar korkunun da karışmış olmasında şaşılacak ne vardi? Tanıdık her şeyden ayrılmanın verdiği sıkıntı ve acı mıydı odasında böyle dolaşmasına neden olan – ve Marusya'yla ilgili tek bir söz etmeden.

Sevinç üstün geliyordu. Zavallı Joachim'in yüreği ve sözleri durumuyla dolup taşıyordu – kendinden söz ediyor, kuzeninin geleceğine hiç değinmiyordu. Yaşam, kendisinin, zamanın, her günün, her saatin, kısacası her şeyin nasıl yenileneceğinden ve taptaze olacağından söz ediyordu. Somut zamanı bilecekti yeniden, ağırlığı olan acelesiz gençlik yıllarını. Oğlu gibi, o da aydan ayda ve mevsimden mevsime engellendiği için dağda kaldığı bütün bu süre içinde oğlunu ziyaret edemeyen Hans Castorp'un üvey

teyzesi olan annesinden söz ediyordu; onun da oğlu gibi tatlı bakışlı kara gözleri vardı. Coşkuyla gülümseyerek, yakında nasıl ant içeceğini anlatıyordu. Tören yapılacak, o da bayrak direğinin yanında durup bayrağa bağlılık andı içecekti. "O da ne demek?" diye sordu Hans Castorp. "Ciddi misin? Bayrak direğine mi ant içeceksin? Bir bez parçasına mı?" Evet, gerçekten öyleydi; topçular da simgesel olarak topa ant içerlerdi. Bunlar heyecanlı gelenekler ve duygusal fanatiklere göre şeyler, yorumunda bulundu sivil. Joachim'in buna tepkisi gurur ve mutluluk içinde başını sallamak oldu.

Joachim hazırlık telaşı içindeydi; borcunu kuruşuna kadar ödemiş, günler önce bavullarını toplamıştı. Yazlık ve kışlık giysilerini yerleştirmiş, içi kürklü uyku tulumunu ve devetüyü battaniyelerini bir hizmetliye çuvala koydurup diktirmişti – günün birinde manevralarda kullanabilirdi. Herkesle vedalaşmaya başladı. Naphta'yı ve Settembrini'yi ziyaret etti. Bu ziyaretlere Hans Castorp katılmadığı gibi Settembrini'nin Joachim'in gidişine ya da kendi gitmeyişine ne dediğini bile sormadı. "A, demek öyle!" mi, "Evet, evet!" mi ya da, "*Poveretto*" mu demişti? Anlaşılan bunlar Hans Castorp'u ilgilendirmiyordu.

Joachim'in her şeyi son kez yaptığı, son yemeğini yediği, son dinlenme kürünü yaptığı ve son kez yürüyüşe çıktığı gün geldi çattı; doktorlara ve başhemşireye veda etti. Derken günün kendisi de geldi. Joachim gece neredeyse hiç uyumadığı için kahvaltıya yanan gözler ve buz gibi ellerle indi ve bir lokma bile yiyemedi. Cüce bagajının arabaya bağlandığını haber verince yerinden fırladı ve masa arkadaşlarıyla vedalaştı. Frau Stöhr onu uğurlarken çok ağladı. Hiç dizginlenmemiş tuzsuz, cahil gözyaşlarıydı bunlar. Sonra da, Joachim'in arkasından öğretmene dönüp başını sallayıp elini bir o yana bir bu yana çevirerek bayağı bir yüz ifadesiyle Joachim'in izninden ve bundan sonraki sağlık durumundan duyduğu kuşkuyu dile getirdi. Hans Castorp kuzenini izleyebilmek için aceleyle çayını bitirmeye çalışırken gördü bunları. Bahşişler verildikten sonra sıra idarenin bir temsilcisinin de hazır bulunduğu girişteki

resmi vedaya geldi. İzlemek için her zamanki gibi hastalar birikmişti. 'Sterilett'li Frau Iltis, fildişi tenli Fräulein Levi ve zevk düşkünü Herr Popov ve karısı. Araba, arka tekerlekleri fren yapa yapa yoldan aşağıya doğru inmeye başladığında arkasından mendil salladılar. Joachim'e güller verilmişti. Şapka giymişti, oysa Hans Castorp'un başı açıktı.

Uzun süredir kasvetli giden havadan sonra ilk güneşli sabahtı. Gökyüzünün maviliğinde Schiahorn, Yeşil Kuleler ve Dorfberg değişmez işaretler gibi duruyorlardı – Joachim'in gözleri onlara takıldı. Hans Castorp böyle güzel bir havada ayrılmasının yazık olduğuna değindi. Söylediğinde neredeyse hainee bir şeyler vardı – çünkü son anda konuksever bir izlenim vermemek ayrılığı her zaman kolaylaştırır. Joachim buna işlerin onun için kolaylaştırılması gerekmediğini ve böyle bir havanın talim yapmak için elverişli olduğunu söyleyerek yanıt verdi. Aşağıda işine yarayabilirmiş. Bunun dışında pek konuşmadılar. Her birinin durumu ve aralarındaki ilişki de aslında söylenecek bir şey bırakmıyordu. Üstelik topal kapıcı da tam önlerinde arabacının yanında oturuyordu.

Arabanın sert yastıklarına dayanıp dimdik oturarak çağlayana ve dar demiryoluna paralel giden yolu izleyerek onları geride bıraktılar ve Dorf'un kulübeden bir farkı olmayan istasyon binasının önünde durdular. İstasyon binasını yeniden görmek Hans Castorp'a kötü bir etki yaptı; on üç ay önce bir akşamüstü orada indiğinden beri istasyonu görmemişti. Gereksiz yere, "Burada inmiştim," dedi.

Becerikli topal kapıcı, bilet ve bagaj dahil her şeyi halletti. Platformda, minyatür trenin yanında yan yana durdular – Joachim'in paltosunu, katlanmış battaniyesini ve güllerini koyarak ayırdığı gri döşemeli oturma yerinin önünde. "Andını coşkuyla iç," dedi Hans Castorp. Joachim de, "Niyetim öyle," diye yanıt verdi. Başka ne mi oldu? Aşağı düzlüktekilere ve yukarıdakilere yollanan selamları değiş tokuş ettikten sonra Hans Castorp bastonuyla beton zeminin üzerinde daireler çizmeye koyuldu. 'Tren kalkıyor' anonsu verildiğinde şaşkınlıkla başını kaldırıp Joac-

him'e baktı; Joachim de ona. Hans Castorp zor zahmet gülümsedi. Kuzeninin gözleri çok ciddi ve hüzünlüydü. "Hans!" dedi. "Hey, yüce Tanrım!" Bundan daha utanç verici bir an olabilir mi? Hans Castorp'a adıyla hitap etmişti. Yaşamları boyunca birbirlerine, 'sen' ve 'aslanım' diye hitap etmişlerdi ama şimdi tüm soğuk ve resmi âdetleri çiğneyip utanç verici bir biçimde adıyla hitap ediyordu ona. "Hans!" dedi yeniden ve ürkütücü bir çaresizlikle kuzeninin eline sarıldı. Hans Castorp kuzeninin başının uykusuzluktan ve heyecandan titrediğini fark etti. 'Kralcılık 'oynarken kendi başının titrediği gibi. "Hans!" dedi üstüne basa basa. "Çabuk gel!" Sonra basamağa atladı; kapılar kapandı, bir düdük sesi duyuldu, vagonlar birbirine çarptı ve küçük lokomotifin hareket etmesiyle tren kayıp gitti. Yolcu pencereden şapkasını, geride kalan da elini salladı. Hans Castorp uzun bir süre yüreği karmakarışık orada öylece durduktan sonra Joachim'in onu aşağı yukarı bir yıl önce geçirdiği yoldan ağır ağır geri döndü.

Geri Püskürtülen Saldırı

Çark döndü, akreple yelkovan ilerledi ve salepotuyla hasekiküpesi, yaban karanfilleriyle birlikte, açmaktan vazgeçtiler. Yılanotunun koyu mavi yıldızları ve güz çiğdemlerinin solgun zehirli tomurcukları ıslak çimenlerin arasından başlarını çıkardılar. Ağaç kümelerinin üzerindeki gökyüzü kızılımsı bir renk aldı. Sonbahar günü tüm eşitliği geride kalmıştı. Ölüleri Anma Günü yaklaşmıştı ve zamanı tüketenler için bu, yılın en kısa günü olan İsa'nın doğduğu güne, ardından da Noel'e pek bir şey kalmadığı anlamına geliyordu. Ama şimdilik birbirini izleyen güzel ekim günleri oluyordu; başhekimin yağlıboya tablolarını gördükleri güne benzer günler.

Hans Castorp Joachim gittiğinden beri Frau Stöhr'ün masasında oturmuyordu. Aynı masada, merhum Dr. Blumenkohl ve nedensiz neşesini portakal kokulu mendiliyle bastırmaya çalışan Marusya da yoktu artık. Tümüyle yabancı konuklar oturuyordu masada. Dostumuzun burada, yukarıdaki ikinci yılının başlangıcından iki buçuk ay sonra, yönetim ona başka bir masada yer vermişti. Eski masasıyla İyi Ruslar Masası'nın arasında, veranda kapısına daha yakın bir masaydı bu, kısacası Settembrini'nin eski masasıydı. Evet, Hans Castorp artık hümanistin terk ettiği yerde oturuyordu; eski masasında olduğu gibi, masanın ucunda, yedi masada da olduğu gibi başhekim ve yardımcıları için ayrılmış olan 'doktor' yerinin karşısında.

Solunda ilerde, 'dil yalnızlığı'na düştüğü için yüzüne sağır bir insan ifadesi gelmiş olan kambur Meksikalı amatör fotoğrafçı altı yastıklarla desteklenmiş oturuyordu. Sağında da Siebenburgenli yaşlıca kız. Herr Settembrini'nin, sanki mecburmuşlar gibi, kimsenin o güne dek görmediği, görmeye de niyeti olmadığı eniştesiyle ilgilenmesini istediğinden yakındığı kişi. Günün belirli saatlerinde onu, balkonunun parmaklığı önünde sağlığı için derin soluk alma egzersizleri yaparken görebiliyordunuz – yürüyüşlerde de kullandığı savat tutacaklı bastonunu yatay olarak ensesinde tutuyor ve tahta gibi göğsü inip kalkıyordu. Bu geçkince kızın karşısında esas adını doğru dürüst söyleyemedikleri için herkesin Herr Wenzel dediği biri oturuyordu. Herr Settembrini, buradayken, zarif bir Latin olarak, birbiri ardına gelen sessiz harflerden oluşan bu adı söylemeye çalışmış, bu vahşi ses yığınını, laf olsun diye neşeyle telaffuz etmeye çalışmıştı. Bir fok balığı kadar yağlı olan bu Bohemyalı, buradakileri bile şaşırtan bir iştaha sahip olmasına karşın dört yıldır yakında öleceğini beyan edip duruyordu. Akşam toplantılarında, kurdelelerle süslü mandolinini çalıp memleket havaları söylüyor ve yalnızca güzel kızların çalıştığı şekerpancarı tarlalarından söz ediyordu. Hans Castorp'un yakınında, masanın iki yanında bira imalatçısı Halleli Herr Magnus'un ve karısının yerleri vardı. Her ikisinin üzerine karamsarlık bir bulut gibi çökmüştü

çünkü metabolizmaları hayati unsurlarını yitiriyorlar, Herr Magnus şeker, Frau Magnus da protein kaybına uğruyordu. Özellikle de, karamsarlığın bir bacadan tütercesine çevresini sardığı solgun Frau Magnus'un umarsızlığı iflah olacak gibi değildi. Hans Castorp'un düşünsel açıdan iğrenç bulduğu için Settembrini'nin tepki gösterdiği hastalıkla aptallığı birleştirme düşüncesi, bu karı koca tarafından, cahil Frau Stöhr'den çok daha iyi temsil ediliyordu. Herr Magnus daha konuşkandı – eskiden Herr Settembrini'nin edebi sabrının taşmasına neden olmuş olsa da. Öfkesine kolay yeniliyordu. Herr Wenzel'le politika ya da başka konularda birbirlerine giriyorlar, Bohemyalının ulusal ilkeleri Herr Wenzel'i çileden çıkarıyor, buna bir de yeşilaycılığı ve onun mesleğini küçümseyici sözleri eklenince Herr Wenzel kıpkırmızı kesiliyor, çıkarlarını yakından ilgilendiren içkinin sağlığa olan tartışmasız yararlarını savunmaya başlıyordu. Böyle durumlarda Herr Settembrini'nin espri yeteneği havayı yumuşatırdı eskiden; oysa artık onun yerinde oturan Hans Castorp bu konuda onun kadar yetenekli olmadığı gibi iddialı da değildi.

Hans Castorp'un yalnızca iki masa arkadaşıyla arası daha iyiydi. Bunlardan biri, yanında oturan ve kızıl kahve çalı gibi bıyığının altından lastik ayakkabı yapımı, Kuzey Kutbu'nun bitip tükenmeyen kışları ve bunun gibi uzak yerlerle ilgili olaylar anlatan bir aziz kadar iyi huylu Petersburglu A.K. Ferge'ydi. Arada yürüyüşe birlikte çıkıyorlardı. Öbürü de, masanın öbür ucunda kambur Meksikalının karşısına düşen yerde oturan saçları dökülmeye yüz tutmuş, çürük dişli Mannheimlıydı; yolda karşılaştıklarında onlara katılan bu adamın adı Wehsal'di – Ferdinand Wehsal. Tüccardı ve eskiden çekici Frau Chauchat'ya kederli gözlerle yiyecek gibi bakan adamdı. Festivalden beri de Hans Castorp'la yakınlaşmak için elinden geleni yapıyordu.

Bunu kararlı bir alçakgönüllülükle sürdürüyor, Hans Castorp gözlerindeki boyun eğme ifadesinin karmaşıklığını anlamasına karşın bunu iğrenç ve dehşet verici bulduğu için ona en küçük insanca bir yaklaşımda bulunmuyor-

du. Kaşlarını çatmasının bile bu zavallı duygusal adamın ürkmesine ve sinmesine neden olacağını bildiği için Wehsal'in boyun eğmek ve yaltaklanmak için hiçbir fırsatı kaçırmamasını hoşgörüyle karşılıyor, gezintilerinde paltosunu taşımasına bile izin veriyor –Wehsal bunu bir tür saygıyla yapıyordu– Mannheimlının dayanılmaz karamsar konuşmalarını bile sabırla dinliyordu. Wehsal garip sorular sormaya bayılıyordu. Örneğin, yaşadığından haberi bile olmayan birine aşkını ilan etmenin bir anlamı var mıydı? Umarsız bir aşkı açığa vurma konusunda beyler ne düşünüyorlardı acaba? Kendisi buna çok değer veriyor ve sonsuz bir mutluluk vereceğine inanıyordu. Böyle bir şeyi itiraf etmek tiksinti uyandırmasına ve insanın aşağılanmasına neden olsa da bir an için, arzu edilen nesneyle yakın ilişki kurmaya, onu kendine ve tutkuna çekip yakınlaştırmaya ve her şeyin bitmesi anlamına gelse bile böylesine sonsuz bir kâtibin umarsız mutluluğu tatmak için çok ağır bir fatura sayılamayacağını söylüyordu. İtiraf bir tür şiddetti ve uyandırdığı tiksinti ne kadar büyük olursa o kadar doyuma ulaşılabilirdi. Bunları söylediğinde Hans Castorp'un yüzünün karardığını gören Wehsal irkilip geri adım attı ama bunun nedeni kahramanımızın ahlak konusundaki katı yargılarından çekinmesinden çok yüce ve karmaşık şeylere yabancı olduğunu söyleyen iyi huylu Herr Ferge'nin de orada hazır bulunmasındandı. Kahramanımızı olduğundan daha iyi ya da daha kötü biri olarak göstermeye niyetimiz olmadığına göre şunu da belirtmeden geçmeyelim: Zavallı Wehsal bir ara ona yanaşıp yalvarırcasına karnaval kutlamalarından sonraki deneyimlerini bir sır olarak ona aktarmasını rica ettiğinde Hans Castorp iyiliksever bir tutumla yerine getirdi bunu. Kuşkusuz okuyucu o huşu içindeki görüntüye en ufak bir uçarılık katmadığını anlamıştır. Her neyse, onu ve kendimizi bu işten uzak tutmak için yeterince nedenimiz var ama şunu da eklemeden geçmeyelim: O günden sonra Wehsal dostunun paltosunu iki kat artan bir saygıyla taşımaya başladı.

Hans Castorp'un masa arkadaşlarını yeterince anlattık. Yanındaki yer birkaç günlük geçici bir süre için, ken-

disinin de bir zamanlar olduğu gibi, düzlükten gelen biri, bir akrabası tarafından işgal edildi – kısacası, Hans'ın amcası James Tienappel tarafından.

Kendini bir anda evin ve gözden kaybolmuş geçmiş bir yaşamın ve çok uzakta aşağılarda kalmış 'üst düzeyde' bir dünyanın kokusunu hâlâ İngiliz kumaşından takım elbisesinde taşıyan temsilcisinin yanında oturuyor bulmak şaşırtıcı bir şeydi. Ama böyle olacağı belliydi. Hans Castorp uzun bir süredir düzlükten böyle bir baskın bekliyor, üstelik bu işi kimin yükleneceğini de tahmin edebiliyordu. Denizde olan Peter'in gelmesi olanaksızdı; büyük amca Tienappel'e gelince; basınç durumundan haklı olarak korktuğu yörelere onu sürükleyerek bile götüremezdiniz. Kayıp aile üyesinin durumunu öğrenmek görevi James'e düşecekti. Aslında Hans Castorp onu daha önce bekliyordu ama Joachim eve dönüp durumu akrabalarına anlatınca baskın zamanının geldiği, hatta gelip geçtiği anlaşılmıştı. Bu nedenle Hans Castorp Joachim'in ayrılışından on beş gün bile geçmeden kapıcı ona bir telgraf uzattığında hiç şaşırmadı; telgrafı açarken içinden James Tienappel'in kısa zamanda geleceği haberinin çıkacağını biliyordu. İsviçre'de bir işi çıkmıştı ve bunu fırsat bilip dağ başındaki Hans'ı ziyaret etmeye karar vermişti. Öbür gün orada olacaktı.

"İyi," dedi Hans Castorp. "Güzel." İçinden de, 'buyursun bakalım'a benzer bir şey ekledi ve yaklaşmakta olan konuğa hitap ederek, 'Bir bilsen!' diye düşündü. Kısacası, haberi sakin karşıladı, başhekime ve yönetime haber verdi ve bir oda hazırlattı – Joachim'in eski odası hâlâ boştu. Ve iki gün sonra, kendisinin de oraya vardığı saatte, akşam saat sekize doğru, durumunu öğrenmek için düzlükten gelen elçiyi karşılamak üzere Joachim'i götüren arabayı kiraladı.

Küçük tren istasyona girerken paltosuz ve şapkasız, alı al moru mor peronun kenarında, sonra da akrabasının kompartımanının penceresinin altında durdu ve ona inmesini işaret etti – gideceği yere varmıştı. Konsül Tienappel –bu arada konsül yardımcısı olmuş, yaşlı adama bir iyilik

yaparak işlerinin çoğunu o üstlenmişti– trenden paltosuna sımsıkı sarınmış (insanın içine işleyen buz gibi bir ekim akşamıydı; ayaz vardı ve ertesi sabah don olacağı belliydi) indi, kuzenini selamladı ve onu görmesinden ve iyi bulmasından duyduğu memnuniyeti bir kuzeybatı Alman beyefendisinin az ama öz sözleriyle uygarca ifade etti. Topal kapıcının bagaj işini hallettiğini fark edince de arabanın yüksek, sert oturma yerine tırmandı. Yıldızla dolu bir göğün altında hareket ettiler. Hans Castorp geriye dayanıp parmağı havada akrabasına gökyüzü âlemini anlatmaya, sözcükler ve el hareketleriyle orada burada ışıldayan bir yıldız kümesini işaret etmeye ve gezegenlerin adlarını saymaya başladı ama bu sırada akrabasını evrenden çok yanında oturan ilgilendiriyor ve böyle bir yerde yıldızlardan söz etmenin hiç de şaşılacak saçma bir şey olmadığını ama konuşulacak öncelikli konuların olduğunu aklından geçiriyordu. Yukarıda görünen o şeyleri ne zamandan beri bu kadar iyi bildiğini sordu Hans Castorp'a. O da bu bilgileri dinlenme kürü sırasında edindiğini söyledi; her akşam, ilkbahar, yaz, güz ve kış demeden balkonda yatıyordu. Nasıl? Gecelerini balkonda yatarak mı geçiriyordu?Ah, evet. Konsül de bunu yapacaktı, başka çaresi yoktu.

"Kuşkusuz, evet," diye yanıt verdi James Tienappel; karşı çıkmış olmamak için. Onun bu denli sakin ve tekdüze bir sesle konuşması onu biraz ürkütmüştü. Bir güz gecesinin neredeyse dondurucu soğuğunda Hans Castorp yanında şapkasız ve paltosuz oturuyordu. "Soğuk seni etkilemiyor mu?" diye sordu James, kalın paltosuna karşın tirtir titreyerek. Soruyu hızlı ama biraz zorlukla sorabilmişti çünkü soğuktan dişleri birbirine vuruyordu.

"Biz hiç üşümeyiz," dedi Hans Castorp kısaca sakin.

Konsül yanındakinin yüzünü yeterince inceleyemiyordu. Hans Castorp ne akrabaları ne de tanıdıklarıyla ilgili bir şey sormuştu ama o yine de, birliğine katıldığı için çok gururlanan ve çok mutlu olan Joachim dahil tümünün selamını iletti. Hans Castorp evle ilgili başka bir şey sormadan sakince teşekkür etti. James'in içi rahat değildi ama bunun Hans'tan mı kaynaklandığına, yoksa yolculu-

ğun verdiği yorgunluk sonucunda mı olduğuna karar veremiyordu. Alp vadisini doğru dürüst göremese de çevresine bakındıktan sonra derin bir soluk aldı ve soluğunu verirken havanın harika olduğunu söyledi. "Kuşkusuz," dedi yanındaki. Dünyaca ünlü olması boşuna değildi ya. Buradaki havanın özellikleri vardı. Metabolizmayı hızlandırmasına karşın beden protein depolayabiliyordu. Hastalıkları iyileştiriyordu kuşkusuz ama ilk etkisi herkesin içinde var olan gizli hastalıkları su yüzüne çıkarmasıydı; havanın uyarmasıyla organizmadaki hastalık coşku içinde patlıyordu. "Özür dilerim, coşku içinde mi dediniz?" "Kesinlikle." O güne dek hastalığın patlak vermesinin bir şeyi kutlarcasına coşku içinde olabileceği hiç aklına gelmemiş miydi? "Ah, kuşkusuz, doğal," diye yanıtladı James hızla; alt çenesinin denetimini kaybetmişti. Ardından yalnız sekiz gün, aslında tam bir hafta, yani yedi gün ya da belki de yalnızca altı gün kalabileceğini açıklamaya koyuldu. Hans'ı çok iyi gördüğüne ve sanatoryumda kalmak ona çok iyi geldiğine göre –sandıklarından çok daha uzun süreli olmuştu bu– kendisiyle birlikte döneceğini varsayıyordu.

"Bu konuda acele etmeyelim," dedi Hans Castorp. James Amca tam aşağıdakilerden biri gibi konuşuyordu. Burada bir süre kalıp neyin ne olduğunu anladıktan sonra farklı düşünmeye başlayacaktı. Önemli olan tam olarak sağlığına kavuşmaktı; buydu amaç ve Behrens bu yüzden ona bir altı ay daha yüklemişti. Bunu dediğinde, amca ona 'oğlum' diye hitap edip aklının başında olup olmadığını sordu. "Delirdin mi sen?" dedi. Bu nasıl bir tatildi, bir yıl ve bir çeyrek süren – şimdi de bir altı ay daha çıkmıştı! Tanrı aşkına, bir insanın bu kadar bol zamanı olamazdı ki! Hans Castorp sakin güldü ve yıldızlara baktı. Evet zaman; insan zamanına gelince, bu konuyu konuşmadan önce James'in buraya beraberinde getirdiği düşüncelerini gözden geçirmesi gerekiyordu. Tienappel sabah ilk iş başhekimle Hans'ın durumunu ciddi bir biçimde konuşacağına söz verdi. "Konuş," dedi Hans Castorp. "Onu seveceksin. İlginç bir adam, hem atak hem de melankolik." Sonra Schatzalp'in üzerindeki ışıkları gösterdi ve cesetleri aşağıya in-

dirmek için kızak pistini nasıl kullandıklarına şöyle bir değindi.

Hans Castorp konuğunu Joachim'in eski odasına götürüp kendisine çekidüzen vermesini bekledikten sonra yemeği Berghof'un restoranında yediler. Hans Castorp odanın çılgın bir ayrılış değil de, çok farklı bir ayrılışçasına, yani, bir Exodus yerine bir Exitus olmuşçasına H_2CO ile iyice tütsülenmiş olduğunu söyledi. Amcası ne demek istediğini sorunca da, "Özel dilimiz. Bizim ifadelerimizden biri," diye yanıtladı. "Joachim firar etti – askere firar ederek gitti, bu da olabiliyor. Çabuk ol, yoksa sıcak yemeği kaçırırsın," dedi. Sıcak ve rahat restoranın biraz yüksekçe bölümündeki masada karşı karşıya oturuyorlardı. Cüce servis için hemen geldi; James bir şişe Burgonya getirttirdi ve bir sepetin içinde gelen şarap masaya konuldu. Kadeh kaldırdılar ve güzel sıcak yemeğin içlerini ısıtmasına izin verdiler. Daha genç olanı yukarıdaki yaşantıdan, mevsimlerin değişmesinden, yemek salonunda karşılaşacakları kişilerden, *pneumothorax*'tan, bu ameliyatın nasıl yapıldığından ve akciğer şokunun ne denli ürkünç bir şey olduğundan söz etti ve iyi huylu Herr Ferge'nin başından geçenleri, üç renkli baygınlık iddiasını, koku halüsinasyonlarını ve kendini kaybederken duyduğu kahkahayı örnek verdi. Sonra da hesabı ödedi. James âdeti olduğu üzere iştahla yemek yemiş, yolculuk ve hava değişimi iştahını daha da kamçılamıştı. Ama ara sıra ağzında lokma, çatalı ve bıçağı tabağın üzerinde havada sallanarak öylece durmuş ve büyük bir olasılıkla farkında olmadan gözlerini Hans Castorp'a dikmişti. Onun buna pek aldırdığı yoktu. Konsül Tienappel'in şakaklarında, tam dökülmeye yüz tutmuş saçlarının altındaki damarlar şişmişti. Ne iş ve sosyal ortamdan, ne evden, ne de aile durumlarından söz ettiler. Özel bir şey de konuşulmadı. Genç stajyerin onlara katılmasını bekleyen ya da işlerinin çokluğundan bekleyip beklemediklerini sorgulayabileceğimiz Tunder ve Wilms firmasının (tersane, gemi makineleri ve kazanları yapan) adı bile geçmedi. Kuşkusuz, James Tienappel tüm bunlara arabadayken değinmişti ama bu konular Hans Castorp'un,

ona dokunmaya çalışan her şeye karşı bağışıklığının verdiği kararlı, sakin ve yapaylıktan uzak ilgisizliğine çarpıp yitik düşmüşler ve ortadan yok olmuşlardı. Güz gecesinin soğuğuna da duyarsız kalıp "Biz hiç üşümeyiz," diyebiliyordu. Büyük bir olasılıkla, amcasının arada sırada gözlerini ondan ayıramamasının nedeni de buydu. Başhemşireden, doktorlardan ve Dr. Krokowski'nin konuşmalarından da söz ettiler ve James'in sekiz gün kalırsa bu konuşmalardan birine katılabileceği de söylendi. Amcanın bu konuşmaya katılmak isteyebileceğini Hans'a kim söylemişti ki? Hiç kimse. O öyle varsaymıştı ve bunu öyle bir sükûnet ve kararlılıkla dile getirdi ki, böyle bir şeye katılmamak James'e olmayacak bir şey gibi göründüğü için aceleyle, "Kuşkusuz, doğal olarak," dedi; bir anlığına bile bunu yapmayacağı kuşkusunu üzerinden atmak için. Herr Tienappel'in bilinçsizce bile olsa gözlerini kuzenine dikmesine neden olan bu belirsiz güç işte böylesine etkileyiciydi. Ağzı açık bakıyordu ona, bildiği kadarıyla soğuk algınlığı olmamasına karşın burnu tıkandığı için soluk almakta güçlük çeker olmuştu. Burada, yukarıda herkesin arasında profesyonel bir bağ oluşturan hastalıktan, insanların genelde bu hastalığa yatkın oluşundan söz eden akrabasını dinliyordu şu anda. Kendi alçakgönüllü ama kronik vakasından da söz ediyordu. Bakterinin bronşlardaki doku hücrelerini ve ciğerdeki hava keselerini nasıl tahriş ettiğini, veremin oluşmasını, insanı sarhoş eden zehirlerin oluşumunu, hücrelerin iflasını ve çürümesini, kabuğa benzer kireçli dokuların oluşmasının hastalığı önleyebileceğini, oysa, daha büyük iltihaplı lekeler oluşursa bunların delikler açtığını ve çevrelerindeki her şeyi yiyip bitirdiklerini, sonunda da tüm organı tahrip ettiklerini anlatıyordu. James bunların dışında, hastayı birkaç ay, hatta, birkaç haftada Exitus'a götüren hızda vakalar da olduğunu ve başhekimin büyük bir beceriyle yaptığı *pneumektomi*'leri ve bunlardan birini ertesi gün ya da çok yakında çok ciddi bir vakaya uygulayacağını dinlemek zorunda kaldı. Bir zamanlar çok hoş olan İskoçyalı bir kadının *grangraena pulmonum*'u vardı, yani ciğerleri kangren olmuştu; içinden

dolup taşan kopkoyu yeşil iltihap yüzünden kendinden iğreniyor ve aklını kaçırmamak için bütün gün vaporize karbolik asit kokluyordu. Konsül kendini tutamayıp gülmeye başladı; buna kendi de şaşırmış ve yerin dibine batmıştı. Kendini toparlayıp işi öksürüğe döndürebilene dek kesik kesik yüksek sesle gülmeyi sürdürdü. Kırdığı potu örtmek için çabalarken, huzurunu daha da kaçıran bir şeyi fark etti. Hans Castorp olana hiç aldırmamıştı. Oysa farkına varmamasına olanak yoktu ve görmezlikten gelmesi incelikten ya da durumu idare etmekten kaynaklanmıyordu, gerçek bir ilgisizlik, etkiden arınmışlıktı – tüyleri diken diken eden bir hoşgörü denebilirdi buna. Sanki bu tür olaylardan etkilenmemeye eğitmişti kendini. Konsül aniden, yaptığı hatayı örtbas etmek için mi, yoksa aklına geldiği için mi bilinmez, konuyu değiştirdi ve erkeklere özgü bir konuya atladı ve şiş damarları zonklaya zonklaya, bir cafede dinlediği müthiş bir piliçten, o günlerde San Pauli'de boy gösteren bir '*chansonette*'den söz etmeye koyuldu. Kuzenine uzun uzun bu kadının insanı yakan çekiciliğini ve memleketleri bildikleri cumhuriyetin erkeklerinin nasıl nefesini kestiğini anlattı. Dilinin peltekleşmeye başlamasından rahatsız olmasına gerek yoktu çünkü kuzeninin ürkünç aldırmazlığı kuşkusuz bu konuyu da kapsıyordu. Her neyse, iyice tuzağına düştüğü yolculuk yorgunluğu giderek gizlenemez hale dönüştüğü için saat on buçuk bile olmadan bu beraberliği bitirmek istedi. Lobiyi geçerlerken hiç istemediği halde sık sık sözü geçen ve o sırada okuma odasının kapısının yanında gazete okumakta olan Dr. Krokowski'yle karşılaştılar. Kuzeni onları tanıştırdı ve konsül doktorun neşeli babacan karşılamasına, 'kuşkusuz, doğal olarak'tan öte bir yanıt veremedi. Hans Castorp onu sabah sekizde kahvaltı için gelip alacağını söyledikten sonra balkon bölmesinden geçerek Joachim'in odasına girip her zaman yatmadan önce içtiği sigarasını yaktı ve firarinin yatağına kendini atıp rahatladı. Elinde yanan sigarayla iki kez uyukladığı için neredeyse yangın çıkıyordu.

Hans Castorp'un bazen 'amca' bazen de yalnızca 'James' diye hitap ettiği James Tienappel, kırkına yaklaşmış,

leylek bacaklı, İngiliz takım elbiseleri ve kar beyazı gömlekleriyle bir beyefendiydi; dökülmeye yüz tutmuş kanarya rengi saçları, neredeyse gözükmeyecek kadar kırpılmış saman rengi bir bıyığı, birbirine çok yakın mavi gözleri ve çok bakımlı elleri vardı. Birkaç yıldır evli ve çocuk sahibi olmasına karşın, yaşlı konsülün Harvestehuder Yolu üzerindeki rahat villasından ayrılmak zorunda kalmamıştı. Kendi çevresinden bir kadınla evliydi ve karısı da onun gibi uygar ve kibardı. Konuşması bile aynıydı – yumuşak, hızlı ve sivri dilli bir kibarlıkta. James Tienappel evdeyken çok enerjik, işini bilir ve tüm zarafetine karşın soğuk ve pratik bir işadamı izlenimi verir ama yabancısı olduğu yerlere gittiğinde, örneğin, Almanya'nın güneyinde, hemen çok kibar, çok silik ve çok sevimli birine dönüşür ama bunu kendi kültürüne özgüveni olmadığından değil, tersine, onun sarsılmaz bütünlüğünü bildiği ve kendi soylu olma eğilimini beslemek istediğinden yapar, inanılmaz bulduğu âdetlere bile bir tepki göstermezdi. Kimsenin onu, kaliteli ama oldukça dar görüşlü bulmaması için hemen 'kuşkusuz; doğal olarak' diyerek işi geçiştirirdi. Buraya ne olup bittiğini anlamak ve dediği gibi 'kendinden geçmiş' genç akrabasını oradan söküp alarak eve teslim etmek görevini üstlenmiş olarak gelmiş olsa da, yabancı topraklarda oynamak zorunda olduğunun bilincindeydi. Buraya adım attığı an, kendi dünyası kadar, hatta, ondan da fazla özgüvene sahip kapalı bir dünyanın konuğu olduğunu sezmiş ve ev sahiplerinin özgüveni baskın çıktığı için iş konusundaki enerjisi ciddi bir biçimde iyi eğitilmişliğiyle çelişkiye düşmüştü.

Hans Castorp'un konsülün telgrafını aldığında, telaşa kapılmadan, 'buyursun' demesinin arkasında bunu önceden görmesi yatıyordu. Ama bundan, bu dünyanın gücünden yararlanıp bunu amcasına karşı kullandığı anlamı çıkmamalı. Çok uzun bir süredir, böyle bir şey yapamayacak kadar bu dünyayla bütünleştiği için bu saldırgana karşı böyle bir şeyi kullanan o değildi, tam tersiydi. Her şey, hiç zorlama olmadan doğal sayılabilecek bir yalınlık içinde gelişti – kuzeninin tohumunu attığı belirgin olmayan kuşku-

nun ona planının umarsız olduğu konusundaki uyarısından başlayarak, Hans Castorp'un melankolik bir gülümsemeyle karşıladığı sonuca dek.

Ertesi sabah, artık buraların sakini sayılanın konuğunu masadaki aslarla tanıştırdığı kahvaltı sırasında Tienappel, karanlık ve solgun asistanını peşine takmış olarak kürek çeker gibi yemek salonuna dalıp her sabahki, "İyi uyudunuz mu?" sorusunu yineleyen uzun boylu ve renkli başhekimden, aniden oraya gelmesinin amacının yalnızca tek başına kalmış yeğenine eşlik etmek olmadığını, çok kansız olduğu için kendisine de büyük bir iyilikte bulunmuş olduğunu öğrendi. Kansız mı? Tienappel miydi kansız olan? "Hem de nasıl!" dedi başhekim ve işaretparmağıyla James'in gözkapaklarından birini kaldırdı. "Birinci sınıf bir vaka," diye yorumda bulundu. Hans Castorp'un sevgili amcası, yeğeninin örnek davranışını izleyip birkaç hafta balkonda yan gelip yatarsa çok akıllıca bir şey yapmış olurmuş. Onun durumunda, bir süre, hafif bir *tuberculosis pulmonum* vakasıymış gibi –zaten bu herkeste varmış– yaşamak çok yerinde olurmuş. "Kuşkusuz, doğal olarak," diye hemen yanıt veren amca, yanında duyarsız ve umursamaz yeğeni, kürek çeker gibi çıkıp giden uzun boyunlu adamın arkasından uzun süre bakakaldı. Kahvaltıdan sonra, program gereği çağlayanın yanındaki banka kadar bir gezinti yaptılar. Ardından da James Tienappel, getirdiği battaniyeye ek olarak kendi devetüyü battaniyelerinden birini ona veren yeğeninin önderliğinde ilk dinlenme kürünün tadına vardı –güzel güz havası göz önünde bulundurulduğunda bir battaniye bile Hans Castorp'a fazla geliyordu– ve aşama aşama geleneksel sarınma sanatını öğrendi. Amcası silindir biçiminde yumuşak bir mumyaya dönüştüğünde, Hans Castorp onu açtı ve arada bir müdahale ederek tekniğini geliştirmesine yardımcı oldu. Branda bezinden yapılma gölgeliği nasıl ayarlayacağını bile öğretti.

Konsül ufak tefek şakalar yapıyor ve içindeki düzlük ruhu henüz çok güçlü olduğu için öğretilen şeylerle alay ediyordu; kahvaltıdan sonraki zorunlu geziyle de etmişti. Ama, yeğeninin bu topluluğa özgü kapalı özgüveni yansı-

tan, sakin ve duyarsız bir gülümsemeyle karşılık verdiğini görünce iş becerisini kaybedeceğini düşünerek telaşlandı ve Başhekim Behrens'le yapacağı yeğeniyle ilgili önemli konuşmayı olabilirse hemen o gün öğleden sonra yapmaya karar verdi; saldırmak için kafasını ve düzlükten getirdiği enerjisini kullanabilirken yapacaktı bunu çünkü bu enerjinin tükendiğini ve yukarıdaki bu yerin ruhunun kendi nezaketiyle birleşip ona karşı tehlikeli bir güç oluşturmak üzere olduklarını sezinleyebiliyordu.

Üstelik, kansızlığı nedeniyle, başhekimin buradaki hastaların âdetlerine uymasını söylemesinin de gereksiz olduğunu düşünüyordu; bunu yapacaktı nasıl olsa – başka bir olasılık olmadığına göre. Farklı bir davranışa açık kapı bırakmayan Hans Castorp'un sakin ve umursamaz halinin ne dereceye kadar durumu böyle gösterdiğini ya da ne dereceye kadar durumun gerçekten böyle olduğunu iyi eğitilmiş bir beyefendi hiçbir zaman kestiremezdi. İlk dinlenme kürünü zengin bir kahvaltının izleyeceği, sonra da, Davos Platz'a doğal gelen bir yürüyüşün yapılacağı kesindi, başka türlüsü de olamazdı. Ve Hans Castorp amcasını yeniden bohça gibi sardıktan sonra –'bohça' diyoruz çünkü bu durumu ifade edecek başka bir sözcük yok– güz güneşinde, rahatı tartışılmaz bir şezlonga yatırdı ve onları öğle yemeği için hastalar topluluğuna çağıran titreşimli çan sesini duyana dek o da aynı şeyi yaptı. Yemek kusursuzdu ve öylesine zengindi ki onu izleyen dinlenme kürü âdet yerini bulsun diye değil, gerçekten inançla yapıldı. Gün ilerledi ve sıra akşam yemeğine, sonra da, eğlendirici görsel araçların olduğu odalarda toplanılmasına geldi. Bu denli yumuşakça akan bir programın baskılarına karşı çıkacak bir şey yoktu. Konsülün eleştiri yeteneği, hastalık diye tanımlayamadığı ama bir yandan ateşi varmış hissinin, bir yandan da biraz üşümenin eşlik ettiği yorgunluk ve gerginlik nedeniyle zayıflamış olmasaydı bile karşı çıkmak için bir bahane söz konusu olamazdı.

Başhekim Behrens'le yapılması gerginlik içinde beklenen görüşmenin ayarlanması için epeyce yol kat edilmişti. Hans Castorp masörden başhemşireye söylemesini iste-

miş ve böylece Konsül Tienappel'e bu ilginç bayanla tanışma olanağı doğmuştu. Başhemşire konsül balkonda yatarken ansızın başında bitivermiş ve garip davranışlarıyla silindir biçiminde sarılı kibar beyefendiye oldukça zor anlar yaşatmıştı. Bu saygın insanoğlunun birkaç gün sabırlı olması gerekiyordu – başhekimin başını kaşıyacak vakti yoktu. Hıristiyanlık, ameliyatlara, muayenelere ve acı çekenlere öncelik tanıyordu. Sağlığı iyice yerinde olduğuna göre, buradaki bir numaralı adam değildi ve geri çekilip sırasının gelmesini beklemesi gerekiyordu. Genel bir muayene için başvursaydı o zaman durum farklı olur ve bu onu, yani Adriatica'yı şaşırtmazdı. Ayrıca dimdik ona bakmasını istedi başhemşire. Evet, gözlerinde bulanık bir ifade vardı; çakmak çakmaktılar. Orada öylece yattığına bakılırsa her şey yolunda değildi demek; ona pek öyle'ymiş' gibi gelmiyordu, ne demek istediğini anlayabiliyorsa. Muayene mi olmak istiyordu, yoksa konuşmak mı? Konuşmak, yani ikincisi olduğunu söyledi konsül yattığı yerden. Eh, öyleyse, kendisine bildirilene dek beklemesi gerekiyordu. Başhekimin özel konuşmalara ayırabileceği fazla zamanı yoktu.

Kısacası her şey konsülün sandığından farklı gelişti ve başhemşireyle olan konuşması dengesine indirilen ağır bir darbe oldu. Terbiyesi, sakin ilgisizliği burada olup biteni onayladığını kanıtlayan yeğenine kadını ne kadar korkunç bulduğunu söylemeye elvermedi ve başhemşirenin ona da biraz ilginç gelip gelmediğini sormakla yetindi. Hans Castorp gözlerini kaçırıp havaya düşünceli bir bakış fırlattıktan sonra, bunu yarı yarıya doğruladı ve başhemşirenin ona bir derece satıp satmadığını sordu. "Hayır. Bana mı? Bu işi de mi yapıyor?" diye yanıtladı konsül. İşin kötüsü, satmış olsaydı bunu doğal karşılayacağını gösteren yeğeninin yüzündeki ifadeydi. O ifadede 'biz hiç üşümeyiz' yazılıydı. Oysa konsül fena halde üşüyordu; başı yanıyordu ama her tarafı buz kesmişti. Bir an için başhemşire ona bir derece satmaya kalksaydı almayacağını ama bunun da doğru bir hareket olmayacağını düşündü ama başkasının derecesini kullanmak ayıp olurdu, örneğin yeğenininkini.

Birkaç gün geçti – dört ya da beş. Elçinin yaşamı kendisine çizilen yolda ilerliyordu ve başka türlü olabileceği de düşünülemezdi. Konsül burada deneyimlerden geçiyor ve izlenimler ediniyordu. Biz de artık onu izlemekten vazgeçelim.

Bu günlerden birinde konsül, Hans Castorp'un derli toplu odasını süslediği küçük özel eşyaları arasında küçük bir cam levha gördü ve oymalı küçük bir sehpanın üzerinde duran bu şeyi alıp ışığa tuttuğunda bunun bir negatif olduğunu anladı. "Bu nedir?" diye sordu James Amca, hâlâ negatifi ışığa tutarken. Yerinde bir soruydu bu. Çevresini bir sis gibi saran etin içinde başı olmayan bir insan göğsüydü görünen ve bir kadına ait olduğu anlaşılıyordu. "O mu? O bir anı," diye yanıt verdi Hans Castorp. Amca, "Özür dilerim," dedi ve hızla odadan ayrıldı. Buna değinmemizin nedeni bu beş ya da altı gün içinde amcanın edindiği izlenimlere bir örnek vermek. Bir bahane uydurması olanaksız olduğu için Dr. Krokowski'nin konuşmalarından birine katıldı. Başhekim Behrens'le özel konuşma isteği de ancak altıncı günde gerçekleşti. Kendisine haber verilince, başhekimle yeğeninin durumu ve burada günlerini nasıl geçirdiğiyle ilgili ciddi bir konuşma yapmak kararlılığıyla kahvaltıdan sonra bodrum kata indi.

Ama yukarıya çıktığında, bütün yaptığı cılız bir sesle, "Sen hiç böyle bir şey duydun mu?" diye sormak oldu.

Hans Castorp'un böyle şeyler duyduğu ve bu yüzden donup kalmayacağı belli olunca konsül lafını yarıda kesip yeğeninin ilgisizce neler olduğunu sormasına karşılık olarak, "Bir şey yok, bir şey yok," yanıtını verdi. Sonra, ileride alışkanlık haline gelecek olan bir şey yaptı: Kaşlarını çatıp dudaklarını büzerek ilk önce yukarıya, sonra yana, ardından da hızla başını ters yöne çevirip o tarafa baktı. Konsül başhekimle konuşmasında umduğunu bulamamış mıydı? Konu Hans Castorp'tan sapmış, özel bir konuşma niteliğini yitirip kendisine mi gelmişti? Konsülün haline bakılırsa öyle olmuştu. Pek neşeli görünüyordu; gevezelik ediyor, nedensiz gülüyor ve yeğeninin böğrüne bir yumruk indirip, "Ne haber, yaşlı delikanlı?" diye takılıyordu. Arada

sırada ilk önce bir yana, sonra da öbür yana bakışı yineliyordu ama bakışları, masada, yürüyüşlerde ve akşam toplantılarında belirli bir yöne de yoğunlaşır olmuştu.

Konsül ilk önceleri yuvarlak gözlüklü öbür öğrenciyle, geçici olarak orada olmayan Frau Salomon'un masasında oturan Polonyalı bir sanayicinin karısı olan Frau Redish'e pek dikkat etmemişti. Frau Redish dinlenme kürlerini ortak salonda yapıyordu. Oldukça toplu, tıknaz, kumral bir kadındı; çok genç değildi, saçları ağarmaya yüz tutmuştu ama zarif bir gerdanı ve canlı kahverengi gözleri vardı. Uygarca davranış konusunda aşağıdaki düzlükte kalan Frau Tienappel'in ayağına su dökemeyeceği kesindi. Ama bir pazar akşamı, yemekten sonra toplantı salonuna dalarken, siyah, iyice dekolte, işlemeli bir giysi sayesinde Konsül Tienappel bir keşifte bulundu: Frau Redish'in duru beyaz, yumuşak, ayrım çizgisi uzaktan bile belli olan çok kadınımsı göğüsleri vardı. Ve bu keşif, o güne dek çok yeni, hiç duyulmamış ve görülmemiş bir şeymişçesine, olgun ve kibar beyefendiyi ruhunun derinlere kadar sarstı. Frau Redish'le tanışmak istedi ve bunu başardı. İlk önce ayakta, sonra da otururak uzun bir sohbete daldılar. Konsül yatmaya giderken bir şarkı mırıldanıyordu. Ertesi sabah, Frau Redish'in üzerinde o işlemeli giysi yoktu; baştan aşağı kapalı bir şey giymişti ama konsül öğreneceğini öğrenmişti bir kez ve ilk izlenimine sadık kaldı. Yürüyüş sırasında yanında yürüyebilmek için kadına yetişiyor, sürekli ona doğru hoş bir biçimde eğilerek onunla gevezelik ediyor, yemeklerde onun şerefine kadeh kaldırıyor, kadın da ona, ışıl ışıl parlayan birkaç altın kaplama dişini ortaya çıkaran bir gülümsemeyle karşılık veriyordu. Konuşmalarından birinde yeğenine kadını 'yüce bir yaratık' diye tanımladı ve bir kez daha bir şarkı mırıldanmaya koyuldu. Hans Castorp, yüzünde bunlar doğaldır dercesine bir ifadeyle olanları anlayışla karşılıyordu ama bu durum, yaşlıca adamın otoritesini artırmadığı gibi, yüklendiği göreve de ters düşüyordu.

Frau Redish'e kadeh kaldırdığı yemeklerden birinde –hem de iki kez, biri balık öbürü de tatlı yenirken– yedi

masada da masanın başında yeri olan ve her masaya dönüşümlü olarak oturan Başhekim Behrens de masadaydı. Herr Wehsal'le kambur Meksikalının arasında oturuyor ve onunla İspanyolca konuşuyordu – Türkçe ve Macarca da dahil olmak üzere birçok dil bilirdi başhekim. Dev gibi ellerini tabağının önünde kavuşturup bıyığını daha da eğrilterek kanlanmış mavi gözleriyle Konsül Tienappel'in, Frau Redish'in masasına doğru Bordo şarabı dolu kadehini kaldırmasını izledi. Yemeğin sonuna doğru kısa bir nutuk attı, masanın öbür ucundan durup dururken insanın nasıl çürüdüğünü soran James yüzünden şevke gelerek. Başhekim anatomi okumuştu ve insan bedeni kesinlikle onun işiydi; ona 'insan bedeni prensi' bile denebileceğine göre rica edilse bedenin çözülmesini ve dağılmasını anlatabilir miydi acaba?

"İlk önce karnınız patlar," dedi başhekim, dirseklerini masaya dayayıp kavuşturduğu ellerinin üzerinden eğilerek. "Siz, kendi yongalarınızın ve talaşınızın üzerinde yatarken gazlar sizi şişirir, fıçıya döner ve yaramaz oğlanların şişirdikleri kurbağalara benzersiniz. Tam bir balon haline dönüştüğünüzde, karnınız basınca dayanamaz ve patlar. Bum! Bayağı rahatlarsınız – sizin başınıza da Yudas Eskaryot'un daldan baş aşağı düştüğü zaman başına gelenler gelir, bağırsaklarınız dışarı fırlar. Ondan sonra yeniden insanların arasına karışabilir, tatile çıkma ayrıcalığınız olursa geride kalanların ruhu bile duymadan onları ziyaret edebilirsiniz. Buna 'kendi pis kokunu kendinin yok etmesi' denir. Canınız açık hava çekerse Porta Nuova yakınlarındaki Fransisken katafalklarında asılı duran Palermo vatandaşları gibi esaslı bir herif olup çıkarsınız. Orada öylece kuru ve kibar asılı dururlar ve gördükleri evrensel saygının tadını çıkarırlar. Bütün mesele ilk önce kendi pis kokunu kendinin yok etmesidir."

"Kuşkusuz, doğal olarak," dedi konsül. "Sağ olun." Ve ertesi sabah aniden yok oluverdi. İlk trenle gitmiş, düzlüğe inmişti; işleri tamamlayarak kuşkusuz. Başka türlüsü düşünülebilir mi! Hesabı genel muayene ücreti de dahil olmak üzere kuruşu kuruşuna ödemiş, sonra da yeğenine

tek bir söz etmeden bir gece önce ya da sabah herkes uyurken sessizce iki bavulunu toplamıştı. Hans Castorp ilk kahvaltı için amcasını almaya gittiğinde odasını boş buldu.

Ellerini beline dayayıp orada öylece durdu ve, "Anlaşıldı, anlaşıldı," diye mırıldandı ve yüzündeki melankolik gülümseme o anda belirdi. "Ah evet," dedi başını sallayarak. Demek ki tabanları yağlayıp kaçmıştı, sessiz bir telaşla; verdiği kararı o anda uygulaması ve o ânı dünyada kaçırmaması gerekliymişçesine eşyalarını bavullarına tıkıp ortadan kaybolmuştu. Hem de yalnız; yeğeni yanında olmadan ve onurlu görevini tamamlayamadan yalnız gitse de paçasını kurtardığı için sevinçli gitmişti. Düzlüğün bayrağına sığınan iyi vatandaş James Amca. Eh, öyleyse sana iyi yolculuklar!

Hans Castorp kimseye amcasının gidişinden haberi olmadığını belli etmedi, özellikle de, istasyona kadar konsüle eşlik eden topal kapıcıya. Konstanz Golü'nden bir kart geldi. Amcası iş gereği hemen dönmesi gerektiğini belirten bir telgraf aldığını ve yeğenini rahatsız etmek istemediğini yazıyordu – zararsız bir yalan. "Süregelen kalışında mutluluklar dilerim." Bu bir alay mıydı? Eğer öyleyse çok zorlama bir alay olması gerekirdi çünkü oradan kaçarken ne bir jest yapacak ne de alay edecek hali olduğuna göre amcası müthiş bir şeyin farkına varmıştı. Hans Castorp amcasının işin farkına varırken nasıl sararıp solduğunu gözünün önüne getirdi. O da yukarıda yalnızca sekiz gün kalmasına karşın, düzlüğe döndüğünde uzun bir süre aşağıdaki her şeyin ona çarpık, yapay ve yanlış geleceğini anlamış olmalıydı. Kahvaltıdan sonra kısa yürüyüşler yapacağına bürosuna gidecek, bir töreni andıran battaniyeye sarılma işlemini gerçekleştiremeyecek ve açık havada yatay pozisyona geçemeyecekti. İşte kaçışının ana nedeni bu olsa gerekti.

Bu olay düzlüğün dışında kalan Hans Castorp'u geri almak için verdiği son uğraş oldu. Genç adam olacağını önceden kestirdiği bu başarısızlığın aşağıdakilerle ilişkisi açısından çok önemli olduğunu kendinden saklamıyordu. Düzlüktekiler için bu son bir omuz silkme ve her tür iddi-

adan vazgeçme demek olsa da kendisi açısından sonunda özgürlük demekti ve düşüncesi kalbini hoplatmıyordu artık.

Operationes Spirituales

Leo Naphta, Galiçya-Wolhyn sınırı üzerindeki küçük bir kasabadan geliyordu. Saygıyla söz ettiği babası –Naphta büyük bir olasılıkla, geldiği çevreyi sevecen yargılayabilecek kadar o çevreden uzaklaşmıştı– kasabanın kasabıydı ve bu yüzden aynı zamanda tüccar olan Hıristiyan bir kasaptan çok farklı bir konumdaydı. Leo'nun babası bir ticaret adamı değildi, bir görevliydi hem de bir din görevlisi. Elia Naphta, haham Tanrısal yeteneklerini sınavdan geçirdikten sonra ona Musa'nın emirlerine ve Talmud'a göre onaylanan hayvanları öldürme yetkisi verdiği için suskun bir din aşkıyla dolu bir adamdı. Oğlu onda bir keşiş havası olduğunu ve yıldız gibi parlayan gözlerinin hayvan kesiminin gerçekten hahamların görevi olduğu eski zamanları çağrıştıran bir ciddiyeti yansıttığını söylüyordu. Leo'ya ya da, çocukluktaki adıyla Leib'e, avluda babasının dini görevini yapışını izleme izni verildiğinde, sarı çember sakallı Elia'nın yanında daha da narin ve ufak tefek durduğu güçlü kuvvetli Yahudi bir oğlanın yardımıyla ayakları bağlanmış ama bayıltılmamış hayvanın boyun omurgasına kocaman şohet bıçağını nasıl sapladığına ve yardımcının fışkıran ve dereler gibi akan sıcak kanı çarçabuk dolan kaplara nasıl doldurduğuna tanık olmuştu. Tüm bunları görüntüyü delip onun altındaki öze inebilen çocuklara özgü gözlerle izlemişti ve yıldız gözlü Elia Naphta'nın oğlu bu işte gerçekten yetenekliydi. Hıristiyan kasapların işkence görmesin ve acı çekmesin diye hayvanı kesmeden önce kafasına tokmak ya da onun gibi bir şeyle vurup bayılttıklarını bili-

yordu. Oysa, o kaba saba heriflere oranla çok daha akıllı ve zarif olan babası –üstelik hiçbirinde olmayan yıldız pırıltılı gözleri de vardı– emirlere göre ölümcül darbeyi hayvan baygın değilken vuruyor ve hayvanı kanı tükenip ölene dek öylece bırakıyordu. Leib çocuk olmasına karşın o beceriksiz 'goyim'lerin kullandığı yöntemin kabul edilebilir bir acımadan ve daha dünyevi bir saflıktan kaynaklandığını ama onların babasının kutsal olana acımasızlığıyla gösterdiği ciddi saygıya sahip olmadıklarını gördü ve böylece benliğinde, fışkıran kanın kokusu kutsal ve ruhsal olanla birleşmekle kalmadı, dindarlıkla gaddarlık aynı şey demek oldu. Babasının, kanlı mesleğini o Hıristiyan heriflerin ve hatta Yahudi yardımcısının bu işten aldıkları vahşi zevk yüzünden seçmediğini, tersine, narin bedenine karşın yıldız pırıltılı gözler ve ruhsal nedenlerle bu işe girdiğini çok iyi anlayabiliyordu.

Elia Naphta, derin düşüncelere dalmayı seven içe kapanık biriydi; yalnızca Tevrat'ı derinlemesine bilmekle kalmıyor, kutsal kitabın metni üzerinde de hahamla sık sık tartışmalara girip eleştiriyordu.

Yöredeki din kardeşleri arasında başkalarından çok daha fazla bilgisi olan sıra dışı bir insan olarak tanınırdı; bilgisi yalnızca din konusuyla kısıtlı değildi; başka konulardaki bilgisi de onun biraz garip ya da en azından değişik bir insan olarak görülmesine neden oluyordu. Kuraldışı bir yanı, –sanki bir tarikattandı– ve Tanrı'ya bir yakınlığı vardı, bir Baalsem ya da bir Zaddik gibi. Bir mucizeler adamı da denebilirdi ona çünkü bir kez, birini kötü bir cilt hastalığından, bir kez de, bir çocuğu havaleden yalnızca kan ve dualarla kurtarmayı başarmıştı ama yaptığı işin kanlı kokusunun da rol oynadığı bu tehlikeli dindarlık havası onun sonunu hazırladı. İki Hıristiyan çocuğun açıklanamayan ölümlerine öfkelenenlerin ellerinden oldu korkunç sonu. Elia'yi yanan evinin kapısında çarmıha gerilmiş buldular; kapıya çivilenmişti. Karısı, verem yüzünden yatağa düşmüş olmasına karşın, ellerini kollarını sallayarak çığlıklar atan küçük Leib ve dört kızıyla birlikte kaçmayı başardı.

Sonunda, Vorarlberg adında küçük bir kasabaya vardıklarında Elia'nın ileri görüşlülüğü sayesinde ellerinde üç-beş kuruş vardı. Frau Naphta burada bir dokuma atölyesinde iş buldu ve sağlığı elverdiğince orada çalıştı. Çocuklar orada ilkokula gitmeye başladılar ama okulun verebildiği eğitim kız kardeşlere yetse de en büyükleri olan Leib'e gelince yetersiz kalıyordu. Annesinden veremi, babasından da ufak tefekliğinin yanı sıra üstün bir zekâ almıştı. Düşünsel yetenekleri çok geçmeden kendini beğenmişlikle ve övünçlü bir hırsla bütünleşmiş ve eski çevresinden olabildiğince kopup daha kibar bir yaşam tarzına kavuşmak onda içini kemiren bir tutku haline gelmişti. On dört ya da on beş yaşlarındayken kitaplar bulup buluşturmuş ve kendini okul dışında, büyük bir sabırsızlıkla programsız bir biçimde yetiştirmeye ve böylece zihnini doyurmaya koyulmuştu. Bazen öyle şeyler söylüyordu ki, hastalıktan mum gibi eriyen annesi başını omuzlarının arasına saklamaya çalışıp hastalıktan bir deri bir kemik kalmış ellerini gökyüzüne doğru kaldırıyordu. Din derslerindeki tutumu ve verdiği yanıtlar, dindar ve bilgili bir adam olan hahamın dikkatini çekti ve haham onu özel öğrencisi yaptı ve böylece ona İbranice, klasikler ve matematiğin mantığına olan tutkusunu tatmin etmek olanağı verdi ama bunun karşılığında doğru dürüst bir teşekkür bile edilmiyordu. Haham zamanla koynunda bir yılan beslediğinin bilincine vardı ve bir zamanlar Elia'yla o zamanki haham arasındaki sürtüşmeler bu kez, bu öğrenci ve öğretmeni arasında olmaya başladı; geçinemiyorlar, din ve felsefe konularında giderek sertleşen anlaşmazlıklara düşüyorlardı. İyi niyetli yaşlı öğretmen Naphta'nın düşünce bağlamındaki inatçılığı, kusur buluculuğu, kuşkuculuğu, karşı çıkışları ve sivri dilli diyalektik mantığı yüzünden az çekmedi. Bunlar yetmiyormuş gibi, Naphta'nın dur durak bilmeyen zihni ve yanıltıcılığı bu kez de devrimci bir yöne sapmıştı. Reich meclisinin sosyal demokrat üyelerinden birinin oğluyla tanışmış ve kitlelerin kahramanına dönüşmüş bu genci izleyerek kendini politikaya vermiş ve mantığa duyduğu tutkuyu toplumsal eleştiri alanına yöneltmişti.

Leo'nun söyledikleri sadık bir vatandaş olan Talmud bilgininin tüylerini diken diken ediyordu. Bu durum öğrenciyle öğretmen arasındaki düşünce birliği kırıntılarını da yok etti. Uzun lafın kısası, öyle bir gün geldi ki öğretmen Naphta'yı kapı dışarı etti ve bir daha çalışma odasına adım atmamasını söyledi – Leo'nun annesi Rahel Naphta'nın ölüm döşeğinde olduğu günlere denk gelmişti bu olay.

Yine o günlerde, annesinin ölümünden hemen sonra, on altı yaşındaki Leo, Peder Unterpertinger'le tanıştı. Bir gün kasabanın batısında, Margaret'in başı diye bilinen ve Ill Nehri'ne ve geniş ve huzurlu Ren Vadisi'ne bakan küçük bir tepenin üzerindeki parkta tek başına oturup acı acı kaderini ve geleceğini düşünürken, İsa Birliği'ne bağlı Sabah Yıldızı yatılı okulundan yürüyüşe çıkmış bir öğretmen yanına oturdu; şapkasını bankın üzerine koyarak rahip giysisinin altında bacak bacak üstüne attı ve dua kitabını biraz okuduktan sonra Naphta'yla giderek koyulaşan ve ilerde Naphta'nın kaderini değiştirecek bir sohbete girişti. Çok yer görmüş, bilgili, eğitim tutkunu, insan sarrafı ve insan avcısı bu Cizvit, zavallı oğlanın, ilk başta sorduğu sorulara verdiği alaycı ama yerinde ifadeleri duyunca dikkat kesildi. Oğlanın söylediklerinden haşin ama çok acı çeken bir ruhsallık akıyordu ona doğru ve daha da deştiğinde altından, yalnız bilgi değil aynı zamanda haince ama çok incelikli bir düşünce biçimi ortaya çıktı; yıpranmış ve yoksul görüntüsü düşünüldüğünde bu daha da şaşırtıcıydı. Marx'tan söz ettiler –Naphta *Kapital*'i piyasadaki ucuz baskılarından birinden okumuştu–, sonra da Hegel'e geçtiler. Naphta onun söylediği ya da onunla ilgili söylenen şeyleri birkaç şaşırtıcı yorumda bulunabilecek kadar biliyordu. Çelişkiye duyduğu zaaftan ya da kibarlık olsun diye Naphta ondan Katolik bir düşünür diye söz ediyordu. Hegel aslında, Prusya'nın devlet filozofu sayıldığı ve Protestan olduğu için, rahibin gülümseyerek neden böyle düşündüğünü sorması üzerine Leo, 'devlet filozofu' niteliğini taşımasının Kilise dogmaları anlamında değil de dinsel bağlamda onun Katolik olduğunu doğruladığını söyledi çünkü (Naphta'nın bayıldığı bu bağlaç onun ağzında üstün

gelmiş bir acımasızlık kazanıyor ve kullandığı her kez gözleri gözlüğünün ardında parlıyordu) kavram olarak politika ve Katoliklik arasında psikolojik açıdan bir bağ vardı; ikisi birlikte nesnel, gerçek, faal ve gerçekleştirici nitelikleri kapsayan tek bir kategori oluşturuyorlardı ve mistisizmden doğmuş olan aşırı dinci Protestanlık bunun dışında kalıyordu. Naphta ayrıca, eğitimi ve devletçiliği her zaman kendi alanının bir parçası gibi gören Cizvit mezhebindeyse Katolikliğin politik ve eğitsel doğasının belirgin olduğunu ekledi. Goethe'den de söz etti ve kökü aşırı dinciydi ve kuşkusuz bir Protestan'dı ama nesnelliği, aktif yaşam felsefesi ve günah çıkarmayı savunması onun çok güçlü bir Katolik yanı olduğunu gösteriyordu ve bir eğitmen olarak aslında bir Cizvit'ti.

Naphta bu yorumları gerçekten inandığı için yapmış olabileceği gibi akıllıca ya da onu yoksul bir insan olarak dinleyeni pohpohlamak için de yapmış olabilir – kendine neyin yarar sağlayacağını ya da zarar verebileceğini çok iyi değerlendirebiliyordu. Oysa rahip onun sözlerinden çok onların açığa vurduğu zekâ pırıltılarıyla ilgileniyordu. Sohbet ilerledikçe Leo'nun durumu iyice açıklığa kavuştu ve sonunda Unterpertinger, Leo'dan kendisini okulda gelip görmesini istedi.

Böylece Naphta çoktan beri can attığı iddialı bir akademik ve sosyal ortamı olan Stella Matutina'ya adım atmakla kalmadı, eskisine oranla onun değerini çok daha iyi anlayabilecek ve gelişmesine yardımcı olabilecek bir ustaya, hem de Naphta'nın girmeye can attığı soğuk ve kozmopolit bir çevrenin niteliklerine sahip bir ustaya kavuşmuş oldu. Birçok yetenekli Yahudi gibi Naphta da içgüdüsel olarak devrimci olduğu kadar aristokrattı ve sosyalist olmasına karşın kendini soyutlamış, kapalı ve kibirli, rahata düşkün bir çevreye girebilmek isteğiyle yanıp tutuşuyordu. Katolik bir din adamıyla birlikte olmasının ona yaptırdığı ilk iş, salt analitik bağlamda bir karşılaştırma olsa da, incelikli olduğu kadar ruhsal bir güç olarak aldığı ve dünya nimetlerinin ve maddeciliğin dışında olduğu için devrimci gözüyle baktığı Roma Kilisesi'ne olan aşkını

açıklaması oldu. Övgüsü yapmacık değildi çünkü açıklamasına göre Yahudilik işlevselliği, dünyaya dönüklüğü, sosyalizmi ve politik ruhuyla, yalnız kendisiyle ilgilenen ve mistik bir öznelliğe sahip olan Protestanlığa oranla Katolik dünyasına çok daha yakındı ve bu nedenle bir Yahudi din değiştirip Katolik olduğunda düşünsel bağlamda aynı şeyi yapan bir Protestan kadar zorlanmazdı.

Kendi cemaatinin çobanıyla kavgalı olan, terk edilmiş yetim Naphta, yeteneklerine uygun düşecek bir yaşam biçimine ve yaşamın daha arı bir soluğuna özlem duyuyordu; yaşı da artık yasal olarak uygun olduğundan din değiştirmek için öyle bir sabırsızlanıyordu ki 'kâşif'inin bu ruhu ya da daha doğrusu bu sıra dışı zihni kendi din dünyasına çekmek için çaba göstermesine gerek kalmadı. Naphta'ya vaftiz olana dek Stella'da kalacak yer ve manevi destek sağlandı ve böylece Naphta, entelektüel bir aristokratın duyarsızlığıyla, kendisi kadar yetenekli olmayan kardeşlerini, kaderleriyle ve insanların hayırseverliğiyle baş başa bırakıp ayrıldı.

Dört yüz öğrenciyi barındıran eğitim kurumunun arazisi de binaları kadar genişti. Arazinin içinde ormanlar, meralar, bir sürü spor alanı, tarım binaları ve yüzlerce ineğin bakıldığı barınaklar vardı. Kurum yatılı bir okul olduğu kadar örnek bir çiftlik, üst düzeyde bir akademi ve bir sanat tapınağıydı çünkü her zaman tiyatro ve müzik faaliyetleri de oluyordu. Yaşam biçimi bir manastır havasında olmasına karşın lükstü. Kurum, disiplin ve zarafet, taşkın olmayan bir gönül rahatlığı, düzen, iyi bakım ve çeşitliliğine karşın hiç aksamayan bir programla bütünleşmişti ve tümü Naphta'nın en gizli kalmış içgüdülerine bile hitap ediyordu. Mutluluktan uçuyordu. Birbirinden güzel yemeklerini sessizliğin egemen olduğu –aynı şey koridorlar için de geçerliydi– büyük bir yemekhanede yiyor, bu sırada yemekhanenin ortasında yüksek bir kürsüde oturan bir sorumlu onlara sürekli okuyordu. Öğrenmek ateşiyle yanıyor, ciğerleri güçsüz olmasına karşın oyunlarda ve sporda başkalarından geri kalmamak için elinden geleni yapıyordu. Sabah ayinine kendini verişi ve pazar ayinlerindeki

katılımı rahip eğitmenleri çok sevindiriyordu. Toplumdaki davranışları da memnun ediciydi; tatil günleri, kek ve şarap faslından sonra, dik yaka, çizgili pantolon ve kepten oluşan gri-yeşil üniformalarıyla çıkar, tabur halinde dolaşırlardı.

Geçmişine, çiçeği burnunda Hıristiyanlığına ve kendisine gösterilen saygıya minnettardı. Kimsenin kurumdaki yaşantısının ve eğitiminin ücretsiz olduğundan haberi yoktu. Kurumun kuralları sınıf arkadaşlarının ailesi ve parası olmadığı gerçeğini anlamamalarını sağlıyordu. Okula yiyecek yollanması yasaktı ve böyle bir şey olursa aralarında eşit olarak paylaştırılıyordu. Stella'daki kozmopolit hava ırksal kökeninin de ortaya çıkmasına engeldi. Ondan çok daha Yahudi'yi andıran başka ülkelerden, örneğin, Portekiz'den ve Güney Amerika'dan gelmiş gençler de olduğu için onun durumu bir anlam ifade etmiyordu. Naphta'yla aynı zamanda gelen zarif görünümlü kıvırcık saçlı bir Habeş prensi bile vardı.

Naphta konuşma sanatını öğrendiği sırada ilahiyat okuma ve layık bulunursa mezhebe katılma arzusunu dile getirdi ve bunun sonucunda, bursu daha mütevazı bir yaşantı sürdürülen 'ikinci' yatılılıktan, yemeklerde garsonların hizmet ettiği 'birinci' yatılılığa aktarıldı. Küçük odasının yanındaki odalarda Silezyalı Kont von Harbuval ve Chamare ve Modenalı Marki di Rangoni-Santacroce kalıyordu. Okulu başarıyla bitirdi ve kararına sadık kalarak yatılı öğrencilikten Tisis yakınlarında bir yerde müritliğe geçti. Alçakgönüllülükle hizmet, suskun bir astlık ve dinsel eğitim demek olan bu yaşantıdan eski fanatik düşüncelerini doyuran bir tat alıyordu.

Ama sağlığı kötüye gidiyordu – beden hareketleri ve egzersizin eksik olmadığı mürit yaşantısının dış etkenlerinden çok iç etkenler rol oynuyordu bunda. Eğitim sistemi, incelikleri ve kurnazlıklarıyla onun doğal eğilimlerine uygun düşüyor ve onları yüreklendiriyor, günleri ve gecelerinin büyük bir bölümü, vicdan muhasebeleri, iç gözlemler, kafa yormalar ve düşüncelere dalmaktan oluşan *operationes spirituales*'le geçiyor ve bunları öylesine olumsuz

bir hırsla yapıyordu ki kendini binbir zorluk, çelişki ve içsel tartışmaya gömülmüş buluyordu. Öğretmeninin hem en büyük umudu hem de başının belasıydı ve öfkeyle ortaya koyduğu diyalektik sorunsallar ve hiçbir şeyi yalına indirgemeyen tutumuyla adamcağızın yaşamını cehenneme çeviriyordu. Leo, gözlüğün altından, gözlerinden alevler çıkarak, "*Ad haec quid tu?*" diye soruyor, köşeye sıkıştırılmış eli kolu bağlı öğretmeni de, ruhunun huzura ermesi için dua etmesini söylemekten öte bir şey yapamıyordu. "*Ut in aliquem gradum quietis in anima perveniat.*" Oysa ruhu 'huzura' erdiğinde Naphta bir araca dönüşüyor ve yalnızca mezarda duyulabilecek bir huzurla kişiliği tümüyle ölüyor ve bunun ürkünç sonucunu çevresindekilerin boş bakışlı gözlerinde görebiliyordu; bedenini harap etmeden huzura ermeyi asla başaramayacaktı .

Karşı çıkmalarının ve kuşkularının üstlerinin gözünde değerini düşürmemesi onların ruhsal açıdan üstünlüklerinin bir göstergesiydi. Yörenin rahibi iki yıllık rahip adaylığından sonra Naphta'yı çağırıp onunla konuştuktan sonra mezhebe kabulünü onayladı. Alt dört derecesi –bekçi, çömez, okuyucu ve şeytan kovucu– onaylanan genç 'yalın' yeminini de ettikten sonra cemaate resmen katılmış oldu ve ilahiyat eğitimini sürdürmek için Hollanda'da Falkenburg'da olan Cizvit Yüksek Okulu'na yollandı.

O zamanlar yirmi yaşındaydı ve üç yıl sonra ona iyi gelmeyen iklim ve aşırı zihinsel yorgunluk yüzünden hastalığı öylesine ilerledi ki orada kalması ölümünü hazırlamak demek olacaktı. Ani bir kanama üstlerinin durumunun ciddiyetini kavramalarına neden oldu. Haftalarca ölüm kalım savaşı verdikten sonra durumu biraz düzelen Naphta'yı geldiği yere geri yolladılar. Bir zamanlar öğrenci olduğu okulda ona öğrencileri denetleme görevi verildi; gözetmenliğinin yanı sıra, toplumbilim ve felsefe dersleri de veriyordu. Yaptığı zaten yönetmelik gereğiydi ama normalde bir süre sonra, yedi yıllık eğitimini tamamlamak için yüksek okula geri dönmesi gerekiyordu. Naphta bunu yapabilecek durumda değildi. Hastalığı sürdüğü için doktoru ve yönetimdeki rahipler açık havada tarım işleriyle

uğraşılan bir yerde geçici olarak öğrencilerle ilgilenmesinin daha uygun olacağına karar verdiler. Böylece ona pazar ayinlerinde ilahi okuma hakkını veren yüksek derecelerden ilki verildi ama bu hakkı hiç kullanamadı çünkü hem müzik yeteneği yoktu hem de hastalığı yüzünden sesi şarkı söylemeye hiç uygun düşmeyen bir çatlaklıkta çıkıyordu. Hiçbir zaman diyakon ya da rahip olamadı, diyakon yardımcısı olmaktan öteye geçemedi. Kanamalar ve ateş bir türlü geçmek bilmediğinden harcamalarını mezhebin ödediği uzun süreli bir tedavi için buraya, yukarıya yollandı. Yukarıya geleli altı yıl olmasına karşın sağlığında bir düzelme olmamıştı, iş tedaviden çok, sıra dışı yükseklikte bir yerin zorunlu kıldığı bir yaşam sürmeye ve yöredeki lisede Latince ders vermeye kalmıştı.

Hans Castorp tüm bunları, ayrıntılı olarak, Naphta'nın ipek hücresine yalnız ya da, oraya ayaklarını alıştırdığı Ferge ve Wehsal'le gittiklerinde öğrenmişti. Bazen de onunla yürüyüşe çıktığında karşılaşıyor ve evine kadar ona eşlik ediyordu. Naphta'nın yaşamöyküsünü bölüm bölüm, birbirleriyle bağlantılı olaylar biçiminde öğrendi ve kendisi olağanüstü bulmakla kalmadı, Ferge'yi ve Wehsal'i de öyle bulmaları için yüreklendirdi – onlar da öyle buldular ama kuşkusuz Ferge âdeti olduğu üzere yüce şeylere uzak olduğunu eklemeden edemedi (nedeni de, onu yaşamın iddiasız düzeyinin biraz üzerine çıkaran tek olay, geçirdiği akciğer şokuydu). Wehsal'e gelince; bu kadar baskı altında kalmış birinin yaşamının mutlu bir yol izlemesine memnun oldu; bu mutluluk şu anda durağandı ve er ya da geç hayat ağacı budanıp ortak kötü hastalıklarına gömülecekti ama olsun.

Hans Castorp ise, bu durağanlığa üzülüyor, gurur ve kaygıyla onuruna düşkün Joachim'i düşünüyordu. Joachim yüreklilik göstermiş ve kahramanca tek bir çabayla Rhadamanth'ın konuşma yeteneğinin sağlam dokusunu paramparça ederek bayrağına ulaşmıştı; Hans Castorp onu gözünde hep bağlılık andı içmek için sağ elinin üç parmağını kaldırmış bayrağı tutarken canlandırıyordu. Naph-

ta da mezhebinin niteliklerini anlatırken bir bayrağa ant içtiğini ve bir bayrağın altında kabul edildiğini söylemişti. Ama sağladığı uyumlar ve değişimler düşünüldüğünde, Joachim kadar bayrağına bağlı olmadığı anlaşılıyordu. Hans Castorp ne zaman bir sivil ve bir barış çocuğu olarak bu eskiden ya da gelecekte Cizvit olacak adamı dinlese, Joachim'le onun, yaptıkları işin yakınlığını düşünerek birbirlerinin mesleğinden ve mevkiinden zevk alacaklarına daha çok inanıyordu; her ikisinin de yaptıkları işte, keşişçe bir yaşam biçimi, hiyerarşi, boyun eğme ve İspanyollara özgü onur bağlamında askerce bir tutum vardı. Özellikle bu sonuncu nitelik, Naphta'nın mezhebi İspanya'da kurulduğu ve manevi talim kuralları orada biçimlendirildiği için mezhep içinde egemendi ve bir bağlamda, daha sonraları Prusyalı Frederik'in piyadeleri için çıkardığı varsayılan manevi talim düşüncesinin aslında kaynağı İspanya'ydı ve Naphta bu nedenle bir şeyi anlatırken ya da derste sıkça İspanyolca deyimler kullanıyordu. '*Dos banderas*'tan, yani, iki bayraktan, orduların çevresinde toplandıkları cehennem ve cennet bayraklarından söz ederdi. Bu bayraklardan biri İsa'nın '*capitan general*'ı olduğu Kudüs bölgesinin iyiler ordusu, öbürü de, Lucifer'in *caudillo*'su ya da elebaşısı olduğu Babilon ovalarının ordusuydu.

Sabah Yıldızı okulu, öğrencilerinin bölüklere ayrıldığı ve onurlu bir biçimde manevi–askeri '*bienseance*'a yüreklendirildiği, deyim doğruysa, 'dik yaka' ve 'kırmalı İspanyol yaka'sının karışımı askeri bir yatılı okul değil miydi? Joachim'in mesleğinde önemli bir rol oynayan onur ve terfi, Naphta'nın ne yazık ki hastalığı yüzünden ilerleyemediği mezhebinde de aynı derecede belirgin değil mi, diye düşündü Hans Castorp. Onu duyan, mezhebin, Latinlerin dediği gibi, '*insignes esse*', yani, sivrilmekten öte bir şey düşünmeyen hırslı askerlerden oluştuğunu sanırdı. Kurucusu ve ilk generali İspanyol Loyola'nın öğretisi ve koyduğu kurallara uyarak, salt sağduyuyla hareket edenlerden çok daha fazlasını yapıyor (*exsupererogatione*), her aklı başında insanın aslında yapması gerektiği gibi etin arzularına direniyor (*rebelioni carnis*), normal sayılan öz sevgi ve

dünya sevgisi gibi her türlü duyguya karşı koyuyor ve çok daha fazla hizmet veriyorlardı. Düşmanla savaşırken saldırmak (*agere contra*) kendini savunmaktan (*resistere*) çok daha iyi ve onurlu bir şeydi. "Düşmanı güçsüzleştir ve direncini kır!" diyordu sefer kurallarında. İspanyol Loyola ve savaş kuralı, "Hücum, hücum!" 'Düşmanın peşinden!', "*Attaquez donc toujour*!" olan Joachim'in, 'capitan generali' Prusyalı Frederik'ten farklı düşünmediği anlaşılıyordu.

Naphta'nın ve Joachim'in dünyalarında ortak bir yön daha vardı, o da, kanla olan bağlantıları ve kan dökmekte bir sakınca görmemeleriydi. Bu konuda, dünyaları, meslekleri ve mevkileri açısından tam bir ilke birliği içindeydiler. Bizim barış çocuğu Naphta'nın gerçek keşişler olmalarına karşın, güç hırsıyla yanıp tutuşan ve Tanrı devleti ve onun üst düzeydeki dünya egemenliğini gerçekleştirebilmek için kan akıtmaktan çekinmeyen savaşçı Ortaçağ keşişleri ya da kâfirlere karşı savaşırken ölmenin, yatağında ölmekten çok daha onurlu bir şey ve İsa uğruna ölmenin ve öldürmenin suç değil tersine, mübah olduğunu düşünen Tapınak Rahipleri'yle ilgili anlattıklarını dinlemeye değer buluyordu; kuşkusuz Settembrini orada olmadığı sürece! O, oradaysa, Viyana'ya karşı sürdürülen kutsal ve milliyetçi uygarlık savaşıyla ilgili düşüncelerinden bir adım bile geri atmasa da, her zamanki rahatsız edici laternacı rolünü oynuyor ve barış borazanını elinden düşürmüyor, Naphta da bu tutkuyu ve zayıflığı ona alayı ve küçümsemesiyle ödetiyordu. İtalyan ne zaman bu tür duygularla coşsa, Naphta Hıristiyan bir dünya vatandaşlığından söz etmeye başlıyor, vatanının hiçbir yer ama her yer olduğundan dem vuruyor ve mezhebin eski generallerinden biri olan Nickel'in vatanseverlik üzerine "Bir vebadır ve Hıristiyan iyilikseverliğinin ölümüdür," demesini hatırlatıyordu.

Kuşkusuz, Naphta'nın vatanseverliği veba diye nitelendirmesini altında yatan neden keşişlikti ve ona göre, bu kavramın kapsamadığı bir şey yoktu – keşişliğe ve Tanrı devletine karşı çıkmayan ne vardı ki!

Aileye ve vatana olan bağlılığımızdan tutun da, sağlık

ve yaşama kadar her şey bunun içindeydi. Hümanist ne zaman barış ve mutluluk çağrısında bulunsa kınamalarının özünde keşişlik yatıyor, yüzüne karşı şiddetle onu eti sevmekle (*amor carnalis*) ve bedensel rahata düşkünlükle (*commodorum corporis*) suçluyor ve yaşama ve sağlığa biraz önem vermeyi bile burjuva dinsizliği olarak değerlendiriyordu.

Ve Noel'in yaklaştığı günlerden birinde, karda meydana kadar bir gezinti yaparlarken sağlık ve hastalıkla ilgili farklılık daha da ortaya çıktı ve şiddetli bir bilimsel tartışma başlattı. Settembrini, Naphta, Hans Castorp ve Ferge, tümü katıldı bu tartışmaya ve hepsinin de hafif ateşi vardı; dağ soğuğunda titreyerek yürümekten ve konuşmaktan uyuşmuş ve heyecanlanmışlardı. İster Naphta ve Settembrini gibi ateşli tartışsınlar, ister arada bir söze karışsınlar, konuşmaya öylesine dalmışlardı ki çoğu zaman nerede olduklarını unutuyorlar, durup el kol hareketleri yapan ve hepsi bir ağızdan konuşan bir gruba dönüşüyorlar ve yolu kapadıkları için geçemeyenlere ya da onlara kulak vermek için durup bu denli abartılı açıklamalara şaşıp kalanlara aldırmadan konuşmayı sürdürüyorlardı.

Aslında bu tartışmanın başlamasına kısa bir süre önce ölen, parmakları yara içindeki zavallı Karen Karstedt neden olmuştu. Hans Castorp'un, hastalığının birdenbire kötüye gittiğinden ve ölümünden haberi olmamıştı; olsaydı, hem dostluk adına hem de kendisinin de itiraf ettiği gibi cenaze törenlerine olan düşkünlüğü yüzünde kesinlikle cenaze törenine katılırdı. Ama yukarının gizlilik kuralları yüzünden ölümünü ve kar başlığı eğik duran çocuk tanrı'nın bahçesinde sonsuza dek yatay konumuna geçişini geç öğrenmişti. *Reqiem aeternam.* Kızın anısına dostça birkaç şey söylemesi Settembrini'nin iyilikseverliğini alaya almasına neden oldu. Hans Castorp'un iyiliksever faaliyetleri vardı – Leila Gerngross'u, tam bir tüccar olan Rotbein'ı, fazla şişirilmiş Frau Zimmermann'ı, *Tous-les-deux*'nün yüksekten atan oğlunu ve acılar içinde kıvranan Natalie von Mallinckrodt'u ziyaretlerine değindikten sonra mühendis beyin, böylesine zavallı ve gülünç bir topluluğa

olan kendini adamışlığını göstermek için aldığı pahalı çiçeklere geçti. Bunun üzerine, Hans Castorp, Frau von Mallinckrodt ve Teddy adındaki oğlan dışında, sözünü ettiklerinin hepsinin ölmüş olduğuna işaret ettiğinde, bunun onları daha mı saygın kıldığını sordu. İnsanın çektiği acılara Hıristiyanlıkta saygı diye bir şeyin olduğu yanıtına karşılık alamadan Naphta söze girerek Ortaçağ'da, hastalara karşı iyilikseverlikte fanatizmi yansıtan abartılı iyiliksever tutumlar sergilendiğini anlatmaya koyuldu; kralın kızları kendilerine de geçsin diye cüzamlı hastaların pis kokulu yaralarını öperler, bu yaralara 'gül' adını yakıştırırlar, hastaların yıkandığı suları içerler ve hiç böylesine lezzetli bir şey içmediklerini iddia ederlermiş.

Settembrini kusacakmış gibi yaptı ve böyle sahnelerin fiziksel iticiliğinden çok bu iyilikseverliğin altında yatan insanlıkdışı düşüncenin midesini bulandırdığını söyledi. Doğruldu ve eski sakin halini alarak insancıl hasta bakımının modern ve gelişmiş yöntemlerinden, salgın hastalıklara karşı adım adım kazanılan zaferlerden söz etmeye başladı ve o zamanki ürkütücü tutumlarla tip bilimini, hijyeni ve toplumsal reformları karşılaştırdı.

Yüzyıllardan söz ederken Naphta söze karıştı ve bir burjuvanın aldığı önlemlerin her iki tarafa da bir yararı olamayacağını savundu; ne hasta olanlara ve acı çekenlere ne de sağlıklı ve mutlu olanlara; çünkü bu tür iyilikseverlik inançtan değil kendi ruhunu kurtarma isteğinden kaynaklanıyordu. Başarılı reformlar hastaların ve acı çekenlerin kutsal konumlarını ellerinden alır, öbürleri de, en etkili savunma haklarını kaybetmiş olurlardı. Bu nedenle, hastalığın ve yoksulluğun her zaman ayakta tutulmuş olması her iki tarafın da çıkarına olmuş ve salt dinsel bakış acısı sürecini olabildiğince uzatmıştı.

"Aşağılık bir görüş açısı," dedi Settembrini; böyle bir görüş acısını savunmaya tenezzül etmeyerek. 'Kutsal konum' ya da mühendisin dediği gibi, 'acı çekenlere Hıristiyanlıkta saygı' olduğu –her ne kadar bu onun deyişi değilse de– aldatmacaya yönelik bir sahtekârlık, çarpık bir duygusallık ve psikolojik bir fiyaskoydu. Sağlıklı bir insanın

hasta birine duyduğu acıma –bu kadar acıya kendisinin dayanamayacağı düşüncesiyle sırasında dehşete dönüşen duygular– abartılıydı ve hasta biri bunu hak etmiyordu. Bir yanılgıydı bu ve hayal gücünün yoksunluğunu gösteriyordu çünkü sağlıklı olan kendi varsaydığı deneyimlerini hasta olana aktarıyor ve deyiş doğruysa, onu hastalığın acılarını çeken sağlıklı bir insan durumuna sokuyordu. Bu yüzden tümüyle yanlış bir düşünceydi bu. Hasta insan, hasta bir insandı; doğası gereği ve deneyim biçimleriyle. Hastalık kurbanını öyle bir hale getiriyordu ki sonunda onunla geçinmeye başlıyordunuz: Duygular köreliyor, bilinçte kopukluklar oluyor, merhametli davranan bir öz uyuşturma başlıyordu. Böylece doğa, sağlıklı insanın saflığı içinde hesaba katmadığı yöntemlerle organizmanın rahatlamasını ve hem zihinsel hem de ahlaksal bağlamda duruma uyum sağlamasını hazırlıyordu. Bunun en iyi örneklerinden biri, iyileşmeyi boşuna bekleyen yukarıdaki uçarı, aptal ve zavallı veremli takımdı. Kısacası, hastaya acıyan ya da dehşete düşen sağlıklı bir insan kendisi sağlığını kaybedip hastalansa hastalığın kendine özgü ama pek de onurlu olmayan bir durum olduğunu ve bu durumu fazla ciddiye aldığını anlardı.

Bunun üzerine Anton Karlovitch Ferge dayanamayıp isyan etti ve bu tür sataşmalara ve iftiralara karşı kendi akciğer şokunu savunmaya koyuldu. Ne yani, akciğer şokunu çok mu ciddiye alıyordu? Eksik olmasındı ama kusura da bakmasındı! İri gırtlağı ve babacan bıyığı bir aşağı bir yukarı inip kalkıyordu. Çektiklerine biraz saygı gösterilse iyi olurdu. Sıradan bir insan ve gezgin bir sigortacıydı ve yüce şeylerden hiç anlamazdı; aslında bu konuşmalar da onu aşıyordu. Ama Herr Settembrini söylediklerine akciğer şokunu, tüm o kükürt kokulu korkutucu cehennemi ve üç renkli baygınlığı da katıyorsa, o zaman söyleyebileceği bir tek şey kalıyordu, o da: Eksik olmasındı ama kusura da bakmasındı. Ne duyguların azalması ne merhametli kendini uyuşturmalar ne de hayal gücünün yanılgıları olmuştu, olan biten Tanrı'nın bu yeşil dünyasında var olan aşağılık bir pislikti ve bu adiliği yaşamamış biri hiçbir zaman...

"Ay, elbette, elbette," dedi, Herr Settembrini. Herr Ferge'nin çöküntüsü zamanla daha da olağanüstü olmuştu ve onu artık nerdeyse, başının üzerinde bir hale gibi taşıyordu. Settembrini'nin, yani, kendisinin, başka insanların hayranlığına hedef olan hastalara hiç saygısı yoktu. Kendisi de az hasta sayılmazdı; hiç yapmacığı yoktu ve bu durumdan neredeyse utanç duyduğunu söyleyebilirdi. Aslında, söyledikleri bireysel değil felsefiydi ve hastalar ve sağlıklı insanların doğası ve farklı deneyimleriyle ilgili söyledikleri ayağı daha yere basan bir konuydu. Beylerin akıl hastalarını ya da sanrıları düşünmeleri yeterdi. Orada olan dostlarından biri örneğin, mühendis bey ya da Herr Wehsal bir gün alacakaranlıkta merhum pederinin odanın bir köşesinde oturup ona bakarak konuştuğunu görse bu berbat bir şey ve insanı perişan eden bir deneyim olur ve öylesine ürkerdi ki, duyularından ve aklından kuşku duymaya başlar, oradan bir an önce kaçmayı ve bir psikoloğa gitmeyi düşünürdü. Öyle değil mi? Oysa işin gülünç yanı, böyle bir şeyin bu beylerden hiçbirinin başına gelmeyeceğiydi çünkü beylerin kafaları sağlamdı. Ama diyelim ki böyle bir şey olsa, o zaman beyler sağlıklı sayılmazlar, yani, dehşet içinde tabanları yağlamayı düşünmezler, sanrılar içindeki insanlar gibi oturup sohbete koyulmayı normal bulurlardı. İnsanın sanrılarını ürkünç bulabilecek kadar sağlıklı olabileceğine inanmak, sağlıklı insanların suçuydu ve işte asıl düş yanılgısı buydu.

Herr Settembrini 'odanın bir köşesindeki baba'yla ilgili çok canlı ve çok betimleyici konuşuyordu. Hepsi kendini tutamayıp güldü; cehennem macerasının küçümsenmesine kırılan Ferge bile. Settembrini bu neşeli havayı fırsat bilip sanrı görenlere, yani, *pazzi*'lere aldırılmaması gerektiğini çünkü bu insanların kendilerinin bunu yarattığını ve akıl hastanelerine yaptığı ziyaretlerde kendisinin de gördüğü gibi, aslında, deliliklerini denetleyebilecek güçte olduklarını anlatmaya başladı. Bunlar, kapıda bir doktor ya da bir yabancı belirdiğinde izlendiklerini bildikleri için el kol hareketlerini kesip yüzlerindeki ifadeyi değiştiriyorlar ve ancak o kişiler ortadan çekildikten sonra sanrılarını

sürdürüyorlardı. Kendini kapıp koyuverme bazı durumlarda delilik diye nitelendirilebilirdi ama bu, büyük acılardan kaçmak için yapılan bir hareketti ve zayıf insanların akılları başlarındayken dayanamayacaklarını bildikleri kaderin ağır darbelerine karşı geliştirdikleri bir tür savunmaydı. Oysa bunu herkes yapabilirdi ve kendisi, yani Settembrini bu saçmalıklara karşı acımasız bir mantık kullanarak birçok deliyi geçici bir süre için olsa bile gerçeğe geri döndürmüştü.

Naphta küçümseyerek güldü ama Hans Castorp her kelimesine inandığını söyledi. Settembrini'yi bıyıklı haliyle, gülümseyerek aklı yerinde olmayan birinin karşısına geçip gözünün içine bakarken hayal etti ve Settembrini'nin ziyareti her ne kadar rahatsız edici olsa da, adamın neden kendine geldiğini ve gerçeğe döndüğünü anlamakta zorluk çekmedi. Naphta da akıl hastanelerini görmüştü ve bir kez, kendi deyimiyle, 'huzursuz bir koğuş'a girmiş ve orada, aman Yarabbim, Settembrini'nin akıllı bakışının ve görkemli etkisinin kâr etmeyeceği olaylar ve görüntülerle karşılaşmıştı. Dante'yi aratmayacak garip korku sahneleri, çok acı durumlar, her tür zihinsel işkence ve dehşet içinde donup kalmış, ömürlerini su dolu küvetlerin içinde oturarak tüketenler görmüştü; kimi acı acı haykırıyor, kimi de kolları havada, ağızları açık kahkahalar atıyorlardı – cehennemin tüm hamuru orada yoğrulmuştu.

"Yaa!" dedi Herr Ferge, bayılmadan önce engel olamadığı kahkahasını öbürlerine hatırlatmak istercesine.

Kısacası, Herr Settembrini'nin yılmaz eğitmenliği o 'huzursuz koğuş'taki yüzleri görse pes ederdi; aslında, dinsel saygıdan kaynaklanan bir ürperti bile, şuradaki Güneş Şövalyesi ve Vikarius Solomonis'in delilikle savaşmak için seçtiği bu burnu büyük akılcı ahlakçılıktan çok daha insancıl bir etki yapabilirdi.

Hans Castorp'un, Naphta'nın Settembrini'ye yakıştırdığı adlarla uğraşmaya o anda ayıracak zamanı olmadığı için ilk fırsatta bu adların ne anlama geldiklerini araştırmaya karar verdi. Tüm dikkatini haşin bir biçimde, hümanistlerin düştükleri ikilemi anlatan Naphta'ya çevirmişti:

İlke olarak sağlığı onurlu buluyorlar ve ellerine fırsat geçtiğinde hastalığı olabildiğince küçümsüyorlardı. Bu da, kendisi de hasta olduğu için Herr Settembrini'nin şaşılası ve neredeyse övgüye değer bir biçimde kendini küçümsemesi demekti. Tüm görkemine karşın yanlış olan bu tutumun özünde bedene duyulan saygı ve onu yüceltme yatıyordu ama beden alçalmış bir konumda (*in statu degradationis*) olma yerine, Tanrı'nın onu yarattığı gibi kalsaydı ancak o zaman bu doğru olabilirdi. Aslında ölümsüz olmasına karşın, İlk Günah'ın neden olduğu bozulmaya ve yozlaşmaya o da hedef olduğu için beden ölümlü ve çürümeye mahkûm bir hale dönüşmüştü. Dolayısıyla, ona, içinde ruhların tutsak olduğu bir hapishane gözüyle bakmak gerekiyordu; tek amacı, Aziz Ignatius'un dediği gibi, bizde utanç duygusu yaratmak ve bizi duygusal bağlamda allak bullak etmekti (*pudoris et confisionis sensum*).

Hans Castorp, bilindiği üzere aynı duyguları hümanist Plotinus'un da dile getirdiğini haykırdı. Bunun üzerine Settembrini, kollarını iyice havaya savurarak bu iki görüş açısını karıştırmamasını ve düşünceleri doğru algılamaya çalışmakla yetinmesini söyledi.

Naphta, Hıristiyan Ortaçağı'nın acı çeken bedene gösterdiği saygının, bedenin çektiklerini dinsel bağlamda kabullenmeye bağlı olduğunu söyleyerek sürdürüyordu konuşmasını. Çıbanlar yalnızca, bedenin düşük halini kanıtlamakla kalmayıp aynı zamanda ruhun zehirli çöküşünü yansıttıkları için inancı takviye etme isteği uyandırıyorlardı. Buna karşın, sağlığın bir tomurcuk gibi açtığı dönem aldatıcı bir olgu ve vicdana hakaretti ve bu yüzden yapılacak en iyi şey insanın bu zayıflığını ciddi bir küçümsemeyle yok varsaymaktı. *Quis me liberabit de corpore mortis huius*? "Beni ölümün bu bedeninden kim kurtaracak?" İşte, ruhun sesi buydu ve sonsuzluğa dek gerçek insanlığın sesi olarak kalacaktı.

Hayır, Herr Settembrini'ye göre –bunu çok duygu yüklü söylemişti– bu karanlık bir ses, aklın ve insanlığın güneşinin doğmadığı bir dünyanın sesiydi. Kendi bedeni de zehirliydi ama Naphta'nın bedenle ilgili keşişçe düşünceleri-

ne karşı çıkacak ve onun ruh dediği şeyle dalga geçecek kadar aklı başındaydı ve sağlamdı. Daha da ileri giderek insan bedenini Tanrı'nın gerçek tapınağına benzettiğinde Naphta karşı çıkarak söylediği malzemenin sonsuzlukla bizim aramızda bir perde oluşturduğunu savundu. Bu da, Herr Settembrini'nin onun bir daha 'insanlık' lafını ağzına almasını yasaklamasıyla sonuçlandı – vesaire.

Yüzleri soğuktan duyarsızlaşmış, başları açık, ayaklarında lastik galoşlar, üzerindeki kalın kar tabakasına küllerin serili olduğu, bastıkça çıtırdayan kaldırımda yürüyor, arada sırada da sokağın daha yumuşak karına iniyorlardı. Settembrini kunduz kürkünden yakası ve kol ağızları fena halde döküldüğü için uyuz bir görüntüsü olmasına karşın, büyük bir zarafetle taşıdığı kışlık bir ceket, Naphta da bileklerine kadar inen, boynuna kadar ilikli, astarı kürkten –hiç görünmüyordu– siyah bir palto giymişti. Yol alırken her ikisi de ilkelerini ateşli savunuyor ama çoğu zaman birbirlerine değil de Hans Castorp'a dönüp konuşuyorlar, bu sırada da, başlarıyla ya da başparmaklarıyla muhaliflerini işaret ediyorlardı. Hans Castorp arada sıkışıp kalmıştı; başını kâh birine kâh öbürüne çeviriyor, birini onayladıktan sonra, öbürünü onaylıyor ya da durup kendini geriye doğru vererek keçi derisinden içi kürklü eldivenli elini sallayarak kuşkusuz, doğru dürüst bir şey ifade etmeyen kişisel düşüncesini aktarıyordu. Ferge ve Wehsal'e gelince; onlar bazen üçlünün çevresinde dolanıp duruyor ya da karşıdan gelenler grubu durdurana dek kâh önlerinde kâh arkalarında, gerektiğinde de tek sıra halinde yürüyorlardı.

Arada söylenenler tartışmanın daha nesnel konulara kaymasına neden oldu ve giderek artan bir ilgi ve katılımla konudan konuya atlamaya başladılar – dayakla terbiye, işkence, cesedin yakılması ve ölüm cezasıydı konu. Dayak konusunu açan Ferdinand Wehsal oldu; yüzündeki heyecanlı ifadeyi görebiliyordunuz, daha doğrusu Hans Castorp böyle düşündü. Herr Settembrini'nin eğitim ve yasa açısından dayağın ne denli vahşi bir eylem olduğunu ve insan onuruna ters düştüğünü belirten dikkat çekici sözleri-

ne kimse şaşırmadı. Yine şaşılmaması gereken ya da karanlık bir yüzsüzlükle söylenen sözler yüzünden şaşılması gereken bir şey oldu ve Naphta falakayı savunmaya başladı. Şu anda onur konusunda zırvalamak saçmalıktı çünkü gerçek onurumuz bedensel değil ruhsaldı ve insanın ruhu tüm yaşam sevgisini bedenden almaya eğilimli olduğu için ruhun zevk alma isteğini kırmak, bedenden elini çekip ruhlar âlemine geri dönerek güçlenmesini sağlamak için bedene acı vermek çok tavsiye edilecek bir şeydi. Bedeni eğitmede dayağın onur kırıcı bir davranış olduğunu söylemek iyice saçmaydı. Azize Elizabeth günah çıkarttığı Peder Konrad von Marburg tarafından kan revan içinde kalana dek dövülmüş, efsaneye göre, ruhu meleklerin üçüncü basamağına yükseltilmiş, Azize Elizabeth'in kendisi de uykulu olduğu için günah çıkarmaya yanaşmayan yaşlı bir kadını sopayla evire çevire dövmüştü. Güçlü inancı olan kişilerin ve ruhsal ilkelerini güçlendirmek için bazı mezheplerde ve zaviyelerde müritlerin kendilerine işkence etmelerini insanlıkdışı ve barbarca diye nitelendirmek olacak iş miydi? Kendilerini kibar sanan bazı ülkeler dayağı yasaklamışlardı ama bu yasaklamanın gerçek ilerleme olduğu inancı sarsılmazlığı yüzünden daha da gülünçleşiyordu.

Hans Castorp aslında, bedenle zihnin kesin kutuplaşmasında, kötü ve şeytanımsı ilkenin kuşkusuz doğal olarak, doğanın bir parçası olan bedende vücut bulduğuna kuşku olmadığına –ha ha ha, bedende vücut bulması, doğal olarak doğanın bir parçası lafı hiç de fena değildi hani!– ve insanın, eğitimini ve bilgisini kullanma riskini göze almak koşuluyla doğanın, akla ve mantığa karşıt olduğu için kuşkusuz kötü, yani, mistik bağlamda kötü olduğunu pekâlâ söyleyebileceğine değindi. Bu noktadan yola çıkıldığında, bedene buna göre davranmak ve biraz daha riske girilebilirse, onu eğitebilmek için yine mistik bağlamda kötü sayılabilecek bazı disiplin yöntemleri uygulamak da doğal oluyordu. Herr Settembrini bedenindeki rahatsızlık nedeniyle Barcelona'daki İlericilik Toplantısı'na gidemediği zaman yanında bir Azize Elizabeth olsaydı....

Kendilerini tutamayıp güldüler. Hans Castorp, Settembrini karşı çıkmaya fırsat bulamadan kendi yediği dayaktan söz etmeye koyuldu. Lisenin alt sınıflarında, hâlâ ara sıra uygulanan bir yöntemdi bu ve her sınıfta bir binici kamçısı bulunurdu. Öğretmenler toplumsal kaygılar yüzünden ona el süreme mişlerdi ama bir kez, üst sınıflardan bir kabadayı öğrenci, o esnek şeyi kalçalarına ve ince çoraplı baldırlarına indirmiş ve çok acıtmıştı. Hiç unutamıyordu; hayvanca bir şeydi, neredeyse mistik. Üstelik de hıçkıra hıçkıra ağlamış, öfkeden ve acıdan seller gibi gözyaşları akıtmıştı. Bir yerlerde okumuştu: En güçlü caniler bile hapishanede dayak yediklerinde çocuklar gibi gözyaşlarına boğulurlarmış.

Herr Settembrini yüzünü iki eliyle –iyice yıpranmış deri eldivenlerini ortaya çıkararak– örttüğü sırada Naphta bir devlet adamı soğukkanlılığıyla ve buz gibi bir sesle ıslah olmaz suçluların coplar ve sopalar dışında neyle zapt edilebileceğini sordu; üstelik bu aletler hapishanenin dekoruna da katkıda bulunuyorlardı. İnsancıl bir hapishane yarı yarıya estetik bir yer ve bir uzlaşmaydı ve Herr Settembrini her ne kadar konuşma sanatında ustaysa da estetikten hiç anlamıyordu. Eğitime gelince; Naphta'nın dediğine göre, dayağı yasaklamaya çalışan insan onurunun kökleri burjuva hümanizmi döneminin özgür bireyselliğinde ve Aydınlanma'nın 'ben'e mutlakiyet tanımasında yatıyordu ama bu durum yakında tüm etkisini yitirecek ve yerini böylesine tatsız olmayan, karşı çıkmama, boyun eğme, bağlanma ve kısıtlanma gibi kavramların alması, 'cesedin terbiye edilmesi'ne farklı gözle bakılmasına neden olacakmış.

"Demek, 'ceset uysallığında' deyimi oradan geliyor," diye alay etti Settembrini. Naphta buna, işlediğimiz günahlara karşılık Tanrı'nın bedenimize ceza olarak o ürkünç çürüme kepazeliğini verdiğine göre aynı bedenin arada bir pataklanmasında hiç de onur kırıcı bir durum olmadığı yanıtını verdi; bundan sonra hemen cesedin yakılması konusuna geçtiler.

Settembrini bundan övünçle söz etti. "İşte bu kepaze-

liğe bir çare olabilir," dedi neşeyle. İdealizm ve pratik nedenler yüzünden insanlık buna bir çare bulmak üzereydi. Büyük bir olasılıkla İsveç'te bir uluslararası ceset yakma kongresinin hazırlıklarına kendisinin de katıldığını söyledi. Bu alandaki geçmiş deneyimlerden yararlanarak bir krematoryum ve bir kül kapları salonu modeli hazırlıyorlar ve bunun çok derin yankıları olacağını umut ediyorlardı. Cesedi gömmek ne kadar da modası geçmiş ve kullanışsız bir yöntemdi, hele modern koşullar göz önünde bulundurulursa! Kentler genişliyor, mezarlıklar kentlerin dışına itiliyordu! Yer kaybı ve arsa fiyatlarında artış oluyordu! Cenaze alaylarında kullanılan modern arabaların ne kadar da hayal kırıklığına uğratıcı bir etkisi vardı! Herr Settembrini bu konuda çok akılcı noktalara parmak basıyordu. Her gün değerli eşinin mezarını onunla sohbet edebilmek için tavaf eden acıdan iki büklüm olmuş bir adamla alay etti. Böyle şiirsel bir şeyi yapabilmesi için insanın, yaşamın en değerli hazinelerinden birine, yani, zamana bolca sahip olması gerekirdi. Büyük modern mezarlıklardaki gürültünün patırtının kuşaktan kuşağa geçen duygusallığı nasıl mahvettiğini söylemek bile gereksizdi. Bedenin ateşle yok edilmesi, onu zavallı bir biçimde çürümeye terk edip yaşamın daha ilkel yaratıklarınca tüketilmesine göz yummaktan çok daha temiz, hijyenik, onurlu ve hatta, kahramanca bir tutumdu. Evet, duygusal gereksinimler bile –insanın ölümsüzlük isteği– bu yöntemle çok daha iyi karşılanabilirdi çünkü yanan, zaten insanın metabolizmasının yaşarken bile yaktığı şeylerdi. Oysa, insanın yaşam akışına katılmayan ve insana erginliği süresince neredeyse hiç değişmeden eşlik eden parçalarıydı ateşe dayanıklı olanlar. İşte bunlar küle dönüşüyor ve hayatta olanlar bu külleri saklamakla merhumun ölümsüz yanını biriktirmiş oluyorlardı.

"Oo, çok iyi," dedi Naphta. "Bu iyiydi işte. Harika! İnsanın ölümsüz parçası olan küller."

Ah, kuşkusuz Naphta, insanlığı biyolojik öğelere karşı olan akıldışı tutumunda tutsak etmek istiyordu ve yine kuşkusuz Naphta, ölümün, gizemli bir ürküntüyle sarılı

dehşet verici bir olgu olarak algılandığı ilkel dinsel düzeyi savunmakla bu olgunun akıl süzgecinden geçmesini önlemeye çalışıyordu. Ne barbarlık ama! Ölüm korkusu, işkenceyle ölümün kural olduğu ve bu nedenle insanların duygu dünyasında dehşeti çağrıştırdığı en düşük kültür dönemlerinden kalmaydı ve bu dehşet her zaman ölüm kavramıyla aynı şey demek olmuştu. Ama sağlık bilgisinin ve bireysel güvencenin artmasıyla norm doğal ölüme dönüşmüştü ve artık modern bir işçiye o kadar yıl kendini işte tükettikten sonra sonsuza dek dinlenme düşüncesi pek öyle korkunç gelmediği gibi pekâlâ doğal, hatta istenecek bir şey gibi geliyordu. Hayır, ölüm ne dehşet ne de bir gizdi; hiç de belirsiz olmayan, mantıklı bir fizyolojik gereksinimdi ve bunu gereğinden fazla kafaya takmak yaşamdan bir şeyler çalmak demekti. Bu nedenle, krematoryum ve kül kapları salonunun, yani, 'Ölüm Salonu'nun yanına, mimari, resim, heykel, müzik ve şiir faaliyetlerinin yapılacağı bir Yaşam Salonu eklenecekti ki sağ kalanlar ölüm deneyiminden, körü körüne yastan ve işe yaramaz ağıtlardan yaşamın zevklerine yönelsinler.

"Bir an önce olsun ki," diye alay etti Naphta, "ölümle ilgili törenler can sıkıcı hale dönüşmesin ve o olmadan ne mimarinin ne resmin ne heykelin ne müziğin ne de şiirin olabileceği yalın ölüm gerçeğini düşünmekten bir hal kalınmasın."

"Bayrağa firar ediyor," dedi Hans Castorp, bir düşçeymişçesine.

"İfadenizin tutarsızlığı," diye yanıtladı Settembrini, "kusurlu oluşunu da yansıtıyor. Ölüm deneyimi sonunda yaşam deneyimi de demek değilse bir imge olmaktan öteye geçemez."

"Yaşam Salonu'nu, eski lahitlerde olduğu gibi müstehcen görüntülerle donatacak mısınız?" diye sordu Hans Castorp, büyük bir ciddiyetle.

Kuşkusuz, duyulara hitap eden zengin bir duyu şöleni olacağını söyledi Naphta. Çürümekten kurtardıkları günahkâr bedeni, mermer ve yağlıboyayla, klasik zevke göre sergileyeceklerdi ve buna şaşmamak gerekirdi çünkü gü-

nümüzde, bedene duyulan aşırı sevgi onun terbiye edilmesine engel oluyordu.

Bu sırada Herr Wehsal işkence konusunu açtı. Yüzünden ne kadar heyecanlı olduğu anlaşılıyordu. Peki beyler, işkenceyle sorgulama konusunda ne düşünüyorlardı? Kendisi, yani, Ferdinand iş gezileri sırasında uygarlığa ait tarihi yerleri de ziyaret etmişti ve bir zamanlar vicdanın irdelendiği o kuytu köşelere gitmeyi her zaman sevmişti. Nuremberg ve Regensburg'daki işkence odalarını görmüş ve onları eğitsel açıdan irdelemişti. O zamanlar, insanlar ruh uğruna bedene, birçok değişik yöntemle, hiç de kibar sayılamayacak uygulamalarda bulunmuşlardı. Çığlık bile atılmazmış. Ağza, kuşkusuz, hiç de lezzetli olmayan o ünlü armut tıkıldıktan sonra işkenceciler sessizce işlerini görürlermiş.

"*Porcheria*," diye mırıldandı Settembrini.

Ferge işkencede kullandıkları armudu ve o sessiz uğraşları saygıyla andı. O zamanlar bile, akciğerin ellenmesi kadar aşağılık bir şey kimsenin aklına gelmemişti.

Hem de onun iyileşmesi için yapılmıştı bu!

Duyarsızlaşmış bir ruhun yasalara karşı çıktığında bir süre acımasız işlemlere hedef olması hiç de haksızlık olmazmış; ayrıca işkence akılcı ilerlemede bir adımmış.

Büyük bir olasılıkla, Naphta'nın aklı başında değildi.

Yok, hiç de öyle değildi. Herr Settembrini estet olduğu için büyük bir olasılıkla, Ortaçağ hukuk tarihini şu anda toparlayamıyordu. O dönem tarihi insan aklının ilerici uygulamalarından biriydi ve mantığa vurulduktan sonra Tanrı giderek adaletin uygulamasından dışlanmıştı. Güçlü olanın haksız da olsa sırasında haklı çıktığı anlaşıldığından Tanrı'nın mahkemesinden vazgeçilmişti. Herr Settembrini gibi kuşkucu ve eleştirici insanlar, bu gerçeği görmüşler ve eski saf adaletten vazgeçip yerine, gerçeğin, Tanrı'nın müdahale etmesi yerine suçlanan kişinin itirafıyla ortaya çıktığı Engizisyon mahkemelerini kurmuşlardı. İtiraf yoksa ceza da yoktu. Bugün bile halka sorulsa içgüdünün ne denli köklü olduğu anlaşılırdı: Kanıtlar çok güçlü olsa bile itiraf olmadığı sürece mahkûmiyet yasal

bağlamda geçerli sayılmıyordu. Peki bu nasıl sağlanacaktı? Tüm kanıtların ve kuşku duyulamayacak verilerin ardındaki gerçek nasıl bulunacaktı? Gerçeği gizleyen ve yadsıyan insanın yüreğine ve zihnine nasıl girilecekti? Ruh bile bile kötüyse o zaman insanın elle tutulur bedene yönelmekten başka çaresi kalmıyordu. Mantık, gerekli itirafı elde etmek için işkenceye başvurulmasının şart olduğunu söylüyordu. Ama itirafa yol açan süreci isteyen de başlatan da Herr Settembrini olduğuna göre, işkenceyi keşfeden de oydu.

Hümanist, öbür beylere buna inanmamalarını rica etti. Bu şeytanca bir şakaydı. Herr Naphta'nın dedikleri doğru olsa ve böylesine ürkünç bir şeyi akıl üretmiş olsa o zaman bu aklın ne kadar aydınlanmaya gereksinimi olduğunu ve doğal içgüdülere hayranlık duyanların dünyanın aşırı akılcı olacağından korkmaları için ne kadar az neden olduğunu kanıtlamaya yeterdi; ama biraz önce konuşan bey dışında, kuşkusuz. Gerçek neden cehenneme inanç demek oluyordu ve böylesine çarpık bir adalet neden akla yükleniyordu ki! Müzelere ve işkence odalarına bir göz atmak yeterliydi: Tüm o kıskaçlar, burgular, germe ve dayak aletleri, öbür dünyanın işkence odalarında sonsuza dek sürecek işkenceyi çocuksu bir fanteziyle taklit etmek isteyen dinsel bir arzunun ürünleriydi. Üstelik de, suçluya yardım ettiklerine gerçekten inanmışlardı. Zavallı adamın ruhunun itiraf etmek için çırpındığını ama bedeninin, kötülüğün kaynağı olarak onu engellemeye çalıştığını ve işkence yapmakla bedenin direncini kırıp adama iyilik yaptıklarını düşünüyorlardı. Keşişçe bir delilik.

Eski Romalılar da bu deliliğe kapılmış mıydılar?

Romalılar mı? *Ma che*!

Onların da işkencenin yargının bir aracı olduğundan haberleri vardı.

Akıllıca bir şah mat. Hans Castorp sanki gücü yetermişçesine konuşmayı başka yöne çekmeye çalıştı ve ölüm cezası konusunu ortaya attı. İşkence yasal olarak yasaklanmıştı ama sorgulayanların hâlâ suçluyu yumuşatma yöntemleri vardı, oysa ölüm cezası ölümsüzdü sanki, vazgeçi-

lemiyordu ondan. En uygar ülkeler bile onsuz yapamıyorlardı. Fransızların sürgün yöntemi çok başarısız olmuştu. İnsana benzer yaratıklarla kafalarını bir boy kısaltmanın dışında nasıl başa çıkılabileceğini bilen yoktu. Herr Settembrini burada söze girip onların 'insana benzer yaratıklar' olmadığını söyledi; zayıf iradeli bir toplumun kurbanları olsalar da, onlar da kendisi ya da mühendis bey gibi birer insandılar. Ve onlara, iflah olmaz bir suçludan, bir katilden söz etti; savcıların 'canavar' ya da 'insan kılığında hayvan' diye nitelendirdiklerinden birinden. Bu suçlu hücresinin duvarlarını dizelerle donatmıştı. Hiç de fena dizeler değildi bunlar; hele bazen savcıların kaleme aldıkları yazılar düşünüldüğünde.

Naphta, bu tür şeylerin sanata garip bir ışık tutmaktan öte bir önemi olmadığı yorumunu yaptı.

Hans Castorp da Herr Naphta'nın idama arka çıkacağını sandığını, onun da daha tutucu olsa da bir devrimci olduğunu söyledi – tutucu bir devrimciydi o.

Dünya, Herr Settembrini'nin, özgüvenli bir gülümsemeyle söylediği gibi, insanca olmayan tepkiler devriminden kolayca geçip gerçek konumuna ulaşacaktı ve Herr Naphta sanatın çok kötü birini bile insanlaştırdığını kabul edeceği yerde onu suçlamaya kalkıyordu. Işığı arayan gençlik bu tür bir fanatizmle kazanılamazdı. Kısa bir süre önce, tüm uygar ülkelerde idam cezasının kaldırılması amacıyla bir örgüt kurulmuştu ve Herr Settembrini o örgütün bir üyesi olmaktan onur duyuyordu. İlk toplantının nerede olacağı kesinleşmemişti ama insanlığın, dinleyeceği konuşmacıların oraya çok güçlü savlarla geleceklerine kuşkusu olmasındı. Sonra da, kanıtlar ileri sürerek, hukukta, hukukun kendisini de katleden yanılgılara düşülebileceğini ama bunları düzeltme umudunun hiçbir zaman yitirilmemesi gerektiğini sözlerine ekleyerek, kendi görüşünü belirtti. İncil'deki 'İntikam benimdir' ayetini hatırlattıktan sonra, devletin amacı kaba kuvvet değil de, düzeltmekse, kötülüğe, kötülükle karşılık vermemesi gerektiğine değindi ve bilimsel determinizmi temel alarak 'suç'

kavramını çürüttükten sonra 'ceza' kavramını tümüyle yadsıdı.

Derken, oradaki 'ışığı arayan gençlik' Naphta'nın her bir savı paçavraya çevirip bir kenara atmasını izlemek zorunda kaldı. İnsansever üstadın kan dökmeye karşı oluşu ve yaşama saygı duyuşuyla bir güzel alay etti – ona göre, bu saygı burjuvanın en bayağı şemsiye döneminden kalmaydı ve tarih daha tutkulu bir dönemece girip güvenli olanın ötesine geçtiğinde tek bir düşünceye yönelip bireyi aşacak –insanlığa yakışan da bu olduğuna göre, üst düzeyde, doğal olan da buydu– birey de yaşamını o yüce düşünce uğruna feda etmekle kalmayacak, yaşamını seve seve tehlikeye bile atacaktı. Dediğine göre, saygıdeğer muhalifinin insanseverliği, yaşamın tüm zor ve son derece ciddi yönlerini yok etmeye yönelikti, amacı onu kısırlaştırmaktı; aynı şey, bilim adı verilen determinizmi için de geçerliydi. Oysa gerçek olan determinizmin suç kavramını hiçbir zaman yok edemeyeceği, tersine, ona ürkünç bir ağırlık kazandıracağıydı.

Eh, fena sayılmazdı. Demek ki toplumun talihsiz kurbanlarının kendilerini çok suçlu hissetmelerini ve öznel inançları yüzünden kanlı arenaya dalmalarını istiyordu. Doğru muydu bu?

Kesinlikle öyleydi. Suçlu bir insan kendi 'ben'iyle olduğu kadar suçuyla da doluydu. O neyse oydu ve ne başka bir şey olmayı ister ne de bunu başarabilirdi ve işte suçu buydu. Herr Naphta suçu ve erdemi işlevsel dünyadan alıp metafiziğe taşıyordu. Eylemlerimiz ve görevlerimiz determinizmin egemenliği altında olduğu için o konuda özgür değildik – yalnızca var olmaktı özgürlüğümüz. İnsan nasıl olmak istediyse öyleydi ve ölene dek nasıl isterse öyle kalacaktı. Yaşamı pahasına başkalarını öldürmüş olduğu için bunu yaşamıyla ödemesini istemek aşırı bir bedel sayılmazdı. En büyük zevkini tatmin ettiğine göre ölmesinde bir sakınca yoktu.

En büyük zevk?

En büyüğü.

Dudaklarını ısırdılar. Hans Castorp öksürdü. Weh-

sal'in çenesi yamulmuştu. Herr Ferge içini çekti.

Settembrini kibarca, "Anlaşılan bireysellikle renklendirilen genellemeler yapılabiliyormuş," dedi. "Siz öldürmekten zevk alırsınız, değil mi?"

"Sizi ilgilendirmez. Öyle olsa bile beni ömrümün sonuna kadar mercimekle beslemeye çalışacak olan cahil bir hümanistin yüzüne karşı gülerdim. Bir katilin kurbanından daha uzun yaşaması saçmalıktır. İkisi, insanların yalnızca başka bir tek durumda birlikte oldukları gibi birliktedirler; biri etken biri edilgendir ve onları sonsuza dek birleştirecek bir gizi paylaşırlar; birbirlerine aittirler."

Settembrini soğuk bir ifadeyle, bu ölümcül mistisizm için gerekli organın kendisinde bulunmadığını ama buna hiç de yanmadığını itiraf etti. Herr Naphta'nın dinsel yeteneklerine bir diyeceği yoktu; onunkileri aşıyorlardı kuşkusuz – yalnızca kıskanmadığını belirtmek istiyordu. Vazgeçilmez bir titizlik onu insanın acılarına yalnızca fiziksel değil ruhsal bağlamda da saygı duyulan bu alandan uzak durmasına neden oluyordu. Bu alanda kısacası, erdem, akıl ve sağlık hiçbir şey ifade etmiyor, buna karşın, kötülük ve hastalık baş tacı ediliyordu.

Naphta, erdem ve sağlığın dinle bir ilgisi olmadığını kabul etti. Dinin akıl ve ahlakla hiçbir ilgisi olmadığı açıkça ortaya konsa bunun büyük yararı olurdu çünkü belirttiğine göre dinin yaşamla bir ilgisi yoktu. Yaşamın bir bölümü bilgi öğretisi, öbür yanı da ahlak alanındaki koşullara ve temellere dayanıyordu. Bunlardan ilki zaman, yer ve nedensellik, öbürü de, ahlak ve akıldı. Bunlar din açısından önemsizdi ve dine yabancı olmakla kalmıyorlar, ona ters de düşüyorlardı; yaşamı oluşturan öğelerdi bunlar, yani, aşırı darkafalılık ve aşırı burjuva olmanın verdiği sağlık denen şeydiler ve din âlemi tümüyle böyle bir düzenin karşısında yer alıyordu ve düşmanca bir karşıtlığın ruhuydu. Naphta yaşam alanında belirli bir ruhun varlığını yadsımıyordu. Yaşamın içinde 'burjuvalık' denen bir şey vardı ve onun anıtlaşmış ruhunu insan görmezden gelemiyor, üstelik onun orada bacaklarını açmış, ellerini arkasında kavuşturmuş, göğsünü kabartmış kibir içinde durduğunu

görüp dinsizlik demek olduğunu anlayana dek onu saygıdeğer bile buluyordu.

Hans Castorp, ilkokul öğrencisi gibi parmağını kaldırdı. Tarafları incitmek istemiyordu; anlaşılan konu insanın ilerlemesine ve buna bağlı olarak bir anlamda politikaya, belagat cumhuriyetine ve iyi eğitilmiş Batı'nın uygarlığına yönelmişti ve bu noktada, farklılığın ya da Herr Naphta tercih ederse, yaşamla din arasındaki karşıtlığın zamanla sonsuzluk arasındaki karşıtlığın izdüşümü olabileceğini belirtmek istiyordu. Çünkü ilerleme ancak zaman içinde olurdu; sonsuzlukta ne ilerleme, ne politika ne de belagat vardı. Orada, deyim doğruysa, başınızı yeniden Tanrı'ya döndürüp yatar, gözlerinizi kapardınız. Biraz karışık bir ifadeyle anlatılmış olsa da, işte dinle ahlak arasındaki fark buydu.

Herr Settembrini, sözlerinin saflığının, onun incitme korkusundan ve Şeytan'a itiraflarda bulunma eğiliminden çok daha az sorun yarattığını söyledi.

Şeytan'a gelince; onun hakkında bir yıl önce konuşmuşlardı zaten. "*O Satana, O ribellione*!" Hangi şeytana itiraflarda bulunuyordu? Başkaldırı, iş ve eleştiri işlerine bakana mı, yoksa öbürüne mi? Yaşamınızı avucunuzun içine almaya çalışırken sağınızda bir Şeytan solunuzda bir Şeytan olacaktı; Tanrı aşkına nasıl sağ kalacaktınız ki?

Naphta, Herr Settembrini'nin arzu ettiği gibi, belirli niteliklere göre kesin bir ayrım yapılamayacağını söyledi. Hümanistin dünya görüşünde, Tanrı'yla Şeytan iki ayrı kişi ya da iki ayrı öğeydi ve 'yaşam' bu ikisi arasındaki çekişmenin ana noktasıydı – Ortaçağ örneği geçerliydi hâlâ. Aslında, her ikisi de aynı şeydi; yaşama, yaşamdaki burjuvaziye, ahlaka, akla ve erdeme karşıt olmakta birleşmişlerdi ve ikisi birlikte tek bir dinsel ilkeyi temsil ediyorlardı.

"İğrenç bir çorba!" diye haykırdı Settembrini – *che guazzabuglio proprio stomache vole*! Tanrı, kötülük, kutsallık, suçlu, tümü birbirine karışmıştı. Kötüyü yadsıyacak ne yargı ne irade ne de yadsınanı yadsıyacak yetenek kalmıştı. Herr Naphta, hem de gençlerin önünde, Tanrı'yla Şeytan'ı karıştırıp zavallı Kutsal İkililiği uğruna ahlak il-

kesine karşı çıkmakla neyi yadsıdığının farkında mıydı? Söylemekten tiksiniyordu ama, kabul edilmiş değerlerin her birini yadsımış oluyordu. Pekâlâ, iyi ve kötü olmasın, yalnızca ahlak açısından düzen yoksunluğu egemen olsundu. Eleştirme yeteneği olan birey de olmasın, yalnızca her şeyi silip süpüren, her şeyi dümdüz yapan bir toplum, onun içinde de mistik bir yok oluş olsundu. Birey...

Aman ne hoştu! Herr Settembrini yeniden kendini birey diye nitelendiriyordu. Oysa birey olabilmek için insanın ahlakla mutluluk arasındaki farkı bilmesi gerekirdi ama iyi bir aydınlanmacı ve bir monist olan beyefendinin bundan haberi yoktu. Aptalca, yaşamın kendi bir amaç sayılıp onun ötesinde bir anlam ya da bir neden aranmazsa toplum ahlaki, tür ahlaki, omurgalılar ahlaki olabilir ama bireysellik olamazdı çünkü bireysellik yalnızca 'ahlak açısından düzen yoksunluğu' diye nitelendirilmiş olan din ve mistisizm alanında vardı. Herr Settembrini'nin ahlakı neydi, nasıl bir şey vardı aklında? Yalnızca yaşama bağlı olduğuna göre, yararcılıktan öte bir yanı yoktu ve acınacak kadar kahramanlıktan yoksundu. Tek amacı insanın mutlu, zengin ve sağlıklı yaşlanmasıydı – nokta. Bu akıl ve işten oluşan darkafalılığı ahlak sanıyordu. Ama Naphta bunun pejmürde bir burjuva tarzı yaşamdan öte bir şey olmadığını yinelemek hakkını kendinde buluyordu.

Settembrini daha ılımlı olunmasını istedi ama sesi heyecanlıydı; Herr Naphta'nın –nedenini Tanrı bilir– bir aristokratın ses tonuyla durmamacasına 'burjuva tarzı yaşam'dan, sanki tersini (tersinin ne olduğunu herkes biliyordu) söylüyormuşçasına, küçümseyerek söz etmesine dayanamıyordu anlaşılan.

Yine ortaya atılan büyük sözler ve satır başları! Şimdi de konu soyluluktu, aristokrasiydi. Hans Castorp, yüzüne soğuktan ve tüm bu karışık düşüncelerden ateş basmış ve ifadesinin fazla cüretkâr mı olduğunu, yoksa yeterince anlaşılmadığını düşünmekten sersemlemiş bir halde, duraksaya duraksaya, ölümü eskiden beri İspanyollara özgü kırma yakalı ya da dik yakalı üniforması olan bir şey, yaşamı da şöyle küçük, normal boyda modern yakalı bir şey

olarak düşlediğini söyledi. Toplum açısından kırdığı potun ve sözlerinin düşsel sarhoşluğunun farkına varınca da öyle demek istemediğini ekledi. Bazı insanlar öylesine adiydiler ki insan onları ölmüş olarak gözünün önüne getiremiyordu. Öyle değil miydi ama? Yani, demek istiyordu ki, o insanlar yaşama daha yakışıyorlardı ve ölümün kutsamasına layık değillerdi ve hiç ölmeyeceklermiş gibi yaşamayı çok iyi beceriyorlardı.

Herr Settembrini, Hans Castorp'un bunları sırf karşı çıkılsın diye söylediğini umduğunu belirtti. Genç adam bu tür saldırıları yok etmek için düşünsel bağlamda yardımlarını esirgemeyeceğine kuşku duymasındı. 'Yaşama yakışmak mı' demişti? Bunu küçültücü anlamda mı kullanmıştı? 'Yaşama değer olmak' demesi gerekirdi ve öyle demiş olsaydı düşünceleri çok güzel bir biçimde düzene girmiş olurlardı. 'Yaşama değer olmak' – bu da hemen çok yalın ve doğru bir biçimde 'sevgiye değer olmak' deyimini çağrıştırıyordu. Bu ikisi öylesine birbirine bağlıydı ki yaşama değer olmak demek, sevgiye de değer olmak demekti. Ve işte ikisi bir arada, yani yaşama ve sevgiye değer olmak, soyluluğu oluşturuyordu.

Hans Castorp bu sözleri çok beğendi ve dinlemeye değer buldu. Herr Settembrini dolu dolu savıyla onun beğenisini kazanmıştı. Ne denirse densin –birçok şey söylenebilirdi, örneğin, hastalığın yaşamın daha üst bir düzeyi olduğu ve bu nedenle, törensel bir yanı olduğu– şu kadarı kesindi: Hastalık fizikselin vurgulanması, insanın salt bedene indirgenmişçesine değerliliğinden ve onurundan uzaklaşarak kendi bedeni üzerinde yoğunlaşmasıydı ve bu nedenle insanca bir durum değildi.

Naphta, hemen karşı çıkarak hastalığın tümüyle insanca olduğunu çünkü insan olmanın hasta olmakla aynı şey demek olduğunu söyledi. Evet, hastalık insanın doğasında vardı ve onu insan yapan hasta oluşuydu. Onu sağlıklı yapmaya çalışanların, doğayla uzlaşmasına ve 'doğaya dönmesini' sağlamaya çalışanların (aslında hiçbir zaman doğal olamamıştı), yani, o Rousseauvari peygamber takımının –rejenatörler, çiğ beslenenler, açık hava düşkünleri,

güneş banyosu havarileri vb.– insanı aşağılayıp insanlıktan çıkarmaktan öte bir niyetleri yoktu. İnsanlık? Soyluluk? İnsanı insan yapan ruhuydu – doğadan çok uzak ve doğaya tümüyle karşıt duyguları olan insanı, organik yaşamdan ayıran buydu. Dolayısıyla, insanın onuru ve soyluluğu ruhtu ve hastalıktaydı. Kısacası, insan ne kadar hastaysa o kadar daha üst düzeyde insandı ve hastalığın ruhu sağlığınkinden çok daha insana yakındı. İnsanseverliği oynayan birinin insanlığın böylesine temel gerçeklerinden birini görmezden gelmesi inanılır gibi değildi. Herr Settembrini sürekli ilerlemeden söz ediyordu. Böyle bir şey varsa, olduğu kadarıyla nedeni yalnızca hastalık değil onunla aynı şey demek olan yaratıcı ruhtu. Sağlıklı insanlar hastalığın nimetlerinden yararlanmamışlar mıydı? İnsanlıkla ilgili bilgi edinebilmek için kendi arzularıyla hasta olan ya da deliren insanlar her zaman olmuştu. Delilikten kahramanca kazanılan bilgi sağlığa dönüşüyor ve artık bilgi ve yararları hastalık ve delilikle koşullu olmaktan çıkıyordu. İşte çarmıha gerilerek ölmek aslında buydu.

'Ya demek böyle!' diye düşündü Hans Castorp. 'Demek varsayımların ve çarmıhla ilgili yorumların böyle eksik kalmış Cizvit. Neden rahip olmadığın anlaşılıyor, *küçük bir lekesi olan yakışıklı Cizvit.*' Sonra da, Herr Settembrini'ye dönerek, 'Haydi kükre aslanım!' diye geçirdi içinden ve aslan gerçekten kükreyerek Naphta'nın söylediği her şeyin aldatmaca, dümen ve palavradan ibaret olduğunu söyledi. "İtiraf edin!" diye haykırdı karşıtına. "Bir eğitmen olarak sorumluluğunuzu bilin ve bu etkiye açık gençlerin önünde açıkça söyleyin: Hastalık sizin ruhunuz. Hiç kuşkunuz olmasın, bu söylediklerinizle onları yüreklendirecek ve onları kazanacaksınız. Haydi, ölümün ve hastalığın ne kadar soylu, sağlığın ve yaşamın da ne kadar adi olduğunu vurgulayın. Bu öğrencileri insanlığın hizmetine vermek için bundan daha iyi bir yöntem olamaz! *Davvero, e crimonoso*!" Ve bir şövalye gibi, doğanın bize bağışladığı sağlığın ve yaşamın soyluluğunu ve ruhtan korkmaması gerektiğini savunmaya koyuldu. "Biçim!" dedi; karşılığında da Naphta ağdalı bir ifadeyle "Logos!" Logosu duyacak

halde olmayan da, "Akıl!" diye yanıt verdi buna. Logosçu da "Tutku"yu savununca işler iyice karıştı. Biri, "Nesnel gerçeklik!" diye bağırıyor, öbürü de, "Benlik!" diye haykırıyordu. Sonunda biri, "Sanat!" Öbürü de, "Eleştiri!" diye haykırmaya başladı. Her ikisi de, dönüp dolaşıp "Doğa!" ve "Ruh" diye bağrışıyor, hangisinin daha soylu olduğunu ve gerçek soyluluğun ne olduğunu tartışıp duruyorlardı ama tartışmada ne bir açıklık ne de bir düzen vardı; ikilem ya da militan bir tutum da yoktu. Her şey çorbaya döndüğü gibi karşıtlar birbirlerine ters düşmekle kalmıyorlar, bazen kendilerine de ters düşüyorlardı. Daha önceleri 'eleştiriye' güzel konuşmasıyla övgüler yağdıran Settembrini, şimdi tersini söyler olmuş, 'sanat'ın daha soylu bir ilke olduğunu savunmaya başlamıştı. O âna dek, Settembrini'nin insan aklının ve onurunun hiçbir zaman boyun eğmemesi gereken 'aptal bir güç', kaba bir gerçek ve kaderin bir cilvesi diye nitelendirdiği doğaya karşı 'doğal içgüdüyü' savunmuş olan Naphta, şimdi de ruh ve 'hastalığın' yanında yer almış, yalnız bunlarda soyluluk ve insanlık olduğunu savunuyordu. Bu sırada Settembrini daha önce savunduğu özgürleşmeyi unutup doğanın avukatı kesilmiş ve doğanın verdiği sağlığın ne denli soylu olduğunu savunmaya girişmişti. 'Nesnel gerçeklik' ve 'benlik' konusu açıldığında işler düzelmedi ve zaten her zaman karmakarışık olan bu konu söylenenler yüzünden öylesine umarsız bir arapsaçına döndü ki, sonunda kimin dindar kimin özgür düşünceli olduğu da anlaşılmaz oldu. Naphta, sert bir biçimde Herr Settembrini'nin kendisini 'bireyci' diye nitelemesini yasakladı çünkü Tanrı'nın ve doğanın karşıtlığını yadsıyor, bir insanlık sorunsalı olan insanın içsel çelişkilerini bireyle daha geniş toplulukların arasındaki çelişkiye indirgiyor, dolayısıyla yaşama dönük burjuva ahlakına olan bağlılığını göstermiş oluyor, yaşamın kendisinin bir amaç olduğuna ve hiç de yürekli sayılamayacak bir tutum içinde yararlanmadan öte bir ilkesi olmadığına inanıyor ve tüm ahlak yasalarının yalnızca devlete özgü olduğunu varsayıyordu. Oysa Naphta, insanın içsel çelişkisinin duyularının algıladığıyla duyu üstü olanın arasındaki farklılıktan kaynak-

landığını bildiği için gerçek ve mistik bireyselliği temsil ediyordu ve özgürlüğün ve öznelliğin adamıydı. Öyleyse, öbür çelişkiler bir yana, bu, 'ortak ve topluluğa ait olma' kavramlarıyla nasıl bağdaşıyor diyedursundu Hans Castorp. Ya da bir adım daha ileriye gidersek, Naphta'nın, Peder Unterpertinger'le yaptığı bilimsel tartışmada Hegel ve bu devlet filozofunun Katolikliği ve 'politikayla' 'Katolikliğin' psikolojik açıdan bir bağ ve tek bir nesnel gerçeklik oluşturduklarını parlak sözlerle belirtmesine ne demeliydi? Eğitim ve devletin gücü her zaman Naphta'nın mezhebinin uğraşı olmamış mıydı? Hem de ne uğraş! Herr Settembrini'nin, bazen sıkıcı olabilecek derecede gayretli bir eğitmen olduğuna kuşku yoktu ama keşişlik ve benliğin arzularını körelten bir nesnellik söz konusu olduğunda ilkeleriyle Naphta'nın eline su bile dökemezdi. Mutlak otorite! Demir gibi bir bağ! Baskı! Boyun eğme! Terör! Kendine göre bir onuru olabilirdi ama bireyin onuru ve eleştiri yeteneği göz ardı ediliyordu. Prusyalı Frederik ve İspanyol Loyola tarafından kaleme alınmış bir eğitim yönetmeliği son damla kanı emecek kadar askerce ve sofucaydı ve geriye bir tek soru kalıyordu: Naphta nasıl olup da bu tür arı bilgiye, koşulsuz araştırmaya, kısacası Lodovico Settembrini için insan ahlakının en yüce yasası olan gerçeğe, yani nesnel bilimsel gerçeğe bile inanmadığını itiraf etmesine karşın, bu denli önkoşulsuz ve kanlı bir mutlakiyete ulaşmıştı? Böyle olunca da, dindar ve hoşgörüsüz olan Herr Settembrini, gevşek ve uçarı olan, gerçeği insana bağlayan ve insana çıkar sağlayan her şeyin gerçeklik olduğunu söyleyen Naphta oluyordu. Gerçekliği insanın çıkarlarına bu denli bağımlı kılmak darkafalı bir yararlılık ve burjuvalık değil miydi? Öyleyse buna demir gibi bir nesnellik denemezdi. Naphta'nın itiraf etmekten çekindiğinden çok daha fazla özgürlük ve öznellik vardı bunda ve kendi çapında Herr Settembrini'nin özgürlüğün kardeş sevgisi olduğunu belirten öğretici yorumu kadar politikti. Böyle olunca da, Naphta'nın gerçekliği gibi onun özgürlüğü de bir tek şeye, insana bağlı oluyor ve bu özgürlükten çok bağnazlık demek oluyordu – tanımlamaya kalktığınızda

kaçıp giden yan yana iki terim daha. Ah bu Settembrini! Edebiyatçı olması, bir politikacının torunu ve bir hümanistin oğlu olması boşuna mıydı? Eşitliğin ve eleştirinin güzelliğine gönül vermişti – ve sokakta kızlara şarkılar mırıldanırdı. Bir de ufak tefek ve haşin Naphta vardı; katı yeminlere bağlı. Öylesine özgür düşünceliydi ki neredeyse ahlaksızdı ve bu İtalyan'ın deyimi yerindeyse bir erdem delisi gibi görünmesine neden oluyordu. Herr Settembrini 'mutlak ruhtan korkuyor', ruhu yalnızca, demokratik ilerlemeyle kısıtlamaya kalkıyordu. Militan Naphta'nın Tanrı'yı ve Şeytan'ı, kutsal olanı ve suçluyu, sağlığı ve hastalığı aynı kefeye koyan ve hiçbir değer, akılcı bir yargı ve irade tanımayan dinsel ahlaksızlığı onu dehşete düşürüyordu. Öyleyse aslında kim özgürdü ve kim bağnazdı? İnsanın gerçek konumunu ve durumunu ne saptıyordu? Her şeyi silip süpüren ve her şeyi eşitleyen ve hem zevk düşkünü hem de keşişçe bir tutum içinde olan cemaat mi, yoksa burjuva erdeminin ve abartılı sözlerin sürekli çatıştığı eleştirel öznellik mi? Ah, ilkelerin ve görüşlerin sürekli bir çatışma içinde olması ve içsel çelişkilerin dur durak bilmemesi sivil bir insanın, örnekleri birbirinden tümüyle ayırıp yerli yerine oturtmasına olanak sağlamadığı gibi, hangisinin doğru olduğuna karar verebilmesini ve sorumluluğunu yerine getirebilmesini zorlaştırıyor ve insanı Naphta'nın 'ahlaksal açıdan düzenlenmemiş evrenine' balıklama dalmaya itiliyordu. Her şey iç içeydi, ilkeleri çakışıyordu ve tam bir karmaşaydı. Hans Castorp, tartışmacılar ruhlarının bu denli tutsağı olmasalar daha az acı çekerler, diye düşündü.

Berghof'a kadar birlikte yürümüşler, sonra orada kalanlar geri dönüp öbür ikisine küçük evlerine dek eşlik etmişler, ayrıca kapının önünde uzun bir süre durup Naphta'yla Settembrini'nin tartışmasını dinlemişlerdi. Hans Castorp tartışmayı, etkiye açık gençliğe eğitim bağlamında ışık tutmak için yaptıklarını biliyordu. Tüm bu tartışmalar Herr Ferge'ye bir kez daha belirttiği gibi fazla üst düzeyde geliyordu; Wehsal de konu artık dayak ve işkence olmadığına göre ilgisini yitirmişti. Hans Castorp, başı

önünde bastonuyla karı dürtüklüyor ve bu büyük karmaşa üzerine kafa yoruyordu.

Sonunda ayrıldılar. Sonsuza dek orada duramazlardı ki – felsefi tartışmanın bitip tükeneceği yoktu. Berghof'un üç konuğu kaldıkları yere yöneldiler, öbür ikisi de evlerine girmek zorunda kaldılar; biri ipek hücresine, öbürü de kürsüsü ve sürahisi olan hümanist barınağına tırmandı. Hans Castorp da, biri Kudüs'ten öbürü de Babilon'dan gelip *dos banderas* altında ilerleyen ve çarpışan iki ordunun kargaşasının neden olduğu gürültü patırtıdan kulakları uğuldayarak balkonuna çekildi.

Kar

Yedi masanın yedisi de günde beş kez bu yılki kıştan hiç hoşnut olmadıklarını söyleyip duruyorlardı. Alpler'e özgü bir kış olarak görevini yapmadığı ve broşürde belirtilenlerin tersine, eskilerin çok iyi bildiği, yeni gelenlerinse umut kaynağı olan yörenin ünlü meteorolojik iyileşme yöntemlerini yeterince yerine getirmediği kanısındaydılar. Kürde çok etken bir öğe olan güneş ışınlarında ciddi bir azalma vardı; onların yardımı olmayınca da kuşkusuz iyileşme gecikiyordu. Her ne kadar Herr Settembrini dağda konuk olanların bir an önce iyileşip, 'evlerini' bırakıp aşağıya düzlüğe inmek isteklerinin samimiyetinden kuşku duyuyorsa da, onlar haklarından vazgeçmiyorlar ve aileleri ya da eşlerince ödenen paraların karşılığını almak istiyorlardı. Böyle olunca da, yemek salonunda, asansörde ve lobide söylenip duruyorlardı. Sorumluluğunun bilincinde olan yönetim yardım ve tazminat konusunda üstüne düşeni yaptı ve yapay güneş ışını veren bir alet aldı çünkü bronz rengine kavuşmak için –genç kızlara ve kadınlara yakışıyor, erkeklere de, her ne kadar yatay bir yaşam tarz-

ları varsa da, dayanılmaz bir çekicilik ve sportif bir görün tü veriyordu– elektrikten medet umanlara kullanılmakta olan iki alet yetmiyordu. Bronz bir görüntü meyvesini veriyor, kadınlar, bu erkekçe kozmetik-teknik bileşimin farkında olmalarına karşın aldatılmaya ve düşlere kapılmaya razı olacak kadar aptal ya da duyarsızlaşmış oldukları için bu yanılgının kadın ruhlarını tutsak etmesine karşı koymuyorlardı. Bir akşam lobide kırmızı saçlı, kırmızı gözlü Berlinli bir konuk, "Tanrım!" demekten kendini alıkoyamadı. Bunu Frau Schönfeld adındaki hanım söylemişti, uzun bacaklı, küçük göğüslü, kartvizitinde *'Aviateur diplome et Enseigne de la Marine allemande'* yazan bir centilmenden söz ederek. Bu bey, öğle yemeklerinde smokin giyiyor, akşam yemeklerindeyse giymiyor ve Deniz Kuvvetleri'nde yönetmeliğin böyle olduğunu iddia ediyordu. "Tanrım!" dedi Frau Schönfeld, lambayla bronzlaşmış asteğmene yiyecek gibi bakarak. "Yükseklerin güneşinde ne de güzel bronzlaşmış. Sanki kartal avcısı bu şeytan." Öbürü de asansörde onun kulağına, "Bekleyin, su perisi," diye fısıldadı, kadının içini gıdıklayarak. "O yakıcı bakışlarınızın hesabını vermek zorundasınız." Ve balkonun cam bölmelerinden süzüle süzüle şeytan kartal avcısı su perisine kavuştu.

Her şeye karşın, yapay ışınların yılın gerçek güneş ışını eksikliğini kapamadığı hissediliyordu. Ayda iki-üç gün, sisli bir gri tonun bulanıklığından ansızın çıkıp beyaz tepelerin ardına içinde pırlantaların ışıldadığı koyu bir kadife mavisi yayan ve yüzünüzü ve ensenizi ısıtan birkaç gün, bu kadar haftanın içinde yetmiyor, kaderleri yüzünden avunmak için sıra dışı isteklerinde haklı olan ve düzlük insanının sevinçlerinden ve acılarından vazgeçmek zorunda kalmanın karşılığında, zamanı yok edene dek, cansız da olsa kolay ve keyifli bir yaşam sürmeye koşullu bu insanların morallerinin düzelmesine yetmiyordu. Başhekimin, bu koşullarda bile, Berghof'taki yaşamın bir zindandaki ya da Sibirya tuz ocaklarındaki yaşamla bir ilgisi olmadığını hatırlatması da işe yaramıyordu. İnce ve hafif yerel havanın, evrenin boşluğundaki hava gibi iyi ya da kötü

her tür yeryüzü karışımından uzak olduğunu ve bu nedenle güneş olmasa da onları düzlüğün tozundan dumanından koruduğunu övünerek söylemesi bile bir işe yaramıyor, karamsarlık ve karşı çıkmalar fazlalaşıyor, çılgın ayrılış tehditleri günlük olaylara dönüşüyordu. Bazıları da önlerinde Frau Salomon gibi üzücü bir örnek olmasına karşın bunu gerçekleştiriyorlardı da. Rüzgârlı ve nemli Amsterdam'da kalmakta ısrar eden Frau Salomon, sonunda dönmek zorunda kalmıştı ve bir zamanlar inatçı ama ciddi olmayan hastalığı şimdi tehlikeli bir boyut almıştı.

Güneş yerine kar vardı; hem de Hans Castorp'un o güne dek görmediği kadar yığın yığın kar. Bir yıl önce de kar eksik değildi ama bu yılki kadar etkileyici olmamıştı; hiç esirgemeden öbek öbek kar yağıyor ve insana bu bölgelerin ne kadar garip ve sıra dışı olduğunu hatırlatıyordu. Her gün her gece kar yağıyordu – bazen atıştırıyor bazen de tipiye çeviriyordu ama hiç durmuyor, yağıyordu. Hâlâ geçilebilir olan birkaç yol, her iki tarafında içinde çok hoş kristallerin ışıldadığı kaymak taşından insan boyu levhaların yükseldiği tünellere dönüşmüştü ve bu levhalar konuklara üzerlerine resimler çizme, şakalar, açık saçık yazılar yazma ve haberleşme olanağı sağlıyordu. Her gün yoldan kürek kürek kar atılmasına karşın, o kadar çok kar vardı ki, deliklere ya da yumuşak yerlere bastığınızda bazen diz boyu kara gömülüyordunuz. Bacağınızı kırmamanız için çok dikkat etmeniz gerekiyordu. Banklar karın içine gömülüp yok olmuşlardı – yalnızca bazı yerlerde beyaz mezarlarının içinden arkalıkları dışarıya taşmıştı. Köyün merkezinde sokak seviyeleri garip bir biçimde yer değiştirmiş, dükkânlar kardan basamaklarla indiğiniz bodrum katlarına dönüşmüştü. Ve gece gündüz henüz kemiklere işlemeyen soğukta (on ya da on beş dereceydi) kar, sessizce yığınların üzerine düşmeyi sürdürüyordu. Beş ya da iki derece bile olabilirdi ama hava öylesine durgun ve kuruydu ki size batmıyordu. Sabahları çok karanlık olduğu için kahvaltılarını hoş kemerli yemek salonunda asılı yapay ayların ışığında yapıyorlardı. Dışarıda insanın içini karartan bir hiçlik ve pencerelerin camlarını zorlayan

grimsi beyaz pamuğa sarıp sarmalanmış sisli dumanlar ve döne döne uçuşan kar içinde bir dünya vardı. Dağlar görünmez olmuştu, yalnızca bir sonraki tipi bastırana dek karla yüklü çam ağaçları bir görünüp bir kayboluyor, biri arada bir sırtındaki yükü atıyor ve toz gibi kalkan beyazlık yere düştüğünde griye dönüşüyordu. Saat ona doğru güneş dağı aşarak yumuşak buharı andıran belli belirsiz ışığını seçilemeyen manzaranın üzerine solgun bir hayalet gibi biraz gerçeklik katarak saçıyor ama sonra ışınlar, kesin çizgileri olmayan bir hayalet solgunluğunda eriyip kayboluyor, ortada gözle görülebilecek hiçbir şey kalmıyordu. Dorukların kenar çizgileri kaybolmuş, sisin içine karışıp yok olmuştu. Birbirinin üzerine yaslanmış kat kat soluk renkli kar yüzeyleri bakışlarınızı bir hiçliğe yöneltiyor, ardından kayadan bir duvarın önünden dar uzun biçimini bozmadan duman gibi, ışıklı bir bulut geçiyordu.

Öğlene doğru güneş tam olmasa da ortaya çıkıp sisi maviye dönüştürmek için çabalıyor, başaramıyor ama bu bile, ışınlarının kar macerası yüzünden biçimini yitirmiş geniş manzaranın üzerine pırlanta gibi ışıltılar saçmasına yetiyordu. Genelde o saatte kar, o âna dek neler olup bittiğine göz atmak istercesine duruyordu. Ender güneşli günler de sanki bu amaca yönelikti – tipi duruyor ve gökyüzündeki yangın muhteşem görüntülü temiz yeni karı eritme çabasına girişiyordu. Dünyanın resmi masalımsı, garip ve çocuksu olmuştu. Ağaçların dalları biri onları kabartmışçasına puf puf olmuş yastıklarla bezenmişti. Yerde de altlarında kayıp giden odun ve kaya parçalarının gizlendiği tümsekler vardı. Çömelerek ve yere çökerek gizlenmiş olan cücelerden oluşan izlemesi keyifli bir dünya – bir masal dünyası. Zorlukla ilerlerken çevrenizde gördükleriniz gülünç bir düş gibi olsa da, uzaktan size bakan karla kaplı Alpler sizde yüce ve kutsal oldukları duygusunu uyandırıyorlardı.

Öğleden sonra saat ikiyle üç arası Hans Castorp balkonunda, sıcacık sarıp sarmalanmış, başını, muhteşem şezlongunun ayarlanabilir arkalığına ne fazla dik ne de fazla alçak, tam kıvamında dayamış yatıyor ve balkon parmak-

lığının küçücük yastıklarla kaplı kenarından ormana ve dağlara bakıyor olurdu. Tepeye doğru yükselen karla yüklü yeşilimsi karaçam ormanının her bir ağacının arası kardan yumuşak minderlerle kaplıydı. Ormanın üstünde, karla kaplı geniş alanlarında daha koyu renkli tırtıllı sarp kayalıkların ve çıkıntıların göze battığı kayalık dağlar beyazımsı bir griye doğru yükseliyorlardı. Kar sessizce yağar, her şey giderek çizgisini yitirir, pamuk gibi bir yokluğa bakan gözler kolayca kapanır ve uykuya sürüklenir ve tam o anda bir titreme alırdı bedeni. Ama bu buz gibi soğuktaki uykudan daha arısı düşünülemezdi – organik yaşamın bilinçli yükünün kalktığı ve boş ve pussuz bir havada soluk almanın bir ölünün soluk almaması kadar kolay olduğu düşsüz bir uykuydu bu. Uyandığınızda da dağların yok olduğunu, yalnızca orada burada bir doruğun ya da sarp bir kayanın bir anlığına belirip yok olduğunu görürdünüz. Bu sessiz hayaletler oyununu izlemek çok eğlenceliydi. Sisler içindeki aldatmaca oyununun gizemli değişimlerini kaçırmamak için çok dikkatli olmanız gerekiyordu. Ne üstü ne de altı olan dev gibi ilkel bir kaya parçası bulutlardan kurtulup ansızın gözünüzün önünde belirir ve bir an bile bakmazsanız yok oluverirdi.

Balkonda kalmaya engel olan kar fırtınaları da oluyordu – rüzgâr önüne büyük kar yığınları katar, yer, eşya ne var ne yoksa her şey kalın bir kar tabakasının altında kalırdı. Evet, bu yüksek huzur dolu vadide de fırtınalar oluyordu. Boş hava başkaldırır, döne döne uçuşan kar taneleri yüzünden bir adım önünüzü göremezdiniz. Soluğunuzu kesen bora tipiyi yanlardan çılgıncasına üfler, vadinin tabanından büyük yığınlar halinde karı kaldırır ve çılgın bir kar dansı başlatırdı – kar yağışı denemezdi artık buna; bu beyaz, karanlık bir kargaşa, bir canavardı sanki. Tüm bölge ölçülü halinden çıkar, hareketlenir ve bu saldırının içinde yalnızca ansızın ortaya çıkan ispinoz kuşları kendilerini evlerindeymişçesine rahat hissederlerdi.

Her şeye karşın, Hans Castorp karda yaşamayı seviyordu. Deniz kenarında yaşamaya benzetiyordu bunu; doğanın her iki resminde de tekdüzelik egemendi. Derin,

gevşek ve kusursuz, toz halindeki kar burada, aşağılardaki sarımsı beyaz kumun yerini alıyordu; dokunduğunuzda ikisi de temizdi; karın kuru buz beyazlığını giysilerinizden ve ayakkabılarınızdan, denizin derinlerinden gelen minik taşları ve deniz kabuklarını silkelediğiniz gibi silkeleyebiliyordunuz – ne toz ne de iz kalıyordu. Güneşin karı gündüz eritip gece yeniden sertleştirdiği zamanlar dışında karda yürümek yığın halindeki kumda yürümek kadar zordu. Karlar sertleştiğinde parke bir zeminin üzerinde yürürcesine rahat hareket edebiliyordunuz, deniz kenarındaki tuzla yıkanmış sert kumda olduğu gibi.

Ama bu yılki yoğun kar yağışı, kayak kayanların dışında, insanların hareket özgürlüğünü kısıtlıyordu. Kar küreme aletleri var güçleriyle çalışıyorlardı ama köyün anacaddesini ve en çok kullanılan yan yolları bile açık tutmakta zorlanıyorlardı; açık olan ama kısa bir süre sonra çıkmaza dönüşen birkaç yolda sağlıklılar, hastalar, yerel insanlar ve dünyanın dört bir yanından gelen yabancılar iç içeydi; yayalar da her an bir kızağın kendilerini tepetaklak etmesi tehlikesiyle karşı karşıyaydılar. Çocuksu taşıtlarına binip kendilerini geriye, ayaklarını da öne doğru uzatmış olan hanımlar ve beyler, yaptıkları işi ne denli ciddiye aldıklarını gösteren haykırmalarla çevredekileri uyarıyor, yokuş aşağı yalpalayarak ya da devrilerek iniyor, iner inmez de ipi yakalayıp geriye dönerek moda oyuncaklarını yeniden yokuş yukarıya çekmeye başlıyorlardı.

Hans Castorp'a gezintilerden gına gelmişti. İki büyük isteği vardı: Bunlardan birincisi, düşünceleriyle baş başa kalıp 'kralcılık' oynamaktı; balkonu, tam olmasa da yüzeysel olarak bu işe yarıyordu. İkincisi de, birincisiyle bağlantılı olarak daha canlı ve daha yoğun bir biçimde içten bir özgürlükle karla çölleşmiş dağı yaşamaktı – bu ona çok çekici geliyordu ama donanımsızdı ve ağır aksak yürüyüşüyle arzusunun gerçekleşmesine olanak yoktu. Böyle bir şeye kalkışıp çabucak sonu gelen açık yolların biraz dışına çıksa kendini yarı beline kadar kara gömülü bulacağı kesindi.

Böylece burada geçirdiği ikinci kışta, günlerden birin-

de bir çift kayak satın alıp en azından işini görecek kadar kaymayı öğrenmeye karar verdi. Sportmen değildi, sporla ilgisi hiç olmamıştı. Berghof'takilerin bazıları, özellikle de kadınlar gibi, yörenin ruhuna ve modaya ayak uydurmak için spor giysilerle dolaşmıyordu; böyle bir iddiası da hiç olmamıştı. Örneğin Hermine Kleefeld, dudakları ve burnunun ucu doğru dürüst soluk alamamaktan mavileşmiş olmasına karşın, öğle yemeğine yün pantolonla inip yemekten sonra da lobideki hasır sandalyelere dizlerini ayırıp yayılmaya bayılıyordu. Hans Castorp'un başhekime sıra dışı planından söz ettiği anda kesin sözlerle geri çevrileceğine hiç kuşku yoktu. Yalnızca Berghof'takilere değil, öbür kuruluşlardakilere de her tür spor faaliyeti yasaktı çünkü hava ciğerleri kolayca dolduruyor ama kalbi çok zorluyordu. Hans Castorp'un vakasında da, akıllıca dediği gibi 'alışamamaya alışmak' yorumu her zamanki gibi geçerliliğini koruyordu ve Rhadamanth'ın bir lekeye yorduğu ateşi inadında ısrar edip düşmek bilmiyordu. Öyle olmasa burada işi neydi? Arzusu ve planı tutarsızdı ve gerçekleşmesine olanak yoktu. Yanlış anlaşılmasın – moda diye havasız bir odada kâğıt oynamaya bile razı olacak açık hava züppeleri ve havalı sporcularla aşık atmak niyetinde değildi; daha farklı ve daha dar bir topluluğun parçası olduğunu hissediyordu – bir turist grubundan değildi o. Kazandığı daha geniş bakış açısı beraberinde görevler ve onu çevreden soyutlayan bir onur getirdiği için onlara katılıp aptalcasına karda koşuşturmanın ya da dolanıp durmanın ona göre bir iş olmadığını düşünüyordu. Çılgınca bir şey yapmaya niyeti yoktu, ölçülü davranacaktı. Rhadamanth böyle bir şeye pekâlâ izin verebilirdi ama kurumun yönetmeliği bunu yasaklıyordu. Bu nedenle işi onun haberi olmadan halletmeye karar verdi.

Laf arasında Herr Settembrini'ye niyetinden söz etti. İtalyan onu nerdeyse sevinçten kucaklayacaktı. "A, elbette mühendis bey, bunu kesinlikle yapın. Tanrı aşkına, yapın, kimseye sormayın. Koruyucu meleğiniz kulağınıza fısıldamıştır. Bu olumlu düşünceden vazgeçmeden yapın. Dükkâna sizinle gelirim. Hemen gidip şu hayırlı alışverişi

yapalım. Dağa da sizinle gelirdim, ayaklarında kanatları olan Merkür gibi ama bana yasak. Yalnızca yasak olsa yine yapardım ama ben bitmiş bir adamım. Ama size gelince; siz yapabilirsiniz, mantıklı davranıp aşırıya kaçmazsanız. Size birazcık dokunsa bile koruyucu meleğiniz size – neyse, daha başka bir şey söylemeyeceğim. Ne olağanüstü bir plan! İki yıl burada kaldıktan sonra hâlâ böyle bir şeyi akıl edebilmek! Ah yok, sizin mayanız gerçekten sağlam; sizin açışınızdan kaygılanmak gerekmez. Bravo, bravo! Orada yukarıdaki Gölgeler Prensinize burun kıvırın. Kayak donanımınızı alıp bana ya da Lukacek'e yollatın ya da, aşağıdaki bakkala bıraksınlar. Oradan alır, kayar gidersiniz."

Öyle de oldu.

Herr Settembrini bu konudan hiç anlamamasına karşın, eleştirmen rolünü oynadı ve o bakarken anacaddede bu tür şeyler satan bir mağazadan, iyi cins dişbudak ağacından, açık kahverengi cilalı, kaliteli deriden bantları olan burunları hafif yukarıya doğru kalkık, havalı bir çift kayak edindi. Sivri uçlu demir uçları ve kar halkaları olan sopalar da satın aldı, tüm ısrarlara direnerek onları Settembrini'nin evine kadar omzuna vurup taşıdı ve onları orada muhafaza etmek üzere hemencecik aşağıdaki bakkalla anlaştı. Kayakların nasıl kullanıldığını uzun süre izledikten sonra da egzersizlere başladı – yeni başlayanların kullandığı tepedeki kalabalıktan uzak durmuş, Berghof'un iyice arkasında, neredeyse hiç ağaç olmayan bir tepeyi seçmişti. Orada her gün, ayaklarını zarifçe birbirinin üzerine atmış, bastonuna dayanmış Herr Settembrini biraz uzaktan onu izlerken düşe kalka kaymaya başladı. Herr Settembrini her becerisini, "Bravo!" diye bağırarak karşılıyordu. Bir gün Hans Castorp kayaklarını bakkala bırakmak üzere kardan temizlenmiş dolambaçlı yoldan aşağıya Berghof'a doğru kayarken başhekimle karşılaştı ama bir şey olmadı. Aydınlık bir gündü ve acemi kayakçı neredeyse ona çarpacaktı ama Behrens onu tanımadı bile, puro dumanından bir bulutun içine gömülü, karlara bata çıka geçti gitti.

Hans Castorp bir becerinin zorunluluk olduğunda çok

daha çabuk öğrenildiğini keşfetti. Bu işte ustalaşmak gibi bir niyeti yoktu. Öğrenmek istediği kadarını birkaç gün içinde aşırı terlemeden ve soluk almakta zorluk çekmeden öğrendi. Bacaklarını paralel tutarak arkasında düzgün izler bırakabilmek, sopaları kullanarak kendine ivme kazandırabilmek, engelleri ıskalayabilmek için çok çalıştı; tümseklerin üzerinden kollarını iki yana açıp dalgalı bir denizdeki bir gemi gibi ine çıka kaymayı da. Durmak istediğinde, bir bacağını öne atıp öbürünü dizden bükerek yana doğru ani bir dönüş yapmayı belki yirmi kez denedi; artık devrilmiyordu. Giderek kayma alanını genişletti. Herr Settembrini bir gün onun beyaz bir sisin içine dalıp gözden kaybolduğunu gördüğünde ellerini boru gibi yaparak ona dikkatli olmasını haykırdıktan sonra gönlü rahat bir eğitmen olarak evine döndü.

Kışın etkisindeki dağlar çok güzeldi ama yumuşak, iyilik dolu bir güzellik değildi bu; güçlü bir rüzgârın etkisindeki vahşi Baltık Denizi'nin güzelliğindeydi – sürekli bir uğultunun olmadığı aynı ölümcül sessizlik egemendi ve aynı yüce duyguları uyandırıyordu insanda. Hans Castorp'un uzun esnek tabanları onu her yöne götürüyordu. Clavadel'e doğru, soldaki yamaç boyunca ya da sağa doğru, arkalarında sisin içinde Amselfluh sıradağlarının bir hayalet gibi göründüğü Frauenkirch ve Glaris'i geçerek kayıyordu. Dischma Vadisi'nde ve Berghof'un sırtlarında, ağaçların bittiği yerin yükseğinde karla kaplı iki doruğunun yalnızca uçlarının göründüğü ormanlık Seehorn'a ve arkasında kara gömülü Rhatikon sıradağlarının belirsiz solgun çizgilerini görebildiğiniz Drusatscha Ormanı'na doğru da kaydı. Kayaklarını teleferikle Schatzalp'e bile çıkarıyor, orada, denizden iki bin metre yükseklikte, ışıl ışıl parlayan toz halindeki karla kaplı yamaçlarda kayıyor, iyi havada maceralarını geçirdiği yerlerin tümünü muhteşem manzaranın içinde uzaktan görebiliyordu.

Önünde ulaşılmaz dünyalar açan ve engelleri yok eden becerisi onu çok mutlu ediyor, ona aradığı yalnızlığı, düşlenebilecek en derin yalnızlığı sunuyor, yüreğini insana yabancı tehlikeli bir vahşetle dolduruyordu. Bir yanın-

da karlı sislerin içine dalan bir yar, öbür yanında da dev gibi kar yığınlarından kemerli oyukları, kamburları ve kubbeleriyle bir kayalık oluyordu. Kendini de duymamak için kımıldamadan durduğunda, hiç kimsenin başka hiçbir yerde algılayamayacağı mutlak ve kusursuz bir sessizlik ve pamuktan oluşan bir suskunluk oluyordu; ağaçlara dokunup geçecek kadar bir esinti, bir hışırtı, bir kuş sesi bile olmadan. Hans Castorp'un orada sopasına dayanarak, ağzı açık, başı yana eğik dinlediği, eskiçağların ilk sessizliğiydi – ve kar sessizce ağır ağır düşüyordu.

Hayır, bu dipsiz bucaksız sessizlik geleni hiç de konuksever bir biçimde karşılamıyordu. Buraya gelen başının çaresine bakmak zorundaydı ve bu dünya onun oradaki varlığına tekin olmayan ve hiç de iyilik dolu görünmeyen bir hoşgörüyle katlanıyor, gelen konuk, çevresini saran suskun ilkel güçlerin tehdidini hissedebiliyordu – düşmanca değildi bu güçler, kayıtsız ve ölümcüldü. Vahşi doğaya baştan beri uzak ve yabancı olan uygarlık dünyasının bir çocuğu, o doğanın içinde doğmuş, onun merhametine sığınmış ve onunla soğuk bir yakınlık içinde yaşayan onun kaba saba evlatlarına oranla çok daha duyarlıdır onun büyüklüğüne. Onlar bu çocuğun vahşi doğa karşısında duyduğu dinsel korkuyu, onun önünde kaşlarını kaldırıp tüm benliğini onu algılayabilmeye yoğunlaştırdığını ve ruhunun sürekli çekingen bir heyecanla dolup taştığını düşünemezler bile. Hans Castorp üzerinde uzun kollu devetüyü yeleği, tozlukları ve ayağındaki şık kayaklarıyla orada durup eskiçağların ilk sessizliğini ve vahşi doğa kışının ölümcül suskunluğunu dinlerken kendini oldukça rahatsız hissetti ve ancak dönüşte biraz rahatlamaya başladı; ilk evlerin görünmesi ona daha önceki durumunu daha iyi değerlendirmesini ve saatlerdir ruhunu gizli ve kutsal bir korkunun sarmış olduğunu hissettirdi. Sylt sahilindeyken, üzerinde beyaz bir gömlek, şık ve zarif durup türkünç dişlerini ve kovuğa benzer gırtlağını göstererek esneyen bir aslanın kafesinin önündeymişçesine köpüren dalgaları kendisi güven içindeyken saygıyla izlemişti. Yüzmeye gittiğinde de, cankurtaran ilk dalganın ötesine geçmeye cüret

edenleri kıyıya doğru atağa kalkan fırtınaya karşı uyarmak için düdüğünü çalmış, dalga çağlayanının son atağı bile ensesini dev bir pençe gibi yakalamıştı. Hans Castorp henüz çok gençken sizi kucakladıklarında mahvedecek olan güçlerle flört etmenin insana sarhoş edici bir heyecan verebileceğini öğrenmişti ama bilmediği bir şey vardı: O da ölümcül doğayla olan bu coşkulu ilişkiyi, o sizi kucaklamakla tehdit edene dek ileri götürmeyi bilmiyordu. Uygarlığın bir çocuğu olduğu için zayıflığına karşın oldukça iyi silahlanmıştı ama doğanın ürkünçlüğüne kapılmaya cesaret etmeyi ya da en azından aralarındaki ilişki, atağa kalkan bir köpük yığını ya da yumuşak bir pençe olmaktan çıkıp dalganın kendisine, kovuğa benzer bir gırtlağa ve denize dönüşerek sınırsız bir tehlike haline gelene dek ondan kaçmamayı öğrenememişti.

Kısacası, Hans Castorp burada, yukarılarda yüreklenmişti – yüreklilik, doğanın öğeleriyle aklı başında ama sıkıcı bir ilişki içinde olmak yerine kendini bilinçli olarak tümüyle onlara bırakmak ve onlara duyduğunuz yakınlık nedeniyle ölüm korkunuzu bastırmak demekse, kuşkusuz yakınlık mı? Evet, Hans Castorp dar ve uygar göğsünde onlara karşı bir yakınlık duyuyordu ve hissettiği bu yakınlıkla, kızak kayan topluluğu gördüğünde hissettiği ve onu balkonunda yaşadığı zararsız ve rahat yalnızlıktan çok daha derin, daha kapsamlı ve çok daha rahatsız edici bir yalnızlığa iten bu farklı gurur duygusu arasında bir bağ vardı. Şezlongundan sisli dağları ve kar fırtınalarının danslarını konforun verdiği gönül rahatlığıyla hayranlıkla izlemesinden utanmış ve bu nedenle kayak kaymayı öğrenmişti – sporu sevdiği için ya da züppelik olsun diye değil. Kar yağışlı sessiz ürkünçlüğün tekin olmayan bir yanı varsa –Hans Castorp, uygarlığın bir çocuğu olarak kesinlikle, olduğunu hissediyordu– zihni ve duyguları zaten burada yukarıda bunu çoktan tatmıştı. Naphta ve Settembrini'yle yaptığı konuşmalar pek tekin sayılmazdı; onlar da sınırları belli olmayan tehlikeli alanlara götürüyordu insanı. Hans Castorp'un vahşi doğanın kışına duyduğu yakınlık, verdiği korkuya karşın, düşüncelerinin karmaşasını çözebilece-

ği bir ortam sağlaması ve nasıl olduğunu bilemeden, kendini *Homo Dei*'nin durumu, koşulları ve yönetimini bir yük gibi hisseden birinin soluk alabileceği uygun bir yer olarak görmesindendi.

Burada insan yoktu; ellerini boru gibi ağzına tutup uyardıktan sonra ortadan kaybolan Herr Settembrini gibi biri olmadıkça burada karışacak kimse olmuyordu. Zaten cesaretini topladığı ve kendini yakın hissettiği için uyarıya aldırmamış, karnaval akşamı arkasından, "*Eh, ingegnere, un po'di ragione, sa*!" diye bağırılmasına karşın kararlı adımlarla nasıl ilerlemişse, aynı kararlılıkla yoluna devam etmişti. 'Ah, eğitmen Satana, '*ragione*' ve '*ribellione*'lerinle, her şeyinle seni seviyorum,' diye düşündü. 'Bir laternacı ve palavracının teki olduğun kesin ama o sivri dilli terörist Cizvit'e, o gözlükleri şimşekler çakan İspanyol işkencecisine ve dayak yandaşına oranla çok daha iyi niyetlisin. Benim acınası ruhumu eğitmek için ikiniz, Ortaçağ'daki gibi, Tanrı'yla Şeytan gibi birbirinizle çatışırken o her zaman haklı çıksa da seni daha çok seviyorum.'

Bacakları kara bulanmış, çarşaf gibi serili kar katmanlarından oluşan set set solgun renkli bir yüksekliğe doğru çıkmaya başladı, sopalarının yardımıyla, nereye varacağını bilmeden; belki de hiçbir yere varamayacaktı. Daha yüksek yerler onlarla aynı sisli beyazlıkta olan gökyüzüne karışmış oldukları için bir yerden sonra onları ayırt edemez oldu. Görünürde ne bir doruk ne de bir kenar çizgisi vardı. Hans Castorp sisten oluşan bir hiçliğe doğru ilerler olmuştu. İnsanların olduğu aşağıdaki gerçek dünya arkasından çabucak kapanıp görünmezliğe gömülmüştü. Artık oradan hiçbir ses ona doğru yükselemediği için farkına bile varamadan arzu ettiğinden çok daha derin bir yalnızlığa düştü – öylesine derin bir yalnızlıktı ki bu, yürekliliğin ön koşulu olan korkuya yaklaşıyordu neredeyse. Latince, "*Praeterit figura huius mundi,*" diye mırıldandı, Naphta'dan hiç de insancıl sayılamayacak bir alıntı yaparak. Durup çevresine bakındı: Yukarıdaki beyazlıktan aşağıdaki beyazlığa düşen birkaç küçük kar tanesi dışında gerçekten hiçbir şey görünmüyor, çevresini saran sessizlik

gücünü suskunluğundan alıyordu. Kör edici beyaz boşlukta bakışları zorlanıyordu. Kalbinin tırmanmaktan hızlanıp deli gibi çarptığını hissetti. Röntgen odasının çatırdayan ışınlar çıkan ortamında, kalp kaslarından oluşan bu organın hayvansal biçimini ve atışını izlemiş ya da daha doğrusu ona sinsice bakmıştı. Kalbindeki hızlanmayla bedenini bir duygu seli sardı: Burada buz gibi boşlukta dertleri ve bilinmezleriyle çarpan insan yüreğine duyduğu yalın ve saygı dolu yakınlıktı bu duygu.

Daha da yükseldi gökyüzüne doğru. Arada sırada sopasını kara batırıyor, çıkarırken açılan delikten dışarıya sızan mavi ışığı izliyordu. Eğlenceliydi – uzun bir süre orada durup bu küçük görsel olguyu birçok kez yineledi. Öylesine garip yeşilimsi mavi bir ışıktı ki bu; hem yükseklerden hem de derinlerden gelen, buz gibi saydam ama aynı zamanda buğulu, gizemli ve çekiciydi. Ona bir çift gözün; kader demek olan bir çift gözün ışığını ve rengini çağrıştırıyordu. Herr Settembrini, o gözleri bir zamanlar, küçümseyici bir hümanistik bakış açısıyla 'Tatar çekikliği' ve 'step kurdu gözleri' diye nitelendirmişti. Işık ona, çok önceleri gördüğü ve sonradan kaçınılmaz bir biçimde yeniden karşılaştığı, Hippe'nin ve Clavdia Chauchat'nın gözlerini hatırlatıyordu. Sessizliğe, "Memnuniyetle," diye seslendi. "Ama sakın kırma! *Il est a visser, tu sais.*" Ve zihninde arkasından yükselen ve mantığını zorlayan ezgiler duydu.

Biraz ileride sağında sisler içinde ağaçlar gözüne çarptı ve çevresindeki beyaz metafizik dünyadan arınıp önünde yeryüzüne özgü bir hedef olsun diye oraya yöneldi ama ansızın aşağıya doğru hızla kaymaya başladı çünkü orada aşağıya doğru bir yamaç olduğunu fark etmemişti. Kör edici ışık herhangi bir şeyin biçimini seçmesine engel oluyor, hiçbir şey göremiyor, gözünün önünde her şey bulanıklaşıyor ve önüne ansızın engeller çıkıyordu. İnişin dikliğini saptayamadığı için yamacın kendisini aşağıya doğru çekişine bıraktı kendini. Yamaç toz gibi yumuşak karla kaplıydı. Bir süre kaydıktan sonra, yana, dağa doğru meylettiğini anladı. İki yanı giderek duvar gibi yükselen bir yarıkta kayıyordu şimdi; dağın içine doğru giren engebeli

dar bir geçitte gibiydi. Sonra kayaklarının uçları yeniden yukarıya doğru kalktı, yer yükseldi, tırmanacak duvar kalmadı ve Hans Castorp'un belirsiz yolu dağın açık yüzünde göğe doğru uzanır oldu.

Yanında ve arkasında çam ormanlarının olduğunu gördü ve hemen geri dönerek karla kaplı çam ağaçlarına, bir balta gibi öne doğru çıkıntısı olan ve yandaki ağaçsız yerlere doğru uzanan sisli ormana yöneldi. Dalların altında sigara içip dinlendi. Ruhu hâlâ, yaşadığı yoğun sessizlikten ve tehlikeli yalnızlıktan sıkıntılı ve gergin olmasına karşın, üstün gelmenin gururunu taşıyordu – böyle bir çevreyi hak etmiş olmanın verdiği cesareti de.

Bu arada saat üç olmuştu. Ana dinlenme kürünün büyük bir bölümünden ve çay saatinden vazgeçerek öğle yemeğinden hemen sonra çıkmış ve karanlık basmadan dönmeyi tasarlamıştı. Geniş boş alanlarda macera dolu bir kaç saat geçirebileceği duygusu ona hoş bir sükûnet vermiş, golf pantolonunun cebine biraz çikolata, yeleğinin cebine de bir küçük şişe Porto şarabı koymuştu.

Çevreyi saran yoğun sis yüzünden güneşin ne yükseklikte olduğu anlaşılamıyordu. Arkasında kalan vadinin çıkışında, göremediği dağların ayrığında bulutlar kararmıştı ve sis giderek yoğunlaşıyordu sanki. Kar hem de daha çok kar –sanki onca kar yetmezmiş gibi– yağacağa benziyordu ve gerçekten küçük sessiz kar taneleri ilerdeki yamaca giderek daha fazla düşmeye başlamıştı.

Hans Castorp ağacın altından çıktı ve koluna birkaç tane kar tanesinin düşmesine izin verdi; onları bu işi bilen birinin gözüyle incelemek istiyordu. Minicik biçimsiz paçavra parçalarına benziyorlardı ama Hans Castorp onları birçok kez büyüteciyle incelediği için onların narin ve değerli küçücük mücevherler olduğunu biliyordu –değerli taşlar, yıldız biçiminde nişanlar ve pırlanta broşlar–, en yetenekli mücevherci bile böylesine oya gibi minyatürler yapamazdı. Evet, ağaçların üzerine bir yük gibi binen, onu kayaklarının üzerinde taşıyan ve yeri baştan başa kaplayan bu toz gibi hafif, gevşek maddede, deniz kenarındaki kumu hatırlatmasına karşın farklı bir şeyler vardı. Kaya

taneciklerinden yapılma değildi; herkesin bildiği gibi, toplanan milyarlarca su damlasının değişik biçimlerde dönüp kristalleşmesiyle oluşuyordu; protoplazmanın, insan bedeninin ve bitkilerin kaynağı olan organik olmayan maddeden yapılma küçük parçacıklardı taneleri ve gizleri içlerinde saklı bu milyarlarca büyülü yıldız, bu yığınla küçücük görkem insan gözü görsün diye oluşmamıştı ve hiçbiri öbürünün aynı değildi. Yaratıcılığın verdiği sonsuz zevkin ürünleriydi bunlar ve tek bir ana kurgunun, eş kenarlı, eş açılı altıgenin süslemeleri ve incelikli farklılıkları olmalarına karşın, bu soğuk ürünlerin her biri, değişmeyen bir ölçüye ve kurala uyuyordu. Evet, ürkünç olan da buydu – organik olana karşıt, yaşama da düşmancaydı bu. Kar taneleri çok düzenliydi, oysa aynı madde yaşam söz konusu olduğunda aynı düzenliliği göstermiyordu. Yaşam böylesine kusursuz bir düzenlilikten ürküyor ve ölümün gizi gibi böyle bir şeyi ölümcül diye algılıyordu. Hans Castorp eski tapınakların mimarlarının bilinçli olarak dizi sütunların arasına fark edilmeyen küçük sapmalar yapmalarının nedenini anladığını düşündü.

Hareket etti ve ormanın kenarından geçerek kalın bir kar tabakasıyla kaplı yamaçtan aşağıdaki sise doğru inmeye başladı; dalga dalga inen, tek tük koyu renkte çalı gibi bodur çamların ve kuru bitkilerin göründüğü, ufuk çizgisindeki yumuşak iniş çıkışlarıyla bir kumulu andıran ıssız arazide belirli bir hedefi olmadan keyifle kaymanın tadını çıkardı. Durdu ve bu benzerliği zevkle izledikten sonra onaylarcasına başını salladı. Yüzüne iğneler batıyor, uzuvlarının üşümek üzere olduğunu hissediyordu, sarhoş edici bir heyecan ve yorgunluk sarmıştı bedenini. Her şeye karşın, bu duruma dayanmak ona zor gelmiyordu çünkü insanı hem harekete geçiren hem de uyku getiren deniz havasının etkisinde gibi hissediyordu kendini. Kanatlanmış özgürlüğüyle amaçsız dolaşmak ona büyük mutluluk veriyordu. Ne önünde izlemesi gereken bir yol ne de arkasında onu geldiği yere götürecek olanı vardı. İlk önceleri sopalarını kullandığı için karda iz bırakıyordu ama sonra, düdüğünü çalan cankurtaranın kısıtlamasını hatırladığı ve

bu uçsuz bucaksız kış doğasında hissettikleriyle uyuşma dığı için bu bağı da kopardı ve sopalarını kullanmaktan vazgeçti.

Bazen sağa, bazen sola dönerek, arkalarında başka bir yamacın, düz bir alanın, en arkada da yumuşacık minderlerle kaplı gibi görünen yarları ve geçitleriyle insana çekici ve geçilebilir gelen yüksek bir dağın olduğu kar yüklü yamaçların arasından geçti. Uzakların, yüksekliğin ve bir yalnızlığın başka bir yalnızlığa açılmasının çekiciliğinin Hans Castorp üzerindeki etkisi büyük olduğu için geç kalmak pahasına vahşi sessizliğin ve hiç de iyilik dolu görünmeyen bu dünyanın daha da içlerine doğru kaymayı sürdürdü, gökyüzünün giderek kararmasının, gri bir sis gibi yörenin üzerine çökmesinin verdiği huzursuzluğun gerçek bir korkuya dönüşmek üzere olduğuna aldırmamaya çalışarak. Korku onun, gizlice ya da bilinçli olarak yön duygusunu körelterek, vadinin ve köyün hangi yönde olduğunu unutmak istediğini anlamasına neden oldu – bunu tümüyle başarmıştı da. Dönüp aşağıya doğru kayarsa, Berghof'a biraz uzak düşse de çarçabuk vadiye ulaşabileceğini düşündü – biraz fazla çarçabuk; erken dönmüş ve zamanını dolu dolu kullanmamış olacaktı. Kar fırtınasına yakalanırsa, dönüş yolunu bulmak o kadar da çabuk olmayabilirdi ama bu yüzden acele etmekten kaçındı – öğelere karşı duyulan gerçek korku istediği kadar baskı yapsındı. Tutumu bir sporcununkine hiç benzemiyordu çünkü bir sporcu hiçbir zaman dikkati elden bırakmaz ve öğelere egemen ve onların efendisi olduğunu bildiği sürece onlarla haşır neşir olur ve gerektiğinde akıllıca davranıp onlara boyun eğer. Oysa, Hans Castorp'un ruhunda olup bitenleri tanımlayacak tek bir sözcük vardı. O da: meydan okumak. Sözcük mecazi anlamda kullanılsa bile tekin olmayan bir macera duygusu gerçek bir korkuyla birleştiğinde ya da özellikle bir araya geldiğinde, biraz düşünürsek, yıllardır bu genç adam gibi yaşamış birinin ruhunda birçok şeyin birikmiş olduğunu ya da mühendis Hans Castorp'un diyeceği gibi, ruhunun 'şarj olduğunu' açıkça görebiliriz. Sonra gün gelir, sabır taşar ve içinde şiddetli bir patlama olur, önlemler

değerini yitirir, meydan okunur ve iş, "Adam sen de!" ve "Ne olmuş yani?"ye dönüşür. Bu yüzden Hans Castorp ayağındaki uzun tahta terliklerle yamaçtan aşağıya indi, sonra da üzerinde tahtadan bir kulübenin olduğu arkadaki tepeye tırmandı. Küçük bir samanlık ya da bir ahır olarak kullanılan kulübenin damı taşlarla ağırlaştırılmıştı ve yüzü, üzerinden başka sisli dorukların göründüğü, sırtları öbek öbek çam ağaçlarıyla dolu arkadaki dağa bakıyordu. Kulübenin tam arkasına düşen kayadan duvar dikti ve öbek öbek çam ağaçlarıyla kaplıydı ama sağ yandan dolaşıp arkasında ne olduğuna bakılabilecek gibi duruyordu. Hans Castorp denemeye karar verdi ve kulübenin olduğu düzlükten ayrılıp sağdan sola doğru meyleden derin yarıktan aşağıya kaymaya başladı.

Yeniden tırmanmaya başladığında beklendiği gibi kar ve fırtına bastırdı. Kısacası, uzun süredir tehditler savuran tipi sonunda gelmişti. 'Tehdit' sözcüğü, görme yetisi olmayan ve bizi yok etmek için uğraşmadıklarını bilmemizin bizi biraz rahatlattığı ama onlar için önemsiz olsa da bunun yanı sıra ürkünç bir umursamazlık içinde olan bu her şeyden habersiz olgular için kullanılabilinirse kuşkusuz. 'Şimdi de bu!' diye düşündü Hans Castorp ve rüzgârın ilk esintisi, üzerine bir yığın kar savurunca durdu. 'Bu da bir tür soluk. İnsanın iliklerine işliyor,' diye düşündü. Gerçekten de sinsi bir rüzgârdı. Sıfırın altında yirmi dereceye yaklaşan berbat soğuk hava durgun olduğu ve nem olmadığı için hissedilmiyor, hava insana yumuşak gibi geliyordu ama rüzgârın ilk esintisiyle kıpırdamaya başladığında bıçak gibi kesiyordu, şu anda olduğu gibi daha şiddetli esmeye başlayınca da –esen rüzgâr yalnızca bir öncüydü– yedi kat kürk sizi ölümcül buzdan korumaya yetmiyordu. Oysa Hans Castorp'un yedi kat kürkü yoktu, üzerinde çoğu zaman yeterli olan bir tek yün yeleği vardı ve güneş biraz göründüğünde ona fazla bile geliyordu. Rüzgâr arkasından biraz yana doğru estiği için geri dönüp onunla yüzleşmek anlamsız olacaktı. Bu düşünce, inadı ve adamsendeciliğiyle birleşince çılgın genç ilerlemekten vazgeçmedi, tek tük çamların yanından geçti ve gözüne kestirdiği

dağın arkasına ulaşma umuduyla yoluna devam etti.

Zevkli bir yanı yoktu bu işin. Yere düşmekten çok havada girdap gibi dönen kar parçalarının dışında hiçbir şey görünmüyor, buz gibi bir esinti kulaklarını yakıp acıtıyor, dizlerini güçsüzleştiriyor ve ellerini uyuşturuyordu – elindeki sopaların varlığını bile hissetmez olmuştu. Kar yakasından içeriye girip sırtından aşağıya eriyerek akıyor, omuzlarına ve göğsünün sağ tarafına doluyordu. Her iki elinde kazık kesmiş iki kayak sopası tutan bir kardan adama dönüşeceğini sandı. Durum dayanılmaz gibiydi ama geri döndüğünde daha da kötüsüyle karşılaşacağı için yine de fena sayılmazdı ama geri dönmek, artık kaçınılmaz bir göreve dönüşmüştü.

Durdu; öfkeyle omuz silkti ve kayaklarını çevirdi ama çevirir çevirmez rüzgâr soluğunu kestiği için soluk alabilmek ve umursamaz düşmanına karşı güç kazanmak için zor zahmet aynı hareketi yineleyip bir kez daha dönmek zorunda kaldı. Başını eğip soluk alışını düzenledikten sonra ters yöne doğru kaymaya başladı ama kötü beklentilerine karşın hiçbir şey görememesi ve ilerlemesindeki zorluk onu şaşırttı. İkide bir durmak zorunda kalıyor, içine biraz hava çekiyor ya da başını eğip gözlerini kırpıştırarak ileriyi görmeye çalışıyordu. Ağaçlara çarpmaması ya da, başka bir engele takılıp düşmemesi gerekiyordu ama beyaz bir karanlıktan öte bir şey göremiyordu. Yığınla kar tanesi doğrudan yüzüne yapışıp eriyor ve yüzünü donduruyordu. Ağzının içinde hafif bir su tadı bırakarak yok oluyorlar, kirpiklerini birbirine yapıştırdıkları için gözlerini kısmak ya da kırpıştırmak zorunda kalıyordu; hiçbir şey göremeyene dek gözlerinin içine doluyorlardı ama görse bile bir yararı yoktu çünkü kör edici beyazlıktan öte görünürde bir şey yoktu. Kendini görebilmek için zorladığında girdap gibi dönen beyaz bir boşlukla karşılaşıyordu gözleri. Arada sırada dış dünyadan hayalet gibi gölgeler beliriyordu önünde: yerden bitmeye çalışan bir çam ya da bir ağaç kümesi ya da daha önce önünden geçtiği kulübenin hayaletimsi gölgesi.

Kulübenin önünden geçerek, onun olduğu düzlükte

yolunu boşuna bulmaya çalıştı; aynı yönde gidebilmek ya da vadinin ve sanatoryumun yolunu bulmak duyulardan çok şansa bağlıydı çünkü bazen yüzünün önüne tuttuğunda elini seçebiliyor ama kayaklarının ucunu bile göremiyordu. Daha iyi görebilse de yeterli olmayacaktı çünkü yüzüne yağan kar, arada dönüp bir anlığına soluklanmasına izin veren rüzgâr gibi başka engeller de vardı. Böyle bir durumda, ister Hans Castorp isterse de daha güçlü biri olsun, bir insan nasıl ilerleyebilirdi ki? Durdu, soluk almaya çalıştı, kirpiklerinde birikmiş karları atmak için gözlerini kırptı, göğsünün üzerini kaplayan kardan zırha vura vura ondan kurtuldu ve bu koşullarda ilerlemeyi umut etmenin boşuna olduğunu anladı.

Oysa Hans Castorp ilerliyor, daha doğrusu hareket ediyordu. Bunun doğru yönde bilinçli bir ilerleme mi olduğu, yoksa durmasının, yararı olmasa da daha doğru mu olacağı belli değildi. Varsayım olarak düşünüldüğünde koşullar bunu yapmaya uygun değildi; uygulamaya gelince, Hans Castorp bir süre sonra, ayaklarının altında bir gariplik sezdi, sanki yer yer olmaktan çıkmıştı. Bunun anlamı şuydu: Zorlukla tırmandığı yerden geri dönüp bir kez daha aynı yeri geçmesi gerekecekti. Düz alan çabucak bitmişti, arazi yeniden yükseliyordu. Anlaşılan güneydoğudan vadiye giren rüzgâr onu öfkeyle geriye doğru itmişti. Demek ki uzunca bir süredir sürdürdüğü yapay bir ilerlemeden yorgun düşmüş, beyaz bir gecenin girdabının ortasında umursamaz tehdidin daha da derinlerine sürüklenmişti.

"Amma da iş!" diye söylendi dişlerinin arasından ve durdu. O anda, buzdan bir elin yüreğini kavrayıp titrettiğini, sonra da çekiçle vururcasına kaburgalarına çarptığını hissetmesine karşın acındırıcı sözler kullanmıyordu; Rhadamanth'ın ciğerindeki lekeyi keşfettiği gün de böyle olmuştu. Büyük laflara ve tavır koymaya hakkı olmadığının farkındaydı, meydan okumayı kendisi seçmişti ve şu andaki tehlikeli durumun tüm sorumluluğu ona aitti. "İdare eder," dedi; yüzüne ifade veren tüm kasları artık onun iradesine boyun eğmiyordu ve hiçbir şeyi, ne korkuyu, ne öfkeyi ne de küçümsemeyi gösterir olmuşlardı çünkü don-

muşlardı. "Şimdi ne olacak? Buradan yanlamasına aşağıya, sonra da hep rüzgâra karşı burnumun doğrultusunda kayacağım. Dile kolay ama..." diye de ekledi boğulurcasına, zor zahmet. Kendini hareket etmeye zorlayarak fısıldar gibi konuşmayı sürdürdü. "Bir şeyler yapmalıyım, burada oturup altıgen düzenlilik beni örtene dek bekleyemem. Ondan sonra Settembrini borazanıyla gelip beni aramaya kalkarsa beni burada cam gibi bakan gözler ve bir yana eğik kar başlığımla otururken bulur." Kendi kendine konuştuğunu fark etti; üstelik de abuk sabuk şeyler söylüyordu. Bu yüzden kendine kızdı ama dudakları donmuş olduğu için onların yardımıyla çıkarabileceği ünsüzlerden vazgeçerek konuşmayı sürdürdü. Bu durum ona eski bir olayı çağrıştırdı; o zaman da aynı şey olmuştu. "Kes sesini de ilerlemeye bak," dedi. Sonra da, "Saçmalıyorsun, senin kafan karışmış; bu bir açıdan hiç de iyiye alamet değil," diye de ekledi.

Olduğu yerden kurtulabilme açısından bunun iyiye alamet olmadığını anlaması, kaygılansa da kendini soyutlamış ve nesnel değerlendirebilmesini yitirmemiş birinin mantıksal bir tepkisiydi ama yorgunluğu arttıkça bedeni kendisini tehdit eden belirsizliğe kendini kapıp koyvermeye daha da istekli oluyordu. Bu eğilimin farkına vardı ve düşüncelerini buna yoğunlaştırdı. "Bu dağda kar fırtınasında yolunu kaybeden birinin tipik durumu," diye düşündü ilerlemeye çabalarken – sözler ağzından kesik kesik, soluksuz parçacıklar olarak çıkmıştı, daha net konuşmayı sakıncalı bulduğu için. "Olaydan sonra duyanlar bunun ne ürkünç olduğunu düşünürler ama hastalığın –benim şu andaki durumum da hastalık sayılır– kurbanını, onunla geçinebilecek bir hale soktuğunu unuturlar. Duyular azalır ve merhametli bir uyuşukluk çöker. Doğanın organizmayı rahatlatıcı yöntemleridir bunlar. Onlarla savaşmak gerekir çünkü onlar iki yönlüdürler ve çok belirsizdirler. Değerlendirmeniz bakış açınıza bağlıdır. Eve dönmek zorunda olmadığınız sürece olumlu ve iyi niyetlidirler ama benim gibi eve dönme şansınız varsa çok zararlı olabilirler ve onlarla savaşmak gerekir. Benim durumum da böyle; burada

kalmayı aklımdan bile geçirmiyorum, deli gibi çarpan kalbimle burada yatıp bu aptal düzenlilikteki kristalleşmenin beni örtmesini beklemeye hiç niyetim yok."

Aslında fena halde yıpranmıştı, duyularının giderek keskinliğini yitirmesiyle de biraz sersemlemişti ve ateşli olmasına karşın savaşıyordu. Sağlıklı olsaydı, bu kez aşağıya yar gibi inen öbür tarafta doğru yoldan ayrıldığını anladığında, daha çok korkardı. Karşıdan, biraz yandan esen rüzgârda aşağıya doğru kaymaya başlamıştı – bunu yapmaması gerekirdi aslında, ama böylesi daha kolaydı. 'Zararı yok,' diye düşündü. 'Aşağıya varınca yönümü bulurum.' Öyle de yaptı ya da öyle düşündü ya da belki de tam olarak emin olamadı ya da daha da kötüsü, öyle yapıp yapmadığına aldırmıyordu artık. Tüm bunlar bitkinlik içinde savaştığı o iki yönlü nöbetlerden geliyordu. Halsizlik ve heyecanın karışımıydı bu ve uyum sağlamaları alışamamaya alışmak olan Berghof konuklarının sürekli içinde bulundukları bir durumdu ve şu anda, bu durumun her iki öğesi de öylesine güçlenmişlerdi ki onlara karşı önlem almak olanaksızlaşmıştı. Hem uyuşmuş hem de uyarılmış olarak, Naphta ve Settembrini'yle yaptığı tartışmalar sırasında olduğu gibi titriyordu ama bu kez daha da güçlüydü etkileri. Bu nöbeti geçiştirebilmek için uyuşukluğuna bahane olarak o tartışmaları sarhoşçasına hatırlamak oradan aklına gelmiş olmalı. Altıgen düzenlilik tarafından örtülüp kalmak düşüncesini küçümseyip öfkelense de kendi kendine mantıklı ya da mantıksız bir şeyler gevelemeye başladı: Duyularının azalmasıyla savaşmasının görevi olduğunu söyleyen duygu, ahlaksaldı, yaşamın biçimsiz bir kentsoylu tarzıydı, katı bir dinsizlikti. Çekici gelen yere yatıp dinlenme düşüncesi, çöldeki kum fırtınası sırasında Arapların yaptığı gibi kendini yüzüstü yere atıp başına ihramı çekmek gibi bir şey olacaktı. Önündeki bu örneği izlemesini engelleyecek tek bahane olarak ihramı olmamasını buldu; yün yeleğini kafasına geçirecek değildi ya – oysa, çocuk olmadığına göre, insanların donarak nasıl öldüğünü birçok kez duymuştu.

Oldukça hızlı bir iniş ve bir süre bir düzlükten sonra

yol yeniden yokuş yukarı gidiyordu – hem de dik bir yokuştu bu. Bu iyiye alametti çünkü vadiye giden yolun yukarıya doğru olması gerekiyordu; rüzgâr yön değiştirmişti; artık Hans Castorp'un sırtına vuruyordu ve o da bundan memnundu. Onun öne doğru eğilmesine neden olan arkadan esen rüzgâr mıydı, yoksa onu aşağıya doğru çeken önündeki alacakaranlık tipiyle örülü yumuşak iniş miydi? Bütün yapacağı bu duruma boyun eğip öne doğru biraz daha eğilmekti ve bunu yapmak ona çok çekici geliyordu – bunun tipik ve tehlikeli bir durum olduğunu okumuştu kitaplarda. Ama bunu bilmek bunu yapma dürtüsünün çekiciliğini azaltmıyor, bu dürtü, kişisel ayrıcalık iddiasında bulunuyor, bildik genellemelere ve tanımlara katılmak istemiyor, kendini eşsiz, içsel işlevini de başka bir şeyle karşılaştırılmaz varsayıyordu ama yadsınamayacak bir şey varsa, o da bunun bir yerlerden, Herr Settembrini'nin laternası ve '*ragione*'siyle karşı çıkarken gülünç duruma düştüğü her tür karanlık ve katı Cizvit düşüncelerini ve imgelerini çağrıştıran İspanyol siyahına bürünmüş, beyaz kırma yakalı bir yaratık tarafından fısıldandığı ve telkin edildiğiydi.

Ama Hans Castorp aklı başında biri olduğu için öne doğru eğilip kendini kapıp koyvermeye direndi. Hiçbir şey görememesine karşın mücadeleden vazgeçmeyip kaymasını sürdürdü. Bir amaca yönelik olsa da olmasa da, buz gibi fırtınanın bacaklarına giderek daha fazla ağırlık bindirmesine karşın üzerine düşeni yapıyordu. Yamaç fazla dikleşince, sonucuna aldırmadan biraz yana doğru kaymaya başladı ve bir süre meyilin üzerinde gitti. Yapışmış kirpiklerinin arasından bir şey görmeye çalışmak öylesine boşunaydı ki bunu yapmak ona anlamsız gelmeye başladı. Buna karşın arada bir şeyler görebiliyor, iç içe geçmiş çamları, yukarıdan sarkan kar tabakalarının arasına sıkışmış bir derenin ya da bir çukurun siyahlığını seçebiliyordu. Değişiklik olsun diye yine aşağıya doğru kaymaya başladığında –şimdi rüzgâra doğru kaymaya başlamıştı– uzakta, fırtınanın yarattığı tül perdelerin arkasında asılı gibi duran insan yapımı bir yerin çizgilerini görür gibi oldu.

Ne kadar sevindirici ve rahatlatıcı bir görüntü! Her şeye karşın, zorlukları yenmeyi başarmıştı, şimdi de yerleşik vadinin uzak olmadığının habercisi binalar görünmeye başlamıştı. O binalarda, onu hava düzelene dek çatılarının altında barındıracak, hava iyice kararırsa ona yolu tarif edebilecek ya da yanına birini katacak insanlar olabilirdi. Rüzgâra karşı yokuş yukarı kaymak tüm enerjisini alıp götürse de, arada sırada tümüyle gözden kaybolan hayalete doğru yol almayı sürdürdü ama sonunda oraya vardığında, bacaklarının titremesine yol açan bir öfke, şaşkınlık ve dehşet içinde, yokuş yukarı bu kadar çabadan ve dolaşıp durmaktan sonra geldiği yerin, damı taşlarla ağırlaştırılmış yine aynı kulübe olduğunu fark etti.

Ne belalı bir işti bu! Hans Castorp'un donmuş dudaklarından, ünsüzlerin kullanılmadığı ağır küfürler döküldü. Yönünü saptamak için kulübenin çevresini dolaştı ve bir saatlik –ya da ona öyle geliyordu– bir saçmalıktan sonra kulübenin arkasına ulaşmış olduğuna karar verdi. Kitaplar da öyle diyordu zaten. İleri doğru kaydığını ve işe yarar bir şey yaptığınızı sanır ama aslında şakacı bir yılın yaptığı gibi, aynı yerde aptalca geniş daireler çizip hep aynı noktaya gelir, sürekli dönüp durur ve hiçbir zaman evinize ulaşamazdınız. Hans Castorp korkmasına karşın, olağan olayın başına gelmesinden bir tür tatmin duyuyordu; böylesine sıradan bir şeyin, ona özgü kişisel durumuna karşın tıpatıp başına gelmesinin öfkesi ve şaşkınlığı içinde hırsla bacağına vurdu.

Issız barınağın her tarafı kapalı, kapısı da kilitli olduğu için içeriye girmek olanaksızdı. Her şeye karşın, orada bir süre kalmaya karar verdi çünkü damın saçağı insana avuntu da olsa biraz konukseverlik duygusu veriyordu ve yapının dağlara bakan cephesi, omzunu kütüklerden yapılma duvara yasladığında –uzun kayakları sırtını dayamasına engel oluyordu– fırtınaya karşı birazcık koruma sağlayabilecek gibiydi. Sopalarını kara saplayıp, yana döndü ve yün kazağının yakasını iyice kaldırarak, elleri cebinde orada durdu, dışta kalan bacağını destek yaparak dönen başını tahta duvara dayadı ve gözlerini yumdu. Arada gözleri-

ni açıp kar perdesinin arasından bulanık olsa bile bazen görülebilen, yarın öbür tarafındaki dağın yüzüne bakıyordu.

Oldukça rahattı. 'Gerekirse bütün gece burada durabilirim,' diye düşündü. Yani, arada sırada döner, bacaklarımı değiştirir, arada da hareket ederim – gerekli bu. Dıştan ıslak ve donmuş olsam da, dolaşa dolaşa içten ısındım. Demek ki, öbür tarafa gitmiş ve kulübeden yine kulübeye dolaşıp durmuş olsam da gezim boşuna olmamış. Öbür tarafa gitmek mi? Ne demek bu şimdi? Benim başıma gelenler için böyle denmez; kafam biraz karışık olduğu için böyle dedim. Ama bana kalırsa pekâlâ böyle denebilir. Bu dolaşıp durma, dönüp dolaşan karda, dönüp dolaşılan bir bela ve sabaha kadar sürebilir. Gece yarısına kadar sürse bile fena çünkü öbür tarafa gitmek ya da aynı çember içinde dolaşıp durmak, kar fırtınasında olduğu kadar karanlıkta da tehlikeli. Akşam olmuş olmalı – saat altıya yaklaşıyordur; öbür tarafa gidip gelerek ne çok zaman kaybetmişim. Çok mu geç oldu acaba?' Sonra saatine baktı. Parmakları hissiz olduğu için giysilerinin altından saati bulup çıkarmak pek kolay olmamıştı. Bu uçsuz bucaksız ıssız yerde, göğüs boşluğunun organik sıcaklığına gömülü zavallı insan kalbi nasıl görevini sürdürüyorsa, kapağında monogramı olan altın saati de aynı sadakatle canlılığını yitirmemişti, işliyordu.

Saat dört buçuktu. Bu da ne demek oluyordu şimdi? Fırtına başladığında da aşağı yukarı aynı saatti. Ne yani, bütün bu karmakarışık dolaşmaları süre süre çeyrek saat mi sürmüştü? 'Zaman bana daha uzun geldi,' diye düşündü. 'Anlaşılan, öbür tarafa gitmek sıkıcıymış. Saat beş ya da beş buçukta havanın tümüyle kararacağı kesin. Daha fazla öbür tarafa gitmemem için o zamana kadar değişmeden durur mu acaba? Bunun şerefine bir yudum Porto içilir; biraz güç kazanmak için.'

İçkiyi amatörce yanına almasının tek nedeni, şarabın, Berghof'ta geziye gidecekler için küçük yassı şişelerde satılmasıydı, yoksa başıboş dolaşıp karda ve dağlarda kaybolan ve karanlık olmasını bekleyen biri için amaçlanma-

mıştı bu. Aklı biraz daha başında olsaydı eve dönebilme açısından yapabileceği en kötü şeyin bu olduğunu anlardı. Bir-iki yudum içtikten sonra içkinin hemen etkisini gösterdiğini söyledi kendine – oraya yukarıya geldiği ilk akşam içtiği Kulmbach birasıyla dili çözülüp balık sosları vb. üzerine yaptığı sonu gelmez berbat konuşmalarla Settembrini'yi kızdırdığı akşam olduğu gibi. Delilerin kendilerini kapıp koyvermelerini engelleyen ve bir bakışı onların akıllarını başlarına toplamalarına yeten eğitmen Herr Lodovico'nun borazanının ezgilerini çevresinde duymaya başlamıştı Hans Castorp. Öğretmeninin kararlı adımlarla gelip yaşamın sorunlu çocuklarından olan öğrencisini bu çılgın durumdan kurtarıp eve götürmek için geldiğine bir işaretti bu. Kuşkusuz yanlışlıkla içtiği Kulmbach birasının neden olduğu bir saçmalıktı bu çünkü birincisi Herr Settembrini'nin küçük bir borazanı yoktu, yalnızca katlanabilen ayakları olan bir laternası vardı; onu kaldırımın üzerine kurup bilinen ezgilerini çalarken başını kaldırıp evlere hümanistik bakışlarla bakardı. İkincisi, o artık Berghof'ta kalmıyordu, Lukacek'te, Naphta'nın ipek hücresinin üst katındaki sürahili küçük barınağında oturuyordu ve karnaval gecesinde olduğu gibi karışmaya ne hakkı ne de olanağı vardı zaten. O gece de Hans Castorp, 'son *crayon*'unu, yani Pribislav Hippe'nin kurşunkalemini hasta Clavdia Chauchat'ya verirken şimdiki gibi çılgın ve zor bir durumdaydı ve ona karışmıştı. Durum da ne demekti? Durum denince akla yatay durum gelirdi ve ancak o durumda sözcük mecazi anlamını yitirip gerçek anlamına kavuşurdu. Yukarıdaki topluluğun kalıcı sakinlerine uygun düşen 'yatay' durumdu. Kendisi de gece gündüz ya da kış kıyamet demeden açık havada yatmaya alışık değil miydi? Yere çöküp dinlenmeye niyetlenirken, 'durumuyla' ilgili saçmalamasının Kulmbach birasının etkisiyle olduğunu, yatıp uyuma arzusunun kişisel bir şey olmayıp kitaplarda sözü geçen tipik ve tehlikeli bir durum olduğunu ve bu arzunun saçmalamalar ve kelime oyunlarıyla onu kandırmaya çalıştığını fark etmesi ansızın yakasına yapışıverdi denebilir.

"Yanlış oldu," diye itiraf etti kendine. "Porto'yu içmeyecektim – birkaç yudumu bile kafamı sersem etti, başım göğsüme düşecek. Kafam karmakarışık, emin olmadığım kelime oyunları yapmaya kalkıyorum; aklıma gelen ilk düşünce değil yalnızca, ilkinin eleştirisi olan ikinci düşünce de berbat bir şey oluyor. 'Son *crayon*' mu! Bu durumda 'kadının kalemi' demek oluyor, 'erkeğin kalemi' değil; 'son' diyoruz çünkü 'crayon' eril bir sözcük, geri kalanı da tatsız tatsız espriler. Daha önemli şeyler dururken niye bunlarla uğraşıyorum ki – örneğin, yaslandığım sol ayağım, Herr Settembrini'nin kaldırımların üzerinde dolaşırken, yukarıdaki kızın kendisine bir şeyler atabilmesi için pencereye yaklaşıp kadife şapkasını uzatırken diziyle ittiği laternasının katlanabilen tahta bacağına ne kadar da benziyor. Bu arada da kişisel olmayan o arzu kara yatıp dinlenmem için beni dürtüp duruyor. Tek çare hareket etmek. Kulmbach birasını telafi etmek ve bacağımdaki uyuşukluktan kurtulmak için yapmalıyım bunu."

Kendini omzuyla itti ama korunduğu yerden çıkar çıkmaz rüzgâr ona sanki bir orakla saldırdı ve onu koruyan duvara dönmeye zorladı. Demek ki şu anda orada kalması ve bununla yetinmesi gerekiyordu ama isterse pozisyonunu değiştirebilir, sol omzuna yaslanıp sağ bacağına dayanabilir, sol bacağını da yeniden canlanması için sallayabilirdi. 'Böyle havada hiçbir zaman çıkmamalı,' diye düşündü. 'Ilımlı bir değişiklik yapılabilir ama çılgınca bir yenilik ve rüzgârla flört etmek olmamalı. Kafan kazan gibiyse kıpırdamadan dur ve kafanı öne eğ. İyi bir duvar bu, belirli bir işi veren iyi kütüklerden yapılma. Böyle bir durumda ısıdan ne kadar söz edilebilirse kuşkusuz – odunun kendine özgü mahrem sıcaklığı ya da bu ruh haline bağlı. Daha öznel bir şey. Ah, tüm o ağaçlar! Canlıların canlı iklimi! Ve bu koku!"

Önünde bir park uzanıyordu, üzerinde durduğu balkonunun hemen altında – bol yapraklı ağaçlar; karaağaçlar, çınarlar, kayın ağaçları, akağaçlar ve taze, parlak, dolu dolu yaprakların kat kat renk farklılıklarıyla dolu bir parktı bu. Ağaçların tepeleri meltemde usul usul sallanıyor, ha-

vayı mis gibi bir koku sarıyordu. Ilık bir sağanak gelip geçti ama yağmur yarı saydamdı – gökyüzünü tümüyle görebiliyordunuz ve hava ışıltılı bir çisentiyle doluydu. Ah, ne kadar da güzeldi! İnsanın evinin soluğu, aşağıların kokusu ve zenginliği – ne kadar uzun süredir bunlardan yoksundu. Hava, hoş, tatlı, içten kuş sesleri, cıvıltılar, cilveleşmeler ve şakımalarla doluydu, oysa ortada tek bir yaratık bile yoktu. Hans Castorp gülümsedi ve minnetle derin bir soluk aldı. Bu arada görüntü daha da güzelleşmiş, bir köşesinden güçlü, kusursuz bir gökkuşağı çıkmıştı, altındaki yoğun parlak yeşile doğru akan nemli yağlıboya renklerinin görkemli ışıltısıyla. Arp ezgilerine flüt ve keman seslerinin karıştığı bir müzik parçasıydı sanki ve özellikle mavinin ve morun vurgusu olağanüstüydü. Sonra her şey büyülü gibi iç içe geçti; sürekli bir değişkenlik içinde giderek güzelleşerek yeniden ve yeniden gözlerinin önüne serildi ve yıllar öncesi bir günü çağrıştırır oldu. Hans Castorp o gün, Tanrı vergisi sesini insanların yüreğine akıtan dünyaca ünlü bir tenoru dinleme olanağı bulmuştu. Yüksek perdeden söylüyordu –başından beri olağanüstü bir biçimde–, sonra bu tutkulu ses anbean açılmış, genişlemiş, daha da yayılmış ve giderek daha parlak ve daha ışıltılı bir hale dönüşmüştü. Sanki kimsenin göremediği tül perdeler teker teker açılıyordu; bu sonuncusu yoğun ve apaydınlık bir ışığa dönüştü diyordunuz ama sonra bir perde daha açılıyordu, mutlak olan, sonra inanılmaz bir tane daha ve gözyaşlarının katkısıyla ışıldayan öylesine bir görkemle ki, dinleyicilerden neredeyse karşı çıkıp yadsırcasına tok bir ses yükseliyordu – kendilerinden geçmişlerdi sanki. Hans Castorp bile hıçkırmaya başlıyordu. Önünde açılan görüntü de öyleydi – sürekli değişime uğruyor ve giderek artan bir ışıltıyla gözler önüne seriliyordu. Mavilik dağılmış, yağmur perdesi açılmış ve bir deniz görünmüştü, Akdeniz'di bu – laciverte yakın mavilikte, gümüş ışıltılı; muhteşem bir koy, bir yanı puslu, öbür yanında giderek soluklaşan bir maviye bürünmüş sıradağlar. Kule gibi yükselen palmiyelerin ya da selvilerin arasından görünen küçük beyaz evlerle bezenmiş adaları görebiliyordunuz. Ah, ah, ye-

ter artık –bu kadarı hak edilmedi–, ışığın, derin duru gökyüzünün ve güneşle dolu suyun verdiği ne büyük bir mutluluk bu! Hans Castorp böyle bir şey görmemişti hayatında. Güneyde hiç tatil yapmamış, bir kez bile o havayı solumamıştı, yalnızca kendi kaba solgun renkli denizini tanıyordu ve ona çocuksu duygularla bağlıydı. Akdeniz'e, Napoli'ye, Sicilya'ya ve Yunanistan'a kadar hiç gitmemişti. Oysa Akdeniz'i hatırlıyordu ve kutladığı bu garip tanıma duygusuydu. "Ah evet, işte tam böyle!" diye haykırdı kendini tutamayıp; sanki şu anda önünde açılan mavi gün ışığını her zaman gizlice yüreğinde taşımışçasına – kendisinden bile gizleyerek. Ve bu 'her zaman' alabildiğine genişti, gökyüzünün üzerine yumuşak mor ışıklar bıraktığı soldaki deniz kadar genişti.

Hans Castorp koya oldukça yüksek bir yerden baktığı için ufuk çizgisi alçakta kalıyor, genişlik de yükseliyor gibi geliyordu ona. Her taraf dağlarla çevriliydi, yarım daire biçimindeki manzaranın ortasından, bitki örtüsüyle kaplı denize kadar iniyorlar, sonra da uzakta yarım daire gibi açılıp onun oturduğu yere ve arkasına doğru yayılıyorlardı. Dağlık bir kıyıydı burası – Hans Castorp güneşte ısınmış taş basamaklarda oturuyordu. Önündeki toprak, yosun tutmuş basamakları ve fundalıklarıyla aşağıya, sazların arasındaki çakıl taşı birikintileri, mavimsi küçük limanları, küçük koyları ve golleriyle uzanan deniz kenarına kadar iniyordu. Ve bu ulaşılabilir tepelere, kayaların arasındaki havuzlara ve arada sırada önünden teknelerin geçtiği adalara dek deniz insanla kaynıyordu: İnsanlar, her yerde dolaşıyor ve dinleniyorlardı, güneşin ve denizin çocuklarıydı bunlar; akıllı, neşeli, güzel genç insanlardı; bakmaya doyamadığınız. Onları izlerken Hans Castorp'un yüreği acı verircesine, sevgiyle dolup alabildiğine açıldı.

Oğlanlar, tırıs giden, kişneyen, kafa atan atlarla dolaşıyor, bir elleri yularlarında atların yanında yürüyorlar, hareket etmek istemediklerinde dizginlerine asılıyorlar ya da çıplak ayaklarının topuklarıyla hayvanların böğürlerini dürtükleyerek onları denize sürdüklerinde bakır rengi sırtlarındaki kaslar gün ışığında oynuyor, atlara bağırma-

ları ya da birbirlerine seslenmeleri kulağa tanımlanamaz bir büyüyle yansıyordu. Karanın iyice içine doğru sokulmuş, kenarlarını bir dağ golü gibi suya yansıtan bir koyun kenarında genç kızlar dans ediyorlardı. Topladığı saçlarından kurtulan birkaç tutam saçın ensesine çok hoş bir biçimde dağıldığı genç bir kız ayaklarını bir oyuğa sallandırmış, bir yandan kaval çalıyor, bir yandan da bazıları tek başına durmuş gülümseyerek kollarını açarak dönen, bazıları da çiftlere ayrılmış, sevgiyle şakaklarını birbirine dayamış dans eden uzun bol giysiler içindeki oyun arkadaşlarını izliyordu. Kaval çalanın arkasında kollarını tutuş tarzından uzun zarif, beyaz bir eğim gibi duran bir kız, onun yanında da birbirine sarılmış duran, oturan ya da fısıltıyla konuşan başka kızlar da vardı. Bir grup oğlan ok atmakla meşguldü. Ne hoş, ne sıcak bir görüntüydü bu. Büyükçe oğlanlar, bu işi beceremeyen kıvırcık saçlı küçüklere yaylarını germekte yardım ediyor, nasıl hedef alınacağını öğretiyor, ok vınlayarak fırladığında geriye doğru teptiklerinde gülerek onları tutuyorlardı. Balık tutanlar da vardı, düz kayaların üzerine yüzükoyun yatmışlar, bir bacaklarını havada sallayarak denize sarkıttıkları oltalarını tutuyorlar, arada bir içlerinden biri başını çevirip yanındakiyle tembel tembel konuşuyor, o da bedenini gererek yemini daha uzaklara fırlatıyordu. Başka birileri de, derin gövdeli bir yelkenliyi suya indirebilmek için itip kakıyordu. Kıyıya vuran dalgalarda çocuklar bağıra çağıra oynuyorlardı. Yere sırtüstü uzanmış genç bir kadın, bir eliyle göğsünün altına topladığı çiçekli giysisini sıkıca tutuyor, öbür eliyle de dar kalçalı bir gencin, şaka olsun diye uzatıp uzatıp çektiği yapraklı bir meyveyi arkaya doğru bakarak kapmaya çalışıyordu. Gençlerin bazıları kayalardaki girintilere dayanmışlardı, bazıları da, kollarını kavuşturmuş, elleriyle omuzlarını kavramış, ayak parmaklarıyla suyun ısısını kontrol ediyorlardı. Deniz kenarında gezinen çiftler vardı ve oğlanların dudakları kızların kulaklarına bir şeyler fısıldıyordu. Taştan taşa zıplayan uzun tüylü keçileri biraz daha yukarıda duran genç bir çoban denetliyordu – kumral lülelerinin üzerine arkası kalkık küçük bir şapka geçirmiş,

uzun sopasına dayanmış, öbür elini de kalçasına koymuş tu.

'Ne hoş,' diye düşündü Hans Castorp, içtenlikle. 'Hepsi de çok hoş ve çekiciler. Ne kadar da güzel, sağlıklı, zeki ve mutlular! Yalnızca bedenleri biçimli değil, ruhları da sevimli ve zeki. Beni duygulandırmaları ve onları bu denli sevmem de bu yüzden. Varlıklarının özündeki ruh ve amaç onların böyle birlikte yaşamalarını sağlıyor, desem yeridir.' Demek istediği bu güneşli insanların tümüne özgü dostluk duygusu ve birbirlerine davranışlarındaki incelikli dürüstlüktü. Her fırsatta birbirlerine gösterdikleri nazik saygıyı gülümsemelerinin ardına gizledikleri için belli olmuyordu ama yine de içlerine işlemiş olan düşünce ve duygu birliklerini her attıkları adımla kanıtlıyorlardı. Ciddiyete, ama neşeyle mayalanmış ciddiyete yakın bir onurluluk ve anlayışlı bir saygıdan oluşan ve sözü hiç edilmeyen güçlü bir ruhsal bir etkilenme belirliyordu davranışlarının tümünü – biraz törensel nitelikte olsalar da. Yosun tutmuş yuvarlak bir taşın üzerinde oturan genç bir anne kahverengi giysisinin bir omzunu indirmiş bebeğini emziriyordu ve her geçen, tümünün davranış biçimini yansıtan bir suskunlukla kendine özgü bir tarzda selamlıyordu onu – gençler hafifçe anneye doğru dönüyor ve kollarını göğüslerinin üzerinde kavuşturup başlarını eğerek gülümsüyor ve onu çarçabuk selamlıyorlar, kızlarsa, bir Kilisedeki ziyaretçilerin mihrabın önünde yaptıkları gibi reverans yapıp arkasından sevinç ve içtenlikle, onaylarcasına birkaç kez başlarını sallıyorlardı. Gösterdikleri gerçek dostluk ve saygıya, süt gelsin diye parmaklarıyla göğsünü hafif hafif sıkan annenin yumuşak bakışıyla teşekkür edişi Hans Castorp'u hayran bıraktı. Bir yandan gözünü onlardan alamıyor, bir yandan da, dışarıdan biri olarak onlara bakma hakkının olup olmadığını düşünüp kaygılanıyordu; kendini çirkin, kaba ve bayağı buluyordu – bu güneş dolu, uygar insanların mutluluğunu gözetlemekle bir suç işlemiş olmuyor muydu?

Karşı çıkan yoktu. Oturduğun yerden biraz aşağıda, yana doğru attığı gür saçlarından alnına ve şakağına per-

çemler dökülen güzel bir delikanlı, arkadaşlarından biraz uzakta, kollarını göğsünün üzerinde kavuşturmuş tek başına duruyordu – hüzünlü ya da onlara karşı olduğu için ayrılmamıştı onlardan, rastlantı sonucu biraz uzaktaydı. Delikanlı onu görmüştü ve bakışları izleyenle sahildeki izlenenler arasında gidip geliyordu ama ansızın bakışları Hans Castorp'u aşarak onun arkasında bir yerlere takılı kaldı; o tümüne özgü saygılı ve dostça gülümseme yok oluverdi o güzel ince hatlı çocuksu yüzünden; kaşlarını bile çatmadan yüzünde ciddi bir ifade belirmişti – taştan yapılmışçasına hiçbir şey söylemeyen, donuk bir ölüm kapanıklığı. Hans Castorp'u hiç de yatıştırmayan ve anlamını birazcık sezebildiği bir ürperti sardı bir anlığına.

Delikanlının baktığı yere çevirdi başını. Arkasında, aralarında yosunların bittiği silindir biçimindeki blok taşların üst üste konmasıyla yapılmış dev sütunlar yükseliyordu; bir tapınağın sütunlarıydı bunlar ve kendisi de tapınağa çıkan basamaklardan birinde oturuyordu. Yüreğindeki sıkıntıyla kalktı, yan taraftan basamakları inerek, tapınağın önündeki avluyu geçti ve onu başka tapınaklara götürecek olan taş kaplı yolda yürümeye başladı. Şimdi önünde, zamanın yıpratmasıyla gri yeşil bir renge dönüşmüş görkemli bir tapınak duruyordu. Alınlığı, giderek daralan kalın güçlü sütunların başlıklarına oturtulmuş olan tapınağın önüne çıkan dik merdivenler uzanıyordu. Bazı yerlerde yuvarlak bloklar yerlerinden oynamış, dışarıya doğru kaymışlardı. Hans Castorp, kalbi giderek sıkıştığı için oflaya poflaya, arada sırada ellerini de kullanarak dik basamakları tırmandı ve sonunda sütunlardan oluşmuş ormana ulaştı. Çok derindi burası. Dizi dizi sütunların arasında, soluk renkli bir denizin kenarındaki ardıç ağaçlarının arasında dolaşırcasına gezindi. Tapınağın ortasından uzak durmaya çalışmasına karşın, sanki sürekli oraya doğru çekiliyordu. Sonunda yine oraya geldi ve kendisini, sütunların arasında, birkaç heykelin olduğu genişçe bir alanda buldu. Aynı kaide üzerinde iki taştan yapılma kadın figürüydü bunlar – anne kıza benziyorlardı. Oturan daha yaşlıca, saygın bir kadın, üzerinde yere kadar, bol drapeli

bir tunik, dalgalı saçları örtülü, yıldızsız gözleri yumuşak ve Tanrısal ama kaşlarının ifadesi düşünceli. Anne şefkatiyle sarıldığı öbür figürün gencecik yuvarlak bir yüzü vardı ve kollarını öbür kadının giysisinin kıvrımlarına saklamıştı.

Hans Castorp heykellere bakarken bilinmez karanlık bir nedenle yüreği korku ve garip bir sezgiyle sarsıldı. Korka korka, figürlerin arkasından dolanarak arkadaki çift sıra sütunun arasından geçti. Tapınağın madeni kapısı önünde açık duruyordu şimdi ve gördükleri dizlerinin bağının çözülmesine yetecek gibiydi. Aklaşmış saçları matlaşmış, sarkık memelerinin uçları parmak kadar uzamış iki yarı çıplak yaşlı kadın, alevlerle ışıldayan kazanların başında iğrenç bir işle uğraşıyorlar, hiç konuşmadan, bir leğenin üzerine tuttukları bir çocuğu elleriyle vahşice parçalıyorlardı. Hans Castorp çocuğun kana bulanmış açık sarı renkteki saçlarını görebiliyordu. Çocuğu parça parça yiyip yutuyorlar, kemikler kan damlayan acımasız ağızlarından çıtırtılı sesler çıkmasına neden oluyordu. Buz gibi, ürkünç bir soğuk Hans Castorp'un yerinden kımıldamasına engel oluyordu. Elleriyle yüzünü örtmek istedi ama yapamadı. Kadınlar yemeyi sürdürüyorlardı ama onu görmüşlerdi. Kanlı yumruklarını ona doğru sallamaya başladılar, bir yandan da Hans Castorp'un yöresel şivesiyle ses çıkarmadan en berbat küfürleri art arda sıralıyorlardı. Hans Castorp'un midesi bulanıyordu, hem de o güne dek olmadığı kadar. Kendini umarsızca geriye çekmek için uğraşırken ayağı kaydı ve arkasındaki duvara çarptı ve o buz gibi soğun içinde, kulaklarında hâlâ sövüp saymaların fısıltıları, kendini karın içinde, başı bir koluna dayalı, ayağında kayaklar bacaklarını uzatmış yatarken buldu.

Gerçek bir uyanma değildi bu; orada, o iğrenç kadınlardan kurtulmanın rahatlığıyla, gözlerini kırparak öylece yatıyordu. Her şey tam olarak aydınlığa kavuşmamıştı, önemi de yoktu aslında; arkasını kulübenin duvarına mı yoksa bir tapınak sütununa mı dayadığından emin olamıyordu. Hayal görmeyi sürdürdü ama imgeler yok ol-

muş ama onlar kadar tehlikeli ve karmaşık olan düşünceleri kalmıştı.

"Tahmin etmiştim – yalnızca bir düştü," diye mırıldandı. "Çok hoş ama bir o kadar da ürkünç bir düş. Bir yerden sonra gördüklerimi kendimin uydurduğunu biliyordum – ağaçları, parkları, tatlı nemli havayı ve geri kalan güzellikleri ve gizemleri de. Daha onlar gözümün önünde belirmeden ne olduklarını biliyordum. Ama insan onu hem heyecanlandıran hem de ürküten bir şeyi nasıl uydurur? Biraz uzakta duran o güzel çocuğun bakışlarını izleyerek gördüğüm üzerinde adalar olan o güzel koyu ve tapınakların olduğu yeri nasıl bilebildim? Düşlerimizi kendi ruhumuzda üretmiyoruz ki. Herkes kendine göre görse de, düşlerimiz ortak. Küçücük bir parçası olduğumuz büyük ruh bizim aracılığımızla konuşuyor ve bizim değişik düşlerimizde kendi gizemli ve sonsuz düşünü ve onun gençliğini, umutlarını, sevincini, huzurunu ve kanlı şölenlerini yaşıyor. Burada, sütunuma dayanmışım, düşümün gerçek kalıntıları, ilk önce hissettiğim sonsuz mutluluk, o kanlı şölenin buz gibi dehşeti ve o güzel insanların mutluluğu ve incelikli davranışları hâlâ içimde. Bunların tümü bana kendiliğinden geldi. Burada yatıp bunları görme hakkım var. Burada, yukarıdaki insanlarla birçok ortak deneyimim oldu, akıl ve âdetlerle ilgili birçok şey öğrendim. Naphta ve Settembrini'yle birlikte dağların ardında dolaştım. İnsanlıkla ilgili her şeyi biliyorum. Eti ve kanı tanıdım; hasta Clavdia'ya Pribislav Hippe'nin kalemini geri verdim. Ama bedeni ve yaşamı tanıyan ölümü de tanır. Oysa, bu tam sayılmaz, eğitsel bağlamda bir başlangıç. Öbür parçasını, yani karşıtını da göz önünde bulundurmak gerekir çünkü ölüme ve hastalığa olan ilgimiz yaşama duyduğumuz ilginin ifadesinden öte bir şey değil. Tıbbın hümanistik yönünün yaşamdan ve hastalıktan söz ederken kullandığı kibar Latince adları bir düşünün. Bu büyük ve önemli bir sorunsalın yalnızca bir gölgesi; ben şimdi bunu tümüyle destekleyen biri olarak adıyla sanıyla ifade edeceğim: yaşamın sorunlu çocuğu, insanın kendisi ve durumu ve devleti. Düzlüklerden buralara savrulduktan sonra, buradakiler

arasında onunla ilgili çok şey öğrendim – neredeyse soluğum kesildi. Sütunumun dibinden kuşbakışı oldukça iyi görebildim. Kibar, akıllı ve saygın bir toplum ve insanın doğasıyla ilgili bir hayal gördüm – o sırada da arkalarındaki tapınakta o kanlı şölen sürüyordu. O güneşli toplum dehşete duydukları sessiz saygı nedeniyle mi birbirlerine o kadar kibar ve anlayışlı davranıyorlardı? Ne kadar akılcı bir karara varmışlardı büyük bir yüreklilikle! Bu konuda onların tarafını tutacağım, Naphta'nın ya da Settembrini'nin değil – ikisi de palavracı. Biri şehvet düşkünü ve sivri dilli, öbürü de ha bire akıl borusunu çalıp bir bakışıyla delilerin aklını başına getirdiğini sanıyor. Ne büyük saçmalık ve katılık! Ahlaktan öte bir şey değil bu, dinsizlik olduğu kesin. Naphta'nın tarafını da tutmayacağım; onun dini de, Tanrı'yla Şeytan'ın, kötülükle iyiliğin *guazzabuglio*'su – bir insan bunun içine balıklama dalacak ve mistik bir biçimde yok olup gidecek. Benim iki eğitmenim! Tartışmaları ve çelişkileri bir *guazzabuglio*'dan, savaş çığlıklarından öte bir şey değil – birazcık aklı başında ve dindar bir insan onlara kapılmaktan sakınır. Gerçek soyluluk muş. Soyluymuşlar! Yaşam ve ölüm, hastalık ve sağlık, ruh ve doğaymış! Bunlar gerçekten birbirine karşıt şeyler mi? Soruyorum size: Bunlar sorun mu? Hayır, bunlar sorun değil, soyluluk sorunsalları da değil. Ölümün izleri yaşamın içinde sürer; öyle olmasaydı yaşam diye bir şey de olmazdı. *Homo Dei* statüsü de bunun içinde – ölümün izlerinin ve aklın tam ortasında bir yerde, mistik toplumla havalı bireycilik arasında bir yerlerde. Buradaki sütunumdan bunların tümünü görebiliyorum. İnsan böyle bir durumda olduğuna göre, kendine karşı saygın, iyi ve içtenlikli olmalı ve yürekli davranıp kendisiyle iletişim kurmalı çünkü soylu olan o, karşıtlar değil. İnsan karşıtların efendisi, tüm bu karşıtlar o var diye var; demek ki o karşıtlardan daha soylu. Ölümden de daha soylu; ölüme göre fazla soylu. Ona zihinsel özgürlüğünü veren de bu. Yaşamdan da daha soylu; yaşama göre fazla soylu. Ona yüreğindeki inancı veren de bu. Kafiye de tutturdum işte! İnsanlıkla ilgili bir şiir düşledim. Aklımda tutacağım; iyi olacağım ve ölümün düşünce-

lerime egemen olmasına engel olacağım çünkü iyilik ve kardeşçe sevgi bunda yatıyor; yalnızca bunda. Ölüm büyük bir güç. Önünden, şapkanı çıkarıp biraz öne eğilerek parmaklarının ucuna basa basa geçersin. O törensel kırmalı yakasını takar, sen de ona saygını göstermek için siyahlara bürünürsün. Akıl onun yanında aptal kalır çünkü akıl erdem demektir, ama ölüm özgürlüktür, karmaşadır ve şehvettir. Düşüm aşk demiyor, şehvet diyor. Ölüm ve aşk – bunlarda kafiye tutturmak olanaksız, bu aykırı ve yanlış bir kafiye olur. Aşk ölüme karşıdır ve yalnızca o ölümden daha güçlüdür; akıl değil. Ölümlü düşünceleri veren odur; akıl vermez. Biçimin kaynağı da aşk ve iyiliktir; anlayış ve dostlukla dolu bir topluluğa, güzel insanlardan oluşan bir devlete biçim ve kültürünü veren de odur – kanlı şölene sessiz saygıyı veren de. Ah, ne kadar da aydınlık bir düş gördüm ve ne kadar da güzel 'kralcılık' oynadım! Aklımda tutacağım. Ölüme olan bağlılığımı sürdüreceğim ama ölüme ve geçmişe bağlılık düşüncelere ve eylemlere egemen olursa bunun kötülük, karanlık şehvet ve insanlıktan nefret demek olduğunu da hiç unutmayacağım. *İnsan, iyilik ve aşk adına, ölümün düşüncelerine egemen olmasına izin vermemelidir.* Ve bu düşünceyle uyanıyorum. Düşümün sonuna geldim; amacına ulaştı. Uzun bir süredir: Hippe'nin bana göründüğü yerde, balkonumda, her yerde bu gerçeği arıyordum. Beni bu karlı dağlara çeken de bu arayıştı. Artık ona sahibim. Düşüm bana bunu öylesine açıkça anlattı ki, hiç unutmayacağım. Evet, çok sevinçliyim ve içimde sıcaklığını hissedebiliyorum. Kalbim neden deli gibi çarptığını biliyor. Bir cesedin tırnaklarının uzaması gibi yalnızca fiziksel nedenlerle çarpmıyor, ruhum gerçekten mutlu olduğu için yapıyor bunu. Düşümün gerçeği beni canlandırdı; Porto şarabından ya da herhangi bir içkiden çok daha etkili ve genç yaşımda ölümcül olabilecek bir düş gördüğüm bu uykudan bir an önce uyanabilmem için aşk ve yaşam gibi damarlarımda akmaya başladı. Uyan, uyan! Aç gözlerini! Kolların, bacakların, tüm uzuvların karın içinde. Kendini toparla ve ayağa kalk! Bak, hava iyi!" Çevresini saran ve onu hâlâ aşağıya

çeken ağdan kurtulmak hiç de kolay değildi ama kurtulma dürtüsü ağır bastı. Dirseklerinin üzerinde doğruldu, dizlerini büktü, zıplayarak ayağa kalkabildi sonuçta. Kayaklarındaki karı silkeledi, kollarını açıp kapadı, kaburgalarına vurdu, omuzlarını salladı; bunları yaparken bir yandan da gözleriyle çevreyi tarıyor, heyecan içinde oraya, buraya ve gökyüzünün her yanına bakıyordu – bulutların gri mavi sisinin arasında hilal biçimindeki ayı ortaya çıkaran yumuşak bir mavilik vardı. Ağır ağır günbatımı. Kar yok, yağmur yok. Karşısındaki dağ, çamların biçimine dek net, Hans Castorp'un önünde kıpırtısız duruyordu. Aşağı bölümleri gölgelenmeye başlamıştı ama tepesine doğru hâlâ yumuşak bir pembelik yayılıyordu. Neler oluyordu? Dünya neyin peşindeydi? Sabah mı olmuştu? Kitapların dediğinin tersine, donmadan sabaha kadar orada mı yatmıştı? Hayır, hiçbir yeri donmamıştı, silkinirken ve ayaklarını yere vururken çatırdayarak kırılan bir tarafı olmamış, bunları yaparken bu olasılığı da aklından çıkarmamıştı. Kulakları, el ve ayak parmakları duyarsızdı ama balkonunda yatarken olandan daha fazla değildi. Saatini çıkardı – işliyordu. Bazen geceleri kurmayı unuttuğu zaman olduğu gibi durmamıştı. Saat beş bile olmamıştı – gerçekten olmamıştı. Daha on iki-on üç dakika vardı beş olmasına. Şaşılacak şeydi bu! Karda yalnızca on dakika kadar yatmış olmasına karşın, tüm o cüretkâr düşünceleri, o mutluluk ve korku imgelerini üretmiş olması olası mıydı? Ve bu arada o altıgen canavar bu denli çabuk mu gelip gitmişti? Demek ki eve varabilmek açısından şanslıydı. Düşleri ve fantezileri onu iki kez; bir kez korku, ikinci kez de mutluluk sayesinde yaşama döndürmüştü. Anlaşılan bu kafası karmakarışık sorunlu çocuğa karşı yaşam iyi niyetler besliyordu.

Her neyse, ister sabah, ister öğleden sonra olsun (kuşkusuz hâlâ öğleden sonra ya da akşamüstüydü), dış etkenlerde ya da kişisel durumunda onun eve dönmesini engelleyecek bir şey yok gibi görünüyordu – o da öyle yaptı. Vadiye doğru, dosdoğru, kestirmeden kaydı denebilir. Vardığında ışıklar yanmıştı ama karın yansıttığı solgun gün

ışığı yolunu görmesine yetmişti. Ormanın kenarını izleyerek Bramenbuhl'e indi ve köye saat beş buçukta ulaştı. Kayak takımını bakkala bıraktıktan sonra Herr Settembrini'nin tavan arasındaki odasında bir süre dinlendi ve ona ayrıntılı olarak kar fırtınasına nasıl yakalandığını anlattı. Hümanistin aklı başından gitti. Elini dehşetle başına götürdü ve yaptığı saçmalık yüzünden onu bir güzel azarladı. Hemen ispirto ocağını yaktı ve ocağın titrek alevinde bitkin mühendis beye kahve yaptı ama bu onun sandalyede uyuyup kalmasını engelleyemedi.

Bir saat sonra, Berghof'un uygar havası onu sarıp sarmalamıştı. Akşam yemeğinde ne var ne yoksa silip süpürdü. Düşü giderek solgunlaşıyordu. Yatma zamanı geldiğinde, düşündüklerini neredeyse hatırlamaz olmuştu.

Bir Asker Olarak – Ve İyi Huylu

Hans Castorp kuzeninden sürekli haber alıyordu; ilk önce coşkuyla yazılmış iyi haberlerdi bunlar ama giderek tatsızlaşmışlar ve en sonunda üzücü bir durumu beceriksizce saklamaya çalışan haberlere dönüşmüşlerdi. Bir dizi kart, Joachim'in coşkulu bir törenle göreve başlamasını bildiren bir kartla başlamış, Hans Castorp'un yanıtında da belirttiği gibi, büyük bir olasılıkla, azla yetinme, iffet ve emirlere uyma yemini etmişti. Mutluluğu sürdü: Başarıyla yürüttüğü mesleğinin –yaptığı işe olan tutkusu ve üstlerinin ona karşı duydukları yakınlık bunda büyük rol oynuyordu– her bir aşamasını yeni bir kart atarak bildiriyordu. Joachim birkaç sömestr üniversiteye devam ettiği için harp okulundan ve onbaşılıktan muaf tutulmuş ve asteğmen rütbesine yükseltilmişti; yılbaşında rütbesini belirten resmi üniformalı bir fotoğrafını yolladı. Yolladığı kartlarının tümü artık parçası olduğu ve katı bir onur, demir

gibi bir direnç ve vazgeçilmez bir alaycılıkla birleşen esnek bir insancıllıkla örtüşen hiyerarşiden duyduğu mutlulukla doluydu. Ters ve fanatik bir asker olan çavuşunun romantik ve taraf tutar tutumuyla ilgili olaylar anlatıyor, onun gözünde, alt rütbede olmasına karşın şimdiden subay gazinosuna girip çıkan ilerinin kutsanmış üst rütbeli subayı olduğunu yazıyordu; delice ve gülünç bir durumdu bu. Subay sınavı adayları arasında olduğunu da değinmişti – ve nisan başında Joachim artık teğmen olmuştu.

Ondan daha mutlu, onun kadar yaşam biçiminden hoşnut ve onun kadar arzularını gerçekleştirebilmiş biri olamazdı. İlk kez üniformasıyla, belediye sarayının önünden geçtiğinde nöbetçi askerlerin o geçene dek nasıl selam durduğunu utangaç bir gururla anlatıyordu. Görevinin getirdiği küçük tatsızlıklardan ve doyumlardan, olağanüstü ruh birliğinden, emir erinin kurnaz bağlılığından, eğitim sırasında ve sınıfta olan gülünç olaylardan, teftişlerden ve resmi yemeklerden söz ediyordu; arada sırada da, sosyal faaliyetlerden, ziyaretlerden, resepsiyonlardan ve balolardan. Ama sağlığından asla söz etmiyordu.

İlkbaharın sonuna kadar bu böyle sürdü. Sonra, hasta olduğunu ve ne yazık ki, hasta listesine dahil edildiğini yazdı; üşütmüştü, biraz da ateşi vardı, birkaç günde kendini toparlardı. Haziran başında göreve başladığını yazdı, ayın ortasına doğru da 'havlu attığını'. Şanssızlığından söz ediyor, büyük bir hevesle beklediği ağustos başındaki büyük manevraya katılamamaktan korktuğunu gizlemiyordu. Saçmalamıştı; temmuz ayında bomba gibiydi, ta ki ateşinde inişler çıkışlar başlayıp birçok şeyin bağlı olduğu önemli bir muayene ufukta belirene dek. Hans Castorp uzun bir süre bekledikten sonra bu muayenenin sonucuyla ilgili bir haber alabildi ama Joachim'den gelen bir mektuptan değil –büyük bir olasılıkla, yazacak durumda olmadığı ya da utandığı için–, kuzeninin annesi Frau Ziemssen'den gelen bir telgraftan aldı haberi. "Doktorlar, Joachim'in birkaç hafta tıbbi bakım altında kalması gerektiğine karar verdiler. Alpler önerildi. Hemen yola çıkması gerektiği söylendi. İki oda ayırt. Cevap ödemeli. Luise Teyze."

Hans Castorp balkonuna çıkıp alelacele telgrafı açıp birçok kez yeniden okuduğunda temmuz ayının sonuydu. Okurken, sürekli yalnız başıyla değil, bedeninin üst kısmını da onaylarcasına sallayarak, dişlerinin arasından, "Demek böyle, demek böyle, demek böyle, anlaşıldı, anlaşıldı, anlaşıldı!" diye diye okudu telgrafı. Birdenbire içi sevinçle doldu. "Joachim, geri dönüyor!" Ama sonra sessizleşti ve, "Hım, bu önemli bir haber. Buyur bakalım da denebilir. Allah kahretsin, çok da çabuk oldu – şimdiden yuvaya dönüşe hazır. Annesi de geliyor." Luise Teyze yerine 'annesi' deyip akrabası ya da aileden biri olduğuna değinmemesi o insanların yabancı olacak kadar silikleşmiş oldukları anlamına geliyordu; kayda değerdi bu. Hem de tam, o iyi adam manevra için yanıp tutuşurken. Hım, hım, tam bir şanssızlık, kötü bir cilve, tüm ideallere karşıt bir durum. Zaferi beden kazanıyor, ruhtan farklı tasarımlar peşinde, üstelik de sözü geçiyor. Bedenin ruha boyun eğmesi gerektiğini savunan sivri zekâlıların tam bir yenilgisi. Ne dediklerini bilmiyorlar çünkü haklı olsalardı, bu vaka ruha gölge düşürürdü kuşku yüzünden. *Sapienti sat.* Ne dediğimi biliyorum ben. Burada, sormak istediğim, bunları karşıt olarak görmenin çok yanlış olup olmadığı ve oyunu birlikte çevirdiklerine göre danışıklı dövüşüp dövüşmedikleri – şansları var ki sivri akıllılar bunun farkında bile değil. Sana ya da görevine olan düşkünlüğüne engel olunamazdı ki, iyi kalpli Joachim. Yaptığın her şeyi dürüstçe yapıyorsun ama sana sorarım, beden ve ruh danışıklı bir dövüş içindeyseler dürüstlüğün anlamı ne? Frau Stöhr'ün masasında seni bekleyen ferahlatıcı kokuları, dolgun göğüsleri ve nedensiz gülmeleri unutmuş olabilir misin? Joachim geri dönüyor, diye düşündü birden ve içini yeniden sevinç kapladı. "Büyük bir olasılıkla, kötü durumda olacak ama yine bir arada olabileceğiz. Her zaman yalnız başıma yaşamak zorunda olmayacağım. Her ne kadar eskisi gibi olmasa da, iyi olur. Odası dolu. Mrs. MacDonald o kuru öksürüğüyle öksürüp duruyor, oğlunun fotoğrafı ya başucunda ya da iki eliyle sarılıyor ona. Ama terminal safhada ve oda başka biri tarafından ayırtılmamışsa o zaman... ama şimdilik baş-

ka bir oda olacak. Bildiğim kadarıyla, yirmi sekiz boş. Gidip hemen idareyle konuşayım, Behrens'le de kuşkusuz. Müthiş bir haber bu – bir açıdan üzücü, bir açıdan da inanılır gibi değil. Saat üç buçuk olduğuna göre, benim şu garip selamlayan arkadaşı bekleyeyim. Bu vakayı göz önünde bulundurarak bakalım hâlâ bedenin ikincil olduğunda ısrar edebilecek mi?"

İdareye çay zamanına yakın gitti. Kendi odasının ilerisinde, koridorun sonundaki oda düşündüğü gibi boştu. Frau Ziemssen'e de yer bulunabiliyordu. Oradan da Behrens'e koşturdu. Onu, laboratuvarda, bir elinde purosu, öbür elinde de içinde berbat renkli bir sıvı olan bir tüpü tutarken buldu.

"Başhekim bey, bilin bakalım ne oldu," diye söze başladı Hans Castorp.

"Öfkelenecek bir bela daha, garanti," dedi göğüs hastalıkları uzmanı. "Bu Utrechtli Rosenheim." Purosuyla tüpü göstermişti. "Gaffky'si on. Bir de imalatçı Schmitz gelip Rosenheim'ı kaldırımlara tükürüyor diye şikâyet ediyor – hem de Gaffky'de onla. Ben onu azarlayacakmışım. Onu azarlarsam, burayı başıma yıkar, çok alıngan – üstelik ailesi için üç tane oda tutmuşken. Onu postalarsam yönetim tepeme biner. Görüyorsun işte, kendi yolunda sakin sessiz gitmek istesen bile, başına sürekli dert açılıyor."

"Saçma bir olay," dedi Hans Castorp eski tüfek olarak. "Her iki beyi de tanıyorum. Schmitz titiz ve gayretli bir adam, Rosenheim da her şeye boş vermiş biri ama sanırım sürtüşmeye yalnızca sağlık neden olmuyor. Her ikisi de Kleefeld'in masasında oturan Barcelonalı Dona Perez'in arkadaşı – sorun bundan kaynaklanıyor. Bence, tükürmenin yasak olduğuyla ilgili genel bir hatırlatma yapıp gerisine göz yummak iyi olur."

"Elbette gerisine göz yumuyorum. Göz yuma yuma *blepharospasmozis*'e yakalandım. Siz neden gelmiştiniz?"

Ve Hans Castorp, inanılır gibi olmayan üzücü haberi Behrens'e verdi.

Başhekim hiç şaşırmadı – şaşırması için neden de yok-

tu çünkü Hans Castorp aldığı haberleri, ona, sorsa da sormasa da, iletmişti ve Joachim'in mayıs ayında yatağa düşmesi olacakların bir belirtisiydi.

"Aha," dedi Behrens. "Ben size dememiş miydim? Her ikinize de söylemekten dilimde tüy bitti. Görün işte. Yeryüzü cennetinde başına buyruk dokuz ay geçirdi ama zehirden arınmış bir cennet olmadı bu. Bu işten hayır gelmez ama bizim hayalci kaçak, yaşlı kurt Behrens'in sözlerine kulak asmadı. Yaşlı kurda inanmak gerekir, yoksa hapı yutarsınız, iş işten geçmiş olur. Demek teğmen oldu; buna bir itirazım yok ama bu bir işe yaradı mı? Ulu Tanrı insanın yüreğine bakar, rütbesine ya da mevkiine değil – onun önünde erinden tut generaline kadar hepimiz çıplağız." Başhekim puroyu tutan dev gibi eliyle gözlerini ovuştura ovuştura bir süre böyle söylendikten sonra, son olarak, Hans Castorp'un onu şimdilik yeterince meşgul ettiğini belirtti. Ziemssen'e kıvrılıp yatacak bir köşe bulunabilirdi ve kuzeni onu gelir gelmez yatağa sokmalıydı. Kin tutan bir adam olmadığı için, onu bir baba gibi bağrına basacak ve o hayalci kaçak için elinden geleni yapacaktı.

Hans Castorp telgraf çekti. Önüne gelene kuzeninin dönmek üzere olduğunu anlatıyordu. Herkes buna içtenlikle hem üzüldü hem de sevindi çünkü Joachim'in efendi ve kibar hali herkesin ona karşı iyi niyet beslemesine yol açıyordu; dile getirilmese bile Joachim'in, burada, yukarıdakilerin en iyisi olduğu kanısındaydılar ama kimsenin gözünden anlamadıksa da, bazılarının, Joachim'in askerliği bırakıp buradakiler gibi yatay pozisyonda yaşamaya başlayacak olmasından gizli bir memnuniyet duyduklarını varsayabiliriz. Frau Stöhr, her zamanki gibi, payına düşeni yaptı ve Joachim düzlüğe giderken sergilediği bayağı kuşkunun doğru çıktığını görünce kendini övmekten kaçınmadı. "Çürük, çürük iş," dedi. Aslında bu işin kötü olduğunu başından beri biliyordu ve umut ediyordu ki Ziemssen'in dik kafalılığı bu işi 'aşırı çürük' hale getirmesin. (Aşırı çürük diyordu her zamanki bayağılığıyla.) Direnmek daha akıllıcaydı; onun da düzlükte, Cannstatt'ta bir haya-

tı, kocası ve iki çocuğu vardı ama o kendini tutabiliyordu.

Joachim'den ve Frau Ziemssen'den bir yanıt gelmedi ve Hans Castorp gelecekleri günden ve saatten emin olamadığı için onları karşılamaya istasyona gidemedi. Telgrafı yolladıktan üç gün sonra çıkageldiler. Teğmen Joachim, o sırada akşam dinlenme görevini yerine getirmekte olan kuzeninin yanında bitiverdi – gülüyordu ve çok heyecanlıydı.

Hans Castorp'u yıllar önce buraya getiren trenle gelmişlerdi – ne uzun ne de kısa, zamanla bağlantısı olmayan, zengin deneyimlerle dolu ama yine de bir hiç, bir sıfır olan yıllardı bunlar. Üstelik, yılın aynı zamanıydı, ağustos ayının ilk günlerinden birinde, hem de neredeyse tamı tamına dediğimiz gibi Joachim neşeli ya da taşkın denilebilecek bir ruh hali içindeydi Hans Castorp'un odasına girerken, daha doğrusu çıkarken – odayı koşar adım geçip balkona çıkmıştı, kuzenini gülümseyerek selamlamak için. Soluğu kesik kesik geliyordu, boğuk ve hırıltılı. Uzun bir yolculuğu, birçok değişik manzaraları ve geçilen deniz gibi bir gölün olduğu dar bir yoldan yukarıya hep yukarıya doğru çıkarak yeniden buraya gelmişti. İşte şimdi, hiç oradan ayrılmamışçasına, "Aa, hoş geldin!" "Bak sen, kim gelmiş!" gibi sözlerle onu karşılamak için yatay pozisyonundan doğrulan kuzeninin karşısında duruyordu. Uzun süre açık havada yaşamasından ya da yolculuktan yüzünün rengi canlıydı. Annesi elini yüzünü yıkamaya gittiğinde, kendi odasına bir göz bile atmadan yeniden bulduğu eski günlerin dostunu selamlamak için otuz dört numaralı odaya koşmuştu. On dakika sonra yemeğe oturacaklardı – restoranda kuşkusuz. Hans Castorp da onlarla birlikte bir şeyler yiyecek ya da bir yudum şarap içecekti kesinlikle. Sonra Joachim onu yirmi sekiz numaralı odaya sürükledi. Hans'ın geldiği akşamdan beri hiçbir şey değişmemişti, rollerin dışında. Joachim pırıl pırıl lavaboda ellerini yıkarken ateşli ateşli gevezelik ediyor, Hans Castorp da onu izliyordu. Kuzenini sivil görmek onu şaşırtmış, daha doğrusu, biraz hayal kırıklığına uğratmıştı. Joachim'in mesleğinin hiç belli olmadığını söyledi; onu üniformalı bir subay

olarak gözünde canlandırmıştı ama Joachim şu anda karşısında, herkes gibi grilere bürünmüş duruyordu. Joachim güldü ve onu saf bulduğunu söyledi. Hayır, üniformasını evde bırakmıştı çünkü üniformanın kendine göre sorunları vardı. Her yere üniformayla gidilmiyordu. "İyi ki söyledin," dedi Hans Castorp ama anlaşılan Joachim bu sözün kırıcı olabileceğinin farkına bile varmadı. Berghof'ta kimlerin olduğunu ve son haberleri öğrenmek istiyordu – yalnız kibirle değil, yeni gelen birinin meraklı heyecanıyla da. O sırada ara kapıda, Frau Ziemssen göründü; yüzünde insanların böyle durumlarda takındıkları bir ifadeyle, onu gördüğüne çok memnun olmuş gibi davrandı oysa, memnuniyetinin altında hüzün, gerginlik ve bastırılmış bir kaygı gizliydi – kuşkusuz Joachim yüzünden. Sonra asansörle aşağıya indiler.

Luise Ziemssen'in Joachim'inkiler gibi, yumuşak bakışlı güzel siyah gözleri vardı. Aklaşmaya başlayan saçları da siyahtı. Ve onları, sakin, biraz çekingen, ölçülü ama dost kişiliğine yakışan ve yalınlığına belirli bir soyluluk veren bir biçimde, görünmez bir file takmışçasına düzgünce toplamıştı. Hans Castorp onun, Joachim'in neşeli haline, kesik kesik soluk almasına ve gevezeliğine bir anlam veremediğini, hatta biraz da alındığını anladığında şaşırmadı. Büyük bir olasılıkla, şu andaki ruh hali evdekine ve yolculuktakine hiç uymuyordu. Buraya gelişlerini üzücü bir olay olarak görüyor ve ona göre davranması gerektiğini düşünüyordu. Joachim'in fırtınalı duygularını ve o anda, her şeye baskın çıkan eve dönmüş olma duygusunun onu buranın hiçbir yerle karşılaştırılamayacak denli hafif, boş ve kızıştıran eski havasını sarhoşçasına içine çekmek için sabırsızlanmasını benimseyemiyordu. 'Zavallı oğlum,' diye düşüne düşüne, Joachim'in kuzeniyle neşeli alışverişini, sorduğu yüzlerce soruyu ve aldığı her yanıta kendini sandalyesinde geriye atarak kahkahayı basmasını izledi. Birkaç kez, "Bakın, çocuklar..." dedikten sonra, sevinçli olduğunu göstermesi gereken bir şey söyledi ama bu daha çok yadırgadığını belirten yumuşak bir azara benzedi. "Seni uzun süredir böyle görmemiştim, Joachim. Anlaşılan se-

ni terfi ettiğin günkü gibi görebilmem için buralara kadar gelmemiz gerekliymiş." Bu da, doğal olarak Joachim'in neşeli halinin sonu oldu. Ruh hali değişti, ağırbaşlı ve suskun oldu; krem şantiyle servis edilen çok lezzetli çikolatalı sufleye de dokunmadı. (Oldukça fazla yediği akşam yemeğinin üzerinden bir saat geçmiş olmasına karşın, sufleyi onun yerine Hans Castorp yedi.) Sonunda da başını kaldırmaz oldu – büyük bir olasılıkla, gözlerinde biriken yaşları göstermemek için.

Kuşkusuz Frau Ziemssen böyle olmasını istememişti. Amacı, davranışlarının daha ölçülü olmasını sağlamaktı çünkü burada ölçülü olup orta yolun izlenmesinin olanaksız olduğundan ve ancak aşırı uçlar arasında seçim yapılabileceğinden haberi yoktu. Oğlunu bu denli buruk görünce o da neredeyse ağlayacaktı ve bu yüzden yeğeninin, neşesi kaçmış kuzenini canlandırmak için gösterdiği çabaya minnettar kaldı. Evet, konuklara gelince, Joachim birçoğunun değiştiğini görecekti. Ayrıca, eski haline dönülebilmesi için birçok yenilik de yapılmıştı. Örneğin, büyük teyze dönmüştü, arkadaşlarıyla. Hanımlar, her zamanki gibi Frau Stöhr'ün masasında oturuyorlardı – Marusya da bol bol, içtenlikle gülüyordu.

Joachim hiçbir şey demedi. Hans Castorp'un verdiği haberler, Frau Ziemssen'in rastladığı ve ona selamını iletmesini isteyen birini hatırlamasına neden oldu – unutmadan söylemeliydi. Aktarma olmayı bekledikleri iki günden birinde, Münih'te bir restoranda otururlarken yanlarına bir hanım gelmişti; yalnız yaşamasına ve kaşları fazla düz olmasına karşın, yine de hoş bir hanımdı; buranın eski hastalarından biriydi. Joachim adını hatırlardı.

"Frau Chauchat," dedi Joachim yavaşça. "Şimdilik Allgau'da bir sanatoryumdaymış, gelecek sonbaharda da İspanya'ya gitmek istiyormuş, anlaşılan kışın da buraya gelme niyetindeymiş. Selamlarını yollamış."

Hans Castorp çocuk değildi ve insanın yüzünün solmasına ya da kızarmasına yol açan damarlara giden sinirleri denetleyebiliyordu. "Ha, o mu? Demek Kafkaslar'ın

ardından yine ortaya çıkmış; şimdi de İspanya'ya mı gidiyormuş?"

Pireneler'de bir yerden söz etmiş. "Hoş bir kadın, oldukça çekici. Sesi çok hoş, hareketleri de. Ama davranışı fazla özgürce; umursamaz," diye yorumda bulundu Frau Ziemssen. "Bizimle eskiden beri arkadaşmışız gibi konuştu, bir sürü de soru sordu, konuştu da konuştu, oysa Joachim bana onu doğru dürüst tanımadığını söyledi. Garip."

"Bu, Doğu Asyalı olmasından ve hastalığından kaynaklanıyor," diye yanıt verdi Hans Castorp. Orada her şeyi hümanistik standartlara göre ölçemiyormuşsunuz; işe yaramıyormuş. Ama bu arada düşünmeye değer bir nokta varmış. Hım. İspanya... o da hümanistik ortamdan epeyce uzaklaşmış, üstelik de, ortanın ılımlı tarafına değil tersine, sert tarafına doğruymuş bu uzaklaşma. İspanya biçimden yoksun değilmiş, biçim olarak aşırıymış, yani, biçimi ölümdür denilebilirmiş – ölüm orada salt ölüm değil, haşin, kara, zarif ve kanlı bir biçimdeymiş; Engizisyon, kolalı kırmalı yakalar, Loyola ve Escorial demekmiş. Frau Chauchat'nın İspanya'nın nesini sevdiğini merak ediyormuş doğrusu. Belki orada kapı çarpmaktan vazgeçmesi gerekecekmiş, belki de, o iki aşırı hümanistik kampın insanlık adına ödün vermeleri gerçekleşebilirmiş. Ama, Doğu'nun İspanya'ya gitmesi çok kötü teröristik sonuçlar da doğurabilirmiş.

Hayır, ne sararmıştı ne de kıpkırmızı kesilmişti ama Frau Chauchat'nın beklenmedik etkisi konuşmasından anlaşılıyordu ve doğal olarak gergin bir sessizlik çöktü. Daha az şaşıran Joachim oldu çünkü kuzeninin burada yukarıda ne kadar sivri akıllı biri haline dönüştüğünü daha önceden de biliyordu. Oysa, Frau Ziemssen'in gözlerinde bir dehşet ifadesi belirmişti. Hans Castorp'un söyledikleri çok kaba ve müstehcen şeylermiş gibi bir tepki gösterdi ve sıkıntılı bir suskunluktan sonra işi geçiştirmek için bir-iki şey söyleyip yemeğe son verdi. Hans Castorp ayrılmadan önce, başhekimin emrini bildirdi: Joachim ertesi gün yataktan çıkmayacaktı – en azından başhekim onu muayene edene dek. Ondan sonra ne yapılması gerektiği düşünüle-

cekti. Kısa bir süre sonra, üç akraba, balkon kapıları Alp dağlarının temiz havasına doğru açık, yataklarına uzandılar ve her biri kendi düşüncelerine gömüldü – Hans Castorp'un aklı Frau Chauchat'nın altı ay sonra döneceği haberine takılı kalmıştı.

Böylece, Joachim aşağıdakilerin önerisi üzerine, burada yukarıda 'birazcık ek tedavi' görmek üzere geri dönmüş oldu. Anlaşılan, 'birazcık ek tedavi' deniyordu aşağılarda, burada da onu kullanmasına ses çıkarmadılar. Joachim'e hemen dört hafta yatak istirahati yükleyen Başhekim Behrens bile böyle der oldu. Hastalığın verdiği zararın tamir edilmesi, Joachim'in havaya alışması ve ateşinin düzene sokulması gerekiyordu. Başhekim bu ek tedavinin ne kadar süreceğini söylememeyi iyi beceriyordu. Aklı başında ve mantıklı ama hiç de umutlu olmayan Frau Ziemssen, başhekimi bir kenara çekerek, Joachim'in tedavisinin bitme tarihi olarak sonbaharı, yani, aşağı yukarı ekim ayını önerdiğinde Behrens, o zamana kadar hiç olmazsa şimdikinden çok daha iyi olacağı kesin olduğu için buna karşı çıkmadı. Bu arada, Behrens'ten çok da etkilenmişti. Kibar davranıyor, ona, 'sayın hanımefendi' diye hitap ediyor ve kanlanmış gözleriyle ona anlayışla bakıyordu. Üzüntüsüne karşın, kullandığı erkek ağzına yaraşır sözlere gülmekten kendini alıkoyamıyordu. "Emin ellerde olduğunu biliyorum," dedi ve yalnızca sekiz gün kaldıktan sonra Hamburg'a geri döndü. Joachim'e özel bir bakım gerekmiyordu. Ayrıca, aynı zamanda arkadaşı olan bir akrabası da yanındaydı.

"Haydi artık rahatla," dedi Hans Castorp, kuzeninin yirmi sekiz numaralı odasında yatağın üzerine otururken. "Sonbaharda – ihtiyar söz verir gibi oldu; buna güvenebilirsin. Hesabını ona göre yap. Ekimde gerçekleşecek. Bazı insanlar o zaman İspanya'ya gidecekler ama sen, Bandera'na dönüp, görevini fazlasıyla yapmaya başlayacaksın."

Joachim'i avutmak günlük görevi haline gelmişti, özellikle de, ağustos başında başlayan savaş oyunlarına katılmak varken orada oluşu konusunda. Joachim bunu aklından çıkaramıyor, son dakikada bu Allahın cezası laçka-

lığa boyun eğdiği için kendini küçümsüyordu.

"*Rebellio carnis,*" dedi Hans Castorp. "Orada ne yapacaktın ki? En yürekli asker bile orada bir şey yapamaz – bunu Aziz Antonius bile biliyordu. Tanrı aşkına, manevralar her yıl oluyor. Burada zamanın nasıl olduğunu biliyorsun. Burada zaman diye bir şey yok. Buradan gideli, alışkanlığını yitirecek kadar zaman olmadı. Senin şu ek tedavin göz açıp kapayana dek geçer."

Ne olursa olsun, Joachim'in zaman duygusu düzlükteyken dört haftadan korkmayacak kadar yenilenmişti ama yine de, dürüst ve saygılı kişiliğinin uyandırmış olduğu sempati sayesinde ona, bu süreyi atlatmasında yardımcı olan birçok insan oldu; uzaktan yakından gelen bir sürü ziyaretçisi de. Settembrini geldi ve çok anlayışlı ve zarif davrandı. Her zaman 'teğmen' diye hitap ettiği Joachim'e artık '*capitano*' der olmuştu. Naphta da geldi. Sanatoryumdan eski tanıdıklar teker teker uğrayıp –hanımlardan Stöhr, Levi, Iltis ve Kleefeld, beylerden de Ferge, Wehsal vb.– izin verilen on beş dakikalık süre içinde yatağının kenarına oturup kendileri de 'ek tedavi' lafını benimseyerek neler olup bittiğini anlatmasını istediler. Bazıları çiçek de getirdi. Dört haftalık süreç bittiğinde, ateşi dolaşabilecek ve yemek salonuna inebilecek kadar düşmüştü. Yemeklerde, kuzeninin ve bira imalatçısının karısı, Frau Magnus'un arasında oturmaya başladı; James Amca'nın ve birkaç gün Frau Ziemssen'in oturduğu, Herr Magnus'un karşısındaki köşede.

Böylece genç adam yeniden onlarla yan yana yaşamaya başladı, hatta eski tablonun tam olması için Joachim, Hans Castorp'un yanındaki odaya, bir zamanlar elinde oğlunun resmiyle iç çeken Mrs. MacDonald'ın odasına taşındı – H_2CO'yla iyice dezenfekte edildikten sonra kuşkusuz. Duygusal açıdan bakıldığında, Hans Castorp'un yanında yaşayan Joachim'di, tersi değil; çünkü Hans Castorp artık buranın sakini olmuştu ve kuzenine kısa süreli bir konuk gözüyle bakıyordu. Joachim'e gelince; her ne kadar sinir sistemindeki bazı noktalar insan normlarına uymayıp derisine telafi edici kan dağılımını yapmamakta

direnseler de o, dört gözle ekimi bekliyordu.

Settembrini'yi ve Naphta'yı yeniden ziyaret etmeye ve bu birbirine karşıt iki dostla yürüyüşe çıkmaya başladılar – onlara sık sık A.K. Ferge ve Ferdinad Wehsal de katılıyor ve böylece, iki muhalifin bitip tükenmeyen düellolarına tanık bir dörtlü oluşturuyorlardı. Her ne kadar Hans Castorp diyalektik rekabetlerinin kendi zavallı ruhuna yönelik olduğunu düşünse de, biz de onların her gün geniş dinleyici kitleleri uğruna kendilerini kaptırdıkları umarsız bitip tükenmezliğin içinde kendimizi kaybetmeden onları bütünlükleri içinde sergilemeyi umamayız. Naphta'dan Settembrini'nin mason olduğunu öğrenmiş ve bu onu İtalyan'ın, Naphta'nın Cizvit kökeni ve onların himayesi altında olduğunu açıklamasından daha az şaşırtmamıştı. Böyle bir şeyin hâlâ var olduğunu öğrenmek onu çok şaşırtmış ve teröristten, birkaç yıl sonra iki yüzüncü kuruluş yıldönümünü kutlayacak olan bu örgütün kuruluşu ve yapısıyla ilgili olabildiğince çok bilgi almaya çalışmıştı. Settembrini'nin, Naphta'nın arkasından, şeytanca bir şeymişçesine Cizvitlerle ilgili acınası uyarılarına karşın, Naphta, Settembrini ve geldiği çevreyle zorlanmadan alay ederek uğraştıkları şeyin son derece geri kafalıca ve modası geçmiş olduğunu, geçmişte kalmış bir özgür düşünce ve halkı aydınlatma çabası gibi gözükse de aslında, kendi kendini aldatan yandaşlarının gülünç bir biçimde, devrimci bir yaşam sandıkları berbat bir düşten öte bir şey olmadığını söylemişti.

"Ne bekliyordunuz ki?" demişti Naphta. "Büyükbabası bir *Carbonaro*'ymuş. Kömür işçisi demek bu. Akıl, özgürlük, insanlığın ilerlemesi ve naftalin kokan klasik burjuva erdem ilkesi gibi körü körüne inançları ondan devralmış. Gördüğün gibi, dünyanın karıştıran zihnin hızıyla, maddenin hantallığı, yavaşlığı ve durağanlığı arasındaki tutarsızlık. Böyle bir tutarsızlığın, zihnin gerçeğe karşı ilgisizliğine yeterli bir neden olduğunu itiraf etmek zorundayız çünkü zihin, gerçekliği mayalayacak olan devrimlerden çoktandır iğrenir oldu. Evet, canlı bir zihin, ölü bir zihinden, hiç olmazsa canlı ve düşünebilir olduğu iddiasında

bulunmayan bazalttan daha çok iğrenir. Ruh, geçmişte kalmış gerçeklerin kalıntıları olan bazalt gibi kayaları öylesine gerilerde bırakmıştır ki, onların gerçeklikle bir bağlantısı olabileceğini kabul etmez ama onlar ne yazık ki hantal ve ölü varlıklarının anlamsızlığını, kendi anlamsızlıkları yüzünden anlayacak durumda değillerdir. Ben genelleme yapıyorum ama siz sözlerimi, kendilerini hâlâ otoriteye ve iktidara karşı direnen kahramanlar olarak gören o hümaniter özgür düşüncelilere nasıl uygulayacağınızı biliyorsunuzdur. Ah, hele o felaketler! Özgür düşünce canlı olduğunu kanıtlamak için onlardan medet umuyor. Ah, gecikmiş görkemli zaferlere kendini hazırlıyor ve bir gün onları kutlayabileceğini sanıyor. Ruh, gerçek bir devrim yaratabilmek için yeni öğeleri eskileriyle kaynaştırarak bu tür felaketlerden gerçekten zafer kazanmış olarak kazançlı çıkacağını bilmese, bunun düşüncesi bile, onun sıkıntıdan patlamasına yeter de artar bile... Kuzeniniz nasıl Hans Castorp? Biliyorsunuz, onu her zaman sevmişimdir."

"Teşekkür ederim, Herr Naphta. Anlaşılan herkes ona gerçekten sempati duyuyor – çok iyi huylu bir genç olduğu belli. Herr Settembrini Joachim'in mesleğinin bir parçası olan fanatik terörizme kesinlikle karşı çıkıyordur ama o bile Joachim'den çok hoşlanıyor. Şimdi de onun mason olduğunu öğreniyorum. Bak şu işe! Canımın sıkıldığını söylemeliyim. Bu durum kişiliğine yeni bir ışık tutuyor ve birçok şeyi açıklıyor. Acaba, bazen ayaklarıyla doğru açıya basıp özel bir biçimde mi el sıkıyor? Farkına vardım diyemem ama..."

"Bizim muhterem üç-nokta biraderimiz, büyük bir olasılıkla o çocukça şeyleri çoktan geride bırakmıştır. Kanımca, loca seremonileri, devlet vatandaşı olmanın cansız ruhuna uyum sağlayabilmek için acınası bir süreçten geçtiler. Büyük bir olasılıkla, eski seremonilerden utanıyorlar ve onların ilkel bir aldatmaca olduğunu düşünüyorlar; yanlış da sayılmazlar çünkü Ateistik Cumhuriyetçiliği mistik bir kılıfa sokmak hoş bir şey olmasa gerek. Herr Settembrini'nin dayanıklılığını sınamak için ne korkunç

şeylere başvurduklarını bilmiyorum; gözlerini bağlayıp değişik koridorlardan geçirerek, loca salonunun parlak ışıklarını ve aynalarını ortaya çıkaran kapılar açılana dek mahzen gibi karanlık bir odada mı beklettiler, yoksa dinsel bağlamda ona ders olsun diye bir kurukafa ve üç mumun önünde çıplak göğsünü kılıçlarla tehdit mi ettiler. Bunu ona sorun ama bu işi daha burjuvalara yaraşır bir biçimde yapmış olsalar bile konuşacağını sanmam çünkü susmaya yemin etmiştir."

"Yemin mi? Susmak için mi? Bunu gerçekten yapıyorlar mı?"

"Kuşkusuz. Susmak ve boyun eğmek adına."

"Boyun eğmek de var demek. Ama bakın profesör – bu durumda kuzenimin mesleğini fanatizm ya da terörizm var diye eleştiremez. Susmak ve boyu eğmekmiş! Settembrini gibi özgür düşünen bir insanın göz göre göre böylesine inceliksiz İspanyol ilkelerini ve antlarını kabul edebileceğine aklım ermiyor. Masonlukta basbayağı askerce ve Cizvitlere özgü bir şeyler seziyorum."

"Sezgin doğru," dedi Naphta. "Kaynak arayan değneğiniz doğru yeri gösteriyor. Örgütün kökü, özünde mutlakiyet ilkesinden başka bir şey değil. Bu nedenle de, terörcü, yani, anti-liberal; bireyi vicdan yükümlülüğünden kurtarıyor ve mutlak bir amaç uğruna her yolu, suç olan kanlı araçları bile mubah sayıyor. Bu biraderler topluluğunun bir zamanlar, simgesel bağlamda kanla mühürlendiğinin belirtileri de var. Bir örgüt gözle görülebilen bir şey değildir ama doğası gereği düşünce açısından mutlakiyetçidir. Bir süre neredeyse masonlarla kaynaşmış olan Işıkçılar Örgütü'nün kurucusunun daha önce İsa Örgütü'nün bir üyesi olduğunu bilmiyorsunuz değil mi?"

"Hayır, ilk kez duyuyorum."

"Adam Weishaupt, gizli hümaniter örgütünü kurarken her şeyiyle Cizvit mezhebini örnek aldı. Kendisi de masondu ve o zamanlar en önemli masonlar Işıkçılar'dı. Sözünü ettiğim dönem, on sekizinci yüzyılın ikinci yarısı ve sorsanız, bu dönemi Settembrini, kesinlikle locasının çöküş çağı olarak tanımlar. Oysa, o dönemdeki başka gizli

örgütler gibi o da parlak bir dönemindeydi. Masonluğun canlılık kazandığı bir dönemdir o. Örgütü Cizvitlik ve bilgisizlikten yana olmakla suçlayan ama daha sonra, onlara katılacağına kuşku duymadığım bizim filantrofist gibi insanların onu akladığı türde bir canlılıktı bu."

"Bunu yapmak için iyi bir nedenleri var mıydı?"

"Vardı denebilir. Ucuz masonlukta böyle düşünmek için nedenler vardı. Rahiplerimiz, o zamanlar Katolik hiyerarşi düzeninin ruhunu masonluğa katmak istiyorlardı, hatta, Fransa'da, Clemont'da güçlenmekte olan bir Cizvit-Mason Locası bile vardı. O sıralarda Rozikrusyanizm localara sızmaya başlamıştı. Rozikrusyanların garip ilkeleri vardı: dünyanın ilerlemesi için gerekli salt aklı ve sosyopolitik ilkeleri, Doğu'nun giz bilimleri, Hint ve Arap bilgeliği ve doğanın gizemleriyle ilgili bilgileri birleştirip bir bütüne dönüştürdüklerini unutmayın. Dönemde birçok loca, 'sıkı gözetim' ilkesi adı altında destekleme ve reform sürecinden geçti – büyü ve simyayla ilgili, irrasyonel ve gizemli bir yöntemdir bu ve İskoç yüksek rütbelerinin varoluşları bu yüzdendir. Askeri rütbeler olan çıraklık, kalfalık ve ustalık rütbelerine, ruhani sınıfa yol açan ve büyük ustalar denen, Rozikrusyan giz bilimiyle dolu üstatların rütbeleri eklendi. Amacı Ortaçağ şövalyelerinin belirli dinsel tarikatlarına ulaşabilmekti – özellikle de Tapınak Şövalyeleri'ninkine. Bilirsiniz, bunlar, Kudüs patriği önünde azla yetinme, iffet ve boyun eğme andı içerler. Bugün bile masonlukta yüksek derecelerden birinin adı: Kudüs Baş Prensidir."

"Bunların tümünü ilk kez duyuyorum Herr Naphta. Bizim Settembrini'nin gizli emellerini şimdi anlıyorum. 'Kudüs Baş Prensi'– hiç fena değil. Bazen ona böyle deyip takılmalısınız. O size 'Dr. Angelicus' diyor. Bunun intikamını alın."

"Oo, sıkı gözetimin büyük ve Tapınak localarında buna benzer birçok derece var. Örneğin Azam–ı Üstat, Doğu Kralı, Büyük Rahip vb; otuz birinci derecenin adı da Kraliyet Gizlerinin Yüce Prensi'dir. Bu adların tümünün Orta Doğu mistisizmiyle bağlantıları olduğunu fark etmişsiniz-

dir. Tapınak Şövalyeleri'nin yeniden ortaya çıkışı bu bağlantıların canlanmasından öte bir şey değildir. Akılcı toplumsal ilerlemeyle ilgili entelektüel alanın akılcı olmayanla mayalanması demektir bu. O zamanlar masonluğun o denli popüler olmasının nedeni bunların tümünün masonluğa yeni bir çekicilik ve ışıltı vermesindendi. Yüzyıllardır süregelen akıl dayatmacılığından ve onun insancıl ama tutkusuz Aydınlanma düşüncesinden bıkan çeşitli öğelerin daha güçlü bir iksir arayışlarından kaynaklanmıştır. Tarikat öylesine başarılı olmuştu ki tutucular, erkekleri yuvadaki mutluluklarından soğuttuğunu ve kadınlara saygıyı yok ettiğini iddia eder oldular."

"Şimdi, profesör, Herr Settembrini'nin tarikatının parlak dönemini hatırlamayı neden istemediği anlaşılıyor."

"Evet, bir zamanlar özgür düşünenlerin, ateistlerin ve rasyonalist görüşlü Ansiklopedicilerin, daha çok Kilise'ye, Katolikliğe, keşişlere ve Ortaçağ'a yönelttikleri karşı çıkmaların kendi tarikatına yöneldiğini hatırlamak işine gelmez. Masonların bilgiye karşı çıkmakla suçlandığını söylemişti, hatırlarsanız..."

"Ama neden? Daha ayrıntılı bilmek isterim."

"Memnuniyetle anlatırım. Sıkı gözetim tarikatın geleneklerinin güçlenmesi ve genişlemesi demek olduğu için tarihsel kökleri, Ortaçağ karanlığının giz bilimine dek uzandı. Locanın üst dereceye sahip olanları *physica mystica*'yı bilen kişilerdi, yani, doğanın gizemli bilgilerine sahiptiler; başka bir deyişle büyük simyacılardı."

"Şimdi kafamı toparlayıp simyanın ne olduğunu hatırlamaya çalışayım. Simya – altın yapmak. Filozof taşı, *aurum potabile*..."

"Çoğunluk bu kadarını bilir. Ama akademik bağlamda, arındırmak, dönüştürmek ve maddeyi daha rafine hale getirmek, onu daha üst bir düzeye getirip yüceltmektir. *Lapis philosophorum*, kükürt ve cıvanın karışımından oluşan, *res bina*, çift eşeyli *prima materia,* yani, hem dişi hem erkek bir üründür ve burada amaç yüceltmek, dış etkenlerle maddeyi daha üst düzeye çıkarmaya çalışmaktır. İsterseniz gizemli bir eğitim de diyebilirsiniz."

Hans Castorp bir şey demedi; gözlerini kırpıştırdı ve yan gözle havaya baktı. "Simyasal dönüşümün ana simgesi yeraltı çukurudur."

"Yani, mezar mı?"

"Evet, çürümenin olduğu yer. Tüm Hermetizm'in özüdür – içinde maddenin son dönüşümüne ve arınmaya zorlandığı çok özenle korunan bir imbikten öte bir şey değildir."

"Hermetizm. Çok güzel söylediniz Herr Naphta. 'Hermetik'. O sözcüğü hep sevmişimdir. Çok çağrışımları olan gizemli bir sözcük. Kusura bakmayın ama bana, bizim Hamburg'daki kâhya kadını çağrıştırdı. Adı Schalleen, frau ya da fraulein değil, yalnızca, Schalleen; o da kilerdeki raflara kavanozlar dizer – Hermetik mühürlenmiş kavanozlar; içlerinde meyveler, sebzeler ve her tür şey olur. Aylarca, yıllarca orada öylece dururlar. Canınız istediğinde birini açarsınız, içinden sanki o gün yapılmışçasına taze çıkarlar; hemen yiyebilirsiniz. Kuşkusuz bu simya ya da arındırma değil yalnızca koruma, zaten onun için de konserve deniyor. Ama burada büyülü olan şey kavanozların zamandan uzaklaştırılmaları, içindekilerin Hermetik olarak akıp giden zamandan arındırılmış olması. Konservelerin zamanla ilgisi yoktur diyebiliriz; zamanın dışında dizili dururlar. Ama bu kavanoz konusu yeter. Bizi pek aydınlatmadı. Affedersiniz, bana biraz daha bir şeyler öğreteceksiniz."

"Nasıl arzu ederseniz. Çırağın korkusuz ve bilgiye susamış olması gerekiyor – konumuzun diliyle konuşursak. Tarikata girme törenlerinde, yeraltı çukuru, yani mezar önemli bir yer tutar. Bu tür bilgiye susamış olan adayın mezarın korkulu halinden hiç etkilenmemesi gerekir. Locanın kurallarına göre aday mezara götürülüp tanımadığı bir birader kendisini gelip alana kadar bekleyebilmesiyle sınanır. Adayın, yani Neofit'in geçmek zorunda olduğu karmaşık koridorların, kemerli odaların, siyah bezle kapatılmış sıkı gözetim localarının ve tabut töresinin, katılma törenlerinde ve loca toplantılarında bu denli önemli rol oynaması bundandır. Gizem ve arınma yolu tehlikelerle

doludur, ölüm ve bozulma ülkesinden geçer. Yaşamın açtığı yaralara susamış olan Neofit, deneyimlerden geçmek için içindeki şeytanımsı gücün uyanmasını istediğini beyan eder ve büyük gizemin gölgeleri sayılan baştan aşağı örtülü adamlar ona rehberlik yaparlar."

"Çok teşekkür ederim Profesör Naphta. Harika. Hermetik eğitim bu olsa gerek. Bu konuda da bir şeyler öğrenmenin bir zararı olmaz sanırım."

"Hayır, hiç olmaz, çünkü bunlar sonuçlara giden yollardır; duyguları aşan mutlak şeylerin olduğunun itirafı ve hedefleridir. Bu tür locaların simya töreleri, onlarca yıldır, birçok soylu ve araştırıcı zihni hedefe götürdü. Sanırım vurgulamam gerekmez; siz İskoç rütbelerinin yedek bir hiyerarşi niteliği taşıdığını anlamışsınızdır. Mason üstatların simya bilgeliğinin dönüşüm gizemiyle dolu olduğunu ve locanın adaylara lütfettiği mistik rehberliğin aynı biçimde bir ihsan aracı olduğunu anlamışınızdır; ayrıca, törenlerinin simgesel oyunlarının bizim kutsal Katolik Kilisesi'nin ayin ve yapı simgelerinin yansıları olduğunu da."

"Ah, demek öyle!"

"Kusura bakmayın ama bitmedi. Masonluğun saygın duvarcı ustaları localarından çıktığını söylemek tarihsel bir yüzeyselliktir. En azından, sıkı gözetim insan bağlamında çok daha derin temeller sundu. Kilisemizdeki belirli gizler gibi, locaların gizlerinin de ilkel insanın ciddi kültleri ve kutsal aşırılıklarıyla ciddi bir bağlantısı vardır. Kilise'yle bağlantılı olarak gözümün önüne gece ve aşk şöleni geliyor – bedenin ve kanın kutsal zevki ama loca konusuna gelince..."

"Durun bir dakika. Bir dakika – bir şey ekleyeceğim. Kuzenimin ait olduğu disiplinli toplulukta, yani birliklerde de, aşk ziyafetleri oluyor. Bana yazdıklarında sözünü etti. Kuşkusuz biraz sarhoşluğun ötesinde saygın bir şey; askerlerin gittiği meyhanelere ya da başka yerlere oranla..."

"Localardan söz ederken, yeraltı çukurları ve tabut ve mezar kültüne dikkatinizi çekmiştim. Her ikisinde de, orjilerin yer aldığı ilkel dinler ve ölüm ve olgunlaşma, değişim ve dirilmenin onuruna geceleri yapılan gem vurul-

mamış kurban etme ritüelleri gibi mutlak olgularla ilintili simgeler vardır. İsis ve Eleusis kültlerinin gizemlerinin geceleri karanlık mağaralarda uygulandığını biliyorsunuzdur. Masonlukta Mısır'ın izleri hâlâ sürüyor; bazı gizli mason dernekleri Eleusis adını bile kullandılar. Bu localar Eleusis gizemleri ve Afrodit gizleriyle ilgili şölenler yaparlardı; zaten kadın öğesi de sonunda böylece girmiş oldu. Ayrıca duvarcı ustası önlüğündeki üç güle gönderme yapan Güller Şöleni denen bir şey vardı ki çoğu zaman Bakkhusvari aşırılıklarla biterdi."

"Neler duyuyorum Profesör Naphta!! Bunların tümü masonlukta var mı? Bizim aklı başında Herr Settembrini'nin bu işlerle ilgisi olduğuna inanmam mı gerekiyor?"

"Hayır, böyle düşünürseniz ona büyük haksızlık etmiş olursunuz. Hayır, Settembrini'nin bunlardan haberi yok. Daha sonraları onun gibi insanlar locaları bu üst düzeydeki yaşam öğelerinden arındırdılar ve localar modernize olup daha insancıllaştılar – ey ulu Tanrım! Yanılgılarından vazgeçip akla, yararlılığa ve ilerlemeye ve prenslerle ve rahiplerle mücadele etmeye, kısacası toplumun mutluluğuna yöneldiler. Üzerinde durdukları konular artık doğa, erdem, yenileşme ve vatan. Sanırım iş yapma da buna dahil. Özetlersek, burjuva acınasılığının bir kulüp haline dönüşmesi diyebiliriz."

"Çok yazık. Güller Şöleni adına da yazık. Böyle bir şeyi duymuş mu diye Settembrini'ye sormam gerekiyor."

"Dürüst Gönye Şövalyesi," diye alay etti Naphta. "İnsanlık tapınağının inşaat alanına girmesinin hiç de kolay olmadığını tahmin edebilirsiniz çünkü beş kuruşu yok ve onlar yalnızca üst düzeyde eğitim ve hümanistik eğitimle yetinmiyorlar, yüksek aidatları ve yıllık ödemeleri yapabilmeniz için kusura bakmayın ama, varlıklı olmanızı da istiyorlar. Eğitim ve mal mülk – alın size burjuvazi! Liberal dünya cumhuriyetinin temelleri bunlar!"

"Böyle olduğu kesin," diye güldü Hans Castorp. "Görülmeyecek gibi de değil üstelik."

"Ama yine de size," diye söze başladı Naphta, kısa bir

duraklamadan sonra, "bu adamı ve amacını hafife almamanızı öneririm, hatta bu konu açıldığına göre dikkatli olmanızı önerme cesaretini de kendimde buluyorum. Uygunsuzluk saflıkla eşanlamlı olmadığı gibi kısıtlılık da zararsızdır anlamına gelmez. Bu insanlar bir zamanlar çok sert olan şaraplarına oldukça çok su kattılar ama biraderlik kavramı daha çok su kaldırabilecek güçte. Verimli gizlerinin izleri hâlâ geçerli, dünya politikasında da rolleri olduğuna kuşku yok; iş bizim sevimli Settembrini'mizle bitmiyor – arkasında, onun yalnızca yakını ve elçisi olduğu güçler var."

"Elçi mi?"

"Evet öyle – bir misyoner ve ruh avcısı."

'Peki sen kimlerin misyonerisin acaba?' diye düşündü Hans Castorp, sonra da, "Teşekkür ederim Profesör Naphta," dedi. "Önerileriniz ve uyarılarınız için size minnettarım. Bakın ne yapacağım. Şimdi yukarı kata çıkıp, kat denebilirse kuşkusuz, hiçbir şey belli etmeyen biraderin nabzını yoklayacağım. Bir çırağın yürekli ve bilgiye susamış olması gerekir; önlem alması da. Misyonerlerle birlikteyken dikkatli olmalı, kuşkusuz."

Daha fazla bilgi alabilmek için Herr Settembrini'den çekinmesi gerekmedi çünkü İtalyan bu uyumlu örgüte üyeliğini fazla saklamadığı için Herr Naphta'nın bundan söz etmesine kızmaya hakkı yoktu. Masasının üzerinde '*Rivista della Massoneria Italiania*' her zaman açık dururdu ama Hans Castorp o âna dek bunu fark etmemişti. Bu nedenle, Herr Naphta tarafından aydınlanmış olarak, sanki Herr Settembrini'nin oraya üye olmasının kuşku götürür bir yanı olamazcasına, sözü 'kraliyet sanatı'na getirdiğinde, fazla bir dirençle karşılaşmadı. Kuşkusuz edebiyatçının açıklamak istemediği noktalar geldiğinde, özellikle de Naphta'nın sözünü ettiği garip örgütün törenlerinin üzerine bir örtü çeken teröristler gibi ant içme ve kendi düzeyi söz konusu olduğunda dudaklarını abartılı bir biçimde sımsıkı yumuyordu ama bunun dışında, övünçle anlatıyor ve meraklı konuğuna, yirmi bin locası ve yüz elli büyük locasıyla tüm dünyaya, hatta Haiti ve Liberya gibi

zenci uygarlıklara bile ulaşmış örgütle ilgili bilgi veriyordu. Geçmişte ya da günümüzde mason olan önemli insanların adlarını vermekten de sakınmadı. Voltaire, Lafayette, Napoléon, Franklin, Washington, Mazzini ve Garibaldi, tümü masondu; günümüzde de Avrupa politikasının onlara bağlı olduğu birçok büyük adam, İngiltere Kralı da dahil olmak üzere masondular.

Hans Castorp saygı gösterdi ama şaşırmadı. Üniversite derneklerinin de böyle olduğunu söyledi. Oraya üye olanlar yaşamları boyunca birbirlerini tutuyorlar ve kendilerini kollamayı biliyorlardı; öylesine ki bu derneklere üye olmadan memuriyette fazla yükselemiyordunuz. Bu nedenle Herr Settembrini'nin büyük adamların locaya dahil oluşunu bir övünç nedeni gibi ortaya koyması belki de yanlış oluyordu çünkü insan tersini düşündüğünde biraderlerin bu denli çok ve önemli yerlere yerleştirilmiş olmaları örgütün ne kadar güçlü olduğunu ve dünyada oynanan oyunlarda, Herr Settembrini'nin söylemek istediğinden çok daha etken olduğunu gösteriyordu.

Settembrini gülümsedi ve elinde tuttuğu *Massoneria*'nın bir sayısıyla yelpazelendi. Bu bir tuzak mıydı acaba? Ondan locanın politik niteliği ve temeldeki politik yapısıyla ilgili ileri geri konuşması mı isteniyordu? "Kurnazca ama bir işe yaramaz mühendis bey! Biz politik olduğumuzu zaten içtenlikle açıklıyoruz. Birkaç aptalın –çoğu başka yerde değil sizin ülkenizde yaşıyor mühendis bey– bu söze karşı duydukları nefrete aldırmıyoruz çünkü dostlarını seven bir insan politik olanla olmayan arasında bir ayrım yapmaz. Apolitik olmak diye bir şey yoktur, her şey politikadır."

"İstisnasız mı?"

"Masonik düşüncenin kaynağının apolitik olduğunu söylemekten zevk alanlar olduğunu biliyorum. Ama o insanlar sözcüklerle oynuyorlar ve hayali ve saçma olduklarının farkına varma zamanımızın geldiği sınırlar ortaya koyuyorlar. Birincisi, en azından İspanyol locaları baştan beri politik bir tutum içindeydiler."

"Bunu anlayabiliyorum."

"Çok azını anlayabilirsiniz mühendis bey. Tek başınıza hiçbir şeyi fazla anlayamazsınız; daha çok algılayıp üzerinde düşünebilirsiniz. Bu nedenle sizden rica ediyorum –sizin, ülkenizin ve tüm Avrupa'nın iyiliği için–, şu anda ikinci olarak söyleyeceğim şeyi aklınızdan çıkarmayın. İkincisi, masonik düşünce hiçbir zaman apolitik olmadı, olamazdı da. Öyle olduğunu düşündüyse doğasını yadsıdı demektir. Biz neyiz? Tek bir amaç için inşa eden duvarcı ustaları ve sırtında malzeme taşıyan işçiler. Bu da iyi bir şey olan kardeşliğin ana prensibidir. Peki iyi olan nedir, bu bina neden inşa ediliyor? İyi inşa edilmiş toplumsal bir yapı, insanlığı kusursuzlaştırmak ve yeni Kudüs için. Bunun dünya politikasıyla ya da onun olmamasıyla ne ilgisi var? Toplumsal bir sorunsal olan insanların birlikte var olması her şeyiyle politiktir ve politika dışında bir şey değildir. Kendini buna adamış insan –bu kutsal görevden kaçan zaten insan denmeye layık değildir– politikaya aittir; iç ya da dış politika olsun fark etmez. Ve bu insan masonluk sanatının yönetme sanatı olduğunu bilir."

"Yönetmek mi?"

"Mason olan Işıkçılar arasında bir yönetici rütbesi vardı."

"Çok güzel Herr Settembrini. Yönetme sanatı – yönetici rütbesi de hoşuma gitti. Ama bir şeyi merak ediyorum: Locadakiler, tümünüz Hıristiyan mısınız?"

"*Perché*?"

"Özür dilerim, Başka türlü sorayım – daha yalın, daha genel. Tanrı'ya inanır mısınız?"

"Sizi yanıt vereceğim ama neden soruyorsunuz?"

"Sizi yoklamaya kalkmıyorum. İncil'de bir öykü vardır. Biri İsa'yı bir Roma parasıyla sınamak ister ve aldığı yanıt, Sezar'ın hakkını Sezar'a, Tanrı'nın hakkını da Tanrı'ya vermeli olur. Sanırım bu ayrım yöntemi politik olanla olmayan arasındaki farkı ortaya koyuyor. Tanrı varsa, farklılık da var demektir. Masonlar Tanrı'ya inanır mı?"

"Size bir yanıt borçluyum. Bizim elde etmek için uğraştığımız bir birlikten söz ediyorsunuz ama tüm iyi insanlar bunun henüz sağlanamadığına üzülüyorlar. Masonlar

arasında uluslararası bir birlik yok ama olacak – sessiz sakin, büyük bir hızla çalışıyoruz. Kuşkusuz bu sağlandığında dinde de birleşeceğiz – ve bu '*Ecrasez l'infame*' olacak."

"Zorunlu mu olacak? Bu hoşgörüsüzlük olur."

"Hoşgörüyü siz anlayacak durumda değilsiniz. Ama şunu aklınızdan çıkarmayın: Hoşgörü kötülüğe karşı gösterilirse suça dönüşür."

"Öyleyse Tanrı kötü mü oluyor?"

"Metafizik kötüdür çünkü bizi uyutur ve toplumu inşa etmemiz için gerekli olan enerjimizi tüketmekten başka bir işe yaramaz. Daha yeni, bir kuşak önce, Fransa'nın Büyük Doğu'su tüm yapıtlarından Tanrı'nın adını silerek iyi bir örnek oluşturdu. Biz İtalyanlar onu örnek aldık."

"Siz de bayağı Katolik'mişsiniz!"

"Bununla ne demek istiyorsunuz?"

"Bence Tanrı'yı silmek bayağı Katolik'çe."

"Demek istediğiniz..."

"Üstünde durmaya değmez Herr Settembrini. Siz benim gevezeliklerime aldırmayın. Bir an ateizm çok Katolik'çe bir şeymiş gibi geldi; sanki Tanrı'nın adını ne kadar silersen o kadar iyi bir Katolik olurmuşsun gibi."

Herr Settembrini'nin söylediklerine sesini çıkarmadan dinlemesinin eğitsel bağlamda akıllılık olduğu belliydi. Bir süre daha bilinçli sustuktan sonra yanıt verdi: "Mühendis bey, Protestanlığınıza söyleyecek sözüm yok, sizi kırmak da istemem. Hoşgörüden söz ediyorduk. Protestanlığa karşı hoşgörülü olmanın ötesinde, bilinci köreltten güçlere tarihsel açıdan karşı olduğu için ona saygım olduğunu da söylememe gerek yok. Matbaanın keşfi ve Reformasyon hareketleri Orta Avrupa'nın insanlığa sağladığı iki yüce katkıdır. Bu tartışılamaz. Ama biraz önce söylediklerinizi göz önünde tutarak bunun, sorunsalın yalnızca bir yönü olduğunu, oysa, bir başka yönü daha olduğunu söylersem sanırım ne demek istediğimi açıkça anlarsınız. Protestanlık kendi içinde belirli öğeler barındırır – büyük reformcunun kendisinin de barındırdıkları gibi. Burada sözünü ettiğim hiç de Avrupa'ya özgü olmayan ve bizim yarıkürenin yaşam yasalarına aykırı kaçan bir duygusal-

lık, trans hali ya da hipnoz gibi bir şey. Luther'e bir bakın. Gençken ve daha sonra yapılan resimlerine bir bakın. O ne garip bir kafa yapısı, ne garip elmacık kemikleri ve ne garip bir göz biçimi! Dostum, Asya bu. İşin içinde Vend-Slav ve Sarmat kanı yoksa ve bir fenomen olan bu büyük insan –tersini kimse iddia edemez– sizin ülkenizin tehlikeli bir biçimde dengelenmiş olan kefelerinden birini aşağıya çeken ölümcül bir ağırlık koyan adam değilse çok şaşarım; Doğu kefesine koyduğu ağırlık Batı kefesinin hâlâ hafiflikten göklere doğru kanatlanıp uçmasına neden oluyor."

Herr Settembrini bunları söylerken kürsüsünden ayrılıp üzerinde sürahi olan yuvarlak masanın önüne gelmiş, böylece duvara itilmiş arkalıksız divanda dirseklerini dizlerine dayamış ve bir eli çenesinde oturan öğrencisine daha da yaklaşmıştı.

"*Caro*!" dedi Herr Settembrini. "*Caro amico*! Kararlar alınmalı – Avrupa'nın gelecekteki mutluluğu için etkisi tam olarak bilinemeyecek son derece önemli kararlar alınmalı; sizin ülkeniz almalı bunları, ruhunda gerçekleştirmeli. Doğu'yla Batı arasında yerleşmiş olduğuna göre, onun ruhunu isteyen iki taraf arasında bir seçim yapmak ve bilinçli olarak bir karara varmak zorunda. Siz genç olduğunuza göre bu kararda rolünüz olacak – bunda etken olmak zorundasınız. Sizi buralara savuran kadere şükretmeliyiz ki bana, tüm uygar dünya hiçbir şey yapmadan yalnızca izlerken, kullanmasını iyi bildiğim ve hiç de güçsüz olmayan sözcüklerle eğitime yatkın gençliğinizi etkileyerek kendinizin ve ülkenizin sorumluluğunun bilincine varmanızı sağlama olanağını verdi."

Hans Castorp eli çenesinde oturuyor, çatı penceresinden dışarıya bakıyordu; sıradan gözlerinde belirli bir inadın izleri vardı. Hiçbir şey demedi.

"Susuyorsunuz," dedi Herr Settembrini, çok duygulanarak. "Ülkeniz ve siz kayıtsız şartsız susuyorsunuz ve bu suskunluk belirginlikten öylesine yoksun ki derinliği anlaşılamıyor. 'Sözü' sevmiyorsunuz, ona sahip de değilsiniz ya da onu somurtarak kutsuyorsunuz – kendini ifade eden dünya sizin konumunuzu saptayamıyor. Bu tehlikelidir,

dostum. Dil uygarlık demektir. En çelişkili 'söz' bile bizi birleştirir. Sözsüzlük yalnızlıktır. Yabancılaşmanızı eylemle kıracağınızı sanırsınız. Kuzeniniz Giacomo'dan –Herr Settembrini, Joachim'e Giacomo der olmuştu– suskunluğunuzun yolunu kesmesini isteyeceksiniz. İkisini yardımsız halletse bile öbürlerine kılıcı yetmez."

Hans Castorp gülmeye başlayınca Herr Settembrini de güldü; elle tutulur denli canlı konuşmasından pek memnun kalmıştı.

"Tamam, gülelim," dedi. "Neşeli olmaya her zaman hazırım. Eskilerden birinin dediği gibi gülmek ruhun kıvılcımıdır. Zorluklarla dolu başka konulara kaydığımızı itiraf etmek zorundayım; Uluslararası Mason Birliği'ni hazırlarken karşılaştığımız sorunlara girdik, özellikle de, Protestan Avrupa'nın yarattığı sorunlara..." Kendini bu konuya gittikçe kaptıran Herr Settembrini, uluslararası birlikten, ilk önce Macaristan'da başlamasından ve çoktan beri özlemi çekilen bu birliğin masonluğa dünyayı değiştirme gücünü vereceğinden söz etmeye başladı. Laf arasında Hans Castorp'a yurtdışındaki mason büyüklerinden aldığı mektupları gösterdi, örneğin İsviçreli üstadı azam, otuz üçüncü dereceden Quartier la Tente Birader yazdığı mektupta, masonların resmi dünya dilinin Esperanto olmasını tasarladıklarına değiniyordu. Kendi çabaları onu üst düzey politikaya yöneltmişti; orayı burayı kolaçan edip kendi ülkesinde, İspanya'da ve Portekiz'de devrimci cumhuriyetçi düşüncelerin ne kadar şansı olduğunu saptamaya çalışıyordu. Ve sözü edilen son krallıktaki Büyük Loca'nın üst düzeydeki kişileriyle bağlantısı olduğunu iddia ediyordu. Karar aşamasına giderek yaklaşılıyordu. Yakın gelecekte olaylar hızla geliştiğinde Hans Castorp onu düşünmeyi unutmamalıydı. Hans Castorp düşüneceğine söz verdi.

Öğrencinin danıştığı kişilerle ayrı ayrı yaptığı masonlarla ilgili sohbetlerin Joachim oraya, yukarıya dönmeden önceki bir döneme rastladığını belirtmemiz gerekir ama şimdi ileteceğimiz konuşma, oraya dönüşünden dokuz hafta sonra, ekim başlarında o geldikten sonra gerçekleşti. Sonbahar güneşinin sıcaklığında meydandaki kaplıcanın

terasında oturup serinletici içkilerini yudumlarlarken konuştular; Hans Castorp bu konuşmayı hiçbir zaman unutmadı çünkü Joachim'in durumu onu gizliden gizliye o gün kaygılandırmaya başlamıştı. Bir süredir boğaz ağrısı ve ses kısıklığı gibi normalde pek ciddiye alınmayacak zararsız belirtiler vardı ama Hans Castorp her nasılsa o gün olayı farklı bir açıdan değerlendirdi – Joachim'in gözlerinde farklı bir ışık görmüştü. Yumuşak bakışlı iri gözleri ilk kez bu denli büyümüş ve derinleşmiş gibi geldi ona. Her zamanki sakin, pırıl pırıl gözlerine düşünceli ve tekin olmayan –insan başka bir sözcük bulamıyor– bir ışık gelip yerleşmişti. Hans Castorp'un bu ifadeden hoşlanmadığını söylemek yanlış olur; onu bu denli kaygılandırmasa hoşuna bile gidecekti diyebiliriz. Kısacası, edindiği karmaşık izlenimlerle ilgili ifademizi bu niteliklere uygun düşen bir karmaşıklıkla belirtebiliriz ancak.

O günkü konuşmadaki karşıtlıklar –Settembrini ve Naphta arasında kuşkusuz– her zamanki masonlukla ilgili tartışmalarla çok az bir bağlantısı olan tümüyle farklı bir konudaydı. Ferge ve Wehsal de gruba dahildiler ve konuyu iyi bilmeseler de konuşmalara heyecanla katıldılar. Herr Ferge bu işleri bilmediğini vurguladı. Tartışma bir ölüm kalım sorunuymuşçasına ele alınmasına karşın öylesine esprili ve incelikli yürütülüyordu ki –Naphta'yla Settembrini arasındaki tartışmaların tümü böyleydi– hoş bir yarışma izlenimi veriyordu. Bu tür konuşmalar, konuyu fazla bilmeseler de, önemini doğru dürüst kavrayamasalar da doğal olarak dinleyenlere büyük zevk verir. Onlara yakın oturan yabancılar bile tartışmanın coşkusuna ve zarafetine kapılarak kaşlarını oynata oynata söylenenlere kulak misafiri oluyorlardı.

Dediğimiz gibi bu konuşmalar kaplıcanın önünde çay saatinden sonra oldu. Berghof'un dört konuğu orada karşılaşmışlardı. Rastlantı sonucu Naphta da oradaydı. Küçük yuvarlak metal bir masanın çevresinde oturmuş *anisette* ve vermut gibi sodayla inceltilmiş içkilerini yudumluyorlardı. Onlar gelmeden orada çay içmiş olan Naphta büyük bir olasılıkla öğrencilik yıllarını yâd etmek için şarap ve

kek ısmarlamıştı. Joachim yanan boğazını yumuşatmak için sıkça iyice ekşi limonata içer olmuştu. Settembrini yalnızca şekerli su içiyordu ama onu kamış kullanarak öylesine zarif hareketlerle tadına vararak yudumluyordu ki çok pahalı bir içki içiyor sanırdınız.

"Neler duyuyorum mühendis bey? Kulağıma neler geliyor? Beatrice'iniz dönüyormuş – size cennetin dönen dokuz katında rehberlik eden. Umarım, Vergilius'unuzun size yol gösteren dost elinden vazgeçmezsiniz. Bizim buradaki Kilise yandaşımız size Fransisken mistisizminin kendisine karşıt olan Thomasvari dogmatik iç görüş olmadan *medio evo* dünyasının tam olamayacağını söyleyecektir."

Herkes bu denli esprili bir bilgeliğe güldü ve gülerek vermut kadehini 'Vergilius'un' şerefine kaldıran Hans Castorp'a baktı. İnanılması zor ama ondan sonraki bir saat Herr Settembrini'nin zararsız ama allanmış pullanmış sözlerinin yol açtığı sonu gelmez çekişmelerle geçti. Naphta, birazcık kışkırtmak için söylenenleri fırsat bilip Settembrini'nin Homeros'tan bile büyük görüp yücelttiği Latin ozana sivri bir dille kötü bir biçimde saldırdı hemen; daha önceleri de birçok kez katı bir biçimde Vergilius'u ve genelde Latin ozanlarını küçümsediğini belli etmişti. Büyük Dante'nin döneminin iyi niyetli heveslerine kapılıp sıradan bir şeyler karalayan bu adamı ciddiye aldığını ve epiğinde ona, Herr Lodovico'nun gereğinden fazla masonik bir anlam kattığı bir rol verdiğini söyledi. Oysa, o dalkavuk şair-i azamın, Sezarların o saray yağcısının, yaratıcılığın zerresi olmadan sözcüklerle gösteriş yapmaya kalkan o beş para etmezin ruhu, varsa kuşkusuz, ancak elden düşme bir ruh olabilirdi; o bir ozan değil Augustusvari lüle lüle bukleli peruk takan bir Fransız'dan öte bir şey değildi.

Herr Settembrini bunları söyleyen saygın beyin Roma uygarlığına duyduğu küçümsemeyi Latince hocalığıyla bağdaştıracak yöntemleri olduğundan kuşku duymadığını söyledi. Buna karşın, Vergilius'u hem küçümseyip hem de onu naif bir biçimde bilge bir büyücü yapıp yüceltmekle en beğendiği çağla ilgili ciddi çelişkilere düştüğünü kendisine hatırlamakta yarar vardı.

Naphta buna karşılık olarak, Herr Settembrini'nin, Hıristiyanlığın başarılarla dolu aydınlık yıllarının naifliğini canlandırmaya boşuna uğraştığı yanıtını verdi; o dönemde Hıristiyanlığın, galip geldiği yerlerdekileri şeytanlaştırmaktan öte bir yaratıcı gücü olmamıştı. Üstelik o zamanki Kilise'nin büyükleri, insanları filozofların ve antik çağ ozanlarının yalanlarına ve özellikle de, Vergilius gibi ozanların parlak ama göstermelik ifadelerle kendilerini lekelemelerine karşı bıkıp usanmadan uyarmışlardı. Günümüzde ölmek üzere olan bir çağın yerine proleter çağ doğmak üzereydi ve onlar gibi hissetmenin tam zamanıydı. Geri kalana yanıt olarak da, Herr Lodovico'nun, daha önce kibarca değindiği gibi burjuva faaliyetlerini, tüm *reservatio mentalis*'le sürdürdüğünden kuşku duymaması gerektiğini söyleyebilirdi; en iyimser olanların bile sürecini onlarca yıl sonra tahmin edebileceği bir tür eğitim olan klasik belagat sanatına kendini adamış bir eğitim kurumunda bir yer edinmesinin garip bir rastlantı olduğunun da farkındaydı.

"Siz," diye haykırdı Settembrini. "Klasik ozanları ve filozofları burnunuzdan ter damlayana dek incelediniz ve antik yapıtların taşlarını söküp kendi ibadet yerlerinizi nasıl onlarla yaptıysanız, değerli miraslarını da kendinize mal etmeye çalıştınız. Proleter ruhlarınızın yeni bir sanat üretmeyi beceremeyeceğini bildiğiniz için antikiteyi kendi silahıyla yenmeyi umut ettiniz. Bu hep böyleydi ve böyle olacak. Ve sizin gibi incelikten yoksun bir biçimde yeni bir gün doğacak diye umutlananların sizin hor gördüklerinizce –hiç olmazsa kendinizi ve başkalarını ikna edebilmeniz için– eğitilmesi gerekiyor çünkü eğitim olmadan insanlığın önünde direnemezsiniz ve yalnızca bir tür eğitim vardır – siz ona burjuva türü diyorsunuz ama insancıl eğitimdir o aslında." Onlarca yılın sorunsalıydı – hümanistik eğitim sona erene dek mi sürecekti? Herr Settembrini'yi alaycı bir kahkaha atmaktan terbiyesi alıkoydu. Ölümsüz hazinelerini korumasını bilen Avrupa, orada burada düşlenen proleter kıyamet günlerini göz ardı edip klasik aklın gündemine uyacaktı.

Naphta, yanıt olarak, küçümser bir ifadeyle, Herr Settembrini'nin dünyanın gündeminden pek haberi olmadığının anlaşıldığını söyledi. İtalya'nın olağan saydığı bir konu gündemde olacaktı. Sorunsal, Akdeniz'in klasik geleneği tüm insanlığa ait olduğu için insanlık bağlamında ölümsüz müydü, yoksa belirli bir döneme, burjuva liberal dönemin düşünce biçiminin bir parçası olduğu için onunla birlikte sona ereceği miydi. Her ne kadar buna karar verecek olan tarihse de o yine de, Herr Settembrini'ye kararın onun Latin tutuculuğu lehine olacağı hayaline kapılmamasını önermeden edemiyordu.

Her zaman ilerlemenin hizmetinde olduğunu söyleyen Herr Settembrini'nin tutucu olduğunu söylemek küçük Naphta'ya özgü bir terbiyesizlikten kaynaklanıyordu. Hepsi bunu böyle algıladılar; özellikle de hedef alınan kişi. Bıyığını çekiştirerek kafasında vurabileceği karşı bir darbe ararken, düşmanının, burjuva sınıf çıkarlarına hizmet eden ve uzun süredir halkın alay konusu haline gelmiş olan klasik biçemlere ve dilbilgisi kurallarına saplantısı olan Avrupa eğitim sisteminin edebiyattaki belagat geleneğine daha çok saldırmasına izin vererek zaman kazanmaya çalışıyordu. Evet, bu beylerin, halkın, doktora unvanlarını, unvanlara bağlı eğitim sistemimizi ve devlet ilkokullarımızı, burjuva diktatörlüğünün bir yanılgıdan öte bir şey olmayan sulandırılmış bilgin yetiştirme araçları olarak kullanıp halkı eğittiğini sanmasını ne denli gülünç bulduğundan haberleri yoktu. Halk, çürümekte olan burjuvaziyle mücadele etmek için gerekli olan eğitim ve disiplini otoritelerin zorla kabul ettirdikleri kurumların dışında araması gerektiğinin çoktan beri bilincindeydi; artık uçan kuşlar bile aslında Ortaçağ manastırlarından türeme köhne okul sistemimizin yanlış bir tarihe oturtulduğunu ve okulda öğrenilmediğini, halka verilen konferansların, sergilerin, filmlerin vb. özgür ve parasız öğretilerin sınıftan çok daha işe yaradığını biliyorlardı.

Herr Settembrini, Naphta'nın dinleyicilerine sunduğu devrim ve fesat salatasına gericiliğin kötü bir lezzet kattığı yanıtını verdi. Naphta'nın sıradan insanların aydınlan-

masına gösterdiği ilgi insanın hoşuna gidecek gibi olsa da, insan bunun altında halkı ve dünyayı cehaletin karanlığına sürüklemek niyetini yansıtan bir içgüdü olduğu kaygısıyla bu zevkten mahrum kalıyordu.

Naphta gülümsedi. Kara cehalet demek! İşte şimdi Settembrini ürkünç bir sözcük kullandığını ve görür görmez herkesin sararıp solduğu Gorgo'nun başını sunduğunu sanıyordu. Karşısında duran kişiyi hayal kırıklığına uğratacağı için üzgündü ama bu sözcüğün uyandırdığı korkuyu çok eğlenceli bulduğunu söylemeden edemeyecekti. Okuma ve yazma öğretisini böylesine abartabilmek ve bu öğretinin olmadığı yere düşünsel bağlamda zifiri karanlığın bastığını sanmak için insanın Rönesans dönemi edebiyatçısı, sözcük meraklısı bir züppe, bir *secenist*, bir *marinist* ve *estilo cult*'lu bir armut olması gerekirdi. Herr Settembrini Ortaçağ'ın en iyi ozanı Wolfram von Eschenbach'ın kara cahil olduğunu unutmuş muydu acaba? O zamanlar Almanya'da rahip olmaya niyeti olmayan erkek çocukları okula yollamak kınanırdı ve hem soyluların hem de halkın edebi sanatları küçümsemesi gerçek soyluluğun mihenk taşıydı. Buna karşın, insanlığın ve burjuvazinin gerçek evladı olan okuma yazma bilen edebiyatçının –soylular, savaşçılar ve sıradan insanlar bunu pek beceremiyorlardı– başka bir işe yaramadığı gibi dünyadan da haberi olmaz, Latince parçalayan bir hatipten öte bir şey olamadığı için gerçek yaşamı dürüst insanlara bırakmak zorunda kalırdı. Bu nedenle, politikayı da belagat ve güzel edebiyatla dolu bir palavraya dönüştüren ve siyasi parti dilinde bunlara radikalizm ve demokrasi diyenler de onlardı – vesaire, versaire.

Sıra Herr Settembrini'ye gelmişti. O da, edebiyat biçemlerine duyulan sevgiyi kınayan bu adamın belirli dönemlerin çılgın barbarlığına eğilimi olduğunun açıkça belli olduğunu, oysa bu tür bir sevgi olmadan hiçbir zaman gerçek insanlık olamayacağını, hatta düşünülemeyeceğini bile haykırdı. Soyluluk mu? Ancak insanlardan nefret eden biri 'söz'ün yokluğunu, yani kaba ve dilsiz somutluğu böyle niteleyebilirdi. Soyluluk belirli bir lükstü, *genero-*

sita'ydı ve biçime, içeriğinden oldukça bağımsız özel bir insani değer katmakla kendini gösteriyordu. Hümanistler, yani *uomini letterati* en azından Roman dillerini konuşanlar için Yunan ve Roma uygarlığından miras kalan ve sanat sanat içindir ilkesinden yola çıkılarak incelikli bir hale getirilen halka hitabet sanatını geri getirmişlerdi ve bu sanat politik idealizm de dahil olmak üzere her tür anlamlı idealizmin kaynağıydı. "Evet, efendim, sizin hitabet ve yaşamın kopukluğu diye lekelemek istediğiniz şey aslında güzelliğin tacında yüce bir bütünleşmeden öte bir şey değildir ve edebiyatla barbarlık arasındaki kavgada bir seçim söz konusu olduğunda erdemli gençliğin hangi tarafı tutacağı konusunda en küçük bir kuşkum bile yok."

Hans Castorp söylenenleri dikkatli dinlememişti çünkü aklı orada bulunan ve gerçek bir soyluluğun temsilcisi olan bir savaşçıda, daha doğrusu o kişinin gözlerine son zamanlarda yerleşmiş olan bakıştaydı. Bu nedenle, Herr Settembrini'nin son sözleri özellikle kendisine yönelttiğini ve bir yanıt beklediğini anlayınca irkildi ama hemen, Settembrini'nin ondan ciddi olarak Doğu'yla Batı arasında bir tercih yapmasını istediği zamanki ifadeyi takındı –ne düşündüğünü göstermeyen inatçı bir ifadeyi– ve sustu. Hans Castorp'a göre, ikisi de her şeyi aşırıya vardırıyordu ve büyük bir olasılıkla tartışabilmek için gerekliydi bu ama aşırı uçlarda gezinip kıyasıya tartışacaklarına ikisinden biri uzlaşma adına insanca ya da insancıl olanın, bu hoşgörüsüz kavganın ortasında bir yerde, belagate dayanan hümanizmle cahil barbarlığın arasında bir noktada olduğunu pekâlâ söyleyebilirdi. Ama onları kırmamak için bir şey demedi ve sırf Settembrini Latin ozan Vergilius'la ilgili bir espri yaptı diye birbirlerini binlerce önemsiz ayrıntıda kaybolmaya iten bu ikilinin kıyasıya tartışmalarını sessizce dinlemeyi sürdürdü.

İtalyan boyun eğmiyor, dişini tırnağına takıp 'söz'ün yenik düşmesine engel oluyordu. Edebiyatın ruhunu ve ilk insanın bildiklerinin ve duygularının bir anıtı olarak taşa simgeler çizmesiyle başlayan edebiyat tarihini coşkuyla kutluyor, Yunan tanrısı üç-kez-büyük Hermes'in özdeşi

olan Mısır tanrısı Toht'tan söz ediyor ve ona yazının mucidi ve kütüphanelerin koruyucusu olduğu ve tüm düşünsel çabaları yüreklendirdiği için tapıldığını söylüyordu. Ayrıca, insanlığa belagatte karşısındakine baskın çıkma sanatını armağan eden palaestra ustası hümanistler, Hermes Trismegistos'un önünde mecazi anlamda diz çöküyordu. Bütün bunlar Hans Castorp'un Mısırlının aynı zamanda bir politikacı olduğu yorumuna yol açtı; demek ki Floransalılara konuşma sanatını ve cumhuriyetlerini politik kurallara göre nasıl yönetmeleri gerektiğini öğreten Signor Brunetto Latini'yle daha kapsamlı olsa da aynı rolü oynamıştı. Naphta buna yanıt olarak Herr Settembrini'nin biraz salladığını ve Toht-Trismegistos'unu pek bir ballandıra ballandıra anlattığını söyledi. Aslında o, bir maymun, ay ve ruh tanrısıydı – kafasının üzerinde hilal olan bir Habeş maymunuydu ve en önemlisi, Hermes adı altında ölüm ve ölülerin tanrısı olarak geçiyordu; antik çağın sonlarına doğru da büyük bir büyücü ve Hermetik simyanın babası olarak kabalistlik Ortaçağ'a hizmetleri olmuş, ruhları tutsak edip onlara yol göstermişti.

Ne, ne? Hans Castorp'un zihninde düşünceler ve imgeler iyice karıştı. Karşısında ölümü, mavi cüppesine sarınmış hümanister bir hatip olarak oturuyor görürken, bu insan ve eğitim yandaşı edebiyat tanrısına daha yakından baktığında yüzü, alnında gece ve büyü simgeleri olan bir maymun yüzüne dönüştü. İmgeyi gözünün önünden elinin tersiyle kovduktan sonra eliyle gözlerini örttü ama bu karmaşadan kaçmak için yeğlediği karanlıkta Settembrini'nin edebiyatı övmeyi sürdüren sesi hâlâ kulaklarında çınlıyordu. Yalnızca büyük düşünürlerin değil her çağda büyük işler başaranların da edebiyatın bir parçası olduklarını haykırıyor, İskender'i, Caesar'ı, Napoléon'u, Prusyalı Frederik'i ve daha birçok kahramanı sayıp döküyordu; Lassalle ve Moltke'yi bile kattı. Naphta'nın onu, tarihte, A B C'ye en garip saygının gösterildiği Çin'e yollamaya kalkmasına bile aldırmadı; orada kırk bin karakterin tümünü çizebilenlere mareşal rütbesi veriliyordu, bu da tam bir hümaniste göre bir işti. Eh, Naphta onun karakter çizmek-

ten değil edebiyatın, insanlığın ve insan ruhunun temel dürtüsü olduğundan söz ettiğinin pekâlâ farkındaydı. Alaycı zavallı! İşte ruh aslında buydu – analizle biçimin bütünleşme mucizesiydi. İnsanla ilgili her şeye verdiğimiz değeri körükleyen, saçma sapan önyargıların ve inançların azalmasına ve yok olmasına neden olan ve insanlığın soyluluğunu ve gelişmesini gerçekleştiren de oydu. Üstün ahlak ve duyarlılığı sağlamakla kalmıyor, fanatizmden arınmış olarak sağlıklı kuşkuyu, adaleti ve hoşgörüyü getiriyordu. Edebiyatın arındırıcı ve iyileştirici bir etkisi vardı, bilgi ve 'söz' sayesinde tutkuları yerle bir ediyor, anlayışın, bağışlamanın ve sevginin yolunu açıyordu; dilin kurtarıcı bir gücü vardı ve insan ruhunun en soylu göstergesi edebiyat ruhuydu – edebiyatçı kusursuz bir insandı, bir azizdi... Herr Settembrini'nin parlak savunması böylesine övgüyle dolu şakımalarla sürüp gitti. Ah, karşısındaki de çenesi kuvvetli olduğu için bu coşkulu Tanrı'ya şükürler olsun faslını kötülük dolu parlak karşılıklarla nasıl bozacağını çok iyi biliyordu. Bir yaşamı koruma ve yaşam yandaşı olduğunu açıkladı; melek yüzlü bir ikiyüzlülüğün arkasına gizlenmiş olan böylesine kötülük dolu bir ruha karşıydı. Dediğine göre, Herr Settembrini'nin yutturmaya çalıştığı mucizevi bütünleşme bir utanç kaynağıydı, aldatmaca ve hokkabazlıktı çünkü edebiyatçı bir ruhun irdeleme ve ayrıştırma prensipleriyle birleştirmekten onur duyduğu biçim yaşamın içinden doğan gerçek bir biçim olamazdı; ortaya hayal ve yalandan oluşan bir biçim çıkıyordu. İnsanlığın iyiliği için çalıştığını varsayan bu adam arındırma ve iyileştirmeden söz edip duruyordu ama aslında yaşamın hadım edilmesinden ve kanının emilmesinden yanaydı. Evet, ruhu ve çabaladığı savı yaşama zarar veriyordu ve tutkuların yok olmasını istemek hiçliği, arı bir hiçliği istemek demekti çünkü hiçliği nitelemek için 'arı' sözcüğünden başka bir sözcük yoktu. Ve işte asıl bu noktada, ilerleme, liberalizm ve burjuva devrim yandaşı Herr Settembrini ne olduğunu belli ediyordu çünkü ilerleme arı bir yokluktu ve liberal bir vatandaş aslında hiçliğin ve Şeytan'ın adamıydı – evet, tutucu ve mutlak Tanrı'yı yadsıyor, şeyta-

ni mutlakiyet karşıtlığını yeğliyor, ölümcül barışseverliği de onun bu denli dindar oluşuna şaşıp kalıyordu. Oysa, dindarlığın yanından bile geçmemişti, Engizisyon'un ve Fehme'nin onu acımasızca sorguya çekmesini hak eden bir yaşam haininden başka bir şey değildi vb...

Naphta, övgü şakımalarını şeytanımsı bir yöne çekmeyi ve kendini sabırlı ve disiplinli sevginin enkarnasyonu olarak göstermeyi öylesine büyük bir kurnazlıkla becerebiliyordu ki, Tanrı'nın ve Şeytan'ın ve yaşamın ve ölümün nerede bitip nerede başladığını ayrıştırmak bir kez daha olanaksızlaşıyordu. Okuyucumuz, karşı tarafın altta kalacak biri olmadığı için parlak bir yanıt verdiğini, karşılık olarak bundan aşağı kalmayan bir yanıt aldığını ve tartışmanın bir süre daha böyle sürüp gittiğini söylersek büyük bir olasılıkla sözümüze inanır. Oysa, Hans Castorp artık onları dinlemiyordu. Joachim bir ara ateşi olduğuna değinmişti; üşütmeden kaynaklanıyordu kuşkusuz ama ne yapacağını bilemiyordu çünkü burada yukarıda üşütmeler '*reçu*' sayılmıyordu. Düello edenler söylediğinin üzerinde durmamışlardı ama Hans Castorp Joachim'i kaygıyla izlediği için farkındaydı ve bu yüzden bir repliğin ortasında ayrıldı ve onları artık Ferge ve Wehsal'den oluşan dinleyicileriyle baş başa bıraktı – tartışmanın sürmesi için eğitim bağlamında yeterince kızıştırıcı olup olmadıklarını onlar düşünsünleydi artık.

Geri dönerlerken Joachim'le soğuk algınlığını ve boğaz ağrısını resmi kanallara bildirmeyi kararlaştırdılar. Bu, masörden başhemşireye haber vermesini istemek ve bu yolla acısına bir çare bulmak anlamına geliyordu. Doğru bir iş yaptıkları da kanıtlandı. Hemen o akşam, yemekten sonra Adriatica Joachim'in kapısını çaldı –o sırada Hans Castorp da oradaydı– ve cırtlak sesiyle genç subayın sorununun ve arzusunun ne olduğunu sordu. "Boğaz ağrısı mı? Ses mi boğuk?" diye yineledi. "Ne iş bu şimdi, evlat?" deyip gözlerinin içine bakmayı denedi ama bakışlarının karşılaşmaması Joachim'in suçu değildi – şehla bakan kadındı. Deneyimleri ona bunun boşuna olduğunu söylese de o yine denemeden duramıyordu. Belinden sarkan çan-

tasından metal bir ayakkabı çekeceğine benzer bir alet çıkardı, Hans Castorp'a gece lambasının ışığını tutmasını söyledikten sonra hastanın boğazına baktı. Parmaklarının ucuna basarak boğazına bakarken, "Söyleyin bakalım, evlat, genzinize hiç bir şey kaçtı mı?" diye sordu.

Buna ne yanıt verilebilirdi ki? Boğazına baktığı sürece zaten yanıt vermek olanaksızdı ama geri çekildiğinde de Joachim ne diyeceğini bilemedi. Elbette, boğazına bir şeylerin kaçtığı olmuştu. İnsanlık haliydi bu – büyük bir olasılıkla başka bir şeyi kastediyordu. Bu nedenle, neden sorduğunu bilmek istedi; en son boğazına ne zaman bir şeyin kaçtığını hatırlayamıyordu.

Eh, iyi, öylesine aklına gelmişti. Üşütmüş olduğunu söyleyerek kuzenleri çok şaşırttı çünkü 'üşütmek' Berghof'ta hoş karşılanan bir sözcük değildi. Böyle durumlarda, boğazı daha iyi görebilmek için başhekimin larengoskopuna gereksinim oluyordu. Başhemşire giderken gece ıslak pansuman yapmak için formamint, sargı ve *guttapercha* bıraktı ve Joachim bunları uyguladıktan sonra çok rahatladığını söyledi. Uygulamayı sürdürdü de. Boğazındaki ağrı oldukça azalmıştı ama sesinin boğukluğu geçmediği gibi daha da kötüye gidiyordu.

Ateşinin üşütmeden kaynaklandığını sanması bir yanılgıydı – nesnel bulgular her zamanki gibiydi ve başhekimin muayenesi de dahil olmak üzere tümü, onur düşkünü Joachim'in birliğine koşmadan önce ek tedavisinin biraz daha uzayacağını gösteriyordu.

Ekim sınırı sessizce geçip gitti. Hiç kimse de bundan söz etmedi – ne başhekim ne de kuzenler. Gözleri yerde, böyle bir şey yokmuş gibi davrandılar. Röntgen sonuçları ve aylık muayene sırasında başhekimin ruhbilimci takım arkadaşına dikte ettirdiklerinden, Joachim'in aşağıdaki havaya direnci yerine gelene dek burada, yukarıda katı bir disiplin içinde görevde kalması gerektiği sonucu çıkıyordu; ayrılması, çılgın bir ayrılık olmadığı sürece, söz konusu bile olamazdı. Düzlükte ettiği hizmet yeminine daha sonra uyabilirdi ancak.

Herkesin sessizce oybirliğine vardığı parola buydu.

Aslında, kimse kimsenin buna yürekten inanıp inanmadığını kestiremiyordu; kuzenler bile kuşku duydukları için gözlerini birbirlerinden kaçırıyorlardı ama bir anlığına göz göze geldikten sonra. Hans Castorp'un, Joachim'in gözlerinin derinlerinde o yeni ışığı, o tekin olmayan bakışı fark ettiği edebiyat tartışmasının olduğu günden beri bu sık sık oluyordu. Bir kez yemekte oldu bu – sesi hâlâ boğuk çıkan Joachim öylesine şiddetli boğulur gibi oldu ki soluk bile alamaz oldu. Joachim ağzını mendiliyle kapatarak soluk almaya çalışırken ve Frau Magnus her zamanki usulle arkasını yumruklarken bakışları karşılaştı ve bu, Hans Castorp'u herkesin başına gelebilecek boğulma nöbetinden çok daha korkuttu. Gözlerini ilk kaçıran Joachim oldu; peçetesiyle yüzünü örttü ve daha rahat öksürebilmek için masadan kalkıp dışarıya çıktı.

On dakika sonra, yüzü biraz solgun, gülümseyerek geri döndü, onları rahatsız ettiği için özür diledi ve zengin sofraya katıldı. Bu önemsiz olay hemen unutuldu ve bir daha sözü edilmedi ama birkaç gün sonra, bu kez yemek yerine ikinci kahvaltıda olay yinelendiğinde –Hans Castorp o sırada başını önüne eğmiş yemek yiyordu ve fark etmemiş gibi yaptığı için gözleri buluşmadı– yemekten sonra bundan söz etmeden duramadılar. Joachim, Fräulein Mylendonk denen o kadına lanetler okuyordu – durup dururken sorduğu soruyla içine kurt düşürmüş, onu huzursuz etmişti. Allahın belası, ona büyü yapmıştı. Hans Castorp bunun kesinlikle telkin gücünden kaynaklandığı yorumunu yaptı – rahatsız edici bir şeydi ama çok da eğlenceliydi. O günden sonra da Joachim, adını koydukları için, bu büyücülük göstergesine karşı kendini başarıyla korur oldu – daha dikkatli yiyor ve en azından büyü yapılmamış insanlar kadar, yanlış yutkunmamaya özen gösteriyordu. Olay dokuz ya da on gün sonra yinelendiğinde yorum yapmaya gerek yoktu artık.

Ama yine de, sırası gelmeden Rhadamanth tarafından çağrıldı. Başhemşire durumu ona bildirmiş ve böyle yapmakla hiç de akılsızlık etmemişti. Joachim'in sesinin boğukluğu inatla sürüyor, bazen saatlerce sesi hiç çıkmaya-

cak kadar kısılıyor, boğazını nemlendirerek tükürük salgısını artıran ilaçları kullanmayı ihmal ettiği zaman boğazı ağrıyordu. Bunların tümü kurumun larengoskopisini raftan indirmeye yetecek nedenlerdi. Ayrıca, Joachim'in boğazına çok sık bir şey kaçmamasının nedeni yemek yerken gösterdiği aşırı özendi ve çoğu zaman bu yüzden yemeğini çok geç bitirebiliyordu.

Ve böylece başhekim larengoskopi yaptı. Ayna tuttu ve uzun uzun boğazının içine baktı. Ardından hasta, anlaşılacağı üzere, rapor vermek için Hans Castorp'un balkonuna koştu. Ana dinlenme kürü zamanıydı ve sessizlik kuralı olduğu için fısıldarcasına muayenenin biraz zor geçtiğini ve gıdıklanır gibi olduğunu söyledi. Behrens'in bütün yaptığı şu ya da bu tür bir iltihaptan söz etmek olmuş, her gün boğazına fırçayla ilaç sürmesi gerekiyormuş ama buna ertesi sabah başlayabilecekmiş çünkü koterize edici ilacın hazırlanması gerekiyormuş. İltihap ve koterizasyon demek. Hans Castorp'un kafasında bin türlü düşünce ve onlarla bağlantılı olarak topal kapıcıdan tutun da bir hafta kulağını eliyle örterek dolaşmasına karşın bunu dert etmemesi söylenen kadına dek çağrışımlar birbirini izliyordu. Dilinin ucuna gelen soruları soramıyordu. Behrens'i yalnızken yakalayıp ona sormaya karar verdi sonunda. Joachim'e yalnızca, rahatsızlığının kontrol altına alınmasından ve Behrens'in işe el koymasından duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Behrens'in sıkı bir herif olduğunu ve kesinlikle bir çare bulacağını söylediğinde Joachim kuzenine bakmadan başını salladı, döndü ve kendi balkonuna doğru yürümeye başladı.

Onur düşkünü Joachim ne durumda mıydı? Son günlerde bakışlarına güvensiz ve ürkek bir ifade gelmişti. Kısa bir süre önce Başhemşire Mylendonk onun yumuşak bakışlı kara gözlerini kendi gözleriyle yakalamaya çalışmış ama yine başarısız olmuştu. Şansını yeniden denemeye kalkarsa sonucun ne olacağını kestirmek artık olanaksızlaşmıştı. Her neyse, kimsenin bakışıyla karşılaşmamayı yeğliyordu. Bakışları karşılaşsa bile –Hans Castorp sık sık ona bakar olmuştu – bu, kuzeninin yüreğine su serpmiyor-

du. Hans Castorp kendi balkonunda sıkıntı içinde kalakaldı ve içinden gidip hemen başhekimi görmek geldi. Oysa bu hiç de iyi bir fikir değildi çünkü Joachim kalktığını anlayacaktı. Bunun üzerine vazgeçti ve Behrens'i bir ara öğleden sonra yakalamaya karar verdi.

Ama bunu başaramadı. Garip. Başhekimi ne o gün ne de ondan sonraki iki gün yakalama olasılığını bir türlü eline geçmedi. Sorunun bir bölümü Joachim'den kaynaklanıyordu çünkü bundan haberi olmaması gerekiyordu ama bu, Hans Castorp'un Rhadamanth'ı yakalayamaması ve onunla konuşamaması için yeterli bir neden değildi. Hans Castorp tüm sanatoryumu dolaştı, oraya buraya yollandı, onu bulacağından kuşku duymadığı yerlere gittiğinde de oradan ayrılmış olduğu söyleniyordu. Bir kez yemekte gördü onu; oldukça uzakta, Kötü Ruslar Masası'nda oturuyordu ve sıra tatlıya gelmeden ortadan yok oluverdi. Birkaç kez de onu, merdivenleri çıkarken ya da, Krokowski'yle, başhemşireyle ya da bir hastayla konuşurken gördü ve bekledi ama bir an bile başka bir yere baksa Behrens ortadan yok oluyordu.

Dördüncü gün başarabildi bu işi. Balkondan aradığı kişiyi bahçıvana talimat verirken gördü ve çarçabuk battaniyelerinden sıyrılıp aşağıya koştu. Başhekim kollarını kürek çeker gibi sallayarak evine doğru yürümeye başlamıştı. Hans Castorp hızlandı, hatta seslenmek yürekliğini bile gösterdi ama yanıt alamadı. Sonunda ona yetişip durdurmayı başardı.

"Burada ne arıyorsunuz?" diye tersledi başhekim onu, gözleri patlak patlak. "Size yönetmeliğin bir kopyasını mı yollamam gerekiyor? Bildiğim kadarıyla şimdi dinlenme zamanı. Ateş çizelgeniz ve röntgeniniz size böyle başıboş dolaşma hakkını vermiyor. Buralara bir yere saat ikiyle dört arasında dolaşanları çarpacak bir korkuluk tanrısı heykeli dikelim bari. Ne istiyorsunuz?"

"Başhekim bey, sizinle bir dakika konuşmam gerekiyor."

"Bir süredir bunu kafanıza taktığınızın farkındayım.

Ben dayanılmaz bir kadın ya da bir fetiş nesnesi miyim ki peşime takılmadan edemiyorsunuz! Benden ne istiyorsunuz?"

"Özür dilerim Herr Behrens ama söz konusu olan kuzenim. Boğazına ilaç sürülüyor. İşlerin yolunda gittiğine kuşkum yok. Zararsızdır, değil mi? Sormak cesaretini gösterdiğim buydu."

"Castorp, siz, her şeyin zararsız olmasını istiyorsunuz. Siz hiç de zararsız olmayan şeylere karışıp sonra onlara zararsızmış süsü veriyor ve bunun Tanrı'nın ve insanların hoşuna gittiğini sanıyorsunuz. Siz bir korkaksınız, sahtekârın tekisiniz; kuzeniniz size sivil diyorsa bunu dolaylı bir anlamda söylüyordur."

"Bu doğru olabilir Herr Behrens. Kişiliğimin zayıf yönleri olduğu kesin. Şu anda önemli olan bu değil. Sizden üç gündür öğrenmek istediğim yalnızca..."

"Size, sulandırılmış bir tatlı ya da şeker gibi bir gerçek sunmamı bekliyorsunuz. Başkaları uyanık kalıp rüzgârın ne yöne estiğini karışmadan izlerken siz, yatağınızda mışıl mışıl uyuyabilesiniz diye benim sahtekârlığınızı desteklememi için beni rahatsız ediyor ve canımı sıkıyorsunuz."

"Bana karşı çok katısınız Herr Behrens. Tam tersi, ben yalnızca..."

"Evet, katıyım. Siz alışık değilsiniz.. Kuzeniniz bambaşka bir insan, hamuru başka. Neyin ne olduğunu iyi biliyor. Biliyor ama susuyor, anlıyor musunuz? Milleti zararsızdır dedirtene dek kolundan çekiştirip durmuyor. Ne yaptığını ve ne tür bir riske girdiğini biliyordu; susmasını ve başını dik tutmasını bilen biri o. Erkekçe bir erdemdir bu, sizin gibi tatlı iki ayaklıların anlayabileceği bir şey değil. Ama size şunu söyleyeyim Castorp, sivil duygularınızı ortaya döküp burada rol yapmaya ve ağlayıp zırlamaya başlarsanız sizi kapının önüne koyuveririm."

Hans Castorp susuyordu. Yüzü rengini belli etmeyecek kadar yanık olduğu için sarardığında artık onun yüzü de pençe pençe kızarır olmuştu. Sonunda, dudakları titreyerek, "Teşekkür ederim, Herr Behrens. Ben de artık neyin ne olduğunu biliyorum; Joachim'in durumu ciddi ol-

masaydı benimle, nasıl diyeyim, benimle böyle etkileyici konuşmazdınız," diyebildi. "Ben de rol yapmaktan ve bağırıp çağırmaktan hiç hoşlanmam – bu konuda bana haksızlık ettiniz. Susmaya gelince, bunu yapabilirim – bundan hiç kuşkunuz olmasın."

"Kuzeninize düşkünsünüz, değil mi?" diye sordu Behrens ansızın genç adamın elini yakalayıp beyaz kirpikli, kan oturmuş patlak gözlerini ona dikerek.

"Ne diyebilirim ki Herr Behrens? Bu kadar yakın bir akrabam ve arkadaşım; buradaki can yoldaşım." Hans Castorp hıçkırdı ve bir ayağının topuğunu kaldırıp ayağının ucuna bastı.

Başhekim hemen elini çekti ve, "Altı-yedi hafta kadar ona iyi davranın," dedi. "Kendinizi doğuştan gelen zararsızlığınıza bırakın – bu ona iyi gelir. Beyefendi subayın rahat edebilmesi için ben de burada olacağım."

"Larenks, değil mi?" diye sordu Hans Castorp başhekime, başıyla onaylayarak.

"Larenjiyal tüberküloz," dedi Behrens. "Hızlı bir bozulma. Nefes borusu mukozası da şimdiden berbat durumda. Talimde emir vermek için bağırması da bir *locus minoris resistentiae* yapmış olabilir ama her tür değişikliğe hazır olmalıyız. Umut yok gibi, evlat – hem de hiç yok. Elimizden gelen her şeyi yapacağız kuşkusuz."

"Annesi..." dedi Hans Castorp.

"Daha erken, daha erken. Aceleye gerek yok. Onu yavaş yavaş duruma alıştırın. Haydi şimdi, dinlenme kürünüze gidin bakalım. Farkına varacak kuşkusuz. İnsanların arkanızdan böyle konuşmak zorunda kalmaları çok kötü bir şey olsa gerek."

Joachim her gün gidip boğazına ilaç sürdürüyordu. Güzel bir sonbahardı. Tedavisi yüzünden yemeğe sık sık geç kalıyordu; beyaz pantolonu ve mavi ceketiyle, titiz ve askerce gelip çevresini dost ve özgüvenli bir biçimde, erkekçe kısaca selamlayıp geciktiği için özür diledikten sonra oturuyor ve boğazına bir şey kaçma tehlikesi olduğu için herkesin yedikleri yerine kendisi için özel hazırlanmış yemeği yemeye başlıyordu. Ona çorba, çok ince kıyılmış

iyice pişmiş et ve püre kıvamında şeyler veriyorlardı. Masa arkadaşları durumu hemen fark etmişlerdi. Selamlarına belirgin bir nezaket ve içtenlikle karşılık veriyorlar ve ona teğmen bey diye hitap ediyorlardı. Yemekte olmadığı zamanlar Hans Castorp'a onu soruyorlardı; başka masalardan bile gelip soranlar oluyordu. Frau Stöhr ellerini ovuştura ovuştura yaklaşıyor ve cahilce sızlanıp duruyor, Hans Castorp tek hecelik yanıtlar veriyordu. Durumun ciddi olduğunu kabul ediyor ama onursuzca olmayan yalanlar söylediği de oluyordu – Joachim'inden bu denli çabuk vazgeçmek istememenin verdiği duyguydu bunun nedeni.

Yürüyüşe birlikte çıkıyorlar ve günde üç kez başhekimin gereksiz enerji kaybını önlemek için kesinlikle belirlediği zamanı aşmadan bu zorunluluğu yerine getiriyorlardı. Hans Castorp her zaman kuzeninin solunda yürüyordu – geçmişte sağında ya da solunda olması fark etmezdi ama artık kesinlikle solunda oluyordu. Fazla konuşmuyorlar, yalnızca Berghof'taki günlük yaşamla ilgili bir-iki şey söylüyorlardı – fazlasını değil. Aralarındaki konu üzerine söylenecek pek bir şey yoktu, özellikle de onlar gibi samimi olmaya yatkın olmayan ve çok özel durumlar dışında birbirlerine adlarıyla hitap etme alışkanlığı bulunmayan bir gelenekten gelenler için. Ama yine de Hans Castorp arada sırada ansızın sivil ruhundan dolup taşan duyguları ortaya vurmamak için kendini zor tutuyor ama bu olanaksız olduğu için içinde fırtına gibi esen acı dolu o şey geri çekilip dinmek zorunda kalıyordu.

Joachim, yanında, başı öne eğik yürüyordu. Sanki toprağı incelercesine sürekli yere bakıyordu. Düzgün yürüyor, kibarca geçenleri selamlıyor, her zamanki gibi üstüne başına ve *bienséance*'ına özen gösteriyordu ama toprağa aitti. Eh, aslında hepimiz er ya da geç ona aitiz. Ama bu kadar gençken ve orduya hizmet etme aşkıyla doluyken ona ait olmak ne kadar acı. Sessiz sakin bilgisi daha genel olan, gerçeği daha az kavrayabilen ve sorunu ondan çok yol arkadaşının sorunu olan bu topraktan yapılma adamın yanında yürüyen Hans Castorp için bu durum çok daha acı ve anlaşılmazdı. Aslında ölümümüz bizden çok sağ olan-

ların sorunudur çünkü bir bilgenin dediği gibi, biz var olduğumuz sürece ölüm yoktur, ölüm olduğunda da biz yokuz. Bu deyişe yatkın olsak da olmasak da, psikolojik bağlamda geçerliliği olan bir gözlem bu. Bizimle ölüm arasında gerçek bir bağlantı yok. Bizimle ilgili bir şey değil ölüm – olsa olsa doğaya ve tüm dünyaya ait ve işte bu nedenle tüm yaratıklar onu bencil bir saflıkla, sakin, ilgisiz ve sorumsuzca düşünebiliyorlar. Hans Castorp bu saflığın ve sorumsuzluğun son haftalarda Joachim'in kişiliğine yansıdığını ve durumu bilmesine karşın, durumla kendisi arasındaki içsel bağ zayıf olduğu ve teoride kaldığı için sakin bir görüntü vermesinin onun için çok zor olmadığını görebiliyordu. Uygulama söz konusu olduğunda sağlıklı bir uyum duygusu baskın çıkıp düzeni sağlıyor ve *bienséance*'mızı kaybetmeden, aslında herkesin bildiği yaşamın hiç de zarif olmayan yönleri söz konusu olduğunda yapıldığı gibi bu bilgiden söz edilmesini önlüyordu.

Yürüyorlar ama doğanın yakışıksız konularından hiç söz etmiyorlardı. Joachim'in, manevraları kaçırdığı ve düzlükteki askeri görevlerini ihmal ettiğiyle ilgili öfkeli yakınmaları dinmişti. İyi de, bu kadar saflığın içinde, yumuşak bakışlı gözlerine gelip yerleşen o acı ve o ürkeklik nereden kaynaklanıyordu? Gözlerini kaçırıyordu – başhemşire gözlerinin içine bakmayı yeniden denese büyük bir olasılıkla, bir zafer kazanacaktı. Yoksa yanaklarının çöktüğünü ve gözlerinin aşırı irileştiğini bildiğinden miydi bu? Düzlükten geldiği zamana oranla son birkaç haftadır değişiklikler çok daha belirginleşmişti. Yanık yüzü günden güne daha da soluyor ve meşin sarısı bir renk alıyordu. Sanki Herr Albin'i sınır tanımadan her tür rezaletten zevk almaya iten çevre onun utanç duymasına ve kendini yermesine neden oluyordu. Bir zamanlar insana açık açık bakan gözlerini kimden ve neden kaçırıyordu? Bir yaratığın yaşamdan utandığı ve doğadan çektiği acılara ve ölümüne karşı saygı görmeyeceğini bildiği için yok olana dek kendi kabuğuna saklanması ne garip. Bunda haklıdır da çünkü uçuşan cıvıl cıvıl kuşlar sürülerindeki hasta bir arkadaşa saygı göstermek yerine onu öfke ve nefretle gagalarlar. Acımasız doğa

böyledir. Oysa, Hans Castorp'un içi, zavallı Joachim'in gözlerindeki o içgüdüsel utancı fark ettiğinde sevgiyle yoğrulmuş çok insanca bir acıma duygusuyla doluyordu. Joachim'in solundan yürümeyi hiç ihmal etmiyordu çünkü Joachim artık ayaklarının üzerinde çok rahat duramıyordu ve engebeli bir yere geldiklerinde Hans Castorp ona hemen elini uzatarak yardım ediyor, hatta her zamanki geleneksel çekingenliğini yenerek kolunu onun omzuna atıyor, bazen Joachim rahatsız olup, "Bu da ne demek oluyor şimdi? Sarhoşlar gibi yürüyoruz," deyip silkinene dek kolunu çekmeyi unuttuğu bile oluyordu.

Ama Hans Castorp'un Joachim'in gözlerindeki hüznü farklı bir biçimde algıladığı bir an geldi. Kasım başıydı ve kar kalınlığı artmıştı. Joachim'e kesin yatak istirahati verilmişti. Çok pişmiş et ve püremsi şeyleri bile yutamıyor, her iki lokmadan biri yanlış boruya kaçıyordu. Yalnızca sıvıyla beslenme zamanı gelmiş, Behrens de bunu fırsat bilip enerjisini tüketmesin diye ona kesin yatak istirahati vermişti. Joachim'in yatak istirahatine başlamadan önce ayakta geçirdiği son akşam Hans Castorp onu, rastlantı sonucu, nedensiz gülen, portakal kokulu mendilleri ve dolgun güzel göğüsleri olan Marusya'yla gördü. Akşam yemeği bitmiş, sohbet için toplanılmıştı. Lobideydiler. Hans Castorp müzik odasından Joachim'e bakmak için çıkmış ve onun çini şöminenin yanında, Marusya'nın sandalyesinin önünde durduğunu görmüştü – sallanan bir sandalyeydi bu ve Joachim sol eliyle onu geriye doğru ittiği için Marusya yatar gibi bir pozisyonda, yuvarlak kahverengi gözlerini üzerine doğru eğilmiş olan Joachim'in yüzüne dikmişti ve onun kesik kesik mırıldanır gibi söylediklerine bazen gülerek, bazen de sinirli bir omuz silkişiyle karşılık veriyordu.

Hans Castorp hemen geri çekilirken burada her zaman olduğu gibi bazı konukların da sahneyi eğlenerek izlediklerini fark etti; Joachim farkında değildi ya da umursamıyordu. Ne görüntü ama! Joachim, aynı masada oturmalarına karşın, tek kelime etmediği ve adını duyduğunda yüzü hem pençe pençe kızaran hem de solan ama her

zaman sert, onurlu ve aklı başında bir ifade takınan Joachim, kendini dolgun göğüslü Marusya'yla hiç çekinmeden konuşmaya vermişti. Gördükleri Hans Castorp'u haftalardır Joachim'in güçten düşüşüyle ilgili gördüğü her şeyden daha çok şaşırttı. 'Evet, kayıp o artık,' diye düşündü ve Joachim'in son gecesinde kendine yapmak için izin verdiği şeyi bozmamak için müzik odasına döndü ve orada sessizce oturdu.

O akşamdan sonra Joachim sürekli yatay pozisyonda oldu ve Hans Castorp durumu Luise Ziemssen'e bildirdi – kusursuz şezlongunda, o güne dek arada sırada verdiği haberlere, Joachim'in kalkmadan yatmak zorunda olduğunu eklemesi gerektiğini, her ne kadar Joachim bir şey demiyorsa da gözlerinden annesinin yanında olmasını istediğinin belli olduğunu ve Başhekim Behrens'in de bu dile getirilmeyen isteği çok haklı bulduğunu yazdı ve bu noktayı kibarca ve açıkça belirtti. Bunun üzerine, Frau Ziemssen'in oğlunun yanına gelebilmek için bulduğu ilk trenle hemen yola çıkmasına şaşmamak gerekir. Bu insancıl alarmın yollanmasından üç gün sonra Frau Ziemssen çıkageldi ve Hans Castorp onu köyün istasyonunda kızakla karşıladı. Küçük tren istasyona girmeden tipinin altında peronda durdu ve yüzüne gerekli ifadeyi verdi – Frau Ziemssen onu gördüğünde telaşlanmamalı ama haberlerin iyi olduğu izlenimini de edinmemeliydi.

Kimbilir, burada bu sahneler kaç kez yinelenmiş, iki kişi birbirlerine doğru koşmuşlar ve trenden inen, karşılamaya gelenin telaşla gözlerinin içine bakmıştı. Frau Ziemssen sanki Hamburg'dan oraya kadar koşmuş gibiydi. Yüzü kızarmıştı. Hans Castorp'un elini tutup göğsüne bastırdı ve çevreye çekingen baktıktan sonra dolaylı sorular sormaya başladı ama Hans Castorp ona bu kadar çabuk geldiği için teşekkür ederek bunları geçiştirdi. Harika bir iş yapmıştı ve Joachim kimbilir ne kadar sevinecekti. Evet şimdilik yatıyordu ama bunun nedeni kuşkusuz enerjisini etkileyecek olan sıvı diyetiydi. Gerekirse örneğin, suni beslenme gibi başka beslenme yolları da vardı kuşkusuz. Neyse nasıl olsa kendisi birazdan görecekti

Ve Frau Ziemssen gördü; onun yanında duran Hans Castorp da. O âna kadar Joachim'in görünümündeki değişimler gözle görülecek gibi olmamıştı – gençler bunları kolay fark edemez zaten. Oysa Hans Castorp şu anda uzaklardan gelen annesinin gözleriyle bakıyordu ona ve onun açıkça gördüğünü ve içlerinde en iyi Joachim'in bildiği bu değişimi o da sanki onu çok uzun bir süredir görmemişçesine gözlemleyebiliyordu – Joachim artık bir *moribundus*'tu. Joachim Frau Ziemssen'in elini tuttu; eli de yüzü gibi yıpranmış ve sapsarıydı. İyi yıllarında dert edindiği kepçe kulaklılığı zayıfladığı için daha da artmıştı ama bu can sıkıcı kusura karşın, acı yüzüne damgasını vurmuş ve ona ciddi, hatta gururlu bir ifade vermişti; küçük siyah bıyığının altından görünen dudakları çökmüştü ama avurtlarındaki gölgeler yüzünden çok daha dolgun görünmesine karşın yüzü hâlâ çok erkeksiydi. Kemikleri görünen göz çukurlarının içine gömülmüş her zamankinden daha iri ve daha güzel olan gözlerinin arasındaki sarı deriye iki derin çizgi gelip yerleşmişti. Hans Castorp biraz rahatlar gibi oldu. Joachim yatağa düştüğünden beri, gözlerindeki kaygı, keder ve güvensizlik yok olmuş ve bu koyu renkli sakin gözlerin derinlerinde yalnızca, daha önce de fark ettiği o ışık, kesinlikle tekin olmayan o ışık kalmıştı. Joachim annesinin elini tuttuğunda gülümsemedi yalnızca, hoş geldin, diye fısıldadı. Annesi odaya girdiğinde de gülümsememişti ve ifadesindeki bu durgunluk, bu donukluk her şeyi anlatmaya yetiyordu.

Luise Ziemssen metin bir kadındı. Efendi oğlunu gördüğünde kendini bırakmadı. Geldiği yerdeki insanlar kadar soğukkanlı ve enerjik, saçını tutan file kadar derli toplu ve sakin Joachim'in bakımını üstlendi; Joachim'in görünüşünün onda uyandırdığı analık duygusuyla, yapılacak bir şeyler varsa bunun ancak onun enerjisi ve ataklığı sayesinde olabileceği inancıyla işe koyuldu. Birkaç gün sonra, bir hemşirenin bakımının gerekli olduğunu kabul etmesi de kesinlikle kendi rahatını düşündüğü için değildi; bunun doğru olacağını anlamıştı. Böylece, Hemşire Berta –daha doğrusu Alfreda Schildknecht– tutuldu ve siyah

çantasıyla gelip Joachim'in başındaki görevine başladı ama Frau Ziemssen'in kıskanç gayreti ona fazla bir iş bırakmadığı için zamanının çoğunu koridorda, gözlüğünün kordonu bir kulağının arkasına takılı, durup meraklı gözlerle olup biteni kollayarak geçirmeye başladı.

Bu Protestan hemşire sıkıcı bir kadındı. Bir gün odada Hans Castorp ve kesinlikle uyumayan ve gözleri açık sırtüstü yatan hastasıyla birlikteyken durup dururken, "Sizin gibi iki beyefendiden birine ölüm döşeğinde bakacağım hiç aklıma gelmezdi," deyiverdi.

Hans Castorp'un yüzü duyduğu dehşeti ve öfkeyi yansıtıyordu. Yumruğunu kadına doğru salladı ama kadın onun ne demek istediğini anlamadı. Joachim'in duyarlı bir biçimde korunması gerektiği aklının ucundan geçmediği gibi, herhangi birinin, özellikle de yakın akraba olmayan bir kimsenin vakanın doğal sonunu göz ardı edebileceğini düşünemeyecek kadar profesyoneldi. "Buyurun," dedi, bir mendile biraz kolonya döküp Joachim'in burnuna tutarak. "Keyfinize bakın biraz." Frau Ziemssen'in onu biraz ferahlatmak amacıyla canlı ve heyecanlı bir sesle iyileşeceğini yinelemesinin dışında Joachim'i avutmanın bir anlamı da kalmamıştı artık çünkü ortada iki gerçek vardı: Birincisi, Joachim ölüme bilinci yerinde gidiyordu, ikincisi de, kendiyle barışıktı ve huzurluydu. Yalnızca son haftasında, kasımın sonunda, kalbinin zayıflaması arttığında bazen kafasının karıştığı zamanlar oldu – umutla ve coşkuyla birliğine hemen dönmek istediğini ve henüz olmadığını sandığı büyük manevrayı kaçırmak istemediğini söylüyordu. Başhekim Behrens'in umut vermeyi bırakıp ölümünün saat meselesi olduğunu söylemesi de o zamana rastladı.

En erkek adam bile, böyle bir durumda, inanma ve unutkanlığın galip geldiği kendini aldatmaya boyun eğer; yitme süreci sonuna yaklaştığında bu, doğal ama doğal olduğu kadar da hüzün dolu bir olgudur – kaybolan bir insanın hep aynı yerde dönüp durma gereğini duyması ya da, donmakta olan bir insanın uykuya yenik düşmesi gibi bilinçli çabanın ötesinde ve bireye özgü olmayan doğal bir şeydir. Hans Castorp'un üzüntüsü ve kaygıları onun bu du-

rumu görmesine engel olmuyordu ve Naphta ve Settembrini'ye kuzeninin durumuyla ilgili bilgi verirken, zihni açık olmasına karşın biraz karışık ifadelerle bundan da söz ediyordu. Settembrini, iyiliğin ve sağlıklı olmanın, buna karşın, karamsarlığın ve dünyayı lanetlemenin de hastalık belirtisi olduğunu varsayan geleneksel felsefi inançların ve saf güvenin yanlış olduğunu söylediğinde onu azarladı; Hans Castorp'un dediğine göre, bu doğru olsaydı, son aşamanın getirdiği garip pembelik, yaşamın kaba ama sağlıklı bir ifadesi sayılan daha önceki karamsarlıktan sonra böylesine bir iyimserlik sağlayamazdı. Ayrıca, onlara Rhadamanth'ın bütün bu umutsuzluğun içine biraz umut katmış olduğunu ve Joachim'in genç olmasına karşın acı çekmeden ve zorlanmadan öleceği kehanetinde bulunduğunu da haber veriyordu.

"Yüreğin şiirsel maceraları, hanımefendiciğim," dedi başhekim, Luise Ziemssen'in ellerini kürek gibi ellerinin içine alıp kan oturmuş sulu mavi gözleriyle gözlerinin içine bakarak. "İşlerin böylesine sakin yürümesi ve gırtlak ödemi ya da başka kepazelikler yaşamaması beni mutlu ediyor, hem de çok mutlu ediyor. Böylece birçok tatsızlığa katlanmak zorunda kalmayacak. Kalbi hızla zayıflıyor, ne mutlu ona ve ne mutlu bize. Biraz yan etkileri olsa da kâfur iğnelerimizle elimizden geleni yapacağız. Sonuna doğru sürekli uyuyacağını ve güzel düşler göreceğini size garanti edebilirim ama en sonunda uyuyamasa da geçişi hızlı olacak, fark edilmeyecek; anlamayacağına kuşkunuz olmasın. Aslında, her zaman öyle olur. Ben ölümü bilirim, eskiden beri onun hizmetkârıyım. Gözde fazla büyütülüyor, inanın bana. Size onun kesinlikle bir hiç olduğunu söyleyebilirim. Ölümden önce çekilen eziyetleri ölüme mal edemeyiz; onlar insanın canlı olduğunu ve yaşama ve sağlığa dönebilmek için debelendiğini gösterirler. Dönen olursa da ölümün nasıl bir şey olduğunu size söyleyemez çünkü biz aslında onunla hiçbir zaman karşılaşmayız. Karanlıktan gelir, karanlığa gider, arada da deneyimlerden geçeriz. Ama başlangıcı ve sonu, doğumu ve ölümü hiçbir zaman yaşayamayız. Öznel bağlamda onların bilincinde değiliz –

onlar yalnızca nesnel olayların dünyasında var. İşte, bu kadar."

Başhekimin tesellisi böyle oluyordu işte. Umarız Frau Ziemssen gibi aklı başında bir kadına yararı olmuştur. Söyledikleri de büyük oranda doğru çıktı. Çok halsizleşen Joachim, son günlerinde saatlerce uyudu ve büyük bir olasılıkla hoşuna giden düşler gördü – sanırız manevralarla ilgiliydi düşleri. Uyandığında kendini nasıl hissettiği sorulduğunda her zaman bulanık da olsa iyi ve mutlu olduğunu söylüyordu. Oysa, nabzı neredeyse yoktu ve iğnenin girdiğini bile hissetmiyordu. Bedeni duyarlılığını yitirmişti; onu yaksalar ya da iyice çimdikleseler bile onun için fark etmiyordu artık.

Ama annesi geldiğinden beri büyük değişiklikler olmuştu onda. Tıraş olmakta zorlandığı için gür sakalı hızla uzamasına karşın sekiz-on gündür dokunulmadığı için yumuşak bakışlı, mum rengi yüzünün çevresinde kara, gür bir sakal, askerlerin savaş alanında bıraktığı türden bir savaşçı sakalı oluşmuştu. Herkes ona çok yakıştığını söylüyordu. Evet, sakalı ve bunun yanında başka şeyler de onu delikanlılıktan çıkarıp olgun bir erkeğe dönüştürmüştü. Aceleyle yaşıyor, zembereği boşalmış bir saat gibi, zamanın ulaşmasına izin vermediği yaşamın aşamalarını hızla arkasında bırakıyordu. Son yirmi dört saatinde yaşlı bir adam olmuştu. Kalbinin zayıflaması yüzünün şişmesine neden olmuş, yüzü gergin bir hal almıştı. Joachim duyuları işlevlerini yapmadıkları ve arada sırada bilincini yitirdiği için pek bir şeyin farkında olmasa da, bu durum Hans Castorp'un ölümün yine de kolay bir iş olmadığını düşünmesine neden oldu. En çok dudaklarının çevresi şiştiği ve ağzı kuru ve duyarsız olduğu için konuşmakta zorluk çekiyor ve yalnızca, çok yaşlı biri gibi bir şeyler mırıldanabiliyor ve buna sinirleniyordu. Konuşabilse her şeyin düzeleceğini ve bunun bir baş belası olduğunu söyleyebilmişti boğuk bir sesle.

'Her şeyin düzeleceğiyle' ne demek istediği tam anlaşılamadı – durumu belirsizliklere neden olmaya başlamıştı ve birçok kez iki anlama da gelebilen şeyler söylüyor,

hem biliyor hem de bilmiyordu ve bir kez, sonun yaklaşmasının verdiği heyecana kapılıp başını sıkıntıyla sallayarak kendini hiç bu kadar kötü hissetmediğini söyledi.

Sonra varlığı ulaşılmaz oldu, ilgisini yitirdi ve hatta kabalaştı – artık hiçbir masalı ya da yalanı dinlemiyor ve yanıt vermeyi yadsıyordu. Bir yabancı gibi gözlerini bir noktaya dikmişti. Frau Ziemssen'in çağırdığı genç rahip –Hans Castorp rahibin kolalı kırma yaka yerine yalnızca bir bant takmış olmasına bozulmuştu– onunla birlikte dua etmek istediğinde resmi bir görevdeymiş gibi bir tutum içine girdi; isteklerini tek kelimelik komutlar halinde bildirmeye başlamıştı.

Akşamüzeri saat altı sularında, garip bir şey yapmaya başladı. Bileğine altın bir zincir takılı sağ kolunu kalçasının hizasına kadar uzatıyor, elini biraz kaldırdıktan sonra battaniyeyi tırmalar ya da kazır gibi bir hareketle kolunu geri çekiyor, sanki bir şey topluyor ya da bir şeyleri bir araya getiriyordu.

Saat yedide öldü. Alfreda Schildknecht dışarıda, koridordaydı ve odada yalnızca, annesi ve Hans Castorp vardı. Yatakta iyice aşağıya kaymış ve hemen yastığa yaslamalarını emretmişti. Frau Ziemssen dediğini yapabilmek için kolunu omuzlarından geçirmeye çalışırken, aceleyle iznin uzatılması için bir dilekçe yazması gerektiğini söyledi ve o anda 'hızlı geçişi' gerçekleşti. Hans Castorp olanları kırmızı abajurlu gece lambasının ışığında saygıyla izledi: Bakışları donuklaştı, yüz hatlarındaki bilinçsiz gerginlik yok oldu, dudaklarındaki acı veren şişler hemen indi; Joachim'imizin suskun yüzü çok daha genç ve yakışıklı bir görünüm aldı ve her şey bitti.

Frau Ziemssen hıçkırarak arkasını döndüğü için artık nefes almayan ve kıpırdamayan kalıbın gözlerini Hans Castorp parmağını uzatarak kapattı ve ellerini özenle battaniyenin üzerinde kavuşturdu. Sonra, orada durdu ve gözyaşlarının yanaklarından süzülmesine engel olmadan ağladı; aynı yerde, bir İngiliz deniz subayının da yanaklarını yakmıştı bu gözyaşları – bu renksiz ve ıslak şey dünyanın her yerinde her zaman öylesine bol akar ki, yeryüzü

vadisine şiir vadisi bile denmiştir: Bir baz salgıdır bu ve sinirlerimiz fiziksel ya da psikolojik bir acıyla uyarıldığında, bedenimiz bu salgıyı üretir. Ayrıca, Hans Castorp bu salgıda eser miktarda protein olduğundan da haberdardı.

Başhekim, Hemşire Berta'nın haber vermesi üzerine geldi. Yarım saat önce de kâfur iğnesini yapmak için gelmiş olmasına karşın, 'hızlı geçişi' kaçırmıştı. "Eh, işini bitirdi," dedi açıkça, dinleme aletini Joachim'in hareketsiz göğsüne tuttuktan sonra doğrulurken. Sonra başıyla selamlayarak akrabaların elini sıktı. Bir süre, onlarla birlikte yatağın kenarında durup Joachim'in kıpırdamayan, savaşçı sakalıyla çevrili yüzüne baktıktan sonra, omzunun üzerinden başıyla onu işaret ederek, "Esaslı bir genç, esaslı bir herif," dedi. "Zorladı, biliyor musunuz? Aşağıdaki tüm görevleri zorlama ve şiddet üzerine kurulu olduğu için kuşkusuz. Ateşli ateşli yaptı görevini – ne olursa olsun diyerek. Şeref alanı meselesi, bildiğiniz gibi; oraya kaçtı bu herif ama şeref onun ölümü oldu ya da tersini söylemek gerekirse ölüm ona, 'Bu şeref bana ait,' dedi. Esaslı bir herif, esaslı bir kerata." Sonra da, boyun kemikleri görünecek kadar kamburunu çıkartarak uzun adımlar ata ata çekip gitti.

Joachim'in evine nakledilmesine karar verildi ve Berghof yapılması gereken ve uygun olan her şeyi üstlendi. Annesinin ve Hans Castorp'un parmaklarını bile kıpırdatmalarına gerek kalmadı. Ertesi sabah, Joachim uzun kollu ve manşetli ipek gömleğiyle yatıyordu yatakta; örtüsünün üzerine çiçekler konmuştu ve karın yansıttığı parlak ışıkta 'hızlı geçiş' ânından çok daha yakışıklı duruyordu. Yüzünde gerginlikten iz yoktu, yüz soğudukça katılaşmış, saf ve suskun bir kalıba dönüşmüştü. Balmumu ya da mermer gibi soylu ama kırılgan bir maddeden yapılmış gibi duran hareketsiz alnına birkaç küçük siyah lüle düşmüş, hafif kıvırcık sakalının arasından görünen dolgun dudaklarına gururlu bir ifade gelip yerleşmişti. Onu uğurlamak için gelenlerin bazılarının da söylediği gibi eski çağlardan kalma bir miğfer bu başa çok yakışırdı.

Frau Stöhr bir zamanlar Joachim olan kalıbın önünde

pek bir gayretli ağladı ve birkaç kez, "Bu bir kahraman, bir kahraman!" diye haykırıp mezarının başında Beethoven'ın '*Erotica*'sının' çalınmasını istedi.

"Sussanıza!" diye tıslar gibi fısıldadı Settembrini ona doğru. Naphta ve Settembrini odadaydılar ve Settembrini gerçekten çok sarsılmıştı. Joachim'i görmeye gelenlere iki eliyle birden işaret ederek kendisiyle birlikte ağıt yakmaya çağırdı. "*Un giovanotto tanto simpatico, tanto stimabile*!" diye haykırıyordu sürekli.

Naphta saygı duruşunu bozmadı ama alaycı bir ifadeyle, Settembrini'nin olduğu yere doğru, "Yalnızca özgürlük ve ilerleme için değil aynı zamanda daha önemli konularda da duygulanabilmenize çok memnun oldum," diye fısıldamaktan kendini alıkoyamadı.

Settembrini hakareti yutup sesini çıkarmadı. Bunun nedeni, bu koşullar altında o an için Naphta'nın durumunun ondan üstün olduğunu sezmesi ya da coşkulu yas ifadeleriyle onun bu geçici üstünlüğüne karşı çıkmaya çalıştığı için sesini çıkarmamış olabilir. Settembrini, Naphta avantajlı durumunu fırsat bilip katı ve özlü bir biçimde, "Edebiyatçıların yanılgısı, bizi yalnızca ruhun saygın hale getirebileceğine inanmalarıdır. Oysa tersi gerçeği daha iyi yansıtıyor. Ruhun olmadığı yerde saygınız ancak," dediğinde de sesini çıkarmadı.

'Alın size ne olduğu tam belli olmayan bir kehanet daha. İnsan böyle bir şey söyledikten sonra çenesini kaparsa, bu herkesi biraz rahatsız eder,' diye düşündü Hans Castorp.

O gün öğleden sonra metal tabut geldi. Halkalar ve aslan başlarıyla süslü tabutu getiren cenaze levazımatçısının yardımcısı Joachim'in tabuta naklinin bir tek onun işi olduğunda ısrar ediyordu; siyah kısa bir redingot giymiş adamın kaba elindeki nişan yüzüğünün çevresindeki et sanki büyümüş ve sarı halkayı neredeyse örtmüştü. İnsana, önyargıya dayansa da, adamın redingotuna ceset kokusu sinmiş gibi geliyordu. Uzman geçinen adam yapacağı işin perde arkasında yapılacak bir iş olduğunu ve çabasının sonucunun ancak sonradan tabutun önünden geçecek

olan geriye kalanlarca görülmesi gerektiğini açıkça ortaya koydu ki, bu da, Hans Castorp'un adama olan güvenini sarstı. Böyle olacağı hiç aklına gelmemişti. Frau Ziemssen'in orada bulunmamasını kabul etti ama kendisinin de orada olmamasına kesinlikle karşı çıktı. Adamla kaldı ve cesedi koltuk altlarından tutarak yataktan tabuta nakledilmesine yardım etti. Joachim'den geriye kalan, artık Berghof'un temin ettiği iki ayaklı şamdanın arasında, keten çarşafların ve başını destekleyen püsküllü yastığın üzerinde yatıyordu.

Ama iki gün sonra, Hans Castorp'un bu kalıpla duygusal bağlarını koparıp işi daha profesyonel birine, dindarlığın o atak koruyucusuna bırakmaya karar vermesine neden olan bir görüntü çıktı ortaya. Joachim'in, o güne dek, ciddi ve onurlu yüz ifadesi değişmeye başladı. Ağzı, sakalının arasından gülümser gibiydi. Hans Castorp bu gülümsemenin çözülme belirtisi olduğunu kendine itiraf etmek zorunda kaldı. İçini bir telaş kaplamıştı. Allahtan, tabut kısa bir sonra kapatılıp vidalanacak ve götürülecekti. Hans Castorp doğuştan gelen soğuk âdetlerini bir yana bırakıp bir zamanlar Joachim'in olan buz gibi soğuk alnına şefkatle dudaklarını dokundurdu ve adama olan güvensizliğini bastırmaya çalışarak Frau Ziemssen'le birlikte odadan çıktı.

Perdeyi, son bir kez yeniden açmak üzere burada kapatıyoruz ama o yavaş yavaş aşağıya inerken, bu uzak yukarılarda kalan Hans Castorp, zihninde, düzlükte haçlarla dolu ıslak bir bahçeyi, bir kılıcın bir an için parlayıp inişini izler ve haykırılan emrin arkasından, Joachim'in köklerle dolu asker mezarının üzerinde yankılanan üç coşkulu selamı ve üç tüfek atışını duyarken biz de ona katılalım.

YEDİNCİ BÖLÜM

Kıyıda Bir Gezinti

Zamanı anlatabilir miyiz – şöyledir ya da böyledir diye, salt onu, yani kendisini? Kesinlikle hayır; boşuna bir çaba olur bu ve ortaya şöyle bir öykü çıkar: "Zaman ilerler, geçer ve su gibi akıp gider." Ve bu öykü aynı minval üzere sürer de sürer. Aklı başında hiç kimse buna bir şeyi anlatmak diyemez. Bu, bir kuş beyinlinin bir notaya ya da bir akora saatlerce basıp buna müzik demesine benzer çünkü bir öykü zamanı doldurduğu için müzik gibidir; onu 'çok hoş bir biçimde doldurur', 'süreçlere böler' ve böylece 'bir şey haline gelmesini ve bir şeylerin oluşmasını' sağlar. Ölmüş gitmiş insanların söyledikleri sözleri ya da merhum Joachim'in, önemsemeden söylediği ve okuyucumuzun ne kadar önce olduğunu bilip bilmediğinden emin olamadığımız, birkaç yitik cümlesinin hüzünlü bir saygıyla aktarılması bundandır. Zaman, yaşamın bir öğesi olduğu kadar, anlatımın da bir öğesidir ve nesneler nasıl mekâna bağlıysa, zaman da anlatıma bağlıdır. Zamanı ölçüp bölen ve onu birdenbire oyalayıcı ve değerli yapan müziğin de öğesidir o. Öykü de müziğe benzer ve kendini, bir sona doğru yol alan art arda olaylarla ortaya koyar (varlığını ansızın karşımızda gördüğümüz ve yalnızca nesne olduğu için zamanla bağlantısı olan bir sanat eseri gibi değildir) ve bir öykü her an var olmaya çabalarsa yine de zamana gereksinimi vardır.

Bu kadarı apaçık ortada ama bir fark olduğu da belli. Müziğin zaman öğesi tektir: İnsanın yeryüzündeki yaşamının bir parçasıdır; ileriye doğru akarak onu olağanüstü yüceltir ve soylu bir hale dönüştürür. Oysa öykünün iki tür zamanı vardır: Birincisi, müzikal zaman gibi, kendi içinde hareketliliğini ve sunuluşunu niteleyen zamanı; ikincisi de öykünün düşsel zamanı, biraz ya da tümüyle müzikal zamanıyla örtüşen ya da insanların görüş açılarının çok değişik olması nedeniyle ondan yıldızlar kadar uzak düşebilen içeriğinin zamanıdır. 'Beş Dakikalık Bir Vals' adlı bir müzik parçası beş dakika sürer ve zamanla bağlantısı kesinlikle bu kadardır. Oysa, anlatılması beş dakika alan bir öykünün içeriği, bu beş dakikayı doldurmada olağanüstü titiz davranıldığında bin kez daha uzayabilir ve düşsel zaman bağlamında, anlatılması çok uzun sürse de, sıkıcı olmaz. Buna karşın, bir öykünün içerik-zamanının sürecini ölçüsüzce aştığı da olur ve bu bir kısalmadır; biz burada bu sözcüğü düşsel ya da daha açık olmak gerekirse, yönlendirici, hastalıklı bir öğeden söz etmek için kullanıyoruz. Kısalma, öyküde Hermetik büyü ya da gerçek deneyimleri andıran ve sıradan duyguları aşan, geçici, sıra dışı ve aşırı duyarlı bir görüş açısı varsa oluşur. Afyon bağımlıları, kendilerinden geçtikleri kısa süre içinde, on, otuz ya da altmış yılın yaşandığı düşler gördüklerini, hatta bazen insanın normal zamanı yaşama sınırını aştıklarını yazmışlardır. Bu tür düşlerin hayali zaman süreçleri gerçek zaman süreçlerinden çok daha uzundur ve en büyük özellikleri zamanı yaşamada inanılmaz bir kısalma olmasıdır; böyle durumlarda, imgeler birbirini öylesine hızlı izler ki, bir afyon bağımlısının dediği gibi, 'uyuşmuş olan kişinin beyninden sanki bir şeyler söküp alınmıştır – işlemeyen bir saatin zembereğinin çıkartılması gibi'.

Demek ki bir öykü de, zamanı, bağımlıların düşleri gibi ele alıp işleyebilir. Zamanı kullanabildiğine göre, anlatımın öğesi olan zaman 'onun konusu' da olabilir ve 'zaman anlatılabilir' demek biraz aşırıya kaçmak demek olsa da 'zamanla ilgili bir şeyler anlatılabilir' demek, bizim başta varsaydığımız kadar aptalca bir şey olmaz. Dolayısıyla,

'zaman romanı' gibi bir terim garip de olsa düşsel bir ikili anlama gelebilir. Zamanın tam olarak anlatılabilip anlatılamayacağı sorunsalını ortaya atmamızın nedeni, kafamızda anlattığımız bu sürüp giden öyküyle ilgili böyle düşüncelerin olmasından. Soruyu biraz açıp, çevremizdekilerin, onur düşkünü merhum Joachim'in bir konuşma sırasında zaman ve müzikle ilgili düşüncelerini (bu onun kişiliğinde simyasal bir yükselişin olduğunu gösterir çünkü uysal kişiliğine uymuyor) belirtmesinin üzerinden tam olarak ne kadar zaman geçtiğinden haberleri olup olmadığını öğrenmek istesek onların artık bundan emin olamadıklarını söylemeleri bizi kızdırmaz. Kızmayız çünkü nedeni çok basit: Kahramanımız ve onun başından geçenlere duyulan anlayış bizim işimize gelir. Kahramanımız Hans Castorp da artık bundan pek emin değildi, hem de oldukça uzun bir süredir. Bu belirsizlik 'bir zaman romanı' olan romanının, ikili anlamdan hangisine çekilirse çekilsin önemli bir parçası.

Joachim çılgın kaçışına kadar ya da tümüyle burada onunla birlikte ne kadar kalmıştı? Cüretli kaçışının tam tarihi neydi? Düzlükte ne kadar kalmıştı, o döndüğünde ve sonra da, zamanla ilişkisini kestiğinde Hans Castorp ne kadar süredir buradaydı? Joachim'i bir yana bırakırsak, Frau Chauchat buradan ne kadar zaman uzak kalmıştı? Yıl olarak söylememiz gerekirse, döneli (dönmüştü çünkü) ne kadar olmuş ve Hans Castorp onun döndüğü güne dek, Berghof'ta ne kadar yeryüzü zamanı geçirmişti? Kimse sormasa da, birinin ona bu soruları sorduğunu ya da kendi kendine sorduğunu –büyük bir olasılıkla bundan korkuyordu– varsaysak, Hans Castorp kafasını kaşır ve doğru dürüst bir yanıt veremezdi. Oraya geldiği akşam Herr Settembrini'nin yaşını sorması karşısında şaşırıp yanıt verememesinden daha az can sıkıcı bir durum değildi bu; hatta çok daha can sıkıcıydı çünkü artık kaç yaşında olduğunu kesinlikle hatırlamıyordu.

Garip gelebilir bu ama olmayacak bir şey değil ve belirli koşullarda hepimizin başına gelebilir. Koşullar uygun olduğunda, hiçbir şey bizi zamanın geçişiyle ilgili derin bir

bilgisizliğe gömülmemize ve bu arada yaşımızı bile unutmamıza engel olamaz. Bu olgunun gerçekleşmesinin nedeni, zaman organı diye bir organımızın olmayışından kaynaklanır ve dış verilerden yoksun kaldığımızda geçen zamanı aşağı yukarı bile tahmin edebilme yeteneğimiz körlenir. Bir maden ocağında, gece ve gündüz değişimlerini görmeden umut ve umutsuzluk arasında bocalayarak karanlıkta mahsur kalan bir grup işçi sonunda kurtarıldıklarında aşağıda kaç gün kaldıkları sorusuna, üç gün diye yanıt vermişlerdi. Oysa, on gündür aşağıdaydılar. İnsana, böylesine kötü bir durumda zaman daha da uzun gelir gibi geliyor. Oysa, zaman nesnel zamanın üçte ikisine inmişti. Bu noktadan yola çıkarsak, akıl karıştırıcı durumlarda insanın çaresizlik içinde zamanı olduğundan daha uzun değil, tersine olduğundan daha kısa olarak değerlendirdiği sonucuna varabiliriz.

Hans Castorp, bu belirsizliğin ve bulanıklığın sağduyusunu rahatsız ettiği herhangi bir okuyucu gibi bundan hesap ederek kendini zordan kurtarabilirdi; bunun tersini iddia etmiyoruz kuşkusuz. Hans Castorp belki de bu durumdan o kadar memnun değildi ama burada yukarıda kaç yaşına geldiğini saptamak için bir çaba göstermeye gerek duymuyordu – vicdanı elvermiyordu buna. Oysa, en büyük vicdansızlığın zamana aldırmamak olduğu apaçık ortadadır.

Koşulların, onun iyi niyetli olmamasına yardım etmesinin –kötü niyetlerini bir yana bırakırsak– onun lehine olup olmadığını bilmiyoruz. Frau Chauchat'nın dönüşü –Hans Castorp'un hiç düşlediği gibi olmamıştı; bunu sırası geldiğinde anlatırız– kışın başlamasına ve yılın en kısa gününe denk geldi; Noel'e bir ay vardı. Astronomi bağlamında kış kapıdaydı dememiz gerekir ama tüm teorileri bir yana atıp kışı ve soğuğu ele alırsak ne kadar süredir kış olduğunu bir tek Tanrı bilir. Kışın arasına her zamanki gibi gökyüzünün maviliğinin neredeyse laciverte dönüştüğü yakıcı yaz günleri sıkışmıştı. Yaz ortasında kar yağdığı gibi, kış ortasında da yazdan kalma günler olabiliyordu. Mevsimleri takvimden çalarak birbirine katan ve onları

can sıkıcı bir biçimde kısaltan ya da kısaltarak sıkıcı bir hale dönüştüren bu karışıklığı, merhum Joachim tiksintiyle, böyle ya da şöyle bir zaman olmadığını söyleyene dek birçok kez konuşmuşlardı. Bu büyük karışıklık en çok da insanı şaşkına çevirip allak bullak ederek, 'hâlâ'yı ve 'yeniden'i tanımlayan duygusal kavramları ve bilinç durumlarını altüst ediyordu. Hans Castorp'ta, o hoş yemek salonunda, beş lezzetli yemeğin karşısında geçirdiği oldukça masum ilk baş dönmesinden beri bu tür deneyimlere karşı ahlaksız bir iştah başlamıştı.

O zamandan beri, zihninin ve duygularının aldatmacaları çok daha artmıştı. Öznel deneyimlerde zamanın bilinçli algılanması zayıflayabilir ya da yok olabilir ama zaman, bir dereceye kadar aktif ve olgunlaştırıcı olduğu için nesnel bir nitelik de taşır. Bu sorunsal meslekten filozofların işidir – Hans Castorp'un rafta duran Hermetik kapatılmış konservelerin zamanın dışında mı kaldığına kafa yorması yalnızca toyluğundan kaynaklanıyor. Zamanın, 'Yedi Uyuyanlar'da bile işlevini sürdürdüğünü biliyoruz. Bir doktor, bir gün uyuyup kalan on iki yaşındaki bir kızın on üç yıl uyuduktan sonra uyandığında olgun bir kadın olduğunu doğrulamıştır. Başka ne olabilirdi ki? Ölü ölüdür ve bizim fani dünyamızı terk etmiştir; zamanı boldur demek bireysel bağlamda hiç zamanı yoktur demekle eşanlama gelir. Bu onun tırnaklarının ve saçlarının –burada, Joachim'in bu konuda bir kez kullandığı, Hans Castorp'un düzlük kibarlığını pek inciten argo sözcüğe değinmeyelim– uzamasını engellemez. Kısacası, Hans Castorp'un da tırnakları ve saçları uzuyor, hem de görünüşe göre çabuk uzuyordu çünkü bir tutam saç ikide birde kulaklarının ucunu örter olmuştu. Köyün ana caddesi üzerindeki berber dükkânında, ayarlanabilen bir sandalyeye boynunun çevresinde beyaz bir örtüyle sıkça oturuyor ve saçını kestiriyordu. Sanki hep orada oturur gibiydi – daha doğrusu, orada oturup, zaman kendi işini bitirdikten sonra, büyük bir beceriyle kendi işini yapan yağcı berberle gevezelik ederken ya da güzel bir kadife kılıftan çıkardığı makası ve törpüsüyle tırnaklarını düzeltirken, o eski baş dönmesi, dehşete kapıl-

masına neden olan garip, ürkütücü bir sevinçle birlikte onu ansızın yakalar olmuştu – bu duygu onu sersemletmekle kalmıyor, girdaba kapılmış ayrıştırma yeteneği, 'hâlâ' ve 'yeniden'in anlamlarında yanılgıya düşmesine neden oluyordu ki, bu silik karmaşadan ancak zamana bağımlı olmayan 'hep' ve 'sonsuza dek' doğar.

Onu olduğundan daha iyi ya da daha kötü biri gibi göstermek istemediğimizi daha önce de birçok kez belirtmiştik. Bu nedenle, bu mistik rahatsızlıklardan bilerek ve isteyerek aldığı, azarı hak eden zevki affettirmek için bazı önlemlere başvurduğunu saklayacak değiliz. Saati elinde açık –kapağında altın monogramının işli olduğu ince, pürüzsüz altın cep saati– oturuyor, iki sıra siyah ve kırmızı Arap sayılarıyla çevrelenmiş yuvarlak porselen kadranına, ayrı yönlere açılan zarif işlenmiş akrep ve yelkovanına ve kendi döngüsünde durmamacasına dönen saniye göstericisine gözlerini dikiyordu. Hans Castorp, zamanı ucundan yakalayabilmek için gözlerini ondan ayırmıyor ve birkaç dakikayı uzatmayı ya da kısaltmayı deniyor, bu küçük akıllı şey de yoluna çıkan Arap sayılarına aldırmıyor, onlara şöyle bir dokunup geçiyor, onları uzakta bırakıyor ve sonra yeniden onlara ulaşabilmek için geri dönüyordu. Ne amaç ne dilim ne de ölçü kavramı vardı onda. Hiç olmazsa altmışta bir an durabilir ya da bir şeyin tamamlandığını göstermek için bir işaret verebilirdi ama sayı olmayan çizgilerden de bir fark gözetmeksizin geçtiğine göre, tüm bu sayılar ve ara çizgiler onun yoluna konan şeylerdi demek ve o dönüyor da dönüyordu. Bu nedenle Hans Castorp bu güzel sanat parçasını yeniden yeleğinin cebine koyuyor ve zamanı kendi haline bırakıyordu.

Prensipleri olan düzlük sakinlerinden kahramanımızın içinde gelişen değişimleri anlamalarını nasıl bekleyebiliriz? Baş dönmelerinin getirdiği özdeşleşmeler giderek artıyordu. Daha önceleri, zor olsa da, o günün, bir gün öncesinin ya da iki gün öncesinin 'şimdi'sini tümü aynı gibi gelse de biraz hoşgörüyle ayrıştırabiliyordu ama artık 'şimdi', bir ay ya da bir yıl önceki 'şimdiyle' karışır olmuş ve 'her zaman'a dönüşmeye başlamıştı. Ahlak bilinci he-

nüz 'hâlâ', 'yeniden' ve 'daha sonra'yı oldukça ayrıştırabildiği için 'bugün'ün geçmişe ve geleceğe uzantıları olan 'dün' ve 'yarın' gibi mantıklı terimleri genişletip daha kapsamlı kullanma eğilimi arttı. Belki de daha küçük gezegenlerde yaşayan küçücük uzaylıların minyatür bir zaman kullandıklarını düşlemek çok zor olmasa gerek; böyle bir şeyi varsayarsak, kısa yaşamları boyunca, bizim saniyeleri ölçmek için kullandığımız kolun, akrebin ağır ağır tamamladığı bir saatin tutumluluğuyla eşdeğerde olabileceğini anlayabiliriz. Bunun tersini düşlemek de olasıdır; o zaman uzaylıların mekânının çok büyük zaman dilimleri gerektirdiğini varsaydığımızda, bizim 'az önce' ve 'az sonra' deneyimlerimiz, onlar için çok daha geniş kapsamlı olur ve bizim uzak diye algıladığımız 'dün' ve 'yarın' olarak anlaşılabilir. Böyle bir durumun yalnızca olası olmadığını, aynı zamanda, biraz hoşgörülü bir göreceilikle 'vatan için uygun olan ahlaksal açıdan da uygundur' düşüncesinden yola çıkıldığında, yasal, sağlıklı ve saygın sayılacağını yineleyeceğiz. İyi de, dünyalı bir genç –üstelik de bir günün, bir ayın, bir yılın ve bir sömestrin yaşamda önemli bir yer tuttuğu ve birçok değişiklik ve ilerlemeyi beraberinde getirdiği bir zamanda– kötü bir alışkanlık edinip zevk alıyor diye 'dün'e 'bir yıl önce', 'yarın'a da 'bir yıl sonra' demeye kalkarsa ne demeli? Böyle bir durumda ona 'kayıp ya da aklı karışmış' diye bakıp ciddi bir biçimde kaygılanmamız gerekir.

Yeryüzündeki yaşamda bu tür durumlar ya da görüntü koşulları olabilir (böyle bir duruma 'görüntü' diyebilirsek kuşkusuz). Böyle bir durumda, karıştırmanın ve zaman-mekân uzaklıklarının yitişinin insanın başını döndüren bir tekdüzeliğe dönüşmesi oldukça doğal ve geçerlidir – örneğin, bir tatilde bu büyüye kapılmak geçerli sayılır. Kıyıda bir gezintiden söz ediyoruz. Hans Castorp'un coşku duymadan düşünemediği bir var olma halidir bu ve bildiğimiz gibi, kardaki yaşamının memleketindeki küçük kum tepelerinin dalgalanmasını hatırlattığını düşünmekten büyük keyif almaktadır. Bu harika 'kaybolmuşluğu' biraz daha açarsak, okuyucumuzun da deneyimlerinden ve

anılarından yararlanarak bize katılacağından kuşku duymuyoruz. Yürür yürür ve bir türlü eve zamanında geri dönemezsiniz çünkü siz zamanda kaybolmuşsunuzdur, o da sizde. Ah deniz – biz burada uzakta oturmuş öykümüzü anlatırken, düşüncelerimiz ve sevgimiz sana yönelik ve seni açıkça çağırıyoruz, bize seslenerek öykümüzü anlatırken her zaman sessizce düşüncelerimizde olduğun ve olacağın gibi, şimdi de karşımızda olasın diye... Uğuldayan boşluk, üzeri solgun, parlak bir griyle örtülü, dudaklarımızda hoş olmayan tuzlu bir nem tadı. Yürüyoruz yürüyoruz, yosun ve küçük deniz kabuklarıyla örülü esnek toprakta. Kulaklarımız boşlukta özgürce dolaşan güçlü, bol ve ılık rüzgârla dolu. Bir engelle karşılaşmadan ve hiçbir art niyeti olmadan zihnimizde hafif bir uyuşukluk yaratıyor. Dolaşıyoruz, dalgaların ayaklarımızı yalayıp geri çekilmelerini izleyerek. Deniz kabarıyor ve coşkulu dalgalar art arda deniz kenarına çarpıp oraya, buraya ve dışarıdaki banklara doğru ipek gibi yayılıyor. Ve her yerde olan bu yumuşak çılgınca telaş kulaklarımızı dünyadaki başka seslere kapatmamıza neden oluyor. Derin bir doyum; bilerek unutmak. Sonsuzluğa sığınarak kapatalım gözlerimizi. Ama bak, orada, giderek kendini silen ve ufukta alabildiğine yitip giden bu köpüklü gri mavilikte bir yelkenli var. Orada mı? Hangi orada? Ne kadar uzaklıkta? Ne kadar yakın? Bilemiyorsunuz. Baş döndürürcesine yiter her türlü belirginlik. Yelkenlinin kıyıdan ne kadar uzak olduğunu bilebilmek için büyüklüğünü bilmek gerekir. Küçük ve yakın mı, yoksa büyük ve uzak mı? Ne bir organınız ne de içinizden bir ses size bunu kesinlikle haber veremeyeceğine göre cehaletinizle baş başa kalır gözleriniz. Yürüyoruz – ne kadar zamandır acaba? Ne kadar mesafe kat ettik? Hiç önemi yok. Her adımda değişen bir şey yok ki – 'orası' 'burası'dır; 'daha önce' de, 'şimdiye ve sonraya' dönüşmüştür. Zaman evrenin ölçülemez tekdüzeliğinde boğulur ve tekdüzeliğin olduğu yerde, bir noktadan başka bir noktaya hareket etmek hareket olma niteliğini yitirir; hareket hareket olmaktan çıktığında da zaman olamaz.

Ortaçağ bilgeleri zamanın bir imge olduğunu bildiklerini savunurlar ve zamanın nedenle sonuç arasında akıp gitmesinin yalnızca duyularımızdan kaynaklandığını ve nesnelerin gerçek durumunun sürekli bir 'bu an' olduğunu söylerlerdi. Acaba bunu ilk kez düşünen bilge o sırada dudaklarında hafif acı bir sonsuzluk tadıyla deniz kenarında mı dolaşıyordu? Her neyse, biz tatil görüntülerinden ve enerjik bir adamın sıcak kumda bir süre yattıktan sonra sıkıldığı gibi, ahlak bağlamında, düşünceyi de kısa sürede bıktıran aylaklık anlarının fantezilerinden söz ettiğimizi yineleyelim. Niyetimiz, insanların nasıl bilgi edindiklerini irdelemek ve bu bilgilerin geçerliliğini sorgulamak ve yalnızca, akla görevlerini ihmal etme suçunu işlemeden aşamayacağı sınırları göstermek olmasa, böyle bir şey yapmak haddimize düşmez, hatta saçma ve yakışık almayan bir olumsuzluk olur. Herr Settembrini gibi bir adama, onun doğru olarak 'yaşamın sorunlu çocuğu' diye nitelendirdiği bizim kaderiyle ilgilendiğimiz genç adama bir konuşma sırasında her zamanki eğitici kararlılığıyla metafiziğin kötü olduğunu söylediği için minnet duyduğumuz gibi, aramızdan ayrılmış olmasına karşın bizim için hâlâ çok değerli olan Joachim'in anısına saygımızı da, eleştirinin tek anlamının, amacının ve hedefinin görev düşüncesi, yani yaşamın verdiği emir olduğunu söyleyerek göstermiş oluruz. Evet, yasa getirici akıl, aklın sınırlarını eleştiri yoluyla saptayarak bu sınırların içine yaşam bayrağını dikmiş ve onun altında görev yapmanın insanın askerlik borcu olduğunu ilan etmiştir. Oysa, Hans Castorp'un kuzeni –karamsar bir gösteriş budalasının bir kez dediği gibi– işgüzar biriydi ve bunun sonucu ölümcül oldu. Böyle bir sonucun, kahramanımızın sonsuzlukla pek tekin olmayan bir oyuna girmesine ve zamanı onursuzca kullanmasına iyi bir neden olduğunu düşünmemiz, onu biraz bağışlatabilir mi acaba?

Adının başına haklı olarak 'uluslararası' sözcüğünü ekleyen Berghof Sanatoryumu'nda bir süredir, Mynheer Peeperkorn adında Hollandalı orta yaşlı bir bey kalıyordu. Öykümüz ilerlemişken, kendini Pieter Peeperkorn diye tanıtan ve ikide birde "Şimdi Pieter Peeperkorn bir şnaps içip kendini mest edecek," diyen bu Javalının yalnızca –kendisi bir sömürge Hollandalısıydı ve kahve üretiyordu– biraz koyu renkli vatandaşlığı, bizim onu zorunlu olarak araya sokmamız için yeterli bir neden olamaz; Tanrım, bol deyimleri ve zengin bir dili olan Başhekim Behrens'in yönettiği bu başarılı kurumda her tenden ve her dilden ne çok insan vardı! Bir süre önce, Mısırlı bir prenses bile konuk olmuştu buraya – başhekime o ilginç kahve takımını ve sfenks purolarını hediye eden, nikotinden sapsarı parmaklarının her birinde bir yüzük olan, kırpık saçlı bu hanım, ana yemeklerde son Paris modasına göre giyiniyor ama başka zamanlarda giyip dolaştığı erkek ceketi ve pili pili pantolonun ötesinde erkek dünyasıyla bir alışverişi olmuyordu; aşkı uğruna matematiğe bile boş veren Savcı Paravant, onun için yanıp tutuşuyor ama onun gözü, Frau Landauer gibi hem hoş hem de boş bir adı olan Romanyalı Yahudi bir kadından başkasını görmüyordu. Prensesin kendi yetmiyormuş gibi, küçük maiyetindeki hadım edilmiş cılız Habeş –Karoline Stöhr durumuyla alay etmeye bayılıyordu– yaşama öylesine bağlıydı ki, hasta olduğu söylenip alacakaranlık teninin kapladığı içinin resmi gösterildiğinde bir türlü teselli bulamamıştı. Bu tiplerle karşılaştırıldığında Mynheer Peeperkorn neredeyse renksiz sayılırdı. Okuyucumuz, bir kez daha, 'Biri Daha' başlığını pekâlâ yineleyebileceğiz bu bölümde yine eğitim ve düşünce bağlamında karmaşık biri karşısına çıkacak diye telaşlanmasın. Hayır, Mynheer Peeperkorn, bu dünyaya mantık karmaşası getirecek bir adam değildi kesinlikle. Tümüyle farklı biri olmasına karşın kahramanımızda nasıl bir karmaşaya neden olduğunu birazdan anlayacağız.

Mynheer Peeperkorn, Dorf'un istasyonuna Madam Chauchat'yla aynı trende geldi, aynı kızakla Berghof'a çıktı ve akşam yemeğini restoranda onunla birlikte yedi. Birbirlerini rastlantı sonucu bulmamışlar, birlikte gelmişlerdi. Bu beraberliğin sürmesi, böyle bir şeyi aklının ucundan bile geçirmeyen Hans Castorp'umuzun fena halde canını sıkmış, başka düzenlemeler de yapılmış, Mynheer için İyi Ruslar Masası'na geri dönüp doktor yerinin karşısında, bir zamanlar Öğretmen Popov'un çılgın ve iki anlama çekilebilen oyunlarını sergilediği yere yerleşenin yanındaki yer ayrılmıştı. Başhekim Clavdia'nın geri dönüş gününü ve saatini kendine özgü tarzıyla açıklamıştı. "Eh, Castorp, oğlum, sabırlı olmak işe yarıyor. Bizim küçük kedicik öbür gün akşam süzülerek gelecek. Telgraf çekmiş," demişti ama yalnız gelmediğinden söz etmemişti. Belki de, birlikte seyahat ettiklerinden onun da haberi yoktu ya da Hans Castorp geldiklerinin ertesi günü onu sorguya çektiğinde şaşırmış gibi davranmayı uygun görmüştü.

"Onu nereden bulduğunu bilemiyorum; belki de ona Pireneler'den dönerken rastlamıştır. Eh, ne yapalım, bu aralar onu da hesaba katmak zorundasınız, yanıp tutuşan oğlum, yapılacak bir şey yok. Sıkı bir dostluk, biliyor musun. Seyahat harcamalarını bile paylaşıyorlar yanılmıyorsam. Duyduğum kadarıyla adam inanılmaz zenginmiş. Emekliliğin tadını çıkaran bir kahve kralı, Malezyalı uşak, bol keseden harcama. Ama buraya sırf eğlenmeye gelmedi çünkü alkolden kaynaklanan bir mukoza sorununun yanı sıra uzun süre ihmal edilmiş kronik bir tropikal humması var; ciddi. Ona karşı sabırlı olmalısınız."

"Kuşkusuz, kuşkusuz," dedi Hans Castorp, kibirle. 'Acaba sen ne durumdasın?' diye düşündü. 'Seni gidi seni, seni canlı gibi portreler yapan mor yanaklı dul. Olan bitenden sonra, aldırmıyor olamazsın. Bence sözlerinde, 'Oh olsun!' gizli. Oysa, Peeperkorn'la biz dert ortağıyız, denebilir.' Sonra da, "Garip bir herif, ilginç bir tip," dedi yüksek sesle, omuz silkerek. "Güçlü kuvvetli ama kof – en azından bu sabah kahvaltıda böyle bir izlenim edindim. Her ne kadar bu ikisi bir arada kullanılmasa da sanırım en iyi böyle

tarif edilebilir. Uzun boylu, geniş omuzlu bir adam, bacaklarını açıp duruyor, elleri pantolonunun cebinde. Dikkatimi çekti, cep kesimi verev, daha üst sınıftan olanlarınki gibi değil yani, benimki ya da sizinki gibi düz değil. Öyle durup Hollandalılara özgü bir biçimde genizden konuştuğunda kesinlikle güçlü kuvvetli bir hali var ama sakalı seyrek – uzun ama öylesine seyrek ki neredeyse sayabiliyorsunuz; gözleri de küçük ve solgun renkli – neredeyse renksiz. Ne diyeceğimi bilemiyorum. Gözlerini açmaya çalışması da boşuna çünkü bir işe yaramıyor, yalnızca şakaklarına doğru uzanan, sonra da enlemesine alnına doğru yayılan derin çizgiler oluşuyor. Biliyor musunuz, geniş, kırmızı bir alın, beyaz saçla çevrili – saçlar uzun ama onlar da seyrek. Gözlerini ne kadar büyük göstermeye çalışırsa çalışsın, ufak ve soluk renkliler. Kareli ceketine karşın, o yeleği var ya, o, ona memur havası veriyor. Sabahki izlenimlerim bunlar."

"Bakıyorum, adamı incelemeye almışsınız," dedi başhekim. "Özelliklerinin hiçbirini kaçırmamışsınız. Çok da akıllıca çünkü onunla burada uzlaşmak zorundasınız."

"Sanırım, bu olur," dedi Hans Castorp. Bu beklenmedik konuğu betimlemek ona düşmüş, bunu da hiç de fena yapmamıştı – biz yapsak ondan iyi yapacak değildik ya. Peeperkorn'u incelemek için avantajlı bir pozisyondaydı. Bildiğimiz gibi, Clavdia Chauchat'nın yokluğu sırasında, biraz daha verandaya doğru itilmiş olan İyi Ruslar Masası'na daha yakın oturmaya başlamıştı. İkisi de, neredeyse yan yana masalarının dar tarafında, arkaları salonun ortasına dönük oturuyorlar ama Hollandalı birazcık önde kaldığı için Hans Castorp onu kolayca görmekle kalmıyor, Frau Chauchat'yı da yandan, dörtte üç profilden görebiliyordu. Hans Castorp'un başarılı eskizine katkıda bulunmuş olmak için biz de, Peeperkorn'un bıyıksız, etli iri burunlu olduğunu ve yine iri olan ağzının dudaklarının çatlak çatlak ve hiç de düzgün olmadıklarını ekleyebiliriz. Konuşurken, uzun, sivri tırnaklı geniş ellerini sürekli kullanıyor –Hans Castorp bitmez tükenmez konuşmalarında ne demek istediğini tam anlayamıyordu– dinleyicilerin dikkatini bir mıknatıs gibi çeken bir dizi sıra dışı el hare-

keti yapıyordu –bir orkestra şefinin çok incelikli nüans farkları olan, seçkin, net ve uygar el hareketleriydi bunlar–, uyarmak, susturmak ya da dikkatlerini çekmek için, işaretparmağını başparmağına doğru eğip bir daire oluşturuyor ya da sivri tırnaklı elinin avucunu açıyor, arkasından da güç ve kuvvetle hazırlanmış, bir sürü anlaşılmaz cümlecikle dolu konuşması gülümseyen dikkatli dinleyicilerini hayal kırıklığına uğratmaktan öte bir işe yaramıyor ya da tersine, hayal kırıklığına uğratmıyor, gülümsemeler eğlenceli bir şaşkınlığa dönüşüyor ve bir şey söylemek için yaptığı ciddi ve incelikli hazırlık, söylemeyi beceremediklerini telafi ediyor ve konuşmasının zengin ve memnun edici bir anlam kazanmasını sağlıyordu. Bu hareketleri bir sessizliğin izlediği de oluyordu. Eliyle yavaşça solundaki masa arkadaşı, genç Bulgar öğretmenin ya da sağındaki Madam Chauchat'nın koluna dokunuyor, sonra aynı eli belirli bir açıya kadar kaldırıp sessiz oturup söyleyeceklerini beklemelerini emreder gibi bir hareket yapıyor, bakışlarını tutsak aldığı kişinin önünde bir yerlere, masa örtüsünün üzerine dikiyor, gözlerinin kenarından başlayıp dik bir açıyla alnına çıkan çizgiler iyice derinleşip bir maskeye dönüşene dek, kaşlarını kaldırıyor ve çatlak dudaklı büyük ağzını çok önemli bir şey söyleyecekmiş gibi açtıktan az sonra, soluğunu dışarı verip vazgeçiyor, "Rahat!" dercesine elini sallıyor, ortaya bir şey çıkmayınca da, beraberinde getirdiği kahve makinesinde özel olarak hazırlattığı iyice koyu kahvesine dönüyordu.

Kahvesinden bir yudum aldıktan sonra, olay şöyle gelişiyordu: Elini sallayışıyla, bir orkestra şefi akort yapılırken çıkan kakafonik sesleri nasıl susturur ve incelikli bir el ifadesiyle konsere başlayacaklarını nasıl belirtirse, o da milleti öyle sus pus ediyor ve ak saçlarla alevlenen büyük başı, soluk renkli gözleri, derin çizgilerle bezenmiş alnı, uzun sakalı ve acı bir ifadesi olan dudakları kesin bir etki bıraktığı için herkes, elinin bu hareketine uyuyordu. Hepsi susuyor, gülümsüyor ve beklentileri gözlerinden okunuyordu – sağda solda onu yüreklendirmek için başını sallayanlar bile oluyordu.

Oldukça alçak bir sesle, "Efendim, iyi, çok iyi, her şey tamam," diye başlıyordu. "Ama her zaman aklınızda tutmalısınız ve hiçbir zaman bir an bile unutmamalısınız ki, ama bu konuda bu kadar yeter. Benim dile getirmek istediğim, her şeyden çok ve en önemlisi, bizim kaçınılmaz bir görev zorunluluğumuz olduğu ve altını çizerek önemle yineliyorum ki, kaçınılmaz bir zorunluluğumuz var. Hayır efendim, benim – böyle düşünmek ne kadar yanlış olur, benim – tamam, tamam, oldu. Hepimizin aynı düşüncede olduğumuzu biliyorum, öyleyse, konuya gelelim."

Hiçbir şey söylememiş olmasına karşın, başı öylesine tartışılamayacak denli anlamlı, yüzünün ifadesi ve jestleri öylesine kesin ve etkileyiciydi ki, kulak misafiri olan Hans Castorp dahil olmak üzere herkes çok önemli bir şey duyduğunu sanıyor ya da bir şeyin ifade edilmediğini ya da bir düşüncenin tamamlanmadığını anlasalar bile konuşmayı kaçırmıyorlardı. Sağır bir insanın ne hissedeceğini doğrusu merak ediyoruz. Konuşmanın içeriğinden soyutlanıp yalnızca yüzdeki ifadeye göre bir sonuç çıkarıp yanıldığında, sakatlığı nedeniyle entelektüel bağlamda, çok derin bir şeyi kaçırdığını sanıp canı sıkılabilir. Böyle insanlar kuşkucu ve olumsuz olurlar. Oysa, masanın öbür kenarında oturan ve Almancası pek iyi olmayan bir Çinli, görüp duyabildiği için, anlamasa da, "Very well!" diye bağırıp el bile çırptı.

Mynheer Peeperkorn sonunda, 'konuya geldi'. Yerinde doğrulup geniş göğsünü kabarttı ve yukarıya kadar düğmeleri iliklenmiş yeleğinin üzerine giydiği kareli ceketinin düğmelerini ilikledi; ak saçlı başı çok görkemli duruyordu. Çağırdığı hizmetli –cüceydi bu– her ne kadar çok meşgulse de, etkileyici el hareketi, elindeki sütü ve kahveyi bile bir yere bırakmadan koşturup yanına geldi, gelmekle de kalmadı, onu yüreklendirircesine başını salladı ve derin kırışıklıkların altından bakan soluk renkli gözlerin etkisinde kalarak, geniş, yaşlıca yüzünde bir gülümsemeyle, işaretparmağı bir daire yapmak için başparmağa doğru bükülmüş olan ve her biri uzun, sivri bir tırnakla biten havaya dikilmiş diğer üç parmağa dikkatle bakmaya başladı.

"Tamam, buraya kadar tamam, çocuğum. Siz küçücüksünüz – bundan bana ne? Tam tersi! Ben bunu olumlu bir şey olarak alıyorum. Böyle olduğunuz için Tanrı'ya şükrediyorum ve küçüklüğünüz öyle bir kişilik gösteriyor ki – tamam, iyi. Ben de sizden küçük ama kişiliği olan bir şey istiyorum. Ama bundan önce, adınız ne sizin?"

Cüce gülümsedi, kekeledi ve sonunda adının Emerentia olduğunu söyledi.

"Harika!" diye haykırdı, Peeperkorn, kendini sandalyede geri atıp bir kolunu cüceye doğru kaldırarak. Sesinin tonu sanki, 'buna kimse karşı çıkamaz, bu harika bir şey' der gibiydi. Sonra "Çocuğum," diye sürdürdü konuşmasını, ciddi neredeyse sert bir sesle. "Bu benim beklentilerimi bile aşıyor – siz, büyük bir alçakgönüllülükle adınızı söylüyorsunuz ama adınız, kişiliğinizle beraber, kısacası harika olasılıklar çağrıştırıyor. İnsanın göğsüne dolup taşan tüm duyguları göz önüne alıp bunun üzerinde düşünmeye değer. Sıcak bir hitap için, bir kez daha söylüyorum, sıcak bir hitap için, Rentia olabilir. Emchen de olabilir, insanın içini ısıtıyor. Öyleyse Emchen, çocuğum, şimdi beni iyi dinle: biraz ekmek, canım. Dur, bekle! Yanlış anlaşılma olmasın. Sizin oldukça geniş yüzünüzden tehlikeyi seziyorum – ekmek, Renzchen ama fırında pişirilmiş ekmek değil, onun her türlüsü burada var. Fırında pişirilmiş ekmek değil, *distile* olandan, meleğim. Tanrı'nın ekmeği, kristal kadar berrak, benim sıcacık adlım. Kendimizi mest edelim diye. Bu deyimi ne için kullandığımı ben de bilmiyorum – alternatif olarak 'kalp iksiri' dense belki daha iyi; âdet olduğu üzere umursamazlık ve düşüncesizlikle karşılanmazsa, kuşkusuz – ama bu iş tamam, Rentia. Tamam, bu iş bitti. Ya da görevimiz ve kutsal zorunluluğumuz adına – örneğin size, bu kişilik dolu küçüklüğünüze içtenlikle yaklaşmak, benim için bir onur borcu. Bir Cenevreli, sevgilim – sevinmek için diyecektim. Bir Schiedamer, Emerenzchen. Koşup getirin bana."

"Gerçek bir cin," dedi cüce, elindekileri bırakacak bir yer bulabilmek için, kendi çevresinde tam bir daire çizerek. Sonra da, büyük bir olasılıkla, Herr Peeperkorn'u ra-

hatsız etmesinler diye onları getirip Hans Castorp'un masasına koydu ve efendisi istediği içkiye ânında kavuştu. Küçük bardak öylesine doldurulmuştu ki birazı Peeperkorn'un tabağına döküldü. Peeperkorn içkiyi başparmağı ve ortaparmağıyla kavrayıp ışığa tuttuktan sonra, "Evet, şimdi, Pieter Peeperkorn, bu şnapsla kendini mest edecek," diyerek içkiyi yudumladı, bir süre çiğner gibi yaptı ve yuttu. "Şimdi, sizi mest olmuş gözlerle görüyorum," diyerek Frau Chauchat'nın masaya koymuş olduğu elini yakaladı, dudaklarına götürdü, bir süre öyle tuttuktan sonra masaya geri koydu ama elini bir süre çekmedi.

Ne olduğu tam belli olmasa da, kendine özgü otoritesi olan garip bir adamdı ve Berghof'takileri iyice etkilemişti. Sömürgedeki işlerinden emekliye ayrıldığı ve yükünü tuttuğu söyleniyor, herkes Haag'daki muhteşem evinden ve Scheveningen'deki villasından söz ediyordu. Frau Stöhr ona, 'para babası' yerine 'mal babası' diyor ve Frau Chauchat'nın döndüğünden beri akşamları taktığı inci gerdanlığın Kafkasya'nın ardındaki kocanın bir jestine pek benzemediğine, büyük bir olasılıkla, 'ortak seyahat harcamalarının' bir parçası olduğuna işaret ediyor, bunu söylerken hastalığının verdiği kabalık ve acıyla başıyla Hans Castorp'u işaret ederek dudaklarının kenarlarını aşağıya doğru çekiyor ve üzüntülü durumuyla acımasızca alay ediyordu. Hans Castorp nezaketini bozmuyordu; hatta, mal babasının yanlış olduğunu, para babası demesi gerektiğini söyleyip hatasını bile düzeltti. Peeperkorn, ne denirse densin, çekici bir adamdı. Fräulein Engelhart yeni konuğu nasıl bulduğunu sorduğunda da –gözlerini ondan kaçırarak, yapay bir gülümsemeyle, kızara bozara sormuştu bunu– hiç istifini bozmadan, Peeperkorn'un net bir adam olmadığı yanıtını verdi – evet, kendine özgü bir kişiliği vardı ama net değildi. Verdiği tanım öylesine doğruydu ve öylesine büyük bir soğukkanlılıkla söylenmişti ki, öğretmen durumunu değiştirmek zorunda kaldı ama Ferdinand Wehsal'e gelince, o dolaylı bir biçimde, Frau Chauchat'nın dönüş biçimine değindiğinde, Hans Castorp, yalnızca, çok net ifade edilen sözlerin değil, belirsiz bakışların da sırasında çok

net bir anlama gelebileceğini kanıtlayan bir bakış fırlattı ona. Bu bakış, Mannheimlıyı tartıp biçerek, "Zavallı!" demek oluyordu; başka hiçbir anlama çekilecek gibi de değildi. Wehsal bu bakışı anlayıp yutmak zorunda kaldı, hatta, başını sallayıp çürük dişlerini göstererek gülümsedi bile. Ama o günden sonra da, Naphta, Settembrini ve Ferge'yle yaptıkları gezintilerde Hans Castorp'un paltosunu taşımaktan vazgeçti.

Tanrı aşkına, paltoyu kendisi de taşıyabilirdi, üstelik bunu yeğ de tutardı; arada sırada ona taşıtmasının nedeni dostça bir davranışta bulunmak içindi. Ama bizim çevremizdeki hiç kimsenin gözünden, Hans Castorp'un, karnaval arkadaşını karşılamak için kafasında kurduğu planların beklenmedik bir biçimde suya düşmesi, daha doğrusu, anlamlarını yitirmeleri nedeniyle çok ağır bir darbe yediği kaçmamıştır – işin utanç verici yanı da buydu aslında.

Çok incelikli ve akılcı niyetleri vardı, örneğin, Clavdia Chauchat'yı istasyonda karşılamayı aklının ucundan bile geçirmemişti – Allahtan. Hastalığı nedeniyle özgürlüğüne kavuşmuş bir kadının, o maskeli, düşsel gecede yabancı bir dilde dile getirilmiş fantezileri hatırlamak isteyip istemediğinden emin olamıyordu. Yoksa, ona hemen hatırlatmasını mı yeğ tutardı? Hayır, hiçbir zorlama ve hiçbir kabalık olmayacaktı. Çekik gözlü hastayla ilişkisinin o zaman, Batılı mantığını ve davranışlarını aşmış olduğunu varsaysak bile, artık çok uygarca davranmanın –hatta şimdilik unutmuş gibi görünmekte yarar vardı– zamanı gelmişti. Masadan masaya centilmence bir selam – ilk önce bu kadar. Daha sonra, uygun bir zamanda, seyahatten dönene kibarca yaklaşıp son zamanlarda keyfinin nasıl olduğu sorulabilir, aklı başında centilmenliğinin ödülü olacak olan asıl buluşma, ondan sonraki herhangi bir uygun zamanda gerçekleşebilirdi.

Oysa, belirttiğimiz gibi, tüm bu incelikli düşünceler boşa gitmiş ve Hans Castorp'un hevesi kursağında kaldığı için anlamlı olmaktan çıkmışlardı. Mynheer Peeperkorn'un varlığı, çok dikkatlice uygulanacakların dışında herhangi bir taktik olanağı bırakmıyordu. Hans Castorp

onların gelişi sırasında balkonunda oturduğu için, kızağın döne döne çıkan yoldan gelişini ve önde sürücünün yanında oturan melon şapkalı, kürk yakalı paltolu, sarı tenli cılız Malezyalı uşağı görmüştü; arkada da Clavdia'nın yanında oturan, şapkasını gözlerinin üzerine kadar çekmiş yabancıyı da. Hans Castorp o gece pek uyuyamamıştı. Ertesi sabah bu yol arkadaşının adını, hatta ek bilgi olarak ikisinin, ikinci katta yan yana odalarda kaldıklarını öğrenmesi zor olmamıştı. Derken, kahvaltı zamanı olmuş ve Hans Castorp yerine oturup solgun bir yüzle kapının çarpmasını beklemeye başlamıştı. Oysa, kapı çarpmadı. Clavdia'nın girişi gürültüsüz patırtısız oldu çünkü cam kapıyı arkasından gelen Mynheer Peeperkorn kapamış ve uzun boyu, geniş omuzları, geniş alnının çevresinde alevlenen beyaz saçlarıyla, biraz öne doğru eğik, bildik kedi yürüyüşüyle süzülür gibi yürüyen yol arkadaşını izlemişti. Evet, oydu ve hiç değişmemişti. Niyetlerini ve kendini unutan Hans Castorp uykulu gözlerle ona bakakalmıştı. Her zamankinden farklı olmayan sade bir örgüyle başına doladığı saçları, bozkır gözleri, yuvarlak ensesi ve dışa çıkık hoş elmacık kemiklerinin daha da dolgun gösterdiği dudaklarıyla buradaydı işte. İçi titreyerek, 'Clavdia!' diye düşündü ve apaçık adama baktı; maske gibi yüzüne ve görkemli figürüne karşı içinden gelen alaycı bir başkaldırıya engel olamadan ve belirli geçmiş olayların ışığını çarpıtan ve artık bu dev güce ait olan yüreğindeki sahiplenme duygusunu şöyle bir yokladıktan sonra. Geçmiş belirli olaylar, bir zamanlar onu huzursuz edecek güce sahiplerdi ama artık amatörce yapılmış portreler dünyasının karanlığında ve belirsizliğinde kalmışlardı. Frau Chauchat'nın gülümseyişi, salona bakışı ve oturmadan önce kendini oradakilere gösterişi aynıydı ve o, küçük ritüelini yerine getirirken Peeperkorn'un arkasında biraz yana doğru duruyor, ancak ondan sonra yerini alıyordu.

Masadan masaya gönderilecek centilmence selam da yapılamadı. Clavdia gözleriyle odayı tararken Hans Castorp'a şöyle bir bakıp geçmişti. Ne yemek odasındaki karşılaşmada ne de ondan sonrakilerde de hiçbir şey olmadı.

Frau Chauchat yemek sırasında dönüp çevreye umursamaz ve görmez gözlerle baktığında centilmen selamını vermek hiç de yakışık almazdı doğrusu. Akşamları kısa bir süre için toplanıldığında yol arkadaşları küçük salonda çevrelerinde masa arkadaşlarıyla yan yana oturuyorlar ve alevlenen beyaz saçları ve sakalıyla çelişkili kıpkırmızı görkemli yüzüyle Peeperkorn, yemekte getirttiği şarabın geri kalanını içiyordu. Kahvaltı dahil, yemeklerden önce içtiği 'ekmeği' saymazsanız, her öğünde bir, bir buçuk, hatta iki şişe şarabı deviriyordu. Anlaşılan bu kendini mest eden adamın daha da mest olması gerekiyordu. Kahve de onu mest ediyordu anlaşılan; çünkü günde birkaç kez, yalnız sabahları değil, öğle yemeklerinde ve akşam yemeklerinde şarapla birlikte büyük bir fincandan kahve içiyordu. Hans Castorp onu, kahve ve şarabın ateşe iyi geldiğini söylerken duymuştu. Yalnızca mest olmaya değil, onu yoklayan humma nöbetlerine de iyi geliyordu demek. Böyle bir nöbet yüzünden gelişlerinin ikinci gününde birkaç saat odasında yatağa serilip kalmıştı. Başhekim bu ateşe 'dörtte bir' adını takmıştı çünkü nöbet aşağı yukarı dört günde bir geliyor, dişleri birbirine çarpmaya başlıyor, her tarafı alev alev yanıyor, sonra da ter basıyordu. Dediklerine göre, bu nedenle dalağı da şişmişti.

Vingt et un

Bir süre geçti – üç ya da dört hafta kadar. Bu bizim varsayımımız çünkü böyle konularda artık Hans Castorp'un değerlendirmelerine ve duyularına pek güvenimiz kalmadı. Haftalar fazla bir değişiklik getirmedi, yalnızca kahramanımızın zorunlu olarak çekingen davranmasını gerektiren beklenmedik koşullara karşı alışkanlığa dönüşen bir kibir geliştirmesine neden oldular. Beklenmedik koşul-

lardan biri, her şnaps içişinde kendine Pieter Peeperkorn diyen ve onu, eski günlerde Herr Settembrini'nin ettiğinden çok daha fazla huzursuz eden bu kendini mest eden ve net olmayan dayatıcı adamdı. Hans Castorp'un kaşlarının arasında küçümsemenin ve acı bir alaycılığın göstergesi dikine çizgiler belirdi ve günde beş kez, geri dönen yolcuyu bu çizgilerin altından görmek onu sevindirse de, geçmiş olayların ona ne denli garip bir ışık yansıttığından haberi olmayan şimdinin o güçlü kişiliğini görünce onu küçümsemeden edemiyordu.

Bir akşam ortada belirgin bir neden olmadan, lobideki ve oturma salonlarındaki hava her zamankinden daha neşeli bir hal aldı; Macar bir öğrenci hiç umursamadan Roman müziğini katlediyordu. Sonra Başhekim Behrens on beş dakikalığına yanında Dr. Krokowski'yle geldi, birine, 'Hacılar Korosu'nu bas çaldırdı bu arada da, keman arpejini taklit ederek eline geçirdiği bir fırçayla tiz seslere basarak parçaya eşlik etti. Herkes gülmekten kırıldı ve başhekim kendi hınzırlığına kafasını sallayarak odadan ayrıldı. Canlı hava sürüyordu, müzik susmamıştı ama artık ilgi çekmediği için insanlar, ellerinde içkileri domino ve briç oynamak için toplanmaya başladılar; bazıları optik aletlerle oyalanıyor, bazıları da küçük gruplar haline konuşuyorlardı. İyi Ruslar Masası'ndan olanlar bile lobideki ve oturma odasındaki insanlara karışmışlardı. Mynheer Peeperkorn'un ortada dolaştığını görüyordunuz – aslında, herkese tepeden bakan ve çevreye krallara özgü bir canlılık ve önem saçan o görkemli başı görmemek olası değildi. Büyük bir olasılıkla insanlar, baştan ağızdan ağıza dolaşan zenginliğine kapılıp çevresinde toplanıyorlardı ama bir süre sonra kişiliğinin çekiciliğinden kendilerini kurtaramıyorlar, her şeyi unutup gülümsemeye ve onu yüreklendircesine başlarını sallamaya başlıyorlardı. Alnındaki gösterişli çizgilerin altından bakan soluk renkli gözlerin ve uzun tırnaklı ellerin incelikli jestlerine kapılıp ardından gelen anlaşılmaz, bölük pörçük, karmakarışık ve doğal olarak da bir işe yaramayan ifadenin farkına bile varamıyorlardı.

Bu ortamda sağa sola bakınıp Hans Castorp'u ararken onu okuma odasında buluyoruz; bu oda bir zamanlar (bu 'bir zamanlar' biraz bulanık çünkü artık ne anlatıcı, ne okur ne de kahramanımız geçmişin derecesini bilebiliyor) insanlığın ilerlemesi için yapılan önemli tartışmalara sahne olmuş odadır. Burası daha sakindi çünkü Hans Castorp başka birkaç kişiyle birlikte buraya çekilmeyi yeğ tutmuştu. Biri sallanan bir lambanın altındaki iki kürsüden birinde bir şeyler yazıyor, kitap raflarının önünde oturan bir hanım da resimli bir dergiyi karıştırıyordu. Hans Castorp bir gazete aldı ve müzik odasına açılan açık kapının önündeki bir sandalyeye, sırtını portmantoya vererek oturdu. Gözünüzün önüne getirmek isterseniz: Kolları olmayan, arkası yüksek, pelüş kaplı Rönesans stili bir sandalyeydi bu. Genç adam gazeteyi gazete okuyan herkesin tuttuğu gibi tuttu ama okuyacağı yerde, başını bir yana eğerek, yan odadan gelen konuşmalara karışan müzik sesini dinlemeye başladı ama alnındaki hüzün kulağını tümüyle müziğe veremediğini, düşüncelerinin müziği olmayan, hayal kırıklığına uğratan dikenli yollara saptığını gösteriyordu; hayal kırıklığına yol açan bu koşullar, seve seve uzun süre bekleyen genç adamı aptal yerine koymuştu ve küçümsemeyle dolu bu yollar çok geçmeden bir karar almasına ve onu uygulamak istemesine yol açtı: Gazeteyi rahatsız sandalyenin üzerine bıraktıktan sonra, lobiye açılan öbür kapıdan çıkacak ve bu boşuna eğlenceyi, balkonunda Maria Mancini'yle birlikte, buz gibi bir yalnızlıkla telafi edecekti.

"Ya kuzeniniz, mösyö?" diye sordu biri başının üzerinden. Tadı kusursuz bir doruğa ulaştıran bu tatlı, biraz boğuk buruk sesi duyabilmek için var olan kulağına gelen büyüleyici bir sesti bu; uzun bir süre önce, "Memnuniyetle ama kırmayın," diyen, insanı zorlayan ve kaderinde olan bir ses – ve yanılmıyorsa Joachim'i soruyordu.

Gazeteyi yavaşça indirdi ve başını kaldırdı. Yalnızca başının tepesi rahatsız sandalyenin arkasına değiyordu şimdi. Gözlerini kapar gibi oldu ama hemen açtı ve biraz yana doğru boşluğa baktı. Zavallı çocuk; bir transta olduğu ya da uyurgezer gibi bir hali olduğu söylenebilir. Gönlü

sorunun bir kez daha sorulmasını istedi ama böyle bir şey olmadı kuşkusuz. Hâlâ arkasında durup durmadığını bilemediği için, geç yanıt verdi ve, "O öldü. Düzlükte görev yapmaya gitti ve öldü," diye fısıldadı.

Konuşmalarında geçen ilk önemli sözcüğün 'ölüm' olduğunu ve kadının onun dilini rahat konuşamadığı için üzüntüsünü çok düz ifadelerle belirtmek zorunda kalacağını aynı anda fark etti.

Arkasından ve üzerinden geliyordu sesi. "Ah, ne kadar üzücü! Ne yazık. Tamamıyla öldü ve gömüldü mü? Ne zamandan beri?"

"Oldukça önce. Annesi gelip aldı. Bir savaşçı sakalı bile uzattı. Mezarının başında üç kez ateş ettiler."

"Onlara layıktı. Çok efendi bir insandı. Birçok insandan çok daha efendi – bazılarından."

"Evet, efendi bir insandı. Rhadamanth ona hep işgüzar derdi. Ama bedeni farklı şeyler istedi. Cizvitler buna *Rebellio carnis* derler. Her zaman bedeniyle ilgilenirdi; onurlu bir biçimde demek istiyorum. Ama bedeni onurlu olmayan bir şeyin onu istila etmesine ses çıkarmadı. İşgüzarlığını üçkâğıda getirdi. Ama insanın kendini kaybetmesi ya da mahvına izin vermesi kendini kurtarmasından çok daha ahlaklı bir davranıştır."

"Mösyönün hâlâ haylaz bir filozof olduğunu görüyorum. Rhadamanth mı? Kim o?"

"Behrens. Herr Settembrini ona öyle diyor."

"Ah evet Settembrini. Biliyorum, o İtalyan adam. Onu sevmezdim. İnsanca değildi." ('İnsancıl' sözcüğünü, ilk hecesini vurgulayıp sözcüğü uzatarak söylemişti o ses.) "Küstahtı." (İkinci hece vurgulanmıştı.) "Burada yok mu artık? Ben aptalım. Rhadamanth'ın ne demek olduğunu bilmiyorum."

"Hümanistik bir şey. Settembrini buradan çıktı. Biz bu arada yoğun felsefi tartışmalar yaptık. Ben, Naphta ve o."

"Naphta kim?"

"Onun karşıtı olan kişi."

"Ona karşıysa, onunla tanışmak isterim. Ama ben si-

ze, kuzeniniz düzlükte asker olmaya kalkarsa ölür dememiş miydim?"

"Evet, söylemiştiniz, Clavdia."

"O konuya hiç girmeyelim, mösyö!"

Uzun bir sessizlik oldu. Hans Castorp özür dilemedi. Başı sandalyenin rahatsız arkasında bekledi, bakışları o sesi duyabilmek için kehanetle dolu. Hâlâ arkasında mı durduğunu, yoksa giderken adımlarının yan odadan gelen müzik sesinde mi boğulduğunu bilemiyordu. Ama ses oradaydı.

"Demek mösyö kuzeninin cenazesine bile gitmedi."

"Hayır," dedi Hans Castorp. "Tabut kapanmadan onunla vedalaştım." Gülümsemeye başlamıştı. "Alnı ne kadar soğuktu, bilemezsiniz Clavdia."

"Yine mi? Doğru dürüst tanımadığınız bir hanımla nasıl böyle konuşursunuz?"

"Sözlerim insancıl olacağına hümanistik mi olmalı?" (Son sözü düşünmeden, uykudaymış ya da esniyormuş gibi uzatmıştı.)

"*Quelle blague*! Siz hep burada mıydınız?"

"Evet, bekliyordum."

"Neyi?"

"Seni, Clavdia."

Arkasından bir kahkaha yükseldi, "Deli!" sözcüğüyle birlikte. "Beni beklemişmiş. Seni taburcu etmemişlerdir. O kadar."

"Hayır edeceklerdi. Behrens bir kez çok öfkelendiğinde beni taburcu edecekti. Ama o çılgın bir çıkış olabilirdi ancak çünkü biliyor musun, okul zamanından kalma eski lekelerin yanı sıra, Behrens yeni bir leke buldu. Ateşim de ondan oluyor."

"Hâlâ ateşiniz mi var?"

"Evet, her zaman biraz var. Hemen hemen her zaman; değişiyor. Ama değişken bir ateş değil."

"*Des allusions*?"

Hans Castorp yanıt vermedi. Kaşlarını çattı ve bakışları kehanet dolu bir hal aldı. Bir süre sonra, "Sen nerelerdeydin, Clavdia?" diye sordu.

Sandalyesinin arkasına bir el vurdu.

"*Mais c'est un sauvage*! Nerede miydim? Her yerde. Moskova'da." Ses Moskova'yı Mooskova diye telaffuz ediyordu, insancadaki gibi tembelce uzatarak. "Bakü'de, Alman kaplıcalarında, İspanya'da."

"Oo, İspanya'da mı? Nasıldı?"

"Şöyle böyle. Orada seyahat etmek zor. İnsanların yarısı Arap. Kastilya çok kurak ve sert. Kremlin, oradaki dağın eteklerindeki şatodan çok daha güzel."

"Escorial."

"Evet, Philip'in şatosu. İnsanca olmayan bir şato. Katalonya'daki halk dansını daha çok sevdim, *sardana* – tulum eşliğinde. Onlarla dans ettim. Herkes el ele tutuşup daire yapıyor. Kasaba meydanı insanla dolu. *C'est charmant*. İnsanca. Yerli halkın giydiği küçük mavi bir takke aldım, fes gibi bir şey – bir *boina*. Dinlenme küründe takıyorum, başka zamanlarda da. Mösyö, bana yakışıp yakışmadığına karar versin."

"Hangi mösyö?"

"Bu sandalyede oturan."

"Ben acaba Mynheer Peeperkorn mu diye düşündüm."

"O zaten söyledi. Bana çok yakıştığını söylüyor."

"Öyle mi dedi. Sonuna kadar mı? Cümleyi bitirdi mi ki ne dediğini anladınız?"

"Ah, demek ki birinin keyfi pek yerinde değil. Kötü ve alaycı olmak niyetinde. Mösyö kendinden çok daha büyük, daha iyi ve daha insanca olanlarla alay etmeye kalkıyor ve onun... *ami bavard de la Mediterranée, son maitre grand parleur*. Arkadaşım için böyle konuşamazsınız."

"İçimin resmi hâlâ sende mi?" diye sözünü kesti Hans Castorp, karamsar bir sesle.

Kadın güldü: "Aramam gerekiyor."

"Ben seninkini yanımda taşıyorum. Geceleri de komodinin üzerine koyuyorum ve..."

Sözünü bitiremedi. Peeperkorn önünde bitivermişti. Yol arkadaşını ararken onun sandalyede oturan biriyle konuştuğunu görmüştü. Kahramanımızın dibinde bir kule

gibi duruyordu ve öylesine yakındı ki, Hans Castorp ayağa kalkmaya davrandığında zorluk çekti – uyurgezer durumuna karşın nezaketen ayağa kalkması gerektiğini düşünmüştü. Sandalyesinden ancak kayar gibi kalkabildi ve böylece kahramanlarımız, ortalarında sandalye, bir üçgen oluşturdular.

Frau Chauchat, Batı uygarlığının kurallarından birine uyarak iki beyi tanıştırdı. Hans Castorp'u tanıştırırken eski bir tanıdık olduğunu söyledi – önceki kalışından tanıyordu. Peeperkorn'un varlığı başka bir açıklamaya gerek bırakmıyordu. Clavdia yalnızca adını söyledi ve Hollandalı, işlenmiş gibi duran kırışık alnının ve şakaklarının altından merakla derinleşmiş soluk renkli gözlerini Hans Castorp'a dikerek üzeri çillerle kaplı elini uzattı – mızrak gibi tırnakları dışında bir kaptanın eline benzediğini düşündü Hans Castorp. O anda, Peeperkorn'un heybetli kişiliğinin etkisi altındaydı Hans Castorp. Evet, kişilik – ona bir kez baktıktan sonra bu sözcük aklınızdan bir daha çıkmıyor ve kişiliğin ne demek olduğunu iyice kavrıyor ve ona baktıkça giderek bir kişiliğin ancak böyle görünebileceğine hiç kuşkunuz kalmıyordu. Ve, etki altında kalmaya yatkın genç, bu altmış yaşındaki adamın beyaz saçları çevresinde alevlenen kırmızı yüzünün ve acı dolu bir ifadesi olan ağzının ağırlığı altında ezildi. Geniş omuzlarının ve yukarıya kadar ilikli rahip yeleğine benzer yeleğine doğru inen uzun dar sakalının da. Peeperkorn nezaketin ta kendisiydi.

"Efendim," dedi. "Tamamıyla. Hayır, izin verin beyim – tamamıyla. Sizinle bu akşam tanışıyorum – geleceği olan bir gençle tanışıyorum – ve bunu efendim, bilinçli yapıyorum, bütün gücümü kullanarak. Sizi sevdim. Ben – neyse önemli değil. Tamam. Hoşuma gittiniz."

Buna ne yanıt verilebilirdi ki! Uygar jestleri karşı çıkılacak gibi değildi – Hans Castorp'u beğenmişti. Ve Peeperkorn, yol arkadaşının da kırık dökük ifadelerle desteklediği el kol hareketleriyle vardığı sonucu ortaya döküyordu.

"Oğlum," dedi. "İyi, tamam. Nasıl olurdu eğer – rica

ederim beni yanlış anlamayın. Yaşam kısa, buna karşın bizim onun zorluklarına karşı koymamız – ama gerçekler bunlar oğlum. Yasalar. Kar-şı ko-nu-la-maz-lar. Kısacası oğlum, az ve öz." Sonra bu konuşmayı, tüm uyarılarına karşın yine de yanlış bir yorum yapılırsa sorumluluğu üzerine almayacağını gösteren bir hareketle noktaladı.

Anlaşılan Frau Chauchat onun ne istediğini yarım cümlelerinden çıkarmakta deneyimliydi. "Neden olmasın? Bir süre daha beraber olabiliriz; belki de oyun oynar, bir şişe şarap içeriz." Hans Castorp'a döndü: "Ne duruyorsunuz? Biraz canlanın. Üç yetmez. Birileri daha olmalı. Salonda hâlâ kimler var? Kimi bulursanız çağırın. Balkondakileri de. Biz de bizim masadaki Dr. Ting-Fu'yu çağırırız."

"Kesinlikle. Harika. Mükemmel," dedi Peeperkorn. "Acele edin genç dostum. İtaat edin. Küçük grubumuzu kurarız. Yer, içer, kâğıt oynarız. Kendimizi çok iyi – kesinlikle, delikanlı!"

Hans Castorp asansöre binip üçüncü kata çıktı. A.K. Ferge'nin kapısını çalıp haber verdi, o da gidip Ferdinand Wehsal'i ve Herr Albin'i aşağıda oturdukları yerden kaldırdı. Savcı Paravant ve Magnuslar zaten aşağıdaydılar. Frau Stöhr ve Fräulein Kleefeld'in olduğu salona, avizenin altına büyük bir oyun masası kuruldu, çevresine de küçük servis masaları. Mynheer çevresi işlemeli kaşlarını kaldıra kaldıra, soluk renkli nazik gözlerini her bir konuğa dikerek onları karşılıyordu. Masaya on iki kişi oturmuş, Hans Castorp da heybetli konukla Clavdia Chauchat arasındaki yerini almıştı. *Vingt et un* oynamaya karar verildi ve kartlarla fişler dağıtıldı. Peeperkorn cüceyi çağırdı ve her zamanki etkileyici haliyle şarap getirmesini söyledi; şimdilik üç şişe ...06 Chablis ve de tatlı bir şeyler, kuru meyve, kurabiye ne bulursa getirmesini söyledi. Bu güzel yiyeceklerin ve içeceklerin gelişini zarif bir biçimde ellerini ovuşturarak ve memnuniyetini oradakilerle paylaşmak isteyerek bölük pörçük olsalar da oradakileri en azından kişiliği açısından etkileyen birkaç sözle ifade etti. Sonra da iki elini birden yanındakinin koluna koyup mızrak gibi tırnaklı parmağını kaldırdı ve hepsinin onaylayıcı bakışları arasın-

da, bardaklarındaki Malaga üzümünden yapılma bu altınımsı şekere ve 'ilahi' diye nitelendirdiği tuzlu ve afyonlu küçük kurabiyelere dikkatlerini çekti ve tek bir uygar jestle, böylesine güçlü bir sözcüğe karşı çıkma olasılığını kökünden halletti. İlk önce kasa kendisi oldu ama kısa bir süre sonra bu görevi, oyunun tadına özgürce varmasını önlediğini iddia ederek Herr Albin'e devretti.

İşin kumar yanının onun için pek önemi olmadığı anlaşılıyordu. Para için oynamıyorlardı; onun önerdiği elli santimine oynamak kabul edildi ama bu miktar bile bazı katılımcılar için hiç de az sayılmazdı. Savcı Paravant ve Frau Stöhr renkten renge giriyorlardı ve özellikle Frau Stöhr daha fazla fiş almak isteyip istemediği sorulduğunda krizlere girdi. Herr Albin soğuk bir ifadeyle, oyunun kurallarını uygulayıp ona yüksek gelen bir miktar söylese ciyak ciyak bağırıyor, Peeperkorn da gülmekten kırılıyordu.

"Ciyaklayın madam, ciyaklayın," dedi. "Sesiniz çok tiz ama yaşam dolu ve derinlerden – ama için ve yüreğinizi mest edin." Frau Stöhr'ün bardağını doldurdu, sonra da yanında oturanın ve kendisininkini. Üç şişe şarap daha getirtti ve Wehsal ve ruhen çökmüş Frau Magnus'la kadeh tokuşturdu – en çok bu ikisinin neşelenmeye gereksinimi var gibiydi.

Gerçekten olağanüstü olan şarabın etkisiyle yüzler giderek kızardı. Bir tek Dr. Ting-Fu'nunki her zamanki gibi sarı kaldı; bu sarı yüzde fare gözünü andıran çekik gözleri kara kara parlıyor, sürekli kıkırdayarak ortaya büyük paralar koyuyor ve de utanç verici bir biçimde şansı yaver gidiyordu. Öbürleri de kusur kalmak istemediler. Savcı Paravant gözlerini kaçırarak hiç de umut vaat etmeyen ilk karta on frank yatırdı, öbür kartlara para yatırırken her kez sapsarı kesildi ve Herr Albin elindeki kasa aptalca bir güvenle bankoları iki katına çıkarınca, iki kez parasını geri aldı. Heyecan bir kişiyle sınırlı kalmamış, bütün masayı sarmıştı. Sürekli müşterisi olduğunu iddia ettiği Monte Carlo gazinolarının krupiyelerine taş çıkartan bir soğukkanlılıkta görünen Herr Albin bile heyecanına engel ola-

mıyordu. Hans Castorp yüksek oynamaya başladı; Hermine Kleefeld ve Frau Chauchat da. *Tours, chemin de fer, ma tante, ta tante* gibi başka oyunlara geçtiler – *différence* gibi riskli oyunlar bile oynadılar ve her kez, kalleş kader sinirleriyle oynadı, bir anlık sevinçler, umarsızlıklar, öfkeden patlamalar ve sinir bozukluğundan gülmeler oldu ve bunların tümü, yaşamın getirdiği inişlere ve çıkışlara gösterilen tepkiler kadar ciddi ve gerçekti.

Masadaki gerginliğin, kızarmış yüzlerin ve parlayan irileşmiş gözlerin ve herkesin tek bir çabada yoğunlaşıp soluklarını tutmalarının tek ve en önemli nedeni kumar ve şarap değildi. Tüm bunların özünde, orada olan bir 'kişiliğin' güçlü yapısı yatıyordu; el hareketlerinin, görünüşünün, heybetli çizgilerin altından bakan soluk renkli gözlerinin, mimiklerinin ve sözlerinin teatral etkisiyle dizginleri elinde tutan ve onları o ânın büyüsüne sokan Peeperkorn'du. Neler mi söylüyordu? İçtikçe giderek anlaşılmaz şeyler. Ama masadakiler kaşlarını kaldırıp ağzının içine bakıyor, gülümsüyor, başlarıyla onaylıyor, mızrak tırnaklı öbür parmaklarını havaya kaldırıp başparmağı ve işaretparmağıyla oluşturduğu daireden ve konuşmaya çabalayan görüntüsünden gözlerini alamıyor ve genelde alışık olduklarından çok daha yoğun bir duyguyla kendilerini bu tutkuya istekle bırakıp ona karşı çıkmıyorlardı. Bu kendini koyuverme bazılarına fazla geldi. Frau Magnus kendini iyice rahatsız hissetti ve neredeyse bayılıyordu ama inatla odasına gitmemekte de direniyordu. Sonunda oradaki kanepeye yatmaya razı oldu; başına ıslak peçete koydular ama kısa bir süre sonra kalkıp yeniden gruba katıldı.

Peeperkorn rahatsızlığını yeterince beslenmemesine bağladı. İşaretparmağını kaldırarak bölük pörçük cümlelerle bu yorumu geliştirdi. Yaşamın gereklerini yerine getirmek için doğru dürüst yemek yenmesi gerektiğini belirttikten sonra herkese yetecek kadar değişik etler, dil, kaz göğsü, salam ve sosis ısmarladı – dolu dolu tabaklar geldi; lezzetli şeylerle tepeleme dolu, küçük çiçek tarhlarını andıran. Garnitür olarak küçük top tereyağlar, turplar ve maydanozla süslenmişlerdi. Bir kez daha anlatılması

gereksiz olan çok zengin akşam yemeğinden fazla bir zaman geçmemiş olmasına karşın herkes yiyip içip yiyecekleri överken, Mynheer Peeperkorn birkaç lokma yedikten sonra beş para etmediklerini bu denli ağırlığı olan bir kişiliğin sağı solu belli olmayan öfkesiyle söyledi ve içlerinden biri yiyecekleri savunmaya kalkınca da fena patladı; başı irileşti, masanın üzerine bir yumruk patlattı ve hepsinin çöp tenekesine layık olduğunu haykırdı. Herkes utanarak sus pus oldu çünkü yiyeceklerin parasını o ödüyordu ve davet sahibi olarak canı ne isterse onu söylemeye hakkı vardı.

Nedeni anlaşılamasa da öfkenin ona olağanüstü yakıştığını kabul etmek zorunda kaldı Hans Castorp. Onu ne çirkinleştiriyor ne de küçük düşürüyor, üstelik nedeninin anlaşılamaması –hiçbiri içtiği o kadar şarabın buna neden olabileceğini düşünmeye cüret edemedi–, heybetini ve önemsenmesini artırıyordu. Bu nedenle herkes susup bir lokma daha yeme yürekliliğini gösteremedi. Onu sakinleştiren Frau Chauchat oldu. Masanın üzerindeki yayvan geniş kaptan elini okşayarak, başka bir şey ısmarlanabileceğini, şef razı edilebilirse sıcak bir şey bile getirtilebileceğini söyledi. "Çocuğum, tamam," dedi Peeperkorn. Ve istifini hiç bozmadan şiddetli öfkeden sükûnete kolayca bir geçiş yapıverdi ve Clavdia'nın elini öptü. Kendisi ve dostları için omlet istiyordu, şöyle güzel bir *omelette aux fines herbes* – yaşamın gereğini yerine getirmek için. Siparişiyle birlikte, personeli mutfağa dönmeye ikna etmek için, yüz frank da yolladı.

Odayı hafif bir tereyağ ve yumurta kokusuyla dolduran buram buram tüten omletler, kanarya sarısı üzerine serpme yeşil görüntüleriyle getirildiğinde keyfi iyice yerine geldi. Cümle parçacıkları ve uygar jestlerle Tanrı'nın bu nimetlerinin değerini anlamaları ve tadına bakmaları için onları yüreklendiren Peeperkorn'un öncülüğünde hepsi yemeye koyuldular. Sonra Hollanda Genever'i getirtti ve güçlü bir tahıl ve hafif bir ardıç kokusu tüten içkiyi huşu içinde içmeleri için ısrar etti.

Hans Castorp sigara içiyordu. Frau Chauchat da, ma-

sanın üzerine bıraktığı üzerinde hızlı giden bir troyka olan Rus yapımı bir sigara tabakasından çıkardığı sigaraları keyifle tüttürüyordu. Peeperkorn tütün kullanmamasına karşın –hiçbir zaman kullanmamıştı– yanındakini azarlamıyordu. Doğru anladılarsa, ona göre, ince zevklerden biri olan tütün alışkanlığı, duygu gücümüzün hakkını vermeye yetmediği yaşamın daha yalın nimetlerinin görkemini çalmaktı. "Delikanlı," dedi Hans Castorp'a, onu soluk bakışlarıyla mıhlayıp uygar jestleriyle tutsak ederek. "Delikanlı, yalın olan! Kutsal olan! Tamam, beni anladın. Bir şişe şarap, dumanı tüten sahanda yumurta, katıksız bir tahıl içkisi – ilk önce bunlara hakkını verelim ve tadına varalım – kesinlikle, sevgili dostum. Tamam. Kadın erkek bir sürü insan tanıdım, kokain çekenler, afyon içenler, morfin müptelaları. Tamam, sevgili dostum. Anlaştık. Yapsınlar. Onları kınayıp yargılamamalıyız. Bu insanlar, öncelikli olana, Tanrı'nın doğrudan elinden gelen yalın, yüce şeylere – tamam dostum. Yargılanıyorlar. Dışlanıyorlar. Bu şeylere değerlerini veremiyorlar, adınız her neyse delikanlı – iyi; biliyordum ama unuttum. Ahlaksızlığı kokain ve afyon gibi kötü şeylerde aramamalı; bağışlanmaz günah..."

Durdu ve yüzünü yanındakine dönerek, yüce ve iriyarı cüssesini anlaşılması gereken etkileyici bir sessizliğe gömdü. İşaretparmağını havaya kaldırmış, soluk gözlerini iri iri açmıştı. Eğri büğrü dudaklarının üstü tıraştan hâlâ kızarıktı ve alnındaki gergin hatların çevresinde beyaz alevler uçuşuyordu. Hans Castorp, değindiği o büyük günahı, o suçu, o bağışlanmaz eylemi işlemenin dehşetini gözlerinden okur gibi oldu. Belirsiz ama emredici bir kişiliğin büyüleyici gücüyle bunun korkunçluğunun bilincine varabilmeleri için onları sessizliğe mahkûm etmişti... 'Nesnel ve tartışılmaz bir dehşet,' diye düşündü Hans Castorp; ama aynı zamanda kişisel de – bu heybetli adamın kendi yaşantısıyla da ilgili. Bir an için gözlerinde beliren o ifadenin korku olduğunu düşündü, Hans Castorp. Sıradan bir korku değildi bu, panik ve dehşet ifadesiydi ama Frau Chauchat'nın yol arkadaşına karşı düşmanca duygular beslemesi için her türlü geçerli nedeni olmasına karşın doğası

gereği insanlara karşı saygılı olduğu için gördüğü onu fazla ürkütmedi.

Heybetli masa arkadaşına, anlaşıldığını anlayıp memnun olsun diye gözlerini indirdi ve başıyla onayladı. Sonra da, "Büyük bir olasılıkla doğru," dedi. "Yaşamın verdiği yalın ve doğal nimetlere, o yüce ve kutsal armağanlara, yetersizliğimiz nedeniyle gereken değeri vermeden daha ince zevklere yönelmek günah olabilir. Yanlış anlamadıysam, siz böyle düşünüyorsunuz, Mynheer Peeperkorn. Siz bu konuya değinene dek böyle düşünmemiştim ama size içtenlikle katılıyorum. Yaşamın sağlıklı ve yalın armağanları çoğu zaman layık oldukları yeri bulamıyorlar. İnsanların genelde iradeleri zayıf, özenli de değiller, dikkatsizler; duyguları körelmiş. Bu nedenle onlara hakkını veremiyorlar – büyük bir olasılıkla durum böyle."

Yüce adam pek memnun kalmıştı. "Delikanlı," dedi. "Anlaştık. İzin verin söyleyeyim – ama başka söz gerekmez. Lütfen, kol kola girip içkimizin bir yudumda dibini bulalım. Size kardeşliğin gerektirdiği gibi 'sen' diyecektim ama vazgeçtim. Bu fazla acelecilik olur. Ama ilerde bunu yapmak isterim, buna kuşkunuz olmasın. Ama hemen derseniz..."

Hans Castorp elinin hareketiyle düşüncesini doğru bulduğunu belirtti.

"Tamam, delikanlı, tamam arkadaş. Yetersizlikler – iyi. İyi ve dehşet verici. Özensiz – çok iyi. Nimetler – tamam değil. İstekler – yaşamın, erkil onurumuzdan ve gücümüzden istediği kutsal dişice istekler..."

Hans Castorp birdenbire Peeperkorn'un çok sarhoş olduğunun bilincine vardı. Ama sarhoşluğu onu küçültüp bayağılaştırmıyor, tersine, doğasının yüceliğiyle birleşince görünümü daha da saygın oluyordu. Sarhoş Bakkhus'un da onurunu ve tanrısallığını yitirmeden coşkulu arkadaşlarına abandığını düşündü Hans Castorp; önemli olan kimin sarhoş olduğuydu – bir kişiliğin mi yoksa basit bir işçinin mi? Ve Hans Castorp içinden, uygar jestleri ağırlaşan ve dili dolanmaya başlayan bu ezici yol arkadaşına olan saygısının azalmaması için önlemini aldı.

"Kardeşlik..." dedi Peeperkorn, onurlu sarhoşluğunun verdiği aldırmazlıkla iri bedenini geriye doğru verip, masaya biraz ağır olsa da bir yumruk atmak için kolunu uzatarak. "Göz önünde bulundurulacak, şimdi için olsa da – tamam, iyi. Yaşam bir kadındır, delikanlı – önümüzde serilip yatan bir kadın... birbirine yakın dolgun göğüsler, geniş kalçaların arasında yumuşak bir karın, narin kollar ve kavisli baldırlar... gözleri alaycı bir baştan çıkarmayla yarı kapalı – hemen tepkimizi, erkekçe arzumuzun kanıtını ya da tükenmişliğini ölçmek isteyerek – tükenmişlik – ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Yaşama yenilme duygusunda bu yetersizlik acımasız bir utanç ve alaycı bir kahkahayla püskürtülür – ne bir bahane, ne bir acıma, ne de onur işe yarar – tamam, delikanlı, püskürtülür. Böyle bir yitikliği ve iflası böyle berbat bir alçalmayı nitelemek için rezalet ve onursuzluk sözcükleri yetmez. Her şeyin sonudur bu– cehennem ateşinin ta kendisidir– Kıyamet Günü..."

Hollandalı konuşurken iri bedeni giderek arkaya doğru kaykılmış, heybetli başı da uykuya dalacakmış gibi önüne düşmüştü ama bu son sözü söylerken masaya güçsüz de olsa iki yumruk daha attı ve kumardan, içkiden ve sıra dışı ortamdan gergin olan Hans Castorp irkilip ürkerek bu güçlü adama saygıyla baktı. 'Kıyamet Günü' – bu söz onun yüzüne ne kadar da yakışıyordu. Hans Castorp bu sözü belki din dersinde duymuştu; başka birinin kullandığını hatırlamıyordu. 'Rastlantı değil bu,' diye düşündü – tanıdığı insanlar arasında böyle gök gürültüsü gibi bir sözü kullanan ya da daha doğrusu, o çapta olan kimse yoktu ki! Küçük Naphta belki; ama o da bu sözü katı bir tartışma sırasında kendi çıkarı için kullanırdı ancak. Oysa, Peeperkorn'un ağzından bu söz, bir gök gürültüsünün dolu dolu patlaması, eziciliği ve yankısıydı ve İncil'deki anlamını vererek çıkıyordu. 'Tanrım – ne kişilik ama!' diye düşündü yüzüncü kez. 'Tam bir kişiliğe rastladım, o da Clavdia'nın yol arkadaşı çıktı.' Kendisi de biraz çakırkeyif olduğu için, şarap kadehini bir eliyle çevirirken öbür elini tek gözünü kısıp dumandan kaçmaya çalışarak pantolonunun cebine attı. 'Gök gürültüsü'nden sonra susması gerekmez

miydi? Kısık sesi neye yarardı? Ama tartışmak artık onda bir alışkanlık haline gelmişti, özgür düşünceli eğitmenleri yüzünden – ikisi de özgür düşünceliydi ama biri öyle olmamak için direniyordu. İçtenlikli yorumlarından birine kapılarak, "Değindikleriniz, Mynheer Peeperkorn," dedi. (Ne biçim laftı bu? İnsan Kıyamet Günü'ne değinir miydi?) "Beni, daha önce kabul ettiğimiz kötülüğün doğasına götürdü ve bunun sizin deyiminizle kutsal ve yalın, benim de klasik diyebileceğim yaşamın nimetlerine –yaşamın ağırlığı olan armağanlarına denebilir– daha ince zevkleri alışkanlık edinerek hakaret etmek olduğunu düşündüm. İkimizden birinin dediği gibi, ince zevklere 'dalar' insan, oysa büyük nimetleri 'kucaklar' ve onlara kendinizi 'adarsınız'. Ama bana kalırsa, özür dilerim –benim doğuştan özür dilemeye eğilimim var– (özür dilemenin gerçek bir büyüklük olduğuna inanmasam da), kötülüğün özür götürecek yanı sizin dediğiniz gibi 'yetersizlik'ten kaynaklanmasından. Siz yetersizliğin dehşetiyle ilgili öylesine içerikli sözler ettiniz ki, etkilenmeden edemedim. Demek istediğim, kötülük bu tür dehşetlere karşı duyarsız değildir, tersine onlara tam hakkını verir çünkü bir insanın kötülüğe iten yaşamın klasik nimetleri karşısında duygularının başarısız olmasıdır; bu nedenle de, yaşama bir hakaret anlamı çıkmaz bundan – yaşamı 'kucaklamak' olarak da yorumlanabilir rahatlıkla. Evet, ince zevkler bizi sarhoş edip kendimizden geçirmek için var olduklarına göre duygu yoğunluğunu artırır ve desteklerler, bu da amaçlarının ve hedeflerinin yaşamın kendisi, duygu sevgisi ve yetersizliğin duyguya ulaşabilmesi olduğu anlamına gelir... demek istediğim..."

Neler söylüyordu böyle? Kendisi ve bir kişilik söz konusuyken, 'ikimizden biri' diyecek kadar demokratik bir utanmazlık içine nasıl düşmüştü? Şimdiye ait belirli sahip olma haklarına ters bir ışık yansıtan geçmiş olaylardan mı alıyordu bu cüreti? Yoksa bir şey onu dürttüğü için mi durup dururken 'kötülüğün' yüzsüzce bir analizine kalkışmıştı? Bu işten sıyrılması gerekiyordu şimdi – başına korkunç bir bela sardığına kuşku yoktu. Mynheer Peeperkorn

konuğunun konuşmasını arkaya yaslanmış, başı göğsüne düşmüş olarak dinlediği için söylediklerini bilinçli algılayıp algılayamadığı belli olmamıştı. Ama genç adam saçmalamayı artırdıkça yerinde doğrulmaya, bedeni irileşmeye, başı şişip kızarmaya, alnındaki işlemeler yükselmeye ve yayılmaya başladı; küçük gözleri soluk bir tehditle açılmaya başlamıştı. Şimdi ne olacaktı? Daha önceki öfke nöbetini yaya bırakacak bir öfke mi patlamak üzereydi? Mynheer'in alt dudağı yüce bir öfkeyle üst dudağına kenetlendiği için ağzının kenarları aşağıya sarkmış, çenesi öne doğru çıkmıştı; masanın üzerine, korkusunu gizlemekte zorlanan ve panik halde kaçmaktan başka bir şey düşünemez hale gelen bu demokratik gevezeyi mahvedecek bir yumruk sallamak üzere yumruğu sıkılmış sağ elini başının hizasına, sonra daha da yukarıya doğru kaldırmaya başlamıştı bile. Hans Castorp korkmasına karşın bu şiddetli öfkenin sergilenmesinden zevk duyuyordu. Telaşla işi düzeltmeye çalıştı:

"Kuşkusuz, kendimi doğru dürüst ifade edemedim," dedi. "Bu bir çap sorunu. Çapı yüksek olan hiçbir şeye kötü denemez. Kötülüğün çapı yoktur. Aşırı incelmiş zevklerin çapı olamaz. Ama insanların kendilerini bildi bileli duygu peşinde oluşlarına yardımcı olan bir araç vardır; onlara zevk verir, onları sarhoş eder, yalın ve kutsaldır, kötülükle de bir ilgisi yoktur. Klasik bir nimettir bu ve buna çapı yüksek bir araç da diyebiliriz. Şarap – eski hümanistik toplumların dediği gibi tanrıların insana verdiği bir armağan. İzin verirseniz söyleyeyim, insanları seven bir tanrının bu buluşunun uygarlıkla da bağlantısı var. İnsanoğlunun üzüm yetiştirme ve şarap yapma sanatını öğrenmesiyle ilkel konumundan çıkıp kültüre yöneldiğini biliriz. Günümüzde bile, üzüm yetiştirenler, kendilerini üzüm yetiştirmeyen Kimerlere oranla daha kültürlü sayarlar ya da sayılırlar – ilginç. Bu da, kültürün, akıl ve iyi ifade edilmiş ciddiyetten çok coşku, kendinden geçme ve keyifle duyguların rahatlaması demek olduğunu gösterir. Sormamda bir sakınca yoksa, siz de böyle düşünmüyor musunuz?"

Bizim Hans Castorp amma da hınzır bir herif! Herr

Settembrini olsa, edebi bir incelikle, "Maskara!" derdi. İnsanlara davranışı umursamaz, hatta küstahtı ama gerektiğinde işin içinden sıyrılmayı bilecek kadar da kurnazdı. En berbat durumdan bile, kendini rezil etmeden hazırcevaplığıyla sıyrılmış, içkinin namusunu kurtarmakla kalmamış, konuyu o anda Mynheer Peeperkorn'un ilkel ve tehdit edici halinde zerresi bulunmayan uygarlığa çekmiş, yanıtı olanaksız sorusuyla da bu heybetli duruşun sönmesini sağlamıştı. Havada sallanan bir yumrukla yanıtlamak yakışık almazdı kuşkusuz. Gerçekten de Hollandalı bu tufan öncesi öfkesinden geri adım attı, yavaşça kolunu masaya doğru indirdi, yüzünün şişkin kıpkırmızı hali geçti ve tehdit edici ifadesi geçmediyse de, bunun yanı sıra yüzünde, 'şansın varmış' gibi bir ifade de belirdi ve sonunda Frau Chauchat'nın da araya girip eğlencenin eski havasının kalmadığını söylemesiyle fırtına dindi.

"*Dostum. Konuklarınızı ihmal ediyorsunuz,*" dedi Fransızca. "*Kendinizi kuşkusuz konuşacağınız çok şey olan bu beye fazla verdiniz. Bu arada oyun nerdeyse durdu; korkarım insanlar sıkılmaya başladı. Dağılalım mı?*"

Peeperkorn hemen masadakilere döndü. Gerçekten doğruydu. Herkese bir moral bozukluğu, gevşeklik ve suskunluk çökmüştü. Başıboş kalmış öğrenciler gibi olmadık şeylerle oyalanır olmuşlardı. Birkaçı da neredeyse uyumak üzereydi. Peeperkorn hemen dizginleri eline aldı ve, "Baylar ve bayanlar!" diye gürledi, işaretparmağını kaldırarak; giderek incelen uzun tırnağı sallanan bir kılıcı ya da bir flamayı çağrıştırıyor, sözleri baş gösteren bir isyanı, "Erkek olan arkamdan gelsin!" diye haykırarak önleyen bir kaptanınkileri andırıyordu. Kişiliğinin ağırlığını koymasının dikkati yoğunlaştırıcı bir etkisi oldu – yerlerinde toparlandılar, asık yüzler ışıldadı ve heybetli davet sahibinin yüce çizgilerle dolu alnının altından bakan soluk gözlerinin içine bakarak gülümseyip başlarını desteklercesine sallamaya başladılar. Tümünü büyüsünün etkisine sokup hizmete hazır hale getirdikten sonra, işaretparmağını başparmağına doğru eğerek, geri kalan parmaklarını havaya dikti, kaptan elini uzatıp onları uyardı ve kişiliği yüzün-

den, ne anlama geldikleri pek belli olmayan konuşmasıyla onların zihinlerini etkilemeye başladı.

"Dostlarım – iyi. Beden, dostlarım, böyle işte – tamam. Hayır, izin verin söyleyeyim: zayıf. İncil'de öyle yazıyor: zayıf. Bu demek oluyor ki isteklerini yerine getirmeye eğilimli ama size sesleniyorum – kısacası, ses-le-ni-yo-rum. Diyeceksiniz ki – uyku. İyi, dostlarım, tamam, anlaştık. Ben uykuyu sever sayarım. Sağladığı derin tatlı huzura saygım var. Uyku – ne demiştiniz delikanlı? Klasik nimetlerin arasında sayılmalı – ilk, en baştaki. Rica ederim dostlarım, en yüce olanı ama hatırlayın Gethsemane! Ve yanına Petrus ve Zebedei'nin iki oğlunu alıp 'Burada kalın ve benimle nöbet tutun,' dedi. Hatırlıyor musunuz? Sonra geldi ve onları uyur buldu ve Petrus'a 'Bir saat bile uyanık kalıp benimle birlikte nöbet tutamıyor musunuz?' dedi. Yoğun – insanın içine işliyor – dokunaklı. Ondan sonraki gelişinde onlar yine uyuyordular – gözleri kapanıyordu. O zaman onlara, 'Uyumak ve dinlenmek mi niyetiniz? İşte, zamanı geldi,' dedi. İnsanın içine işliyor, dostlarım, yüreğini eritiyor."

Evet, hepsi çok duygulandı ve utandı. Ellerini göğsünün üzerinde kavuşturmuş, seyrek sakallı başını bir yana eğmişti. Çatlak dudaklarından dökülen bu yalnızlıkla yüklü can çekişmeyle birlikte soluk bakışları da değişti. Frau Stöhr hıçkırdı. Frau Magnus iç geçirdi. Savcı Paravant grubun sözcüsü olarak onur duydukları davet sahibine yavaş sesle bir şeyler söyleme gereğini duydu. Bir yanlışlık olmalıydı. Tüm konuklar canlı, dikkatli, coşkulu ve sadıktılar ve bu toplantıya yürekten katılıyorlardı. Öylesine hoş, öylesine olağanüstü bir akşamdı ki! Hepsi bunu anlıyor ve hissediyordu ve hiçbiri yaşamın bir nimeti olan uykuyu aklından bile geçirmemişti. Mynheer Peeperkorn konuklarının her birine tek tek güvenebilirdi.

"Anlaştık. Harika!" diye haykırdı Peeperkorn. Ve oturduğu yerde dikleşti. Gevşeyen ellerini, Hıristiyan olmayanların dua ederken yaptığı gibi, avuçları açık öne doğru uzattı. Bir dakika önce Gotik bir kederin sardığı heybetli görüntüsü canlanıp neşelendi, yanağında zevk düşkünü

bir gamze bile belirdi bir anlığına. "İşte zamanı geldi." Listeyi istedi, ortası yukarıya doğru çıkık kelebek gözlüklerini yerleştirdi ve ve üç şişe Mumm ve Co. istedi; *Cordon rouge, trés sec* ve ayrıca, *petits fours* – her biri kenarı dantel bir kâğıdın üzerine yerleştirilmiş top biçiminde küçük leziz şeyler, üstleri renkli glazürle kaplı, içleri çikolata ve fıstık kremasıyla doldurulmuş, yumuşacık. Frau Stöhr neredeyse parmaklarını yiyordu. Herr Albin alışkın olduğunu gösteren bir hareketle mantarı saran teli çıkardı ve şişenin mantar biçimindeki tıpasının oyuncak bir tabancanın çıkardığı bir patlamayla şişenin süslü ağzından ayrılıp tavana doğru fırlamasını sağladı. Sonra da kibar bir âdeti yerine getirerek servisten önce şişeyi bir peçeteye sardı. Küçük servis masasının üzerindeki keten örtü şampanyanın soylu köpüğüyle biraz nemlenmişti. Geniş ağızlı kadehler tokuşturuldu, ilk kadeh bir dikişte bitirildi ve mideler içkinin buz gibi, hoş kokulu kabarcıklarının iç gıdıklayıcı etkisiyle elektriklendi ve gözler parladı. Oyun bitmişti ama kimse masadaki kâğıtları ve parayı toparlamak zahmetine girmemiş, topluluk kendini mutluluk veren bir tembelliğe bırakıp bölük pörçük laflarla şundan bundan konuşmaya yönelmişti – uygu yoğunluğunun verdiği saçmalıklar, söze başlama aşamasında güzellikler vaat eden oysa söze döküldüğünde sabuklamaya benzer, kimi laubali, kimi de belirsiz parçacıklar halinde gevşek ağızlardan dökülen sözlerdi bunlar. Ayık biri rastlantı sonucu orada bulunsaydı öfkelenir ve utanç duyardı ama aynı sorumsuz ruh halini paylaştıkları için hiç yakınmadan tümü bunu kabulleniyordu. Kulakları kıpkırmızı kesilmiş olan Frau Magnus kendini sanki yaşam içinden akıyormuş gibi hissettiğini itiraf etti ve bu da Herr Magnus'un hiç hoşuna gitmedi. Hermine Kleefeld sırtını Herr Albin'in omzuna dayadı ve daha fazla şampanya koyması için kadehini uzattı. Uzun mızraklı uygar jestlerle Bakkhusvari şöleni yöneten Peeperkorn, içki stokunun tükenmemesini sağlıyordu. Şampanyadan sonra duble kahve ısmarladı, yanında 'ekmek' ve tatlı likörlerle – *apricot brandy, charteuse, créme de vanille* ve *maras chino*; hanımlar için. Arkasından da,

birayla ekşili balık ve son olarak çay. Yeterince şampanya ve likör içtikten sonra Mynheer'in yaptığı gibi yeniden ağır bir içkiye dönmek istemeyenler için Çin çayı da dahildi buna. Gece yarısını epeyce geçtikten sonra, zili çalıp Frau Chauchat, Hans Castorp ve kendisi için köpüklü bir İsviçre kırmızı şarabı getirtti ve gerçekten susamış bir halde ondan kana kana içti.

Bu arada saat bir olmasına karşın eğlence, biraz içkinin verdiği kurşun gibi ağırlık ve biraz da gecenin verdiği sıra dışı zevki uzatmak isteğiyle sürüp gidiyordu. Bunda Peeperkorn'un kişiliğinin ve hiçbirinin onaylamadığı Aziz Petrus ve arkadaşlarının ibret olucu bedensel zevklere olan düşkünlüklerinin de etkisi vardı. Bu bağlamda kadınlar daha az tehlikedeydi. Erkekler bacaklarını uzatmışlar, artık onlara fazla bir zevk vermediği belli olan mekanik hareketlerle kıpkırmızı ya da sapsarı yanaklarını şişire şişire sigaralarını tüttürüyorlardı. Kadınlar onlara oranla daha canlıydılar. Çıplak kollarını masaya dayamış olan Hermine Kleefeld, yüzü iki avucunun arasında, kıkırdayan Dr. Ting-Fu'ya ön dişlerinin beyazlığını sergileyerek gülüyor, bu arada bir omzunu öne doğru verip başını ona gömen Frau Stöhr, Savcı Paravant'ı kendisine kul köle etmek gibi bir niyetle onunla flört ediyordu. Frau Magnus işi iyice azıtıp Herr Albin'in kucağına çıkmış, iki kulağını çekiştirip duruyordu – Herr Magnus bunu rahatlama olarak aldı. İçlerinden biri Anton Karlovitch Ferge'den akciğer şokunu anlatmasını rica etti ama onun dilini döndüremediği için bunu yapamayacağını itiraf etmesi yeniden içki içmek için iyi bir neden olarak algılandı. Bir ara Wehsal, dili artık kendisine hizmet etmekten vazgeçtiğinden çevresindekilerin yoğunluğunu anlamadıkları için katılamadıkları derdinin verdiği efkârla ağlamaya başladı ama kahvenin ve konyağın yardımıyla yine ayakları yere basar oldu. Çıkardığı mızmız sesler ve titreyen kırışık çenesinden süzülen yaşlar Peeperkorn'un ilgisini çekti hemen. İşaretparmağını ve alnındaki işlemeli çizgileri kaldırarak herkesin dikkatini Wehsal'in durumuna çekti.

"Bu..." dedi. "Bu durum, izin verin söyleyeyim: kut-

saldır! Çeneni kurula çocuğum. Al, sana peçetemi vereyim. Ya da daha iyisi – dur, dostlarım – kutsal. Kelimenin tam anlamıyla, Hıristiyan olsun olmasın. Önemli bir olgu, üst düzeyde – en yücesi – hayır, hayır – bu..."

"Bu... gerçekten bu..." gibi yönlendirici ve açıklayıcı sözleri ve onlara eşlik eden ama artık biraz gülünç olmaya başlayan uygar jestleriyle topluluğu arkasından sürüklüyordu. İşaretparmağını büküp başparmağıyla birleştirerek oluşturduğu daireyi kulağının üzerine tutuyor, bu arada da şakacıktan başını çevirir gibi yapıyordu; bu tipik hareketi gördüğünüzde, bilmediğiniz bir mezhepten yaşlıca bir papazın adak sunağı önünde olağanüstü çekici bir dansını izler gibi bir duyguya kapılıyordunuz. Sonra tüm heybetiyle arkasına yaslanıyor, kolunu yanındakilerin birinin sandalyesinin arkasına atıyor ve düşlediği canlı ve belirgin bir sabah imgesine kendisiyle birlikte dalmalarını isteyerek onları şaşkına çeviriyordu – karanlık buz gibi bir kış sabahı düşlüyordu; gece lambasının sarımsı ışığı pencerenin camına yansımış ve ışık, kargaların haykırışlarıyla kaskatı kesilmiş sisli bir sabahın dondurucu soğuğunda daha da sertleşmiş olan çıplak dallara vuruyor. Birkaç şeye değinmesiyle, sıradan bir günün sıradan bir görüntüsünü insanı çarpan bir gerçeğe dönüştürebildiği için, böyle bir sabahta, soğuk suya batırılmış buz gibi bir süngerin enseye bastırılmasının kutsal olduğunu söylediğinde herkes ürperdi. Ani bir fanteziyle, bir anlığına konunun dışına çıkmış ve onlara, yaşamın temel öğelerine karşı duyarlılıklarını artırabilmeleri için eğitici bir örnek vermiş, sonra da görev edindiği zorlayıcılığını ve anlayışını bu geç saat eğlencesinin gereksinimlerine yoğunlaştırmak için bundan vazgeçmişti. Oradaki dişilerin her birine, hiçbir fark gözetmeksizin abartılı bir biçimde âşıktı. Cüceye yaptığı kurlar öylesine bir hal aldı ki sakat kadının kırışıklarla dolu yaşlı yüzü kırışıklardan oluşan bir gülümsemeye dönüştü; Frau Stöhr'e yaptığı iltifatlar da bu bayağı kadının omzunu daha da öne doğru vermesine ve yapmacık cilvelerinin çılgınlık derecesine varmasına neden oldu. Fräulein Kleefeld'den onu, çatlak dudaklarından öpmesini istedi – bezgin Frau Magnus'u

bile büyüledi ama tüm bunları yol arkadaşına gösterdiği şefkat dolu bağlılığı ihmal etmeden yapıyor, sık sık elini alıp centilmence dudaklarına götürüyordu. "Şarap," dedi. "Kadın – bu – gerçekten bu – izin verin söyleyeyim – Kıyamet Günü – Gethsemane..."

Saat iki gibi 'şefin', yani, Başhekim Behrens'in hızla oturma odalarına doğru ilerlediği haberi yayıldı ve hemen o anda sinirleri gevşemiş olan konuklar arasında panik başladı. Sandalyeler ve buz kovaları devrildi ve insanlar kütüphane tarafından kaçmaya başladılar. Yaşam şöleninin bu ani kesilişine krallara layık bir öfkeyle karşılık veren Peeperkorn masaya bir yumruk attı ve dağılmaya çalışan topluluğun arkasından seslenerek 'omurgasız köleler' gibi bir laf etti ama Hans Castorp ve Frau Chauchat'nın, verdiği şölenin aşağı yukarı altı saattir sürdüğünü ve nasılsa biteceğini hatırlatmaları sonucunda kabullenmeye rıza gösterdi ve hatta, uykunun kutsal canlandırıcılığı üzerine söylenenlere de kulak verdikten sonra, onu yatağa götürmek üzere eşlik etmelerine ses çıkarmadı.

"Yardım edin, çocuğum, öbür tarafıma da sen geç, delikanlı," dedi, Frau Chauchat ve Hans Castorp'a. Dev gibi bedenini sandalyeden kaldırmasına yardım ettiler ve girmesi için kollarını uzattılar. Böylece onların kollarında, bacakları iyice açık, yüce başı omzuna düşmüş bir halde yürüdü, daha doğrusu bir o yana bir bu yana yalpalayarak, yatağına giden yolu kat etmeye başladı. Aslında, onların destek olmalarına ve yol göstermelerine izin vererek kralara layık bir lüksün tadını çıkartıyordu. Gerektiğinde, pekâlâ tek başına da yürüyebilirdi ama bu, utançtan sarhoş olduğunu saklamak gibi yeterince görkemli olmayan, önemsiz bir amaca hizmet ederdi ancak. Oysa, anlaşılan bu durumdan hiç utanmadığı gibi, bu lüksten hoşnuttu ve ağır ağır yürürken kendisine eşlik edenleri bir o tarafa bir bu tarafa yalpalatmaktan büyük zevk alıyordu.

Yolda, "Çocuklar – saçma – insan hiç de – eğer şu anda – siz de görebilirdiniz – gülünç..." gibi yorumlarda bulundu.

"Gülünç," diye onayladı Hans Castorp. "Hiç kuşku yok. İnsan klasik nimetlerin hakkını, onların onurları adına cesaretle sendeleyerek veriyor. Şaka bir yana, ben de nasibimi aldım ama adı sarhoşluk olan durumuma karşın, böylesine bir kişiliği yatağına götürmenin ne büyük bir onur olduğunun tümüyle bilincindeyim. Çap açısından ben söz konusu bile olamayacağım için sarhoşluğun etkisi de böylesine az..."

"Haydi, haydi, küçük gevezem," dedi Peeperkorn ve Frau Chauchat'yı da beraberinde sürükleyerek Hans Castorp'a iyice abanıp onu merdivenin tırabzanına doğru itti.

Başhekimin geldiğiyle ilgili söylentinin boş bir tehditten başka bir şey olmadığı anlaşılmıştı bu arada. Belki de, canına tak eden cüce dağılmaları için böyle bir şey uydurmuştu. Bunun sonucunda, Peeperkorn içmeyi sürdürmek için durup geriye dönmeye davrandı ama her iki tarafın karşı koymasıyla vazgeçti ve onu yeniden harekete geçirmelerine ses çıkarmadı.

Küçücük bir adam olan Malezyalı uşak beyaz kravatı ve ayağındaki siyah ipek terlikleriyle koridorda efendisinin kapısında durmuş onu bekliyordu ve gelişini, bir elini göğsüne bastırıp eğilerek karşıladı.

"Birbirinizi öpün!" diye emretti Peeperkorn. "Bu hoş hanımın alnına bir iyi geceler öpücüğü kondurun delikanlı," dedi Hans Castorp'a. "Size karşı çıkmayacak ve karşılık verecektir. Benim hatırım için, benim onayımla yapın bunu." Ama Hans Castorp bunu yadsıdı.

"Hayır, majesteleri," dedi. "Özür dilerim ama bu olanaksız."

Uşağına yaslanan Peeperkorn işlemeli alın çizgilerini kaldırarak bunun nedenini öğrenmek istedi.

"Çünkü sizin yol arkadaşınız hanımı alnından öpemem," diye karşılık verdi Hans Castorp. "Size iyi dinlenmeler dilerim. Hangi açıdan bakarsanız bakın, bu büyük bir saçmalık olur."

Frau Chauchat odanın kapısına yöneldiği için Peeperkorn bu inatçı gencin uzaklaşmasına sesini çıkarmadı ama

her şeye egemen yapısının alışık olmadığı bu küstahlığa şaşırıp kaşlarını çatarak, hem kendininkinin hem de Malezyalının omzunun üzerinden, arkasından uzun uzun baktı.

Mynheer Peeperkorn (Sürüyor)

Mynheer Peeperkorn kışı –daha doğrusu kışın kalan bölümünü– Berghof'ta geçirdi. Bahar geldiğinde de oradaydı ve ayrılmasına kısa bir süre kala, topluca, Flüela Vadisi'ne ve şelalelerine (Settembrini'nin ve Naphta'nın da katıldığı) unutulmaz bir gezi yaptılar. Ayrılmasına kısa bir süre kala mı? Daha fazla kalmadı, öyle mi? Hayır, kalmadı. Demek gitti? Hem evet, hem hayır. Hem evet, hem de hayır mı? İnsanı çatlatmayın Tanrı aşkına! Açıkça söyleyin. Teğmen Ziemssen öldü; ondan çok daha az onuruna düşkün insanlar da ölüm dansına katıldılar. Demek ki bizim ne olduğu anlaşılamayan Peeperkorn'umuz da kötü bir tropikal hummadan gitti, öyle mi? Hayır, öyle olmadı. Nedir bu sabırsızlık? İnsan her şeyi hemen öğrenemez ki. Bunun yaşamın ve bir öyküyü anlatmanın koşullarından biri olduğunu kabul etmek zorundayız, üstelik hiç kimsenin Tanrı'nın bize bağışladığı anlama biçimlerine karşı çıkacak hali olmadığı kesin. Bari, öykümüzün yapısının gerektirdiği kadarıyla zamana saygıyı eksik etmeyelim. Fazla bir şey kalmadı zaten – zaman paldır küldür ya da bu çok gürültülü bir ifadeyle, rüzgâr gibi gelip geçiyor. Küçük bir kol zamanımızı ölçüyor ve saniyeleri sayıyormuşçasına damla damla ilerliyor ama her doruğa gelişinde durma zahmetine girmeden soğukkanlılıkla onu geçiyor – bunun bir anlamı olmalı ama ne olduğunu ancak Tanrı bilir. Yıllardır burada, yukarıda olduğumuza kuşku yok – baş döndürücü bir kalış bu, afyon ya da herhangi bir uyuşturucu

almadan gerçekleşen bir bağımlılık düşü. Ahlak yasası yakında peşimize düşecek. Bu berbat sis perdesine dayanabilmek için işin içine bile bile aklı ve nesnel mantığı kattık. Çevremizi belirsiz Peeperkorn'larla dolduracağımıza, Settembrini ve Naphta gibi beylerin zihinleriyle ilişki kurmamızın rastlantı sonucu olmadığına dikkatinizi çeksek de, karşılaştırdığımızda, çap ve daha birçok açıdan sonuç bu son gelenin lehine oluyor. Balkonunda uzanmış yatarken Hans Castorp da böyle düşündü ve ruhunu bir o yana, bir bu yana çekiştirip duran çenesi bol bu iki akıl hocasının Peeperkorn'un yanında silik kaldıklarını kabul etmek zorunda kaldı ve onlara Hollandalının krallara layık bir sarhoşluk içindeyken şaka olsun diye kendisine hitap ettiği gibi 'küçük gevezeler' demenin daha doğru olacağını kabul etmek zorunda kaldı ve Hermetik eğitimin böyle bir kişilikle ilişki kurmasını sağlamasının büyük bir şans olduğuna karar verdi.

Bu kişiliğin Clavdia Chauchat'nın yol arkadaşı olarak ortaya çıkması son derece engelleyici bir durum olmasına karşın Hans Castorp, bu durumun adamla ilgili değerlendirmelerini etkilemesine izin vermedi. Bir kez daha, bu çapı yüksek insana karşı duyduğu gerçek saygıyı, arada sırada küstahlığa kaçsa da, yitirmediğini belirtelim. Bunun nedeni de çok basitti: Adam, karnaval gecesi kalem ödünç aldığı hanımın gezi harcamalarını paylaşıyordu. Farklı biçimde davranmak ona göre değildi. Bunu söylerken çevremizdeki kadın olsun erkek olsun birçok okuyucumuzun böylesine tepkisiz olmasına bozulduğunu ve onun Peeperkorn'dan nefret etmesini ve onu umursamamasını beklediklerini ve yinelenen humma nöbetleri sırasında başucunda oturup onunla gevezelik edip (kuşkusuz, gevezelik sözcüğü onun için geçerli, yoksa büyük Peeperkorn'un sözleriyle bir ilgisi yok) kişiliğinin gücünün, yeni yerler görünce heyecanlanan meraklı bir gezgin gibi, kendisini etkilemesine izin vereceğine, hiç olmazsa içinden ona eşek herif, zırvalayan ayyaş moruk demesini yeğ tutacaklarının farkındayız. Ama işte böyle davrandı ve biz, birilerinin Wehsal'in onun paltosunu taşıdığını hatırlaması

riskini göze alarak bunu da anlatıyoruz. Arada en ufak bir benzerlik bile yok. Bizim kahramanımız Wehsal değil; umarsızlığa gömülmek ona göre değil. O bir 'kahraman', yani, bir erkekle ilişkisini bir kadına göre ayarlayacak biri değil. Onu ne olduğundan daha iyi ne de daha kötü gösterme ilkemize bağlı kaldığımız için, romanlardan esinlenerek kendi cinsine haksızlık etmeyi ve yaşamın bu alanında gelişmeye yarayacak deneyimlerini kısıtlamaya, bilinçli ve dayatıcı bir biçimde değil, safça karşı çıkıyordu. Bu hanımların hoşuna gitmeyecektir – Frau Chauchat'nın içgüdüsel olarak bundan rahatsız olduğunu, ağzından kaçan bir-iki sivri sözden çıkarabiliyoruz. Bunlara yeri geldiğinde değineceğiz. Ama belki de onu eğitim bağlamında çekişmeye değer biri yapan da bu niteliğiydi.

Pieter Peeperkorn sık sık hastalanıp yatmak zorunda kalıyordu. Kâğıt oynadıkları şampanyalı geceden sonra hastalanmasına da şaşmamak gerekir. Bu duruma, uzun süren o yorucu eğlenceye katılan tüm konuklar, Hans Castorp da dahil olmak üzere çok üzüldüler ve Hans Castorp'un berbat baş ağrısı onu bir gece önce kendisini ağırlayan davet sahibini ziyaret etmekten alıkoyamadı ve ikinci katta Malezyalıyla karşılaşınca ona bu dileğini iletti. Memnuniyetle beklendiği haberi geldi.

Hollandalının odasıyla Frau Chauchat'nın odasını ayıran antreden geçip hastanın odasına girdiğinde buranın sıradan bir Berghof odasından farklı döşenmiş olduğunu gördü. Çok daha geniş olan odada iki yatak vardı ve daha büyük bir özenle döşenmişti. Bacakları hafif kavisli masalar ve ipek kaplı rahat koltuklar göze çarpıyordu; yer beyaz bir halıyla kaplıydı, yataklar da bildiğimiz hijyenik ölüm yataklarına hiç benzemiyordu, hatta muhteşemdiler. Lake kiraz ağacından yapılma, pirinç dövmelerle süslü yataklar, bir tahtın üzerindekini andıran perdesiz, koruyucu bir sayvanla birleştirilmişti.

Peeperkorn, yataklardan birinde yatıyordu. Kırmızı ipek yorganın her yanına kitaplar, mektuplar ve gazeteler saçılmıştı. Gözünde köprüsü yüksek bağa kelebek gözlüğü, *Telegraaf*'ı okuyordu. Yatağın yanında üzerinde kahve

takımı olan bir sandalye, komodinin üzerinde de, ilaç şişelerinin arasında yarı yarıya boş bir şarap şişesi – bir gece öncesinden kalma hafif İsviçre şarabı. Hans Castorp yaşlı adamın üzerinde beyaz bir gömlek yerine, geniş omuzlarını ve iri göğsünü saran manşetleri düğmeli, yakasız yün bir fanila olduğunu görünce şaşırdı. Bu giysi yastığa dayanmış bir insan başının görkemini daha da belirginleştiriyor, kentsoylu imgesinden uzaklaştırarak ona daha çok işçi sınıfından biri görüntüsü veriyor ama bir yandan da taşa işlenerek ölümsüzleştirilmiş bir büst etkisi yapıyordu.

"Tamamıyla, delikanlı," dedi gözlüğünü yüksek köprüsünden tutup çıkarırken. "Rica ederim – hiçbir biçimde. Tersine."

Hans Castorp yatağın yanına oturdu ve etkilenmenin verdiği şaşkınlığı –hakkını verme duygusu gerçek bir hayranlığa dönüşmemişse kuşkusuz– sevimli ve canlı konuşmasıyla gizleyerek Peeperkorn'un bölük pörçük olağanüstü sözcükler ve görkemli jestlerle desteklediği gevezeliğine başladı. Peeperkorn hiç iyi görünmüyordu, sapsarıydı ve iyice çökmüştü. Sabaha karşı onu her zaman yitik düşüren nöbetlerden birine tutulmuş ve içkinin tatsız etkisiyle birleşince onu perişan etmişti.

"Dün gece fazla kaçırdık. Hayır, izin verin söyleyeyim – çok kötü kaçırdık. Siz hâlâ iyi, demek çok etkilemiyor ama benim yaşımda ve benim zayıflamış... çocuğum," dedi o anda antreden odaya giren Frau Chaucat'ya yumuşak ama kararlı bir sertlikle, "iyi, iyi ama bir kez daha söylüyorum, daha dikkatli olmalıydınız – bana engel..." Bunları söylerken yüzünden krallara özgü bir öfke gelip geçti. Oysa, içmesine engel olmaya kalkıldığında ne tür bir öfke nöbetinin patlayacağını düşünmek bile, söylediği şeyin ne denli mantıksız ve haksız olduğunu anlamaya yeterdi. Büyük bir olasılıkla, büyüklüğün bir parçası da buydu. Yol arkadaşı da duymazdan geldi ve kendisini karşılamak için sandalyesinden kalkmış olan Hans Castorp'a elini uzatmadı ve gülümseyerek onu, 'a, sakın yerinizden kalkmayın' ve 'a, sakın baş başa konuşmanızı bozmayayım'larla selamladı ama elini uzatmadı. Odada onu bunu yaparak

oyalandı, uşağı çağırıp kahve fincanları kaldırttı, bir ara yok oldu, kedi adımlarıyla geri döndü ve arada konuşmaya kısaca katıldı ya da Hans Castorp'un izlenimi doğruysa onu birazcık denetledi. Hiç kuşkusuz, böylesine büyük bir kişilikle Berghof'a geri dönmek onun için hiç de zor olmamıştı ama onu burada böylesine uzun bir süredir bekleyen birinin o kişiye bir erkeğin bir erkeğe gösterdiği türden gerekli saygıyı göstermesinin onu rahatsız ettiği, 'a, sakın' gibi biraz sivri sözcükler kullanmasından belli oluyordu. Hans Castorp gülümsedi buna ve gülümseyişini gizlemek için eğildi ve içinde kabaran sevinci hissetti.

Peeperkorn ona komodinin üzerindeki şişeden bir bardak şarap ikram etti. Hollandalı'ya göre en iyisi bir gece önce bıraktıkları yerden devam etmekti ve köpüklü şarabın soda gibi yararlı bir etkisi vardı. Hans Castorp, karşılıklı kadeh tokuşturduktan sonra, şarabını yudumlarken mızrak gibi tırnaklı, çilli kaptan elini, bilekten düğmeli fanilayı ve çatlak dudakların kadehin kenarını kavramasından sonra şarabın inip kalkan büst ya da işçi gırtlağından geçişini izlemeye koyuldu. Sonra, Frau Chauchat'nın ısrar ederek ona bir kaşık içirdiği komodinin üzerinde duran kahverengi şuruptan söz ettiler. Bir antipiretikti bu, yani kısacası, kinin. Ev sahibi konuğuna, şurubun acı ve baharatlı tadına baksın diye birazcık verdi ve kinini överek yalnızca mikropları öldürmek ve ateşi düşürmekle kalmayıp metabolizmadaki protein oranını azalttığı için iştah şurubu yerine geçtiğini de anlattı. İnsanı canlandıran, güç veren ve bedeni hareketlendiren bir iksirdi kinin. Bir yudum içebileceğinizi çünkü uyuşturucu bir etkisinin de olduğunu söylüyordu, onu putperest bir keşişe benzeten bir gece öncesinin baş ve parmak jestleriyle.

Evet, olağanüstü bir maddeydi kınakına ağacının kabuğu. Avrupalı eczacılar kinini tanıyalı üç yüz yıl bile olmamış, kimyada da analiz edilip erdemleri olan bir alkali olduğu bundan yüz yıl önce ortaya çıkmıştı ama şu âna dek bileşimi tam olarak anlaşılamadığı için sentetik olarak üretilemiyordu. Eczacılarımız bilgileriyle fazla övünmeseler iyi olacaktı çünkü yalnız kininde değil daha birçok

maddede de durum farklı değildi. Bir maddenin dinamiğini ve etkileriyle ilgili bölük pörçük bilgileri vardı ama iş asıl nedenlerine geldiğinde zor duruma düşüyorlardı. Delikanlının, zehirlerle ilgili bilgilere bakması yeterliydi – bir zehrin etkisini sağlayan ana maddenin ne olduğunu kimse ona açıklayamazdı. Örneğin, yılan zehrinin hayvanın ürettiği karmaşık proteinlerden olduğu kabul ediliyordu; daha basit proteinler belirli ya da belirsiz bir bileşik oluşturduklarında etkileyici bir zehir haline geliyorlar ve biz proteinle zehri bağdaştıramadığımız için kana karıştıklarında gösterdikleri etkiye şaşıyorduk. Peeperkorn, oluşturduğu daireyi ve mızrak parmaklarını yastıktan kaldırdığı başına götürüp alnının işlemeli çizgilerinin altındaki soluk renkli gözleriyle bakarak maddelerin içlerinde aynı anda yaşamı ve ölümü gizlediklerini ve hem tedavi edici hem de zehirleyici etkileri olduğunu söylüyordu. Ecza ve zehir bilimleri bir bütündü ve aralarında bir fark yoktu. Zehirler bize şifa verdikleri için hayat kurtarıcı olarak bilinirlerdi ama belirli koşullarda, bir tek darbeyle insan yaşamına son da verirlerdi.

Etkileyici konuşuyordu ve zehirler ve ilaçlarla ilgili konuşmasında her zamanki tutarsızlığından eser yoktu. Hans Castorp başını yana eğmiş, söylediklerine başını sallayıp duruyordu ama Hollandalı için önemli olduğu anlaşılan konuyla ilgilenmekten çok sesini çıkarmadan adamın zehrin etkisi denli anlaşılmaz kişiliğinin yarattığı etkiyi gözlemliyordu. Peeperkorn, maddeler de dinamiğin her şey demek olduğunu ve geri kalan her şeyin göreceli olduğunu söylüyordu. Kinin de potansiyeli çok güçlü bir maddeydi. Dört gramı baş dönmesi, sağırlık, nefes darlığı, atropin gibi görmede bulanıklığa neden oluyor ve insanı sarhoş gibi yapıyordu. Kinin üretenlerin gözleri kan çanağı gibi oluyor, dudakları şişiyor ve her tarafları kızarıyordu. Sonra da kınakına ağacından, Cordillera ormanlarından ve ağacı üç bin metre yükseklikte yetiştiği için 'Cizvit tozu' da denen maddenin, Güney Amerika'da etkisinin çok önceden bilinmesine karşın, İspanya'ya çok geç gelişinden söz etti. Hollanda hükümetinin Java'da çok geniş

kınakına ağacı yetiştirme alanları vardı ve oradan yılda milyonlarca tarçına benzer kırmızı çubuk Amsterdam'a ve Londra'ya gönderiliyordu. Kabuğun dışıyla katman düzeyi arasındaki dokusuydu işe yarayan ve hem iyi hem de kötü potansiyeli orada saklıydı. İlkel insanlar bu tür maddeleri bizden çok daha iyi biliyorlardı. Yeni Gine'nin doğusundaki bazı adalarda gençler, büyük bir olasılıkla, Manzilla ağacı gibi, zehirli bir buhar çıkaran Java *Antiaris toxicaria*'sına benzer zehirli bir ağacın kabuğundan insan olsun hayvan olsun her yaratığı öldürebilecek denli uyuşukluğa iten bir aşk iksiri hazırlıyorlardı. Bu ağacın kabuğunu dövüp toz haline getirdikten sonra küçük hindistancevizi parçalarıyla karıştırıp bir ağaç yaprağına sarıyorlar ve ateşte kızartıyorlardı. Sonra bu karışımdan süzülen suyu, yüz vermeyen kişinin uyurken yüzüne serptiğinizde o kişi sizin için yanıp tutuşmaya başlıyordu. Bazen, Malezya'da yetişen *Strychnos tieuté* adında bir sarmaşığın köklerinde olduğu gibi bitkilerin köklerinin kabuklarında da bu güç olabiliyordu. Yerliler bu kabukları yılan zehriyle karıştırıp *upas-rajah* yapıyorlardı ve bu karışım bir okun ucuna sürülüp fırlatıldığında kana karışır karışmaz ölüme neden oluyordu ama Hans Castorp kime sorarsa sorsun bunun nedenini öğrenemezdi. Bilinen tek şey, *upas*'ın etkisinin *striknin*'le eş oranda olduğuydu. Peeperkorn bunları anlatırken yatakta oturuyor, biraz titreyen kaptan eliyle tuttuğu şarap kadehini çatlak dudaklarına götürüp şarabı büyük bir susuzlukla bol bol yudumluyordu. Coromandel kıyısındaki karga gözü ağacını anlatarak sürdürdü konuşmasını. Portakal rengi 'karga gözü' tanelerinden en etkili alkaloid olan *striknin* elde ediliyordu. Alnındaki çizgileri yukarıya kaldıra kaldıra, neredeyse fısıldayarak, ağacın kül rengi dallarını, parlak yapraklarını ve yeşilimsi sarı tomurcuklarını betimlemeye koyulduğunda Hans Castorp'un gözünün önüne gelen hem itici hem de abartılı bir biçimde süslü ağaç, içinin ürpermesine neden oldu.

Frau Chauchat araya girip bu konuşma Peeperkorn'a iyi gelmeyip onu yorduğu ve yeni bir nöbete yol açabileceği için her ne kadar konuşmalarını kesmek istemese de

bugünlük bu kadarının yeterli olduğunu söyledi. Hans Castorp hemen ayrıldı kuşkusuz ama beş ay boyunca, dörtte birlik ateş nöbetlerinden sonra, Frau Chauchat'nın gelip giderek kâh denetlediği kâh birkaç sözle katıldığı ziyaretler için görkemli adamın başucunda oturur oldu. İş bununla da kalmadı, hasta olmadığı zamanlarda da birkaç saati onunla ve inci kolyeli yol arkadaşıyla geçirmeye başladı çünkü Hollandalı yatağa düşmediği zamanlarda akşam yemeklerinden sonra ya ilk buluştukları yer olan oturma odasında ya da restoranda oyun ve içki için Berghoflulardan küçük bir grup oluşturuyor ve Hans Castorp bu büyük adamla dikkatsiz kadın arasında her zamanki yerini alıyordu. Dışarıda da birlikte oluyor ve karşılaşmamaları olanaksız olan karşıt düşünürler Settembrini ve Naphta'nın, Herr Ferge'nin ve Herr Wehsal'in de katıldığı yürüyüşlere çıkıyorlardı. Hans Castorp, karşıt görüşlülerin bu kişilerle tanışmayı ve ilişki kurmayı isteyip istemediklerine bakmaksızın, onları Peeperkorn'la ve en sonunda Frau Chauchat'yla tanıştırabildiği için kendini şanslı sayıyordu. Onların eğitmek için bir objeye gereksinimleri vardı ve bu objenin önünde farklılıklarını ortaya dökme olanağını yitirmektense istemedikleri kişilerle birlikte olmayı yeğ tutacaklarına inanıyordu. Birbirine benzemeyen kişilerden oluşan arkadaşlarının sonunda alışamamaya alışacakları düşüncesinde de haklı çıktı. Toplulukta yeterince gerginlik, hatta dile getirilmeyen bir düşmanlık olduğu doğruydu ve biz bile bizim hiçbir şeyi kesin olmayan kahramanımızın nasıl olup da bu kişileri bir arada tutabildiğine şaşıyoruz. Aklımıza gelen tek neden, kahramanımızın, her şeyi dinlemeye değer bulduran ve yalnızca onun birçok farklı insana bağlanmasına değil, aynı zamanda o insanları da birbirine bağlayan kurnaz bir yaşam severliği olması.

İç içe geçmiş öylesine garip bir ilişkiydi ki bu! Yürüyüşleri sırasında, Hans Castorp'un da yaşam sever kurnaz bakışlarıyla izlediği bu ilişkilerin karmakarışık yumağını biz de bir anlığına ortaya sermekten büyük keyif alacağız. Bu kişilerden biri Frau Chauchat'ya olan aşkı küllenmemiş olan ve alçakgönüllülükle Peeperkorn'a, o sırada kur-

duğu otorite Hans Castorp'u da geçmiş olaylar yüzünden saygı duyan zavallı Wehsal'di. Sonra, isteyerek ve inanarak Peeperkorn'un kulu olmayı kabul eden ama çok önceleri bir karnaval gecesinde ona kur yapan kişinin efendisiyle bu denli sıkı fıkı olmasından rahatsız olan Frau Chauchat geliyordu – o süzülürcesine yürüyen hoş yol arkadaşı, hasta kadın. Bu bağlamda duyduğu rahatsızlık birazcık da genç Hans Castorp'un eğitmen arkadaşına, küstah ve insanca bulmadığı o parlak konuşmacı ve hümaniste duyduğununkini andırmıyor muydu? Onunla karşılaşıp o gece, iyi bir kentsoylu aileden gelen ve lekesi olan hoş Alman genci ona yaklaşırken arkasından ne söylediğini (İtalyanca konuştuğu için, o nasıl Clavdia'yı anlamazsa, Clavdia da söylediklerinin tek kelimesini anlamamıştı ama küçümsemeden) öğrenmeyi ne kadar da çok istiyordu. Hans Castorp onun için, insanların dediği gibi yanıp tutuşuyordu ama deyimin olumlu anlamı yoktu aşkında – düzlüğün küçük, sakin şarkılarının olmadığı yasak ve mantıksız bir aşktı bu. Delicesine seviyordu onu, ona bağımlıydı, onun kölesiydi ve ona hizmet etmeye hazırdı ve çok acı çekiyordu ama köleliğinin ve acısının arasında, Herr Settembrini'nin, onun da farkında olduğu gibi, açıkça ona karşı olduğunu belirtmesine karşın tutkusunun süzülerek yürüyen çekik Tatar gözlü için ne denli değerli olduğunu ve değerli olmayı sürdüreceğini anlayabilecek kadar da kurnazdı. Daha da kötüsü –ya da Hans Castorp'a öyle geliyordu– Clavdia'nın, biraz durumu telafi eder diye umutlandığı Herr Naphta'yla olan ilişkisi de olumlu değildi. Aradaki fark, bu ilişkide Herr Lodovico'nun onun kişiliğini kökünden yadsımasının yokluğu ve konuşulacak konuların bulunabilmesiydi. Bu nedenle Clavdia ve haşin ufak tefek adam arada sırada öbürlerinden biraz uzaklaşıp kitaplar ve politik felsefe sorunsalları üzerine sohbet ediyorlar ve her zaman kökten çareler bulma konusunda anlaşabiliyorlardı – onlara bazen Hans Castorp da içtenlikle katılıyordu. Kadın, sonradan görme küçük adamın, sonradan görmelerin tümü gibi tedbirli davrandığının ve tutumunu 'aristokratlara özgü bir uzak durma'yla sınırlandırdığının farkında-

dı. Naphta'nın İspanyol terörizminin kadının kapıları çarpan biraz avare ruhlu 'insancıllığıyla' uzaktan yakından bir ilgisi yoktu. En ince nokta da, tanımlaması zor gizli bir nefretin olmasıydı ve Clavdia kadınlara özgü keskin algısıyla bu duygunun her iki karşıt görüşlü kişiden kendisine doğru estiğini sezebiliyordu. Karnaval kavalyesi de bunun farkındaydı ve zaten bu durumun özü Hans Castorp'la olan ilişkilerinde yatıyordu. Onları engelleyici ve dikkat dağıtıcı buldukları için kadınlara duydukları olumsuzluk ve sessiz nefret iki adamı birleştiriyor ve eğitim konusundaki güçlü rekabetlerini ortadan kaldırıyordu.

Bu düşmanlık iki diyalektik ustasının Pieter Peeperkorn'a karşı tutumlarına da yansımıyor muydu? Hans Castorp'a büyük bir olasılıkla, bunu kötü niyetle beklediği için böyle bir şey var gibi geliyordu. Etkiyi ölçebilmek için heybetli 'tekleye tekleye konuşanı' bazen onlara takıldığı gibi, iki 'yöneticisiyle' tanıştırmakta biraz acele etmişti. Mynheer dışarıdayken içerideki kadar yüce görünmüyordu. Başına iyice geçirdiği yumuşak fötr şapkası saçının beyaz alevlerini ve alnının geniş çizgilerini örtüyor ve görünüşünün heybetini siliyor ve uzuvlarını daha küçük gösteriyordu – kırmızı burnu bile görkemini yitiriyordu sanki. Yürüyüşü de duruşuna oranla çok daha kötüydü. Küçük adımlar atıyordu ve başı dahil olmak üzere tüm bedenini adımı attığı ayağının tarafına eğmek gibi bir alışkanlığı vardı ve bu ona bir kraldan çok iyi niyetli bunak bir ihtiyar görüntüsü veriyordu. Durduğunda tüm heybeti ortaya çıkıyordu ama öyle yürümüyor, yürürken her nasılsa kendini büzüyordu ama bu durumdayken bile Settembrini'nin yanında kule gibi duruyordu; küçük Naphta'dan da birkaç baş yüksek. Ama, Hans Castorp'un zihninde daha önce de oluşturduğu gibi, varlığının, politikayla ilgili savları olan iki adamın üzerindeki ağırlığının, hatta olağanüstü ağırlığının tek nedeni bu değildi.

Ortaya koyduğu ağırlığı öylesine eziciydi ki, karşılaştırıldıklarında ikisi de küçülüyor ve silikleşiyorlardı. Yalnız kurnaz gözlemci değil, hem ağzı laf yapan ikili hem de fena halde tekleyen kişi, bu durumun farkındaydı. Pee-

perkorn, Settembrini ve Naphta'ya çok saygılı ve kibar davranıyordu – heybetle ironinin bir arada olamayacağını Hans Castorp sezinlemese buna neredeyse ironi diyecekti. Krallar ironiyi bilmez – bırakın daha karmaşık biçimlerini, klasik belagatin dürüst bir aracı olduğunu bile bilmezler. Bu nedenle Hollandalı'nın Hans'ın arkadaşlarına karşı tutumuna bazen açıkça ortaya dökülen, bazen de abartılı bir ciddiyetin ardına gizlenen incelikli ve güçlü bir alaycılık demek daha doğru olur. "Evet, evet, evet," diyordu, onlara parmağını sallayıp çatlak dudaklarında alaycı bir gülümsemeyle başını yana çevirerek. "Bu – bunlar – beyler, dikkatinizi çekerim ki – *cerebrum, cerebral*, anlıyorsunuz. Hayır, hayır, anlaştık, olağanüstü, bu – demek olur ki..." Birbirleriyle bakışarak öç alıyorlar, gözleri buluştuktan sonra bakışlarını umarsızca gökyüzüne doğru kaldırıyorlardı. Hans Castorp'u bile bu oyuna katmak istediler ama o reddetti.

Sonunda, Herr Settembrini'nin öğrencisinin karşısına dikilip eğitim bağlamındaki huzursuzluğunu saklayamadığı gün geldi. "Tanrı aşkına, mühendis bey, bu adam aptal bir yaşlıdan öte bir şey değil. Onda ne buluyorsunuz? Size bir yararı olur mu? Olacak iş değil. Övgüye değer olmasa da, onunla birlikte olmanızın nedeni şu andaki sevgilisiyle birlikte olma isteğinizden kaynaklanıyorsa diyecek bir şey yok. Oysa, ona, sevgilisinden daha çok ilgi gösterdiğiniz apaçık ortada. Rica ederim, bana lütfen şunu bir açıklayıverin."

Hans Castorp güldü. "Derhal," dedi. "Anlaştık. Durum şu ki – izin verin söyleyeyim – iyi." Bu arada Peeperkorn'un uygar jestlerini de taklit etmeye çalışıyordu. "Evet, evet," dedi ve yeniden güldü. "Bunu aptalca ve sizin gözünüzde daha da kötüsü belirsiz mi buluyorsunuz, Herr Settembrini? Ah, aptallık! Aptallığın öylesine çok türü var ki! En kötülerinden biri de akıllılık. Bakın, yeni bir laf daha buldum. Bir *bon mot* bu! Nasıl beğendiniz mi?"

"Çok. Özdeyişlerinizin ilk baskısını merakla bekliyorum. Belki de çelişkilerin insana düşman doğası üzerine yaptığımız belirli gözlemlerimizi göz önünde bulundur-

manızı istemek için geç kalmamışımdır."

"Olur Herr Settembrini. Kesinlikle olur. Benim *bon mot*'umla paradoksların peşinde olduğumu sanmayın. Yalnızca, aptallık ve akıllılık kavramlarını tanımlamanın ne denli zor olduğunu belirtmek istemiştim. Bunları ayrıştırmak çok zor; öylesine iç içeler ki. Mistik *guazzabuglio*'nun her türünden nefret ettiğinizi, değerlere ve yargılara –değer yargılarına– inanan bir insan olduğunuzu biliyorum ve size katılıyorum ama aptallık ve akıllılık bazen tam bir gize dönüşüyor. Her zaman gizlerin köküne inebilmek için dürüst bir çaba gösterdiğinize inanarak gizlerle ilgilenmek yanlış bir hareket olmaz. Size bir soru sorayım. Hepimizi çantada keklik haline getirdiğine karşı söyleyecek bir sözünüz var mı? Doğru dürüst anlatamıyorum ama bildiğim kadarıyla buna karşı çıkamazsınız. Hepimizi avucunun içine aldı ve her nasılsa bizimle alay etmek hakkına sahip. Ama neden ve nasıl? Bu nereden kaynaklanıyor? Akıllı olduğu için değil. Bu durumda akıllılıktan söz etmenin olanaksız olduğunu kabul etmeliyim. Daha çok, bir belirsizlik ve bir duygu adamı o. Duygularla kafa buluyor. Amiyane tabiri hoş görün. Şunu demek istiyorum: Bizi avucunun içine almasının nedeni akıllılığı ve düşünsel düzeyi değil. Siz bunu kesinlikle yadsırsınız zaten. Böyle bir şey olamaz da. Ama bedensel güç de değil söz konusu olan. Kaptanlara özgü geniş omuzları ve kaba güç ya da bir yumrukta bizi yere serebilecek olması değil. Bunu yapmaz zaten ama yaptığını varsaysak bile birkaç uygar söz onu sakinleştirmeye yeter de artar bile. Demek ki neden bedensel değil. Ama kaba kuvvet anlamında değil, mistik anlamda fiziksel etki de giriyor işin içine. Bedensel herhangi bir şey işin içine girdiğinde, olay her zaman gizemli bir hale dönüşür. Bedensel olan düşünsel olanla kaynaşır ya da tam tersi olur ve ayrıştırılamazlar– akıllılık ve aptallık da ayrıştırılamaz. Oysa, ortada bir etkileme var; biz de onun avucunun içinde bulduk kendimizi. Durumu tanımlayabilmemiz için de bir tek sözcüğümüz var, o da, kişilik. Bu sözcüğü son derece mantıklı başka bir anlamda da kullanıyoruz: Hepimiz, ahlaksal, yasal ya da başka bir açıdan

birer kişiliğiz. Ama benim demek istediğim başka. Ben, aptallığın ve akıllılığın ötesinde bir gizemden söz ediyorum ve bunun köküne inmek için çaba göstermeliyiz ya da bunu tümüyle başaramadığımız zaman inancımızı güçlendirmeliyiz. Sanırım, önemli olan değerlerse, kişilik de sonuç olarak olumlu bir değerdir. Aptallıktan ve akıllılıktan daha önemli bir değer, en üst düzeyde bir değer, kesinlikle olumlu, yaşamın kendisi gibi – kısacası, yaşamla ilgili bir değer ve bu nedenle onu çok önemsemeliyiz. Sizin aptallıkla ilgili sözlerinize sanırım böyle yanıt verebileceğim."

Hans Castorp son zamanlarda, içini dökmeye başladığında her şeyi birbirine karıştırıp çorbaya çevirmeyi bırakmıştı. Ne diyeceğini bilmeden susup kalmıyor, söyleyeceklerini sonuna dek bitirebiliyordu ama sesini alçaltıp konuşmasını noktalarken, susmasını izleyecek olan ve utanmasına zaman bırakan biraz tehlikeli sessizlikten korktuğu için yüzü kızarıyordu.

Herr Settembrini sessizliği bir süre bozmadı. Sonra, "Paradoksların peşinde olduğunuzu yadsıyorsunuz. Gizemler peşinde olmanızdan hiç hoşlanmadığımı anlamışsınızdır sanırım. Kişiliği bir gizeme çevirmekle puta tapma yanılgısına düşebilirsiniz. Bir maskeyi yüceltiyorsunuz ve maddeden oluşan fizyonomi şeytanının bize oynadığı oyunlara kanıp içi kof bir şaşırtmacanın gizem olduğunu sanıyorsunuz. Siz tiyatroyu pek bilmezsiniz değil mi? Demek ki aynı anda Julius Caesar, Goethe ve Beethoven olabilen ama ağızlarını açtıkları anda birer aptala dönüşen, o teatral yüzleri de görmemişsinizdir."

"Tamam, garip bir yapısı var," dedi Hans Castorp. "Ama yalnızca garip olmakla ya da bizi alaya almakla iş bitmiyor. İnsanların aktör olabilmeleri için yetenekleri olması gerekir ve yetenek akıllılıkla aptallığın ötesinde bir şeydir; yaşamın bir değeridir. Siz ne derseniz deyin, Mynheer Peeperkorn yetenekli biri ve bu yeteneğini bizi avucunun içine almakta kullanıyor. Odanın bir köşesine Naphta'yı koyun ve Büyük Gregorius ve Tanrı Devleti'yle ilgili dinlemeye değer bir konuşma yaptırın, öbür köşede de o garip ağzı ve kaldırdığı kırış kırış alın çizgileriyle Pee-

perkorn duruyor olsun ve 'Kuşkusuz! İzin verin söyleyeyim – tamam'dan öte bir şey demesin, bakın bakalım herkes kimin çevresinde toplanıyor. Naphta, Behrens'in deyimiyle kanınızı donduracak kadar kendini iyi ifade edebilmesine karşın orada tek başına kalır."

"Başarıya bu denli taptığınız için kendinizden utanmalısınız," diye azarladı onu Herr Settembrini. "*Mundus vult decipi.* Ben herkesin Naphta'nın çevresini sarmasını beklemiyorum ki. O her şeyi baltalar. Ama sizin demin pek güzel ifade ettiğiniz o azarlanmayı gerektiren hayali sahnede ben onun tarafını tutarım. Sıradan olmamayı, net ve mantıklı olmayı ve insanın söylediklerinde tutarlı olmasını küçümsemeyi sürdürün bakalım. Bir şeyleri ima ediyor gibi görünme şarlatanlığını da – böyle olunca da Şeytan sizi avucunun..."

"Ama inanın bana, konusuna ısındığında çok tutarlı konuşabiliyor," dedi Hans Castorp. "Bir kez bana dinamizmi olan ilaçlardan ve zehirli Asya ağaçlarından söz ettiğinde öylesine ilginçti ki neredeyse tüylerim diken diken oldu – ilginç şeyler her zaman biraz ürkünçtür. Ama söylediklerinin içeriği değildi ilginç olan, kişiliğinin etkisiyle bağlantılıydı bu. Anlattıklarını hem ürkünç hem de ilginç yapan buydu."

"Kuşkusuz öyledir; sizin Asya'yla ilgili her şeye olan zaafınızı bilmeyen yok. Ben size böyle harika şeyler sunamam," dedi Settembrini – bunu öylesine acı bir tonda söylemişti ki, Hans Castorp hemen onun söylediklerinin ve öğretilerinin tümüyle farklı bir alanı kapsadığını ve kuşkusuz iki tarafa da haksızlık edip onları karşılaştırmanın kimsenin aklının ucundan bile geçmediğini söyledi.

Ama Herr Settembrini bu kibar jeste aldırmadı ve söylediklerini küçümseyerek, "Her neyse, sizin soğukkanlı nesnelliğinize hayran olmamak elde değil," dedi. "Neredeyse, abartı olduğunu kabul edin. Görünüşe göre, sizin ahmak Beatrice'inizi çaldı. Doğruya doğru. Ya siz ne yaptınız? Şimdiye dek görülmemiş bir şey."

"Mizaç farkı Herr Settembrini. Bir insanın kanının ısısı ve centilmenliğiyle bağlantılı. Siz bir Güneyli olarak

büyük bir olasılıkla, bir zehir ya da bir hançer önerir, olmazsa, sosyal ve duygusal bağlamda, bir horoz gibi rakibimi gagalamamı beklerdiniz. Böylece de erkekçe ve toplumsal açıdan tam bir erkek gibi yürekli davranmış olurdum. Oysa ben, farklı düşünüyorum. Kur yapmada başka erkekleri rakip olarak görme konusunda hiç de erkeklik taslamıyorum. Ben, alışkanlıkla düşünmeden 'toplumsal' diye nitelenen türde bir erkek değilim, belki de erkek değilim ama bunun nedenini bilmiyorum. Uyuşuk yüreğime onu herhangi bir şeyle suçlayabilir miyim diye soruyorum. Bana, bile bile mi yanlış bir şey yaptı? Hakaret bilinçli yapılır, yoksa hakaret olmaktan çıkar. 'Yanlış yapma' konusunda Clavdia'ya bakmam gerekir ama buna hakkım yok, hiç yok, özellikle de Peeperkorn konusunda. Birincisi, o bir kişilik ve bu kadınlara çok şey ifade eder, ikincisi de o benim gibi sivil değil, zavallı kuzenim gibi asker bir adam. Demek istediğim onun bir '*point d'honneur*'ü var, onur onun işi ve bu bir duygu ve bir yaşam sorunsalı. Saçmaladığımı biliyorum ama abuk subuk konuşup zor bir şeyi anlatmaya çalışmayı kusursuz sayılan kalıpları yinelemeye yeğlerim. Büyük bir olasılıkla bunun, kişiliğimin asker yönü olduğunu söyleyebilirim."

"Bunu söyleyin," dedi Settembrini başıyla onaylayarak. "Bu, övgüye değer bir nitelik olur. Kendini tanıma ve bunu ifade edebilme yürekliliği – bu, edebiyat ve insanlık demek."

Ayrıldıklarında biraz üzgündüler. Herr Settembrini tartışmanın sonunu tatlıya bağlamıştı ve bunun için de iyi bir nedeni vardı. Konumu zorlayıcı olabilecek kadar sağlam değildi. Kıskançlık söz konusu olduğunda biraz kaygan bir zeminde buluyordu kendini. Bir ara, eğitim damarı tuttuğu için kendi erkekliğinin de toplumsal açıdan pek parlak sayılamayacağını, horozvari bir yönü olmadığını kabul etmek zorunda kalmıştı. Düşüncelerini büyük Peeperkorn kadar Naphta ve Clavdia Chauchat da rahatsız ediyordu. Zihinsel konularda ne kendisi ne de arkadaşı bir kişiliğin ve sıra dışı bir yapının etkisinden kurtulamadıkları için öğrencisini bir kişiliğin etkilemesinden vazgeçirme

gibi bir umudu olmaması gerekirdi.

İkili, en çok entelektüel rüzgârlara kendilerini kaptırıp incelikli ve tutkulu akademik konuşmaları (tonları söylediklerinin o günün, hatta, yaşamın en önemli sorunsallarından biri olduğu izlenimi vere vere tartışıyorlardı) yoldan geçenlerin ilgisini çektiklerinde formda oluyordu. Keyfine neredeyse yalnızca onların vardığı bu süreçlerde, onlara, şaşırıp alnını kırıştırmanın ya da belli belirsiz bir alaycılıkla bölük pörçük yorumlarda bulunmanın ötesinde bir katkısı olmayan çapı yüksek adamın varlığının etkisi durumu dengeliyordu. Her şeye karşın, bu koşullarda bile baskısı hissediliyor, konuşmalara gölge düşüyor, pırıltıları kayboluyor, yoğunlukları azalıyordu. Hepsinin hissettiği bir karşıt güç olduğunun farkında değildi Peeperkorn ya da ne kadar farkında olduğunu ancak Tanrı biliyordu ama bu baskının her iki tarafın da savına yaramadığını, konunun önemini yitirdiğini, hatta, biraz çekinerek de olsa yüzeysel bir konu haline geldiğini söyleyebiliriz. Ya da başka türlü ifade edecek olursak, zihinlerin bu ölüm kalım savaşının yanlarında yürümekte olan bu çap timsaliyle bir yeraltı bağlantısı oluyor ve bu çekim gerilimin azalmasına neden oluyordu. Tartışanları huzursuz eden bu gizemli olgunun başka bir açıklaması olamaz. Yalnızca, Pieter Peeperkorn olmasaydı, öbürleri taraf tutmakta çok daha fazla zorlanacaktı; örneğin, Naphta, Kilise'nin ilk ve tek devrimci doğasını savunduğunda, Herr Settembrini, Kilise'nin tek amacının karanlık güçleri korumak olduğunu söyleyip devrime açık bir geleceğin ve yaşamı onaylamanın, klasik eğitimin yeniden doğuşuna tanık olan çağda, Kilise'ye karşı çıkan aydınlanma, bilim ve ilerleme gibi ilkelere bağlı olduğunda ısrar ediyor ve bunu çok hoş sözler ve jestlerle ifade ediyordu. Naphta buna karşı soğuk ve katı bir kanıt göstererek Kilise'nin dinsel ve asetik bir ilke demek olduğunu ve özünde, kendi varlıklarını dünyevi eğitim ve sivil otoriteyle sürdürmekten öte bir şey düşünmeyen güçlerle uzaktan yakından bir ilgisi olmadığını ve çok eskilerden beri Kilise'nin radikal olanı mat edip kökünden kazımak için bayrak açtığını söylüyordu. Kendini korunmaya değer

bulan her şey gibi solgun, korkak ve tutucu burjuvazi de kendini, devlet ve aile kurumlarını, dünyevi sanatı ve bilimi olduğu gibi sürdürmeye çalışıyor ve eğilimi ve şaşmaz hedefi, var olan dünya düzenini değiştirip onu ideal ve komünist bir Tanrı devletine dönüştürmek olan Kilise'ye her zaman bilinçli ya da bilinçsiz karşı çıkıyordu.

Derken sıra Herr Settembrini'ye geliyor ve o da Allah için bu işi iyi beceriyordu. Lucifervari gerçek bir devrimi, öylesine yapılmış devrimlerle karıştırmanın ne kadar iğrenç bir şey olduğunu söylüyordu. Kilise'nin yeniden yapılandırma sevdası yüzyıllardan beri yaşamı onaylayan düşünceleri bir kaşık suda boğan Engizisyon'dan öteye geçememişti; bu günlerde de, elçileri yoluyla, yenilikten yana olduğunu ve amacının özgürlüğün, eğitimin ve demokrasinin yerine sürülerin diktatoryasını ve barbarlığını getirmek olduğunu ilan ediyordu. Eh, bu da berbat ve çelişkili bir tutarlılık ya da tutarlı bir çelişki değildi de neydi?

Naphta, kendisine karşı çıkanın da çelişkide ve tutarlılıkta aşağı kalır bir yanı olmadığını, kendisini demokrat sandığını ama sıradan insana ve eşitliğe yakın olduğunu gösteren bir ifade kullanmadığını, tersine diktatorya için çağrılan dünya proletaryasına sürü demekle utanç verici aristokratik bir kibir sergilediğini ama iş, onur duyarak itiraf etmek gerekirse, insanlık tarihinin en soylu gücünü ve ruhun soyluluğunu kelimenin tam anlamıyla simgeleyen Kilise'ye gelince, tam bir demokrat kesildiğini söylüyordu. Keşiş ruhu –yeniden söylemesinde bir sakınca yoksa– dünyayı hiçe sayan ve mahveden bu ruh soyluluğunun ta kendisi ve soyluluğun en saf ilkesiydi. Kilise yüzyıllar boyunca hiçbir zaman popüler olmamıştı, olamazdı da. Herr Settembrini Ortaçağ edebiyatında biraz araştırma yapma zahmetine katlanırsa, insanların genelde Kilise'den ve onun yöntemlerinden hoşlanmadıklarını anlardı. Örneğin, Luthervari bir tarzda, içki, kadın ve şarkılara düşkün olmakla keşişlik ilkelerine karşı çıkan halkın yarattığı efsanevi keşişler bunun bir kanıtıydı. Zamanla, dünyevi kahramanlık içgüdüleri, savaşçı ruhu ve hatta saray şiiri oldukça açık bir biçimde dinsel ilkelere, yani hiye-

rarşiye karşı çıkmaya başlamışlardı ve Kilise'nin temsil ettiği soylu ruhla karşılaştırıldıklarında tüm bunlar dünyaya ve sürülere egemen olmanın ötesinde bir şey değildi.

Herr Settembrini ona belleğini tazeleme fırsatı verdiği için teşekkür ettikten sonra Rosengarten adlı epikte Keşiş Ilsen'in burada öve öve bitirilemeyen çoktan merhum olmuş aristokrasiyle karşılaştırıldığında çok daha yaşam dolu niteliklere sahip olduğunu ve adı geçen Alman reformcunun yandaşı sayılmasa da, kişiliğe egemen olmaya çalışan her tür ruhsal ve feodal heveslere karşı herhangi bir demokrat bireycilik doktrinini coşkuyla savunmaya hazır olduğunu bilmeleri gerekirdi.

"Vay!" diye bağırdı Naphta ansızın. "Demek Kilise demokrasiden yoksundu ve bireyciliğe değer vermiyordu! Peki öyleyse insancıl ve tarafsız Kilise yasalarına ne demeliydi? Roma hukuku yasal konumu vatandaşlığa, Cermen hukuku da kabile içinde özgür biri olup olmamana bağlıyordu. Oysa Kilise yasalarının göz önünde bulundurduğu tek şey cemaatin bir üyesi olmak ve ona uymaktı. Önyargılı ulusal ve sosyal öğeleri bir yana bırakıp kölelere ve savaş tutsaklarına vasiyet etme ve mal edinme hakkını veriyordu."

Settembrini burada söze sert bir biçimde girip o hakların her vasiyete bir göz atıp 'Kilise'nin payı' kestirilmeden işe yaramadığını söyledikten sonra, 'Kilise demagojisi'ne ve Kilise'nin, tanrıların ilişkilerini kestikleri yeraltındaki vatandaşları bile ayağa dikmeye razı olacak kadar güçlü hırsına değindikten sonra, Kilise'yi kurtarılan ruhların niteliğinden çok niceliğinin ilgilendirdiğini, bunun da ruhsal soyluluk olmadığını belirtti.

Ne? Soylu bir amacı yok muydu Kilise'nin? Herr Settembrini'ye utancın kalıtımsal olduğu düşüncesinin temelindeki acımasız soyluluk prensibini göz ardı etmemesi gerektiği söylendi: Ağır suç –demokratik deyişle– masum çocuklara geçiyor ve gayri meşru çocuklar örneğin, yasal konumları bile belli olmadan yaşam boyu lekeleniyorlardı.

Naphta'ya susmasını söyledi çünkü birincisi, insancıl duyguları isyan ettiriyordu, ikincisi de, Settembrini kendi-

sine karşıt olan kişinin, kendisine ruh denilmesinden hoşlanan rezil ve şeytani nihilizme bahane bulmaktaki üçkâğıtlarını açıkça görebiliyordu; hiç kimsenin tutmadığı keşişlik ilkelerinde yasal ve kutsal bir şeyler bulmaya çalıştığını da.

Bunun üzerine Naphta, kahkahayı basmaktan kendini alıkoyamadığı için onu bağışlamalarını istedi. Ne demişti? Ne demişti? Kilise'nin nihilizmi mi? Dünya tarihinde otorite sağlayabilen en gerçekçi sistemin nihilizmiydi bu demek! İnsani ironi denen şeyi Herr Settembrini'nin ruhu bile duymamıştı anlaşılan. Kilise'nin dünyaya ve bedene sürekli birtakım ayrıcalıklar tanıdığını, akıllıca bir hoşgörüyle keşişlik ilkesinin mutlak sonuçlarını gizlediğini ve doğaya çok katı bir biçimde karşı çıkmadan, ruhu etkileyerek düzenin sağlanmasına yardımcı olduğunu bilmiyor muydu? Rahiplere özgü incelikli 'göz yumma' ilkesini de hiç duymamıştı demek! Bu ilkeye kutsallık bile katılmıştı. Bunun adı evlilikti ve başka kutsallıklar gibi olumlu bir değere dayanmıyordu; amacı, cinsel isteğin kısıtlanması, aşırıya kaçılmaması ve günahın önlenmesiydi. Böylece, bedene karşı çok katı bir politika izlenmeden keşişlik ilkesi, yani iffet ideali zedelenmemiş oluyordu.

Herr Settembrini 'politika' kavramının böylesine iğrenç bir biçimde kullanılmasına ve aslında böyle bir 'göz yumma' gereksiz olmasına karşın 'politik' bir eylemin gerekli olduğu varsayımıyla, ruhu –ya da burada ruh ne danlama geliyorsa onu– sözde suçlu olan karşıt görüşe yansıtan bu kibir dolu kurnaz cürete karşı çıkmadan durabilir miydi? Evreni, özellikle de, yaşamı ve onun karşıtı olduğu varsayılan ruhu lanetleyen ve dünyayı şeytanımsı bir biçimde ikili yorumlayan bu bakış açısını kınayacaktı kuşkusuz. Bu ikiliden biri, kötüyse, öbürü de onu tümüyle yadsıdığına göre kötü olmalıydı. Şehvetin masumiyetini sapına kadar savunuyordu. Hans Castorp'un aklına, kürsüsü ve su sürahisiyle hümanistin yalın barınağı geldi. Daha önce şehvetle günahın birlikteliğini ve bu nedenle –kusura bakmasınlar ama– doğanın ruhun karşısında utanması gerektiğini savunan Naphta, bu kez Kilise'nin ruh

açısından 'göz yumma' politikasını 'aşk' diye nitelendirip keşişlik ilkesinin nihilizmini yadsır oldu ve Hans Castorp 'aşk' sözcüğünün haşin ve kuru Naphta'nın ağzından çıkmasını garipsedi.

Bu konuşmalar sürüyor da sürüyordu. Biz bu oyunu çoktan biliyoruz, Hans Castorp da biliyordu. Bu konuşmalara onunla birlikte bir süre kulak vermemizin nedeni, bu geze geze yapılan savaşın, savaşçıların yanında yürüyen kişiliğin gölgesinde nasıl geliştiğini ve varlığının savaşçıların sinirlerini nasıl bozduğunu gözlemlemek içindi. Bu kişiliğin varlığını belli etmeden göz önünde bulundurma zorunluluğu normalde aralarında oluşan kıvılcımı söndürüyor ve bir prizde elektrik olmadığını anladığımız zaman bizi saran cansız ve ruhsuz duyguyu hatırlatıyordu. Pekâlâ, demek ki durum buydu. Birbirine karşıt olanlarda en ufak bir çıtırtı bile olmuyor, ne bir yıldırımın parlaklığı ne de bir elektrik akımı artıyordu. Zihinlerinin etkisiz hale getirdiklerini sandıkları Peeperkorn'un varlığı aslında zihinlerini etkisiz hale getiriyordu.

Devrim ve olanı koruma – şapkasını gözlerine kadar çekmiş olarak yanlarında yürüyen, her adımda bir tarafa eğilen ve hiç de yüce bir görüntü sergilemeyen Peeperkorn'a bakıyorlar, savaşçıların başını sallamasını izliyorlar ve geniş, düzensiz dudaklarından, "Evet evet evet, *Cerebrum, cerebral*, anlıyorsunuzdur... bu demek olur ki..." gibi sözlerin çıktığını duyuyor ve elektrik akımı bir odun parçası kadar cansızlaşıyordu. Başka konuları denediler, daha etkileyici olanları; soyluluktan, aristokrasiden ve popülariteden söz ettiler ama hiçbir elektriklenme olmadı. Ve konu, manyetik bir güçle çekilmişçesine özel yaşama geldi. Hans Castorp Clavdia'nın yol arkadaşını, yakasız fanilasıyla kırmızı ipek yorganın altında yatarken gözünün önüne getirdi; hem yaşlı bir işçi hem de krallara benzeyen heykel gibi başını da. Ve tartışmanın can damarı can çekişti ve öldü. Haydi gerilimi biraz artırın! Alın size, yadsıma ve nihilizm inancı; alın size, sonsuz kabullenme ve ruhun yaşama sevgiyle eğilmesi! Oysa, bakışlar Peeperkorn'a kaydığında –gizli çekimi nedeniyle kaymaması olanaksızdı– can da-

marı, yıldırımın parlaklığı ve akım nerede kalıyordu? Kısacası hiçbir şey olmuyordu ve bu, Hans Castorp'un deyişiyle, tam bir gizemdi. Özdeyişlerine şunu da ekleyebilirdi: Bir gizem ya en yalın sözlerle ifade edilir ya da hiç edilemez. Bu özdeyişini açmamız gerekirse, söylenebilecek tek şey Peeperkorn'un, krallara layık maskesi, geniş kırışık alnı ve acıyla yoğrulmuş çatlak dudaklarıyla iki duruma da uyduğuydu. Her iki açı da ona uyuyor, ona baktığınızda birbirlerini siliyorlardı: Bu derken öbürü, öbürü derken de buymuş gibi geliyordu insana. Evet, bu yaşlı ahmak, bu heybetli sıfır! Naphta'nın yaptığı gibi karşıt görüşü karmaşıklık ve üçkâğıtlarla felce uğratmıyor, onun gibi belirsizliklere de başvurmuyor, vursa bile bunu tümüyle farklı ve olumlu bir biçimde yapıyordu. Bu yalpalayan gizem yalnızca, aptallık ve akıllılığın ötesine geçmekle kalmıyor, Naphta ve Settembrini'nin eğitim amacıyla gerilim olsun diye icat ettikleri karşıtlıkların da ötesinde kalıyordu. Anlaşılan kişilik eğitim amacında değildi ama yine de, bilgiye susamış bir gezgin için çok büyük bir fırsattı. Tartışmacılar evlilik ve günahtan, göz yummanın kutsallığından ve şehvetin suçluluğundan ve masumiyetinden söz etmeye başladıklarında böylesine bir belirsizliğin bir kraldan geldiğini görmek ne garip bir duyguydu! Başı göğsüne ve omzuna doğru eğikti, acı dolu dudakları aralanıp genişlemiş, ağzı elemle bükülmüş, burun delikleri sancı içindeymişçesine gerilip açılmış, alnındaki çizgiler yükselip alnına dağılmış ve gözlerine solgun bir yeis gelip yerleşmişti – acının resmiydi sanki. Ama durun! Bir anda bu aziz ifadesi taşkınlığa dönüştü. Başının eğimi muzip bir ifadeyi yansıtmaya başladı, hâlâ açık olan dudakları uçarı bir gülümseme kapladı ve daha önceden bildiğimiz zevk düşkünü gamze beliriverdi ve karşımızda başıyla alaycı bir biçimde zihinsel yönü işaret eden putperest rahip dans etmeye başladı ve "Ah, evet, evet, evet, harika. Bu, bunlar, bu gösteriyor ki – şehvetin kutsallığı, anlıyorsunuz..." dediği duyuldu.

Her şeye karşın, Hans Castorp'un biraz silikleşmiş arkadaşları ve eğitmenleri tartışırken formlarındaydılar.

Kendi öğeleriydi bu onların, oysa, 'çap' bu işlerden uzak olduğu için bu tartışmalardaki rolünü her an farklı yorumlayabiliyordunuz. Eğitmenler akıl, söz ve ruh söz konusu olmadığında ve konu sıradan insanların çok daha başarılı olduğu dünyayla ilgili gerçeklere ve pratik çözümlere geldiğinde olay onların aleyhine dönüyor, varlıkları gölgeleniyor ve önemlerini yitiriyorlar, Peeperkorn asasını eline alıp yönlendirmeye, kararları vermeye ve emretmeye başlıyordu. Durumu kendine göre ayarlayıp sözcüklerle yapılan mantık oyunlarını ardında bırakmak istemesinde şaşılacak bir şey var mıydı? Bunlar sürdüğü sürece acı çekiyordu ya da çok uzun sürdüklerinde ama kendini beğenmişlikten değildi bu; Hans Castorp'un bundan hiç kuşkusu yoktu. Kendini beğenmişlik çapsızlıktır ve büyüklük hiçbir zaman kendini beğenmişlikle bir arada gitmez. Hayır, Peeperkorn'un gerçeğe susamışlığının özünde farklı bir neden yatıyordu – kabaca buna korku diyebiliriz. Onuruna olan tutkusunu ve görev aşkını Hans Castorp'un Settembrini'ye bir tür askeri nitelik diye tanımlamaya ve anlatmaya çalışmıştı.

"Dostlarım," dedi Hollandalı mızrak tırnaklı kaptan elini hem onları etkisi altına alan hem de emreden bir hareketle kaldırarak. "Tamam dostlarım, anlaştık, harika! Keşişlik ruhu – göz yumma – şehvet – şunu söyleyeyim – tümüyle! Son derece önemli! Son derece çelişkili! Ama izin verirseniz – korkarım ki biz bir suç işlemek – kaçıyoruz – en kutsal olanı – sorumsuzca kaçıyoruz." Derin bir soluk aldı. "Bu hava, dostlarım, bugünün meltem esintili havası öylesine yumuşak ki sinirleri yatıştırıyor – baharın kokularını hatırlatıyor – bunu yalnızca içimize çekmemeliyiz – bunu yapmayalım çok rica ederim. Bu bir hakaret olur. Onun tatlı ve yalın – hatırı için dolu dolu – en keskin duyularımızla – bilerek – tamam dostlarım! Niteliklerine olan övüncümüzle dışarıya vermeliyiz – burada sözümü kesmeliyim – onun onuruna." Gözlerini şapkasıyla koruyarak gökyüzüne bakmak için durdu. Herkes onu taklit etti. "Dikkatinizi çekerim – yükseklere, bizden çok yukarılara," dedi. "Tekdüze maviliğin içinde dönüp duran siyah nokta-

ya – maviye siyah çalana – yırtıcı bir kuş o – büyük bir yırtıcı kuş. Dikkat edin. Tümüyle yanılmıyorsam – beyler ve çocuğum, görüyor musunuz? Şahin ya da akbaba değil, benim gibi uzağı görebiliyorsanız – ben bu ilerlemiş – evet, çocuğum, ilerlemiş – saçlarım aklandı kuşkusuz. O zaman kanatlarının kıvrımından benim gibi net – bir kartal, dostlarım. Yükseklerin kartalı – tam başımızın üzerinde, mavilikte. Bizden çok yukarılardaki o olağanüstü yükseklikte kanat çırpmadan süzülüyor – çıkık alnının kemiğinin altındaki uzağı gören keskin gözleriyle bakıyor kesinlikle. Kartal dostlarım, Jupiter'in kuşu, kendi türünün kralı, havaların aslanı! Tüylü bacakları ve demir gibi bir gagası var – ucunda da demirden bir kanca – inanılmaz güçlü pençeleri – içe doğru kıvrık – öndekiler arkadaki uzunla birlikte demirden bir mengene gibi. Bakın, böyle!" Ve mızrak tırnaklı kaptan eliyle kartal pençesini taklit etmeye çalıştı. Başını yeniden yukarıya kaldırarak, "Dostum, orada döne döne neyi izliyorsun?" diye bağırdı. "Pike yap! Vur o kafaya, o gözlere demir gaganla, o yaratığa – Tanrı'nın – Anlaştık! Tamam! Pençelerin bağırsaklarına gömülsün – gagandan kan damlasın."

Kendinden geçmişti ve yanındakilerin Naphta'ya ve Settembrini'ye olan ilgileri yitmişti. Kartalı görmek, Mynheer'in yönlendirmesini izleyen kararlarda ve hareketlerde de açıkça görünmeyen etkilere yol açtı. Mola verdiler. Yanlarında yiyecek ve içecek vardı, normal programın dışında. Sessizce kartalı düşünmek iştahlarını açmıştı. Küçük trene binip Berghof'tan uzağa gezmeye gittikleri her yerde, ister, Gloris'de olsunlar, ister Klosters'de, Mynheer'in başlattığı bir yeme içme süreci kaçınılmazdı. Majestelerinin yönlendirmesiyle, kremalı kahvenin, köy ekmeğinin, lezzetli peynirlerin, mis gibi kokan Alp tereyağının ve bunlarla yenen kestane kebabın tadını çıkarıyorlar, canları istediği kadar Veltliner şarabı içiyorlardı. Peeperkorn bu programsız yemeklere bölük pörçük sözleriyle eşlik ediyor, bazen de tüm yüce şeylere uzak olan babacan Anton Karlovitch Ferge'den bir şeyler anlatmasını istiyordu. Ferge yüce şeylere uzaktı ama Rus galoşlarının

yapımı gibi ayağı yere basan konularda her tür ayrıntıyı iyi biliyordu – kükürt ve başka maddeler ham kauçukla karıştırılıyor, galoşlar biçimlendirildikten sonra yüz derecenin üzerindeki bir ısıda 'volkanize' edilip cilalanıyordu. Onlara, iş için birçok kez gittiği Kuzey Kutbu'ndan, gece yarısı güneşinden ve sonsuz kıştan da söz ettiği oluyordu. Betimlemeleri yumru gibi gırtlağından ve sarkık bıyıklarının altından dökülüyordu. Gemi, kitle halindeki kayaların ve denizin çelik grisinin yanında minicik kalmıştı. Sarı ışık huzmeleri saçılıyordu gökyüzüne – kuzey gökyüzüne. Ve her şey ona ürkünç gelmişti. Yalnızca tümü değil, kendisi de.

Topluluğun iç içe geçmiş ilişkilerinin dışında kalan tek kişi olan Ferge'nin öyküleri işte böyleydi. İç içe geçmiş ilişkilerden söz ettiğimize göre, yeri gelmişken aynı zamana denk düşen, kahraman olmayan kahramanımızla Clavdia Chauchat ve yol arkadaşının arasında geçmiş olan baş başa yapılmış iki kısa konuşmayı aktarmamız gerekir. Bunlardan ilki, 'insanı rahatsız eden' şahsiyet ateşlenip yukarıda yatarken lobide, ikincisi de, Mynheer'in başucunda geçti.

Lobi loştu. Her zamanki toplantı sıkıcı ve baştan savma geçmiş, konuklar erkenden son dinlenme kürü için balkonlarına çekilmişlerdi – daha doğrusu sağlıksız yollara sapıp köye dans etmek ve kumar oynamak için inmeyenler. Boş lobide bir tek lamba yanıyordu; yandaki oturma odalarının da lobiden bir farkı yoktu. Hans Castorp, akşam yemeğini efendisi yanında olmadan yiyen Frau Chauchat'nın henüz ikinci kata çıkmadığını ve okuma odasında oyalandığını bildiği için o da odasına çıkıp çıkmamakta kararsızdı. Lobinin uzak bir köşesinde bir basamakla çıkılan ve lobiden, kemerler ve lambrili iki sütunla ayrılmış olan bölmede, çini sobanın yanında, Joachim'in ilk ve son kez Marusya'yla konuştuğu zaman kızın oturduğu salıncaklı sandalyenin bir benzerine oturmuştu. O saatte göz yumulduğu için sigara içiyordu.

Ve o geldi – ayak seslerini ve giysisinin hışırtısını duydu Hans Castorp. Elindeki zarfı kenarından tutmuş

sallıyordu. Pribislav sesiyle, "Kapıcı gitmiş. Bana bir pul verin," dedi.

O gece, ince siyah ipekten bir elbise vardı üzerinde – yakasız, bol kolları bileklerde iliklenen. Sevdiği türde bir giysiydi bu. Yarı karanlıkta hafifçe ışıldayan inci gerdanlığı elbiseye daha da bir hoşluk katıyordu. Hans Castorp başını kaldırıp kadının Kırgız gözlerine baktı. "Pul mu? Pulum yok."

"Nasıl? Bir tane bile mi yok? *Tant pis pour vous*. Bir hanımefendiye yardımcı olamıyorsunuz öyle mi?" Dudak büküp omzunu salladı. "Hayal kırıklığına uğradım. Beyler güvenilir olmalı. Sizde onlardan bir düzine olduğunu, cüzdanınızın bir köşesinde, onları cinslerine göre dizip sakladığınızı sanıyordum."

"Bunu neden yapayım? Hiç mektup yazmıyorum. Kime yazacağım ki! Arada sırada bir kart belki. Onlar da zaten pullu. Kime mektup yazıyor olabilirim? Düzlüğe karşı hiçbir şey hissetmiyorum. O duygularımı her nasılsa kaybettim. Okulda bir halk şarkısı söylerdik – şöyleydi: 'Dünya için yitiğim artık. İşte ben bu haldeyim.'"

"Eh, öyleyse bana, hiç olmazsa bir *papyrosa* verin yitik arkadaşım," dedi kadın ve onun karşısına sobanın yanındaki keten minderli banka oturdu. Bacak bacak üstüne attı ve elini uzattı. "Anlaşılan bu konuda donanımlısınız," dedi, Hans Castorp'un uzattığı gümüş sigaralıktan teşekkür bile etmeden bir sigara aldı ve biraz eğilip onun yüzüne doğru tuttuğu çakmağıyla sigarasını yaktı. Bu şımarık kadının 'Verin' buyruğunda ve teşekküre bile gerek görmeden alış biçiminde bir zevk düşkünlüğü seziliyordu ama bunun yanı sıra, insanca ya da daha doğrusu insanca bir ilgi, paylaşma, hem vahşi hem de yumuşak bir doğallıkla alıp verme de eksik değildi.

Âşık bir erkeğin eleştirel gözüyle gördü bunları Hans Castorp. Sonra da, "Evet, bunlar hep yanımdadır. Bu konuda donanımlıyımdır. Bunlar bana gerekli. Onlar olmadan insan ne yapar? İnsanlar buna tutku diyorlar. Sanırım ben tutkulu biri değilim ama benim de kendime göre tutkularım var – soğukkanlı tutkularım."

"Tutkulu bir erkek olmamanız beni çok rahatlattı," dedi kadın, sigarasının dumanını üfleyerek. "Zaten başka nasıl olabilirsiniz ki? Bu, türün soysuzlaşması demek olur. Tutku, yaşamın kendisi için yaşamaktır. Oysa siz Almanların deneyimler için yaşadığınızın farkındayım. Tutku kendini unutmak demektir ama siz kendinizi zenginleştirecek şeyler yapıyorsunuz. *C'est ça.* Bunun ne denli iğrenç bir bencillik olduğunu ve bir gün bunun sizi insanlığın düşmanı yapacağından haberiniz yok."

"Aman aman! İnsanlığın düşmanı mı, o kadar kolay mı? Bu tam bir genelleme Clavdia. Yaşam uğruna yaşamadığımızı, kendimizi zenginleştirmek için yaşadığımızı söylerken aklında belirli biri var mıydı? Siz kadınlar durup dururken ahlak dersi vermeye kalkmazsınız. Ah, evet, ahlak. Naphta'yla Settembrini'nin tartışma konularından biri; büyük bir karmaşanın bir parçası. İnsan yaşam uğruna mı, yoksa kendisi adına mı yaşadığını bilemez ve kimse de ona kesinlikle hangisi olduğunu söyleyemez. Sınırları belirgin değil. Hem bencilce bir fedakârlık hem de fedakârca bir bencillik var bunda. Sanırım genel bağlamda aşk için de aynı şey söylenebilir. Sanırım, ahlakla ilgili sözlerini dikkatle dinlememem ve eskiden bir kez olduğu gibi, ama geldiğinden beri hiç olmadığı gibi, birlikte oturmamızın beni mutlu etmesi ahlaksızlık sayılabilir. Manşetlerin bileklerini ne hoş sardığını ve çok iyi tanıdığım kollarını gizleyen ince ipeğin sana ne kadar yakıştığını söylemem de."

"Ben gidiyorum."

"Hayır, lütfen gitme. Duruma ve kişiliklere gerekli saygıyı göstereceğim."

"Tutkusuz bir insandan hiç olmazsa bu beklenebilmeli."

"Gördün mü bak, benimle alay ediyorsun Clavdia; beni azarlıyorsun çünkü ben... gidiyorsun çünkü ben..."

"Anlaşılmayı bekleyen bir insan bölük pörçük konuşmamalı."

"Senin bölük pörçük konuşmaları anlamaktaki deneyiminin bana hiç mi yararı olmuyor? Bu haksızlık ya da

konunun haklılık ya da haksızlık olmadığını bilmesem öyle derdim."

"Ah, hayır. Haklılık soğukkanlı bir tutkudur. Kıskançlığın tersidir ve soğukkanlı insanlar böyle davranmakla kendilerini gülünç duruma düşürürler."

"Gördün mü? Gülünç. Öyleyse, izin ver soğukkanlı olayım. Bir kez daha söylüyorum: O olmadan insan nasıl idare eder? Örneğin, öyle olmasaydı seni bu kadar zaman beklemeye nasıl dayanabilirdim?"

"Efendim?"

"Seni beklemek, Clavdia."

"*Voyons, mon ami*. Bana adımla hitap etmede ve bana sen demekteki saçma inadınıza dayanmak niyetinde değilim. Size bunu söylememden bıkmış olmanız gerekir. Nazenin değilim – savunmasız bir burjuva eşi de hiç değilim."

"Hayır, değilsin çünkü hastasın. Sana özgürlük sağlayan hastalığın. O sana belirli... bekle, aklıma şimdiye dek hiç kullanmadığım bir sözcük geldi. O sana belirli bir deha sağlıyor."

"Dehadan başka zaman söz ederiz. Söylemek istediğim bu değildi. Bir tek şey istiyorum. Beni sizin beklemenizle –gerçekten beklediyseniz– bir ilgim varmış gibi gösteremezsiniz. Beklemeniz için sizi yüreklendirdiğimi ya da buna izin verdiğimi iddia edemezsiniz. Lütfen, hemen, şimdi; bunun tersi olduğunu kabul edin."

"Memnuniyetle Clavdia, kuşkusuz. Beklememi sen istemedin, ben kendim bekledim. Senin bunu önemsemeni çok iyi anlıyorum."

"İtiraflarınız bile küstahça. Siz aslında küstah bir insansınız. Nedenini Tanrı bilir. Yalnız bana karşı yaptıklarınızda değil, genelde. Hayranlığınız, saygınız bile küstahça. Farkında değilim sanmayın. Sizinle konuşmamam bile gerekir, özellikle de beklemekten söz etme cesaretini gösterdikten sonra. Burada bulunmanız da büyük sorumsuzluk. Çok önce, işinizin başına dönmüş olmanız gerekirdi – *sur leb chantier* ya da her neresiyse oraya."

"Şu anda sende hiç de bir deha pırıltısı yok Clavdia, söylediğin oldukça basmakalıp. Bunlar yalnızca laf. Set-

tembrini'nin dediğini kastetmiyorsun değil mi? Ama öyle değilse ne peki? Sırf bir şey demek için söyledin; ciddiye almıyorum. Ben, öleceğini söylediğin ve bunu kendisi de büyük bir olasılıkla bilmesine karşın, düzlükte görevini yaparken ölmeyi buradaki dinlenme kürü görevini sürdürmeye yeğ tutan kuzenim gibi çılgın bir firara kalkışamam. Zaten, bunun için askerdi. Ben değilim, ben bir sivilim. Benim, Rhadamanth'ın yasaklamasına ve her şeye karşın, işe yaramak ve ilerlemeye katkıda bulunmak için düzlüğe gitmem tam bir firar olur. Böyle bir şey yapmak hastalığıma, yaratmaya ve hem eskiden hem de şimdi yeniden yaralar almış olan sana duyduğum aşka nankörlük ve sadakatsizlik olur – o çok iyi bildiğim kollarına da. Ama itiraf etmeliyim ki onları özelliği olan bir düşte, bizim düşümüzde tanıdım – bu da seni hiçbir biçimde bağlamaz ya da sana bir sorumluluk yüklemez."

Kadın ağzında sigarası güldü ve Tatar gözleri neredeyse bir çizgiye dönüştü. Sırtını duvardaki lambriye dayamış, iki elini banka yaslamıştı; hâlâ bacak bacak üstüne atmış oturuyor, siyah rugan ayakkabılı ayağını sallıyordu.

"*Quelle generosité! Oh, la, la, vraiment, bir homme de genié*'yi hep böyle düşünmüşümdür, zavallı küçüğüm."

"Yeter, Clavdia. Ben doğuştan ne bir *homme de genié* ne de çapı yüksek bir insanım – hayır Tanrım değilim. Rastlantı sonucu –buna kısmet de diyebiliriz– bu yöreye gelmek zorunda kaldım; dehanın geliştiği bu yerlere. Tek kelimeyle –büyük bir olasılıkla sen simyasal ve Hermetik eğitimi duymamışsındır– bir yücelme, maddeyi aşma ve daha yüce olana doğru bir yükselmedir bu, ne demek istediğimi anlıyorsan. Doğal olarak, maddenin dış etkenler nedeniyle aşılabilmesi için maddede de biraz cevher olması gerekir. Bendekinin ne olduğunu çok iyi biliyorum. Benim çok uzun bir süredir hastalığa ve ölüme bir yatkınlığım var ve daha çocukken mantıksızca da olsa senden bir kalem ödünç aldım ve yine mantıksızca da olsa karnaval gecesi de. Ama mantıksız aşk dehanın belirtisidir çünkü biliyor musun, ölümün ilkesi de dehadır, *res bina ve lapis philisophorum* gibi – bu, aynı zamanda eğitimin de ilkesidir

çünkü ölüm sevgisi yaşamı ve insanlığı sevmeye yol açar. İşte böyle. Bunları balkonumda otururken düşündüm. Sana aktarabildiğim için mutluyum. İki yaşam yolu vardır: iyi, doğru ve düzgün olan ve kötü olan. Kötü olan ölümden geçer, dâhiyane olan da budur."

"Sen çılgın bir filozofsun," dedi kadın. "Senin o karmaşık Alman aklından geçenlerin tümünü anladığımı iddia edemem ama söylediklerin insanca ve iyi bir insan olduğuna kuşku yok. *En philisophe* bir tutumun olduğunu kabul etmek gerekir."

"Sana fazla mı *en philisophe* geldi?"

"Küstahlığın bu kadarı da fazla – sıkmaya başladı. Beklemiş olman saçma, üstelik de, onaylanmadan. Ama boş yere beklediğin için bana kızmadın değil mi?"

"Kolay olmadı Clavdia, soğukkanlı tutkuları olan biri için bile. Benim için çok zor oldu; çok zalim davrandın onunla geri dönmekle. Benim burada olduğumu ve seni beklediğimi Behrens'ten öğrenmiştin kuşkusuz. O geceyi bir düş, bizim düşümüz diye algıladığımı ve özgür olduğunu kabul ettiğimi sana daha önce de söyledim. Aslında, geldiğine göre boş yere beklememiş oldum. Burada, o zamanki gibi birlikte oturuyoruz, sesinin uzun süredir bildiğim o olağanüstü tınısını yeniden duyabiliyorum ve bu bol ipeğin altında çok iyi tanıdığım kolların var. Sana o incileri veren yol arkadaşın büyük Peeperkorn yukarıda ateşli yatmasına karşın..."

"Kendinizi zenginleştirmek için sıkı dost olduğunuz."

"Bana kızma Clavdia. Settembrini de beni bu yüzden azarladı ama bu sıradan bir önyargı. O adamı Tanrı yolladı – tam bir kişilik, Tanrım. Yaşı oldukça ileri – ama olsun. Bir kadın olarak ona duyduğun yoğun aşkı anlayabiliyorum. Onu çok seviyorsun, değil mi?"

"Filozof oluşuna saygım var küçük Almanım," dedi kadın, saçını okşayarak. "Ama ona duyduğum sevgiyi sana anlatmam pek insanca olmaz."

"Ah, Clavdia, neden olmasın? Bence insanlık üstün yetenekleri olmayan insanların bittiğini sandığı yerde başlar. Rahatça onunla ilgili konuşabiliriz. Onu tutkun musun?"

Clavdia eğilip sigarasını şömineye attıktan sonra, yeniden arkasına yaslandı ve bacak bacak üstüne attı. "Beni seviyor ve sevgisi bana gurur veriyor; beni ona bağlıyor," dedi. "Ona minnettarım. Bu senin anlayabileceğin bir şey – öyle olmasa sana gösterdiği arkadaşlığa layık olmazdın. Duyguları beni onu izlemeye ve ona yardım etmeye itiyor. Bunu nasıl olur da yapmam. Sen karar ver. Duygularına aldırmamak insanca olur muydu?"

"Kesinlikle olmazdı," diye onayladı Hans Castorp. "Böyle bir şey düşünülemez bile. Hangi kadın onun bu duygularını ve demek doğruysa, Gethsemane'de tek başına bırakılma korkusunu görmezden gelebilir?"

"Hiç de aptal değilsin," dedi kadın; çekik gözleri dalıp gitmişti. "Anlayabiliyorsun – korku duymak bu..."

"Onu izlemek zorunda olmanı anlamak o kadar da zor değil çünkü belki de, aşkının ürkünç bir yanı olduğu için."

"*C'est exact*... ürkünç. Çok büyük kaygılar var – biliyorsun, zorluklar." Farkında olmadan Hans Castorp'un elini tutup parmaklarıyla oynamaya başlamıştı. Sonra ansızın başını kaldırdı ve "Dur. Onunla ilgili böyle konuşmamız yanlış olmuyor mu?" dedi.

"Kesinlikle değil, Clavdia. Hem de hiç değil. Bizim açımızdan insanca, tümüyle insanca. Bu sözcüğü seviyorsun ve uzatmaktan zevk alıyorsun. Senden duymak her zaman hoşuma gidiyor. Kuzenim Joachim bu sözcüğü sevmezdi – asker olarak yani. Zayıf irade ve uyuşukluk demekmiş ve o bağlamda, sınırsız bir hoşgörü *guazzabuglio*'suymuş. Benim de bazı tereddütlerim olduğunu söylemek zorundayım. Ama özgürlük, özel nitelik ve iyilik anlamındaysa tamam, o zaman Peeperkorn ve onun sana verdiği sıkıntılar ve çıkardığı zorlukları konuşurken bu sözcüğü kullanmayı sürdürebiliriz. Kuşkusuz bunların kökeninde onura olan takıntısı ve duygularının yitik düşeceği korkusu yatıyor. Klasik nimetleri sevmesinin ve kendini mest etmesinin özünde de aynı korku var. Bunların tümünden büyük bir saygıyla söz edebiliriz çünkü onunla ilgili her şeyin çapı var, olağanüstü bir kralın yüksek çapı ve

bunu insanca yaparken ne onu ne de kendimizi aşağılamış oluruz."

"Bizimle ilgisi yok," dedi Clavdia. Kollarını kavuşturmuştu yeniden. "Bir erkek, seni duygularının ve duygularla ilgili korkularının nesnesi olarak gören, senin dediğin gibi çapı yüksek olan bir erkek uğruna aşağılanmayı göze alamayan bir kadın, kadın sayılmaz."

"Kesinlikle Clavdia. Çok doğru söyledin. Çünkü aşağılanmak bile beraberinde belirli bir çap getirir ve bir kadın aşağılanmış konumundan krallara özgü yüksek çapı olmayanlara bakar ve senin '*timbres- poste*' ve 'Beyler güvenilir olmalı' derken kullandığın gibi utandırıcı bir tonda konuşur."

"Bu kadar duyarlı mısın Hans? Olma. Duyarlılığın canı cehenneme – anlaştık mı? Ben de bir zamanlar çok duyarlıydım. Bu akşam burada beraber oturduğumuza göre bunu itiraf edebilirim. Senin uzak duruşundan ve kendi bencil deneyimlerin için onunla sıkı dostluk kurmandan rahatsız oldum. Ama bir yandan da çok sevindim, hatta, ona o denli saygı gösterdiğin için sana minnet bile duydum. Tutumunda çok büyük bir sadakat var. İşin içine biraz küstahlık karışmış olsa da, sonunda, senin için olumlu düşünmeye başladım."

"Çok naziksin."

Kadın ona baktı ve, "Sanırım, sen adam olmazsın," dedi. "Sana açıkça bir şey söyleyeceğim. Sen kurnaz bir gençsin. Derinliğin olup olmadığını bilmiyorum ama kurnaz olduğun kesin. Bu kötü bir şey değil, bununla yaşanır. Dostluğun temeli olabilir. Genelde birine karşı birleşilir ama biz birinin iyiliği için birleşip dostluk kurabilir miyiz? Bana söz verir misin? Korkuyorum... bazen onunla yalnız olmaya korkuyorum, duygusal açıdan; *tu sais*. Ürkünç oluyor. Bazen ona bir şey olmasından korkuyorum. Bu beni korkutuyor. Yanımda iyi birinin olmasını çok isterim. *Enfin*, ne olduğunu öğrenmek istersen söyleyeyim, belki de bu yüzden onunla buraya geldim."

Diz dize oturur olmuşlardı; erkek sallanan sandalye-

sinde biraz öne kaymıştı, kadın da bankında. Ona bakarak konuşurken elini sıkmıştı.

"Bana mı? Ah, bu harika," dedi erkek. "Ah, Clavdia, bu olağanüstü bir şey. Onu bana mı getirdin? Hâlâ bekleyişimin saçma, izinsiz ve boşuna olduğunu söyleyebilir misin? Onun iyiliği için benimle arkadaş olma önerinin değerini bilmezsem bu benim açımdan çok büyük bir kabalık olur."

Ve kadın onu dudağından öptü. Bir Rus öpücüğüydü bu. O alabildiğine uzanan ruh dolu ülkede Hıristiyan şölenlerinde yaptıkları gibi bir bağlılık ve sevgi öpücüğüydü. Adı 'kurnaza' çıkmış genç erkekle, süzülür gibi yürüyen onun gibi genç, hoş kadının öpüşmelerinden söz ederken, Dr. Krokowski'nin, her zaman kabul edilir gibi olmasa da, aşk üzerine yaptığı ve belirsizlik içinde bıraktığı için aşkın yüce yönünü mü, yoksa bedensel ve tutkulu yönünü mü kastettiği pek anlaşılamayan konuşmalarını hatırlamadan edemiyoruz. Biz de onun yaptığını mı yapıyoruz acaba? Ya da Hans Castorp'la Clavdia Chauchat da Rus öpücüğüyle aynı şeyi mi yapıyorlar? Ama bu işin özüne inmeyi yadsırsak okuyucularımızın tepkisi ne olur? Bize göre, analitik bağlamda böyle bir şey yapmak çok doğru olabilir ama aşk konusunda yüce ve fiziksel olanı 'kesinkes' ayrıştırmak yaşamı yadsımak olacağı için Hans Castorp'un deyimiyle bizim açımızdan 'çok büyük bir kabalık' olur. 'Kesinkes' ne demek oluyor? Bu kararsızlık ve belirsizlik ne demek? Dilde en yüce olanından en tutkulu şehvete dek, tümü için bir tek sözcüğün oluşu ne harika ve ne hoş değil mi? Sonuçta bu belirgin olmayan durumdan çok açık bir şey ortaya çıkıyor çünkü aşkın en yüce olanı bile fizikselden arınmış olamaz, en fiziksel olanı da yücelikten. Aşk ister incelikli bir yaşam sevinci isterse de en güçlü şehvet olsun, her zaman yalnızca kendisidir; organik yaşama duyduğumuz yakınlıktır; çürümeye yazgılı olanı acınası bir biçimde şehvetle kucaklamamızdır ve şefkat en hayran olunacak tutkuda olduğu gibi en azgın olanında da vardır. Kararsızlık mı? Tanrı aşkına, aşkın anlamı çözümlenmeden kalsın! Çözümlememek – işte budur yaşam ve insanlık; bu konu-

da kaygılanmak hazin bir kurnazlıktan yoksunluğu gösterir.

İkinci konuşmayı da ileteceğimize söz verdiğimize göre, Hans Castorp'la Frau Chauchat'nın dudakları Rus öpücüğüyle birleşirken biz de sahne değişimi için tiyatromuzun ışıklarını kısalım. Ve ışıklar yeniden açıldığında –bir ilkbahar akşamüstünün yumuşak ışıkları, karlar erimeye yüz tutmuş– kahramanımızın büyük Peeperkorn'un başucunda, her zamanki yerinde oturup saygı ve dostluk içinde konuşmaya dalmış olduğunu görüyoruz. Yemek salonundaki dört çayından sonra –Frau Chauchat o gün tüm yemeklerde olduğu gibi yalnızdı, sonra da hemen Meydan'a alışverişe gitmişti– Hans Castorp her zamanki gibi, Hollandalı'yı hasta yatağında ziyaret etmek istediğini bildirmişti. Ziyaretinin nedeni hem yaşlı adama ilgi göstermek ve onu oyalamak hem de onun kişiliğinden feyzalmaktı – kısacası amacı yaşam dolu olduğu kadar da, belirsizdi. Peeperkorn *'Telgraaf*'ı bıraktı, kelebek gözlüğünü köprüsünden tutarak çıkardıktan sonra onun üzerine koydu ve geniş çatlak dudaklarında acı çeker gibi bir ifadeyle kaptan elini konuğuna uzattı. Her zamanki gibi başucunda şarap ve kahve vardı ve kullanılmış oldukları için, kahve fincanları, yatağın yanına çekilmiş bir sandalyenin üzerinde dağınık duruyorlardı. Mynheer öğleden sonraları içtiği kremalı, bol şekerli, iyice sıcak koyu kahveyi yeni bitirdiği için yüzü kızarmıştı ve hâlâ ter içindeydi. Beyaz alevlerle sarılı kral yüzü, alnı ve üst dudağı boncuk boncuk terle kaplıydı. "Biraz terliyorum," dedi. "Hoş geldiniz, delikanlı. Tam tersine. Buyrun oturun. İnsan artık sıcak bir şey içmekten keyif almıyorsa bu zayıflık. Lütfen bana – tamam, mendil. Çok teşekkür ederim." Yüzünün kırmızılığı geçmiş, yüzü kötü bir nöbetten sonra olduğu gibi sararmıştı. Bu sabahki dörtte bir nöbet çok şiddetli gelmiş ve üç aşamasını birden göstermiş, üşüme, ateşler içinde yanma ve terleme bir arada vurmuştu. Peeperkorn'un gözleri ilahlara özgü alnının çizgilerinin altından donuk bakıyordu.

"Bu... tümüyle delikanlı..." dedi. "Tümüyle diyebilirim

'övgüye değer', kesinlikle. Yaşlı ve hasta bir adamı ziyaret."

"Ziyaret mi?" diye sordu Hans Castorp. "Tam değil Mynheer Peeperkorn. Burada biraz oturmama izin verildiği için benim minnet duymam gerekir. Benim kazancım sizinkinden fazla; amacım tümüyle bencilce. Ne kadar yanıltıcı bir yorum bu – 'yaşlı ve hasta bir adam'. Hiç kimse bunu size konduramaz. Ne kadar yanlış bir imaj."

"İyi, iyi," diye yanıtladı Mynheer. Gözlerini bir süre yumduktan sonra çenesini kaldırarak krallara layık başını yastığa dayadı ve uzun tırnaklı parmaklarını, yün fanilasının altından belli olan geniş, görkemli göğsünün üzerinde kavuşturdu. "İyi, delikanlı. Ya da iyi niyetlisiniz, buna kuşkum yok. Dün öğleden sonra hoştu – evet, daha dün, öğleden sonra restoranda –adını unuttum– o kusursuz yağda yumurtaları ve salamı yediğimiz ve iyi gelen o köy şarabını içtiğimiz yer."

"Harikaydı," diye onayladı Hans Castorp. "Hepimiz iyi bir kaçamak yaptık. Berghof'taki aşçıbaşı bizi görse gücenirdi doğrusu. İstisnasız orada hepimiz işbaşındaydık. Salam gerçekten İtalyan salamıydı. Herr Settembrini çok duygulandı, yerken gözleri doldu desem yanlış olmaz. Biliyor musunuz, o tam bir vatanseverdir, demokrat bir vatansever. Vatandaşlık mızrağını, insanlığın mihrabında kutsamıştır, sırf o salam bir gün Brenner Geçidi'nde gümrüğe tabi olsun diye."

"Bu o kadar önemli değil," dedi Peeperkorn. "O kibar bir adam ve çok coşkulu konuşmalar yapıyor, giysilerini sıkça değiştirmek ona kısmet olmuyorsa da, bir beyefendi."

"Hiçbir zaman," dedi Hans Castorp. "Hiçbir zaman kısmet olmuyor. Onu uzun zamandır tanıyorum ve onunla çok iyi dostuz, yani benim 'yaşamın sorunlu çocuklarından biri' olduğumu düşündüğü için beni, nezaket gösterip himayesine aldı –bu ikimizin arasında bir deyiş, uzun uzun açıklamak gerekir– ve beni etkileyip yola sokmak için çok çaba gösteriyor. Ama ister yaz olsun ister kış, onu bugüne dek o kareli pantolonu ve tüylü kruvaze ceketinin dışında

bir şeyle görmedim. Ama size katılmadan edemiyorum, o eski püskü giysileri kusursuz bir biçimde tam bir beyefendi gibi taşıyor. Onları giyişi yoksulluğa karşı kazanılmış bir zaferdir ve ben yoksulluğunu, nedense rahatsız edici olan Naphta'nın şıklığına yeğ tutarım; onunki sanki şeytanca bir şıklık diyebilirim, üstelik de parayı el altından sağlıyor – bu konuyla ilgili bir-iki şey biliyorum."

"Kibar ve coşkulu bir insan," diye yineledi Peeperkorn Naphta'ya hiç değinmeden. "Ama izin verin bir niteliğinden söz edeyim; önyargıları var. Yol arkadaşım madamın ondan pek hoşlanmadığını siz de fark etmişsinizdir. Ona karşı olumlu düşünceleri yok ve bunun nedeni de o önyargıları. Bu kadarı yeter, delikanlı. Ben bu konuya uzağım. Herr Settembrini'ye ve ona karşı olan dostça duygularınıza – tamam. Bir beyefendinin bir hanıma bir noktada kibarlık göstermesi gerektiğini iddia etmem aslında – anlaştık delikanlı – tümüyle karşı çıkılamaz. Ama belirli bir sınır koyma, bir çekingenlik ve bir u-zak-lık var ki madamın ona karşı duygularını çok..."

"Anlaşılabilir. Mantıklı. Çok haklı yapıyor. Cümlenizi tamamlatmadığım için beni bağışlayın Mynheer Peeperkorn. Benimle aynı düşüncede olduğunuzu bildiğim için buna cesaret ettim. Bu toylukla, kadınlarla ilgili genelleme yapmama gülersiniz belki ama kadınların davranış biçimlerinin erkeklerin onlara davranış biçimlerine bağlı olduğunu kabul edersek, madamın tepkisinde şaşılacak bir şey yok. Kadınların kendilerine özgü inisiyatifleri yoktur, tepkisel yaratıklardır ve pasif denecek kadar laçkadırlar diyebiliriz. İzin verirseniz, biraz zor da olsa, düşüncemi açayım. Saptayabildiğim kadarıyla, kadınlar aşka gelince kendilerini yalnızca bir nesne olarak gördükleri için, özgürce seçmeyip –erkeğin çok acınası biri olmadığını varsayarsak kuşkusuz; ama bu bile kesin bir koşul sayılamaz– kendilerine yanaşılmasını bekliyorlar ve şu noktayı da eklememe izin verin, bireysel seçimleri erkeğin seçimine bağlı olduğu için seçim özgürlükleri gölgelenmiş ve soysuzlaşmış oluyor. Tanrım, ne kadar da sıkıcı şeylerden söz ediyorum ama insan gençken her şey yeni geliyor – yeni ve şaşırtıcı.

Bir kadına, 'Onu seviyor musun?' diye sorsanız, gözlerini iri iri açar ya da kırpıştırır ve 'O beni öylesine çok seviyor ki,' der. Bir erkeğin böyle bir yanıt verdiğini düşünebiliyor musunuz? İkisini karşılaştırdığım için bağışlayın. Böyle yanıtlayacak olanlar da çıkar belki ama gülünç duruma düşerler; espri bağlamında söylemek gerekirse, aşk kılıbıklarıdır onlar. Kadınların verdiği yanıtların ne tür bir özgüven gösterdiğini doğrusu merak ediyorum. Böylesine acınası bir yaratığı seçip aşkını veren erkeğe tümüyle boyun eğmesi gerektiğini mi düşünüyor bir kadın, yoksa erkeğin ona duyduğu aşkın onun şaşmaz üstünlüğünün bir belirtisi olduğunu mu? Sessiz anlarda arada sırada bu soruyu sorarım kendime."

"Klasik ve öz bir sorunsal! Siz de kutsal gerçeklere değindiniz başarılı konuşmanızla," diye yanıt verdi Peeperkorn. "Arzu erkeği sarhoş eder, kadın da onun arzusuyla sarhoş olmayı ister ve bekler. Dolayısıyla, hissetme yükümlüğümüzün kaynağı budur. Duygu olmadığında ve kadının arzusunu uyandıramadığımızda duyulan utancın kaynağı da. Benimle bir bardak kırmızı şarap içer misiniz? Ben içeceğim. Susadım. Bugün oldukça çok su kaybettim."

"Çok teşekkür ederim, Mynheer Peeperkorn. Benim için daha erken ama sağlığınıza bir yudum içmeye her zaman hazırım."

"Öyleyse şu bardağı alın. Yalnızca bir tane var. Ben su bardağıyla idare ederim. Bu yalın taze şarabı herhangi bir kaptan içmem ona büyük bir haksızlık olmaz sanırım." Kaptan eli titrediği için konuğunun yardımıyla şarabı bardağa döktü ve büyük bir susuzlukla kırmızı şarabı, saf suymuşçasına heykel boğazından aşağıya indirdi.

"Bu insanı tazeliyor," dedi. "Biraz daha almaz mısınız? Ben izninizle biraz daha..." Şarabı biraz sağa sola dökerek bardağını yeniden doldurdu. Nevresiminin üzerinde koyu kırmızı lekeler oluşmuştu.

"Bir kez daha söylüyorum," dedi mızraklı parmağını kaldırarak; öbür elindeki bardak titreyip duruyordu. "Bir kez daha söylüyorum ki, hissetmek bizim görevimizdir,

dinsel görevimiz. Biliyor musunuz, duygularımız bizim yaşamı uyandıran erkeklik gücümüzdür. Yaşam uykudadır ve yüce duygularla sarhoş edici bir düğün için uyandırılmayı bekler. Çünkü duygu Tanrısaldır, delikanlı. İnsan da öyledir, hissettiği sürece. İnsan Tanrı'nın hissettikleridir. Tanrı insanı onun aracılığıyla hissetmesi için yarattı. İnsan, Tanrı'nın uyandırılmış ve sarhoş edilmiş yaşamla olan evliliğini gerçekleştiren bir organdan öte bir şey değildir. Ve eğer insan hissetmekte başarısız olursa bu yüce utancın patlaması, Tanrı'nın erkek gücünün yenilgisi, kozmik bir felaket ve akıl almaz bir dehşet olur." Ve içti.

"Boş bardağınızı almama izin verin, Mynheer Peeperkorn," dedi Hans Castorp. "Düşünce çizginizi izlemem benim açımdan çok yararlı oldu. Siz, insana, biraz tek yönlü bir dinsel işlev vermiş olsanız da onu çok onurlu bir yere koyan dinsel bir sav geliştirdiniz. Sizin bakış açınızda belirli bir katılık var ve söylememe izin verirseniz, bu oldukça kısıtlayıcı da; özür dilerim. Her tür dinsel bağnazlık, çapı yüksek olmayan insanları kısıtlar. Sizi düzeltmek gibi bir niyetim yok ama Herr Settembrini'nin yol arkadaşınız olan madama davranışında gözlemlediğiniz bazı önyargılara değinmek istiyorum. Herr Settembrini'yi uzun bir süredir, çok uzun bir süredir tanıyorum; aylar, yıllar oldu. Sizi temin ederim ki önyargılarının, o da eğer varsa, hiçbir biçimde küçüklükle ya da bağnazlıkla ilgisi yoktur – böyle bir şeyi düşünmek bile saçma. Yalnızca genel bağlamda, kişisel olmayan eğitimle ilgili ilkelerinden önyargı diye söz edilebilir –benim konumum 'yaşamın soruṇlu çocuğu' olduğuna göre, Herr Settembrini bu ilkelerinde ısrar etmiştir– ama bu uzun bir mesele, birkaç sözle toparlaması zor."

"Ve siz madamı seviyorsunuz, değil mi?" diye sordu Mynheer ansızın; acı dolu çatlak dudaklı ve işli alnının altından bakan soluk küçük gözlü, görkemli yüzünü konuğuna çevirerek.

Dehşete düşen Hans Castorp, kekeleyerek, "Siz bana... yani... Frau Chauchat'ya konumu nedeniyle saygı duyuyorum, kuşkusuz," diyebildi.

"Rica ederim," dedi Peeperkorn, onu durdurmak için uygar jestlerinden birini kullanarak elini uzatmış, söyleyeceklerine yer açmıştı. "İzin verin," diye sürdürdü konuşmasını. "İzin verin, bu İtalyan beyi centilmenliğe yakışmayan bir biçimde davrandığı için kesinlikle kınamıyorum – hiç kimseyi de kınamam. Yalnızca aklıma geldi – şu anda halimden memnunum – iyi, delikanlı. Tümüyle iyi, harika. Çok keyif alıyorum. Ama yine de kendi kendime diyorum ki, kısaca, onların tanışıklığı bizimkinden çok daha eski diyorum. Daha önce madam buraya geldiğinde zamanı paylaştınız. Üstelik, o çok hoş bir hanım ama ben yaşlı ve hasta bir adamım. Nasıl oluyor da, ben rahatsız olduğum için alışveriş yapmak için tek başına köye iniyor – bunda ters bir şey yok, gerçekten yok! Ama yine de kuşkusuz –sizin kibarca arzuladıklarınıza karşın, bunu Herr Settembrini'nin eğitim ilkelerine mi bağlamalıyım ki– lütfen, bunu dediğimde anlayın ki..."

"Ah, ama anlıyorum Mynheer Peeperkorn. Hayır, öyle değil. Ben tümüyle bağımsız hareket ediyorum. Tersine, Herr Settembrini bazen – ah, özür dilerim, çarşafınızda şarap lekeleri olduğunu görüyorum, Mynheer Peeperkorn. Şöyle yapsak – lekeye tuz dökerler – taze olduğunda yani..."

"Önemli değil," dedi Peeperkorn; gözlerini bir an bile konuğundan ayırmadan.

Hans Castorp kıpkırmızı kesildi. "Burada, yukarıda işler," dedi zorlama bir gülümsemeyle, "başka yerlerden çok farklı. Diyebilirim ki, bu yerin ruhu geleneksel olmaktan çok uzak. Erkek olsun kadın olsun, öncelik hastada. Nezaket kuralları ikinci derecede. Siz şu anda geçici bir süre için rahatsızsınız, iyice rahatsız. Karşılaştırdığımızda yol arkadaşınız daha sağlıklı. Ve sanırım madamın da arzu ettiği gibi, şu anda onu ben temsil ediyorum, temsil etmek denebilirse kuşkusuz, ha, ha – yani, ona aşağıya giderken eşlik etmeyi önererek sizin temsilciniz olacağım. Ayrıca, neden kibarlık olsun diye yol arkadaşınıza baskı yapayım? Bunu yapmaya ne hakkım var ne de yetkim. Neyin doğru olduğunu iyi bilirim. Kısacası, yaptığım yanlış değil,

sanırım; koşullara ve özellikle de size duyduğum içten saygıyı göz önünde bulundurursak. Sorunuzun yanıtına gelince; mademki sordunuz, sanırım sizi tatmin edici bir yanıt verebildim."

"Çok hoş bir yanıt," diye yanıt verdi Peeperkorn. "Bütün duyularımla zevk alarak dinledim kısa konuşmanızı, delikanlı. Tüm sivrileri törpüleyip derleyip toparlayabiliyorsunuz. Ama tatmin edici mi – hayır. Yanıtınız beni hiç de tatmin etmedi – sizi hayal kırıklığına uğrattıysam bağışlayın. 'Katılık' sözcüğünü kullandınız, bazı düşüncelerimi açıklarken. Sizin söylediklerinizde de belirli bir katılık var, bir tür sertlik; her ne kadar daha önce de tutumunuzda bunu hissettimse de, sizin yapınızla uyuşmayan bir bağnazlık. Şu anda da onu sezinleyebiliyorum. Yürüyüşlerimiz ve gezilerimiz sırasındaki davranışınızda madam dışında kimseye göstermediğiniz bir katılık oluyor. Bana bunu açıklamak zorundasınız – bunu bana borçlusunuz, bir zorunluluk bu. Bu konuda yanılmıyorum. Sık sık doğruladım bunu ve sanırım büyük bir olasılıkla, öbürleri de bunun farkında ama onlarla benim aramda bir fark var, o da, onların, büyük bir olasılıkla, nedenini bilmeleri."

Mynheer Peeperkorn bugün, ağır nöbetin verdiği halsizliğe karşın, olağandışı düzgün ve yerli yerinde bir ifadeyle konuşuyordu; bölük pörçük hiçbir şey yoktu konuşmasında. Görkemli omuzları ve krallara layık başını konuğuna çevirmiş, yatakta arkasına yaslanmış oturuyordu

Çarşafların üzerinden kolunu uzattı ve çilli kaptan elini yukarıya kaldırıp, öbür mızrak gibi parmaklarını havaya dikerek, başparmağı ve işaretparmaklarıyla tam bir daire oluşturdu. Sözcükleri, Herr Settembrini'nin de beğeneceği gibi canlı bir biçimde tam yerinde kullanıyor ve 'farklılık' ve 'zorunluluk' gibi sözcükleri gırtlaktan gelen bir *r* ile telaffuz ediyordu.

"Gülümsüyor, gözlerinizi kırpıştırıyor ve başınızı sağa sola çevirerek düşünüp taşınıyorsunuz ama sonuç çıkmıyor," dedi. "Ama ne demek istediğimi ve durumun ne olduğunu bildiğinize kuşku yok. Arada sırada madama hitap etmediğinizi söylemek istemiyorum ya da konuşma o yöne

gittiğinde yanıt vermediğinizi. Ama bir kez daha söylüyorum, bunlar belirli bir katılıkla oluyor ya da daha doğrusu bir şeylerden, belli bir tarzdan kaçınıyorsunuz; çok dikkatli bakıldığında, özellikle bir şeyden. İnsana, sanki madamla bahse ya da ladese tutuşmuşsunuz ve kurala göre ona doğrudan hitap etmemeniz gerekiyor gibi geliyor. Ona hiç 'siz' demiyorsunuz."

"Ama Mynheer Peeperkorn, ben onunla ne gibi bir bahse..."

"Kuşkusuz, haberiniz olmayan bir şeye dikkatinizi çekip dudaklarınızın bile sarardığını söyleyebilirim."

Hans Castorp başını kaldırıp bakmadı; eğilmiş, kendini çarşafın üzerindeki kırmızı leke sorununa vermişti. 'Böyle olacağı belliydi,' diye düşünüyordu. 'Lafı buraya getirmekti amacı. Bu işin buraya gelmesini ben de körükledim. Gerçekten o kadar sarardım mı? Olabilir, işte kritik an. Ne olacağı bilinmez. Yalan söylemeyi sürdürebilir miyim? İşe yaramayacak sanırım, sürdürmek de istemiyorum. Şu an için şu lekelerle uğraşayım, çarşaftaki kırmızı şarap lekeleriyle.'

Ama ikisi de lekelerden söz etmedi. İki-üç dakika sürdü sessizlik – bu koşullarda en küçük zaman kesitinin ne denli uzayabileceğini kanıtlayarak.

Konuşmaya başlayan Pieter Peeperkorn oldu. "Sizinle tanışma şerefine nail olduğum akşam," diye başladı, müzikal bir tonda, son seslerde sesini alçaltarak uzun bir öykünün ilk cümlesini söylercesine. "Küçük bir şöleni kutlamış ve insanca, rahat ve maceraya açık bir ruh haliyle yiyip içip keyiflendikten sonra kol kola girip sabaha karşı odamıza çıkarken birdenbire içimden size bir öneride bulunmak geldi. Sizi daha önceki kalışından tanıdığı iyi bir arkadaş diye tanıtan hanımı alnından öpmenizi önerdim; onun da o geç saatte, bu ciddi ama coşkulu davranışa karşılık verişini gözümle görmek istiyordum. Oysa siz, hemen, yol arkadaşımı alnından öpmenin saçma olduğunu ileri sürerek karşı çıktınız. Açıklama gerektiren bu sözlerinizi yadsımayacağınıza kuşkum yok. Bu borcunuzu şimdi ödeyecek misiniz?"

'Demek ki bunun da farkında,' diye düşündü Hans Castorp lekelere doğru daha da eğilip ortaparmağını kıvırıp tırnağıyla lekelerden birini kazımaya çalışarak. 'Aslında onun fark etmesini ve unutmamasını istiyordum, öyle olmasaydı söylemezdim. Ama şimdi ne olacak? Kalbim oldukça hızlı çarpıyor. Krallarınki gibi esaslı bir öfke nöbeti tutacak mı acaba? Başımı kaldırıp başımın üzerinde yumruğunun sallanıp sallanmadığına baksam iyi olacak. Çok garip ve berbat bir durumdayım.'

Birdenbire Peeperkorn'un elinin sağ bileğini kavradığını hissetti.

'Şimdi de bileğimi kavrıyor,' diye düşündü. 'Burada süt dökmüş kedi gibi oturuyorum. Ona karşı yanlış bir şey mi yaptım? En ufak bir şey bile yapmadım. İlk önce Dağıstan'daki kocası yakınsın. Ondan sonra da sıra kimdeyse. Sonra da ben. Bildiğim kadarıyla, yakınacak bir şeyi yok. Öyleyse neden kalbim böylesine çarpıyor? Doğrulup saygıyı eksik etmeden doğrudan, o görkemli yüze bakmanın zamanı geldi.'

Düşündüğünü de yaptı. Görkemli yüz sapsarıydı ve solgun gözler kalkık kaşların altından bakıyordu; çatlak dudakları acıyla kıvrılmış. Yüce yaşlı adamla sıradan genç, birbirlerinin gözlerini okudular; biri hâlâ öbürünün bileğini tutuyordu.

Sonunda Peeperkorn yumuşak bir ses tonuyla, "Daha önceki kalışında Clavdia'nın sevgilisiydiniz," dedi.

Hans Castorp kısa bir süre başını eğdikten sonra oturduğu yerde doğruldu ve derin bir soluk aldı. "Mynheer Peeperkorn," dedi. "Size yalan söylemek beni çok rahatsız eder ve bu nedenle bundan kaçınmaya çalışıyorum ama kolay değil bu. Gözleminizin doğru olduğunu söylemek övünmek olur ama yadsırsam da yalan söylemiş olurum. Olaya şöyle bakmalı. Uzun bir süre, çok uzun bir süre, burada Berghof'ta Clavdia'yla, özür dilerim, yol arkadaşınızla birlikte olmama karşın onunla tanışmadım. İlişkimizin ya da daha doğrusu benim onunla olan ilişkimin sosyal bir yönü yoktu; başlangıcının karanlıkta kaldığını söylemek zorundayım. Clavdia'ya kafamda hep 'sen' diye hitap ettim

– gerçekte de farklı olmadı. Biraz önce sözünü ettiğimiz eğitsel baskılardan kurtulup –daha önceki bir deneyimimden esinlenerek– ona yaklaşabildiğim akşam maskelerin takıldığı, insanların birbirine sen diye hitap ettiği ve sorumluluğun olmadığı bir akşamdı. Bir düşteki gibi sorumsuzca herkesin birbirine 'sen' diye hitap ettiği ve bu hitap biçiminin tam anlamını kazandığı bir geceydi, bir karnaval gecesi. Aynı zamanda Clavdia'nın ayrılışından bir önceki geceydi."

"Tam anlamını kazandığı," diye yineledi Peeperkorn. "Çok iyi ifade ettiniz." Elini Hans Castorp'tan çekip uzun tırnaklı kaptan elleriyle yüzünün her yanını, gözlerinin çevresini, yanaklarını ve çenesini ovdu. Sonra ellerini şarap lekeli yorganının üzerinde kavuşturup başını konuğuna daha yakın olan sol omzuna dayadı – sanki yüzünü öbür yana çevirmişti.

"Sorunuza olabildiğince doğru bir yanıt vermeye çalıştım, Mynheer Peeperkorn," dedi Hans Castorp. "Ve vicdanımı dinleyerek ne gereğinden fazlasını ne de azını söylemeye dikkat ettim. Burada önemli olan, o elveda ve anlamlı 'sen' gecesinin değerlendirmesini size bırakmak– sızın, o gecenin programlanmamış, nerdeyse takvim dışında kalan bir gece olduğunu görmenizi sağlamak. Bir *hors d'oeuvre* ve fazladan bir gece denebilir; şubatın yirmi dokuzu. Sizin gözleminizi yadsısaydım bu yarı yarıya yalan söylemek olurdu."

Peeperkorn yanıt vermedi.

Kısa bir sessizlikten sonra Hans Castorp, "Sizin gözünüzden düşme pahasına," diye sürdürdü konuşmasını, "size gerçeği söylemeyi yeğ tuttum. Açıkçası sizin gözünüzde değerimi yitirmek benim için gerçek bir darbe olur; Frau Chauchat'nın buraya yalnız değil de, sizin yol arkadaşınız olarak dönmesi kadar acı bir darbe. Bu riski göze almamın nedeni, uzun bir süredir sizinle, yani çok saygı duyduğum bir insanla aramdaki bu sorunu açıklığa kavuşturmayı istemem. Bu yol bana, susmaktan ve bir giz gibi saklamaktan daha incelikli ve insanca geldi. Clavdia'nın, bu sözcüğü

o büyülü boğuk sesiyle uzatarak nasıl hoş telaffuz ettiğini biliyorsunuzdur. Sizin gözleminiz yüreğimi rahatlattı."

Yanıt gelmedi.

"Bir neden daha vardı, Mynheer Peeperkorn," diye sürdürdü konuşmasını Hans Castorp. "Her şeyi açıklığa kavuşturmayı istememin bir başka nedeni de, deneyimlerimden bu konularda belirsizliğin, insanın varsayımlar ve yanılgıların pençesinde kıvranmasının ne denli rahatsız edici olduğunu bilmem. Clavdia'nın, saygı duyulmaması tam bir çılgınlık sayılabilecek bugünkü konumundan önce Şubat'ın yirmi dokuzunu kiminle yaşadığını, zamanını nasıl geçirdiğini ve o günü nasıl gözlemlediğini, evet, nasıl gözlemlediğini artık öğrenmiş bulunuyorsunuz. Bana gelince, kendini böyle bir durumda bulan birinin haleflerini hesaba katmak zorunda olduğunu bilmeme karşın hiçbir zaman tam bir açıklığa ulaşamadım – amatörce yağlıboya resimler yapan Başhekim Behrens'in birçok seans sonunda Clavdia'nın, laf aramızda, tenini nerdeyse canlı gibi betimlediği olağanüstü bir portresini yaptığını bilmeme karşın da. Bu konuya çok kafa yordum, hâlâ da yoruyorum ve bu bana çok acıya mal oluyor."

"Onu hâlâ seviyorsunuz, değil mi?" diye sordu Peeperkorn, yüzü hâlâ öbür taraf dönük; duruşunu değiştirmemişti. Geniş odaya giderek karanlık çöküyordu.

"Beni bağışlayın, Mynheer Peeperkorn," diye yanıt verdi Hans Castorp, "ama size duyduğum saygı ve hayranlık yol arkadaşınızla ilgili duygularımı açıklamamı engelliyor."

"Peki, o bu duyguları hâlâ sizinle paylaşıyor mu?" diye sordu Peeperkorn boğuk bir sesle.

"Ben o bu duyguları paylaştı demedim," diye yanıtladı Hans Castorp. "Bu olacak iş değil. Biraz önce kadınların tepkiye yatkın yapılarından söz ederken bu konuya da değindik kuramsal olarak. Benim sevilecek bir yanım yok. Çapım ne ki – bir düşünün. Eğer 29 Şubat gibi bir gün yaşandıysa, bu tümüyle bir kadının, erkeğin öncelikli seçeneği olduğunu bildiğinden etkilenmesinden kaynaklanıyor. Clavdia'nın tam bir kadın olduğuna kuşku yok ama

kendimi erkek yerine koymam biraz fazla kendini beğenmişlik olur."

"O duygularını izledi," diye mırıldandı Peeperkorn çatlak dudaklarıyla.

"Sizin olayınızda daha da boyun eğerek yaptı bunu," dedi Hans Castorp. "Büyük bir olasılıkla, daha önceleri de birçok kez yapmıştır bunu – kendini böyle bir durumda bulan birinin bunu açıkça anlaması..."

"Durun!" dedi Peeperkorn, hâlâ öbür yana bakmasına karşın elini kaldırarak konuğunun sözünü keserek. "Onun hakkında böyle konuşmamız ayıp kaçmıyor mu? "

"Hiç de değil, Mynheer Peeperkorn. Sanırım, bu konuda sizi rahatlatabilirim. İnsanlarla ilgili gerçeklerden söz ediyoruz – biraz abartılı deyimlerimi hoş görürseniz özgürlük ve deha bağlamında 'insanca' olandan. Son zamanlarda böyle deyimler kullanır oldum da."

"Tamam, devam edin," diye emretti Peeperkorn yavaşça.

Hans Castorp da alçak sesle konuşuyordu. Sandalyenin kenarına ilişmiş, elleri dizlerinin arasında, yaşlı krala doğru eğilmişti. "Çünkü o dâhi bir kadın," dedi. "Ve Kafkaslar'ın ardındaki kocası ona... adamı tanımadığım için bir şey diyemem ama ya çok akıllı ya da çok aptal olduğu için dehasını kullanabilsin diye ona özgürlüğünü bağışlamış. Her neyse, akıllıca davranmış çünkü onu bu denli özgürleştiren hastalığı ve hastalığı dehasına hizmet ediyor. Bu nedenle, kendini böyle bir durumda bulan kimsenin, kocasını örnek alarak ne geçmişten ne de gelecekten yakınmaması gerekir."

"Bu sizin de yakınacak bir şeyiniz yok mu demek oluyor?" diye sordu Peeperkorn, sonunda, alacakaranlıkta kül rengi görünen yüzünü ona çevirerek – alnındaki tanrılara özgü çizgilerin altından soluk gözleri donuk bakıyordu; yarı aralık kalın çatlak dudakları bir tragedya maskesinin dudakları gibi acıyla bükülmüştü.

"Bunu söylerken kendimi katmamıştım," dedi Hans Castorp alçakgönüllülükle. "Amacım sizin yakınmamanızı sağlamak ve geçmişte kalmış şeyler yüzünden sizin gözü-

nüzden düşmemi engellemekti. Benim için şu anda önemli olan bu."

"Ne olursa olsun, size istemeden çok acı çektirmiş olmalıyım."

"Bu bir soruysa ve ben buna doğru diye yanıt versem bile bu sizi tanıma şerefine nail olmanın değerini anlamıyorum anlamına gelmez çünkü bu ayrıcalığın biraz önce sözünü ettiğiniz hayal kırıklığıyla ayrılmaz bir iç içeliği var."

"Teşekkür ederim, delikanlı, size çok teşekkür ederim. Alçakgönüllü konuşmanızın değerini takdir ediyorum ama tanışıklığımızı bir yana bırakırsak..."

"Bunu bir yana bırakmamız zor," dedi Hans Castorp. "Ve sorunuza doğru diye dürüst bir yanıt vereceksem ilişkimizi göz önünde bulundurmak zorundayım. Clavdia'nın sizin çapınızda biriyle buraya gelmesi, onun herhangi biriyle buraya gelmesinden çok daha rahatsız edici. Benim için çok zor oldu, hâlâ da öyle olduğunu itiraf etmeliyim. Bilinçli olarak olaya olumlu bakmaya çalıştım, özellikle de, size duyduğum içten saygıyı göz önünde bulundurarak – bu biraz da yol arkadaşınızı iğnelememi sağladı çünkü kadınlar sevgililerinin iyi anlaştıklarını görmekten pek hoşlanmazlar."

"Öyledir," dedi Peeperkorn, Frau Chauchat'nın güldüğünü görmesinden korkarcasına, eliyle ağzını kapayarak gülümsedi. Hans Castorp bile kibarca gülümsedi; bir süre onaylarcasına başlarını salladılar.

"Birazcık intikam almamı hoş görmeli," diye sürdürdü konuşmasını Hans Castorp. "Bu olayın içindeysem yakınmaya hakkım var – sizden ya da Clavdia'dan değil, genel bağlamda, yaşamımdan ve kaderimden. Güveninize layık olmam ve bu garip alacakaranlığın bir özelliği olması nedeniyle, ne demek istediğimi anlatmaya çalışayım."

"Buyrun," dedi Peeperkorn kibarca.

Bunun üzerine Hans Castorp anlatmaya başladı: "Uzun süredir buradayım Mynheer Peeperkorn, yıllardan beri, çok uzun yıllardan beri –ne kadar zamandır burada olduğumu bile unuttum ama bunlar yaşamımın bir parçası

olan yıllar ve bu yüzden de biraz önce yaşamım dedim– kaderimden sırası geldiğinde söz edeceğim. Buraya ziyaretine geldiğim kuzenim asker bir adamdı; dürüst ve iyi bir insandı ama bunun ona bir yararı olmadı – beni arkada bırakarak burada öldü ve ben hâlâ buradayım. Belki duymuşsunuzdur, ben asker değilim, sivil bir meslek seçtim, sağlam, doğru dürüst bir meslek. Ülkeleri birbirine yaklaştırdığı bile söyleniyor ama itiraf etmeliyim ki mesleğime pek ısınamadım, nedenlerinin de sizin yol arkadaşınıza olan duygularım gibi karanlıkta kaldığını söyleyebilirim ancak ona ısrarla yol arkadaşınız dememin nedeni yasalara aykırı olmayan bir durumu değiştirmeye kalkmayı aklımın ucundan bile geçirmemem – Clavdia Chauchat'ya olan duygularım gibi; ona 'sen' diye hitap etmem ve gözlerimiz karşılaştığından beri, beni anlıyorsunuz işte, mantıksız bir biçimde kelimenin tam anlamıyla beni büyülediğini hiçbir zaman yadsımadığım bu ilişki gibi. Herr Settembrini'nin varlığına karşın, onun aşkı uğruna akıldışılığa ve hastalığın arkasında yatan deha prensibine boyun eğdim. Aslında, uzun zamandan beri, büyük bir olasılıkla, baştan beri bu prensibe sadık olduğum için burada kaldım – ne kadar zamandır bu böyle artık bilemiyorum, her şeyi unuttum, akrabalarımdan, düzlükteki mesleğimden, her şeyden koptum, tasarılarımdan vazgeçtim. Clavdia gittikten sonra burada onu beklemekten başka bir şey yapmadım ve artık düzlük varlığını yitirdi; onun gözünde bir ölüden farksızım. Kaderden ve şu andaki durumumdan yakınacak nedenlerim olabileceğinden söz ederken bunu kastediyordum. Bir zamanlar bir öykü okumuştum, yok hayır, bir oyunda gördüm – kuzenim gibi bir asker çekici bir Çingene kızla ilişkiye giriyor; hoş bir kız, kulağının arkasına bir çiçek iliştirmiş, vahşi, tekin olmayan bir dişi. Asker kendini öylesine kaptırıyor ki, aklı başından gidiyor, firar edip onunla birlikte kaçakçılara katılıyor ve onurunu beş paralık ediyor. Bu kadar özveriden sonra, kız ondan bıkıp olağanüstü bariton bir sesi ve hükmedici bir kişiliği olan bir matadorla çıkageliyor. Olay arenanın dışında sona eriyor – kışkırtan, kız olmasına karşın, küçük asker, göğsü bağrı

açık, yüzü kireç gibi kızı bıçaklıyor. Şimdi düşünüyorum da, anlamsız bir öykü gibi geliyor. Nereden aklıma geldi ki şimdi?"

'Bıçak' sözü geçer geçmez Mynheer Peeperkorn oturma pozisyonu değiştirmiş, yatağın kenarına yaklaşmış, konuğunun gözlerine içine bakmak için yüzünü ona çevirmiş ve dirseklerine dayandığı için daha rahat oturur olmuştu. "Delikanlı, söylediklerini dinledim ve durumu anladım. Söylediklerinize dayanarak size onurlu bir açıklamada bulunmama izin verin. Saçlarıma bu denli ak düşmeseydi ve bu kötü hastalık beni yitik düşürmeseydi, istemeden size benim ve kendimi sorumlu hissettiğim yol arkadaşımın verdiği acılar karşılığında elimde silah, sizinle erkek erkeğe hesaplaşmak bana düşerdi. Tamam beyim, hazır olduğumu göreceksiniz. Ama durum böyle olduğuna göre, başka bir öneride bulunmama izin verin. O da şu: Yeni tanıştığımız zamanlara ait bir anı hatırlıyorum – epeyce şarap içmiş olmama karşın unutmadım. Hoş kişiliğiniz beni duygulandırdığı için size içimden 'sen' demek geldi ama bunu zamansız bulduğum için vazgeçtim. İyi; o âna geri dönüp erteleme süresinin bittiğini açıklamak istiyorum. Delikanlı, biz kardeşiz; kardeş olduğumuzu açıklıyorum. 'Sen' sözcüğünün tam anlamından söz etmiştiniz – bizimki de duygu kardeşliğinin tam anlamını verecek. Yaşlılığım ve hastalığım yüzünden silahla size veremediğim tatmini böyle telafi etmek istiyorum. Kardeşlik bağı biçiminde, genelde üçüncü bir kişiye ya da dünyaya karşı oluşan bu bağı biz, birine olan ortak duygularımız adına kuracağız. Kadehinizi alın delikanlı, ben de su bardağımı – bu yeni hasat şarabına saygısızlık sayılmaz bu."

Kaptan eli titreyerek, saygı ve şaşkınlık içindeki Hans Castorp'un yardımıyla bardakları doldurdu ve, "Alın," diye yineledi. "Kol kola girelim ve öyle içelim. Dibine kadar! Tamam, delikanlı. Anlaştık. İşte, elimi basıyorum. Tatmin oldun mu?"

"Hem de nasıl, Mynheer Peeperkorn!" dedi Hans Castorp, şarabı bir dikişte içmekte zorlanarak; dizine dökülen şarabı silmek için mendilini çıkarmıştı. "Demek istediğim,

çok mutluyum ve birdenbire bu şerefe nasıl nail olduğumu aklım almıyor – itiraf edeyim, sanki bir düşteyim. Benim için büyük şeref – buna nasıl nail oldum bilmiyorum, hiçbir şey yapmadan kuşkusuz, başka bir biçimde değil. Bu yeni hitap biçimini kanıksama cüretini göstermede zorlanırsam şaşmamalı – özellikle de, kadın olduğu için bu düzenlemeden pek hoşlanmayacak olan Clavdia'nın önünde."

"O işi bana bırak," diye yanıtladı Peeperkorn. "Gerisi de yineleye yineleye alışmaya kalır. Artık git delikanlı. Beni yalnız bırak. Hava kararda, akşam oluyor. Sevdiğimiz her an dönebilir ve şu anda üçümüzün bir arada olması doğru olmaz."

"Hoşça kal, Mynheer Peeperkorn," dedi Hans Castorp ve ayağa kalktı. "Görüyorsun, haklı çekingenliğimi yenip denemeye başladım bile. Evet, gerçekten hava oldukça kararda. Toplumsal düzen sürsün ve akıl üstün gelsin diye, Herr Settembrini ansızın odaya girip ışığı açacak gibi geliyor – böyle düşünmek onun zaaflarından biri. Yarın görüşürüz. Düşümde bile göremeyeceğim denli mutlu ve gururluyum. Bir an önce iyileş. Önünde ateşinin yükselmeyeceği ve gereksinimlerini yerine getirebileceğin üç gün var. Senin yerindeymişçesine seviniyorum. İyi geceler."

Mynheer Peeperkorn (Bitiş)

Bir çağlayanı gidip görmek her zaman için insanlara çekici gelen bir gezi olduğu için özellikle çağlaya çağlaya dökülen suya karşı bir sevgisi olan Hans Castorp'un Flüela Vadisi'ndeki ormanda bulunan çağlayana nasıl olup da hiç gitmediğini açıklamamız zor. Joachim'le birlikte olduğu süreçte, Joachim buraya eğlenmek için gelmediği ve disiplinli bir görev bilinciyle görüş alanını Berghof'a yakın yer-

lerde, bir amaca yönelik davranışlara yönelttiği için oraya gitmemiş olması bağışlanabilir. Ama Joachim aramızdan ayrıldıktan sonra, evet o ayrıldıktan sonra bile, Hans Castorp'un yörenin görüntüsüyle bağlantısı, kayağa gidişlerini saymazsak, içsel deneyimleri ve 'kralcılık' oyunları dışında, hoşuna giden tutucu tekdüzeliğini korudu. Her neyse; kendisi de dahil olmak üzere yedi kişiden oluşan küçük arkadaş topluluğunun oraya gitmesi önerildiğinde bunu içtenlikle destekledi.

Mayıs gelmişti –düzlüğün yalın küçük ezgilerine inanırsanız sevinç ayıydı gelen–, burada, yukarıdaki hava tertemiz ve o kadar iç okşayıcı olmasa bile donun çözülme süreci bitmiş sayılırdı. Son birkaç gün içinde birkaç kez iri taneler halinde kar yağmış ama tutmamış, yerler ıslanmıştı yalnızca. Kışa özgü kar yığınları erimiş, buhara dönüşüp yok olmuş, orada burada artıkları kalmıştı. Dünyanın yeşiline ayak basabilmek her tür girişime yol açan bir davet gibiydi.

Topluluğun faaliyetleri, birkaç haftadan beri, başları büyük Pieter Peeperkorn'un, tropik bölgelerin kötü bir cilvesi olan ve ne iklime ne de Başhekim Behrens gibi olağanüstü bir doktorun verdiği ilaçlara yanıt veren hastalığı nedeniyle kısıtlanmıştı. Çoğu zaman yatmak zorunda kalıyordu, hem de, ateşinin olmadığı günlerde bile. Başhekim hastanın yakınlarını bir kenara çekip sorunun karaciğeri ve dalağı olduğunu, midesinin de normal durumda olmadığını söylüyor, bu arada bu koşullarda, en güçlü bünyelerin bile kronik halsizlikten kurtulamayacağını eklemeyi ihmal etmiyordu.

Mynheer yalnızca bir gece bir ziyafete başkanlık edebildi ve yürüyüşler kısa bir gezinti dışında yapılamadı. Laf aramızda, Hans Castorp bir açıdan topluluğun arasındaki bağların gevşemesinden memnundu çünkü Frau Chauchat'nın yol arkadaşıyla yaptığı şerefine kadeh kaldırılan anlaşmada zorlanıyordu. Toplulukta, Clavdia'ya, lades tutuşması diyebileceğimiz tutumu Peeperkorn'la konuşurken de sürdürüyor, aynı 'zorlanmayı', aynı 'yan çizmeleri' ve aynı 'kaçınmaları' sergiliyordu. Hitap etmek gerektiğin-

de, en dolambaçlı yolları deniyordu, o da ağzında geveleme-meden kaçamadığı zamanlarda. Başkalarının yanında, yalnızca, Clavdia'nın efendisi Peeperkorn olsa bile, Clavdia'yla konuşurken aynı ikileme ya da daha doğrusu bunun tam tersine kapılıyor ve efendinin nail ettiği şeref yüzünden ikilemi resmi bir ikili kıskaca dönüşüyordu.

Ama şimdi çağlayana bir gezi kararlaştırılmıştı – Peeperkorn düzenlemişti geziyi ve kendini gidebilecek kadar güçlü hissediyordu. Dörtte bir nöbet geçeli üç gün olmuştu ve Mynheer bu olanaktan yararlanmak istediğini açıklamıştı. Peeperkorn günün ilk yemeklerinde yemek salonuna inmemiş, son zamanlarda sıkça yaptığı gibi yemeğini Frau Chauchat'yla birlikte odasında yemişti. Hans Castorp ilk kahvaltı için aşağıya indiğinde, topal kapıcı onu karşılamış ve öğle yemeğinden bir saat sonra gezi için hazır olmasını iletmişti. Emir Herr Ferge'ye ve Herr Wehsal'e de iletilecek, Settembrini ve Naphta'ya uğranıp alınacakları bildirilecek ve kapıcı öğleden sonra saat üç için iki fayton ayarlayacaktı.

Kararlaştırılan saatte Berghof'un kapısında toplandılar. Hans Castorp, Ferge ve Wehsal kraliyet suitinin sakinlerini beklerken sohbet edip ıslak ve hantal kara dudaklarıyla verdikleri şekerleri yiyen atları okşamakla oyalandılar. Yol arkadaşları bir süre sonra merdivenin başında göründü. Peeperkorn'un krallara özgü başı küçülmüş gibiydi; merdivenin başında, üzerinde yıpranmış yerlere kadar bir kürkle, Clavdia'nın yanında duruyordu. Yuvarlak kenarlı yumuşak şapkasına dokundu ve duyulur duyulmaz bir sesle herkesi selamladı. Merdiveni indikten sonra da çifte yaklaşan üç beyin elini sıktı.

"Delikanlı," dedi Hans Castorp'a, elini omzuna koyarak. "Nasılsın, oğlum?"

"Çok iyiyim, sağ olun," dedi Hans Castorp. "Umarım siz de öylesinizdir," diye yanıt verdi.

Güneşin pırıl pırıl olduğu güzel aydınlık bir gündü ama pardösü giymek akıllıca bir iş olmuştu – arabada giderken serin olacağı kesindi. Madam Chauchat sıcak tutan, kareli tüylü kumaştan kemerli bir manto giymiş, hat-

ta omuzlarına küçük bir kürk sarmıştı. Fötrden yapılma şapkasının bir kenarından boynunun altından bağladığı zeytin yeşili bir tül sarkıyordu. Görüntüsü, orada bulunan herkese –Ferge dışında çünkü ona âşık olmayan bir tek oydu– neredeyse acı verecek denli çekiciydi. Ferge'nin taraf-sızlığı geçici olarak –diğer konuklar onlara katılana dek– yerlerini aldıklarında birinci arabada Mynheer ve madamın karşısına oturtulmasına neden oldu. İkinci arabaya binmek de Hans Castorp'a ve Wehsal'e düştü; Hans Castorp arabaya binerken Clavdia'nın yüzünde alaycı bir gülümsemenin dolaştığını görmezlik edememişti. Malezyalı çelimsiz uşak da geziye katılmıştı; elinde, kapağının kenarından iki şarap şişesinin başlarının dışarı taştığı kocaman bir sepetle efendisinin arkasından sökün etmiş, şişeleri birinci arabanın oturma yerinin altına tıkıştırmıştı. Arabacının yanına tırmanıp kollarını kavuşturarak oturduktan sonra atlar harekete geçti ve dizginler çekile çekile arabalar yokuştan aşağıya inmeye başladı.

Wehsal de Frau Chauchat'nın gülümsemesini kaçırmamıştı – çürük dişlerini göstere göstere bunu yanındaki gezi arkadaşına aktardı. "Benim yanıma düşmenizi nasıl alaya aldığını gördünüz mü?" diye sordu. "Evet, evet, onun acıya hakaret katma yöntemi böyle. Benim yanımda oturmaktan nefret mi ediyorsunuz? Sizi çok mu rahatsız ediyor?"

"Kendinize gelin Wehsal ve böyle çirkin konuşmaktan vazgeçin!" diye azarladı Hans Castorp onu. "Kadınlar her fırsatta gülümser, sırf gülümsemiş olmak için. Her kez bunu dert etmenin bir anlamı yok. Neden durmadan kıvranıp duruyorsunuz? Hepimiz gibi sizin de iyi ve kötü yanlarınız var. Örneğin, '*Bir Yaz Gecesi Rüyası*'nı çok güzel çalıyorsunuz – herkes bunu başaramaz. İlk fırsatta yine çalmalısınız."

"Oturduğunuz yerden beni aşağılayıcı öğütler verin bakalım," dedi zavallı adam. "Verdiğiniz avuntuda ne kadar hakaret olduğunun farkında değilsiniz. Beni daha da aşağılamaktan öte bir işe yaramıyor. Şu anda gülünç durumda olsanız bile, yükseklerden bakıp avuntu vermek

kolay. Sizin hiç olmazsa bir kez şansınız yaver gitti, yedi kat göklere çıktınız, kollarını sizin boynunuza doladığında. Tanrım, bunu düşünmek bile içimi yakıyor. Size nasip olanın iyice farkında olduğunuz için benim acınası acıma tepeden bakıyorsunuz..."

"Kendinizi hiç iyi ifade edemiyorsunuz Wehsal. Bence gerçekten itici. Beni size hakaret etmekle suçladığınıza göre, saklamama gerek yok. Sanırım, sürekli mızıldanıp kıvranarak itici olmak için elinizden geleni yapıyorsunuz. Ona gerçekten bu kadar mı âşıksınız?"

"Korkunç bir biçimde," diye yanıtladı Wehsal, başını sallayarak. "Size neler çektiğimi anlatamam – içim yanıyor, özlem içindeyim. Beni öldürecek diyebilsem iyi ama insan bununla ne ölüyor ne de kalıyor. O yokken biraz düzelir gibi oldum, unutmaya başlamıştım. Ama döndüğünden ve onu her gün görmeye başladığımdan beri, çılgın gibiyim, ellerimi göğe doğru kaldırıp ne yapacağımı bilemiyorum. Böyle bir bir şeyin olmaması iyi olurdu ama olmamasını istemekle de olmuyor. Sizi bir kez pençesine aldı mı, gitmesini istemekle olmuyor çünkü bu yaşamayı istememek gibi; eliniz kolunuz bağlı, bunu yapamıyorsunuz – ölmenin ne yararı var? İleriki bir tarihte – memnuniyetle. Hele onun kollarında seve seve. Ama daha önce ölmek saçmalık çünkü yaşamak istek demek, istek de yaşamak – yaşam kendine düşman olamaz. Baş belası kapana sıkışmak bu işte. 'Baş belası' diyorsam yalnızca sözün gelişi. Sanki başka birinden söz eder gibiyim, kendim için böyle bir şey diyemem. Öylesine değişik işkence çekmeler var ki Castorp ve insan bunlardan birine yakalanırsa tek isteği bunun bitmesi oluyor – tek amacı bu oluyor. Ama cinsel arzunun verdiği işkenceden kurtulmanın tek bir yolu var, o da doyuma ulaşmak – yoksa başka türlü olmaz, kesinlikle olmaz! Bir işkence aracıdır bu; pençesine düşmeyenin umurunda olmaz ama tutsak edilmişseniz İsa Efendimizi ve gözlerinden akan yaşları tanırsınız. Ulu Tanrım, nasıl bir araç, nasıl bir iş bu – bir bedenin bir bedeni sırf ona ait olmadığı, başka bir ruhun malı olduğu için arzulaması; ne kadar garip, ama doğru bir açıdan bakıldığında ne kadar

yapmacıksız ve utanmazlığı içinde ne kadar içtenlikli. İstediği buysa, Tanrı aşkına verilsin ona denebilir neredeyse. Ben neyin peşindeyim Castorp? Onu öldürmek mi istiyorum? Kanını akıtmak mı? Tek isteğim onu okşamak! Castorp, sevgili Castorp, mızıldanmamı bağışlayın ama Tanrı aşkına, isteğime pekâlâ olumlu yanıt verebilirdi. Bunun yüce bir yönü de var. Ben hayvan değilim ki, sonuçta bir insanım. Bedensel istek oraya buraya yöneldiği, sadık ve durağan olmadığı için ona hayvansal deriz ama bir kez, yüzü olan tek bir bedene yöneldiğinde ağzımızdan aşk sözcüğü çıkar. Yalnızca bir kabuk olan bedenini, göğüslerini arzulamazsın, yüzü biraz farklıysa, bedenini istemediğin bile olur. Bu, onun ruhunu arzuladığımı ve onu ruhumla sevdiğimi kanıtlar çünkü yüzü sevmek ruhu sevmek demektir."

"Sizin neyiniz var, Wehsal? Kendinizde değilsiniz ve Tanrı aşkına, öyle şeyler söylüyorsunuz ki..."

"İşte asıl bu, benim şanssızlığım," diye sürdürdü konuşmasını zavallı. "Onun bir ruhu olması, bedenden ve ruhtan oluşan bir insan oluşu. Ruhu benimle ilişkiye girmek istemediği için bedeni de istemiyor. Ah, ne kötü bir kader! Bu nedenle arzularım aşağılanmaya mahkûm, bedenim de sonsuza dek kıvranıp duracak. Neden ruhu ve bedeni bana aldırmıyor, Castorp? Neden ona duyduğum arzu bu denli dehşet verici? Ben erkek değil miyim? İtici bir erkek erkek sayılmaz mı? Sapına kadar öyleyim, yemin ederim. Zevk dünyasına girmeme izin verse ve güzelliği, yüzü gibi ruhundan kaynaklanan kollarını bana açsa ona dünyanın bütün hazlarını verirdim, Castorp, eğer yalnız beden değil yüz de söz konusu olmasa, beni tanımak istemeyen ve o olmasa bedenini de arzulamayacağım o Allahın belası ruhu işin içine girmese – sonsuza dek beni kıvrandıracak olan cehennem azabı bu işte."

"Sus, Wehsal, yavaş ol! Bağırma! Arabacı neden söz ettiğini anlayacak. Başını bile bile çevirmiyor ama sırtından dinlediğini anlıyorum."

"Dinliyor ve anlıyor – işte sorunun özelliği ve özü bu. Ruhun bir bedenden başka bir bedene geçişinden ya da...

hidrostatikten söz etseydim anlamayacak ve en ufak bir fikri bile olmayacaktı, ilgilenmeyecekti bile çünkü bunlar popüler konular değil. Ama en yüce, en mutlak ve en ürkünç sorun ruhla beden sorunu. En popüler konu bu olduğu için bunu herkes anlar ve bu derde yakalanıp günlerini arzu içinde kıvranıp işkence çekerek, gecelerini de onuru kırılmışlığın verdiği cehennemi yaşayanı alaya alır. Castorp, sevgili Castorp, biraz yakınmama izin verin – gecelerimin nasıl geçtiğini bilemezsiniz. Onu her gece düşümde görüyorum – ah, onun nelerini görmüyorum ki! Düşününce bile ciğerim yanıyor. Düş hep onun beni tokatlamasıyla sona eriyor, yüzümün ortasına; bazen de, ruhu tiksinmekten gerginleştiğinde yüzüme tükürüyor. O zaman arzu ve utançtan ter içinde kalmış olarak uyanıyorum."

"Tamam Wehsal, biraz susalım ve dükkâna varıp, öbürleri bize katılana dek konuşmamaya karar verelim. Bunu öneriyorum, talimatım bu. Sizi kırmak istemiyorum ama berbat bir durumda olduğunuzu kabul etmek zorundayım. Bizim evde bir öykü anlatırlardı – kızın birinin cezası her ağzını açışta ağzından yılanların ve kurbağaların çıkmasıymış – söylediği her sözcükte ağzından yılanlar ve kurbağalar dökülüyormuş. Buna ne çare bulduğu kitapta yazmıyordu ama sanırım selameti ağzını açmamakta bulmuştur."

"Ama konuşmak insanca bir gereksinim," dedi Wehsal yakınarak. "İnsanca bir gereksinim sevgili Castorp, özellikle de, benim gibi berbat durumda olan biri için bir rahat lama yolu."

"İnsanların hakkı da diyebiliriz. Wehsal ama bence, bazı koşullarda hakları kullanmamak akıllıca olur."

Böylece, Hans Castorp'un verdiği talimata uyarak hiç konuşmadılar ve araba çarçabuk, asmalarla sarılı baharatçının evine ulaştı ve hiç beklemek zorunda kalmadılar. Naphta ve Settembrini kapıya çıkmışlardı. Settembrini'nin üzerinde her zamanki yıpranmış paltosu, öbürünün üzerinde de ancak bir züppenin giyebileceği, her yanına dikiş geçilmiş sarımsı beyaz bir pardösü vardı. Selamlaşırlarken arabalar döndürüldü ve iki beyden biri birinci

arabaya bindi. Naphta birinci arabadaki dördüncü yere, Ferge'nin yanına, pek bir neşeli olan ve sürekli şakalaşan Settembrini de, ona yerini veren Hans Castorp'un ve Wehsal'in yanına oturup hemen yerin tadını çıkararak gezintiye çıkmış ehlikeyif bir beyefendinin umursamaz havasını takındı.

Arabaya binmenin zevkini, bedenin rahat bir pozisyonda dinlenerek sürekli değişen manzarada hareket halinde bulunmasını övdü, Hans Castorp'a babacan bir ilgiyle davrandı ve hatta, zavallı Wehsal'in yanağını okşayarak, rahatlamasını, kendisini ve hiç de çekici olmayan benliğini unutup, biçimi bozulmuş deri eldivenli elinin geniş bir hareketiyle gösterdiği pırıl pırıl dünyaya dalmasında ısrar etti.

Gidişleri kusursuzdu. Atların dördü de güçlü kuvvetli, canlı ve besiliydiler; her birinin alnında beyaz bir nişan vardı ve henüz toz tutmamış düzgün yola basan nalları ahenkli bir ses çıkarıyordu. Yolun iki yanında, yarıklarından otların ve çiçeklerin fışkırdığı kaya yığınları ve telgraf direkleri hızla geride kalıyor, dağdaki koru lar ansızın önlerinde yükseliyor, ileride beliren ve her birinin ardı gezilere özgü bir merakla beklenen yumuşak dönemeçler çarçabuk alınıyor, bu arada uzaklardaki hâlâ bazıları karlı dağların bir ucu güneşli görüntüden eksik olmuyordu. Tanıdık vadilerini arkada bıraktıkça bildikleri görüntülerden uzaklaştılar – bu da onları canlandırdı. Bir süre sonra, bir ormanın kenarında durdular – bu noktadan sonra hedeflerine ulaşabilmek için yaya gitmek zorundaydılar. Gidecekleri yerle aralarındaki bağ bir süredir kurumuştu bile; bilincine varmadan kulakları uğultusunu duymaya başlamış, ses yavaştan başlayarak gücünü giderek artırmıştı. Arabalar durduğunda uğultuyu iyice duyar olmuşlardı. Oldukları yerde kımıldamadan durup bazen duyma mesafesini aşan ve tıslamalarla ve titreşimlerle dalgalanan sese kulak vermeleri için birbirlerini uyarmışlardı.

"Buradan nazlı akıyor gibi geliyor," dedi oraya birkaç kez gitmiş olan Settembrini, "ama yanına vardığınızda – yılın bu zamanında azgınlaşır. Hazırlıklı olun – kendi dü-

şüncelerinizi bile duymaz olacaksınız."

Ormanda yürümeye başladılar, ıslak çam yapraklarıyla örtülü bir patikada ilerleyerek. En önde, yumuşak siyah şapkasını alnına dek indirmiş Pieter Peeperkorn, yol arkadaşının koluna yaslanmış, her adımda biraz yalpalayarak yürüyor, onun arkasından da diğer beyler gibi başı açık, elleri cebinde, başını biraz yana eğmiş, çevreye baka baka yavaşça ıslık çalan Hans Castorp geliyordu; sonra Naphta ve Settembrini, arkalarında da Ferge ve Wehsal; en arkada da, piknik sepetini taşıyan Malezyalı tek başına yürüyordu. Orman hakkında konuşuyorlardı.

Bu orman başka ormanlara benzemiyordu – resim gibi, kendine özgü bir görüntüsü vardı, ürkünç bile denebilecek. Ormanın her yerinden yosunumsu bir liken fışkırmış, her yeri alabildiğine sarıp perdelemişti. Ağ gibi sardığı dallardan keçeleşmiş uzun sakallar gibi sarkıyordu asalak bitki. Yapraklar neredeyse görünmez olmuştu, yalnızca, yosundan perdeler görebiliyordunuz – iç karartıcı, garip, hastalıklı bir görüntü. Orman, onu boğmaya çalışan likenin altında sağlığını yitirmek üzereydi. Yaprakla örtülü patikada ilerlerken küçük topluluğun izlenimi bu oldu. Hedeflerine yaklaşırken uğultu giderek arttı – gümbürdeyen, tıslayan suyun sesi Settembrini'nin kehanetini doğrulayacak nitelikteydi.

Bir dönemeci döndüklerinde bir köprü ve ormanın içindeki bir kaya yarığından dökülen çağlayanla karşılaştılar. Bu görüntü ortaya çıktığında uğultu doruğa ulaştı – cehennem gibi bir gürültüydü bu. Eni de aynı biçimde etkileyici olan su kütlesi yedi-sekiz metre yükseklikten tek bir oluk halinde indikten sonra kayaların üzerine bembeyaz çarpıyordu. Su akla gelebilecek her tür ses ve tondan oluşan çıldırtıcı bir kakafoniye dönüşüyor, gök gürültüleri, ıslıklar, çığlıklar, ulumalar, darbe sesleri, çatırtılar ve çan sesleri bir arada duyuluyordu; gerçekten düşüncenizi bile duyamıyordunuz. Ziyaretçiler kaygan kayalara basarak yanına kadar yaklaştılar ve orada buharımsı havayla sarılı, tıkanmış kulakları gürültüye doymuş, püsküren sulardan ıslanmış durdular, birbirlerine bakarak şaşkın gülümsedi-

ler ve başlarını sallayarak gösteriyi, çılgınlığı ve aşırılığı onları ürküten, gürültüsü de kulaklarını sağır eden bu sonu gelmez köpük ve gürültü felaketini izlemeye koyuldular; her yerden, arkanızdan, önünüzden, başınızın üzerinden tehdit edici ve uyarıcı bağrışlar, borazan sesleri ve tok erkek sesleri duyuluyordu sanki.

Frau Chauchat ve beş bey Mynheer Peeperkorn'un arkasında toplanmış, bu coşkuyu izliyorlardı. Mynheer'in yüzünü göremiyorlardı ama beyaz alevlerle çevrili başını açtığını ve göğsünü temiz havayla şişirdiğini fark ettiler. Kulağın dibinde bile bağrılsa sözcükler büyük bir olasılıkla çağlayanın gürültüsünde kaybolup gideceği için bakışlarla ve işaretlerle anlaşıyorlar, dudaklarının arasından sessiz şaşkınlık ve hayranlık sözleri dökülüyordu. Hans Castorp, Settembrini ve Ferge, başlarıyla işaretleşerek suyu yukarıdan görebilmek için, dibinde durdukları yarığın tepesindeki düzlüğe çıkmaya karar verdiler. O kadar da zor bir iş değildi bu. Kayaya oyulmuş dar basamaklar, ormanın bir üst katı diyebileceğimiz yere götürüyordu. Tek sıra halinde yukarıya tırmandılar, çağlayanın aşağıya kıvrıldığı yerin tam üzerindeki köprüye çıktılar, parmaklığına dayanarak arkadaşlarına el salladılar. Sonra köprüyü geçtiler ve çağlayanın öbür yakasındaki inişi daha zor olan ikinci bir köprünün olduğu yerden inerek ortaya çıktılar.

El kol hareketleri şimdi çay zamanının geldiğini işaret ediyordu. Çoğunluk hareketlerle bu gürültü ve patırtılı yerden, sağır dilsizi oynamadan pikniklerinden zevk alabilmek için uzaklaşmayı öneriyordu ama anlaşılan Peeperkorn bunu istemiyordu. Başını olumsuz sallıyor, işaretparmağıyla yeri gösteriyordu; çatlak dudaklarını zorlukla açıp "Burada!" dedi. Yapacakları şeyler konusunda efendileri ve komutanları oydu. Geziyi düzenleyen ve yöneten o olmasaydı bile kişiliği her zaman ağır basacaktı zaten. Çapı yüksek olanların zorbalığı ve baskısı her zaman olur ve olacaktır. Mynheer çayını çağlayanın gök gürültüsü arasında ona bakarak içmek istiyordu – yüce inadıydı bu ve aç kalmak istemeyenin kalması gerekiyordu. Çoğunluk bu karardan hoşnut kalmadı. İnsanca iletişimin, demokratik

konuşmaların ve tartışmaların olanaksızlığını kavrayan Herr Settembrini umutsuzca elini başına vurarak teslim oldu. Malezyalı uşak efendisinin buyruğunu yerine getirmek için koştu ve iki açılır kapanır sandalyeyi Mynheer ve madamın oturması için kayanın dibine açtı. Ayaklarının önüne serdiği örtünün üzerine de sepettekileri boşalttı – kahve takımı ve fincanlar, termoslar, kurabiyeler ve şarap. Herkes almak için toplandı. Sonra, ellerinde kahve fincanları, kucaklarında kurabiye tabakları, kayalara ve köprünün parmaklığına oturup o şamatanın ortasında sessizce piknik yaptılar.

Peeperkorn paltosunun yakası kalkık, şapkası yanında yerde, monogramlı gümüş bir kupadan Porto şarabını doldurup doldurup içiyordu. Ansızın konuşmaya başladı. Ne garip bir insandı! Kendi sesini duyması bir yana, öbürlerinin, seslendirilmek istenen ama seslendirilemeyenden tek bir hece bile çıkarmaları olanaksızdı. Sağ elinde kupası, sol kolunu uzatıp avucunu yanlamasına açtı, işaretparmağını kaldırdı ve ağzından havası boşaltılmış bir mekânda söylenmişçesine sessiz sözcükler döküldü. Bu anlamsız çabasına hemen son vereceğini düşündükleri için sıkıntıyla gülümseyerek karşılık verdiler ama o her şeyi yalayıp yutan gürültünün ortasında konuşmasını sürdürdü. Sol eliyle yaptığı uygar hareketlerle onların dikkatini zorluyor, alnının yukarıya doğru kalkmış çizgilerinin altından bakan zorlukla açtığı küçük solgun gözlerinin bezgin bakışlarını sırayla dinleyenlerde gezdirerek her birini, kaşlarını kaldırarak bir işe yarayacakmışçasına elini kulağına götürüp ağzı açık, başıyla onaylamak zorunda bırakıyordu. Ayağa bile kalktı! Elinde kupası, başı açık, neredeyse yerlere değen buruşuk paltosunun yakası kalkık, tanrılara özgü kırışık alnı beyaz saçıyla alevlenmiş, bir kayanın yanında duruyor, mızrak gibi parmakları havada, başparmağıyla işaretparmağını bitiştirerek oluşturduğu halkayı yaklaştırdığı yüzü giderek canlanıyor, duyulmayan belirsiz kadeh kaldırışını titizliğin verdiği büyüyle birleştirerek vurguluyordu. Yaptığı hareketler tanıdıktı, duymaya alışık oldukları ona özgü sözcükleri de anlıyorlardı;

'Tamam' ve 'anlaştık' gibi – ama o kadar. Başını yana eğişini, yıpranmış dudaklarındaki acıyı ve acılar içinde kıvranan birinin resmine tanık oldular. Sonra da, o zevk düşkünü gamzenin çiçek açışına; lükse ve zevke düşkünlüğün verdiği şaklabanlığa, raks eden giysinin hışırtısına ve putperest rahibin kutsal uçarılığına. Kupasını kaldırıp konuklarının gözlerinin önünde bir yarım daire çizdikten sonra kupanın dibini bir-iki yudumda buldu ve Mynheer Peeperkorn kolunu uzatıp kupayı, bir elini göğsüne götürerek alan Malezyalı uşağa verdikten sonra kalkma zamanının geldiğini işaret etti.

Ona eğilerek teşekkür ettiler ve emrine uymak için hazırlığa başladılar. Yere çömelmiş olanlar ayağa fırladı, korkuluğa oturmuş olanlar da yere atladı. Şapkalı ve yakası kürklü paltolu Malezyalı tabakları ve yemekten artakalanları toparladı ve geldikleri düzende yapraklarla örtülü nemli patikada ilerleyip likenler yüzünden biçimini yitirmiş ormandan çıkıp onları bekleyen arabalara ulaştılar.

Bu kez Hans Castorp efendinin ve yol arkadaşının olduğu arabaya bindi ve onların karşısına, yüce şeylerden haberi olmayan babacan Ferge'nin yanına oturdu. Mynheer, alt çenesi düşmüş, ellerini avuçları aşağı olmak üzere, kendisinin ve Clavdia'nın dizlerini örten battaniyeye sarınmış oturuyordu. Arabalar demiryolunu ve dereyi geçmeden Settembrini ve Naphta arabadan inip vedalaştılar. Wehsal, Berghof'un kapısına varan dönemeçli yokuş boyunca ikinci arabada tek başına oturdu. Orada ayrıldılar.

O gece Hans Castorp'un uykusunu içinden gelen ve ruhunun bile kavrayamadığı bir bekleyiş daha da mı hafifletmişti acaba? Bir Berghof gecesinin alışılmış sessizliğindeki en ufak bir sapma, küçücük bir farklılık ya da uzaklarda bir yerde dolaşan birinin duyulur duyulmaz sesi onun uyanıp yatağın içinde oturmasına yetiyordu. Saat ikiyi biraz geçe kapısına vurulduğunda oldukça uzun bir süredir uyanıktı. Hiç de uykulu bir hali olmadığı gibi kendini de son derece zinde hissediyordu. Gelen sanatoryumun tiz sesli hemşirelerinden biriydi ve Frau Chaucat'nın onu hemen ikinci kata çağırdığını söylüyordu. Kendini da-

ha da enerjik hissederek hemen geleceği yanıtını verdikten sonra yataktan fırladı, hızla giyindi, parmaklarıyla alnına düşmüş perçemleri kaldırdı ve aşağıya yöneldi; ne hızlı ne de yavaş yürüyordu, saatin neyi değil, getirdiğini nasıl getireceğinin belirsizliği içinde.

Hollandalı'nın suitinin giriş kapısı ve yatak odasının kapısı açıktı ve tüm lambalar yanıyordu. İki doktor, Başhemşire von Mylendok, Madam Chauchat ve uşak, hepsi oradaydılar. Malezyalı her zamanki giysileri yerine bir Java halk kostümü giymişti. Üzerinde, uzun bol kollu çizgili bir tunik, pantolon yerine de parlak renkli bir etek, başında sarı kumaştan yapılma huni biçiminde bir şapka ve göğsünü kaplayan nazarlıklardan yapılma bir kolyeyle, yatakta sırtüstü, kolları yana açık yatan Pieter Peeperkorn'un başucunda duruyordu. Hans Castorp içeri girdiğinde gördüğü sahneden sapsarı kesildi. Frau Chauchat'nın sırtı dönüktü. Yatağın ayakucunda alçak bir sandalyede oturuyordu; dirseklerini yorgana dayamış, çenesini avucunun içine almış, parmaklarıyla alt dudağını sıkıca kavramış ve gözlerini yol arkadaşına dikmişti.

"İyi akşamlar, oğlum," diye selamladı onu Behrens, başının hüzünlü bir işareti ve küçük beyaz bıyığının yana doğru bir hareketiyle. Dr. Krokowski ve başhemşireyle konuşuyordu. Üzerinde, cebinden dinleme aletinin göründüğü bir doktor gömleği, ayağında da işlemeli terlikler vardı; yaka takmamıştı. "Yapılacak bir şey yok," diye ekledi fısıltıyla. "İş bitmiş. Yaklaşın. Bu işten anlayan birinin gözüyle bir bakın. Doktorluk sanatının çok ötesinde bir durum."

Hans Castorp ayaklarının ucuna basarak yatağın yanına gitti. Malezyalı, başını çevirmeden gözlerinin beyazını devire devire onun her hareketini izliyordu. Frau Chauchat'nın kendisiyle ilgilenmediğini kaçamak bir bakışla saptadıktan sonra, yatağın kenarında her zamanki pozunu aldı – ağırlığını bir ayağının üzerine verip ellerini karnının üzerinde kavuşturdu, başını yana eğdi ve düşünceli ve saygılı bir ifadeyle bakmaya başladı. Peeperkorn, Hans Castorp'un daha önce de birçok kez gördüğü gibi, kırmızı ipek yorganın altında, üzerinde yün gömleği yatıyordu. Elleri

ve yüzünün bir bölümü siyahımsı mavi bir renk almış ama yüzü oldukça biçimsizleşmesine karşın krallara özgü hatlarını yitirmemişti. Gözleri kapalı ve huzurluydu ama yaşam boyu alışkanlığın oluşturduğu, kavis yaparak şakaklarına doğru kıvrılan dört ya da beş derin çizgi beyaz alevlerle çevrili ilahlara özgü izler taşıyan geniş alnında belirginliğini yitirmemişti. Acı dolu çatlak dudakları aralıktı. Morarma bir tıkanma olduğunu ve tüm yaşam fonksiyonlarının birdenbire felce uğrayıp durduğunu gösteriyordu.

Hans Castorp bir süre saygılı bir ifadeyle öylece durdu; duruşunu değiştirip değiştirmemekte kararsızdı. Durumu kavrayabilmek için oyalanıyor – 'dul eşin' ona bir şey söylemesini bekliyordu. Ama ondan ses çıkmayınca onu bir süre rahatsız etmemeye karar verdi ve dönüp arkadakilere baktı. Başhekim kapıyı işaret etti. Hans Castorp arkasından dışarıya çıktı.

"İntihar mı?" diye sordu uzmanlara özgü bir sesle.

"Bildiniz," dedi Behrens başından savarcasına; sonra da, "bütünüyle. Çok iyi becerilmiş bir iş," diye ekledi. "Hiç böyle bir temizlik malzemesi gördünüz mü?" Gömleğinin cebinden çıkardığı garip biçimli bir kutudan küçük bir nesne çıkarıp genç adama uzattı. "Ben hiç böyle bir şey görmedim. Görmeye değer. Öğrenmenin yaşı yok. Garip ve çok değişik bir şey. Bunu elinde buldum. Dikkat edin. Elinize damlarsa kabarcık yapar."

Hans Castorp ilginç nesneyi elinde evirip çevirdi. Yapımında çelik, fildişi, altın ve kauçuk kullanılmıştı – el işi, ilginç bir şey. Uçları çok sivri iki çatal diş ışıl ışıl parlıyordu. Onların arasına yine, daha esnek ve içe doğru bükülebilen çatal dişleri ve altın süslemeleri olan, fildişinden burma bir bölüm yerleştirilmişti. Nesnenin ucunda da yarı sert kauçuktan yapılma balona benzer siyah bir şey vardı. Bunların tümünün boyu birkaç santimetreyi geçmiyordu.

"Ne bu?" diye sordu Hans Castorp.

"Bu çok iyi yapılmış hipodermik bir şırınga," diye yanıtladı Behrens. "Ya da başka bir deyişle, bir kobranın ısırma organının mekanik bir taklidi. Anladınız mı? Pek anlamışa benzemiyorsunuz," diye de ekledi, Hans Castorp'un

aygıta şaşkınlıkla bakakaldığını görünce. "Bunlar diş. Büyük değiller ama içlerinden ince kanallar geçiyor; uçlarında, görüyorsunuz. Bu kanalların, kuşkusuz, dişlerin öbür ucunda bir çıkışları var ve ortadaki fildişi bölümün içinden geçerek kauçuk salgı bezine bağlanıyorlar. Isırma gerçekleştiğinde, öbür dişler biraz geri gidiyor, hazneye baskı yaparak içindekinin kanallara boşalmasını sağlıyorlar. Dolayısıyla, dişler deriye battığında doz kan dolaşımına enjekte edilmiş oluyor. Gördüğünüz gibi, çok basit bir mekanizma. Biri bunu akıl etmiş. Büyük bir olasılıkla onun isteği üzerine özel yapılmış."

"Hiç kuşkum yok," dedi Hans Castorp.

"Dozun çok yüksek olmadığı anlaşılıyor," diye sürdürdü konuşmasını başhekim. "Ama miktarın yerine önemli olan..."

"Dinamik," diye tamamladı Hans Castorp.

"Buldunuz işte. Ne olduğunu araştırmamız gerekiyor. Sonuçları merak ediyorum doğrusu; öğrenecek çok şey var. Bu gece böylesine süslenen bizim şu egzotik herifin bunun neyin ne olduğunu kesinlikle bize söyleyebileceğine iddiaya girer misiniz? Sanırım bu hayvansal ve bitkisel maddelerin bir karışımı – çok kaliteli, en iyisinden – bir defada götürdüğüne göre. Bulgulara göre, solunum sistemini paralize edip bir anda soluğunu kesmiş. Hızlı bir boğulma. Büyük bir olasılıkla, işkence çektirmeden, ağrısız sızısız."

"İnşallah öyledir," dedi Hans Castorp iç çekerek ve ürkünç aygıtı başhekime geri verip yatak odasına döndü.

Odada Madam Chauchat ve Malezyalı kalmıştı. Genç adam yatağa yaklaşırken Madam Chauchat başını kaldırdı ve, "Çağrılmaya hakkın vardı," dedi.

"Çok naziksiniz," dedi Hans Castorp, bu kez ona 'siz' diye hitap ederek. "Doğru olanı yaptınız. Bana, kardeş gibi birbirimize 'sen' dememizi önermişti. Başkalarına belli etmemek için lafı dolandırdığımı itiraf etmekten utanıyorum. Son ânında yanında mıydınız?"

Bana her şey olup bittikten sonra uşağı haber verdi."

"Çapı öylesine yüksek bir insandı ki!" diye başladı yeniden Hans Castorp. "Onun gözünde, duygunun yaşama

yenik düşmesi kozmik bir felaket ve Tanrı'nın bir ayıbıydı. Kendini Tanrı'nın düğün aracı olarak gördüğünü bilmeniz gerekir. Bunda biraz, krallara özgü bir çılgınlık var. Ama bir insan, duyguları yoğun olduğu zaman, aslında resmi dinsel sözlerden çok daha coşkulu olan kaba ve saçma şeyler söylemeye cesaret edebilir."

"*C'est une abdication,*" dedi kadın. "Bizim çılgınlığımızdan haberi vardı, değil mi?"

"Yadsımama olanak yoktu. Sizi onun önünde alnınızdan öpmememden anlamış. Artık varlığı yalnızca simgesel olsa da, bunu şimdi yapmama izin verir misiniz?"

Madam Chauchat başını ona doğru uzattı, küçük bir işaret almışçasına ve Hans Castorp dudaklarını onun alnına değdirdi. Malezyalı kahverengi hayvan gözlerinin akını devire devire bu sahneyi izliyordu.

Büyük Uyuşukluk

Başhekim Behrens'in sesini duyuyoruz bir kez daha – dikkatle dinleyelim bakalım. Belki de son kez duyuyoruzdur. Eninde sonunda bu öykü de bitecek. Çok uzun sürdü zaten ya da daha doğrusu, 'içerik zamanı' öylesine hızlı akıyor ki, şu anda durdurmak olanaksız; müzik zamanı bile sona ermek üzere. Deyimlere düşkün Rhadamanth'ımızın keyif veren kendine özgü dilini bir daha hiç duyamayabiliriz.

"Castorp, aziz dostum, canınız sıkılıyor. Her Allahın günü surat asıyorsunuz; sıkıntınız yüzünüzden belli. Siz şişirilen bir balon gibisiniz. Her gün bir heyecan yaşamazsanız hemen sönüp mızmızlanmaya başlıyorsunuz. Haklı mıyım, haksız mı?"

Hans Castorp yanıt vermedi ve bunu yapmakla karamsarlığını ele verdi.

Behrens kendi sorusuna kendi yanıt vererek, "Her zamanki gibi haklıyım," dedi. "Halinden memnun olmayan sevgili vatandaşım, krallara özgü sıkıntı zehrinizi sağa sola yaymadan, Tanrı'nın ve kullarının sizi yalnız bırakmadığını, tıp otoritelerinin gözünü bir an bile üzerinizden ayırmadığını ve oyalanmanızı dert edindiğini anlayacaksınız. Biliyorsunuz, yaşlı Behrens hâlâ buralarda. Şaka bir yana oğlum, sizinle ilgili bir fikrim var. Allah biliyor, bu sonuca varmak için ne uykusuz geceler geçirdiğimi. Vahiy indi de diyebilirsiniz. Düşündüğümün çok umut verici olduğuna inanıyorum. Beklenmedik, hızlı bir biçimde zehirlerden arınma ve zafer kazanmışçasına eve dönme."

Etkili olması için bir süre sustuktan sonra, "Gözleriniz büyüdü," dedi – oysa Hans Castorp'un gözleri hiç de büyümediği gibi, ona uykulu bir aldırmazlıkla bakmayı sürdürüyorlardı. "Behrens'in ne demek istediğini anlamadınız. Şunu demek istiyorum: Sizin vakanızda kesin olmayan bir şeyler var. Gözünüzden kaçmış olamaz. Bir şeyler doğru gitmiyor çünkü bir süredir zehirlenme bulgularınız kuşkusuz çok düzelmiş olan lokalize durumunuzla uyumlu değil, üstelik bunu da ilk kez dün akşam düşünmeye başlamış değilim. İşte son fotoğrafınız. Şu hokus pokusu ışığa tutalım bakalım. En kötümser ve en huysuz biri bile, Haşmetmeap'ın sıkça söylediği gibi burada burun kıvıracak bir şey bulamaz. Birkaç iltihap odağı yok olmuş, yuva küçülmüş ve hatları belirginleşmiş – bu işi iyi bilen bir hasta olduğunuza göre bunun iyileşme demek olduğunu anlamışsınızdır. Bu güçlü bulgular göz önünde bulundurulduğunda düzensiz ateşinizin nedenini açıklamak zorlaşıyor ve doktor yeni nedenler aramak zorunda kalıyor."

Hans Castorp'un kafasını sallaması ayıp olmasın diye ilgi gösterir gibi yapmaktan öte bir şey değildi.

"Şimdi Castorp, diyeceksiniz ki, yaşlı Behrens tedavisinin yanlış olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Ama büyük bir hata yapıyorsunuz ve ne gerçeğe ne de yaşlı Behrens'e adil davranıyorsunuz. Tedaviniz yanlış değil ama belki de biraz tek yanlı oldu. Sanırım başından beri bulgulara göre yalnızca tüberküloz üzerinde durulmaması

gerekirdi; şimdiki durumunuzun ona bağlı olamayacağı varsayımından bu sonucu çıkardım. Başka bir rahatsızlığınız olmalı. Bence sizde kok enfeksiyonu var.

"Bu konuda kesinlikle ikna olmuş durumdayım," diye üsteledi başhekim, Hans Castorp'un yanıt olarak başını salladığını görünce. "Sizde streptoz var ama hemen dehşete kapılmanıza gerek yok."

(Dehşete kapılma diye bir durum söz konusu olamazdı. Hans Castorp'un yüzünde ya bu keskin görüşten ya da başhekimin varsayım olarak kendisine bağışladığı bu yeni saygıdeğer durum nedeniyle alayla karışık bir kabullenme ifadesi belirmişti.)

"Paniğe gerek yok," diye yineledi Başhekim, ifadesini biraz değiştirerek. "Herkeste vardır. Her eşekte bulunur. Övünmeye kalkmayın. Daha geçenlerde, kanda streptoz bulunabileceğini ama enfeksiyonun belirgin bulgular göstermeyeceğini öğrenmiştiniz. Birçok meslektaşım kanda tüberküloz olabileceğini ama belirtilerinin olmayabileceğini anlamak üzere olduğumuzu bilmiyor. Tüberkülozun bir kan hastalığı olduğunu bulmamıza birkaç adım kaldı."

Hans Castorp bunu pek ilginç buldu.

"Bu nedenle streptoz dediğimde o ağır hastalık tablosunu düşünmemelisiniz," diye yeniden başladı Behrens. "Bu zavallı ufaklıkların sizi mekân eyleyip eylemediklerini öğrenmek için bakteriyolojik bir kan tahlili yapmamız gerekiyor. Ateşinizin streptozdan mı ileri geldiğini, varlıklarını hiçbir zaman göz ardı etmeden, uygulamaya başlayacağımız streptokok aşısının sonuçlarından anlayacağız. Bu yolu izleyeceğiz dostum ve bir kez daha söylüyorum, hiç beklenmedik sonuçlar alacağımızı umut ediyorum. Tüberküloz her ne kadar uzun sürüyorsa da, bu tür enfeksiyonlardan kurtulmak fazla zaman almıyor. İğneler etkili olursa, altı aya kalmaz zıpkın gibi olursunuz. Ne diyorsunuz? Yaşlı Behrens işini biliyor muymuş? Efendim?"

"Şu anda bu yalnızca bir varsayım," dedi Hans Castorp, isteksizce.

"Kanıtlanabilir bir varsayım. Çok verimli olabilecek bir varsayım," dedi başhekim. "Kültürünüzde koklar üre-

meye başladığında ne denli verimli olduğunu göreceksiniz. Yarın öğleden sonra iğneyi yiyeceksiniz – köy berberlerinin yaptığı gibi damarınızı kanatacağız. Çok zevklidir, ruha da bedene de çok iyi gelir."

Hans Castorp başka bir yol izlemeye hazır olduğunu söyledi ve Behrens'e gözünü ondan ayırmadığı için teşekkür ettikten sonra, başını yana eğerek onun kürek çekerek gidişini izledi. Şefin konuşması kritik bir zamanda olmuştu. Rhadamanth konuğunun, Joachim'in çılgın ve vazgeçilmez kararlar alma arifesindekine çok benzeyen ifadesini ve ruh halini neredeyse tümüyle doğru yorumlamıştı ve olaya el koyması Hans Castorp'a içinde bulunduğu donukluktan çıkması için yardım etmek içindi; amacının bu olduğunu vurguladığı gibi yadsımaya da kalkmıyordu.

Söylenecek başka şeyler de var. Hans Castorp'a yalnızca kendisi değil, tüm dünya, tüm 'o şey' de aynı durumda gibi geliyordu – daha doğrusu, burada, yukarılarda özel olanı genelden ayırmada zorlanır olmuştu. Belirli bir kişilikle olan ilişkisinin sıra dışı sonucundan, bu sonucun sanatoryumda neden olduğu değişiklerden ve Clavdia Chauchat'nın efendisinin geride bıraktığı kan kardeşiyle büyük bir yenilginin trajik gölgesi altında saygılı ve duyarlı bir biçimde vedalaşıp burada, yukarıdaki topluluktan ayrılmasından, o büyük dönüm noktasından sonra, genç adama yaşam ve dünya tekin değilmiş gibi gelmeye başlamış ve garip bir biçim almıştı; sanki giderek çarpıklaşıyor ve huzur bozucu oluyordu; sanki bir şeytan, uzun bir süredir etkisini gösteren kötülük dolu çılgın bir şeytan sonunda efendiliğini ilan etmiş ve öylesine güç kazanmıştı ki en gizli korkularınıza bile girebiliyor ve size kaçmayı bile düşündürtüyordu. Bu şeytanın adı, uyuşukluktu.

Öyküyü anlatanın abarttığını ve uyuşukluğu şeytani güçlere bağlayacak kadar romantik olduğunu ve ona mistik bir ürkünçlük bile verdiğini söyleyebilirsiniz. Oysa biz burada masal okumuyor, sıradan kahramanımızın kişisel deneyimlerine kesinlikle sadık kalarak anlatıyoruz. Bildiklerimiz her ne kadar araştırmaya kesinlikle yatkın de-

ğilse de, belirli koşullarda donukluğun böyle bir nitelik al dığına ve bu tür duyguları oluşturduğuna kuşku bırakmı yor. Hans Castorp çevresine bakıyordu – ve gördüğü ger çekten tekin olmayan, kötülük dolu şeylerdi. Gördüğünü tanımlayabiliyordu ama gördüğü zamanı yitmiş, umursamadan ve umuttan uzak bir yaşam, kıpırtısız ama koşuşturmacalı, yoksunlukla dolu bir yaşam, yani ölü yaşamdı.

Hareketli bir dünyaydı, her tür faaliyetin birlikte yürüdüğü. Arada sırada, bunlardan biri, öbürlerini bastırarak moda haline geliyordu. Berghof'un dünyasında amatör fotoğrafçılığın her zaman önemli bir yeri olmuştu ve iki kez –böyle salgınların belirli aralarla yinelendiğini bilecek kadar uzun süredir buradayız– herkesin kendini haftalarca ve aylarca kapıp koyverdiği bir tutkuya dönüşmüştü. Berghof'ta midesinin hizasındaki kameraya başını eğip de sıkıntılı bir yüz ifadesiyle deklanşöre basmayan bir Allahın kulu kalmamıştı. Yemeklerde elden ele dolaşan fotoğrafların haddi hesabı yoktu. Birdenbire kendi fotoğraflarını kendin basmak bir onur meselesi haline gelmiş, karanlık odalar yetmez olmuştu. Odaların pencerelerine ve balkon kapılarına kalın siyah perdeler asılmıştı ve insanlar kırmızı ışıkların altında, neredeyse yangın çıkana dek kimyasal maddelerle uğraşıp duruyorlardı. İyi Ruslar Masası'nda oturan Bulgar öğrenci yanıp kül olmaktan son anda kurtulmuştu. Bunun sonucunda sanatoryum yetkililerince bu iş yasaklandı. Yalın fotoğraflar gözden düştü ve *a la Lumiére* tarzı renkli fotoğraf merakı aldı yürüdü. Herkes, magnezyum flaşına yakalanıp, cinayete kurban giden maktullerin gözleri açık olarak sandalyeye oturtulmuş hallerini andıran donuk ifadeli, boş bakışlı fotoğraflardan zevk almaya başladı. Hans Castorp bile kartondan çerçevesi olan ve ışığa tutulduğunda onu Frau Stöhr ve fildişi tenli Fräulein Levi'nin ortasında zehir yeşili bir çayırda, içlerinden birinin düğme iliğinde ışıldadığı soluk renkli papatyaların ortasında, yüzü bakır sarısı dururken gösteren cam bir levhayı saklar oldu. Frau Stöhr'ün üzerindeki kazağın rengi gök mavisiydi, öbür hanımınki de kan kırmızısı.

Ayrıca, bazı kişilerce yürütülen ama arada sırada genel bir salgına dönüşen pul biriktirme modası vardı. Herkes yapıştırma, pazarlık ve değiş tokuşla uğraşmaya başlıyor, pul dergilerine abone olunuyor, satıcılar, dernekler ve biriktirenlerle haberleşiliyor ve az bulunur parçalara, lüks bir sanatoryumda aylarca ya da haftalarca kalmaya parası ucu ucuna yetenlerce bile inanılmaz paralar ödeniyordu.

Derken bu çılgınlıklar yerlerini başka çılgınlıklara bırakıyor, örneğin, akla gelebilecek her tür çikolata biriktirmek ve durmamacasına tüketmek moda haline geliyordu. Herkes dudakları kahverengi, mideleri *Milka nougats, chocolat a la créme d'amandes, Marquis napolitains* ve üzerlerine altın tozu serpiştirilmiş küçük 'kedi dili'nden perişan bir halde Berghof mutfağının ürünlerini isteksiz nazlı bir gurme gibi karşılar oluyordu.

Oldukça uzun bir süre önce, bir karnaval akşamı, üst düzeyde birince önerilen gözlerini yumup domuz çizme oyunu geliştirilerek sabır gerektiren geometrik biçimlere dönüştürülmüş ve tüm Berghof sakinlerinin zihinsel yeteneklerini zorladığı gibi *moribundus*'ların da son kafa yormalarına ve enerjilerini sarf etmelerine neden olmaya başlamıştı. Sanatoryum haftalarca, sekizden fazla büyüklü küçüklü daireden ve onların arasına geçmiş üçgenlerden oluşan karmaşık bir figürle uğraştı. Amaç elini kâğıttan hiç kaldırmadan bunu başarabilmek olsa da, asıl beceri gözlerini hiç açmamaktı ve sonunda, bu işi, önemsenmeyen birkaç hata yapmasına karşın zekâ oyunlarındaki başarısıyla övünmede üstüne olmayan Savcı Paravant başardı.

Onun matematikle uğraştığını bizzat başhekimden öğrenmiştik; bu bilim dalına olan tutkusunun ardında yatan erdem dolu amacı da. Bu uğraşın cinsel isteği körlettiği için övgüye layık olduğunu ve daha yaygın olsaydı, yetkililerin son zamanlarda almak zorunda kaldıkları önlemlere gerek kalmayacağını da biliyoruz. Bu önlemler arasında en önemlisi, balkondan balkona geçişin –aralarındaki buzlu camlar parmaklığa kadar olmadıkları için yetersiz kalıyordu– yasaklanması ve buralara geceleri masörün gü-

lümsemeler ve alaylar arasında kilitlediği küçük kapıların takılmasıydı. Bu yasak konulduğundan beri, ikinci kattaki odalara rağbet artmıştı çünkü o odalarda parmaklıktan atlayıp aşağıdaki verandanın üzerindeki çıkıntılı cam uzantıya basıp öbür balkona tırmanabildiğiniz için küçük kapı engelini aşmış oluyordunuz. Önlem alınması Savcı Paravant açısından gerekli değildi. Mısırlı Fatma'nın gelişine denk düşen ve onun bedenini son bir kez zorlayan arayışı çoktan atlatmış, ondan sonra kendini iki kat bir şevkle, Başhekim Behrens'in huzur verici gücü hakkında birçok ahlaksal şey anlattığı aydınlık gözlü tanrıçanın kollarına teslim etmiş ve bir zamanlar gece gündüz demeden, tutkuyla ve bir sporcunun enerjisiyle kendini verdiği zavallı günahkârların suçluluğunu kanıtlama sorunu –eskiden sıkça araları uzatıyordu, oysa şimdi tam emekli olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştı– bir dairenin karesini almaya dönüşmüştü.

Yönünü değiştirmiş olan bu görevli, çalışmaları sonucunda bilimin geometrik yapının kesinliğinin olanaksız olduğuyla ilgili öne sürdüğü kanıtların tümünün geçersiz olduğuna ve Tanrı'nın onu, yani, Paravant'ı, bu metafiziksel gerçeği kavradıktan sonra dünyevi gerçeğin tartışmasız doyumuna katsın diye aşağıdaki canlıların dünyasından koparıp buraya yukarıya yolladığına inanır olmuştu. Bununla uğraşıp duruyordu. Nereye gitse, durmamacasına daireler çiziyor, hesaplar yapıyor, bir sürü kâğıdı figürler, harfler, sayılar ve cebir simgeleriyle dolduruyordu – artık sağlıklı bir insan olmadığını açıkça gösteren yanık tenli yüzüne, saplantılı birinin dalgın ve boş ifadesi gelip yerleşmişti. Konuşması sıkıcı tek bir konuya odaklanmıştı – umarsız *pi* oranına. Zihninden matematik hesapları yapan Zacharias Dase adında az buçuk dâhi biri bir tarihte, iki yüzüncü ondalık sayıya kadar hesabını yapmıştı, iş olsun diye; çünkü iki bininci ondalığı bile bulsa kesin sonuca ulaşamayacağı gibi ona bir adım bile yaklaşmış olmayacaktı. İnsanlar işkence çeken bu görevliden kaçar olmuştu çünkü köşeye sıkıştırabildiklerini, bu gizemli oranın umarsız mantıksızlığına ve insan düşüncesini utanmadan

bozmasına karşı daha duyarlı olsunlar diye coşkulu bir söz bombardımanına tutuyordu. Bir yararı olmadan sayısız dairenin çevresini bulmak için *pi*'yi çapla ve yine *pi*'yi, dairelerin alanını bulmak için yarıçapın karesiyle çarptıktan sonra savcı, giderek Arşimed'den beri insanoğlunun aslında çok yalın olan bir sorunu gereksiz yere karmaşık hale getirip getirmediğini sorgular olmuştu. Nasıl yani? Çember eğrisi neden doğrultulamıyor ya da düz bir çizgi neden daireye dönüştürülemiyordu? Paravant bazen vahiy inmek üzere olduğu duygusuna kapılıyordu. Arada sırada akşamları onun, kimselerin kalmadığı loş yemek salonunda, boş masanın üzerinde özenle daire biçimi verdiği bir sicim parçasına gözlerini dikmiş oturduğuna, sonra ansızın ipi çekip düz hale getirdiğine ama bunun onun masaya dirseklerini dayayıp iki büklüm yeniden kara kara düşünmeye başlamasından öte bir işe yaramadığına tanık olabilirdiniz. Başhekimin bazen Paravant'a bu melankolik maceralarında arka çıktığı ve saplantısını desteklediği bile oluyordu. Acılar içinde kıvranırken, bir gün canı ciğeri derdinden Hans Castorp'a söz etmiş ve onun dairenin gizemini anlayışla karşıladığını görünce onu dost bilip dert yanmayı sürdürmüştü. Genç adama *pi*'nin umarsızlığını onu, insan kapasitesini zorlayan sayısız küçük kenarlarla bezenmiş, biri kesin çizgileri olan, öbürünün ise yalnızca hatları belli iki poligonun arasına sıkıştırdığı bir çizimle bir güzel açıklamıştı ama gerisine gelince, ne hikmetse, elle tutulamayan ruhsal bir yöntemle onda, mantıklı bir sayıya dönüştürecek olan hesap edilebilirliğe bir türlü yakalanmayan bir eğrilik vardı –böyle diyordu savcı, çenesi titreyerek– ve onun adı *pi*'ydi. Hans Castorp her ne kadar duyarlıysa da *pi* onu Paravant kadar etkilemiyor, bunun bir yanılsama olduğunu, Herr Paravant'ın bu kovalamacaya kendini böylesine kaptırmaması gerektiğini söylüyor, her dairenin esnek bükülme noktalarından, var olmayan başlangıç noktasından ve hayal ürünü sonundan söz ediyordu; değişmez bir yönü olmayan ve sürekli kendi içinde dönüp dolaşan sonsuzluğun eğlenceli melankolisinden de; ve bunları öylesine ciddi bir kabullenmeyle dile getiriyor-

du ki savcı bir süre rahatlıyordu.

Hans Castorp'un iyi niyeti, Paravant gibi bir konuya saplanıp kalan ve rahatına düşkün çoğunluk arasında derdini anlatacak kimse bulamayan birçok konuğun sırdaşı olmasına neden oluyordu. Eskiden heykeltıraş olan Avusturyalı bir beyefendi vardı – yakışıklı, kır bıyıklı, kartal burunlu, mavi gözlü yaşlıca bir bey. Devlete kazanç sağlamak için bir proje üretmiş, güzel bir el yazısıyla bunu kâğıda dökmüş, önemli yerlerin altını sepya suluboyayla çizmişti. Planına göre, her gazete alıcısı kırk gram tutan gazetesini saklayacak, ay başında, aşağı yukarı 14.000 gram tutacak olan gazeteleri teslim edecekti. Bu yirmi yılda 288 kilo kullanılmış kâğıt demekti ve hesaplandığında 57.60 DM yapardı. Beş milyon abone bunu yapsa, diye devam ediyordu bildiri, yirmi yılda eski gazeteler 228 milyon mark gibi inanılmaz bir değere ulaşacak, bu paranın üçte ikisiyle çok daha ucuza gelen abonmanlar yenilenecek, geri kalan aşağı yukarı yüz milyon mark da örneğin, halk sanatoryumları ve zor durumdaki sanatçıları parasal açıdan desteklemek gibi insancıl amaçlar için kullanılacaktı. Planın üzerinde, teslimatta verilecek zımbalı makbuz formundan, teslim alanların verilen gazetelerin oranının değerini saptayabileceği fiyat dökümüne dek, ayrıntılı bir biçimde çalışılmıştı. Neresinden bakarsanız bakın, sağlam ve iyi düzenlenmiş bir tasarıydı. Gazete kâğıdını düşüncesizce çöpe atmak ya da bacadan tüten dumana çevirmek, ormanlarımıza ve ülkenin ekonomisine ihanet demekti. Gazete ve herhangi bir kâğıdı korumak, ormanları ve selülozu korumak demekti. Selüloz ve kâğıt üretiminde kullanılan işgücünü, emeği ve sermayeyi de. Eski gazeteler ambalaj kâğıdı ve karton olarak daha da değer kazanacaklarından ülkenin ve yörelerin vergisinde de önemli bir rol oynamakla kalmayacaklar, abonelerin vergi yükünü de azaltacaklardı. Kısacası, iyi bir plandı, karşı çıkılacak bir yanı yoktu ve insana pek tekin olmayan, aklı beş karış havada, kötü ve çılgınca bir şey gibi geliyorsa bunun nedeni, bu işi yeterince ciddiye almayıp harekete geçmek için kılını bile kıpırdatmayan eski sanatçının biricik ekonomi planını sa-

vunmada sergilediği fanatik tutumdu. Hans Castorp, o ateşli sözlerle dünyayı kurtaracak düşüncelerini savunurken, başını yana eğip sallayarak dinlerken bir yandan da kafasından, planı üretenin düşüncesiz dünyaya karşı açtığı savaşa katılmasına engel olan küçümsemesinin ve isteksizliğinin niteliğini araştırıyordu.

Bazı konuklar Esperanto'ya merak sarmış, yemeklerde bu yapay dille çat pat konuşur olmuşlardı. Hans Castorp onlara karanlık bakışlar fırlatıyor ama içinden onların en kötüleri olmadığını geçiriyordu. İngiliz konuklardan bir grup, yanındakine, "*Did you ever see the Devil with a night cap on?*" sorusunu soran, onun da, "*No, I never saw the Devil with a night cap on,*" diye yanıtladığı ve sırayla bu işin sürüp gittiği bir oyun tutturmuşlardı. Dayanılmaz bir şeydi. Berghof'un her köşesinde her saat karşılaştığı tek başına iskambil açanlar onu daha da karamsarlaştırıyordu. Son zamanlarda pasyans açmak öylesine almış yürümüştü ki koca yer bir sefahathaneye dönüşmüştü. Hans Castorp dehşete düşmekte haklıydı çünkü bir ara bu salgına o da katılmaktan kendini alıkoyamamıştı, hem de ciddi bir vaka haline gelene dek. On birli pasyans denilen bir oyun onda tutkuya dönüşmüştü. Bir briç destesi her biri üçer kâğıttan oluşan üç sıra halinde diziliyor, on biri tamamlayan herhangi iki kâğıt ve şans gülüp oyun kazanılana dek açıldığında yeniden kapatılan üç resimli kâğıt kullanılıyordu. Basit bir oyunun büyülenmeye varan böylesine bir coşku yaratabileceğine insanın inanası gelmiyor ama birçokları gibi Hans Castorp da bu olanağı denedi, kaşlarını çatarak; düşkünlük hiçbir zaman fazla neşe getirmez ki. İskambil cininin oyuncağına dönüşmüş, onun aklına eseni yapmasının tutsağı olmuştu. Cin bazen oyunu zahmetsiz bir şans dalgasıyla başlatıyor, üçüncü dizi tamamlanmadan valeler, damlar, papazlar art arda geliyordu. (Yeniden denemek için insanın sinir uçlarını harekete geçiren geçici bir zafer.) Bazen de, cin, son kâğıda kadar bekletip yeniden kapatma olanağını vermiyor ya da son anda her şeyin yolunu kesip kesinlikle kazanılacak gibi görünen bir zaferi havaya savuruyordu. Hans Castorp günün her saatinde ve her yerde,

geceleri yıldızların altında, sabahları pijamayla, yemek yerken ya da düşünde bile pasyans açar olmuştu. Ürküyor ama yine de açıyordu. Herr Settembrini bir gün, baştan beri görevi olduğu üzere 'rahatsız etmek' üzere uğradığında onu bu durumda buldu.

"*Accidente*," dedi. "Pasyans mı açıyorsunuz?"

"Tam değil," diye yanıtladı Hans Castorp. "Öylesine açıp soyut şansla boğuşuyorum. Maymun iştahlı hileleri, sizi tam yağlarken ansızın inanılmaz inat edişi beni büyülüyor. Sabah kalktığımdan beri art arda üç kez kazandım, bunun da bir kez iki dizisi iyi çıktı, benim için bir rekor. Biliyor musunuz, bugün otuz ikinci kez açıyorum ama oyunun yarısına bile gelemedim."

Herr Settembrini ona, yıllar boyunca birçok kez yaptığı gibi hüzün dolu gözlerle baktı. "Her neyse, iyice dalmış olduğunuzu görüyorum. Benim acılarımı dindirecek, içimdeki çatışmaları önleyecek bir çare gibi görünmüyor."

"İçsel çatışmalar," diye yineledi Hans Castorp ve kâğıtları açtı.

"Dünyanın durumu beni perişan ediyor," diye yakındı mason. "Balkan Birliği kurulacak, mühendis bey. Tüm kaynaklarımdan bu haber geliyor. Rusya bu işle uğraşıp duruyor ve oklar Avusturya-Macaristan Krallığı'na yönelmiş çünkü o yıkılmadan Rusya amaçlarından hiçbirini gerçekleştiremez. Kaygımı anlayabiliyor musunuz? Benim Viyana'dan bütün kalbimle nefret ettiğimi biliyorsunuz ama bizim soylu kıtamıza meşalesini dikmek isteyen Sarmat despotizmini destekleyip ruhumu mu satayım? Öte yandan, ülkemin Avusturya ile geçici bile olsa işbirliğine girmesi benim kendimi aşağılanmış hissetmeme neden olur. Bunlar öyle vicdan sorunları ki..."

"Yedi artı dört," dedi Hans Castorp "Sekiz artı üç. Vale, dam, papaz. Açılacak. Bana şans getirdiniz, Herr Settembrini."

İtalyan ses çıkarmadı. Hans Castorp o hüzünlü kara gözlerin akıl ve dürüstlük dolu bakışının üzerinde olduğunu bilmesine karşın kâğıt açmaya bir süre devam ettikten sonra, elini çenesine dayayıp yaramaz bir çocuğun yap-

macık saflığı ve çekingenliğiyle ona baktı.

"Gözleriniz, durumunuzu bildiğinizi saklamaya boş yere çabalıyor," dedi eğitmeni.

"*Placet experiri*," deme cüretini gösterdi Hans Castorp ve Settembrini çıkıp gitti. Bundan sonra kâğıtlarıyla yeniden baş başa kalan genç adam uzun bir süre kâğıt açmadı, beyaz odasındaki masasının başında, başı ellerinin arasında dünyanın içinde sıkışıp kaldığı hiç de tekin olmayan çarpık durumun verdiği dehşete ve onu avucunun içine çılgın ve sakınmasız bir güçle almış olan o maymun tanrının, o sırıtkan şeytanın verdiği korkuya kapılarak düşünmeye koyuldu – şeytanın adı, 'büyük uyuşukluk'tu.

Kehanetle ilintili ürkünç bir ad; gizli korkular salmak için tasarlanmış bir şey. Hans Castorp oturduğu yerde, alnını ve kalbinin olduğu yeri ovdu. Korkuyordu. 'Tüm bunların' sonu iyi olmayacak ve bir felaketle sonuçlanacak gibiydi; sabırlı doğanın bir başkaldırışı, bir fırtına, gök gürlemesi ve arındırıcı bir rüzgâr dünyanın üzerindeki laneti kaldıracak, yaşamı cansız noktasından koparacak ve sıkıntılara ürkünç bir Kıyamet Günü hazırlayacaktı. Hans Castorp, daha önce de değindiğimiz gibi, kaçmak için yanıp tutuşuyordu. Allahtan, tıp otoriteleri gözlerini ondan ayırmıyorlar, yüzündeki ifadeyi tanımlayabiliyorlar ve onun ilgisini yeni ve verimli varsayımlara çekmekte kararlı görünüyorlardı.

Tıp otoriteleri kendi aralarında dostça kullandıkları dil ve tonla Hans Castorp'un değişken ateşinin gerçek nedeninin bulunup çözümlenebileceğini belirten bilimsel kanılarını ona iletmişlerdi; dolayısıyla, birdenbire, kısa süre içinde iyileşip düzlüğe dönüş belirmişti ufukta. Değişik duygular içindeki genç adam, kanını almaları için kolunu uzattığında kalp çarpıntıları içindeydi, tüpleri doldurmaya başlayan yaşam veren sıvının olağanüstü yakut rengine hayran kalırken de yüzü sapsarıydı. Gelecek için çok önemli sonuçlar verecek olan basit işlemi başhekim, Dr. Krokowski ve sevecen bir hemşirenin yardımıyla bizzat kendisi yapmıştı. Bunu, Hans Castorp'un kafasında tek bir sorunun takılı kaldığı bir dizi gün izledi – bu soru, verdiği

şeyin bedeninden çıktıktan sonra bilimin gözü altında nasıl bir sonuç vereceğiydi.

Henüz, doğal olarak üreyen bir şey olmadığını söyledi başhekim. Bir süre sonra da, ne yazık ki üremek istediğini belirten bir değişikliğin olmadığını. Ama bir sabah kahvaltıda, Hans Castorp'un yanına geldi –bir zamanlar sen diye hitap ettiği büyük insanla birlikte oturduğu İyi Ruslar Masası'nın baş tarafında oturuyordu bu günlerde– ve deyişlerle dolu tebriklerinin arasında hazırlanmış kültürlerden birinde kesinlikle streptokok ürediğini bildirdi. Bundan sonrası, zehirlenme bulgularının var olan küçük tüberkül basiline mi, yoksa daha alçakgönüllü orandaki streptoza mı dayandığını saptamak için olasılıkları hesap etmeye kalmıştı. Eh, böyle olunca da, kültür henüz olgunlaşmadığı için Behrens'e durumu uzunca bir süre iyice irdelemek düşüyordu. Kültürü laboratuvarda Hans Castorp'a gösterdi – kan kırmızısı bir peltenin orasında burasında küçük gri noktacıklar vardı. Koklardı bunlar. (Her eşekte kok ve tüberkül olduğuna göre, bulgular olmasaydı üzerinde bile durulmazdı.)

Hans Castorp'un pıhtılaşmış kanı, bedeninden uzakta, bilimin gözü altında deneylerden geçmeyi sürdürdü. Sonra, başhekimin, kokun yalnızca tek bir kültürde değil, çoğunda hem de çokça ürediğini canlı deyişlerle bildirdiği sabah geldi. Tümünün kok olduğu kesin değildi ama büyük bir olasılıkla zehirlenmeyi yapan onlardı. Kuşkusuz, bunlardan ne kadarının var olan ve tam üstesinden gelinemeyen tüberkülozdan kaynaklandığı bilinemiyordu. Strepto aşı kürü! Teşhis? Olağanüstü iyi – özellikle de, tedavinin bir riski olmaması ve hiç zarar vermemesi yüzünden. Serum, enjeksiyonlar bulaşıcı maddeler taşımasınlar diye, Hans Castorp'un kanından yapılacaktı. Olsa olsa işe yaramayabilirdi ama buna da kötü bir durum denemezdi çünkü hasta zaten kalmayı sürdürüyordu.

Hans Castorp o kadar uzun boylu düşünmek niyetinde değildi ve tedaviyi gülünç ve utanç verici bulmasına karşın kabul etti. Kendisine yapılacak olan bu tedavi iğrenç ve tatsız bir uğraştan öte bir şey değildi, kendi ken-

diyle bir ensest rezaleti, bedeninin içinde oluşacak verimsiz ve umarsız bir girişim. Cahilce evhamları ve verimsizliği, ki bu konuda haklı çıktı, böyle bir karara götürüyordu onu. Değişiklik haftalarca sürdü. Bazen onu hasta ediyor –bu da kuşkusuz yanılgıydı– bazen de iyi geliyor gibiydi ama o da yanılgı çıktı. Sonuç, açıkça söylenmese de, sıfıra sıfır, elde var sıfır oldu. Girişim tavsadı ve Hans Castorp pasyans açmayı sürdürdü – sınırsız gücünün korkunç bir son hazırlayacağını sezdiği Şeytan'la göz göze bakışarak.

Dolu Dolu Ses Uyumu

Berghof'un acaba hangi yeni girişimi ve başarısı eski dostumuzu pasyans hastalığından kurtarıp daha soylu ama gariplikte ondan aşağı kalır yanı olmayan yeni bir tutkunun kollarına attı? Birazdan size bunu anlatmak istiyoruz çünkü biz de bu gizemli nesnenin büyüsüne kapıldık ve bir an önce, bu duygumuzu sizinle paylaşmayı gerçekten istiyoruz.

Konuklarına gösterdiği sonsuz ilgi sonucunda idare büyük oturma odasındaki araçlara bir yenisini eklemeyi düşünmüştü – kaça alındığı bizi ilgilendirmiyor ama herkesçe önerilen bu kurumun yönetiminin yaptığı cömertlik oldukça pahalıya mal olmuşa benzer. Bu da stereoskopik görüntü veren kutu, tüpe benzer kaleydoskop ya da sinematografik trampet gibi eğlenceli bir oyuncak mıydı? Öyleydi ama onlara hem benziyor hem de benzemiyordu. Birincisi, konukların bir gece müzik odasında buldukları şey –kimi ellerini başlarının üzerinde kavuşturarak, kimi de, başlarını eğerek saygıyla karşılamıştı bunu– optik bir gereç değil, akustik bir enstrümandı. İkincisi de, değer ve düzey açısından o küçük mekanizmalarla karşılaştırılamazdı bile. Buraya geldikten üç hafta sonra bıkıp ellerini

bile sürmedikleri çocuksu ve tekdüze görüntü hokkabazlıklarından biri ise hiç değildi. Sanatsal bağlamda, ruha dolu dolu zevk veren bir şeydi, bir müzik aleti, bir gramofondu.

Bu terimin yanlış anlaşılacağından ciddi biçimde kaygılarımız var. Aklınıza, kusursuzluğa yönelik müzik teknolojisiyle başa çıkamayan ve düşlediğimizle ilgisi olmayan değersiz ve modası geçmiş eski bir model olduğu gelebilir. Amma da safsınız! Bu araç, meyhane tezgâhlarının üzerine yerleştirilmiş olan ve kulaklarınızı cızırtılı seslerle tırmalayan, döner tablası, iğnesi ve biçimsiz boru gibi bir parçası olan acınası kurmalı kutucuklardan değildi. Derinliği eninden biraz daha fazla olan ve ipeğimsi bir kordonla duvardaki prize bağlanmış olarak özel sehpasının üzerinde gururla duran bu küçük siyah sandığın milattan önceden kalma o kaba makinelerle uzaktan yakından bir ilgisi yoktu. Zarif kapağı kaldırdığınızda, içinden yükselen sağlam bir pirinç çubuk kapağı gerekli açıda eğik tutuyor ve yeşil kumaşla kaplanmış kenarı nikelajlı döner tablayı ve ebonit diskin ortasına yerleştirilmiş nikelajlı mili görebiliyordunuz. Sağda önde döner tablanın ritmini ayarlayan üzerinde saat gibi sayılar olan bir yuvarlak, onun solunda da tablayı durdurup işleten küçük kol, arkada solda da, yılan gibi kıvrılan ve esnek eklemleri olan topuz biçiminde nikel bir kol, kolun ucunda da iğnenin vidalandığı bir delik vardı. Önündeki iki kanatlı kapağı açıp içeriye baktığınızda yanlamasına duran, siyaha boyanmış tahtadan yapılma küçük bir panjurla karşılaşıyordunuz – hepsi bu kadar.

"Son model," dedi odaya giren başhekim. "Son yapılan, çocuklar, bundan iyisi yok. A–1, piyasada bundan iyisini bulamazsınız." Son sözleri inanılmaz gülünç bir biçimde telaffuz etmişti; eğitimsiz bir satıcı malını övüyordu sanki.

"Bu bir araç, bir makine değil," diye sürdürdü konuşmasını, küçük renkli teneke kutuların birinden bir iğne çıkarıp yerine takarken. "Bu bir müzik aleti, bir Stradivarius, bir Guarneri – incelikli titreşimler ve tınlamalar duyacaksınız. Bu bir Polyhymnia – kapağın içindeki yazıdan

anlaşılıyor. Alman yapımı – her zaman herkesten iyisini yaparız. Gerçek müzik – modern ve mekanik tarzda. Alman ruhu – zamana uymuş olarak. İşte bu da literatürü," dedi, içinde kalın plak albümlerinin olduğu bir dolabı göstererek. "Büyüsünden keyif almanız için size teslim ediyorum, korunmasını da. Denemek için bir tanesini gümbürdetelim mi?"

Hastalar yalvararak ısrar edince Behrens içinde büyünün gizli durduğu, suskun albümlerden birini çekip çıkardı, plakların renkli adlarının ortadaki boş yuvarlaktan göründüğü sayfaları çevirdi, bir plağı kılıfından çıkarıp gramofona yerleştirdi. Döner tablayı harekete geçiren küçük kolu çekti, tam hıza ulaşması için bir-iki saniye bekledi ve çelik iğneyi özenle plağın kenarına koydu. Biri bir taşı biliyormuşçasına hafif bir ses duyuldu. Kapağı indirdiği anda açık duran kapakların içindeki bölümden ya da daha doğrusu, tüm sandıktan çevreye hızlı, neşeli ve gürültülü bir ezgi yükseldi – Offenbach'ın bir uvertürünün başıydı bu ve insanı tempo tutmaya zorluyordu.

Ağızları açık, gülümseyerek dinliyorlar ve kulaklarına inanamıyorlardı. Solo bir keman olağanüstü bir giriş yaptı. Yayın sürtünmesini ve bir notadan öbürüne geçen parmakların titreyişini algıladılar ve melodiyi çıkarabildiler. Bir valsti bu '*Ach, ich habe sie verloren*' adında. Ezgileri kolayca alıp götüren orkestranın ezgileri bir *tutti*'yle yineleyişine hayran olmamak elde değildi. Doğal olarak, gerçek bir orkestranın yerini tutmuyordu; sesler yapay bir hale dönüşmüyordu ama yine de, içeriklerini biraz yitirmiş gibiydiler; duymanız gereken bir şeyi yalnızca görüyor gibiydiniz ya da bir tabloya dürbünün ters tarafından bakmak gibi bir şeydi – hatlarda ya da renklerin parlaklığında bir değişiklik olmuyor ama resim uzak ve küçülmüş görünüyordu. Zekice bestelenmiş parça tüm canlılığı ve esprisiyle icra ediliyordu. Derken neşeli bir sona doğru yol almaya başladı ve kısa bir duraksamadan sonra dörtnala koşarcasına utanmaz bir kankana dönüştü, insanın gözünün önüne, silindir şapkanın havaya fırlatıldığı, eteklerin havada uçuştuğu ve dizlerin büküldüğü bir imge yaratarak.

Gülünç, ama aynı zamanda bir zafer kazanılmış izlenimi veren finalinin sonu hiç gelmeyecek gibiydi. Sonra, döner tabla kendiliğinden durdu; bitmişti. İçtenlikle alkışladılar.

Doymamışlardı. Bu kez sandıktan bir insan sesi yükseldi – orkestra eşliğinde yumuşak ama güçlü bir erkek sesiydi bu, ünlü bir İtalyan baritonun sesi ve artık küçülme ve uzaklık söz konusu değildi. Olağanüstü ses tüm hacmi ve gücüyle mekânı dolduruyordu. Yan odaya geçip kapıları açık bıraktığınızda, aleti görmeseniz bile sanatçı varlığından bir şey yitirmiyor, elinde nota, salonda söylüyormuş gibi oluyordu. Anadilinde bir arya söylüyordu – *eh, il barbiere. Di qualita, di qualita! Figaro qua, Figaro la, Figaro, Figaro, Figaro, Figaro!* Dinleyiciler, bu ayı sesiyle dil becerisi arasındaki çelişkinin getirdiği '*parlando falsetto*'ya gülmekten kırıldılar. Kulağı daha iyi olanlar ifade ediş tarzına ve nefes alma tekniğine hayran kaldılar. Dayanılmaz bir etki yaratmada usta ve anadilindeki '*aria da capo*' tarzında bir virtüöz olan sanatçı, bitişten önceki notayı soluklayarak bir eli havada sahnenin önüne ilerliyordu şu anda ve bunu öylesine uzatıyordu ki, insanlar bitirmeden, kibarca alkışlamak zorunda hissediyorlardı kendilerini. Olağanüstüydü.

Arkası da geldi. Bir Fransız kornosu özenle bir halk şarkısı üzerine hoş derlemeler çalmaya başlamıştı. Bir soprano *La Traviata*'dan bir aryayı soğukkanlı bir titizlik ve sevimlilikle söyledi. Dünyaca ünlü bir viyolonistin ruhu, sesi yavan gelen bir epinetin eşliğinde, bir tül perdenin ardından gibi gelen, Rubenstein'ın bir romansını çaldı. Fıkır fıkır kaynayan harikalar kutusundan çanların çınlamaları, harplerin tellerinde dolaşan parmakların çıkardığı sesler ve davulların gümbürtüsü yayılıyordu. Son olarak dans müziği plakları koydular. Bir liman kentinin meyhanelerinde doğmuş, valsi büyükbabaların zamanına geri götüren tangolardı bunlar – son günlerde ithal edilmişlerdi. Moda olan figürlerini öğrenmiş olan iki çift ortaya çıkıp becerilerini sergilemeye başladılar. Behrens, iğneleri yalnızca bir kez kullanmaları ve plakları yumurta gibi özenle korumaları gerektiği konusunda onları son bir kez uyar-

dıktan sonra aralarından ayrıldı ve makineyi çalıştırmak Hans Castorp'a düştü.

Neden mi o? Şöyle olmuştu. Başhekim gittikten sonra, bazıları iğneyi ve plakları değiştirmeye, aleti açıp kapamaya başlamışlardı. Hans Castorp hemen yanlarına gidip onları bir yana iterek alçak bir sesle, "Bırakın, ben yapayım," dedi. Hemen kabul ettiler, umursamadan; bunun birinci nedeni, Hans Castorp'un yüzünde bu işte yıllardır deneyimliymiş gibi bir ifade olması, ikincisi de, bu yeni zevk aletinin yanında durmaktansa, birinin onlara, sıkılmadıkları sürece hizmet etmesinin işlerine daha çok gelmesiydi.

Oysa, Hans Castorp için durum böyle değildi. Başhekim yeni aleti tanıtırken, arkalarda kalmayı yeğ tutmuş, gülmeden ve alkışlamadan yaptıklarını, son zamanlarda çıkardığı bir âdet olan, iki parmağıyla kaşını burarak dikkatle izlemişti. Öbürlerinin arkaları dönükken birkaç kez yer değiştirmesinde belli bir huzursuzluk vardı; ilk önce kütüphaneye geçip oradan dinlemiş, sonra da ellerini arkasında kavuşturarak yüzünde çekingen bir ifadeyle bu edinimi daha yakından görmek ve nasıl işlediğini öğrenmek için Behrens'in yanına gitmişti. İçinden bir ses, "Dur! Gözünü aç! Yeni bir dönem açılıyor senin için!" diyordu. Yeni bir tutkunun ve yeni bir büyülenmenin yanılgısız sezgisini hissediyordu içinde; yeni bir aşkın getirdiği yükü de. Hissettiklerinin, düzlükte bir gencin bir kıza ilk kez baktığında Eros'un dikenli okunun ansızın yüreğine saplanmasında hissettiklerinden aşağı kalır bir yanı yoktu ve artık her adımının altında kıskançlık yatıyordu. Kamunun malı mı? Laçka merakın sahip olma hakkı ya da gücü olamaz ki. "Bırakın ben yapayım," demişti dişlerini sıkarak; onlar da bu işten memnun olmuşlardı. Seçtiği hafif parçalarla biraz dans ettikten sonra, vokal bir parça istediler. Kulaklarına hoş gelen bir opera düetiydi bu – *Hoffmann'ın Masalları*'ndan 'Barcarole' adındaki opera düetiydi. Gramofonun kapağını indirdiğinde coşkulu bir neşeyle gevezelik ederek dinlenme kürünün huzurunu tatmak için ayrıldılar. Arkalarında her şeyi olduğu gibi bırakmışlardı – açık kalmış iğne kutularını ve oraya buraya dağılmış al-

bümleri ve plakları. Tam onlara göre bir işti. Onlara katılır gibi yaptı ama merdivenlerde sessizce onlardan ayrılıp müzik odasına geri döndü, kapıyı kapattı ve gece yarısını orada son derece meşgul geçirdi.

Yeni uğraşını daha yakından tanıdı ve kimse onu rahatsız etmeden aletle gelen hazineyi oluşturan ağır albümlerin içeriğini inceledi. On iki taneydiler, iki ayrı boyda ve her birinde on iki tane plak vardı. Yalnızca parçaların çoğunun uzunluğu iki yüzü birden doldurduğu için değil, aynı zamanda parçalardan bazılarının iki değişik yorumu olduğu ve plakların çoğunun iki yüzünde de birbirine çok yakın yivler olduğu için fethedilmeyi bekleyen bu çekici olasılıkları ayrıştırmak ilk bakışta insana zor geliyordu. Hans Castorp gecenin sessizliğini bozmamak için plağa daha hafif değip sesi azaltan iğneleri seçerek en aşağı yirmi beş plak dinledi ama bunlar sunulan çekiciliğin sekizde biri bile değildi. Şimdilik öbür parçaların adlarına bir göz atmakla yetinse de arada sırada, suskun duran plaklardan birini çıkarıp denemek için ona bir süre ses vermeden de edemiyordu. Plakların ortasındaki etiketlerin renkleri değişik olmasına karşın gözün onları ayrıştırması kolay değildi. Birbirinin aynı gibi duruyorlardı çünkü tümünün yüzü merkeze doğru ufalan yivlerle kaplıydı. Oysa, bu incecik yivler bir insanın düşleyebileceğinden çok daha yoğun bir ses zenginliğini ve her tür müziğin olağanüstü esin hazinelerini gizliyorlardı.

Birçok yüce senfoninin uvertürleri ve seçkin bölümleri vardı – tanınmış maestroların yönettiği ünlü orkestralarca seslendirilen. Gözde operaların sanatçılarının piyano eşliğinde söyledikleri şarkıların bir listesini buldu. Bireysel sanatın bilinçli düzenlemiş incelikli yapıtlarının yanı sıra, yalın halk şarkıları da vardı, arada bir yerde olanları da; düşünsel sanatın ürünleri olmalarına karşın halkın ruhunu derinden anlayan içtenlikli yapıtlardı bunlar – içtenliklerinin değerini zedelemeden, 'yapay' halk şarkıları diyebileceğimiz. Özellikle, bunlardan biri, Hans Castorp'un çocukluğundan beri bildiği bir şarkı, onda, ilerde değineceğimiz, gizemli ve çok yönlü bir sevginin doğmasına ne-

den oldu. Başka ne vardı ya da daha doğrusu ne yoktu ki! İstediğiniz kadar opera vardı. Ünlü sanatçılardan oluşan gerçekten uluslararası nitelikli kadınlı erkekli bir koro iyi eğitilmiş Tanrı vergisi seslerini, aryaları, düetleri ve örneğin, Akdeniz *bel canto*'ları gibi her döneme ait değişik türde müzikallerden seçmeleri uçarılıklarının ya da soyluluklarının tam değerini vererek sergilemekte kullanıyorlardı. Serserilerin ve şeytanların olduğu Alman folklor dünyasından ve büyük olsun gülünç olsun her tür Fransız operasından seçmeleri de. Bununla iş bitiyor muydu? Kuşkusuz hayır. Kuartetlerden, triolardan ve keman çello ve flüt sololarından oluşan oda müziği plakları da vardı. Ayrıca, keman ve flüt obligatoları ve solo piyano parçaları da. Eğlenmek için, hakkını vermek için daha kalın iğne kullanılmasını gerektiren müzikhol numaralarını ve küçük dans orkestralarınca seslendirilmiş ezgileri bir yana bırakırsak.

Hans Castorp tek başına uğraşıp plakları inceledi, ayırdı ve bazılarını onlara ses verip canlandıran alete teslim etti. Mynheer Peeperkorn'la geçirdikleri o eğlenceli, olağanüstü kardeşlik gecesinde olduğu gibi çok geç yattı; başı alev alev yanıyordu. Ve ikiden yediye kadar düşünde büyülü kutuyla uğraştı – dönme tablası ekseni çevresinde öylesine hızlı dönüyordu ki görünmez ve duyulmaz oluyor ama yalnızca çılgın gibi dönmekle kalmayıp iki yanına garip bir biçimde yalpaladığı için altında döndüğü gramofonun kolu da coşkuyla soluk alırcasına hareket ediyordu. Yaylı çalgıların ve insan sesinin vibratosu ve portamentosu için bunun uygun olduğu söylenebilir. Oysa, Hans Castorp düşünde –uyanıkken de durum farklı değildi– kulağını dolduran bu dolu dolu ses armonisinin nasıl olup da bir tek ses kutusundaki titreşimli zarın yardımıyla, akustik bir kutunun üstündeki o saç teli kadar incecik izlerden çıktığını bir türlü anlayamıyordu.

Ertesi sabah erkenden, kahvaltı bile yapmadan müzik odasına gitti. Bir koltuğa oturup ellerini kucağında kavuşturdu ve kendini kutudan yükselen olağanüstü bir baritonun, harp eşliğinde söylediği '*Blick ich umher in diesem*

edlen Kreise' adlı parçaya verdi. Dalgalanan, soluk alan, te laffuz eden erkek sesine eşlik eden harpin tınısı aslı kadar doğal geliyordu kulağa; ne bir yapaylık ne de bir azalma vardı – inanılır gibi değildi. Hans Castorp bundan sonra, modern bir İtalyan operasından bir düet çaldı – albümlerde adı sıkça geçen dünyaca ünlü tenorla, tatlı, cam gibi duru bir sesi olan küçük soprano arasındaki yumuşak ve yoğun duygu alışverişinden, tenorun, *'Da' mi il braccio, mia piccina*'sından ve sopranonun ona verdiği yalın ve tatlı, insanın içine işleyen melodik yanıttan daha hoş bir şey olamazdı dünyada.

Arkasındaki kapı açıldığında Hans Castorp irkildi. Behrens ne yaptığını görmeye gelmişti; üzerinde, cebinden dinleme aletinin ucunun göründüğü beyaz gömleği, eli kapının kulpunda bir an duraksayıp yeni 'yardımcı'sına başını salladı, o da omzunun üzerinden ona karşılık verdi. Behrens kapıyı ardından kapattı ve mor yanakları ve eğri bıyığı gözden kaybolduğunda Hans Castorp yeniden görünmez lirik sevgililerine döndü.

O gün, daha sonraları, öğle ve akşam yemeğinden sonra dinleyiciler sürekli değişen gruplar halinde geldiler; Hans Castorp'u dinleyici değil de zevk dağıtan biri sayabilirsiniz kuşkusuz. O da kendini böyle görmeyi yeğliyordu; öbür konuklar buna karşı çıkmamışlar, en azından, bu yeni etkinliğin yöneticisi ve koruyucusu olmayı kararlı bir biçimde kendine görev edinmesine ses çıkarmamışlardı. Nasıl olsa bir şey ödemeleri gerekmiyordu – ilahlaşmış tenorun çekiciliğin ve pırıltının içinde erimesini, bir sesin çağlayarak tutkunun yüce sanatlarından biri olan bir ezgiyle dünyayı kutsamasını yüzeysel bir coşkuyla dinlemenin dışında, alete karşı sevgisizdiler; işi isteyen yapsındı. Böylece, hazine değerindeki plakları düzenli tutan ve istendiğinde hemen bulunabilmeleri için ön kapaklarının içine içeriklerinin bir listesini yapan ve aleti işleten Hans Castorp oldu ve biraz deneyim kazandığında bu işi ne denli beceriyle ve özenle yaptığı kimsenin gözünden kaçmadı. Öbürleri ne mi yapardı? Kullanılmış iğnelerle plakları berbat eder, orada, burada sandalyelerin üzerinde bırakır, saç-

ma sapan şakalar yapıp 110 devirde ya da 0 devirde çalmaya kalkar, yüce bir parçayı isterik tiz seslere ya da aralıklı inlemelere dönüştürürlerdi. Yapmışlardı da. Hasta olabilirlerdi ama incelikten yoksundular. Dolayısıyla, Hans Castorp kısa bir süre sonra, albümlerin ve iğnelerin durduğu dolabın anahtarını cebine attı – plak çalmak isteyen olduğunda çağrılması gerekiyordu artık.

Akşamları, toplanıp sohbet etmeler bitip herkes dağıldıktan sonraki saatler onun için en iyi zamandı. Oyalanıyor, sonra da gizlice geç saatlere kadar plak çalmak için müzik odasına dönüyordu. Baştan düşündüğü kadar rahatsızlık vermediğini çünkü hayalet müziğin yayıldığı alanın kısıtlı olduğunu anlamıştı. Oluşan titreşimler, kaynağının yakınında inanılmaz güçte bir etki yapıyor ama tüm hayaletler gibi, ondan uzaklaştıkça güçleri zayıflayıp düşsel güçlere dönüşüyordu. Hans Castorp bu dört duvarın arasında aletin gerçekleştirdiği mucizelerle baş başaydı; keman ağacından yapılma bu küçük tabutun, iki kapağı da açık duran bu küçük mat siyah mabedin önünde bir koltuğa oturuyor, ellerini kavuşturuyor, başını yana eğiyor ve ağzı açık, yarattığı zenginliklere ve dolu dolu ses uyumuna kendini bırakıyordu.

Dinlediği ama göremediği sanatçılar Amerika'da, Viyana'da, Milano'da ya da Petersburg'da yaşıyorlardı. Canları nereyi isterse orada yaşasınlardı – onların en iyi yönü olan seslerine sahipti o ve bu arınmışlığa ve soyuta dönüşmüşlüğe çok değer veriyordu – soyut olmasına karşın, insan denetimine olanak sağlayacak kadar da bedensel bir yakınlaşma vardı bunda. Aşırı kişisel yakınlaşmanın getirdiği olumsuzluklar da önlenmiş oluyordu – özellikle de, kendi ülkesinin insanları Almanlar söz konusu olduğunda. Telaffuzundan ya da şivesinden bir sanatçının milliyetini saptayabiliyordunuz; her sesin niteliğinden o kişinin ruhsal gelişimini ve etkilemede kullandığı ya da kullanamadığı zihinsel yetisinin düzeyini de. Zekâ olmadığında Hans Castorp rahatsız oluyordu. Teknik açıdan kusurlar olduğunda da acı çekiyor ve utanç içinde dudağını ısırmaya başlıyor, daha önceden çaldığı bir plakta tiz ya da cırtlak

bir ses olduğunu bilirse –ustalık isteyen kadın seslerinde kolayca olabilecek bir şeydi bu– diken üstünde oturuyordu. Ama bu da işin bir parçasıydı – aşk acı getirir. Bazen, kutunun önünde durup dönen ve soluk alan makinenin üzerine bir demet leylakmışçasına eğilir, başı kokulardan oluşmuş bir ses bulutunun içinde elini hükmedercesine kaldırıp sırası gelen trompetin tam zamanında girmesini işaret eden orkestra şefinin duyduğu hükmetme sevincinin tadına varırdı. Bıkıp usanmadan dinlediği vokal ve enstrümantal parçalardan oluşan gözde plakları vardı.

Plakların küçük bir bölümü müzik dehasının dolup taştığı görkemli bir operanın final sahnelerini içeriyordu. Herr Settembrini'nin ülkedaşı olan güneyli bir dramatik müzik üstadınca geçen yüzyılın ikinci yarısında, Doğulu bir prensin siparişi üzerine, ülkeleri birbirine yakınlaştıran teknolojiye adanmış bir yapıt olarak bir kutlama için bestelenmişti. Hans Castorp konuyu aşağı yukarı biliyordu; sesleri aletten dolup taşan Radames'in, Amneris'in ve Aida'nın trajik kaderlerinden haberi olduğu için eşsiz tenorun, ses değişimlerinde kusursuz olan altonun ve gümüş sesli sopranonun İtalyanca söylediklerini, her sözcüğü anlamasa da, üç aşağı beş yukarı anlayabiliyordu ve zamanla, konuya duyduğu ilgi ve dört-beş plağı her çalışında daha da artan sempatisi gerçek bir tutkuya dönüşmüştü. Müzik, Radames'le Amneris arasında geçen bir tartışmayla başlıyordu. Prenses, barbar bir köle kız uğruna vatanını ve onurunu yitiren ama sevdiği için kurtarmaya çalıştığı erkeği zincirlere vurulmuş olarak huzuruna getirtiyordu; erkek bu suçlamalara, "Onurum yüreğimin derinlerinde yara almadı," diye karşılık veriyor ama suçluluk duygularına karşın, ruhunun bozulmamış bütünlüğünün ona bir yararı olmuyor, işlediği suç apaçık ortada olduğu için son anda kararını değiştirip köle kızdan vazgeçmezse ve kendini akustik açıdan buna layık olan ses değişimlerinde kusursuz altonun kollarına atmazsa insanlıktan uzak olduğu için hoşgörü göstermeyeceği kesin olan rahiplerden oluşan bir mahkemeye çıkarılıyordu. Amneris çılgın gibi, tenora köle kızdan vazgeçmesini çünkü bunun yaşamına

mal olacağını anlatmaya çalışıyor ama dolu dolu sesli, tutkun tenor yaşama küskün olduğu için onun umarsız yalvarışlarına yalnızca, "Yapamam!" ve "Boşuna!" gibi yanıtlar veriyordu. "Dinle bir kez daha, ondan vazgeç!" "Yapamam!" Körü körüne gidilen ölüm ve en yoğun aşk acıları, olağanüstü güzellikte ama umut taşımayan bir düette birleşiyorlar ve Amneris'in acı dolu haykırışları, mutsuz Radames'in katılmadığı dini mahkemenin uzaktan boğuk gelen ürkünç ama basmakalıp repliklerine eşlik ediyordu.

"Radames, Radames!" diye ısrarla haykırıyordu mahkemenin başı olan rahip ve 'ihanet'ten yargılanacağını açıkça ifade ediyordu.

"Savunmanı yap!" diyordu rahipler korosu.

Ve başrahip onun söyleyeceği bir şeyi olmadığını bildirdiğinde oybirliğiyle suçunun ihanet olduğunda birleşiyorlardı.

"Radames, Radames," diye yeniden giriyordu başrahip. "Savaş başlamadan savaş alanını terk ettin."

Ve koro yeniden, "Savunmanı yap!" diye haykırıyordu.

"Görüyor musunuz, susuyor!" diyordu, çok kötü etkilenen başrahip, ikinci kez dikkatlerini çekerek. Ve bu kez, tüm sesler 'ihanet' kararında birleşiyorlardı.

"Radames, Radames, vatanını, kralını ve onurunu hiçe saydın!" diye bağırdığı duyuluyordu üçüncü kez acımasız suçlayanın.

"Savunmanı yap!" sesleri çınlatıyordu her yeri. Sonunda, bir kez daha Radames'in hiçbir şey söylemediği yinelendikten sonra, rahipler uğursuz kararlarını açıklıyorlardı: ihanet! Böylece olan oluyor ve koro, uyum içinde tek bir ses gibi kararı açıklıyordu – kaderi belli olmuştu; yaşamının lanetlilerin ölümüyle son bulması için öfkeli tanrının tapınağının altındaki bir mezara diri diri gömülecekti.

Bundan sonra, Ameris'in bu intikam dolu katılığa karşı çırpınışlarını düşlemek dinleyiciye kalıyordu çünkü burada plak bitiyor ve Hans Castorp'un plağı değiştirmesi gerekiyordu. Birkaç seri hareketle gözleri kapalı bu işi bitiriyor ve yeniden oturduğunda melodramın son perdesi başlıyordu. Radames'le Aida yeraltındaki mezarın başında

son bir düeti seslendirirlerken, başlarının üzerindeki mabette tören yapan acımasız bağnaz rahipler kollarını havaya kaldırarak boğuk boğuk mırıldanıyorlardı.

"*Tu– in questa tomba?*" diye yükseliyordu Radames'in inanılmaz çekici, aynı zamanda da tatlı ve yürekli sesi dehşet ve sevinç içinde; evet, onurunu ve yaşamını uğruna feda ettiği sevgilisi onunla birlikte mezara hapsolmak ve ölmek için bir yolunu bulup ona gelmişti. İşte bunu söylüyorlardı birbirlerine karşılıklı ya da birlikte ve onların seslendirmelerini birkaç kat üstlerinde süregelen törenin boğuk mırıltıları kesiyordu. Yalnız gece dinleyicisini derinden sarsan işte bu durum ve karşılıklı ya da birlikte söylenen şarkılardaki bu müzikal ifadeydi. Cennetten söz ediliyordu, oysa bu sesler ve bu müzikti cennetten çıkma olan. Radames'in ve Aida'nın ilk önce yalnız, sonra da birlikte izledikleri bu doyumu olmayan ezgisel çizgi, ana notayla sol nota arasında çizilen yalın ve hoş kavisiyle, temel sesi çok uzun sürdürüp ardından bir anlığına oktavın altına, yarım sese inip yeniden beşinciye yükselmeleriyle, bu müziği dinleyen, bunun duyduğu en güzel ve hayran olmaya değer müzik olduğu düşüncesine kapılıyordu. Aslında, onu bu tatlı ezgileri duygusal bağlamda dinlemeye hazırlayan olay olmasa bu müziği bu denli sevemezdi. Aida'nın, bir yolunu bulup mezara gelerek lanetlenmiş Radames'in kaderini sonsuza dek paylaşması ne kadar hoştu! Mahkûm edilen kişi haklı olarak kadının onun için tatlı yaşamını feda etmesine karşı çıksa da, umuttan yoksun yumuşak, "*No, no! Troppo sei bella!*" deyişinde bir daha görmeyi ummadığı kadınla sonunda birleşebilmenin gerçek mutluluğu hissediliyordu. Hans Castorp'un, tenorun sevincini ve minnetini algılayabilmesi için hayal gücünü zorlaması gerekmiyordu ama orada gözleri, tüm bu güzelliklerin aralıklarından çiçekler gibi açıp döküldüğü küçük kara panjurda, ellerini kavuşturmuş öylece otururken hissettiği, anladığı ve tadına vardığı şey, yalnızca müziğin, sanatın ve insan ruhunun zafer kazanmış ideali olduğu ve gerçeğin kaba ürkünçlüğünün üzerini yüce ve karşı konmaz bir pırıltıyla örttüğüydü. Olaya gerçekçi bir gözle bakmak aslında

ne olup bittiğini anlamaya yeterdi. İki insan canlı canlı gömülüyordu. Ciğerleri mezarın gazlarıyla dolu, açlıktan kıvranarak birlikte ya da daha da kötüsü birbiri ardından ölecekler ve çürüme, mezarda tek başına ya da başka kemiklerle birlikte yattığını umursamayan duyarsız iki iskelet kalana dek, insanın dile getirmeye korktuğu görevini yapmaya başlayacaktı. Olayın gerçek yönü buydu ve yüreğin idealleri ve güzelliğin ve müziğin ruhunun zaferle gölgeledikleriyle hiçbir ilgisi yoktu. Oysa, operanın Radames'i ve Aida'sı için bu gerçek gelecek yoktu. Onlar, önlerinde cennetin kapılarının açılacağından ve özlemlerinde sonsuzluğun ışığının parladığından kuşku duymadan aynı perdeden sevinçle oktavlarını sürdürüyorlardı. Kötülükleri pırıltılarla örten güzelliğin huzur verici gücü dinleyene iyi geliyor ve Hans Castorp'un en sevdiği müziğin bu bölümünü daha çok sevmesine neden oluyordu.

Onların korkularından ve sıkıntılarından kurtulabilmek için ardından yoğun bir büyüleyici etkisi olan kısa bir parçayı çalmayı alışkanlık edinmişti. Bu ilkinden çok daha huzur verici bir idildi – çağdaş sanatın hem tutumlu hem de karmaşık nitelikleriyle betimlenmiş yalın ama sıra dışı bir idil. İnsan sesinin kullanılmadığı enstrümantal bir parçaydı; Fransız müziğinden senfonik bir prelüd. Günümüz standartlarına oranla daha küçük topluluklar için düşünülmüş kısa bir parça olmasına karşın, çağdaş ton renklendirmelerinin her tür inceliğini içeriyordu ve ruhun düşlerde gezintiye çıkması için büyük bir beceriyle tasarlanmıştı.

Hans Castorp'un kurduğu hayal şöyleydi: Güneşte ışıl ışıl parlayan, üzeri rengârenk yıldızçiçekleriyle dolu bir çayırda sırtüstü uzanmış yatıyordu. Başını küçük bir tümseğe dayamış, bacak bacak üstüne atmıştı ama bacakları keçi bacağıydı. Ondan başka kimse olmadığından, sırf oyalanmak için parmaklarını ağzındaki kavalda gezdiriyor, klarnet ya da çoban kavalı gibi müzik aletinden birbiri ardına yumuşak, genizden gelen sesler çıkarıyordu. Rasgele, nasıl gelirse öyle çıkarıyordu bu sesleri ama sonuç tatmin edici oluyor ve sesler, daha aşağılarda tek başlarına duran

huş ve dişbudakların meltemde hafifçe sallanan yapraklarının parladığı koyu mavi gökyüzüne doğru yükseliyordu. Ama, rasgele üflediği aşağı yukarı ezgi sayılabilecek bu müzik uzun bir süre yalnızlıktaki tek ses olarak kalmıyor, sıcak yaz havasında böceklerin çimenlerin üzerindeki vızıltıları, güneş ışığı, meltem, hışırdayan ağaç tepeleri ve yaprakların ışıltısı – çevresinde yavaşça hareket eden tüm bu huzurlu yaz görüntüsü, değişkenliği nedeniyle onun yalın üflemelerine her an şaşırtan bir ahenk katıyordu. Ona eşlik eden senfoni bazen susuyordu ama keçi ayaklı Hans acemice çaldığı tekdüze ezgisini sürdürdüğü ve doğanın olağanüstü renkli, büyülü tonlarını çektiği için sonunda, uzun bir aradan sonra yeni enstrümantal sesler girdi araya ve art arda hızla düşercesine her birinin ses rengi öbüründen giderek artan bir tatlılıkla yükseldi – ta ki, o zamana dek olasılığını saklı tuttukları sonsuzluğun kusursuz tatlarını içeren zenginliğe ve doluluğa bir anlığına ulaşana dek. Gencecik keçi-insan bu yaz çayırında çok mutluydu. Burada ne 'savunmanı yap'lar, ne bir sorumluluk ne de onurunu hiçe sayıp yitiren birini yargılayan papazların mahkemesiyle savaşmak vardı. Onların yerini, vicdan rahatlığıyla doğru yoldan saparak, Batı'nın hızlı yaşam isteğine kesinlikle uymamanın kusursuz bir yüceltilmesi alıyordu. Bizim gece dinleyicisi bu parçanın verdiği huzuru birçok plağa değişmezdi.

Bir de üçüncüsü vardı – bir tenorun söylediği aryanın bir plağın yoğun çizgilerinin yarısını kapladığı için art arda çalınması gereken birkaç plaktan oluşan. Yine Fransız müziğiydi bu – Hans Castorp'un birkaç kez dinlediği ve izlediği ve bir kez, bir konuşma sırasında, hem de önemli bir konuşma sırasında, değindiği bir operaydı. İkinci perdenin müziği İspanyol meyhanesinde geçiyor – basık bir yer ve geniş bir ahıra benziyor; masaların üzerine örtüler konmuş – kötü bir Arap mimari tarzı. Carmen hem dünyevi hem de gizemli, sıcak ve biraz da boğuk sesiyle başçavuşun önünde dans etmek istediğini söylüyor. O anda kastanyetler duyuluyor. Aynı anda, uzaktan küçük adamı ürperten ve birkaç kez yinelenen askeri bir çağrı duyuluyor,

trompet ve borazan sesleri arasında. "Dur! Bir saniye!" diye haykırıyor adam kulak kesilerek. Carmen, "Niçin?" diye sorup ne olup bittiğini öğrenmek isteyince de adam kendisinin anlayıp onun anlamadığını görünce şaşırıyor ve "Duymuyor musun?" diye haykırıyor. Kışladan gelen borazan sesi bu. "Dönme zamanının geldiğini bildiriyor," diyor adam operaya uygun bir biçimde, ama Çingene anlamıyor, daha da önemlisi anlamazdan geliyor. "Daha iyi ya!" diyor, yarı aptallıktan yarı küstahlıktan. Kastanyetlere gerek kalmıyormuş, müziği dans etmesi için Tanrı göndermiş olduğuna göre – la la la la! Erkek ne yapacağını bilemiyor. Hayal kırıklığının verdiği acının yerini ona olup biteni anlatma çabası alıyor ve dünyada hiçbir aşkın bu çağrıya üstün gelemeyeceğini anlatmaya çabalıyor. Nasıl oluyor da böylesine önemli ve tartışılması olanaksız bir şeyi anlayamıyor? "Yuvama dönmem gerekiyor, kışlaya; çağrıya!" diye haykırıyor umarsızca, bu kadar anlayışsızlıktan yüreği daha da ağırlaşarak. Biraz da Carmen'i dinleyelim! Çok öfkeli; bütün ruhuyla isyan ediyor ve sesi aldatılışını ve yaralanmış aşkını ele veriyor ya da öyle görünüyor. "Kışlaya mı?" "Çağrıya mı?" Peki yüreği nasıl? Kırılgan iyi yüreği onu, zayıflığına karşın –evet, zayıf olduğunu kabul ediyor– şarkılar ve danslarla eğlendirmek istiyor. "Düttürüdür!" Vahşice bir alayla elini boru gibi ağzına tutarak borazan taklidi yapıyor. "Düttürüdür!" Ve bu bardağı taşıran son damla oluyor. Aptal yerinden fırlıyor – gidecek. İyi, giderse gitsin. İşte miğferi, işte kılıcı, işte kemeri! "Haydi çabuk! Çabuk kışlaya!" Adam merhamet dileniyor ama o öfkeli halini sürdürüp onu taklit ediyor ve borazan seslerinden aklını kaçırmak üzereymiş gibi yapıyor. Düttürüdüt! Haydi kışlaya! Hay Allah, geç kalacak! Koş, çağırıyorlar! Tam Carmen onun için dans edeceği sırada aptalı oynuyor. İşte ona duyduğu aşk, bu, bu, bu!

Ne kadar can sıkıcı bir durum. Hiç anlamıyor bu kadın; bu Çingene! Anlamak istemiyor, niyeti yok – duyduğu öfke anlık kişisel bir öfke değil, altında, sevgilisi askeri, Fransız borazanları ve İspanyol borularıyla çağıran ilkeye duyulan çok eski bir düşmanlık yatıyor; kişiliğini aşan do-

ğuştan gelme en büyük hırsı da bu ilkeyi bozguna uğrat mak ve bunu başarabilmek için çok basit bir yöntem kul lanıyor. Sevgilisi giderse onu sevmiyor demektir – işte Jo sé'nin dayanamadığı da bu. Konuşmasına izin vermesi için yalvarıyor ama kadın dinlemiyor. O da onu zorlamaya baş lıyor – çok ciddi bir an. Orkestradan uğursuz tınılar yükse liyor. Hans Castorp, bu karanlık ve tehdit edici motifin operanın bir felaketle bitişine dek yineleneceğini biliyor; şu anda ise, küçük askerin aryası sunuş müziği olarak kullanılıyor.

"İşte burada, kalbimde sadakatle taşıyorum." José olağanüstü güzellikte söylüyordu bunu bir sonraki plakta. Hans Castorp plak değiştiriyordu. Hans Castorp sık sık bu plağı alışılmış bütününden ayırıp her zaman saygıyla, yakınlık duyarak dinliyordu. Aryanın içeriği olağanüstü değildi ama yalvarış öylesine duygusaldı ki, onu çok etkiliyordu. Asker uğruna hapse düştüğü Carmen'in tanıştıklarında ona attığı ve hapiste tek avuntusu olan bir çiçeğin şarkısını söylüyordu. Çok sarsılmış olduğu için Carmen'i karşısına çıkaran kadere lanetler yağdırdığını gizlemiyor ama okuduğu lanetten hemen pişman olup onu yeniden görebilmek için Tanrı'ya dua etmeye başlıyordu. Sonra; bu '*sonra*' az önce seslendirdiği, 'Ah, benim canım kızım' ile aynı yüksek tonda – *sonra* –burada enstrümanlar askerin acısını, özlemini, umarsız yufka yürekliliğini ve tatlı çaresizliğini büyülü bir ifadeyle betimleyebilmek için olanca coşkularıyla giriyorlardı– yalın ama ölümcül çekiciliğiyle o gelmişti ve asker yitik düştüğünü anlamıştı; ('yitik düştüm'ün ilk hecesi hıçkıran tam bir sesle vurgulanıyordu) sonsuza dek yitikti artık. "Ah, ışığım, canım benim!" diye sesleniyordu, umarsızca.

"Benliğim senin," diye acı dolu müzik cümleciğini seslendirirken orkestra da ana notadan iki basamak yükselip var gücüyle beşinciye geri dönerek ona eşlik ediyordu, "Yüreğim senin!" diye aynı ezgisel cümleyi biraz bayağı ama olağanüstü yumuşak bir biçimde yineliyor, sonra yükselip altıncıya çıkıyor ve, "Sonsuza dek seninim!" diye ekliyordu. Ardından sesini on nota düşürüp sarsılarak "Car-

men, seni seviyorum..." diye itiraf ederken ses bir an acı içinde duraksadıktan sonra son hecesiyle temel akora katılıyordu.

"Evet, evet," diyordu Hans Castorp canı sıkkın ama minnettar ve herkesin José'yi, Carmen'in daha önce onu şaşırtan isteğine uyup subayına karşı koyarak dönüş yolunu kapattığı ve artık asker kaçağı olduğu için tebrik ettiği final bölümünü koyuyordu.

"İzle bizi kayalıktaki yarlara,
Vahşi olsalar da, daha temiz bir hava dolar oralara..."

diye sesleniyordu koro ve sözler çok net duyuluyordu.

"Dünya geniştir, vatanınsa sınırsız,
Dertleri dert edinme, iradendir en büyük güç.
Haydi durma! Bak gülümsüyor özgürlük,
Gülümsüyor, tadını çıkarasın diye!"

"Evet, evet," diyordu Hans Castorp yeniden ve çok sevdiği, çok duyarlı bir parçaya, dördüncü parçaya geçiyordu.

Ne bu parçanın da Fransız müziğinden oluşu ne de parçada asker ruhunun egemen oluşunda bizim bir suçumuz yok. Gounod'nun Faust'la ilgili operasından bir soloydu bu – bir dua. Operada, Hans Castorp'un çok yakınlık duyduğu Valentin adında bir kahraman ön plana çıkıyordu ama kutudan yükselen ses her ne kadar çok daha güzelse de Hans Castorp'un zihninde hüzün verici tanıdık bir adla özdeşleşiyordu. Güçlü, sıcak bir bariton ses üç bölümden oluşan parçayı söylüyordu – parça, birbiriyle bağlantılı, neredeyse Protestan korallerini anımsatacak denli dinsel iki kıta ve uçarı ve savaşçı bir şövalye ruhunu içermesine karşın –parçaya askerce bir nitelik veren de buydu– yine de dinselliği olan bir ara kıtadan oluşuyordu.

"Terk etmek zorunda olduğum için
Sevgili vatanımı..."

Koşullar böyle olunca da, o yokken sevgili kız kardeşini korusun diye gökyüzünün hâkimine yalvarıyordu. Savaşmaya gidiyor, ritim hızlanıyor, küstah ve cüretkâr oluyordu. Dertlerin, kaygıların canı cehennemeydi! O görünmeyen şarkıcı savaşın en yoğun, en tehlike dolu olduğu yere gidip tam bir Fransız gibi cesurca kendini adayarak düşmanla savaşmaya can atıyordu. Tanrı onu göklere çağırırsa, o zaman da yukardan bakıp 'seni' koruyacaktı. Bu 'sen' kız kardeşti ama yine de, Hans Castorp'u derinden sarsıyor ve duyguları, parçanın sonunda, oradan içeriden seslenen yürekli genç, güçlü koroya eşlik ederken de sürüyordu.

"Ey, göklerin hâkimi, kulak ver yakarışıma,
Ve al Marguerite'mi korumana."

Plakta, önemli başka bir şey yoktu. Bu parçaya Hans Castorp onu çok sevdiği için, ayrıca da ilerde, garip bir biçimde yeniden ortaya çıkacağı için kısaca değinelim dedik. Böylece, Hans Castorp'un gözdesi olan beşinci ve sonuncu parçaya gelmiş olduk. Bu Fransız müziği değildi artık – Alman müziğinin tüm niteliklerini taşıyordu. Operadan bir bölüm de değildi; bir şarkıydı, hem de çok özel bir şarkı. Özelliği, dünyaya kendine özgü bir düşünce ve ruhla bakışını pekiştiren, hem bir başyapıt hem de bir halk şarkısı oluşuydu. Bu kadar lafa ne gerek var ki! Schubert'in '*Lindenbaum*'uydu şarkı – bildiğimiz '*Am Brunnen vor dem Tore*'.

Bir tenor, piyano eşliğinde söylüyordu şarkıyı ve kaliteli ve duyarlı bir tarzı vardı; şarkının yalın ve yüce malzemesini sağduyuyla, duyarlı bir müzik anlayışıyla, anlamına özen göstererek vermeyi biliyordu. Bu olağanüstü şarkının, sanatsal bağlamda söylenmesiyle, halkın ve çocukların dilinde dolaşması arasında büyük bir fark olduğunu hepimiz biliyoruz. İkinci durumda, ana ezgi, yalın-

laştırılarak art arda kıtaların söylenmesi demektir. Oysa, sanat olduğunda, orijinal ezgi üç tane sekiz dizeden oluşan kıtanın ikincisinde minörle değişikliğe uğrar, üçüncü kıta başladığında da majörle yeniden vurgulandıktan sonra, insanın başından şapkasını alıp götüren soğuk rüzgârlara terk edilip ortadan yok olur ve bu durum, şarkı sonuna dek söylenebilsin diye, kıtanın son dört dizesinde yinelenir. Ezginin en güçlü yanı, modüle eden ikinci yarıda, üç kez –üçüncüsü, "Ben, şimdi bazı saatlerde..." diye başlayan son kıtanın ikinci yarısındaki nakaratta olmak üzere– ortaya çıkar. Sözlerle güzelliğini bozmak istemediğimiz büyü şu dizelerde gizlidir: "Bazı bunun gibi sevgi sözcükleri. Sanki bana sesleniyorlar. Uzaklarda olduğum için." Ve pırıltılı, sıcak tenor sesi, her kez, ustaca soluk alışıyla, bir hıçkırığı gizliyor, müziğin güzelliğine büyük bir duyarlılık katıyordu. Özellikle de, "Hep ona doğru..." ve "Burada huzur bulabilirdin..." derken, birinci kez, 'bulabilirdin'i ciğerinden kopan bir dolulukla, ikincisinde de, en yumuşak bir flüt tonunda söylüyordu.

Şarkıdan bu kadar söz edip yorumunu yapmak yeter. Kendimizi övmek gibi olmasın ama, sanırız okuyucumuza, daha önce verdiğimiz örneklerle Hans Castorp'un akşam konserlerine ne denli özel bir sevgiyle yaklaştığını anlatabildik ama bu son parçanın, bu eski 'ıhlamur ağacı' şarkısının onun için ne ifade ettiğini anlatabilmek çok karmaşık bir iş; kaş yaparken göz çıkarmamak için her bir ayrıntıya dikkat etmemiz gerekiyor.

Şöyle ifade edelim: İnsan ruhunun ve zihninin yarattığı herhangi bir yaratı önemlidir çünkü kendini aşarak, evrensel ruhun ve zihnin ve tüm duygu ve düşünce dünyasının onda neredeyse kusursuz bir yansısını bulduğu bir şeye dönüşür; öneminin derecesi de bununla ölçülür. Ayrıca, böyle bir yaratıya duyulan sevginin kendisi de önemlidir çünkü bunu hisseden kişiyle ilgili bir şeyler söyler bize; onun evrenle olan ilişkisini, yaratının temsil ettiği dünyaya yaklaşımını ve bilinçli ya da bilinçsizce ona olan sevgisini sergiler.

Sıradan kahramanımıza gelince, yıllarca Hermetik ve

pedagojik bağlamda gelişmesinden sonra, bu yaratının öneminin ve ona duyduğu sevginin bilincine varacak kadar ruh ve zihin dünyasının derinlerine inebildiğine inanabilir miyiz? Biz inanıyoruz ve böyle olduğunda ısrar ediyoruz. Şarkının onun için derin bir anlamı var – tüm bir dünya demek bu ve bu dünyayı sevdiğine hiç kuşku yok. Öyle olmasa, yansısı ona bu denli büyüleyici gelir mi? Biraz karamsarca da olsa, yapısı duygu dünyasının büyüsüne ve bu şarkının böylesine yoğun ve gizemli bir biçimde örneklediği zihnin evrenselliğine yatkın olmasaydı kaderi farklı olurdu diye eklediğimizde de ne dediğimizi biliyoruz. Ama aynı kader, ona yücelmeler, maceralar, iç görüş ve 'kralcılık' oynamanın neden olduğu sorunlar da getirdi ve tüm bunlar onu bu dünyanın, onun hayran olunacak yansısının ve ona duyduğu sevginin sezgisel eleştirisini yapabilmeye ve her üçünü bir vicdan sorunsalı olarak gözlemlemeye hazırladı.

Bu tür kuşkuların sevgiyi mahvedeceğini söyleyenler sevgiden hiç anlamıyor demektir. Tam tersine, onun özüdürler. Tutku ürpertilerini sevgiye katan onlardır; öylesine ki, tutku, kuşku duyan sevgi diye nitelendirilebiliniz. Peki Hans Castorp'un kuşkuları neydi ve 'kralcılık' oynadığında, bu büyüleyici dünyaya ve onun büyüleyici şarkısına duyduğu sevginin geçerliliğiyle ilgili hangi soruları soruyordu kendine? Sezgisel kuşkularının ona yasak bir aşk olduğunu söylediği şarkının ardındaki dünya neydi?

Ölümdü.

Ama bu tam bir çılgınlık! Böylesine güzel, böylesine olağanüstü bir şarkının mı? Tüm ülkenin en kutsal ve en derin duygularından doğmuş tam bir başyapıt, onun en değerli hazinesi; gerçek duygunun esas yaratısı, sevecenliğin ta kendisi. Ne kadar iğrenç bir iftira!

"Aman, aman, ne kadar güzel!" der vicdanı olan her insan. Oysa, bu tatlı, hoş sanat ürünün ardında yatan ölümdür. Özel bağları vardır ölümle ve insan bu bağları sevebilir ama ilk önce 'kralcılık' oynaması ve sezgi yoluyla bir sevgide aykırı bir şeyler olduğunu kabul etmesi gerekir. Büyük bir olasılıkla, şarkı ilk biçimiyle yaşam doluydu, bir

halk şarkısıydı ve ölümle bir yakınlığı yoktu. Oysa, ona ruhsal ve zihinsel bağlamda yakınlaşmak ölüme yakınlaşmak demekti. Başlangıçta arı bir dindarlık ve tartışılmayacak bir duyusallık vardı onda ama ardından karanlık girdi işin içine.

Kendini inandırdığı şey neydi? Onu bundan dünyada vazgeçiremezdiniz. Karanlığın sonuçları; karanlık sonuçlar. İşkencenin harekete geçmesi – İspanyol siyahına bürünmüş, fırfır yakalı insan düşmanlığı, sevginin yerine şehvet. Tutarlı dindarlığın sonucu.

Edebiyatçı Settembrini'ye tam güveni olmamasına karşın, Hermetik eğitim aldığı zamanlardaki konuşmalarından birinde, aydın eğitmenin söylediği bir şeyi hatırlıyordu. 'Gerileme eğilimi'nden, bazı âlemlere doğru düşünsel bağlamda 'gerileme eğilimi'nden söz etmişti. Hans Castorp biraz dikkat ederek elindeki yaratıya bu öğretiyi uygulamaya karar verdi. Herr Settembrini gerileme olgusunu 'hastalık' olarak nitelemişti – insanın böyle bir dünya görüşü oluşu ve 'gerilediği' zihinsel dönem, onun eğitsel bakış açısına 'hastalıklı' geliyor olabilirdi. Ne demek oluyordu bu? Ne yani, Hans Castorp'un tatlı, güzel şarkısı ve o kadar sevdiği onun ait olduğu dünya 'hasta' mıydı? Hiç de değil. Dünyada bundan daha sağlıklı bir şey yoktu ama bu taze, dolgun ve sağlıklı bir meyve olduğuna göre her an bozulup çürüyebilir, doğru zamanda ruhun en arı gıdası olmasına karşın bir süre sonra bozulmayı ve çürümeyi onu paylaşanların arasına yayabilirdi. O, ölümün yarattığı, ölüme gebe bir yaşam meyvesi ve ruhun bir mucizesiydi; belki de, onu kutsayan vicdansız güzelliğin gözünde mutlak bir mucize. Oysa, geçerli nedenler yüzünden, yaşamı onaylayan ve onun organik bütünlüğünü seven ve 'kralcılık' oynayan biri ona kuşkuyla bakıyordu. Bu hem bir mucize hem de vicdanının zorlayıcı sesine kulak vererek benliğini aşabilmekti.

Evet, kendine karşı kazanılmış bir zaferdir bu; sevgiye ve karanlık sonuçları olan ruhun büyülenmesine karşı kazanılmış bir zaferin özü sayılabilir. Gecenin ıssızlığında, küçük müzik tabutunun önünde otururken düşünceleri ya

da sezgisel yarım yamalak düşünceleri onu aşarak yükse liyorlardı – simyanın yücelmeleri için zorladığı anlayışının çok ötesinde büyülü düşüncelerdi bunlar. Ruhun bu denli büyülenmesi bir yücelikti. Biz hepimiz yeryüzünün oğul larıydık ve ona hizmet ederek yüce şeyler yapabilirdik. Ruhları büyüleyebilmek için ıhlamur ağacıyla ilgili o kü çük şarkıyı yazandan çok daha fazla deha gerekmiyordu çünkü çok yetenekli olunduğunda dünyaya boyun eğdire cek denli geniş boyutlar kazandırılabiliniyordu. İmpara torluklar bile kurulabilirdi üzerine – dünyevi, hatta, biraz aşırı dünyevi, kaba ve ilerici olmaktan hoşnut, nostaljinin hiç bilinmediği, küçük müzik tabutunun içindeki şarkının bozularak elektrikle işleyen gramofona dönüştüğü impa ratorluklar. Ama şarkının en gözde oğlu, dudaklarında, na sıl dile getireceğini bilemediği yeni bir sözcük, bir sevgi sözcüğüyle, benliğini aşıp ölen oğlu olabilir. Bu büyülü şarkı uğruna ölmeye gerçekten değer. Aslında, bu şarkı yüzünden ölmez ölen; yeni bir şey uğruna, sevginin ve yüreğindeki geleceğin yeni sözcüğü uğruna ölür ve bir kahraman olur.

Hans Castorp'un gözde plakları işte bunlardı.

En Çok Kuşku Uyandıran Şey

Edhin Krokowski'nin konuşmaları bu kadar kısa yıl sonra beklenmedik bir zamanda farklı bir yön aldı. Ruh ayrıştırması ve insanın hayal dünyasına adanmış araştırmaları her zaman biraz karanlıktı ve mezar kokarlardı ama son zamanlarda, yavaş olduğu için hastalarının fark etmediği bir değişimle ilgi alanı büyülü ve gizemli konulara kaymıştı. Sanatoryumun en çekici yeri ve broşürlerin gözdesi olan yemek salonunda her zaman üzeri örtülü bir masanın arkasından kelimeleri uzata uzata egzotik bir konuş-

ma tarzıyla Berghof'un kulak kesilmiş dinleyicilerine, üzerinde redingot, ayağında sandalet, yaptığı konuşmaları eylem halindeki aşkın maskelenmiş biçimleri ya da hastalığın bilinçli hale getirilmiş duyguya dönüştürülmesi gibi konuları kapsamıyordu. Bunların yerini, hipnotizma ve uyurgezerliğin belirsiz gariplikleri, telepati olgusu, kehanet düşleri, üçüncü göz, isterinin mucizeleri gibi konular almıştı. O bu konuları anlatırken, dinleyicilerin gözlerinin önünde felsefi bağlamda ufuklar açılmaya ve maddeyle ruh arasındaki bağ ya da anlaşılan, dolaysız bir yol olan sağlık yerine tekin olmayan hastalık yoluyla yaklaşmanın daha kolay olduğu yaşamın gizi gibi, büyük gizler uçuşmaya başlıyordu.

Bunlara değinmemizin nedeni, Dr. Krokowski'nin konuşmalarının iflah olmaz bir tekdüzelik içinde olduğundan korkup durumu kurtarmak için gizemli konulara saptığını söyleyen münasebetsizleri utandırmayı görev saydığımızdan – salt duygusal açıdan diyordu hiç eksik olmayan sivri dilliler. Yalan da değildi çünkü pazartesi toplantılarında, beyler daha da bir kulak kabartır olmuş, Frau Levi, daha fazlası olabilirse kuşkusuz, göğsündeki mekanizmanın işlettiği mumdan yapılma bir heykele dönüşmüştü. Bu etkiler, bilgili doktorun geçirdiği evrimle gelen değişikliklikler kadar geçerliydiler; ona göre bu evrim tutarlı, tutarlı olduğu kadar da kaçınılmazdı. Doktorun araştırma alanı her zaman insan ruhunun karanlık ve geniş bir bölümünü kapsayan bilinçaltı olmuştu; aslında, bilinçüstü dense daha doğru olur çünkü bazen bu alanlardan, insan ruhunun en alt ışıksız katmanlarıyla tümü kapsayan evrensel ruh arasında bağlar ve bağlantılar olabileceği düşüncesini uyandıran, bireyin bilinçli bilgisinin çok üstünde bilgiler yükselir. Bilinçaltı âlemi, yani sözcüğün esas anlamı olan 'gizli' âlem hemen aynı sözcüğün dar anlamını da çağrıştırır ve ondan yükselen ve bizim başka sözcük bulamadığımız için aynı adla andığımız olgunun kaynaklarından birini oluşturur. İş bununla da bitmez. Bir hastalığın organik bulgusunun, bilinçli ruhsal yaşamda isteri biçiminde ortaya çıkan yasak duyguların ürünü olduğunu anlayan biri,

ruhun madde dünyasındaki yaratıcı gücünü de anlayıp bu gücün gizemli olguların ikinci kaynağı olduğunu kabul etmek zorunda kalır. Patolojik alandaki idealist –patolojik bir idealist demeyelim– kendini, kısa sürede, genel bağlamda varlık sorununa, yani maddeyle ruh arasındaki bağlantı sorunsalına götürecek olan art arda gelen düşüncelerin başlangıç noktasında bulur. Sağlık fışkıran bir felsefenin oğlu sayılabilecek maddeci bir insanın ruhun maddenin fosfor gibi karanlıkta ışıldayan bir ürünü olduğuna olan inancını yıkmak olanaksızdır. Buna karşın, yaratıcı isteri ilkesinden yola çıkan idealist bir insanın öncelik sorunsalına bunun tam tersi bir yanıt verme eğilimi, hatta kesin bir yanıtı vardır. Sonuç olarak bu, eskiden beri süregelen 'yumurta mı tavuktan, tavuk mu yumurtadan' tartışması gibi, hangisinin öncelikli olduğu sorunsalını getirir ve bu sorunsal iki açıdan kafa karıştırır: Birincisi, tavuktan çıkmayan bir yumurta düşünemeyiz, ikincisi de olmayan bir yumurtadan tavuk çıkamaz.

Dr. Krokowski konuşmalarında işte bu konulara değiniyordu. Bu düşüncelere mantıklı, geçerli ve organik yollarla varmıştı. Bunu ne kadar vurgulasak azdır; hatta, biraz daha ileriye giderek, bu konulara, Ellen Brand ortaya çıkıp deneyimle kazandığı bilgileri deneye dökmeden çok önce değinmeye başladığını ekleyebiliriz.

Ellen Brand kim mi? Bizim adını bildiğimizi ama okuyucumuzun onu tanımadığını az kalsın unutuyorduk. Bu kadın kim mi? İlk bakışta hiç kimse. Herkesin Elly dediği, sapsarı saçlı on dokuzluk tatlı bir kız. Kopenhaglı bile değil, Fyn Adası'ndaki Odense'den; babasının orada bir mandırası varmış. Yaşam deneyimi hiç yok. Birkaç yıl, bir devlet bankasının taşra şubelerinden birinde, sağ kolunda bir kolluk, döner bir taburenin üzerinde oturup kalın kalın ciltlerle uğraşmış. Sonunda ateşlenmiş. Kesinlikle doğru olmaktan uzak, kuşku uyandıran önemsiz bir olay. Elly'nin narin bir yapısı vardı, anlaşılan kansızdı da. Ama sevgi uyandıran bir kızdı, başhekimin onunla yemek salonunda konuşurken yaptığı gibi, sapsarı saçlarını okşamak gelirdi içinizden. Kuzeylilere özgü bir donukluk ve buz gibi bir er-

demlilik vardı onda; verdiği çocuksu bakire izlenimi oldukça çekiciydi; saf, duru, çocuksu mavi gözleri ve kibar vurgulu konuşması da. Danimarkalıların tipik telaffuz hatalarını yaparak –örneğin, Fleisch yerine Fleich diyordu– biraz bozuk bir Almanca konuşuyordu. Yüzünün dikkati çekecek bir yanı yoktu. Çenesi çok dardı. Ona annelik yapan Hermine Kleefeld'le aynı masada oturuyordu.

İşte Fräulein Brand, yani Elly, Danimarkalı o küçük tatlı kız böyle biriydi. Yaşamının bir bölümünü döner bir taburenin üzerinde geçirmiş olan, bisiklete binen ve herkese dostça davranan Danimarkalı tatlı küçük kız işte böyle biriydi ama bu ışıl ışıl yüze ilk kez ya da ikinci kez baktığınızda aklınıza bile gelmeyecek bir şeyler vardı onda ve bunlar gelişinin üzerinden birkaç hafta bile geçmeden su yüzüne çıkmaya başladı. Dr. Krokowski de ne denli garip olsalar da bunları aydınlatmayı kendine görev bildi.

Bir akşam salonda oynanan oyunlardan biri sırasında durum doktorun dikkatini çekti. Tahmin etme oyunları oynanıyordu. Örneğin, piyano eşliğinde, saklı bir nesne aranıyor, nesneye yaklaşıldığında piyanonun sesi yükseltiliyor, uzaklaşıldığında da hafifletiliyordu. Bunu izleyen oyunda da, biri dışarıya yollanıyor, o yokken yapacağı karmaşık iş saptanıyordu; iki kişinin yüzüklerini değiştirme, birini dansa kaldırırken o kişinin önünde üç kez eğilme, belirli bir kitabı kitaplıktan seçip belirli birine verme vb. Berghof'ta genelde bu tür oyunları oynama alışkanlığı olmadığına dikkatinizi çekeriz. Zaten bunları kimin başlattığı bir türlü anlaşılamadı. O kişinin Elly olmadığına kuşku yok ama o oradayken durup dururken bunları oynamaya kalktılar.

Oyuna katılan bizim eski aşinalardan bazıları, Hans Castorp da dahil olmak üzere, bu konuda yetenekli çıktılar, birkaç tanesi de iyice yeteneksiz. Elly Brand'ın ise insanı şaşırtacak denli az bulunur olağanüstü bir yeteneği olduğu ortaya çıktı. Saklı nesneleri bulmadaki becerisi alkışlarla ve hayranlık dolu gülüşlerle karşılanmakla kalacaktı ama yapacağı karmaşık işi tahmin edince salon giderek sessiz-

leşti. Odaya girer girmez yüzünde tatlı bir gülümsemeyle, hiç duraksamadan ve piyanoya gerek kalmadan hemen gerekeni yapmış, bir tutam tuz alıp Savcı Paravant'ın başına serptikten sonra elini tutarak onu piyanoya götürmüş ve, *'Kommt ein Vogel geflogen'* şarkısının başını çalması için işaretparmağını tuşa bastırmış, yerine götürdükten sonra reverans yapıp bir tabure çekmiş ve ayaklarının dibine oturmuştu – tam uzun süre kafa patlattıktan sonra tasarladıkları gibi.

Kapıdan dinlemiş miydi acaba?

Elly kıpkırmızı kesilince, utandığını görenler rahatlayıp hep birlikte onu azarlamaya başladılar – hayır, hayır, hayır, böyle bir şeyi nasıl düşünürlerdi! Ne dışarıdan ne de, kapıdan dinlemişti; gerçekten dinlememişti.

Ne dışarıdan ne de kapıdan mı?

"Hayır," ama yine de özür diliyordu. Salona girdikten sonra dinlemişti; elinde olmadan.

Elinde olmadan mı? Salonun içindeyken mi?

Fısıltılar duyuyordu. Yapması gerekenler ona açık seçik fısıldanmıştı.

Anlaşılan, kendini bir biçimde suçlu hissettiği için itiraf ediyordu. Onlara, bu tür oyunlara uygun olmadığını çünkü her şeyin ona fısıldandığını önceden söylemesi gerekirdi. Katılanlardan birinin doğaüstü güçlere sahip olduğu dünyevi bir oyunun bir anlamı kalmıyordu. Bir spor terimi kullanırsak, Elly'nin hemen diskalifiye olduğunu söyleyebiliriz – ama itiraf ettiğinde herkesin tüylerini ürperterek. Dr. Krokowski diye bağıran birkaç ses duyuldu. Biri onu bulmak için koştu ve Dr. Krokowski geldi. Durumu kavradığında dudaklarına özgün ve etkileyici bir gülümseme yayıldı; varlığı sevinçli bir güven sağlamıştı hemen. Soluk soluğa bu inanılmaz garip durumu anlattılar ona: Ortaya her şeyi bilen bir kız çıkmıştı – gaipten sesler duyan bir bakire. Daha da neler! Sakin olun bakalım! Bu onun toprağıydı – bastıkça içine gömüldüğünüz bir bataklık ama onun emin adımlarla yürüdüğü bir alan. Sorular sordu ve yanıtlarını aldı. "Demek ki bu durumdasınız, çocuğum." Ve herkesin yapmaktan hoşlandığı gibi elini kızın

başının üzerine koydu. İlgilenmeye değer ama korkulacak bir şey değil. Elini yavaşça okşayarak kızın omzuna, sonra da koluna doğru kaydırdı ve egzotik kahverengi gözleriyle kızın parlak mavi gözlerini tutsak etti. Kız ona ürkek bakıyordu; giderek gözlerini yere indirdi ve başı göğsüne düştü. Bakışları sabitleşmeye başladığında doktor elini kızın yüzünün önünde salladı ve her şeyin yolunda olduğunu söyledikten sonra, biraz gevezelik etmek istediğini söylediği Elly Brand dışında, heyecan içinde olan diğer konukları dinlenme kürüne yollayıp odayı boşalttı.

Gevezelik etmek! Anlamaları gerekirdi. Neşeli dostları Dr. Krokowski'nin sıkça kullandığı bir sözcük olmasına karşın bu kez bu sözcük onlara ürpertiler verdi. İçlerine buz gibi bir şey gelip çöreklenmişti – o akşam, şezlonguna geç uzanan Hans Castorp dahil. Sonunda uzandığında Elly'nin inanılmaz başarısını ve utangaç açıklamasını dinlerken birdenbire deniz tutmuşçasına yerin ayağının altından kaydığını, bulantı ve kaygı hissiyle dolduğunu hatırladı. Hiç deprem görmemişti ama onun da büyük bir olasılıkla, böylesine dehşet verici bir korku verdiğini söyledi kendine. Ellen Brand'ın tekin olmayan yeteneğine duyduğu merak da vardı bir yandan. Mutlak bir umarsızlık içeriyordu bu merak, kavramaya çalıştığı alanın düşünce bağlamında ulaşılmazlığını da; boşuna ya da günah sayılan bir merak olduğu kuşkusunu uyandırsa da sonuçta meraktı. Herkes gibi Hans Castorp da yaşamı boyunca gizli doğa ve doğaüstü olgularla ilgili bir şeyler duymuş, böyle bir yeteneği olan büyükannelerinden birinin melankolik öyküsü ona kadar gelmişti. Bu dünya onu zorlasaydı kuramsal bağlamda, önyargısız onu tanımaya çalışacağına kuşku yoktu ama bu tür deneyimleri olmamıştı ve merakıyla eş oranda olan bu konulardan kaçınma duygusu estetik kaygılar ve insan olmanın gururu (iddiasız kahramanımıza böylesine iddialı bir sözcük kullanabilirsek kuşkusuz) yüzündendi. Baştan beri, bu tür deneyimlerin ne kadar gelişirlerse gelişsinler akıldışı, insani bir değerden yoksun ve anlaşılmaz kalacaklarını sezebiliyordu ama yine de, onların tadına bakmak için yanıp tutuşuyordu. 'Boşunalığın

ya da günah'ın, berbat bir olasılık olduğunu, daha doğrusu geçerli bir olasılık olmadıklarını, ikisinin aynı şey olduklarını ve ruhsal ya da düşünsel bağlamda, bir şeyin 'umarsız' olduğunu söylemenin ahlaka uygun olmayan bir ifadeyle 'yasak' olduğunu söylemek demek olduğunu anlamasına anlıyordu ama bu tür deneyimlere şiddetle karşı çıkacağı kesin olan biri tarafından bildiğimiz *'placet experiri'* kafasına iyice sokulmuş ve onun için artık ahlakıyla merakı bütünleşmişti; büyük bir olasılıkla bu eskiden de böyleydi. Öğrenmeye aç bir gezginin önyargısız merakıydı bu – kişiliğin gizemlerinin tadına varan bir merak, o dünyadan gelip ortaya çıkanlara çok da uzak sayılmaz ve gerektiğinde 'yasak' olandan kaçmaması askeri bir niteliği olduğunu gösterir. Dolayısıyla, Hans Castorp, Ellen Brand'ın durumuyla ilgilenmeye ve kız başka maceralar yaşarsa olaylardan uzak durmamaya karar verdi.

Dr. Krokowski, Fräulein Brand'ın gizli yeteneklerini ciddiyetten yoksun deneylerde kullanmasını katı bir biçimde yasakladı. Çocuğa el koydu ve analitik mahzeninde, dediklerine göre onu ipnotize ederek, içindeki gizli olasılıkları geliştirmek, eğitmek ve daha önceki yaşamındaki ruhunu irdelemek için seanslara başladı. Ona anne kadar yakın olan ve onu koruyan Hermine Kleefeld de aynı şeyi yaptı ve gizlilik yemini sayesinde öğrendiği birkaç şeyi yine gizlilik yemini altında, kapıcıya varana dek bütün sanatoryumda kim var kim yoksa herkese yaydı. Örneğin, oyun sırasında Ellen'e fısıldayan kişinin ya da şeyin adının Holger olduğunu öğrenmişti. Ellen'in çok iyi tanıdığı Holger adındaki ruh bir oğlan çocuğuydu – biraz yalnız, soyut bir yaratık, Ellen'in koruyucu meleği. Demek, bir tutam tuz ve Paravant'ın işaretparmağı işini ona yumurtlayan bu oğlandı, öyle mi? Evet, hayalet dudaklarını kulağını gıdıklayacak kadar yaklaştırıp onun gülümsemesine neden olmuş ve tüm bunları fısıldamıştı. Okuldayken dersini hazırlamadığı zaman yanıtları fısıldasa ne hoş olurdu. Ellen buna yanıt vermemiş, daha sonraları büyük bir olasılıkla Holger'in bunu yapmasının yasak olduğunu söylemişti. Ciddi işlere karışmasına izin yoktu, çoğu sorunun yanıtını bildi-

ği de kuşkuluydu.

Bunun dışında, Ellen'in çocukluğundan beri, uzun aralıklarla gözünün önünde beliren ya da belirmeyen sanrılar gördüğü öğrenildi. Gözünün önünde belirmeyen sanrılar da ne demekti? Şöyleydi: Örneğin on altı yaşındayken, bir öğleden sonra, oturma odalarındaki yuvarlak masada oturmuş el işi yapıyordu. Babasının adı Freia olan dişi Danuası ayaklarının ucunda halının üzerine uzanmıştı. Masanın üzerindeki örtü bazı yaşlı Türk kadınlarının ortadan katlayıp üçgen biçiminde kullandıkları büyük bir şal gibi bir şeydi ve uçları masadan aşağıya sarkıyordu. Ellen birdenbire ona en yakın olan ucun katlanmaya başladığını fark etmiş ve uç yavaşça ve özenli bir biçimde neredeyse masanın ortasına kadar katlanıp oldukça uzun bir boru haline gelmişti. Bu iş olurken Freia vahşice sıçrayıp kızın bacaklarına yapışmış, sonra da tüyleri diken diken, hızla kalkıp yan odadaki kanepenin altına saklanmış ve bir yıla yakın bir süre bir daha da oturma odasına girmemişti.

Şalı kıvıranın Holger olup olmadığını sordu Fräulein Kleefeld. Küçük Ellen yanıt veremiyordu. Peki bu konuda o ne düşünmüştü? Nasıl olduğu anlaşılamayacağına göre üzerinde fazla durmamıştı. Annesine babasına söylemiş miydi? Hayır. Fräulein Kleefeld bunu garip bulduğunu söyleyince de Elly, fazla düşünmemiş olmasına karşın bu olayı da öbürleri gibi kendine saklamayı yeğ tuttuğunu söyledi – çok ciddi bir giz olması onu utandırıyordu. Bu ona baskı yapmamış mıydı? Pek de değil. Kıvrılan bir masa örtüsünün baskı yapacak nesi olabilirdi ki? Onu zorlayan başka şeyler olmuştu.

Örneğin, geçen yıl yine annesiyle babasının Odense'deki evindeyken, bir sabah erken saatlerde, alt kattaki odasından çıkmış, her zaman yaptığı gibi kimse kalkmadan kendine kahve yapmak üzere yemek odasına giden merdivenlere açılan holden geçerken merdivenlerin başında evlenip Amerika'ya giden ablasının durduğunu görmüştü – gerçekten oydu, etten kemikten yapılma orada duruyordu. Beyaz bir giysi vardı üzerinde ve garip olan saçlarında bataklıktan çıkmışa benzeyen nilüferlerden bir

çelenk oluşuydu. İki eliyle omzunu tutarak ona başıyla işaret etmişti. "Ama burada ne arıyorsun Sophie – eve mi döndün?" diye sormuştu Ellen, hem dehşet hem de sevinç içinde olduğu yerde kalakalarak. Sophie bir kez daha başını salladıktan sonra ilk önce saydamlaşıp, bir anlığına sıcak bir hava akımı gibi yükseldikten sonra yok olmuş ve merdivenler Ellen'in geçmesi için açılmıştı. Sonradan kız kardeşi Sophie'nin kalbinin iltihaplanması sonucu o sabah öldüğü öğrenildi.

Fräulein Kleefeld bunları anlattığında Hans Castorp bunların pekâlâ mantıklı ve inanılır olduğunu söyledi. Bir yerde bir sanrı, başka bir yerde bir ölüm – aralarında dikkate değer bir bağlantı vardı. Bu arada, Dr. Krokowski'nin Ellen Brand'a kıskançlıkla el koymasına sabırları taşanların onun haberi olmadan düzenledikleri bir fincan seansına katılmayı kabul etti.

Hermine Kleefeld'in odasında düzenlenen seansa gizlice çağrılan birkaç kişi katıldı – ev sahibesi, Hans Castorp ve küçük Ellen Brand'ın yanı sıra, hanımlardan Stöhr ve Levi, beylerden de Herr Albin, Çek Herr Wenzel ve Dr. Ting-Fu. Bir gece saat onu çaldığında sessizce toplandılar. Hermine'nin hazırlığı kaş göz işaretleri ve fısıltıların yardımıyla gözden geçirildi. Ortaya üzerinde örtü olmayan, orta boy yuvarlak bir masa konmuş, üzerine de ters çevrilmiş bir şarap bardağı oturtulmuştu. Masanın çevresine belirli aralıklarla dizilmiş sandalyelerin her birinin önünde üzerlerindeki her zamanki işaretlerin yerine mürekkeple alfabenin yirmi beş harfi yazılmış oyun pulları duruyordu. Fräulein Kleefeld ilk önce, özellikle, durumun çocuksu zararsızlığına karşın, ellerinin buz kestiğini söyleyen ve çarpıntıları olduğundan yakınan hanımlar, Stöhr ve Levi açısından pek makbule geçen çay servisi yaptı. İçleri ısındıktan sonra, zayıf pembemsi ışıkta masaya oturdular – havaya uygun olsun diye ev sahibesi, tavandaki lambayı söndürmüş, yalnızca kırmızı abajurlu gece lambasını açık bırakmıştı. Herkes sağ elinin bir parmağını yavaşça kadehin alt tarafının üzerine koydu. Kural böyleydi. Kadehin hareket etmesini beklemeye başladılar.

Olmayacak bir şey değildi bu – masanın cilası kaygan, bardağın kenarı düzgündü; titreyen parmaklarının bardağa uyguladığı baskı her ne kadar zayıfsa olsa da dengesizdi. Bazısı parmağını daha dik tuttuğu, bazısı da daha çok bastırdığı için er ya da geç bardak masanın tam ortasındaki yerinden oynayacaktı. Hareket alanının içindeki harflere çarpacak, dokunduğu harfler rastlantı sonucu anlam çıkarılacak bir sözcük oluştururlarsa bu, neredeyse arılığını yitirmiş bir bileşimin, kendileri kabul etse de etmese de orada hazır bulunanların her birinin isteklerinin rol oynayıp yardım ettiği, neredeyse arılığını yitirmiş bir karışımın, bilinçlerinin, yarı-bilinçlerinin ve bilinçaltı öğelerinin bir araya gelmesinden ve ruhlarının ışıksız katmanlarının verdiği gizli bir onaydan oluşan çok karmaşık bir olgunun sonucu olacaktı ve yeryüzüyle ilgisi olmayan bu garip amaca başta Elly olmak üzere her biri kendi karanlığından bir şeyler katacaktı. Bunu oturmadan önce de biliyorlardı, hatta, titreyen parmaklarıyla bekleşirlerken Hans Castorp gevezeliğinden buna değinmişti. Hanımların ellerinin buz kesmesine ve çarpıntılarına, beylerin de zoraki neşesine neden olan da buydu. Gecenin sessizliğinde, kendi yapılarıyla oynayacakları pek de saf olmayan bir oyunla iç dünyalarındaki bilinmeyen bileşikleri sınamak için orada toplanmış olduklarını ve büyülü denilen yapay ya da yarı doğru gerçekleri korku ve merakla beklediklerinin farkındaydılar. Topluluğun ölülerin bardak yoluyla konuşacaklarını varsaymaları biçimseldi, bir yöntemdi yalnızca. Daha önce de, bu tür seanslara katılmış olduğu için ruhlarla konuşması için Herr Albin'i sözcü seçtiler.

Yirmi dakika ya da biraz daha uzun bir süre geçti. Fısıldanacak konular tükendi, baştaki gerginlik azaldı. Sağ dirseklerini sol elleriyle desteklemeye başladılar. Çek Wenzel'in başı neredeyse önüne düşüyordu. Narin parmağıyla kadehe dokunan Brand aydınlık iri mavi gözlerini önündeki şey yerine gece lambasına dikmişti.

Ama sonra bardak ansızın yana yattı, tok bir ses çıkardı ve parmaklarından kurtuldu. Parmaklarını üzerinde tutmada zorlanmaya başladılar. Bardak masanın kenarına

kadar kaydı, biraz orada ilerledikten sonra yeniden aşağı yukarı masanın ortasına geldi ve tok bir ses çıkardıktan sonra durdu.

Bu ani hareket olunca yarı korkudan yarı sevinçten irkildiler. Frau Stöhr ağlamaklı bir sesle vazgeçmelerini söyledi ama bunu daha önce akıl etmiş olması gerektiğini söyleyip sesini kesip oturttular. Olay başlamış gibiydi. Evet ya da hayırla yanıt vermesini kararlaştırdılar çünkü o zaman bardağın harften harfe dolaşması gerekmeyecek, bir-iki vuruşla yanıt verebilecekti.

"Orada bir ruh var mı?" diye sordu Herr Albin, ciddi bir ifadeyle, başlarının üzerinden havaya bakarak. Bir duraksama oldu, sonra bardak biraz yana yatıp bir kez vurdu.

"Adın ne?" dedi Herr Albin, neredeyse haşin bir sesle; sesinin gücünü başının bir hareketiyle pekiştirerek.

Bardak hareket etti ve zikzaklar çizerek ve her kez ortaya doğru biraz hamle yaparak puldan pula dolaşmaya başladı. H'ye, O'ya ve L'ye gittikten sonra yorulmuş ve kafası karışmış gibi duraksadı, sanki ne yapacağını bilemiyordu. Ama sonra, kendini toparladı ve hareket edip G'yi, E'yi ve R'yi buldu. Tam düşündükleri gibi çıkmıştı. Holger'di gelen – bir tutam tuzu ve gerisini bilen ama okul işlerine karışmayan çocuk. Gelmişti işte; küçük topluluklarının üzerinde dolaşıyordu. Herkes çekinir oldu. En çok neyi sormak istediklerini, elleriyle ağızlarını gizleyip fısıldayarak birbirlerine danıştılar. Herr Albin Holger'e yaşarken ne iş yaptığını sormaya karar verdi ve bunu aynı sert ses tonuyla sorguya çekercesine, tehdit edercesine bir bakış da ekleyerek sordu.

Bardak bir süre sessiz durduktan sonra tökezleyerek Ş'ye gitti, biraz geri çekildi ve sonra A'yı buldu. Dr. Ting-Fu kıkırdayarak Holger'in ne olduğunun belli olmadığını söyledi. Frau Stöhr isterik bir gülme krizine tutuldu ama bu bardağı durduramadı. Hoplaya zıplaya tıkırdayarak gidip R'yi bulduktan sonra masanın ortasına döndü. Bir harfi atlamış olmalıydı. 'Şar' yazmıştı.

Ne demek? A, eskiden şair miymiş? Bardak hiç gerek olmadığı halde anlaşılan sırf gurur yüzünden sallanıp evet

anlamında bir kez vurdu. "Lirik bir şair mi?" diye sordu Hermine Kleefeld– *li* hecesini uzatmış, ses, *lii* gibi çıkmıştı. Hans Castorp'un gözünden kaçmadı bu kuşkusuz. Holger'in ayrıntıya girmek istemediği anlaşılıyordu. Yanıt vermedi. Daha önceden yazdığını kararlılıkla yineledi. Bu kez unuttuğu *i* harfini eklemişti.

İyi, iyi, şairdi demek. Çekingenlikleri arttı. Garip bir çekingenlikti bu – aslında, iç dünyalarının denetimsiz alanlarının ortaya çıkışıyla ilgili bir gösterge olmasına karşın kılıf değiştirdiği ve yarı yarıya gerçek olduğu için dışa yönelen bir gösteriydi bu çekingenlik. İçlerinden biri Holger'in şimdiki durumundan memnun olup olmadığını merak etti. Bardak bir düşteymişçesine 'gevşemiş' sözcüğünü yazdı. Ah evet, gevşemişti demek. Durup dururken akıllarına gelmezdi böyle bir şey kuşkusuz ama bardak bunu yazınca Holger'in durumunu iyi ifade ettiğini ve böyle bir durumun olası olduğunu kabul ettiler. Peki ne zamandır böylesine gevşemişti? Sonra, akıllarının ucundan bile geçmeyen, bir düşteki gibi kendi kendini doğuran bir yanıt geldi: 'Hızlı süre'. Çok iyi! 'Süreli hız' da olabilirdi. Uzaklardan gelen bir tür şiirsel karından konuşma. Hans Castorp bunu olağanüstü buldu. Holger'e göre, zaman hızlı bir süreydi – dünyevi sözcükler ve kesin ölçüleri kullanmayı unuttuğu için özdeyişlerle yanıt verecekti kuşkusuz. Onun hakkında başka ne öğrenmek istiyorlardı? Fräulein Levi Holger'in tipini ya da artık bu geçerli değilse eski tipini merak ettiğini söyledi. Eskiden yakışıklı mıydı? Soruyu kendisine layık görmeyen Herr Albin ona bunu kendisinin sormasını söyledi ve Fräulein Levi ona sen diye hitap ederek lüle lüle sarı saçları olup olmadığını sordu.

"Güzel kumral, kumral saçlar," yazdı bardak 'kumral' sözcüğünü iki kez yineleyerek. Sevinç ve neşe taştı masadan. Hanımlar resmen âşık olduklarını ilan edip tavana doğru öpücükler yolladılar. Dr. Ting-Fu yine kıkırdayarak Bay Holger'in kendini beğenmiş birine benzediğini söyledi.

Ve işte o zaman kızılca kıyamet koptu. Bardak çok fena kızıp bir süre çılgın gibi masanın üzerinde dolaştıktan

sonra devrildi ve korkudan yüzü sapsarı kesilmiş, dehşet içinde kollarını havaya savurup ona bakan Frau Stöhr'ün kucağına düştü. Bin kez özür dileyerek bardağı yerine koydular ve Çinli doktoru azarladılar. Böyle bir şeye nasıl cüret ederdi? Holger konuşmamaya karar verip çekip gitse ne olacaktı? Bardağa iltifat edip ikna etmeye çalıştılar. Bir şiirini okumak istemez miydi? Ne de olsa hızlı süredc dolaşmaya başlamadan önce şairdi. Şiirini dinlemeyi o kadar istiyorlardı ki! Çok memnun olacaklardı.

Olumlu bardak bir kez vurdu – evet. Davranışı iyi niyetli ve bağışlayıcıydı. Sonra, ruh Holger hiç nazlanmadan uzun uzun inanılmaz ayrıntılı şiirlerini yazmaya başladı – bitip tükenmez gibiydi şiirleri – onu susturamayacaklarını sandılar. Masanın çevresindekiler şiiri hayranlıkla bir ağızdan yineliyorlardı. Karından konuşurcasına çıkan gerçekten şaşırtıcı bir şiirdi, büyülü, bir parça gerçek ve ana teması olan deniz kadar uçsuz bucaksız: "Adanın sarp kum tepecikleriyle dolu kıyısını çevreleyen geniş kavisli koyun dar kumsalına vuran tahta parçacıkları ve yosun birikintileri. Bak, bu alabildiğine genişlik nasıl da, kasvetli bir kızıl ve süt yumuşaklığında bir revnaktan oluşan geniş puslu bir perdenin altında, yaz güneşinin batmayı ertelediği yerde, sonsuzluğa doğru yeşil uzanıyor, eriyor, ölüyor. Hiçbir ağız, suyun o çelik gümüşi renkteki yansısının ne zaman ve nasıl duru bir sedef rengine, her şeyi saran soluk renkli ay taşının opal işıltısının adı konamaz bir renk oyununa dönüştüğünü dile getiremez. Ah, geldiği gibi sessizce öldü suskun büyü ve deniz uykuya daldı. Oysa, güneşin vedasının yumuşak izleri hâlâ duruyor orada dışarıda. Karanlık basmıyor gecenin içlerine dek. Hayalet bir ışıltı kumsaldaki çam ormanında duraksayıp solgun kumu kar gibi gösteriyor – ve sanal ormanın sessizliğini ağır ağır uçan bir baykuşun ağır kanatlarını çırpışı bölüyor. Böyle kalsın bu saat. Ne kadar hafif her adım ve ne kadar yüce ve ılık gece. Ve aşağıda deniz hafif hafif soluyor düşünü kurarken. Onu görmek mi istiyorsun bir kez daha? Öyleyse, çık kum tepeciklerinin kül rengi buzulumsu yamaçlarına ve serin, akıcı yumuşaklığa göm ayaklarını. Kara dik iniyor çalılıklarla

kayalık kıyıya ve günden arta kalan hayalet kalıntılar ok gibi duruyor kaybolmakta olan ufuğun kenarında. Uzan kumlara! Ölüm kadar serin, ipek, çiçek gibi yumuşak. Sık elinde, oluşsun incecik, renksiz bir ırmak ve aksın yanına küçücük bir tepecik. O incecik akışı tanıdın mı sen? Sessiz ve narin akar boğazından keşişin hücresini süsleyen kum saatinin; o katı ama narin gerecin. Açık bir kitap, bir kurukafa ve içi boş iki narin camın içinde sonsuzluktan çıkarılmış kum, sürdürüyor zamana dönüşüp kutsal ve ürkünç varlığını..."

Böyle sürdü ruh Holger'in doğaçlama 'lirik' şiirleri ve garip bir yol izleyerek ülkenin kıyılarından bir keşişe, oradan da bir meditasyon nesnesine geçti ve masanın çevresindekileri şaşkına çevirip cüretkâr ve hülyalı ifadelerle insani ve yüce ne var ne yoksa yazdı. Hayranlıklarını belli etmeye zaman bile kalmadan yeniden zikzaklar çizip sonu gelmeyecek gibi görünen binlerce şeye geçiyordu. Bir saat sonra, hâlâ şiirin ne zaman biteceği kesin değildi çünkü doğum sancılarından ve âşıkların ilk öpüşmesine dek yazmış, oradan da, acının tacından ve Tanrı'nın katı ama babacan şefkatine zıplamış, sonra da, var olmanın getirdiği mücadeleye derinlemesine inmiş, çağlardan ve ülkelerden geçip yıldızların geniş âlemine dalmış, Kaldelilere ve burçlara bile değinmişti. Tüm gece boyunca da biteceğe benzemediği için bu sihri yaratanlar sonunda, parmaklarını kadehten çekip Holger'e kibarca teşekkür ettiler ve şimdilik bu kadarının yettiğini söylediler. Düşlerinde bile göremeyecekleri kadar muhteşem bir şeydi ama ne yazık ki içlerinden biri şiiri not etmediği için düşlere özgü dayanıksızlık yüzünden bu da unutulup gitmeye mahkûmdu. Bir kez daha toplandıklarında birini yazman seçecekler ve böylece şiirin kâğıda geçirildiğinde bir bütün olarak nasıl olduğuna bakabileceklerdi ama şimdilik Holger hızlı süresindeki gevşek durumuna dönmeden önce, rica etseler, akıllarındaki birkaç yalın soruya yanıt verir miydi acaba? Özel bir şey yoktu akıllarında ama âdet olduğuna göre onlardan bu iyiliği esirgemezdi, değil mi?

Yanıt, 'Evet' oldu ama bu kez de, ne soracaklarını bil-

medikleri ortaya çıktı. Ne sorsalardı acaba? Hani masallarda, cin ya da peri "Dile benden ne dilersen!" dediğinde saçma sapan bir şey isteyip fırsatı kaçırırsınız ya, işte onlar da aynı durumdaydılar. Bugünün ve geleceğin dünyasıyla ilgili sorulacak öylesine çok şey vardı ve aralarından birini seçmek sorumluluk almak demekti. Kimseden ses çıkmayınca Hans Castorp, bir parmağı hâlâ kadehin üzerinde, yumruğunu sol yanağına dayayıp üç haftalığına geldiği bu yerde daha ne kadar kalacağını sordu.

Tamam, ortada daha iyi bir soru olmadığına göre, ruh bilgi dağarcından bu sorunun yanıtını verebilirdi. Bardak kısa bir duraksamadan sonra, hareket etti. Garip bir yol izliyordu sanki, rasgele ya da mantıklı ve uyumlu bir şey göremedikleri için onlara öyle geliyordu. 'Git', ardından da 'geç' sözcüklerini yazdıktan sonra, Hans Castorp'un odasıyla ilgili bir şeyler yazmaya başladı. Öyle ki, sonuçta, "Git, odanı geç!" yazdığı anlaşıldı. Odasını geçmek mi? 34 no'lu odayı boylu boyunca geçmek mi? Bu da ne demek oluyordu? Oturdukları yerden bunun ne anlama geldiğini tartışırlarken biri kapıya bir yumruk attı.

Oldukları yerde donup kaldılar. Bir baskın mıydı bu? Dr. Krokowski gizli toplantılarına son vermek için mi gelmişti? Sus pus olup birbirlerine baktılar ve dışlanan asistanın odaya dalmasını beklemeye başladılar. Ama o sırada, ilk yumruğun dışarıdan değil de odanın içinden geldiğini kanıtlayan bir yumruk sesi daha geldi; bu kez, masanın ortasına yumruk atılmıştı.

Herr Albin'in düzeysiz şakalarından biriydi bu – ama o, şerefi üzerine yemin ederek bunu yadsıdı. Aslında, yemin etmese de, hepsi bunu içlerinden birinin yapmadığına emindi. Öyleyse yumruğu atan Holger miydi? Elly'ye baktılar; birdenbire hiç kıpırdamadan oturduğunu fark etmişlerdi. Bilekleri gevşek, parmak uçları masanın kenarına nerdeyse değmiyor gibi oturuyordu; sandalyeye yaslanmış, başını yana eğmiş, kaşlarını kaldırmıştı. Daha da küçülmüş gibi duran, içeriye doğru çekilmiş ağzında yarı saf yarı kurnaz bir tebessüm belirmişti ve çocuksu mavi gözleri hiçbir şey görmeksizin boşluğa bakıyordu. Ona ses-

lendiler ama bilinçli olduğunu gösteren bir tepki alamadılar – ve tam o anda ışık söndü.

Söndü mü? Artık Frau Stöhr'ü tutabilene aşkolsundu. Ay, vay diye feryat etmeye başladı – ışığın söndürülüşünü duymuştu. Ampul yanmamış, garibin ötesinde bir durumla, bir el tarafından kapatılmıştı. Holger'in eli miydi düğmeyi kapatan? O âna dek, o denli yumuşak ve şiirsel olan öz disiplinli Holger ansızın eşek şakaları yapmaya mı başlamıştı? Kapıyı ve eşyaları yumruklayan bir elin, birinin gırtlağına sarılmayacağını kim garanti edebilirdi? Karanlıkta kibrit ve el feneri arayış sesleri duyuldu. Fräulein Levi çığlık çığlığa birinin saçını çektiğini haykırdı. Panik içindeki Frau Stöhr yüksek sesle dua etmede bir sakınca görmedi. "Tanrım, ne olur, bir kez!" diye dua ediyor, Tanrı'ya adil olması için değil de, merhametli olması için yalvarıyordu, oysa, cehennemle oynaşıyorlardı. Sağduyulu çözümü bulan Dr. Ting-Fu oldu. Tavandaki lambayı yaksalar iyi olurdu – ve oda birdenbire aydınlığa boğuldu. Gece lambasının ampulü patlamadığına göre, yakmak için 'yabancı' bir elin gizlice yaptığı hareketi yinelemek pek de zor olmasa gerekti. Çocuksu karanlık güçlerin onunla özel olarak ilgilendiklerini kanıtlayan bir keşifte bulundu Hans Castorp bu arada ama hiç sesini çıkarmadı. Kucağında hafif bir şey duruyordu; amcasını, kuzeninin komodinin üzerinden aldığı zaman korkutan 'armağan', Clavdia Chauchat'nın içsel resmini gösteren negatif. Hans Castorp onu bu odaya getirmemişti kesinlikle.

İşi fazla büyütmeden alıp cebine soktu. Öbürleri hâlâ gözleri boşlukta, yüzünde garip bir ifadeyle sandalyesinde kıpırdamadan oturan Ellen Brand'la meşguldüler. Herr Albin yüzüne üfledikten sonra Dr. Krokowski'yi taklit ederek elini yüzünün önünde sallayınca kız kendine geldi ve Allah bilir neden ağlamaya başladı. Onu okşadılar, sakinleştirdiler, alnından öptüler ve yatmaya yolladılar. Fräulein Levi, korkudan ödü patlamış ve morali bozulmuş Frau Stöhr dünyada uyuyamayacağını söylediği için geceyi onunla geçirmeyi önerdi. Hans Castorp çığrından çıkmış geceyi, ruhlarca yeri değiştirilmiş nesnesi cebinde olarak

diğer beylerle birlikte Herr Albin'in odasında konyak içerek noktalamayı kabul etti çünkü bu tür olayların kalbinden ve zihninden çok midesine vurduğunu anlamıştı – deniz tutan insanların karaya çıktıktan sonra saatlerce midelerinin hâlâ bulandığını sanmaları gibi bir durumdu bu; olayın etkisi hâlâ sürüyordu.

Merakını gidermişti. Holger'in şiiri hiç de fena değildi ama kuşkulandığı gibi olayın içeriğinin bir bütün olarak umarsızlığı ve zevksizliği onu öylesine zorlamıştı ki, cehennem ateşinden felaket payına düşen birkaç kıvılcımın yeterli olduğuna karar verdi. Herr Settembrini'ye deneyiminden söz ettiğinde, tahmin edilebileceği gibi, eğitmeni kararını tüm yüreğiyle destekledi. "Bir bu eksikti!" diye haykırdı. "Ah, acı, acı!" Ve ânında küçük Elly'yi kurnaz bir üçkâğıtçı ilan etti.

Öğrencisi bu yargıya ne evet ne de hayır dedi. Omuz silkti. Gerçek hiçbir zaman kesin olarak saptanamayacağına göre, üçkâğıdın da çizgileri tam saptanamazdı. Büyük bir olasılıkla, aralarındaki sınır belirsizdi ve ikisi arasında geçişler vardı. Doğanın içinde iç içe geçmiş göreceli gerçekler olabilirdi ama doğa suskun olduğu için değerlendirmeleri olanaksızdı ve bu nitelikleri onları fazla ahlakçı bir yargının dışında tutuyordu. Acaba Herr Settembrini 'aldanma' derken neyi kastediyordu? Doğanın, bizim inceliklerden yoksun günlük düşüncelerimize oranla daha iyi tanıdığı düşsel ve gerçek öğelerin bu karışımı hakkında ne düşünüyordu acaba? Yaşamın gizi gerçekten dipsiz bir kuyuydu ve arada sırada içinden biraz 'aldanma' çıkmasında şaşılacak bir şey yoktu; ve kahramanımız görüşlerini hiç zorlanmadan sevimli bir biçimde ortaya koya koya – vb...

Herr Settembrini ağzının payını verdikten sonra, vicdanını körükleyerek sonunda, bir daha böylesine rezaletlere katılmama konusunda ondan çok kesin olmasa da, söz aldı. "Dikkat edin!" dedi. "İçinizdeki insana yönelin mühendis bey ve onun aydınlık ve insancıl düşüncelerine güvenin. Bu düşünsel çarpıklıktan ve ruh bataklığından iğrenin. Aldanmalar? Yaşamın gizi? *Caro mio!* Ahlakta yüreklilik üçkâğıtla gerçek arasında farkı anlayıp karar vereme-

diği zaman zaten yaşamın, biçimlendirilmiş düşüncelerin, değerlerin ve ilerici her işin sonu gelmiş olur ve ahlaksal kuşku bozmaya yönelik iğrenç görevini yapmaya başlar." Sözünü sürdürerek her şeyin başının insan olduğunu, iyi ve kötü ve gerçek ve yalan hakkında bilgece yargılarda bulunma hakkına sahip olduğunu ekledi. Bu yaratıcı hakka olan inancını sarsmaya kalkanlarınsa vay halineydi. Boynuna bir değirmen taşı bağlanıp dipsiz bir kuyuya atsalar daha iyi olurdu.

Hans Castorp başını sallayarak onayladı ve gerçekten bu tür faaliyetlerden bir süre uzak durdu. Dr. Krokowski'nin, analitik mahzeninde, seçilen konukların önünde seanslar düzenlediğini duymuştu. Soğukkanlılıkla katılmayı kabul etmedi ama sağdan soldan, katılanlardan ve Dr. Krokowski'nin kendisinden bir şeyler öğreniyordu kuşkusuz. Hermine Kleefeld'in odasındakiler gibi durup dururken vahşi ve şiddetli güç gösterileri oluyordu. Bu seanslarda Krokowski Arkadaş, yetisini kullanıp Ellen Brand'ı ipnotize ediyor, uyanık kaldığı bir transa sokuyor, gerçek olmaları için her önlemi aldıktan sonra belirli bir sistem içinde, ışıkları açıp kapama, duvarlara ve masaya yumruk atma vb. durumları oluşturuyordu. Müziğin eşlik etmesinin oluşumları kolaylaştırdığı anlaşılınca bu seansların yapıldığı zamanlarda 'maji' grubu gramofona el koyup onu her zamanki yerinden alıp götürüyordu. Seans süresince gramofondan, müziğe karşı duyarlı olduğu için alete özen göstereceği kesin olan Herr Wenzel sorumlu olduğu için Hans Castorp gönül rahatlığıyla ona teslim edebiliyordu. Plak hazinesinden derlediği dans müziği, kısa uvertürler ve bu tür gözde hafif müzikten oluşan özel albüm bu iş için idealdi çünkü Elly'nin daha yüce seslere gereksinimi olmuyordu.

Hans Castorp, bu ezgilerin eşliğinde, bir mendilin ansızın hareket etmeye başladığını ya da daha doğrusu, kıvrımlarının arasındaki bir 'pençe'nin onu yerden kaldırdığını, doktorun çöp sepetinin yükselip tavanda asılı kaldığını, duvar saatinin sarkacının bir 'hiç kimse' tarafından bir durdurulup bir işletildiğini, küçük bir masa çanının

kaldırılıp çalındığını ve bunlara benzer daha bir sürü abuk sabuk olayı duymuştu. Bu deneylerin bilgili denetleyicisi olguları Yunanca adlarıyla nitelendirip onlara bilimsel bir açı kazandırma şansına sahipti. Sohbetlerinde ve konferanslarında bunların 'telekinetik' olaylar, yani nesnelerin yer değiştirmesi olduğunu açıklıyordu. Doktor bu olayları bilimin 'maddeselleşme' adını verdiği alanına katıyordu; Ellen Brand'la yaptığı deneyler ve çabaları tümüyle bu alana yönelikti.

Kullandığı terimlere göre, uğraştıkları olaylar, bilinçaltı komplekslerinin nesnel dünyaya biyo-psişik yansımalarıydı ve bu süreçler medyumun uyurgezer durumdaki yapısından kaynaklanıyorlardı. Bu olaylar, doğadaki ideoplastik olasılığı, yani düşüncenin belirli koşullarda nesnenin varlığını kabul edip onu geçici bir süre için gerçekmiş gibi gösterebilme gücünü kapsıyordu. Madde medyumdan akarcasına çıkıyor ve geçici bir süre canlı bir biyolojik organa, Dr. Krokowski'nin laboratuvarında tanık oldukları o numaraları yapan el gibi, kavrayabilen mekanizmalara dönüşüyordu. Bazı durumlarda, bu mekanizmalar görülebilir ve dokunulabilir oluyor ve izleri alçıya ya da parafine çıkartılabiliyordu. Başka koşullarda da, organların biçimlenmesiyle iş bitmiyordu. Başlar, bireysel insan yüzleri, bütün hayaletler deneyde hazır olanların önünde beliriyor, kısıtlı da olsa onlarla ilişki içinde bile olabiliyorlardı ama bundan sonrası Dr. Krokowski için belirsizleşiyor, görüşü şaşılaşıyor ve iki anlama da gelebilecek kararsız bir niteliğe bürünüyordu; aynı 'aşk' üzerine döktürdükleri gibi. Bu noktadan sonra, kesin bir bilimsel dille konuşmayı bırakıyor, iş medyumun ve pasif yardımcısının öznelliğinin gerçeğe, hiç olmazsa bir bölümünün, en azından geçici bir süre yansımasına yardım etmek gibi kolay bir iş olmaktan çıkıyor, dışarıdan ya da daha da ötesinden, belirli 'ben'ler işin içine giriyordu. Bunlar, hiçbir zaman kesin olarak ifade edilmese de, büyük bir olasılıkla, o ânın gizli olasılığını değerlendirip yeniden maddeye dönüşerek onları çağıranlara görünmek isteyen cansız varlıklar, yani kısacası, ölülerin ruhsal yaratılarıydı.

Krokowski Arkadaş'ın onu izleyenlerle birlikte oluşturmaya çabaladığı işte buydu. Özlü gülümsemesiyle, ona güven duyup bu kuşku uyandırıcı, çamurlu ve insan düzeyinde olmayan âlemde kendilerini rahat hissetmelerini neşeyle sağlamaya çalışıyor, bu konularda en kuşkucu ve en çekingen olanların bile onu gerçek bir lider olarak görmeleri için çaba gösteriyordu. Hans Castorp'un duyduklarından anladığı, Ellen Brand'ın geliştirmeyi ve daha iyi hale getirmeyi görev edindiği yeteneğinin olağanüstü olması nedeniyle şansının yaver gittiğiydi. Katılanlardan çoğuna maddeselleşmiş eller dokunmuştu. Savcı Paravant, bir centilmen, bir hukuk adamı ve yaşlı bir bey olmasına karşın yanağına öbür dünyadan gelen esaslı bir tokat yediğinde bilimsel bir hoşgörü ve istekle öbür yanağını da uzatmıştı. Tokat canlıların dünyasından gelseydi büyük bir olasılıkla durum farklı olurdu. Bir akşam yüce şeylerden hiç anlamayan alçakgönüllü aziz A. K. Ferge, böyle soyut bir eli elinin arasında hissetmiş, dokunuştan biçimi güzel tam bir el olduğunu anlamış ama el, nedense kendini onun avucundan çekmişti – gerçi Ferge içtenlikle sıkmıştı eli ama saygıda da kusur etmemişti. Haftada iki seans yapılıyordu, oldukça uzun bir süredir. Öbür dünyadan kaynaklanan bir el görünene dek iki buçuk ay geçti. Genç bir erkeğin eliydi bu ya da kırmızı kâğıtla sarılmış tavan lambasının kırmızımsı ışığında öyle görünüyordu. El parmaklarını oynatarak masayı boydan boya geçti ve un dolu toprak bir kâsede iz bıraktı. Bu olayın üzerinden sekiz gün geçmeden Dr. Krokowski'nin asistanları olan Herr Albin, Frau Stöhr, Herr ve Frau Magnus, gece yarısına doğru Hans Castorp'un insanın içine işleyen soğukta uyukladığı balkonuna daldılar ve tutkunun verdiği heyecanla kendilerinden geçmişçesine, Elly'nin Holger'inin başının uyurgezer kızın başının üzerinde göründüğünü karmakarışık anlattılar. Gerçekten çok hoş lüle lüle kumral saçları vardı ve gözden kaybolmadan önce unutamayacakları denli yumuşak ve hüzünlü gülümsemişti.

Böylesine soylu bir hüznün Holger'in hayal gücünden yoksun çocuksu yaramazlıkları, kaba şakaları ve Savcı Pa-

ravant'ın yediği hiç de hüzünlüye benzemeyen tokat gibi davranışlarıyla nasıl bağdaştığına akıl erdiremedi Hans Castorp ama böyle bir durumda tutarlı bir kişilik beklenemezdi ki. Belki de karşılarında halk şarkısındaki gibi, kötülüğüne karşın dertli ve şefkate gereksinimi olan kambur acınası adama benzer biri vardı. Holger'in hayranları bunun farkında bile değildiler. Tek dertleri Hans Castorp'u katılmama kararından vazgeçirmekti. Her şey böylesine olağanüstü gittiğine göre kesinlikle bir sonraki seansa katılmalıydı. Üstelik Elly trans halindeyken, bir sonraki seansta görmek istedikleri ölmüş birini oluşturabileceğine söz vermişti.

Ölmüş birini mi? Hans Castorp hâlâ direniyordu. Ama aralarından ayrılmış herhangi bir ruhun görülebileceği düşüncesi onu öylesine sardı ki üç gün sonra farklı düşünmeye başladı. Daha doğrusu kararını değiştirmesi üç gün sürmedi, birkaç dakikada oldu. Bir akşam müzik odasında tek başına oturmuş, büyük yakınlık duyduğu Valentin'in damgasını bastığı plağı dinliyordu. Onurun savaş alanına yolladığı o 'iyi huylu' asker şöyle sesleniyordu:

"Çağırdığında gökyüzünün yükseklerine Tanrı beni,
Oradan bakacağım korumak için seni,
Ah, Marguerita!"

Bu aryayı dinlerken Hans Castorp'un içi her zamanki gibi derin duygularla sarsıldı ama bu kez, bazı olasılıkların yoğunlaştırdığı bir istek onları daha da yoğunlaştırmıştı. 'İster başıboşluk, ister günah olsun çok garip ve çok özel bir macera olabilir,' diye düşünüyordu. 'Onu tanıdığım kadarıyla, bu işin içindeyse bana karşı gelmez.' Röntgen odasının zifiri karanlığında, görsel mahremiyetine girmek için izin istediğinde verilen o sakin ve içten yanıtı hatırladı: "A, elbette bakabilirsin."

Ertesi sabah seansa katılacağını açıkladı. Akşam yemeğinden yarım saat sonra da, tekin olmayan şeylerle uğraşmayı alışkanlık edinmiş olanlar, ondan bundan konuşa

konuşa bodruma inerlerken onlara katıldı. Bodrumda toplananlar, Dr. Ting-Fu ve merdivende karşılaştığı Bohemyalı Wenzel gibi ya artık oranın demirbaşı olmuş ya da oldukça uzun bir süredir orada kalanlardı. Örneğin, Krokowski'nin odasında selamladıkları savcı, hanımlardan Levi ve Kleefeld ve ona Holger'in başını haber verenler gibi – kuşkusuz medyum Elly Brand da oradaydı. Üzerine süs olsun diye kartvizit takılmış kapıdan girdiğinde doktorun kuzeyli çocuğu çoktan kanadının altına almış olduğunu fark etti. Krokowski üzerinde siyah gömleği, kızın yanında durmuş ve kolunu babacan bir hareketle onun omzuna atmıştı. Laboratuvardan doktorun özel dairesine inen iki basamaklı merdivenin dibinde duruyorlar ve gelen konukları karşılıyorlardı. İki taraf da birbirine, hiç çekinmeden büyük bir neşe içinde karşılık veriyordu. Bunda amaç olayı tören havasının verdiği gerginlikten uzak tutmaktı. Bağıra çağıra konuşuyor, birbirlerini yüreklendirircesine dürtüyor, ne kadar rahat olduklarını göstermek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Dr. Krokowski'nin "Merhaba!" derken takındığı güven ve neşe dolu ifadesini ve sakalının arasından sarı dişlerini görebiliyordunuz, özellikle de kendine pek güvenmediği için sesi çıkmayan Hans Castorp'u karşılarken, "Yürekli ol!" der gibiydi, başını geriye doğru atıp elini neredeyse kabaca sıkarken. "Yelkenleri suya indirmenin anlamı yok. Bunda ne aldatmaca ne de bağnazlık var; olan biten önyargısız araştırmanın erkekçe neşesi!" Ama bu soytarıca karşılama Hans Castorp'un moralini yükseltmedi. Bu karara varmasına röntgen laboratuvarındaki deneyimini hatırlamasının neden olduğunu daha önce de belirtmiştik ama bu çağrışım onun içinde bulunduğu ruh halini anlatmak için yeterli değildi. Bu çağrışım onda, sinirlilik, kendini beğenme, merak ve saygıdan oluşan karmakarışık, bir defaya özgü unutulmaz duygular canlandırmıştı. Yıllar önce bir akşam arkadaşlarıyla birlikte biraz çakırkeyif Saint Pauli'deki bir geneleve gittikleri zamanki bir defaya özgü duygulardı bunlar.

Çağrılanların tümü hazırdı. Dr. Krokowski yardımcılarını –bu kez, Frau Magnus ve fildişi renkli Fräulein Le-

vi'ydi– medyumun bilimsel disiplin açısından gerekli olan ama hiçbir zaman bulguya rastlanmayan sağlık kontrolünden geçirilmesine yardım etmeleri için yan odaya çağırdı. Hans Castorp ve diğer katılımcılar odada bekleyeceklerdi. Hans Castorp bu odayı, Joachim'in haberi olmadan psikanalistle yaptığı konuşmalar zamanından iyi tanıyordu. Pencerenin önünde bir masa, masanın önünde rahat bir hasta koltuğu, yan odaya geçilen kapının iki yanında başvuru kitaplarıyla dolu raflar, arkada sağda, masanın ve koltuğun olduğu yerde, paravanla ayrılmış üzeri muşamba kaplı bir hasta muayene yatağı ve köşedeki Hippokrates'in bir büstüne bakan içi aletlerle dolu cam bir ecza dolabından oluşan sıradan bir muayenehaneydi. Sağ duvardaki, gazla işleyen şöminenin üzerinde Rembrandt'ın 'Anatomi Dersi' tablosu asılıydı. Yeri neredeyse duvardan duvara kırmızı bir halı kaplıyordu. Seans için bazı değişiklikler yapıldığı belliydi. Genelde, sandalyelerin çevresine dizili durduğu ortadaki yuvarlak maun masa avizenin altındaki yerinden kaldırılıp alçı büstün durduğu sol duvara doğru itilmişti. Sıcak kuru bir hava üfleyen şömineye yakın bir yere, üzeri üstünkörü örtülmüş küçük bir masa eğri konmuştu. Masanın üzerinde kırmızı abajurlu küçük bir lamba duruyor, ayrıca masanın üzerine tavandan yine kırmızı abajuru olan, ampulü siyah bezle kapatılmış bir lamba sarkıyordu. Küçük masanın üzerine ve yanına bazı kuşku uyandırıcı gereçler konmuştu: bir masa çanı, daha doğrusu biri masa çanı, öbürü de elinizle vurup ses çıkarttığınız daha büyükçe bir çan olmak üzere iki değişik çan; içi un dolu bir kâse ve çöp sepeti. Küçük masanın çevresine, bir ucu muayene masanın dibinde, öbür ucu da neredeyse odanın ortasındaki avizenin altında biten bir yarım daire oluşturan sandalyeler dizilmiş, son sandalyeyle yan odanın kapısı arasına da gramofon yerleştirilmişti; yanındaki taburenin üzerinde de hafif parçalardan seçilmiş albüm duruyordu. Dekor böyleydi işte. Kırmızı lambalar henüz açılmamıştı. Tavandaki avizeden beyaz, aydınlık gün ışığı dolduruyordu odayı. Yazı masasının yanının, önünü biraz kapattığı pencere siyah bir perdeyle örtülüydü; onun üze-

rine de krem rengi dantelden stora benzer bir perde asılmıştı.

On dakika sonra doktor yanındaki üç hanımla birlikte yan odadan çıktı. Küçük Elly'nin görüntüsü değişmiş, her zamanki giysilerinin yerini bir tür seans giysisi almıştı – narin kollarını çıplak bırakan, beyaz krepten beli kordonla sıkılmış bir giysi. Giysinin altından genç kız göğsünün yumuşak hatları belliydi, demek ki, giysinin altına fazla bir şey giymemişti.

Sevinçle karşılandı. "Hoş geldin Elly! Her zamanki gibi çok tatlısın! Tam bir peri kızı! İyi şanslar meleğim!" İltifatlara gülümseyerek yanıt verdi – giysinin yakıştığının farkındaydı. "Ön muayene negatif," diye açıkladı Dr. Krokowski. "Haydi bakalım arkadaşlar, kolları sıvayalım." Bunu o damaktan gelen egzotik *r*'lerinden biriyle söylemişti. Hazır bulunanlar gevezelik ederek, birbirlerinin omuzlarına dokunarak yarım daire biçiminde dizilmiş sandalyelere yerleşmeye çalışıyorlardı. Açış sözlerinden rahatsız olan Hans Castorp da yer aramaya başlamıştı ki Dr. Krokowski ona özel olarak hitap etti.

"Dostum," dedi. "Bu akşam aramızda konuk ya da çırak olarak bulunduğunuza göre, size onur verici bir ayrıcalıkla davranacağım. Size medyumumuzu bilimsel açıdan denetleme görevini veriyorum. Şöyle olacak..." Genç adamı Elly'nin, basit bir hasır sandalyede, yüzü odanın ortasından çok, iki basamaklı girişe dönük oturduğu, yarım daire biçiminde yerleştirilmiş sandalyelerin muayene masası tarafına götürüp onun tam karşısındaki başka bir hasır sandalyeye oturdu, kızın dizlerini kendi dizlerinin arasına sıkıştırdıktan sonra, iki elini birden tuttu. "Aynen böyle yapacaksınız," diye emrettikten sonra Hans Castorp'un oturması için kalktı. "Hareketlerinin çok kısıtlı olacağını kabul etmelisiniz. Yine de, size fazladan destek verecek biri olacak. Sevgili Fräulein Kleefeld, sizden yardım rica edebilir miyim?" Böylesine kibar ve egzotik çağrılan hanım üçlüye katıldı ve Elly'nin narin bileklerini tuttu.

Hans Castorp arada sırada önünde kıstırılmış oturan bu harika çocuğun yüzüne bakmadan edemiyordu. Bakış-

ları karşılaştı ama Elly böyle bir durumda doğal olan bir utangaçlıkla bakışlarını kaçırıp yere baktı. Aynı zamanda, bardakla yapılan seansta yaptığı gibi başını yana eğdi, dudaklarını büzdü ve yüzünde yapay bir gülümseme belirdi.

Bu sessiz yapaylık, deneticisini çok daha eskilere götürdü; aşağı yukarı böyle gülümsemişti Karen Karstedt, Joachim'le birlikte köy mezarlığında henüz kazılmamış mezarın yanında dururken.

Herkes yerini almıştı. Polyhymnia'nın gereksinimlerini tamamlayıp hazır hale getiren ve odanın ortasına doğru bir tabure çekip onların arkasına oturan Bohemyalı Wenzel'i saymazsak on üç kişiydiler. Wenzel gitarını da getirmişti. Dr. Krokowski bir el hareketiyle kırmızımsı ışık veren lambaları açtıktan sonra, ikinci bir el hareketiyle tavandaki beyaz ışığı kapattı ve sandalyelerin oluşturduğu kavisin ucundaki yerine oturdu. Odayı ışıltılı, yumuşak bir karanlık kaplamış, odanın dip köşeleri görünmez olmuştu. Gözün en çok görebildiği yer, kırmızı hafif bir ışığın aydınlattığı küçük masanın üstü ve çevresiydi. İlk anlarda yanınızda oturanın kim olduğu bile belli olmamış, gözleriniz karanlığa alıştıktan sonra, şöminede yanan gazın oynaşan alevlerinin birazcık fazlalaştırdığı ışıkta görebildiğinizle yetinir olmuştunuz.

Doktor aydınlatma konusuna birkaç sözle değinip ışığın bilimsel açıdan yetersizliği nedeniyle özür diledi. Atmosfer yaratıp onları büyülemeye çalıştığını sanmasınlardı. Daha fazla ışık iyi olurdu ama şu anda bu olası değildi. İncelemeye başladıkları güçlerin doğası beyaz ışıkta faaliyet göstermelerine uygun değildi. Şimdilik uymak zorunda oldukları bir önkoşuldu bu. Aslında, Hans Castorp'un karanlıktan yakındığı yoktu – iyi bile geliyor, olayın garipliğini hafifletiyordu. Ayrıca, karanlığın savunulması, röntgen odasında sessizce toplandıkları zamanki karanlığı hatırlatıyordu ona; 'görme' eylemi gerçekleşmeden önce gözlerindeki gün ışığını karanlığın ışığının silip yok etmesini.

Dr. Krokowski, daha çok Hans Castorp'a hitap ederek açış konuşmasını sürdürdü ve medyumun artık doktorun onu transa sokmasına gerek duymadığını söyledi. Onu de-

netleyen beyin de birazdan fark edeceği gibi, kendisi transa giriyor ve bu duruma girdikten sonra, Holger olarak tanıdıkları koruyucu ruhu onun kanalıyla konuşmaya başladığı için isteklerin kıza değil ona iletilmesi gerekiyordu. Gerçekleşecek olaya ve isteklere yoğunlaşılması gerektiğini düşünmek sık düşülen bir yanılgıydı; tersine, konsantrasyondan kaçınmak gerekiyordu, yavaş sesle konuşmanın yararı bile olurdu. Ama Hans Castorp'un medyumun aşırı hareketlerini çok iyi denetlemesi gerekiyordu.

"Zinciri oluşturun!" diye komut verdi Dr. Krokowski ve söylenenleri yapmaya başladılar, oturanlardan birinin eli karanlıkta hemen bulunamayınca da güldüler. Hermine Kleefeld'in yanında oturan Dr. Ting-Fu sağ elini onun omzuna koydu ve sol elini yanında oturan Herr Wehsal'e uzattı. Doktorun yanında oturan Herr ve Frau Magnus A.K. Ferge'yle el ele tutuştular, o da, Hans Castorp yanılmıyorsa sağında oturan fildişi tenli Fräulein Levi'nin vb. – Dr. Krokowski "Müzik!" diye komut verdiğinde arkasında duran Çek gramofonu açtı ve iğneyi plağın üzerine koydu. Millöcker'in uvertürünün ezgileri odaya yayılmaya başlar başlamaz, "Konuşun!" diye ikinci bir komut geldi ve konuşmaya başladılar – hiçbir şey, gerçekten hiçbir şey hakkında: kışın yağan kar, akşam yemeğinin mönüsü, yeni gelenler, çılgın ya da izinli ayrılışlar vb. Müzik sesinin boğduğu konuşmalar arada kesiliyor, sonra yapay uzatmalarla yeniden başlıyordu. Birkaç dakika böyle geçti.

Plak bitmeden Elly şiddetle sarsılmaya başladı; bedeni ve alnı Hans Castorp'un alnına değecek kadar öne eğilmişti, kollarıyla bir şeyi pompalarcasına öne arkaya hareketler yapıyor, denetleyicisinin de ona uyması gerekiyordu.

"Trans!" dedi Fräulein Kleefeld bilgiççe; müzik susmuş, konuşmalar kesilmişti.

Ansızın çöken sessizliğin içinden doktorun sözcükleri uzata uzata konuşan yumuşak bariton sesi duyuldu. "Holger burada mı?" diye sordu.

Elly yeniden sarsıldı ve sandalyesinde sallandı. Hans Castorp bir an için ellerini sıkıca sıktığını hissetti.

"Kız ellerimi sıktı," diye bilgi verdi.

"Oğlan!" diye düzeltti doktor. "Ellerini sıkan oğlan. Demek ki, burada. Merhaba Holger!" dedi biraz yağcı bir ifadeyle ve sen diye hitap ederek konuşmasını sürdürdü: "Sana bütün kalbimizle hoş geldin diyoruz, arkadaş. Lütfen, geçen gelişinde bize verdiğin sözü hatırla. Topluluğumuzun adını söyleyeceği ölmüş bir kız ya da erkek kardeşimizi ölümlü gözlerimizin görebileceği hale getireceğine söz vermiştin. Bugün bu sözü yerine getirmeye niyetin ve gücün var mı?"

Elly yeniden sarsıldı. İnledi ve yanıtı geciktirdi. Yavaşça, ellerini, dolayısıyla da denetleyicilerinin ellerini kaldırıp alnına götürdü ve bir süre öylece durduktan sonra Hans Castorp'un kulağına doğru hırsla, "Evet!" dedi.

Kulağının dibindeki bu sesin soluğu Hans Castorp'un, eskiden bir ara doktorun ona açıkladığı gibi derinin ürpertiyle gelen bir tepkisi olan ve genelde 'tüylerin diken diken olması' denilen duruma uğramasına neden oldu. Ürperti sözcüğünü kullanmamızın nedeni, o anda korku hissedilmediğine göre, tümüyle bedensel olanıyla psikolojik olanı arasındaki farkı belirtmek. Aşağı yukarı şöyle düşünüyordu: 'Kız kendini fena halde kaybediyor.' Oysa, aynı zamanda, elini tuttuğu böylesine tatlı bir varlığın kulağına, "Evet," diye fısıldaması sonucunda içinde uyanan karmakarışık duygular onu duygulandırmış, hatta sarsmıştı.

"Evet dedi," diye haber verdi; utanmıştı.

"İyi öyleyse, Holger," dedi Dr. Krokowski. "Sözüne güveniyoruz. Elinden geleni yapacağına inancımız sonsuz. Bize göstermeni istediğimiz sevgili ölünün adını sana biraz sonra vereceğiz." Topluluğa döndü ve, "Arkadaşlar, söyleyin," dedi. "Aklınızda biri var mı? Holger arkadaş bize kimi göstersin?"

Bir sessizlik oldu. Herkes birbirinin bir şey söylemesini bekliyordu. Büyük bir olasılıkla, son günlerde bu konuyu düşünmüşler, kimlere ulaşabilecekleri üzerine kafa yormuşlardı ama ölmüşlerin geri gelmesi ya da daha doğrusu, böyle bir dönüşü istemek her zaman hassas ve karmaşık bir konu olmuştur. Aslında, yalına indirgersek, orta-

da böyle bir istek yoktur, bir yanılgı vardır ve çıplak gün ışığında değerlendirildiğinde bu istek, doğa bir kez bile bu olanağa izin verse hemen kesinlik kazanacak olan bu tür bir olayın kendisi kadar olanaksızdır. Büyük bir olasılıkla, bizim matem dediğimiz, ölenlerin bir daha dünyaya geri dönemeyeceklerini bilmenin verdiği acıdan çok bunu isteyememiş acısıdır.

Karmakarışık duygular içindeydiler; uğraştıkları şeyin, yaşama gerçekten dönüş gibi ciddi bir iş olmadığını, yalnızca, yaşamdan ayrılmış kişinin, yaşamla ilgisi olmayan görüntüsünün ortaya çıkacağı tümüyle duygusal ve tiyatrovari bir gösteri olduğunu bilseler de. Yine de, düşündükleri kişiyle karşılaşmaktan korktukları için başka birinin böyle bir istekte bulunmasını yeğliyorlardı. Bir zamanlar, gece karanlığında, kibarca ve yumuşakça söylenmiş, 'elbette, bakabilirsin'i unutmamış olan Hans Castorp bile çekimser kaldı ve başka birinin isteğini dile getirmesini umdu ama iş uzadıkça uzadığı için sonunda seansı yönetene döndü ve boğuk bir sesle, "Merhum kuzenim Joachim Ziemssen'i görmek istiyorum," dedi.

Herkes rahat bir soluk aldı. Dr. Ting-Fu, Çek Wenzel ve medyumun dışındakiler bu adı biliyorlardı. Ferge, Wehsal, Herr Albin, savcı, Herr ve Frau Magnus sevinerek onayladıklarını bağırdılar. Analize sıcak bakmadığı için Joachim'le arası biraz soğuk olan Dr. Krokowski bile memnun olup onayını verdi.

"Çok iyi," dedi. "Duydun mu Holger? Adı geçen kişi senin yaşamdan tanımadığın biri. Öbür dünyadan tanıyor musun? Bize onu getirmeye hazır mısın?"

Önemli bir bekleyişti bu. Kız sallandı, inledi ve irkildi. Uyku halindeki kız kendini önce bir yana, sonra da öbür yana atarken bir yandan da, kâh Hans Castorp'un kâh Hermine Kleefeld'in kulağına anlaşılmaz şeyler fısıldıyordu. Sonra Hans Castorp 'evet' anlamında ellerinin sıkıldığını hissetti ve hemen bunu haber verdi.

"İyi öyleyse!" diye bağırdı Dr. Krokowski. "Haydi, iş başına, Holger. Müzik! Konuşun!" diye haykırdı ve bekledikleri konuğu görüntülemek için düşüncelerini ona yo-

ğunlaştırmamaları uyarısını yineledi – üstelemeden, öylesine bir dikkat yardımcı olurdu ancak.

Bundan sonrası kahramanımızın bu genç yaşamının en garip saatleri oldu. Öykümüzün süreci içinde zamanı geldiğinde ondan ayrılacağımız için kaderinde gelecekle ilgili neler yazılı olduğunu bilemeyiz kuşkusuz ama sanırız ki bundan sonraki yaşamının da en garip saatleri olarak kalacaklar.

Saatler sürdü, tam olarak söylersek, Holger ve özellikle bakire Elly'nin 'işi' kısa bir ara dahil olmak üzere iki saatten fazla bir zaman aldı. Çok uzamıştı ve neredeyse sonuç vereceğinden umutlarını kesmek üzereydiler ve özellikle narin yapılı Elly gücünün çok ötesinde acımasız bir zorlanma içinde olduğu için acıdıklarından sık sık deneyi kısa kesmeyi düşündüler. Biz erkekler, eğer insanlığımızdan uzaklaşmamışsak, yaşamımızın belirli bir ânında, saçma da olsa, büyük bir olasılıkla, yeri olmadığı için kimsenin onaylamadığı, dayanılmaz bir acıma duygusuyla sarsılmış, yeterli olmadığını, olmak istemediğini ve olamayacağını, öyle ya da böyle bitene dek süreceğini bile bile bağrımızdan kopan 'Yeter'i öfkeyle bastırmaya çalışmışızdır. Aslında, bir kocanın, baba olacak birisinin doğum sırasında hissettiği acımadan söz ediyoruz. Elly'nin gayreti öylesine doğum sancılarını andırıyordu ki bizim genç Hans Castorp'umuz gibi doğumun nasıl olduğunu bilmeyen biri bile neler olup bittiğini hemen anlardı ve yaşamdan hiç irkilmemiş biri olan Hans Castorp bu organik gizemlilikle işte böyle tanışıyordu. Hem de ne tanışma! Hem de ne amaçla ve ne koşullar altında! Kırmızımsı ışığın altında canlanan loğusa odasının kendine özgü ayrıntılarına, gramofondan durmamacasına gelen hafif müzik eşliğinde, narin çıplak kolları ve uçuşan geceliğiyle çaba içindeki bakire kızın, doktorun dediklerine uyarak yapay konuşmalarını sürdüren ve kızı yüreklendirmek için ha bire neşeyle, "Haydi Holger! Gayret! Az kaldı! Dayan, gelmek üzere!" diye bağrışan topluluğun içinde bulunduğu duruma ancak rezalet denebilirdi. Kocayı – bu durumda koca Hans Castorp'tu çünkü onun isteği gerçekleşiyordu. Onun koşulla-

rını da göz ardı etmiş değiliz. Koca 'annenin' dizlerini dizlerinin arasına sıkıştırmıştı ve bir zamanlar Leila'nın ellerinin olduğu kadar ıslak ellerini kaymamaları için sürekli sıkı sıkıya tutmak zorunda kalıyordu.

Gazla yanan şömineden oturanlara doğru sıcaklık yayılıyordu çünkü.

"Gizemlilik ve kutsama mı?" Hayır; gözleri artık alıştığı için her yeri görebildikleri kırmızımsı karanlıkta olanlar aşırı derecede gürültülü ve zevksizdi. Müzik ve bağırışlar, hiçbir zaman aşırı hevesli üyelerinin yaptığı dini toplantılarına katılmamış Hans Castorp gibi birine bile Kurtuluş Ordusu'nun inanç gösterisini çağrıştıracak gibiydi. Olayın ürkünç hiçbir yanı yoktu ve eğer gizemli ve mistik bir izlenim yaratabiliyor ya da dinselliği çağrıştırabiliyorsa bu tümüyle organik bağlamda oluşuyordu. İçeriğinin daha yakın ve özel bağlantılarına daha önce değinmiştik. Elly'nin zorlanması dalgalar halinde geliyor, bunu izleyen süreçte, Dr. Krokowski'nin 'derin trans' dediği duruma girip sandalyesinde bir yana yığılıyor ve etkilere kapalı kalıyordu. Sonra yerinde doğruluyor, inlemeye, kendini sağa sola atmaya çalışıyor, deneticilerini itip kakmaya, kulaklarına anlamsız şeyler fısıldamaya başlıyor, sanki içindeki bir şeyi dışarıya atmaya çalışıyordu; dişlerini de gıcırdatıyordu – bir kez Hans Castorp'un ceketinin kolunu bile ısırdı.

Bu durum bir saat ya da biraz daha fazla sürdükten sonra seansı yöneten ara vermenin doğru olacağına karar verdi. Bir süredir değişiklik olsun diye gramofonu kapatmış ve gitarını büyük bir beceriyle çalmaya başlamış olan Çek Wenzel müzik aletini bir kenara koydu. Derin bir soluk alarak birbirlerinin ellerini bıraktılar ve Dr. Krokowski tavandaki ışığı yakmak için kalktı. Odayı bembeyaz bir ışık seli sardığında herkes sersemlemiş bir halde karanlığa alışmış gözlerini kırpıştırmaya başladı. Elly, öne doğru eğilmiş, başı neredeyse dizine gömülü uyumayı sürdürüyordu. Hans Castorp dışındakilerin alışık olduğu garip bir uğraş içindeydi. Hans Castorp ona şaşkınlıkla bakıyordu. Birkaç dakika açık avucunu kalçasının hizasına götürüp

geri çekmeyi yineledikten sonra, avucunu açıp yeniden tırmıkla bir şeyi geri çeker ya da toplar gibi bir hareket yaptı, sonra da birkaç kez irkildikten sonra boş boş bakan gözlerini kırpıştırarak ışığa baktı ve gülümsedi.

Hem yapay hem de uzak bir gülümsemeydi bu. O denli zorlanmasına boş yere acımışlardı sanki. Hiç de yorulmuşa benzemiyordu. Belki de hiçbir şey hatırlamıyordu. Doktorun pencereye yakın geniş masasıyla muayene masasını ayıran katlanır paravanın arasındaki hasta koltuğuna oturdu. Koltuğu kolunu dayayabilecek ve tüm odayı görebilecek gibi masaya doğru çekmişti. On beş dakikalık ara süresince, sevecen bakışların ve yüreklendirici baş sallamaların arasında tek kelime etmeden öylece oturdu.

Tam bir ara oldu – herkes rahat ve o âna dek elde edilen başarıdan hoşnuttu. Beylerin sigaralıkları açılıp kapandı. Huzur içinde sigara içiliyor ve dağınık gruplar halinde seansın nasıl gittiği konuşuluyordu. Hayal kırıklığından çok uzaktılar – başarısızlıkla sonuçlanacağı duygusundan da. Umarsızlığa kapılmayı önleyen belirtiler olmuştu. Yarım dairenin ucunda, doktora yakın yerde oturanlar, medyumdan kaynaklanan ve bu tür olgunun başlangıcı sayılan ve belirli bir yöne doğru akan serin hava akımını iyice hissetmişlerdi. Paravanın önünde, hareket eden değişken enerji oluşumları olan küçük beyaz ışık lekelerini sıkça gördüklerini iddia ediyorlardı. Kısacası, vazgeçmek yoktu, yüreksizlik de. Holger söz vermişti ve verdiği sözden kuşku duymaya hakları yoktu.

Dr. Krokowski seansın yeniden başlama işaretini verdi. Katılanlar yerlerini alırken, Elly'nin elini tuttu ve saçını okşayarak azizelik koltuğuna götürüp oturttu. Her şey yinelenmeye başladı. Hans Castorp denetleyici rolünden vazgeçmek istedi ama başkanları buna kesinlikle izin vermedi. Dediğine göre, medyumun yanıltıcı belirtilerde bulunmasını önlemek için, istekte bulunan kişinin duyusal açıdan doğrudan temas etmesine önem veriyordu. Böyle olunca da, Hans Castorp yeniden Elly'nin önündeki yerini aldı. Işık yeniden kırmızımsı oldu ve müzik başladı. Elly'nin yeniden başlayan sarsıntıları ve pompalar gibi hare-

ketleri birkaç dakika sürdü ama bu kez, "Trans!" olduğunu açıklayan Hans Castorp oldu. Rezil doğum sürüyordu.

Ama ne zorluklarla! Sürdürmek istemiyor gibi bir hali vardı. Nasıl sürsündü ki? Ne tür bir annelikdi bu? Doğum – ama nasıl ve neden olacaktı? "Yardım edin, yardım edin!" diye inliyordu çocuk. Doğum sancıları doktorların terimiyle *eklampsi* dedikleri durumda olduğu gibi bir işe yaramayan tehlikeli kramplara dönüşmek üzereydi. Kız bir kez doktora seslenip onu tutmasını istedi. Doktor istenileni özlü telkinlerde bulunarak yerine getirdi ve bu mıknatıslanma –eğer buysa– kıza mücadeleyi sürdürmesi için güç verdi.

Böylece bir saat daha geçti. Gün ışığından kamaşan gözler yeniden loş ışığa alışmaya başladı ve oda gramofondan gelen hafif müziğin ya da gitarın sesiyle dolmaya başladı. Sonra, Hans Castorp'un neden olduğu bir şey oldu. Bir süredir, hatta başından beri düşündüğü bir isteği önerdi – aslında bunu çok daha önce yapmalıydı. Elly, yüzü sıkıca tutulan ellerinin üzerinde, 'derin trans' halindeydi ve Herr Wenzel tam yeni bir plak koymak ya da plağın yüzünü değiştirmek üzereydi ki, dostumuz, kararlı bir biçimde bir öneride bulunmak istediğini söyledi; önemsiz bir şeydi belki ama işe yarayabilirdi. Onun... yani, sanatoryumun plakları arasında, Gounod'nun *Margarithe*'sinden 'Valentin'in Duası' adlı bir parça vardı – orkestra ve bariton, çok hoş. Bir kez de onunla denenmesini öneriyordu.

"Neden o parça?" diye sordu doktor kırmızımsı karanlığın içinden.

"Atmosfer yaratmak için. Duygu meselesi," diye yanıt verdi genç adam. Parçanın çok farklı, çok özgün bir ruhsallığı vardı. Bir kez denemelerini öneriyordu yalnızca. Parçanın ruhu ve yapısı süreci kısaltabilirdi.

"Plak burada mı?" diye sordu doktor.

Değildi ama Hans Castorp hemen gidip getirebilirdi.

"Neler söylüyorsunuz siz!" dedi doktor ve hiç düşünmeden karşı çıktı. Nasıl? Hans Castorp gidip plağı alıp gelecek ve bıraktıkları yerden devam mı edeceklerdi? Bunu ancak deneyimsiz biri söylerdi. Olacak iş değildi. Her şey

berbat olur, baştan başlamak zorunda kalırlardı. Bilimin kesinliği böyle aklına esince gidip gelmeleri yasaklardı. Kapı kilitliydi, anahtarı da onun, yani, doktorun cebindeydi, kısacası plak burada değilse... Gramofonun yanındaki Çek sözünü kesti:

"Plak burada."

"Burada mı?" diye sordu Hans Castorp.

"Evet, burada. *Margarithe*. 'Valentin'in Duası'. İsterseniz kendiniz bakabilirsiniz. Aryaların olduğu iki numaralı yeşil albümde olması gerekirken hafif parçaların arasına karışmış. Şaşılacak şey; dalgınlıkla fasa fiso plakların arasına girmiş, konmayı bekliyor."

Buna Hans Castorp ne mi dedi? Hiçbir şey. Konuşan doktor oldu. "Eh, iyi öyleyse," dedi. Birkaç kişi de aynı şeyi yineledi. İğne plağın üzerinde bilèr gibi ses çıkarmaya başladı – kapağı indirdiler. Bir koralin uyumlu sesleri arasından bir erkek sesi yükseldi: "Şimdi ayrılıp gitmem gerektiği için..."

Herkes sustu; dinliyorlardı. Müzik başladığı anda Elly zorlanmaya başladı. Yerinde irkiliyor, ürperiyor, inliyor, elleriyle pompalar gibi yapıyor, ıslak kaygan ellerini alnına götürüyordu. Plak sürüyordu. Hızlı bir temposu olan orta bölüm başladı – savaşın ve tehlikenin olduğu inançlı ve yürekli, Fransızca bölüme. Sonra finale geçti; başlangıcın orkestrayla coşan yinelenmesine: "Ey, gökyüzünün hâkimi, duy duamı."

Hans Castorp Elly'yle uğraşıyordu. Elly kendini geriye atmış, kasılmış gırtlağıyla soluk almaya çalışıyor, öne eğilirken uzun bir soluk veriyor ve iki büklüm kalıyordu. Hans Castorp kaygıyla üzerine eğilmişken Frau Stöhr'ün cızırtılı, sızlanır gibi sesini duydu: "Ziem-ssen!"

Hans Castorp doğrulmadı. Ağzına acı bir tat gelmişti. Derinden, soğuk bir sesin, "Onu bir süredir görüyorum," dediğini duydu.

Plak bitmiş, son üflemeli çalgı susmuştu ama aleti durduran olmadı. İğne plağın ortasına kaydı ve sessizlikte boş boş cızırdamaya başladı. Hans Castorp başını kaldırdı ve hiç aramadan doğru yöne baktı.

Odada bir kişi daha vardı. Kırmızı ışık, gecenin karanlığında kaybolduğu için gözün göremediği yerde, sandalyelerin oluşturduğu yarım dairenin yanına doğru, yazı masasıyla katlanır paravanın arasında, Elly'nin arada oturduğu yüzü odaya dönük hasta sandalyesinde Joachim oturuyordu. Son günlerinin çökük yanakları, savaşçı sakalı ve dudaklarının dolgunluğu ve onurlu kıvrımıyla Joachim'di bu. Arkaya yaslanmış, bacak bacak üstüne atmıştı. Başındaki şeyin gölgelemesine karşın, yıpranmış yüzünde acının damgası ve ona tam bir erkek havası veren ciddi ve disiplinli ifade görülebiliyordu. Alnında, kemiklerin çevrelediği çukurlara gömülmüş gözlerinin arasında iki derin çizgi vardı ama bu çizgiler, Hans Castorp'a, ama yalnızca ona, suskun bir dostlukla bakan iri ve güzel kahverengi gözlerindeki yumuşak bakışı engellemiyordu. Bir zamanlar oldukça dert edindiği kepçe kulakları başındaki, o ne olduğu belirsiz garip şeyin altında kaybolmuştu. Joachim sivil giyimli değildi. İki eliyle kavradığı kılıcı üst üste attığı bacaklarına dayalı duruyordu, ayrıca palaskasına takılı tabanca kılıfı gibi bir şey vardı ama tam bir üniforma değildi bu – ne ışıltısı ne de pırıltısı vardı. Hâkim yakalı ve cepli bir giysiydi; aşağıya doğru bir yerlerde de bir haç sallanıyordu. Joachim'in ayakları çok büyük duruyordu. Çok ince duran bacakları askeriden çok sportif bir amaç için sarılmış gibiydi. Peki, başındaki o şey neydi? Joachim sanki başına bir karavana gereci geçirmiş ve çenesinin altından bağlamıştı. Savaşçı izlenimi vermesine veriyordu ama geçmişten gelir gibi bir hali vardı – bir on altıncı yüzyıl paralı askeri belki de; çok garip.

Hans Castorp Ellen Brand'ın soluğunu ellerinin üzerinde hissediyor, yanında duran Hermine Kleefeld'in sık soluk alışlarını duyabiliyordu. Odada, plağın bittiği yerde kimse durdurmadığı için durmamacasına dönen iğnenin cızırtısından başka ses yoktu. Hans Castorp çevresindekilere bakmıyor, onları ne görmek ne de onlarla ilgili bir şey bilmek istiyordu. Öne doğru eğilmiş, kucağındaki başın ve ellerin ötesinden sandalyede oturan konuğu görebilmek için gözlerini kırmızı karanlığa dikmişti. Bir an kusacağını

sandı. Boğazı tıkandı ve birkaç şiddetli hıçkırıkla kasıldı. "Bağışla beni!" diye fısıldadıktan sonra da, bakışları bulandığı için hiç bir şey göremez oldu.

Birinin, "Konuşun onunla!" dediğini duydu. Dr. Krokowski sakin bir sesle, adını söyledi ve komutu yineledi ama Hans Castorp onun dediğini yapmak yerine, ellerini Elly'nin yüzünün altından çekip ayağa kalktı.

Dr. Krokowski bu kez, onu uyarmak için sert bir sesle adını yineledi ama o birkaç hızlı adımda kapıya varmış, beyaz ışığı açmıştı bile.

Ellen Brand şokun etkisiyle sarsılmış, Fräulein Kleefeld'in kollarında titriyordu. Hasta koltuğu boştu.

Hans Castorp, protesto etmeye çalışan Dr. Krokowski'ye doğru yürüdü, bir şeyler söylemek istedi ama ağzından tek bir sözcük bile çıkmadı. Ters bir ifadeyle bir şeye zorlarcasına elini uzattı. Kapının anahtarını aldı ve doktorun yüzüne bakarak tehdit edercesine birkaç kez başını salladıktan sonra dönüp odadan çıktı.

Aşırı Huysuzluk

Yıllar birbirini izlerken, Hans Castorp'un, tekin olmayan adını daha önce de andığımız şeytanın kökünden geldiğinden kuşkulandığı bir ruh gezinmeye başladı Berghof'ta. Bilgiye susamış bir gezginin hiçbir şeye aldırmaz merakıyla şeytanı irdelemiş ve tüm dünyanın ona gösterdiği kötülük dolu saygıya katılmasına neden olabilecek bir potansiyelin kendisinde de olduğunu keşfetmişti. Eskisi gibi, yenisi de var olduğunu göstermek için orada burada boy göstermişti ama daha etken olalı beri, Hans Castorp'un yapısının bu varlığa tapmaya uygun olmadığı ortaya çıkıyordu. Öyle olmasına karşın, sözlerinin, hareketlerinin ve ifadesinin kendini biraz koyverdiğinde, Berghof'ta

kimsenin kaçıp kurtulamadığı bir salgına hemen boyun eğdiğini dehşetle fark etti.

Neler oluyordu? Havada dolaşan neydi? Kavgaya tutuşma sevdası. Aşırı bir huzursuzluk ve adı konmamış bir sabırsızlık. Genel bir karşılıklı atışma, öfke patlamaları, hatta yumruk yumruğa gelmeler. Her gün, durup dururken kişiler ya da gruplar arasında şiddetli tartışmalar ve kontrolden çıkmış bağrışmalar oluyordu. İşin daha da kötüsü katılmayanlar, buna kızacaklarına ya da onları ayırmaya çalışacaklarına memnun oluyorlar ve kendilerini duygusal açıdan bu çılgınlığa kaptırıyor, yüzleri sararıyor, titriyorlar, gözleri çakmak çakmak oluyor, ağızları hırstan geriliyordu. Saldıranların kavga etme hakkını ve bağırma olanaklarını kıskanıyorlardı. Onlara katılma isteği ruhlarını ve bedenlerini acıtırcasına sarıyor, kaçıp yalnızlığa sığınacak gücü olmayanlar çaresiz bu akıntıya kapılıyorlardı. Yetkililer gözlerinin önünde giderek artan gelişigüzel anlaşmazlıkları ve karşılıklı suçlamaları yatıştırmaya çalıştıklarında, kendileri de ürkütücü bir kolaylıkla kükreyen bu kabalığa kapılıveriyorlardı. Ruhu zedelenmenden sanatoryumdan ayrılanların hangi ruh hali içinde geri döneceklerini kestirmeleri olanaksızdı. İyi Ruslar Masası'nda oturan henüz genç ve çok hasta olmayan –yalnızca üç aya mahkûm olmuştu– Minsk'ten gelen taşralı şık bir bayan, bir gün Fransız bluzları satan mağazadan alışveriş yapmak için köye indiğinde tezgâhtarla yaptığı çok şiddetli bir kavgadan sonra sanatoryuma çılgın gibi geri döndü, kanama geçirdi ve tedavi edilemeyecek duruma geldi. Çağrılan kocasına burada yukarılarda sonsuza dek kalacağı haberini verdiler.

Burada olup bitene yalnızca bir örnek bu. Gönlümüz elvermese de başka örnekler verelim. Bazı okuyucularımız Frau Salomon'un masasında oturan kalın camlı yuvarlak gözlüklü öğrenciyi ya da daha doğrusu, eski öğrenciyi hatırlayacaklardır. Hani şu, tabağındaki her şeyi didik edip karıştıran, sonra da, dirseklerini masaya dayayıp peçetesini kalın camlı gözlüğünün arkasına soka soka, tabağındakileri ânında silip süpüren genç. Bu öğrenci ya da eski

öğrenci, her zaman orada oturur, gözlerini siler, yemeğini mideye indirir, kimse de onunla ilgilenmezdi. Ama bir sabah ilk kahvaltıda, durup dururken şaşırtıcı bir kriz geçirdi ve tüm yemek salonunu ayağa kaldırdı. Onun olduğu yerde bir gürültü patırdı koptu – sapsarı kesilmiş, oturduğu yerden yanında duran cüceye bağırıyordu: "Yalan söylüyorsunuz!" diye haykırıyordu çatallaşan sesiyle. "Bu çay soğuk! Bana buz gibi bir çay getirdiniz! İstemiyorum! Bana yine yalan söylemeden önce, bu bulaşık suyunu aklı başında birinin içip içmeyeceğine kendiniz bir bakın bakalım. Bana buz gibi çay getirmeye nasıl cüret edersiniz! Benim bu ılık atık suyu içeceğimi ummak nereden aklınıza geldi? İçmeyeceğim işte! İstemiyorum!" diye cırtlak bir sesle haykırarak masaya, tabakları yerinden oynatan yumruklar indirmeye başladı. "Ben sıcak çay istiyorum Dumanı tüten. Bu benim doğal hakkım. Bunu istemiyorum, kaynar çay istiyorum! Bundan bir yudum alacağıma ölsem daha iyi. Allahın belası cüce!" diye haykırdı ansızın sesi daha da tizleşerek. Derken ipler iyice koptu ve kendini deliliğin özgürlüğüne kaptırdı. Emerentia'ya yumruğunu salladı ve gerçekten köpüren dişlerini gösterdi. Masayı yumrukluyor, tepiniyor ve ulur gibi, "İstemiyorum. İçmeyeceğim!" diye haykırıyordu. Salondakilerin tepkisi her zamanki gibiydi. Gergin ve kuduran çocuğa karşı anlayışlı. Bazıları ayağa fırlamış, gözlerinden alevler saçarak yumruklarını sıkmış olarak onu izliyor, dişlerini gıcırdatıyorlardı. Bazıları da, oturdukları yerde sapsarı kesilmiş, titreyip duruyordu. Öğrenci takati kesilip önüne konmuş yeni çaydan bir yudum bile almadan gözlerini ona dikip oturduktan uzun bir süre sonra bile kımıldamadan oturmayı sürdürdüler.

Neydi bu?

Berghof'taki topluluğa yeni biri katıldı – ateşi yüzünden o sanatoryumdan bu sanatoryuma dolaşan otuz yaşlarında eski bir işadamı. Adam prensip, biraz da sırf iş olsun diye Yahudi karşıtıydı. Yahudilere karşıtlık saplantısından sevinç duyuyordu çünkü yaşamına anlam ve onur katan bu düşmanlıktı. Artık işadamı değildi, bu dün-

yada hiçbir şey değildi ama anti-semitikti. Çok hastaydı ve çok kötü öksürüyordu – bazen, ciğeriyle hapşırıyormuşçasına kısa süreli, gürültülü, tatsız bir ses çıkıyordu. Ama Yahudi değildi ya, bu onun olumlu yönüydü. Adı Wiedemann'dı – bir Hıristiyan adı – temiz. '*Aryan Işığı*' adlı bir gazeteye aboneydi ve arada sırada şöyle konuşmalar yapıyordu:

"Y kentindeki X sanatoryumuna gidiyorum ve dinlenme salonunda kendime bir yer ayarlıyorum. Bir de ne göreyim? Solumda, Herr Hirsch, sağımda da Herr Wolf. Hemen oradan ayrılıyorum elbette."

'İyi olmuş,' diye düşündü Hans Castorp en ufak bir sempati duymadan.

Wiedemann'ın sinsi kaçamak bakışları vardı. Burnunun dibinde, gözlerini şaşılaştırarak baktığı ve onun dışında bir şey göremediği bir püskül sallanıyordu sanki. Onu avucuna almış olan yanılgı sürekli bir güvensizliğe, huzur vermeyen bir paranoyaya dönüşmüştü. Derdi günü çevrede gizli kalmış pislikleri bulup ortaya dökmekti. İğneliyor, suçluyor ve sağa sola ateş püskürüyordu. Uzun lafın kısası, günlerini, onun biricik erdemine sahip olmayan, yaşamla ilgili gizli ya da göze çarpmayan ne var ne yoksa gülünç kılmak için uğraşmakla geçiriyordu.

Anlattığımız duygusal durum huzursuzluğunu inanılmaz körüklüyordu; kendisinin, yani Wiedemann'ın arınmış olduğu kusurları hâlâ barındıran yaşamla burada da burun buruna gelmesi kaçınılmaz olduğundan, sonunda, Hans Castorp'un da tanık olduğu, bizim de bir başka örnek olarak değineceğimiz korkunç bir olay patlak verdi.

Başka biri daha vardı ama onun ortaya çıkarılması gereken bir şeyi yoktu – durumu açıktı. Adamın adı Sonnenschein'dı ve insanın bundan daha kötü bir adı olamayacağı için Wiedemann buraya adım attığı günden başlayarak adam Wiedemann'ın gözlerini şaşılaştırarak sinsice hain hain baktığı burnunun ucundaki püskül yerine geçmeye başladı. Üstelik önünü açmak için püskülü bir kenara iteceğine, onu daha da çok rahatsız etsin diye püskülü eliyle sallamayı yeğliyordu.

Sonnenschein da, Wiedermann gibi bir işadamıydı; çok hastaydı ve neredeyse hastalık derecesinde duygusaldı; hiç de aptal olmayan, şakacı, dost yüzlü bir insan. Ama Wiedemann'ın imalarından ve püskülü sallayışından nefret ede ede sonunda zıvanadan çıktı ve bir öğleden sonra herkes, Wiedemann'la Sonnenschein'ın kapışmasını ve vahşi hayvanlar gibi birbirlerine saldırmalarını izlemek için lobide toplandı.

Berbat bir sahneydi. Oğlan çocuklar gibi birbirlerine girmişlerdi ama bu duruma düşmüş yetişkinlerin çaresizliğini de katarak. Birbirlerinin yüzlerini tırmalıyor, burunlarını, gırtlaklarını sıkıyor, işi ciddiye alarak boğuşuyor, tükürüyor, tekme atıyor, birbirlerini itip kakıyor, ağızları köpürerek yerlerde yuvarlanıyorlardı. Yöneticiler koşup geldi ve her tarafı ısırılmış yara bere içindeki adamları zorlukla ayırdılar. Yüzünde aptal bir ifade belirmiş olan kan ter içindeki Wiedemann'ın saçları diken diken olmuştu. Hans Castorp o güne dek saçları diken diken olmuş birini görmemişti, böyle bir şey olabileceğine de inanmazdı ama Wiedemann'ın, saçının her bir teli gerçekten kazık kesilmişti, tökezleyerek uzaklaştığında. Herr Sonnenschein'a gelince; o da bir gözü morarmış, başını saran kıvır kıvır saçlarının arasından kan akan bir yarayla ofise götürüldü ve orada oturup elleriyle yüzünü örterek içini çeke çeke ağladı.

Wiedemann'la Sonnenschein'ın olayı işte böyle oldu ve olaya tanık olanların titremeleri saatler sürdü. Tüm bu rezaletten sonra, gerçek bir 'onur olayı'ndan söz etmek keyif verici olacak. Aynı döneme rastlayan bu olay bu adı kesinlikle hak ediyor ama gerçekleşmesindeki ciddiyet düşünülürse gülünç gelebilir. Hans Castorp olayın her aşamasına tanık olmadı ama karmaşık ve dramatik sürecini, yalnızca Berghof Sanatoryumu'nda kalmayıp İsviçre'nin Graubüngen Kantonu'ndaki Davos'ta kopyaları elden ele dolaşan belgelerden, yeminli ifadelerden ve resmi kayıtlardan öğrendi. Amerika'ya bile kopyalar yollandı ve bu işe en ufak bir ilgi bile duymayan, duymaya da niyeti olmayan kişilere bunları inceleme olanağı tanındı.

Bir Polonya meselesiydi bu – bir onur patırtısı. Son zamanlarda, Berghof'ta oluşan ve İyi Ruslar Masası'nda oturan küçük bir Polonya grubunun içinde patlak verdi. (Bu arada, Hans Castorp'un artık orada oturmadığını belirtelim. Zamanla, Hermine Kleefeld'in masasına, oradan Frau Salomon'unkine, en son olarak da Fräulein Levi'ninkine geçmişti.) Topluluğun inceliği ve kibarlığı her şeyi öylesine örtüyordu ki, insanın yapabileceği tek şey kaşlarını kaldırıp olacakları beklemekti. Grupta evli bir çift ve beylerden biriyle pek sıkı fıkı olan genç bir kız dışında, adları von Zutawski, Cieszynski, von Rosinski, Michael Lodygowski, Leo von Asarapetian vb. olan centilmenler vardı. Berghof'un restoranında şampanya içilirken, Japoll iki centimenin önünde Herr von Zutawski'nin karısı ve Herr Lodygowski'le yakın ilişkide olan Krylow adındaki genç kızla ilgili burada yineleyemeyeceğimiz sözler sarf etti. Bunun sonucu olarak gerekli adımlar atıldı ve sonradan dağıtılan ya da postayla yollanan belgeler için gerekli işlemler tamamlandı:

"Bu bildiri Lehçe aslından çevrilmiştir: 27 Mayıs 19.., Herr Stanislaw von Zutawski, Dr. Anton Cieszynski ve Herr Stefan von Rosinski'ye müracaat ederek, Herr Kasimir Japoll adlı kişiden, 'ağır hakaret ve iftira'yı kapsayan onur yasasına dayanarak şikâyetçi olmalarını istemiştir. Herr Kasimir Japoll, Herr Janusz Teofil Lenart ve Herr Leo von Asarapetian'la yaptığı bir konuşma sırasında Herr von Zutawski'nin karısına karşı daha önce belirtilen suçu işlemiştir.

"Herr von Zutawski, kasım ayının sonuna doğru cereyan eden konuşmayı ancak birkaç gün sonra öğrenmiş ve hemen iftiranın niteliğiyle ilgili gerekli bilgileri toplamaya başlamıştır. Dün, yani 27 Mart 19.. tarihinde, bu hakaret ve iftira konuşmada tanık olarak bulunan Herr Leo von Asarapetian tarafından sözel olarak doğrulanmıştır. Bunun üzerine Herr Stanislaw von Zutawski, aşağıda imzası bulunan kişilere başvurarak onları, Herr Kasimir Japoll'la ilgili gerekli işlemlerin yapılmasına yetkili kılmıştır.

"Aşağıdaki bildiri imza sahiplerine aittir:

"1. 'H. Herr Kasimir Japoll hakkında Herr Ladislav Goduleczny tarafından sunulan şikâyetle ilgili olarak Lemberg'de Herr Zdzistaw Zygulski ve Herr Tadeusz Kadyj'in verdiği ifadelere dayanarak, 9 Nisan 19... tarihinde taraflardan biri tarafından hazırlanan protokol ve 18 Haziran 19.. tarihinde mahkemenin verdiği karar gözden geçirilmiş ve her iki belge de birbirini doğruladığı için Herr Kasimir Japoll'un yinelediği davranışları nedeniyle yasaya göre, onurlu tanımına uymadığına ve bu nedenle centilmen sayılamayacağına karar verilmiştir.'

"2. Aşağıda imzası olanlar yukarıda belirtilen belgelere dayanarak Herr Kasimir Japoll'un zararı telafi etme kapasitesinin olmadığı sonucunu çıkarmışlardır.

"3. Aynı kişiler onur tanımına uymayan böyle birine karşı bir onur davası yürütmenin ve böyle bir şeye aracı olmanın olanaksız olduğunu bildirmek zorundadırlar.

"4. Yukarıdaki noktalar göz önünde bulundurulduğunda, Herr Kasimir Japoll'la ilgili bir onur davasının yürütülemeyeceği anlaşıldığından, aynı kişiler Herr Stanislaw von Zutawski'ye, düzelme olasılığı olmayan bir kişinin yeni hakaretlerine maruz kalmamak için olayı suç ve ceza yasası yoluyla çözümlemesini önermektedirler.

"Tarih ve İmza

"Dr. Anton Cieszynski, Stefan von Rosinski."

Hans Castorp okumayı sürdürdü:

"Herr Stanislaw von Zutawski ve Herr Michael Lodygoski ve ayrıca, Herr Kasimir Japoll ve Janusz Teofil Lenart arasında sanatoryumun barında 2 Nisan günü akşamı saat 7.30-7.45 arasında cereyan eden olayın tanık ifadeleri aşağıdadır:

"Herr Stanislaw von Zutawski, Herr Kasimir Japoll'la ilgili, 28 Mayıs 19.. tarihinde kaleme alınmış ve temsilcileri Herr Dr. Anton Cieszynski ve Stefan Rosinski tarafından imzalanmış bildiriyi aldığında ve onların Herr Kasimir Japoll'un, karısı Jadwiga'ya karşı işlediği 'ağır hakaret ve iftira'yla ilgili olarak ceza yasasına başvurmasıyla ilgili önerilerini düşündükten sonra bunun kendisini tatmin etmeyeceği sonucuna varmıştır.

"1. Herr Kasimir Japoll'un büyük bir olasılıkla, mahkemeye gelmeyeceği ve Avusturya tabiyetinde olması nedeniyle, izlenmesinin zor, hatta olanaksız olduğu ve,

"2. Herr Stanislaw von Zutawski ve karısı Jadwiga'dan oluşan ailenin uğradığı zararı mahkemenin Herr Kasimir Japoll'a vereceği hiçbir ceza telafi edemeyeceği ve Herr Stanislaw von Zutawski dolaylı olarak Herr Kasimir Japoll'un ertesi gün daha önce de belirtilen yeri terk edeceğini öğrendiği için, koşulları gözden geçirip en kısa ve en etkili yolu seçmiş ve bu nedenlerle, 2 Nisan 19.. tarihinde saat 7.30-7.45 arası, karısı Jadwiga'nın ve Herr Michael Lodygowski ve Herr Ignaz von Melin'in huzurunda, sanatoryumun amerikanbarında, Herr Janusz Teofil Lenart ve teşhis edilemeyen iki genç kadınla birlikte içki içmekte olan Herr Kasimir Japoll'un yüzüne bir-iki tokat atmıştır. Bunu takiben, Herr Michael Lodygowski de Herr Kasimir Japoll'a bir tokat atmış ve bunun Fräulein Krylow ve kendisinin uğradığı ağır hakaretin karşılığı olduğunu belirtmiştir. Arkasından derhal Herr Janusz Teofil Lenart'ı da tokatlamış ve bunun da Herr ve Frau von Zutawski için olduğunu söylemiştir.

"Derken, Herr Stanislaw von Zutawski, Herr Janusz Teofil Lenart'ı tokatlamaya başlamış ve bunun nedenini hem karısı Jadwiga'ya hem de Fräulein Krylow'a attığı iftiralar olarak açıklamıştır.

"Herr Kasimir Japoll ve Herr Janusz Teofil Lenart olay süresince pasif kalmışlardır.

"Tarih ve İmza

"Michael Lodygowski, İgn. V. Mellin."

Hans Castorp bu art arda gelen tokat yağmuruna normalde gülüp geçerdi ama ruh hali buna uygun değildi. Okurken, belgedeki karşıtlık, bir tarafın katı ama etkileyici davranışı, buna karşın öbür tarafın olgunluktan uzak onursuz gevşekliği titremesine ve çok etkilenmesine yol açtı. Polonyalıların olayı her yerde tutkulu bir merakla okunuyor, irdelenirken dişler sıkılıyordu. Herr Kasimir Japoll'un dağıttığı bir bildiri işi biraz dengeler gibi oldu çünkü yazıda, Lemberg'deki bazı ukalaların kendisinin za-

rarı telafi edecek kapasitede olmadığını söylediklerinin pekâlâ farkında olduğunu ve zaten von Zutawski'nin hiçbir zaman düello olmayacağını bildiği için zaman kaybetmeden yapılan işlemlerin bir gösteriden ibaret olduğunu ve onu dava etmemesinin tek nedeninin, Herr von Zutawski'nin ve herkesin bildiği gibi, karısı Jadwiga'nın ona boynuzlamalardan oluşan bir demet armağan ettiğini, kendisinin, yani Japoll'un bunu kolayca kanıtlayabileceğini, ayrıca Faulein Krylow'un mahkeme huzuruna çıkmasının bayanın onuruna bir katkısı olamayacağını belirtmişti. Bunun dışında, kendisinin, yani Japoll'un zararı telafi edemeyeceği mahkemece saptanmış olmasına karşın Lenart için böyle bir karara varılmamış olduğuna göre von Zutawski, mahkeme kararının arkasına saklanarak kendisini kurtarmış ve Herr Asarapetian'ın bu olaydaki rolünü görmezden gelmeyi yeğ tuttuğunu, ayrıca sanatoryumun barında vuku bulan olay sırasında, kendisinin, yani Japoll'un esprili ve sivri dilli olmasına karşın sağlığının pek iyi durumda olmaması ve yanlarındaki kızların neşeli yaratıklar olmalarına karşın tavşan kadar ürkek olmaları nedeniyle, von Zutawski, arkadaşı ve özellikle de maşallahı olan Frau von Zutawski fiziksel bağlamda ondan çok üstün durumda olduğunu, bu noktaları göz önünde bulundurarak bir kavgayı ve tam bir rezaleti önlemek için kendisinin, yani Japoll'un, kendisini savunmak için öne atılan Lenart'a Tanrı aşkına sakin olmasını ve çevrede oturanların arkadaş şakalaşması olarak aldıkları geçici sosyal ilişkiyi idare etmesini söyleyerek onu durdurduğunu belirtiyordu.

Japoll böyle diyordu ama kurtarabileceği pek bir şey kalmamıştı. Karşı tarafın onur ve rezaletin bir arada olduğu ifadelerini ancak önemsiz bir biçimde etkiledi düzeltmeleri, özellikle de yazıları çoğaltma konusunda Zutawski ekibinin olanaklarına sahip olmadığı için; ancak karbon kâğıdıyla çoğaltılmış birkaç nüshayla yetinmek zorunda kalmıştı. Oysa, yazdıkları, bu işle hiç ilgisi olmayanların bile elinde dolaşıyordu. Naphta'ya ve Settembrini'ye de yollanmıştı. Hans Castorp onları kâğıtların üzerine eğilmiş, ciddi bir ifadeyle incelerken gördüğünde şaşırmıştı.

Ruh hali yüzünden edemediği alayı Herr Settembrini'nin neşeyle yapmasını bekledi. Ama Hans Castorp'un da bildiği, onur adına yapılan bu tokat alışverişi salgını masonun dürüst ruhunu etkileyip onda gülecek hal bırakmamış, kamçılayıcı etkisi onu bu konuda duyarlı yapmıştı. Ayrıca, aldatıcı eskiye dönüşlerle arada sırada düzelmesine karşın kötüye giden sağlığı yaşamı onaylayan bu insanı karamsar yapıyor, onu çok utandırıyor ve birkaç gün yatağa bağlı kalmasına neden olduğunda kendisinden nefret ediyor ve lanetler yağdırıyordu.

Karşıt görüşlü ev arkadaşının durumunun da ondan aşağı kalır yanı yoktu. Naphta'nın bedeninde ilerleyen hastalık, meslek yaşamının erkenden bitmesine neden olan bu fiziksel durum (ya da bahane demek daha mı doğru?) hızla ilerliyor ve rahat ama kısıtlı yaşantısının bir yararı olmuyordu. O da sıkça yatmak zorunda kalıyordu; konuşurken çıkardığı sesindeki çatlak porselen tınısı daha da artmış ve ateşi yükseldiğinde daha da fazla konuşur olmuştu – üstelik, her zamankinden daha sivri dilli ve haşin konuşuyordu. Settembrini'ye acı veren alçak doğanın karşı konulmaz güçlerinin, ilke edindiği hastalığa ve ölüme direnişine üstün gelmesi düşüncesine küçük Naphta tümüyle yabancıydı. Onun bedeninin çürümesiyle başa çıkma yöntemi acı ve karamsarlık değil her şeyi yeren bir alaycılık, eşi benzeri bulunmayan bir saldırganlık, aşırı entelektüel kuşkuculuk, yadsıma ve karmaşaydı ve tüm bunlar öbürünün karamsarlığını artırıyor ve günbegün tartışmalarını daha da sertleştiriyordu. Hans Castorp kuşkusuz, yalnızca hazır olduğu tartışmalarda bunu gözlemleyebiliyordu ama eğitilecek bir objenin, yani kendisinin anlamlı konuşmaları ateşlemek için gerekli olduğuna kuşku duymadığı tartışmaları kaçırmadığını da biliyordu. Herr Settembrini'yi korumamasına ve İtalyan'ın, Naphta'nın kötülüklerini dinlemeye değer bulmasına kaygı duymasına ses çıkarmamasına karşın, konuşmalarının zıvanadan çıktığını ve bazen sağlıklı bir zihnin sınırlarını aştığını kabul etmek zorunda kalıyordu.

Hasta adamın hastalığını aşmak için ne enerjisi ne de

niyeti vardı ve dünyayı hastalığının yansısı ve damgası olarak görüyordu. Settembrini'nin öğrencisini odadan çıkarmayı ya da kulaklarını tıkamayı yeğ tutacağı bir durumda, Naphta maddenin ruhun içinde gerçekleşemeyeceği denli değersiz bir malzeme olduğunu söylemişti. Böyle bir şeye ulaşmaya çalışmak bir saçmalıktı. Sonuç ne mi olmuştu? Tam bir karikatür! O denli övgüye değer bulunan Fransız Devrimi'nin sonucu kapitalist bir burjuva devleti olmuştu. Ne katkı ama! Üstelik insanlar bir de bu belayı daha da evrenselleştirmek peşindeydiler. Dünya Cumhuriyeti bir nimet olacaktı. İlerleme mi? Ah, ona gelince; iyi geleceğini sanıp yatağında sürekli pozisyonunu değiştiren hastaya benziyordu. Açıkça söylenmese de, gizliden yayılan savaş isteği bunun başka bir göstergesiydi. Savaş gelecekti, gelsindi de ama sonuçları onu düzenleyenlerinin düşündüklerinden çok farklı olacaktı. Naphta burjuva devletinden ve onun güven aşkından nefret ediyordu. Bir sonbahar günü anacaddede yürürlerken ansızın yağmur başladığında sanki bir komuta uyarak, herkesin başının üzerine bir şemsiye açtığını görünce nefretini kusmak için iyi bir olanak elde etmiş oldu. İşte, korkaklığın ve adi bir yumuşaklığın simgesi ve uygarlığın ürünü buydu. 'Titanic' gemisinin batışı gibi beklenmedik bir olayın birkaç kuşağı oyalayacak bir etki yaptığı doğruydu ama aslında canlılık sağlayan bir olaydı çünkü ardından ulaşımda daha çok güvence çığlıkları ayyuka çıkmıştı. 'Güvenlik' tehdit altında olduğunda kıyamet kopuyordu. Ne yazık ki, zayıf iradeli insanlık, burjuva devleti denen ekonomik savaş alanındaki kurtlara layık gaddarlığın ve kötülüğün kol gezmesiyle tam bir uyum içindeydi. Savaş da, savaş! İçtenlikle katılıyordu buna! Savaşa susamışlık hiç olmazsa daha onurluydu.

Herr Settembrini konuşmada 'adalet' sözcüğüne değinip bunun içte ve dışta felaketleri önleyebilecek en yüce ilke olduğunu söyler söylemez, bir saniye önce ruhsal olanın dünyada yeri olmayacak kadar iyi bir şey olduğunu söyleyen Naphta, ruhsal olan her şeye kuşkuyla bakmaya ve onunla ilgili her şeyi kötülemeye başladı. Adalet mi?

Tapılacak bir şey miydi sanki? Tanrısal mıydı? Birinci sınıf bir kavram mıydı? Tanrı ve doğa, her ikisi de adil değildiler, gözdeleri vardı; iyiliklerini rasgele dağıtıyorlar, kimini tehlikeli bir biçimde taltif ederken kimine de sıradan bir kader hazırlıyorlardı. Peki ya isteyen insan? Onun için adalet bir açıdan felce uğratıcı bir zayıflık ve kuşkunun ta kendisiyken bir açıdan da, cüretli işlere bir çağrıydı. İnsan ahlak sınırları içinde kalabilmek için adaletin bir anlamını öbürüyle düzeltmek zorunda kaldığına göre bu kavramın mutlak ve köktenci bir yanı olabilir miydi? Bu durumda insan bakış açılarından birine ya da öbürüne göre adil olabilirdi ancak. Gerisi liberalizmdi ve bunu bu günlerde kimse yutmuyordu. Adalet burjuvazinin ürettiği içi boş sözcüklerden biriydi ve bir işe kalkışacak birinin her şeyden önce adaletin ne olduğunu, herkese uygun olanı vermek mi yoksa herkese aynısını vermek mi demek olduğunu bilmesi gerekirdi.

Mantığın huzurunu bozmak için verdiği sonsuz uğraşlardan birini rasgele örnek olarak seçtik. Konu bilim olduğunda daha da beter oluyordu çünkü bilime inanmıyordu. İnanmamasının nedenini de, bir insanın inanıp inanmamakta özgür olmasına bağlıyordu. Bilimin, çok daha kötü ve aptalca olmasının dışında başka inançlardan bir farkı yoktu. Nesnelerin insan zihninde bıraktığı kuşkulu yansılarını alıp bozuk para gibi harcamaktan ve insanlıktan beklenmeyecek bir biçimde onları acınası ve ruhsuz dogmalara dönüştürmekten çekinmeyen bilim sözcüğü içi boş bir gerçekliği ifade etmekten öte bir işe yaramıyordu. Kendinden oluşan ve kendi içinde var olan duyu dünyasının kendisiyle çelişkide olması kadar gülünç bir şey olabilir miydi? Bir dogma olan modern doğabilimi gerçeküstü bir varsayımla besleniyor ve bizim gerçekliği tanımak ve ona bir düzen vermek için onun yansısı olarak kabul ettiğimiz zaman, yer ve nedensellik gibi biçimlerin, bilgimiz dışında oluşan gerçek olgular olduklarını varsayıyordu. Bu teklik iddiası düşüncenin dayanmak zorunda kaldığı apaçık bir küstahlıktı. Teklik bağlamında zaman, yer ve nedensellik evrim demekti. Alın size, Musa'yı yadsıyıp yerine insanı

sersemleten aydınlanmış bilgiyi koyan ateist özgür düşüncenin asıl dogması ve yapay dini! Sanki Haeckel dünya yaratılırken oradaymış! Bilginin deneyime dayanması mı? Gökyüzü belliymiş, öyle mi? Atom, o cici küçücük matematiksel şaka, 'o minicik bölünmez parçacık' kanıtlanmış, öyle mi? Sonsuz zaman ve yer, deneyime dayanıyor, öyle mi? Bir damla mantıkla zaman ve yer dogmasından insan çok eğlenceli sonuçlara ulaşabilirdi – yani, hiçe ve de asıl gerçekliğin her şeye inançsızlık olduğuna. Neden mi? Nedeni basitti: Sonsuzlukla bağlantılı olarak düşünüldüğünde herhangi bir kitle birimi sıfıra yakın olurdu da ondan. Sonsuzlukta ne büyüklük, küçüklük ne süreklilik ne de değişim diye bir şey vardı. Sonsuz mekânda, her uzaklık matematiksel bağlamda sıfıra eşit olduğuna göre, yan yana iki nokta olmadığı gibi bir kitle ya da hareket de yoktu. O, yani Naphta bunları, maddeci bilimin, evrenle ilgili tüm astronomik saçmalıkları ve palavraları mutlak bilim diye yutturmaya kalkmasına karşı çıkmak için söylüyordu. İnsanlığa, gösterişli bir dizi sayı onu kendi hiçliğine inanmaya zorladığı ve önemli olmanın coşkusundan yoksun kaldığı için acımak gerekirdi. İnsanın aklı ve bilgisi yeryüzünün sınırları içinde kaldığı ve özne-nesne ilişkisi bu sınırlar içinde gerçek olarak ele alındığında bu konuda hoşgörülü olunabilirdi ama kozmoloji ya da kosmogoni denen sonsuzluğun gizine gelince işin şakası kalmıyor ve haddini bilmezlik doruğa ulaşıyordu. Bir yıldızın 'uzaklığını' oturduğun yerden trilyonlarca yılla ya da ışık yılıyla ölçüp insanoğluna sonsuzluğun ve sonsuzun doğasıyla ilgili bilgi verdiğini sanmak olamayacak bir saçmalıktı. Oysa, sonsuzluğun büyüklükle, zaman süreciyle ve uzaklıkla bir ilgisi olmadığı gibi, aslında, bizim 'doğa' dediğimiz şeyi ortadan kaldırmak anlamına gelen doğabilimin bizim kavramlarımızdan haberi bile yoktu. Bir çocuğun, yıldızların gökyüzünün tavanında açılmış, içlerinden sonsuzluğun ışığının sızdığı delikler olduğunu düşünmesi ona, teklik biliminin 'kozmoz'la ilgili abuk sabuk varsayımlarından bin kez daha sempatik geliyordu.

Settembrini onun da yıldızlar hakkında böyle düşü-

nüp düşünmediğini sorduğunda bu konuda alçakgönüllü olduğunu ve kendini kuşkulanma özgürlüğüne bıraktığı yanıtını verdiğinde özgürlükten ne anladığı ve bu konudaki düşüncesinin onu nerelere götürebileceği bir kez daha anlaşıldı. Ah keşke, Herr Settembrini'nin Hans Castorp'un bunları dinlemeye değer bulmasından korkmak için yeterli nedeni olmasaydı! Naphta'nın şeytanlığı doğayı kendi savına uydurmaya çalışan ilerlemenin zayıf noktalarını bulup çıkarmak için pusuda yatıyor, ilerlemenin aracılarının ve öncülerinin attığı insanca adımları mantıksızlığa geriletmeye bayılıyordu. Dediğine göre, uçak kullananlar, yani pilotlar hiç güvenilmez berbat insanlardı, üstelik, çok da batıl inançlıydılar. Yanlarına şans getirsin diye domuz maskotu ya da karga alırlar, üç kez o yana bu yana tükürürler ve şanslı pilot arkadaşlarının eldivenlerini giyerlerdi. Böylesine ilkel bir mantıksızlık mesleklerinin dayandığı dünya görüşüyle nasıl bağdaşabilirdi ki? Çelişkileri bulup insanın gözüne sokmak ona büyük... Biz de, daha somut konular dururken Naphta'nın bitip tükenmez nefretine örnekler verip duruyoruz.

Bir şubat günü, beyler her zaman dolaştıkları yerlere kızakla bir buçuk saatlik bir uzaklıkta olan Monstein'a bir gezi yapmak üzere toplandılar. Topluluk Naphta, Settembrini, Hans Castorp, Ferge ve Wehsal'den oluşuyordu. İki ayrı tek atlı kızağa bindiler. Hans Castorp hümanistle, Naphta da Ferge ve arabacının yanında oturan Wehsal'le gitti. Artık Berghof'ta kalmayanların evinin önünden kürklere sarıp sarmalanmış olarak saat üçte hareket ettiler ve sessiz kar manzarasına dostça bir sıcaklık katan çıngırak sesleri arasında vadinin sağında kalan yamaca tırmanarak Frauenkirch ve Glaris'ten geçerek güneye doğru yol almaya başladılar. Aynı yönden gelen kar bulutları gökyüzünü öylesine hızlı kapladı ki sonunda Rhatikon sıradağlarının üzerindeki soluk mavi çizginin dışında gökyüzünü göremez oldular. Birdenbire hava çok soğumuş, dağlar sisin arasında kaybolmuştu. Uçurumla yamacın arasından yukarıdaki çam ormanına doğru giderek dikleşen dar yolda adım adım ilerlemek zorunda kalıyorlardı. Yamaçtan

aşağıya taşlar yuvarlandığı için sık sık durup yürümek zorunda kalıyorlardı. Yokuş aşağı hızla onlara doğru gelen atsız kızaklar yaklaşınca duruyor, içindekiler inip yürümek zorunda kalıyorlardı. Önlerindeki dönemeçlerin ardından çıngırakların uyarıcı yumuşak sesleri gelmeye başlıyor, art arda koşulmuş iki atlı kızakların onları geçerken çok dikkatli olmaları gerekiyordu. Gidecekleri yere yaklaştıklarında önlerinde Zügenstrasse'nin kayalık oluşumunun güzel görüntüsü açıldı. Monstein'a ulaştıklarında, kaplıca olduğunu iddia eden küçük bir konukevinin önünde durdular, kürklerini ve kızaklarını geride bırakarak güneye doğru olan Stulsergrat'ın görüntüsüne bakmak için biraz ilerlediler. Aşağı yukarı üç bin metre yükseklikteki dev gibi kaya duvar tümüyle bulutlara gömülü olmasına karşın sivri bir doruk bir yerden sisi delmişti ve orada uzakta, kutsal, doğaüstü ve ulaşılmaz bir varlık gibi yükseliyordu. Görüntüye hayran kalan Hans Castorp öbürlerinin de aynı beğeniyi göstermesini istedi. Kendi küçüklüğünü dorukla karşılaştırdığı için, 'ulaşılmaz' sözcüğünü kullanan da o oldu ve böylece Herr Settembrini'ye bu tepelerin elbette çıkılmış olduğunu söyleme olanağı doğdu. Ulaşılmaz diye bir şey yoktu, insan ayağının basmadığı doğa parçası kalmamıştı artık. Ufak bir abartı, hafiften bir palavra diye tepki verdi Naphta. Everest'e değinerek o zamana dek insan merakına buz gibi bir yadsımayla karşılık verdiğini ve soğuk içekapanıklılığını sürdürmek ister gibi gözüktüğünü söyleyince hümanist sinirlendi. Beyler, önünde kendilerininki gibi koşumları çıkarılmış birkaç kızağın durduğu 'kaplıca'ya döndüler.

Burada kalınabiliyordu. Üst kattaki rustik tarzda döşenmiş iyi ısıtılan yemek salonunun dışında üzerinde numaralar olan odalar vardı. Geziye çıkmış olanlar çok ilgili olan ev sahibesine atıştıracak bir şeyler ısmarladılar – kahve, bal, beyaz ekmek ve o yörenin özelliği olan armut ekmeği gibi şeyler. Arabacılara da kırmızı şarap yolladılar. Başka masalarda oturan Hollandalı ve İsviçreli konuklar da vardı.

Güzel sıcacık kahvenin beş arkadaşın içini ısıttığını ve

sohbetlerini canlandırdığını söylemeyi yeğ tutardık ama Naphta öbürleri birkaç şey söyledikten sonra konuşmayı inhisarına aldı ve pek sosyal olmayan garip bir tutumla yanında oturan Settembrini'ye sırtını dönüp öbürlerini yoksayarak, yalnızca Hans Castorp'a yönelik monoloğuna başladı; eski Cizvit'in, onu sevecen bir biçimde bilgilendirmek için bu olanağı kaçırmaya niyeti yoktu anlaşılan.

Bu doğaçlamaya bir ad bulmak zor. Hans Castorp yarım yamalak dinliyor ama onaylarcasına başını sallıyordu. Aslında konunun tam olarak ne olduğu belli değildi – Naphta düşünce âleminde özgürce gezinip duruyor, ona buna değiniyordu. Ama özetlenecek olursa amacı, olumsuz bir tutum içinde, düşünsel olguların belirsizliğini, doğanın çift anlamlı olduğunu ve ondan üretilecek büyük kavramların, mücadelede bir işe yaramayacağını göstermek ve mutlak olanın dünyada nasıl pırıltılı bir kılıf içinde göründüğüne dikkati çekmekti. Konuşmasının özü karmaşanın temeli olarak gördüğü özgürlük sorunsalıydı denebilir. Başka şeylerin yanı sıra, Romantizm'den ve ondan önce daha yüksek bir ilke için birleşememiş tüm tepkisel ve devrimci hareketlerin karşısında direnemediği bu Avrupa hareketinin büyüleyici ikileminden söz etti. Devrim kavramını yalnızca ilerlemeye ve zafer kazanıp hızlanan Aydınlanma'ya bağlamak kadar gülünç bir şey olamayacağı kesindi. Avrupa Romantizmi her şeyden önce, hem klasiğe hem de akademik olana karşıydı ve bu karşıtlığı modası geçmiş klasisizme ve savunanlarını pudralı peruklular diye yerdiği eskilerin akıl ekolüne yönelikti.

Naphta bundan sonra Almanların kurtuluş savaşlarına, Fichtevari coşkuya ve dayanılmaz bir istibdada karşı marşlar söylenerek yapılan halk ayaklanmasına geçti – ha, ha, ne yazık ki, istibdat, özgürlüğü, yani devrim düşüncesini içeriyordu. Devrimci istibdadı ezmek için, tepki gösteren prensler onun uğruna naralar atarak kılıçlarını çekmişler ve bunu özgürlük adına yapmışlardı.

Genç dinleyicisi, kuşkusuz içteki ve dıştaki özgürlüğün arasındaki farkı, hatta karşıtlığı görebiliyor ve hangi özgürlük yoksunluğunun ülkenin onuruna en yakın, ha,

ha, en uygun olmayan olduğu gibi incelikli bir sorunsalı anlayabiliyordu.

Özgürlük büyük bir olasılıkla, Aydınlanma'dan çok Romantizm'in bir kavramıydı çünkü o da Romantizm'de olan, genişlemeye yatkın karmaşık, iç içe geçmiş ve hiçbir zaman çözümlenmeyecek insan içgüdüsüne ve egonun hırslı ve kısıtlayıcı itici gücüne sahipti. Bireysel özgürlüğe susamışlık, hümaniter liberalizmin karanlık diye nitelendirdiği savaşa yatkın milliyetçilik kavramını doğurmuş ama aslında o da biraz farklı bir açıdan da olsa, öğreti olarak bireysellik ilkesini kabul etmişti. Bireysellik her bir yaratığın sonsuz kozmik önemi olduğunu düşünen Ortaçağ'a özgü romantik bir görüşe sahipti ve ruhun ölümsüzlüğü, geosentrizm savı ve astroloji bu düşünceden türemişti. Buna karşın bireysellik liberal hümanizmin bir sorunsalıydı ve anarşi eğilimi olduğu gibi her ne olursa olsun değerli bireyi tümün menfaatine kurban gitmekten korumak istiyordu. İşte bireysellik buydu – bir şeyken aynı zamanda başka bir şey demek oluyor, her kılıfa girebiliyordu.

Ama, özgürlük sevdasının, saygısızca ortalığı karıştıran ilerlemeyle savaşan parlak özgürlük düşmanlarını ve geçmişin en ruh dolu şövalyelerini yarattığını da kabul etmek gerekirdi. Bu arada Naphta sanayileşmeyi lanetleyen ve 'Hıristiyan Mistisizmi'ni yazan Görres adında bir soyluya övgüler yağdıran Arndt'a da değindi. Mistisizmin özgürlükle bir ilişkisi yok muydu? O da, skolastik ve dogmatik olana ve ruhban sınıfına karşı değil miydi? Kuşkusuz insan, mutlak krallığa karşı bir engel oluşturduğu için Kilise'nin hiyerarşisini bir tür özgürlük gücü olarak kabul etmek zorunda kalıyordu. Ortaçağ'ın son dönem mistisizmi, Reformasyon'un, ha, ha, kendisi de özgürlüğün bir kördüğümü ve Ortaçağ'a yaraşır bir geri dönüşü olan Reformasyon'un öncülüğünü yapmakla özgürlüğe eğilimli olduğunu göstermişti.

Luther'in eylemi – ah evet onun, her tür eylemin sorgulanabilir doğasını kaba ve somut bir biçimde sergilemek gibi bir erdemi vardı. Onu dinleyen kişi eylemin ne oldu-

ğunu biliyor muydu? Eylem örneğin, devlet danışmanı Kotzbue'nin öğrenci birliği üyesi Sand tarafından öldürülmesiydi. Polisin dilini kullanırsak, genç Sand'ın eline silahı kim vermişti? Özgürlük aşkı kuşkusuz. Oysa, yakından bakıldığında, daha çok bir ahlak fanatizmi ve halka ters gelen uçarılığa duyulan nefretti bu, ama Kotzbue'nin Rusların emrinde olduğunu ve Kutsal Birliğe hizmet ettiğini de kabul etmek gerektiğine göre Sand büyük bir olasılıkla, özgürlük adına bir darbe indirmeyi amaçlıyordu – öte yandan, onun Cizvitleri dost bildiği düşünüldüğünde bu olasılık da geçerliliğini yitiriyordu. Kısacası, eylem ne olursa olsun, amacı belirtmede kötü bir yöntem kullanılmış ve düşünsel sorunsalların çözümüne çok az katkısı olmuştu.

"Bu ağzı bozukluğa ne zaman son vereceğinizi sorabilir miyim?"

Bunu Herr Settembrini sormuştu, hem de çok sertçe. Tüm konuşma boyunca öylece oturmuş, masanın üzerinde parmaklarıyla trampet çalıp bıyığını çekiştirip durmuştu ama artık sabrı taşmış, yetip de artmıştı bile. Yüzü sapsarı dimdik oturuyor, daha doğrusu dimdikten de öte neredeyse yalnızca ayaklarının ucuna basarak oturuyor, kalçası sandalyeye hafifçe değiyordu. Alev saçan siyah gözleri, yapay bir şaşırmayla ona doğru dönen düşmanının gözleriyle karşılaştı.

"Nasıl bir ifade bu böyle?" oldu Naphta'nın yanıtı.

"Demek istediğim," dedi İtalyan yutkunarak. "Demek istediğim şu ki artık sizin o ne oldukları belli olmayan düşüncelerinizle savunmasız gençleri taciz etmenize izin vermeyeceğim."

"Sözlerinize dikkat ediniz, beyim!"

"Böyle bir şey söylemenize gerek yok. Ben sözlerime her zaman dikkat ederim. Kararsız gençlerin kanına girip, sözlerinizle onları baştan çıkartıp, ırzlarına geçtiğiniz ve onların ahlaklarını zayıflattığınız için size ne kadar ceza verilse azdır dediğimde de gerçeği yansıtıyorum." 'Irza geçme' derken, Settembrini avucuyla masaya vurmuş ve sandalyesini iterek ayağa fırlamıştı; öbürlerinin de aynı şe-

yi yapması için bir işaretti bu. Başka masalarda oturanlar, daha doğrusu, İsviçreliler gittiği için, Hollandalıların masasındakiler kulak kesilmiş, şaşkınlık içinde patlak veren kavgayı izliyorlardı.

Bizim masadakilerin tümü, Hans Castorp ve iki karşıt, karşılarında da Ferge'yle Wehsal ayağa fırlamış, dimdik duruyorlardı. Beşinin de yüzleri sararmış, gözleri büyümüştü ve dudakları titriyordu. Masadakilerin üçü iki karşıtı yatıştırıp birkaç espri ya da dostça öneriyle gerginliği azaltamazlar mıydı? Yapmadılar çünkü ruh halleri buna uygun değildi. Orada içgüdüsel bir tepkiyle yumruklarını sıktılar. Yüce şeylere yabancı olan ve başından beri bu tartışmanın sonunun nereye varacağını tartmaktan vazgeçmiş olan Ferge bile, bu işe karıştığına göre işi oluruna bırakmaya karar vermiş gibiydi. Babacan görünümlü gür bıyığı sinirden bir yukarı bir aşağı oynayıp duruyordu. Çıt çıkmadığı için Naphta'nın dişlerini gıcırdattığını duyabiliyordunuz. Hans Castorp için bu deneyim, Wiedemann'ın saçlarının gerçekten diken diken olması gibiydi. Diş gıcırdatmanın yalnızca bir deyim olduğunu düşünmüştü o âna dek. Oysa, şimdi Naphta gerçekten sessizliğin içinde dişlerini gıcırdatıyordu – ürkünç, hiç de hoş olmayan vahşi bir sesti bu ama hiç olmazsa inanılmaz bir özdenetimin göstergesiydi. Bağırıp çağırmadı, yalnızca soluk soluğa yarım bir gülüşle, "Irza geçmek mi? Ceza mı?" dedi yumuşakça. "Erdem eşekleri çiftelemeye mi başladı yoksa? Uygarlığın eğitim korumalarını kılıçlarını kınlarından çıkaracak hale mi getirdik? Bence bu bayağı bir başarı sayılır, başlangıç için – biraz küçümseyerek söyleyeyim ki, kolayca kazanıldı çünkü küçük bir şaka her zaman tetikte olan erdemin zırhına bürünmesine yetti. Gerisi kendiliğinden gelecek beyim. Buna 'ceza' da dahil. Umarım, sivillere özgü ilkeleriniz bana olan borcunuzu bilmemeniz anlamına gelmiyordur çünkü o zaman o ilkeleri başka bir yolla çözümlemek..."

Herr Settembrini'nin sertçe eğilmesi sözünü sürdürmesine yol açtı. "Ah, demek ki buna gerek kalmayacak. Siz benim yolumu engelliyorsunuz, ben de sizinkini. İyi öyley-

se; bu küçük anlaşmazlığı çözmek için uygun bir yer bulalım. Bir şey daha var. Jakoben devrimin getirdiği skolastik kavram devletine duyduğunuz kaygı yüzünden gençlere kuşku aşılama, kategorileri önemsememe ve kavramları akademik onurlarından söküp çıkarma yöntemimin eğitim açısından suç olduğunu düşünüyorsunuz. Kaygınızda çok haklısınız çünkü hümanizminiz bitti – bitti ve yitti. Bugün bile artık hiçbir şey değil; yeni devrimin, bizim devrimimizin yakında silip süpüreceği klasik bir zevksizlik ve düşünce bağlamında öylesine bıkkınlık verici ki insan esneme nöbetine tutuluyor. Biz eğitmenler, gençlere sizin alçakgönüllü Aydınlanmanızın düşünde bile göremeyeceği denli yoğun bir kuşku aşılıyorsak yaptığımız işin bilincindeyiz. Zamanımızın gereksinim duyduğu kutsal terör ve mutlak olan yalnızca en radikal kuşkudan ve ahlaksal kaostan çıkabilir. Benim savunmam ve sizin Aydınlamanız için bu kadarı yeter. Gerisi için başka bir sayfa açacağız. Size haber vereceğim."

"Siz de benden haber alacaksınız!" diye haykırdı Settembrini, masayı terk edip kürkünü almak için vestiyere doğru hızla yürüyen eski Cizvit'in arkasından. Sonra sandalyesine yığıldı ve elleriyle kalbini bastırdı.

"*Distruttore! Cane arrabbiato! Bisogna ammazzarlo*!" dedi zor zahmet, soluk almaya çalışarak.

Öbürleri hâlâ masanın çevresindeydiler. Ferge'nin bıyığı hâlâ bir yukarıya bir aşağıya oynayıp duruyordu. Wehsal'in çenesi yamuklaşmıştı. Hans Castorp'un tüm boynu titrediği için büyükbabasının çene duruşunu taklit etmeye çalışıyordu. Hepsi de gezilerinde başlarına böyle bir şey geleceğinin akıllarının ucundan bile geçmediğini düşünüyor ve Herr Settembrini de dahil olmak üzere iki kızakla geldiklerine şükrediyorlardı. Hiç olmazsa dönüşleri sorun olmayacaktı. İyi ama sonra?

"Sizi düelloya davet etti," dedi Hans Castorp kaygılı.

"Kuşkusuz," dedi Herr Settembrini öğrencisine bir bakış fırlatarak; sonra başını çevirdi ve eskisi gibi elini başına dayadı.

"Kabul edecek misiniz?" diye sordu Wehsal.

"Bilmek mi istiyorsunuz?" diye yanıt verdi Settembrini bir an ona bakarak. Sonra, "Beyler," diye sürdürdü konuşmasını; kendini toparlamıştı. "Bugünkü eğlencemizin böyle son bulmasına çok canım sıkıldı ama her erkek hayatta böyle olaylarla karşılaşabilir. Düello kuramsal olarak bana ters geliyor – ben yasalar doğrultusunda düşünürüm. Ama uygulamaya gelince o ayrı bir konu. Ama bazen, bazı karşıt durumlarda, kısacası beyler, bu beyin emrine amadeyim. Gençliğimde biraz eskrim çalışmam iyi olmuş. Birkaç saat çalışırsam bileğim eski esnekliğini kazanır. Haydi gidelim. Ayrıntıları saptamamız gerekiyor. Sanırım o bey, atların koşumlanmasını emretmiştir."

Hans Castorp dönerlerken ve daha sonra da, olacakları düşündüğünde çok sarsılıyordu, özellikle de Naphta'nın kesici alet istemediğini ve tabancada ısrar ettiğini öğrendikten sonra. Onuru zedelenmiş olan o olduğu için seçim hakkı onundu. Genç adam, kendini belirli bir oranda, içinde bulunduğu ruh halinden, genel karışıklıktan ve sersemlemiş durumundan bir an için sıyırdığında bunun çılgınlık olduğunu ve birinin çıkıp bu işi durdurması gerektiğini düşünebiliyordu.

"Gerçek bir hakaret yok ki ortada!" diye haykırdı, Settembrini, Ferge ve Wehsal'le konuyu tartışırlarken. Bu son beyi Naphta eve dönerlerken tanık olarak seçtiği için iki taraf arasındaki iletişimi o sağlıyordu. "Toplum önünde açıkça bir hakaret olsaydı, küfür edilseydi! Biri birinin adını kirletseydi ya da kadın meselesi olsaydı ya da içinden çıkılmayacak gerçek bir yaşam felaketi. O zaman tamam; düello kaçınılmaz olur. Onur iade edilir, ciddi bir biçimde yaralanan olmaz ve farklılıklarda uzlaşılırsa iyi bir düzenleme olduğu bile söylenebilir; hatta bazı karmaşık durumlarda yararlı ve pratik bir yöntemdir bile diyebiliriz buna. O ne yaptı ki? Onu korumaya kalkmıyorum, yalnızca size hakaret etmek için ne yaptığını soruyorum. Kategorileri önemsemedi ve dediği gibi, kavramları akademik onurlarından söküp çıkardı ve siz buna kırıldınız; diyelim ki haklısınız."

"Diyelim ki mi?" diye yineledi Herr Settembrini ve

gözlerini ona dikti.

"Haklı olarak, haklı olarak. Sizi kırdı ama size hakaret etmedi. İzin verirseniz arada fark olduğunu söyleyeyim. Soyut şeyler bunlar, düşünceler yalnızca. Bir insanı soyut olanla incitebilirsiniz ama ona hakaret edemezsiniz. Size Tanrı'nın huzurunda temin ederim ki onurla ilgili her davada bu böyle kabul edilir. Sizin ona dediğiniz, 'ırza geçme' ve 'katı bir biçimde cezalandırma' da mecazi anlamdaydı, hakaret sayılmaz. Söylenenlerin tümü düşünce dünyasına özgü şeyler, kişisel olmadıklarına göre de hakaret sayılmazlar. Mantığıma göre benim vardığım sonuç, soyut düşüncelerin hiçbir zaman kişisel olamayacağı."

"Yanılıyorsunuz dostum," diye yadsıdı Herr Settembrini, gözleri kapalı. "Birincisi, düşünsel bağlamda sorunsalların kişisel olamayacağı konusunda yanılıyorsunuz. Bu varsayımdan vazgeçmelisiniz," diye sürdürdü konuşmasını ve kendine özgü zarif ve acı dolu gülümsedi. "En çok da, düşünselin, ancak tabancayla tüfekle çözümlenecek gerçek yaşamın getirdiği çelişkileri ve tutkuları yaratamayacak kadar güçsüz olduğunu düşünmekle yanılıyorsunuz. *All'incontro*! Arı olan, soyut olan ve düşünsel olan aynı zamanda mutlak olandır. Bu da güç demektir ve toplumsal yaşamdakilere oranla çok daha uzlaşmaz, mutlak düşmanlığı ve nefreti körükleyen köklü ve derin olasılıklar sağlar. Toplumsal yaşamla karşılaştırıldığında daha radikal durumlara, daha çok sen ben tartışmalarına, düelloya ve fiziksel itiş kakışa yol açmasına şaşırdınız mı? Düello dostum, sıradan bir düzenleme değil, son düzenlemedir ve tümüyle şövalyelere özgü yüzeysel kurallarla yumuşatılmış olsa da, doğanın ilk haline dönüştür. Bu olgunun özü baştan beri hiç değişmedi, hep fiziksel bir mücadele olarak kaldı ve her erkeğin görevi, doğadan ne denli uzak olursa olsun, kendini bu duruma eşit düzeyde tutmaktır. Bir erkek kişiliğiyle, silahıyla ve kanıyla idealine sahip çıkmalıdır ve önemli olan bir erkeğin ne kadar entelektüel olursa olsun erkek kalmasıdır."

Böylece Hans Castorp dersini almış oldu. Buna ne yanıt verebilirdi ki? Canı sıkkın sustu kaldı. Herr Settem-

brini sakin ve mantıklı konuşmuştu ama onun gibi birinin bunları söylemesinde yine de garip ve doğal olmayan bir şeyler vardı. Bunlar onun düşünceleri değildi – sanki kendisi hiçbir zaman düello yapmayı düşünmezmiş de, Naphta'ya, o küçük teröriste uyuyormuş gibiydi – tümünü saran ruhsal durum onu da avucuna almış ve güzel mantığını kendi aracına dönüştürmüştü. Nasıl yani? Düşünceler sırf güçlü oldukları için hayvansal ve bedensel mücadeleye mi yol açıyorlardı? Hans Castorp bu düşünceye karşı çıktı, daha doğrusu karşı çıkmak istedi ama dehşet içinde yapamayacağını anladı. Aynı içsel durum onda da gücünü gösteriyordu; o da bu işten yakasını kolaylıkla sıyırabilecek bir erkek değildi. Aklına, Wiedemann ve Sonnenschein'ın yerlerde boğuştuğu o ürkünç sahne geldi ve ürpererek sonunda kala kala bedenselin, tırnakların ve dişlerin kaldığının bilincine vardı. Evet, evet, kavga etmeleri iyi olacak, hiç olmazsa, durumun ilkelliği şövalyelere özgü kurallarla yumuşatılacaktı. Hans Castorp Herr Settembrini'nin tanığı olmayı önerdi.

Önerisi reddedildi ve ona bunun uygun olmayacağı söylendi. İlk önce Herr Settembrini zarif ve acı dolu gülümsemesiyle, sonra da bir süre düşündükten sonra Ferge ve Wehsal Hans Castorp'un bu durumda düello yerinde olmasının doğru olmayacağını belirttiler. Ama tarafsız biri olarak orada bulunabilir, hatta böyle birinin varlığının hayvansallığı yumuşatıcı şövalye tarzına katkısı bile olabilirdi. Naphta'nın tanığı olacak olan Wehsal'den Naphta'nın da böyle düşündüğü öğrenilince Hans Castorp kabul etti. Tanık da olsa, tarafsız biri de olsa kuralların saptanmasında etkili olabilirdi ve anlaşılan buna da ciddi bir gereksinim vardı.

Nedeni de Naphta'nın önerilerinin zıvanadan çıkmış olmasıydı. Beş adım atıldıktan sonra gerekirse üç el ateş edilmesini istiyordu. Bu çılgınca öneriler tartışmanın olduğu günün akşamı Naphta'nın sözünden çıkmayan ve onun vahşi düşüncelerini onaylayan ve kendi düşüncelerine de oldukça uydukları için öyle olmasında ısrar eden Wehsal tarafından iletilmişti. Settembrini bunlara karşı

çıkmıyordu kuşkusuz ama tanığı Ferge ve tarafsız Hans Castorp hop oturup hop kalktılar, hatta Hans Castorp zavallı Wehsal'e karşı kabalaştı. Gerçek hakaretin olmadığı, tümüyle soyut bir düello için ortaya böylesine çirkinlikler döküp kabul edilmez öneriler getirmeye utanmıyor muydu? Tabanca zaten yeterince berbat bir şeydi; bir de bu ölümcül özellikleri ekliyorlardı. Bu işin centilmenlikle bir ilgisi kalmamıştı. Bari bir mendil mesafesinden birbirlerine ateş etselerdi de olup bitseydi. O mesafeden ateş edilecek olan Wehsal olmayacağına göre, onun bu denli kana susamış olmasına şaşmamak gerekiyordu vb. Wehsal bunun sıra dışı bir olay olduğunu anlatmak istercesine omuz silkti ve bunu yapmakla bu gerçeği unutmayı yeğ tutan karşıtını güç duruma soktu. Buna karşın ertesi günkü konuşmalar sırasında Hans Castorp üç el yerine bir el ateş edilmesini, aralarında on beş adımlık mesafe olmasını kabul ettirebildi; ateş etmeden önce beş adım öne gitme hakları olacaktı. Bu kurallar bile hiçbir biçimde uzlaşma olamayacağı koşuluyla kabul edildi. Bu arada kimsenin tabancası yoktu.

Herr Albin'in dışında. Hanımları korkutmaya bayıldığı küçük parlak tabancasının yanı sıra, kadife kutularında yan yana yatan Belçika malı iki subay tabancası vardı. Şarjörü de tutan kahverengi ahşaptan kabzaları, mavimsi çelikten ateşleme mekanizmaları, ışıl ışıl namluları ve ağızlarının ucunda zarif arpacıkları olan Browning marka tabancalardı bunlar. Hans Castorp onları daha önce palavracı oğlanın odasında görmüş ve bu tür şeyleri onaylamamasına karşın iş olsun diye onları ödünç almak istemişti. Nedenini gizlemeye gerek bile duymadan, onuru zedelenmesin diye gizli kalması koşuluyla Herr Albin'in centilmenliğine hitap ederek ona başvurdu. Herr Albin ona silahların nasıl doldurulduğunu bile gösterdi ve dışarıda her iki tabancayla atış talimi yaptılar.

Hazırlıklar zaman alıyordu. Böylece, buluşma günü gelene dek iki gün ve üç gece geçti. Yeri Hans Castorp önermiş, yazları çekilip 'kralcılık' oynadığı mavi çiçeklerle bezeli yazlık köşesinin uygun olacağını söylemişti.

Tartışmadan üç gün sonra, hava aydınlanır aydınlanmaz sonuca orada varılacaktı. Vuruşmanın olduğu yerde bir doktorun da olması gerektiği çok telaşlı olan Hans Castorp'un aklına ancak son gece, o da çok geç saatte geldi.

Hemen Ferge'ye danıştı ama bu o kadar kolay çözümlenecek bir sorun değildi. Rhadamanth bir zamanlar bir düello birliğinin üyesiydi ama yasal olmayan bir işte sanatoryumun başının onları desteklemesini isteyemezlerdi, özellikle de hastalar söz konusu olduğunda. İki ağır hastanın tabancayla düellosunda hazır bulunup yardım edecek bir doktor bulma umudu yoktu. Krokowski'ye gelince; konusu ruh olan doktorun yara sarmayı bile bildiği kuşkuluydu.

Konuşulmak üzere çağrılan Wehsal, Naphta'nın doktor istemediğini söyledi. Naphta oraya merhemler sürdürüp sarıp sarmalanmak için değil, vuruşmak, hem de ciddi bir biçimde vuruşmak amacıyla gittiğini söylemişti. Ne olacağı umurunda değildi, ne olursa olsundu. Bu aslında hiç de hayra alamet bir açıklama değildi ama Hans Castorp Naphta'nın gizlice doktor gerektirecek bir durum olmayacağına inandığı anlamını çıkarmayı yeğ tuttu. Settembrini de, Ferge aracılığıyla, bu soruyu bir yana koymalarını çünkü kendisini hiç ilgilendirmediğini haber vermemiş miydi? İki tarafın işi kan akana dek götürmeyecekleri konusunda anlaştıklarını umut etmek çok da mantıksız olmazdı. Tartışmalarından beri düşünecekleri iki geceleri olmuştu, üçüncüsü de yoldaydı. İnsan zamanla sakinleşir, zihni açılır ve ruh hali değişmeden kalmaz. Ertesi sabah ellerinde tabanca tutacak olan adamlar kavga eden adamlardan farklı olacaklardı. En kötüsü de, tartışmada olduğu gibi özgür iradeleriyle inançlarını ve tutkularını ortaya dökemeyecekler, onurları için gereken hareketleri yapacaklardı. Monstein'da sergiledikleri benliklerine kendilerini kaptırabilmeleri için gerçek benliklerini yadsımalarını önlemenin bir yolu olmalıydı.

Hans Castorp böyle düşünmekle yanılmıyordu ama ne yazık ki, aklının ucundan bile geçmeyecek bir biçimde yanılmıyordu. Herr Settembrini açısından haklıydı ama

Leo Naphta'nın sonuca ulaşılacak anda düşüncesini nasıl değiştireceğini ya da şu anda değiştirdiğini tahmin edebilseydi tüm bunlara neden olan içsel koşullar ne olursa olsun olacakları engellerdi.

Ertesi sabah saat yedide güneşin dağın ardından görünmesine daha çok zaman vardı ama gün sisin arasından kurtulup çıkmaya çalışırken Hans Castorp çok huzursuz geçen bir geceden sonra, randevusuna gitmek üzere Berghof'tan ayrıldı. Lobiyi temizleyen kadınlar şaşırıp ona baktılar. Ana kapı kilitli değildi. Ferge ve Wehsal ya ayrı ayrı ya da birlikte çıkmışlardı bu kapıdan. Biri gidip Settembrini'yi alacak, öbürü de Naphta'ya düello alanına gitmek üzere eşlik edecekti. Hans, tarafsız bir gözlemci olması nedeniyle taraflardan biriyle gitmesine izin olmadığı için yalnız gidiyordu.

Onurun ve koşulların gereklerini yerine getirmek için gidiyordu. Orada olması gerekiyordu. Kendisini dışta tutup yatakta sonucu öğrenmeyi bekleyemezdi çünkü ilk nedeni – ilk nedenini atlayıp ikinciye geçti; evet, ikinci nedeni, işi oluruna bırakmaması gerektiğiydi. Allahtan kötü bir şey olmamıştı, olması da gerekmiyordu ve büyük bir olasılıkla, olmayacaktı da. Yapay ışıkta kalkıp kahvaltı etmeden zehir gibi soğukta toplanacaklardı – öyle konuşulmuştu. Hans Castorp'un orada oluşunun etkisiyle her şey yoluna girecek ve şimdiden kestiremediği mutlu bir biçimde çözümlenecekti ama bunun nasıl olacağını tahmin etmemek daha iyiydi çünkü deneyimleri ona en sıradan olayın bile onun varsaydığından çok farklı biçimde sonuçlandığını öğretmişti.

Yine de yaşamının hatırladığı en tatsız sabahıydı. Uykusuzluktan bitkin ve sersemlemiş bir halde dişlerinin birbirine vurmak üzere olduğunu ve içinde derinlerde bir yerde bir sesin olumlu düşüncelere güvenmemesini söylediğini sezebiliyordu. Ne garip bir dönemdi bu. Minskli bayan kavgadan bitik düşmüş, öğrenci cinnet geçirmiş, Wiedemann ve Sonnenschein Leh onurları uğruna birbirlerini tokatlamışlardı – tüm bunlar aklından geçiyordu. Buraya, yukarıya geldiğinde, gözünün önünde iki kişinin birbi-

rine ateş edip kan dökeceklerini düşleyemezdi bile. Ama Wiedemann'ın ve Sonnenschein'ın yaptıklarına tanık olduktan sonra, ne kendine ne de dünyasına güveni kalmıştı. Kürk paltosunun içinde titredi. Her şeye karşın, durumun ciddiyeti ve sabahın erken saatlerinin canlandırıcı havası onu ferahlatıyor ve kendine getiriyordu.

Kararsız duygular ve düşünceler içinde, alacakaranlığın giderek günün ağarmasına dönüştüğü zamanda, Dorf'un kızak pistinin bitimindeki dar yolu buldu, yokuşu tırmanıp karlara gömülü ormana vardı, demiryolunun üstündeki tahta köprüyü geçti, ağaçların arasındaki kürekle açılmaktan çok basıla basıla oluşmuş patikada bata çıka ilerlemeye başladı. Hızlı yürüdüğü için kısa sürede Settembrini'ye ve pelerininin altına silah kutusunu sıkıştırmış olan Ferge'ye yetişti. Hans Castorp onlara katılmakta bir sakınca görmedi ve yanlarında yürümeye başlar başlamaz biraz ötede yürümekte olan Naphta'yla Wehsal'i fark etti.

"Çok soğuk bir sabah. En azından sıfırın altında on sekiz," dedi iyi niyetle ama sonra, söylediği şeyin hafif kaçmasından kaygılanarak, "Beyler, hiç kuşkum yok ki..." diye söze başladı. Kimse yanıt vermedi. Ferge babacan görünümlü bıyığını bir aşağıya bir yukarıya oynattı. Bir süre sonra, Settembrini durdu ve Hans Castorp'un elini iki elinin arasına aldı ve, "Öldürmeyeceğim, dostum; yapmayacağım. Kendimi onun kurşununa teslim edeceğim. Onurum bunu gerektiriyor. Öldürmeyeceğim; buna kuşkunuz olmasın," dedi.

Elini bıraktı ve yürümeye başladı. Hans Castorp çok duygulanmıştı. Birkaç adım attıktan sonra, "Sizin yaptığınız olağanüstü bir şey Herr Settembrini," dedi. "Ama bir de öbür taraf var. Eğer o kendi açısından..."

Herr Settembrini yalnızca başını salladı. Hans Castorp biraz düşündükten sonra İtalyan ateş etmezse, karşıtının da ateş etme cesaretini gösteremeyeceğine karar verdi. Demek ki durum o kadar da kötü değildi – varsayımı doğru çıkacağa benziyordu. Üstünden bir ağırlığın kalktığını hissetti.

Şimdi sert ve sessiz görünümlü olan ama yaz geldiğinde coşup o yere pitoresk niteliğini kazandıran çağlayanın olduğu yarın üzerindeki küçük köprüyü geçtiler. Naphta'yı ve Wehsal'i şimdi üzerinde karın kabarık yastıklar gibi yığılı olduğu ve Hans Castorp'un eskiden burnunun kanamasının durmasını beklerken olağanüstü canlı anıları bir kez daha yaşadığı bankın önünde bir yukarı bir aşağı dolaşırlarken buldular. Naphta sigara içiyordu. Hans Castorp kendine içmeyi isteyip istemediğini sordu. Canının hiç istemediğini anlayınca Naphta'nın bunu zoraki yaptığına karar verdi. Her zamanki gibi, yalnız mavi tomurcukların açtığı zamanda değil, bu buz gibi koşullarda bile güzelliğinden bir şey yitirmeyen bu sıra dışı özel yerde, çevresine bakmak onu hoşnut etti. Bu görüntüyü yanlamasına kesen çam ağacının dalları kardan ağırlaşmıştı.

"Günaydın," dedi neşeli bir sesle; sözlerinin doğal tonunun topluluğun üzerindeki tüm kötülüğü alıp götüreceğini umarak. Oysa, bir yararı olmadı çünkü kimse yanıt vermedi. Selamlaşmaları karşılıklı, neredeyse kaskatı suskun eğilmelerde kaldı. Her şeye karşın, gelişinin verdiği hareketliliği, soluğunun soğuk havada dalga dalga yükselişini ve kış sabahında, hızlı yürümenin verdiği sıcaklığı olumlu yönde kullanma kararından vazgeçmedi.

"Beyler, hiç kuşkum yok ki..." diye söze girdi.

"İnandıklarınızı başka bir zamana saklayın," diye soğukça sözünü kesti Naphta. "Silahlar, lütfen!" diye de ekledi biraz küstahça. Sersemlemiş olan Hans Castorp Ferge'nin silahları pelerininin altından çıkarışını izlemek zorunda kaldı. Wehsal Ferge'nin yanına gidip silahlardan birini aldı ve Naphta'ya verdi. Settembrini de Ferge'nin uzattığı silahı aldı. Bir yer açılması gerekliydi. Ferge yana çekilmelerini mırıldandıktan sonra, mesafeleri ölçmeye ve onları görünür hale getirmeye başladı: Dış sınırları topuğunu kara bastırarak çizdi, içtekiler için de kendisinin ve Settembrini'nin bastonlarını kullandı.

İyi yürekli aziz nelerle uğraşıyordu! Hans Castorp gözlerine inanamadı. Ferge'nin bacakları uzun olduğu ve geniş adım attığı için on beş adım oldukça uzun bir mesa-

fe olmuştu ama bir de o Allahın cezası bastonlardan oluşan bariyerler vardı ve birbirlerinden hiç de uzak değildiler.

Kötü niyetli olmadığı kesindi ama hangi sersemleştirici güç onun böylesine ürkünç önemi olacak hazırlıklar yapmasına neden oluyordu?

Kürk astarı görünecek biçimde paltosunu karın üzerine bırakmış olan Naphta, Ferge tüm sınırı tamamlamadan çizmiş olduğu dış sınırdaki topuk izine elinde tabancasıyla yürüdü. İşaretleme bittiğinde Settembrini de yerini aldı – yıpranmış tüylü ceketinin önünü açık bırakmıştı. Hans Castorp kendini toparladı ve bir kez daha öne atıldı.

"Beyler," dedi kaygıyla. "Aceleye gerek yok. Her şeyden önce benim görevim..." "Susun!" diye bağırdı Naphta sözünü şiddetle keserek. "İşareti istiyorum." Ama kimse herhangi bir işaret vermedi. O bölüm için iyi hazırlanmamışlardı. Birinin, "Başlayın!" demesi gerekiyordu büyük bir olasılıkla. Bu berbat çağrıyı yapmanın tarafsız olanın görevi olduğu hatırlanmamış ya da en azından buna değinen olmamıştı. Hans Castorp bir şey demedi, kimse de yerini almaya heveslenmedi.

"Başlıyoruz," dedi Naphta. "İlerleyin beyim ve ateş edin," diye seslendi karşıtına. Silahını göğüs hizasında tutuyordu ve Settembrini'ye doğrultmuştu. İnanılmaz bir görüntü!

Settembrini de aynı şeyi yaptı. Üç adım attıktan sonra – Naphta bu arada baston bariyere varmış ama ateş etmemişti– silahının namlusunu iyice havaya kaldırdı ve tetiğe bastı. Silah sesi her yerde yankılandı. Dağ titreşti, vadide bir gümbürtü koptu ve Hans Castorp herkesin başlarına toplanacağını sandı.

"Havaya ateş ettiniz," dedi Naphta, öfkesini bastırmaya çalışarak – tabancasının namlusunu indirmişti.

"Canımın istediği yere ateş ederim," dedi Settembrini.

"Yeniden ateş edin!"

"Hiç niyetim yok. Sıra sizde." Herr Settembrini göğe bakmak için başını kaldırdı ve dosdoğru Naphta'ya dönük durması gerekirken biraz yana döndü – çok dokunaklı bir sahneydi. Büyük bir olasılıkla göğsünü dosdoğru düş-

manına karşı tutmaması öğütlenmişti ona; o da söyleneni yapıyordu.

"Korkak!" diye haykırdı Naphta. Bu bağırışla, bir insan için vurulmaktan çok vurmanın yürek istediğini onaylamış oluyordu. Sonra tabancasının namlusunu düelloyla hiç ilgisi olmayan bir yöne çevirdi ve kendini başından vurdu.

Ne üzücü ve ne unutulmaz bir sahneydi o! Dağlar yaptığı dehşet verici şeyin yankısını yakalamaya çalışırken, bacakları öne doğru kayıyormuşçasına birkaç adım geriye doğru sendeledikten sonra, tüm bedeniyle sağa doğru döndü ve yüzükoyun karnının üzerine düştü.

Bir an için hepsi donup kaldı. Silahını fırlatıp ona ilk ulaşan Settembrini oldu.

"*Infelice*!" diye bağırdı. "*Che cosa fai per l'amour di Dio*!"

Naphta'yı çevirmesine yardım eden Hans Castorp oldu. Şakağındaki siyahımsı kırmızı deliği görebiliyorlardı. Mendille kapatılması gereken bir yüzle karşılaştılar – ve Naphta'nın cebinden sarkan ipek mendili kullandılar.

Gök Gürlemesi

Hans Castorp 'burada, yukarıdakilerle' yedi yıl kaldı – ondalık birime kendilerini adamış olanlar için yuvarlak bir sayı sayılmaz ama yine de kendi çapında işe yarar iyi bir sayı – insanı, sıradan bir düzineden çok daha doyurucu olan efsanelere özgü, pitoresk bir zaman dilimi. Yemek salonundaki yedi masanın yedisinde de oturmuştu; her birinde aşağı yukarı bir yıl. En son oturduğu Kötü Ruslar Masası'nı iki Ermeni, iki Finli, bir Buharalı ve bir Kürt'le paylaşıyordu. Bu masada, son zamanlarda bıraktığı keçi sakalıyla oturuyordu – saman renginde, biçimi pek belli ol-

mayan bir sakaldı bu. Biz bunu görünüşüne olan ilgisizliğine belirli bir felsefi boyut katan bir işaret olarak yorumlamak zorundayız. Hatta, daha da ileri giderek görünüşünü ihmal etmeye olan eğiliminin, dış dünyanın ona karşı duyduğu aynı eğilimle bağdaştığını söyleyebiliriz. Tıp otoriteleri onun için değişiklikler icat etmeyi bırakmışlardı. Başhekimin ilgisi, sabahları, âdet yerini bulsun diye sorulan "İyi uyudunuz mu?" ile özetleniyor, bunun dışında onunla fazla konuşmuyordu. Adriatica von Mylendonk'un bile (sözünü ettiğimiz zamanda gözünde patlamaya hazır bir arpacık vardı) onunla günlerce konuşmadığı oluyordu. Tam olarak söylemek gerekirse çok ender, hatta hiç konuşulmuyordu. İnsanlar onu kendi haline bırakmışlardı. Durumu, sınıfta kalacağı kesin olduğu için artık ne soru sorulan ne de ödev yapması beklenen ve bu nedenle eğlenceli durumların keyfini çıkaran bir öğrenciye benziyordu – sefih bir özgürlüktü bu. Bu arada kuşkusuz kendimize bu tür bir özgürlüğün olup olmadığı sorusunu sormamız gerekiyor. Sonuç olarak, karşımızda, tıp otoritelerinin, bağrında çılgın ve inatçı kararların olgunlaşmayacağını bildikleri için gözlerini üzerinden ayırmamalarına gerek kalmamış bir adam duruyordu. Başka nereye gidebileceğini çoktan unutmuş, düzlüğe inme düşüncesini bile artık oluşturamayan ve burada yukarıda kalacağı kesin olan güvenilir bir insan. Kötü Ruslar Masası'nda oturtulması bile, kişiliğine özen göstermediğini kanıtlayan yalın bir gerçek değil mi? Amacımız Kötü Ruslar Masası'yla ilgili en ufak bir imada bulunmak değil. Yedi masanın hiçbirinin öbürlerine oranla belirgin bir olumluğu ya da olumsuzluğu yoktu. Deyiş doğruysa, resmi ziyafet masalarından oluşan bir demokrasiyi oluşturuyorlardı. Aynı zengin sofra Kötü Ruslar Masası denilen masada da kuruluyordu ve masalara dönüşümlü olarak oturan Rhadamanth orada da dev gibi ellerini tabağının önünde kavuşturuyordu. Bu masalarda oturan değişik ülkelerin insanları, Latince bilmemelerine ve sofra adabına çok özen göstermemelerine karşın insanlığın onurlu üyeleriydiler.

Zaman, tren istasyonlarındaki saatlerde olduğu gibi,

bir hamlede beş dakika bir, birden atan uzun yelkovanın gösterdiği zamandan çok, küçücük bir saatin akrep ve yelkovanının biz farkına varmadan ölçtüğü ya da çimenin, gözün yadsıyamayacağı hale gelene dek gizlice büyürken tuttuğu zaman türündeydi ve esnek dönüm noktaları olan uzun bir çizgi olan zaman, (şimdi kötü yazgılı merhum Naphta olsa, esnek dönüm noktalarının nasıl olup da bir çizgi oluşturduklarını sorardı) göze çarpmayan değişiklikleri sinsi bir gizlilik içinde ama yine de hamaratça yerine getirmeyi sürdürüyordu. Örneğin, Teddy günün birinde (kuşkusuz günün birinde değil, belirsiz günlerden birinden başlayarak) çocuk olmaktan çıktı. Yatağından kalkabildiği zamanlarda, pijamasını çıkarıp spor giysiler içinde aşağıya indiğinde hanımlar artık onu kucaklarında hoplatamıyorlardı. Kimse bilincine varmadan durum değişmişti. Artık Teddy onları kuçağında hoplatır olmuştu ve her iki taraf da bundan pek mutlu oluyordu – eskisine oranla çok daha mutlu bile denilebilir. Delikanlı olmuştu diyemesek de serpilmeye başlamıştı ve o güne dek bu gelişmeyi görememiş olan Hans Castorp bunu birdenbire görür oldu. Ama zaman ve serpilme, bu işler için yaratılmamış olan Teddy'ye yaramadı. Zaman ona gerekeni vermek istemedi ve yirmi bir yaşında yatkın olduğu hastalıktan öldü – odasını tütsülediler. Bunları çok sakin anlatabiliyoruz çünkü aslında eski durumuyla yenisi arasında pek bir fark yoktu.

Hans Castorp'un daha çok önemsediği ya da eskiden önemseyeceği ölümler olmuştu bu arada düzlükte. Hans'ı büyüten ve artık silik bir anı olan büyük amcası, yaşlı Konsül Tienappel'in kısa bir süre önceki ölümünden söz ediyoruz. Sağlıksız basınç değişiklikleri olan bölgelerden özenle kaçındığı için James Amca'nın kendisini rezil etmesine neden olmuş ama uzun vadede nefes darlığından kaçamamış ve bir gün Hans Castorp, o olağanüstü şezlongunda uzanmış yatarken aldığı kibar ve incelikli telgraftan (telgrafı alandan çok merhuma karşıydı bu kibarlık ve incelik) vefatını öğrendi. Bunun üzerine, kenarı siyah çerçeveli kâğıt satın alarak kuzenlerine hem öksüz hem yetim

olmasının yanı sıra şimdi bir kez daha yetim kaldığını ve tedavisini yarım kesmesine izin verilmediği, hatta yasaklandığı için büyük amcasına son görevini yerine getiremeyeceğini yazdı.

Yas tutmaktan söz etmek biraz fazla iyimserlik olur ama bir süre için Hans Castorp'un gözlerindeki ifadenin daha düşünceli olduğunu söyleyebiliriz. Birçok kısa macera dolu yılın verdiği yabancılaşmadan sonra duygusallığı neredeyse hiçe indirgenmiş olduğu için bu ölüm Hans Castorp'u derinden sarsmasa da ona aşağıdaki dünyayla olan bir bağının, belki de son bağının da koptuğunu ve hakkı olduğunu düşündüğü özgürlüğünün tam olarak oluştuğunu hissettirdi. Aslında, sözünü ettiğimiz son süreçte, onunla düzlük arasındaki her tür duygusal bağ kopmuştu. Ne mektup alıyor ne de mektup yazıyordu. Maria Mancinilerini bile artık oradan getirtmiyordu. Burada ona benzer başka bir marka bulmuş ve ona bir sevgiliye bağlanırcasına bağlanmıştı. Dört bir yanı buzla sarılı kutup kâşiflerinin tüm zorluklara göğüs germesini sağlayan ve içerken kendinizi plajda uzanmış yatar gibi hissedeceğiniz ve her şeye dayanabileceğiniz bir puro. Maria'dan daha küt, iyi işlenmiş yaprağa sarılı, fare grisi renginde, mavimsi bir bandı olan 'Rütli'nin Yemini' adında içimi kolay bir markaydı. Hafif tütünün içinde hâlâ sarıldığı yaprağın damarlarının belli olduğu dağılmayan kar beyazı külü vardı. Öylesine düzgün tükeniyordu ki keyif verdiği kişi onu pekâlâ bir kum saati yerine kullanabilirdi ve gerçekten Hans Castorp'un gereksinimine göre bu görevi yaptığı da oluyordu çünkü Hans Castorp artık cep saatini kullanmıyordu. Bir gece başucundaki komodinden düşüp durmuş, Hans Castorp da onun zamanı döne döne ölçme görevine son vermişti. Aynı nedenden, takvimlerden de vazgeçmişti; her gün bir yaprağını yırtıp attıklarınızdan da, günler ve bayramlarla ilgili bilgi verenlerinden de. Özgürlük uğruna olduğu kadar kıyıda gezintileri, değişmeyen hep ve her zamanı ve dünyadan kendini çektiğinden beri çok duyarlı olmaya başladığı Hermetik gizemi onurlandırmak için yapıyordu bunu. O yalın maddenin

tüm simyasal maceralarının yansıdığı bu gizem ruhunun ana macerası haline gelmişti.

Öylece yatıyor, yedinci kez yazın ortası gelip yıl tamamlanıyor ama o saymıyordu. İşte o sırada gürledi. Utanç ve ürkeklik yüzünden bu gürlemeyi büyük sözler kullanılarak anlatılmış bir öyküye çevirmek istemiyoruz. Abartılı sözler yakışık almaz, övünmeler de. Duruma uygun düşen yavaş bir ses tonuyla, hepimizin bildiği bu gök gürlemesinin uzun süredir birikmekte olan umursamazlığın ve gerginliğin uğursuz bir bütüne dönüşmüş halinin sağır edici patlaması olduğunu söyleyebiliriz ancak. Alçak ve saygılı bir tonda söylersek dünyanın temellerini sarsan ve tarihsel önemi olan bir gök gürültüsü ama bizim için, büyülü dağı havaya uçuran ve yedi yıldır uyuyanı kapı dışarı eden bir gök gürültüsüydü bu. Şimdi sersemlemiş bir halde çimenin üzerine oturup birçok uyarıya karşın gazeteleri okumamış biri gibi gözlerini ovuşturuyor.

Akdenizli arkadaşı ve eğitmeni ona sürekli olabildiğince yardım etmeye ve eğitimsel bağlamda sorunları olan bu çocuğa aşağıda, düzlükte olanlarla ilgili biraz bilgi vermeye çalışıyordu ama 'kralcılık' oynarken bu tür şeylerin gölgelerini değişik düşlere dönüştürmeye alışık olan öğrenci, kibirden gölgeleri gerçek, gerçekleri de gölge olarak görmeyi yeğ tuttuğundan, gerçeklerin gölgeleri yerine kendilerine yoğunlaşmaya yanaşmıyor ve söylediklerine kulak asmıyordu. Bu yüzden onu fazla azarlamaya hakkımız olamaz çünkü ikisi arasındaki fark aslında hiçbir zaman ayrıştırılamaz.

Eskisi gibi değildi artık – Herr Settembrini'nin ansızın odayı aydınlığa boğduktan sonra yatay durumdaki Hans Castorp'un başucuna oturup onun yaşam ve ölümle ilgili düşüncelerini düzelterek onu etkilemeye çalıştığı zamanlar geride kalmıştı. Tam tersi oluyordu artık – Herr Lodovico o günlerde çok az ayağa kalkabildiği için, öğrenci ellerini dizlerinin arasına sıkıştırıp hümanistin küçücük odasındaki yatağının başucuna ya da sıcak bir havası olan *Carbonara* sandalyeli ve su sürahili özel tavan arasındaki kürsüye oturuyor, onunla arkadaşlık ediyor ve saygıyla

dünyanın içinde bulunduğu durumla ilgili yorumlarını dinliyordu. Naphta'nın feci sonu, umudunu yitiren tartışmacının terörist eylemi, duyarlı yapısına çok büyük bir darbe olmuş, bir türlü kendine gelememiş ve sık sık bayılmaya başlamıştı. İnsanın çektiği acılarla ilgili tüm ruhsal yapıtları derlediği, 'Sosyal Patoloji' adlı ansiklopedisine olan katkıları durmuş, bir kenara bırakılmıştı; birlik ansiklopedinin bu cildini boş yere bekliyordu. Herr Settembrini'nin İlerleme Organizasyonu'na katkısı sözelle sınırlı kalıyordu. Hans Castorp'un dost ziyaretleri olmasa bunu bile yapamayacaktı.

Sıcak ama zayıf bir sesle konuşuyor ve toplumsal reformların insanlığın kendini kusursuzlaştırmasına çok büyük katkısı olacağı konusunda söyleyeceği çok şey oluyordu. Konuşması bir güvercinin basışı gibi yumuşak başlıyor ama özgürlüğünü elde etmiş halkların mutluluk adına birleşmesine geldiğinde bir kartalın kanat çırpışlarını andıran bir tınının karışıyordu sesine. Sesine bu tınıyı vermek isteyen o değildi, bu tınının nereden geldiğini bilen de. Bu tınının kaynağı, büyükbabasından miras kalan politikayla babasından gelen insancıl mirasın birleşmesiydi ve bu miras onun, yani Lodovico'nun içinde güzel edebiyat yaratmaya yönelmişti, aynı hümanizmle politikanın coşkulu ve yüce bir uygarlık düşüncesinde, bir güvercinin yumuşaklığı ve bir kartalın yürekliliğiyle olgunlaşacağı günü, katılığın üstesinden gelinip burjuva demokrasisinin Kutsal Birliği'nin yolunu açacak olan halkların gününün doğuşunu beklediği gibi. Herr Settembrini insancıldı ama bununla bağlantılı olarak kendisi yarım ağız itiraf etse de, bir savaşçıydı. Kaba Naphta'yla yaptığı düelloda çok insancıl davranmıştı ama coşkusu uygarlığın mutlak zaferi ve egemenliği adına insanlıkla politikayı birleştirdiğinde ve iş vatandaşlık mızrağının insanlığın mihrabında kutsanmasına geldiğinde, bireysel düzeyde, kan akıtmak için kılıcını çekmeyeceği kuşkuluydu. Evet, Herr Settembrini'nin iç dünyasında, güzel görüntülerin yanı sıra kartalın yürekliliği giderek güvercinin yumuşaklığına üstün gelmeye başlamıştı.

Dünyanın büyük kümelenmelerine karşı ikilem içinde kararsız bir tutum sergilemesi ve vicdanının rahat olmamasında şaşılacak bir durum yoktu. Son dönemde, bir buçuk ya da iki yıl önce, Arnavutluk'ta kendi ülkesiyle Avusturya arasında oluşan işbirliği konuşmasını zorlaştırmıştı; bu işbirliği Latince bilmeyen yarı Asya'ya, kamçıya ve Schlüsselburg Hapishanesi'ne karşı olduğu için onu coşturmuş ama ülkesinin baş düşmanıyla, katılık ilkesiyle ve ülkelerin bağımlılığıyla ilgili olduğu için yanlış bir işbirliği oluşu onu çok rahatsız etmişti. Geçen sonbaharda, Fransa'nın, Polonya'da demiryolu inşa etmesi için Rusya'ya büyük paralar vermesi onda yine çelişkili duygular uyandırmıştı. Bunun nedeni, Herr Settembrini'nin ülkesindeyken Fransa Severler Derneği'nin üyesi olmasıydı. Büyükbabasının Temmuz Devrimi günlerini dünyanın yaratılışı günleriyle eş tuttuğunu hatırlarsak bunda şaşılacak bir yön olmadığını anlarız. Ama o aydınlanmış cumhuriyetin Bizans İskitliğiyle anlaşma yapması ona ahlak açısından utanç vermiş, kalbi sıkışmış ama öte yandan demiryollarının stratejik önemini düşündüğünde göğsü ferahlamış ve umut ve sevinçle soluk alır olmuştu. Sonra, bizim uyurgezer Alman dışında, herkese –Settembrini de dahil olmak üzere durumu bilenlere bir onay gibi gelen– bir fırtınanın yaklaştığını haber veren arşidükün öldürülmesi olayı geldi. Hans Castorp onun bir birey olarak bu korkunç eylemden ne denli dehşete düştüğünü ama öte yandan, orada olanların nefret ettiği bir kaleye yönelik bir halk kurtuluş eylemi olduğu için göğsünün kabardığını fark etti. Oysa başka bir açıdan Moskova'nın oyunlarının bir meyvesi olduğunu düşündüğünde de göğsü sıkışıyordu ama bu durum, üç hafta sonra monarşinin Sırbistan'a ültimatom vermesini insanlığa yapılmış bir hakaret ve kötü bir suç olarak değerlendirmesini engellemedi; bu işlerden anlayan biri olarak sonuçlarını apaçık görebiliyor ve solukları sıklaşıyordu.

Kısacası, Herr Settembrini'nin tepkileri, yaklaşmakta olduğunu gördüğü tufan kadar karmaşıktı; üstü kapalı sözlerle öğrencisinin gözünü açmaya çalışıyor ama milli

duygularla ilgili nezaketi ve inceliği konuyu doğrudan ortaya koymasını engelliyordu. Seferberliğin başladığı ve savaşın ilan edildiği günlerde, iki eliyle konuğunun ellerini tutup sıkmak gibi bir huy edinmişti ki, bu da bizim sersemin kafasına değilse bile yüreğine işliyordu. "Dostum," diyordu İtalyan. "Barutu, matbaayı – bunları icat ettiğinizi kimse yadsıyamaz. Ama bizim devrime karşı yürüyeceğimizi düşünüyorsanız... *caro*..."

Boğucu bir gerginliğin egemen olduğu ve Avrupa'nın sinirlerinin ok gibi gerildiği günlerde Hans Castorp Herr Settembrini'yi ziyarete gitmedi. Aşağılardan onun balkon kapısının önüne dek yollarını bulan acımasız gazete başlıkları, Berghof'u sarsıyor, göğüsleri daraltan kükürt kokusu yemek odasını sarıyor, yatağa mahkûm olanların ve *moribundus*'ların bile odalarına sızıyordu. İşte o anlarda bizim uyurgezer, henüz ne olup bittiğini anlamadan ve gözlerini ovuşturmadan çimenin üzerinde yavaş yavaş doğrulmaya başladı. Duygularının harekete geçmesinin tam hakkını verebilmek için resmi tamamlayalım: Bacaklarını toparladı, ayağa kalktı, çevresine bakındı ve büyünün sona erdiğinin ve kurtulduğunun, artık özgür olduğunun bilincine vardı ve onu özgür kılanın, kendi tutumu değil de, onun durumunu hiç umursamayan temel dış güçler olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Genelin yanında kaderi küçücük kalsa da, bu kişisel olarak ona yönelmiş Tanrısal bir iyiliğin ve adaletin ifadesi olamaz mıydı? Yaşam bu sorunlu günahkâr çocuğu yeniden bağrına basıyorsa, bu ucuz bir yoldan değil, ancak böyle ciddi ve sert bir tarzda, bir tür belayla olabilirdi ve belki de bu durumda yaşamdan çok onun, yani, bu günahkârın şerefine üç kez ateş etmek anlamına geliyordu. Böylece, dizlerinin üzerine çöktü ve başını ve ellerini kükürt dumanıyla kararmış gökyüzüne kaldırdı – artık bir günah dağının mağara tavanı değildi bu gökyüzü.

Ve Herr Settembrini onu bu durumda buldu – kuşkusuz mecazi anlamda; çünkü bildiğimiz üzere kahramanımızın soğukkanlı yapısı böyle görüntülere izin vermez. Asıl gerçeğe gelince, eğitmeni onu bavullarını toplarken

buldu çünkü uyandığından beri kendini, vadide patlayan gök gürültüsünün neden olduğu karmaşanın akıntısına kaptırmıştı. 'Evi' bildiği yer, panik içindeki bir karınca yuvasını andırıyordu. 'Burada, yukarıdaki' insanlar beş bin feet aşağıdaki vadiye ve oradaki belaya doğru tepetaklak yuvarlanıyorlar, küçük trene saldırıyorlar ve biniş basamaklarını zorluyorlardı. Gerektiğinde bavullarını bile almadıkları için, aşağılardan yükselen boğucu dumanın hissedildiği, insan kaynayan istasyonun platformunda dizi dizi bavullar duruyordu. O kargaşalıkta, Lodovico ona sarıldı ya da daha doğrusu onu kollarına alarak onu Akdeniz (ya da Rus usulü) iki yanağından öptü ki bu da duyguları yoğun olmasına karşın yolcuyu az utandırmadı. Son anda, Herr Settembrini ona ilk adıyla hitap edip, 'Giovanni' dediğinde ve eğitimli Batı'nın alışılagelmiş tarzını bırakıp 'sen'i uygun gördüğünde neredeyse kendini kaybedecekti.

"*E cosi in giu*," dedi "*–in giu finalmente! Addio, Giovanni mio*! Seni başka türlü uğurlamak isterdim ama önemli değil. Tanrılar böyle olmasını istedi, başka türlü değil. Seni işine yolcu etmeyi umut ediyordum ama şimdi seninkilerin yanında savaşacaksın. Tanrım sana kısmetmiş bu, teğmene değil. Hayatın cilveleri bunlar. Kan bağın olanlarla birlikte iyi dövüş. Şu anda bundan fazlası yapılamaz. Kalan birazcık enerjimi, ülkemi aklın ve kutsal çıkarların yönlendirdiği tarafta savaşa sokmak için harcarsam beni bağışla. *Addio*!"

Hans Castorp trenin penceresini dolduran on başın arasından kendi başını da çıkarmaya çalıştı ve onların başlarının üzerinden el salladı. Herr Settembrini de sağ elini salladı – sol elinin yüzük parmağının ucuyla gözünün kenarını siliyordu yavaşça.

Neredeyiz? Bu ne? Düşlerimiz bizi nerelere savurdu? Basan karanlık, yağmur ve çamur, durmamacasına boğuk bir gök gürültüsüyle inleyen bulanık gökyüzünü kızıllaştıran alevler; nemli havayı delip geçen şarkı söylercesine ses çıkaran vınlamalar, patlamalar, ileriye doğru atılmalar ve cehennem köpekleri gibi ulumalar, inlemeler ve çığlıklarla dolu oraya buraya sıçrayan, fışkıran parçalan-

malar, patlamaya hazır borazan sesleri ve hep daha hızlıya zorlayan trampet sesleri. İçinden koşuşan, tökezleyen ve atlayan ölü renkte bir kalabalığın döküldüğü bir orman. Arada esintili alevlere dönüşen uzaktaki bir yangının ışıltısında karanlık kalan bir tepeler zinciri. Çevremizde, oyulmuş, yumuşamış engebeli tarlalar; ormanın kendisi gibi, çamurdan vıcık vıcık, kırık dallarla örtülü anayoldan ayrılan oyuk, dipsiz bir patika tepelere doğru döne döne uzanıyor ve soğuk yağmurda, dallarından arınmış çıplak ağaç kütükleri. Şurada bir yol işareti – ne olduğunu hiç sormayın çünkü levha kalbura çevrilmiş ve bölük pörçük olmasa da, alacakaranlık demek istediğini örtecek. Doğu mu, batı mı? Yalnızca düzlük – savaş bu. Bize gelince; biz, yolun kenarında duran ve gölge güvenliğimizden utanan, ürkek gölgeleriz ve ne pırıltılı sözler kullanmaya ne de palavra atmaya niyetimiz var. Bizi buralara getiren, ormandan trampetlerin yüreklendirmesiyle, tökezleyerek, koşarak çıkan ve ileriye atılan gri taburları izlememizi ve o kadar yıldır birlikte olduğumuz iyi kalpli günahkârımız gözden kaybolmadan önce, bir kez daha sıradan yüzüne bakmamızı ve sık sık duyduğumuz sesini işitmemizi isteyen öykümüzün ruhu.

Bu arkadaşlar buraya, tüm gün boyunca süren çarpışmanın sonunu getirmek ve iki gün önce düşmanın aldığı tepeyi ve ardındaki yanan köyleri geri almak üzere yollandı. Çoğu öğrenci olan gönüllülerden oluşan kısa bir süre önce cepheye yollanmış bir bölüktü. Gece yarısı kaldırılmışlar, sabaha kadar trende gitmişler, akşamüstüne dek yağmur çamur demeden berbat yollarda ya da daha doğrusu yollar tıklım tıklım dolu olduğu için tarlalarda ve bataklıklarda yürümüşlerdi, yağmurdan sırılsıklam, ağır kaputları ve donanımlarıyla hiç de geziye çıkmış gibi bir halleri yoktu. Botlarını kaybetmemek için neredeyse her adımda durup botlarının dilini elleriyle tutup balçıktan ayaklarını çekmek zorunda kalıyorlardı. Küçücük bir çayırı geçmek tam bir saatlerini almıştı. Ama artık buradaydılar – gençlik başarmış, kalan son enerjileriyle gerilmiş bitkin ama coşkulu bedenlerinin zaten onlardan esir-

genen uykuya ve yemeğe gereksinimi kalmamıştı. Çamura bulanmış kıpkırmızı ıslak yüzlerini, başlarındaki gri kumaşla kaplanmış yan yatmış miğferleri ve onların çenelerinin altından bağladıkları bantları çevreliyordu. Gerginlikten ve çamur içindeki ormanı geçerken verdikleri zayiattan kızarmıştı yüzleri. İlerlediklerini öğrenen düşman şarapnel ve büyük çaplı el bombalarıyla yollarını kesmiş ve yeni sürülmüş tarlaları patlayan, vınlayan, alev alan yerlere dönüştürerek saflarına hücum etmişti.

Alev alev yanan bu üç bin oğlanın başarması gerekiyor; yanan köyleri geri almak ve başlarının cebindeki kâğıtta işaretlenmiş noktaya ulaşabilmek için tepe çizgisinin önüne ve arkasına kazılmış siperlere hücumu sonuçlandıracak takviyeyi süngüleri sağlayacak. Üç bin kişi olmaları tepelere ve köylere ulaştıklarında iki bin kişi olacakları anlamına geliyor – sayılarının anlamı bu. Tek bir vücutlar ve öylesine yapılandırılmışlar ki, çok büyük zayiat verseler ve bütünden kopup düşenler bile olsa eyleme geçebilirler, zafere ulaşabilirler, hatta zaferlerini bin ağızdan çıkan "Yaşasın!"la karşılayabilirler. Zorunlu yürüyüşleri sırasında kimi çok genç ve zayıf olduğu için bütünden koptu, sapsarı kesilip tökezlemeye başladı, inatla erkek olmaya çabaladı ama sonunda geride kalıp bir süre geçen bölük bölük askerin yanında sürünmeye çalıştıktan sonra, yatılacak gibi olmayan bir yere uzanarak yitti. Sonra da paramparça eden ormana girildi ama oradan çıktıklarında da kalabalıktılar – üç bin kişiden oluşan bir ordu çok kan kaybetse de fıkır fıkır kaynayan bir güçtür. Kırbaç darbeleri yemiş yağmurdan sırılsıklam araziye, anayola, patikaya ve çamurlu tarlalara akın ediyorlar ve yolun kenarındaki biz gölgeler onların tam ortasındayız. Ormanın bitiminde iyi eğitilmiş elleriyle süngülerini takıyorlar – borazan onları ısrarla çağırıyor, derin bir gök gürültüsünün üzerinden trampet sesleri duyuluyor. Ellerinden geldiğince öne atılıyorlar – çatlak çığlıklar ve öbek öbek çamurun kurşun gibi ağırlaştığı kaba botlar yüzünden kâbusa dönüşen ayaklarla.

Vınlayan mermilerden sakınmak için yere kapak-

lanıyorlar ama cesaret bulmak için çatlak genç sesleriyle haykırarak hemen kalkmak ve ileriye atılmak zorunda kalıyorlar – demek ki vurulmamışlar. Sonra vuruluyorlar; başlarından, kalplerinden, bağırsaklarından; ve kollarını iki yana savurarak düşüyorlar, yüzleri çamurda gömülü, kımıldamaksızın. Başları yere çakılı, çantaları sırtlarını kamburlaştırmış, elleri havayı pençe gibi kavramış yatıyorlar. Ama orman, kendilerini yere atanları, bağırarak ya da tek bir söz etmeden düşenlerin arasında öne atılan yenilerini yolluyor.

Tüfeklerine süngü takılı, sırt çantalı oğlanlar, üstleri başları ve botları kir içinde – insan, onlara daha insancıl ve güzel baktığında farklı resimler de düşleyebiliyor. İçlerinden birinin sahilde atını mahmuzladığını, yüzdüğünü, yürürlerken dudaklarını tatlı sevgilisinin kulağına dokundurduğunu ya da başka bir oğlana yay tutmasını öğrettiğini görebiliyor. Oysa o, burnu ateşten bir pisliğin içinde öylece yatıyor. Gerekeni, bitip tükenmez korkular ve tanımlanamaz ana ve yuva özlemiyle de olsa, severek yapmaları utanç verici ama aynı zamanda da yüce bir olgu – ama onları bu duruma sokmak için yeterli bir neden olmasa gerek.

İşte, oradaki sevgili dostumuz Hans Castorp! Uzaktan bile onu, Kötü Ruslar Masası'na geçtiği zaman bıraktığı küçük sakalından tanıdık. Tümü gibi o da sırılsıklam, yüzü kızarmış. Yanına asılı süngü takılı tüfeğini eliyle kavramış, çamurdan ağırlaşmış ayaklarıyla yürüyor. Bakın, yerde yatıp kalmış bir arkadaşının eline basıyor kabaralı botlarıyla ve onun vıcık vıcık, kırık dallarla örtülü toprağa gömülmesine neden oluyor. Ama yine de o, başkası değil. Bu da ne? Şarkı mı söylüyor yoksa? İnsan şaşkın bir heyecanla düşünmeden nasıl şarkı söylerse, o da öyle söylüyor ve kalan bölük pörçük soluğunu bu işe harcıyor.

"Kabuğuna kazıdım,
Öylesine çok sevgi sözcüğünü ki..."

Tökezliyor. Hayır, yaklaşan bir cehennem köpeğinin

ulumasından, iri bir gülleden, cehennemin gizlice uzattığı bir şekerden kaçmak için karnının üzerinde, yüzü serin çamura gömülü, bacakları ayrık, topukları toprağa değecek kadar dönmüş yatıyor. Dehşet yüklü bu yoz bilim ürünü, otuz adım ilerisine düşüp toprağa saplanıyor ve Şeytan'ın kendisi patlarcasına inanılmaz bir güçle toprağın içinde patlayıp havaya toprak, ateş, demir, kurşun ve insanlıktan kopmuş et parçalarından oluşan ev yüksekliğinde bir fıskiye püskürtüyor. İki kişi orada kendilerini yan yana yere atmışlardı – arkadaştılar; oysa şimdi, birbirlerine karışarak yittiler.

Ah, gölgeliğimizin verdiği güvenlikten ne kadar da utanıyoruz! Gidiyoruz – bunu anlatacak halimiz yok. Dostumuz da vuruldu mu? Bir an için vurulduğunu sandı. İri bir toprak parçası baldırına fırladı ve kuşkusuz canını acıttı ama gülünç olan hiçbir şey olmaması. Ayağa kalktı, topallayarak, çamurdan ağırlaşmış ayaklarını sürükleyerek yürümeye başladı; bir yandan da şarkı söylüyordu:

"Ve tüm dalları hışırdıyordu
Beni çağırırcasına..."

Ve böylece, kargaşada, yağmurda ve alacakaranlıkta gözden kayboldu.

Uğurlar olsun sana, Hans Castorp, yaşamın sadık ama sorunlu çocuğu! Öykün sona erdi. Ne ilgi çekmeyecek kadar kısa, ne de sıkacak kadar uzundu; Hermetik bir öyküydü. Onu, sıradan bir genç olduğun için, senin hatırına değil, öykünün hatırına anlattık. Ama sonuçta senin öykün olduğuna ve senin başından geçtiğine göre, sana da bir şeyler katmış olmalı. Anlatırken, eğitim bağlamında sana kanımızın kaynadığını ve bundan sonra seni ne göreceğimize ne de senden bir haber alacağımıza göre, parmağımızın ucuyla göz pınarlarımızı şöyle hafifçe silmek isteyebileceğimizi kabul etmek zorundayız.

Yaşasan da, olduğun yerde kalsan da – hoşça kal Hans! Geleceğin pek parlak sayılmaz. Yakalandığın kötülük dolu dans daha birçok kısa, günah dolu yıl sürecek ve biz senin

bu işten sağ çıkacağına bahse giremeyiz. Doğruyu söylemek gerekirse, soruyu fazla umursamadan ortada bırakıyoruz. Geçirdiğin bedensel ve ruhsal deneyimler sıradanlığını yüceltti ve bedeninin dayanamayacağına ruhunun dayanmasını sağladı. 'Kralcılık' oynadığın zamanlarda, bu cinsel bedenden ve ölümden, bir aşk düşünün doğabileceğini sezinlediğin anlar oldu. Dünyadaki bu ölüm şenliğinden ve yağmurlu akşam gökyüzünü kızgın alevlere boğan bu çirkin ateşten de günün birinde sevgi doğar mı dersin?

FINIS OPERIS

1929 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

THOMAS MANN

BÜYÜLÜ DAĞ

CAN

ROMAN

Thomas Mann, kişisel deneyimlerinden yola çıkarak yazdığı, "zaman" ve "psikanaliz" üzerine denemelerin de yer yer kendini gösterdiği ***Büyülü Dağ***'ın yayımlanmasından sonra 1929 Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü.

Hamburglu genç gemi mühendisi Hans Castorp, bir sanatoryumda tedavi olan kuzenini ziyaret etmek için İsviçre'ye gider. Ancak bu kısa ziyaret kendisinin de hasta olduğunu öğrenmesiyle yedi yıla çıkar. Sanatoryumda kaldığı süre içinde hastalık ve ölüm gibi deneyimlerin ötesinde yaşamın mucizesini kavrayan Castorp'un yalın ruhu bir değişim geçirir.

Thomas Mann, roman sanatının bütün incelikleriyle yarattığı, ironik bir üslupla sunduğu bu yapıtında, zaman, karşıt kültürler, aşk, hastalık, ölüm gibi evrensel temaları işliyor. Birinci Dünya Savaşı öncesinde çağın dünya sorunlarını, bir uygarlığın çöküşünü inceleyen, burjuva geleneğini ve ahlakını sertçe, ironik bir dille eleştiren *Büyülü Dağ*, çağa tutulan bir ayna.

KAPAK RESMİ: CASPAR DAVID FRIEDRICH

ISBN 978-975-510-872-8

9 789755 108728

http://www.canyayinlari.com